

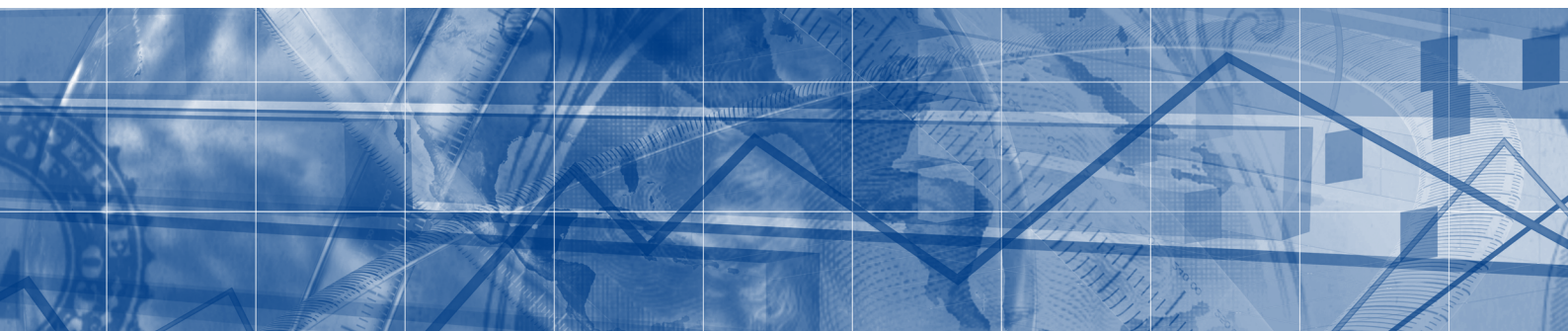

Молодіжний економічний вісник ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Електронний журнал

№ 4

квітень 2015

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

**Молодіжний економічний вісник
ХНЕУ ім. С. Кузнеця**

№ 4

квітень 2015

Електронний журнал

Виходить раз на місяць

Засновник – ХНЕУ ім. С. Кузнеця
Видавець і виготівник – Видавничий Дім «ІНЖЕК»

Затверджено на засіданні
вченої ради університету
протокол № 10 від 18.04.2015 р.

Періодичність – щомісяця
Мова видання – українська, російська, англійська, французька,
німецька

Засновано в січні 2015 року згідно з рішенням вченої ради

Редакційна колегія

Пономаренко В. С. – докт. екон. наук, професор ХНЕУ (головний редактор)

Афанасьєв М. В. – канд. екон. наук, професор ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Внукова Н. М. – докт. екон. наук, професор ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Гонтарева І. В. – докт. екон. наук, професор ХНЕУ ім. С. Кузнеця
(науковий редактор)

Гриньова В. М. – докт. екон. наук, професор ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Дікань Л. В. – канд. екон. наук, професор ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Дороніна М. С. – докт. екон. наук, професор ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Дорохов О. В. – канд. техн. наук, професор ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Іванов Ю. Б. – докт. екон. наук, професор Науково-дослідного
центру індустріальних проблем розвитку НАН України

Кизим М. О. – докт. екон. наук, професор Науково-дослідного
центру індустріальних проблем розвитку НАН України

Клебанова Т. С. – докт. екон. наук, професор ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Малярець Л. М. – докт. екон. наук, професор ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Назарова Г. В. – докт. екон. наук, професор ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Орлов П. А. – докт. екон. наук, професор ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Пилипенко А. А. – докт. екон. наук, професор ХНЕУ ім. С. Кузнеця
(заступник головного редактора)

Попов О. Є. – докт. екон. наук, професор ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Пушкар О. І. – докт. екон. наук, професор ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Ястремська О. М. – докт. екон. наук, професор ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Поштова адреса засновника:

61166, Україна, м. Харків, пр. Леніна, 9-А, Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця

Головний редактор – **Пономаренко В. С.**

Конт. телефон: (057)702-03-04

Поштова адреса редакції:

61166, Україна, м. Харків,
пров. Інженерний, 1-А, 1 під'їзд
Тел.: (057)702-07-38, 702-07-28
E-mail: vydav@hneu.edu.ua

Поштова адреса видавця

та виготівника:
61001, Україна, м. Харків, пр. Гагаріна, 20
Тел.: (057) 732-09-59, 703-40-01
E-mail: vdinzhek@gmail.com

Відповідальність за достовірність фактів, дат, назв, імен, прізвищ, цифрових даних, які наводяться, несуть автори статей.

Рішення про розміщення статті приймає редакційна колегія. У текст статті без узгодження з автором можуть бути внесені редакційні виправлення або скорочення.

Редакція залишає за собою право їх опублікування у вигляді коротких повідомлень і рефератів.

У разі копіювання чи передрукування матеріалів посилання на електронний журнал обов'язкове.

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи ДК № 4853 від 20.02.2015 р.

© Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця, 2015
© ВД «ІНЖЕК», 2015

ЗМІСТ

Анисимова Е. В. Анализ инфляционных процессов в Украине	7
Анісімова Є. В. Особливості та проблеми ринку праці в Україні	9
Балицька К. Е. Особливості нарахування та обліку пенсійних зобов'язань у різних країнах.....	11
Береговой В. А. Анализ уровня безработицы в Украине.....	15
Бєлова О. А. Аналіз долларизації економіки в реалізації монетарної політики України	17
Бобрицька М. О. Аналіз грошового ринку України.....	20
Бочарова А. О. Міжнародний досвід застосування МСФЗ: переваги та недоліки для України	22
Валуйська В. С. Аналіз податкової політики України.....	25
Васильченко Д. Р. Порівняльна характеристика МСФЗ і ГААП	27
Вдовиченко А. С. Финансовый лизинг и особенности его отражения в учете банка	30
Вернигор Є. В. Методика складання звіту про прибутки та збитки сукупного доходу банку	32
Воронович К. О. Особливості бухгалтерського обліку в Італії.....	35
Воцана В. Д. Порівняльна характеристика МСБО та ГААП	38
Гайворонська Д. Ю. Шляхи правового регулювання розвитку банківської системи в Україні.....	41
Галушак А. В. Андеррайтинг как один из видов банковской деятельности.....	43
Глощинська А. С. Особливості обліку депозитних операцій банків України	46
Гога І. Г. Сутність складу капіталу банку і відображення його елементів за класом 5 плану рахунків бухгалтерського обліку банку	49
Грицюк І. В. Особливості складання та застосування консолідованої фінансової звітності.....	51
Гузєй Л. А. Инвестиционная привлекательность Украины и методы ее повышения.....	54
Гузенко Д. О. Шляхи досягнення економічного зростання.....	56
Гузева Л. Ю. Аналіз банківської системи України.....	59
До Кім Ань, Кучма А. І. Проблеми підвищення конкурентоспроможності малих підприємств в Україні	61
Дудко Н. В. Структурно-динамічний аналіз фінансових результатів банківської системи України	63
Дунець М. І. Аналіз методик обліку лізингових зобов'язань	66
Yefimova A. G. The operation of the Patent Box Regime in UK	68

Захарова О. В. Сутність факторингових операцій банків, їх особливості та відображення в обліку	70
Зубаков Є. Р. Проблеми розвитку позабіржового ринку в Україні	73
Иснюк М. Н. Анализ влияния трудовой эмиграции из Украины на экономическое развитие страны	75
Іваненко А. М. Застосування МСФЗ як засіб підвищення інвестиційної привабливості вітчизняних підприємств	77
Іванова В. Є. Організаційні аспекти кредитних операцій банку	79
Ільченко К. В. Облік виробничих запасів на підприємстві	82
Кійко С. М. Бюджетний дефіцит в Україні та шляхи його подолання	84
Ковалев М. В. Инвентаризация как элемент метода бухгалтерского учета.....	86
Комышан А. И. Особенности формирования рискориентированного подхода к ведению бухгалтерского учета в условиях аутсорсинга	88
Копендаха А. О. Проблема безробіття в Україні на сучасному етапі	91
Корнеева Г. Ю. Інноваційні продукти біоекономіки як джерело сталого розвитку	94
Костенецька Т. Г. Економічна спадщина Саймона Кузнеця.....	97
Кудас К. І. Особливості ведення Бухгалтерського обліку в Китаї.....	99
Кузнецова К. В. Современное состояние приватизационных процессов в Украине.....	102
Кулик А. С. Антиинфляционное регулирование экономики	104
Лапченко О. О. Дослідження сутності та основ функціонування регіонів України у системі територіального поділу праці.....	106
Лебошина Т. О. Сутність депозитних операцій	108
Лобас Ю. С. Особливості обігу банківських платіжних карток	110
Лук'янченко А. О. Бухгалтерський облік банків в Україні.....	112
Маніна А. С. Аналіз співвідношення прямих та непрямих податків в Україні.....	114
Маніна А. С. Проблеми функціонування органів місцевого самоврядування в Україні	116
Матвеева А. С. Особливості обліку факторингових операцій	118
Місецька С. А. Порівняльна характеристика моделей бухгалтерського обліку	121
Невольник А. І. Аналіз витрат підприємства будівельної галузі	124
Недавняя А. В. Рынок труда Украины	128
Нікітіна Г. Ю. Особливості використання методів управління проблемними кредитами банківськими установами України.....	131
Нікітіна Л. Ю. Порядок обліку операцій банку з фінансового лізингу.....	134

Орлов І. О. Порівняльна характеристика обліку запасів за МСБО та П(С)БО	137
Пастухова А. А. Принципи і стандарти бухгалтерського обліку у США	139
Пашкова К. В. Особливості бухгалтерського обліку в ісламських країнах	141
Пивовар К. О. Кредитна політика банків: види та моделі	143
Піскун О. О. Особливості організації документообігу та обліку депозитних операцій в комерційному банку	145
Подолька Ю. Ю. Необхідність державного регулювання розвитку агропромислового комплексу України в умовах євроінтеграції	148
Поздняк Д. А. Напрями покращення демографічної ситуації у південних областях України	149
Пономаренко Т. П. Агропромисловий комплекс України: сучасний стан та особливості	151
Прядка О. Є. Особливості відновлення економіки СРСР після Другої світової війни	154
Різніченко І. М. Аналіз розвитку транспортно-дорожнього комплексу Харківського регіону	156
Романенко Н. Є. Удосконалення методів проведення інвентаризації	158
Руденок О. І. Інвестиційний клімат України	161
Самарцева О. С. Проблеми розвитку агропромислового комплексу України	163
Світайлова А. І. Особливості ведення бухгалтерського обліку у Франції	166
Селезньова Є. С. Недосконалість облікової політики на підприємствах малого бізнесу	168
Скаковский А. И. Инфляционные процессы в Украине	170
Скібіна К. К. Фінансова звітність у трансформаційний період	172
Слинько Ю. Ю. Характеристика моделей бухгалтерського обліку	174
Соколова М. М. Обґрунтування доцільності використання МСБО в Україні	178
Старіков А. В. Особливості системи місцевих податків та зборів в Україні та в інших країнах світу	180
Старіков А. В. Податкове навантаження та його вплив на стан економіки України	183
Степаненко А. В. Особливості нормативно-правової бази забезпечення ведення касових операцій в банках України	185
Столяренко В. В. Конкурентоспроможність економіки України на світовому ринку	187
Столярова А. А. Анализ инфляционных процессов в Украине	190
Терехина Д. И. Особенности учета валютных операций в банках	192
Теслюк В. В. Фінансування інноваційної діяльності підприємств України	195

Топорова Л. Ю. Значение системы внутреннего контроля бухгалтерского учета для принятия управленческих решений.....	197
Тындик О. А. Инфляционные процессы в Украине	200
Філіппов О. О. Аналіз інвестиційної привабливості підприємств будівельної галузі	201
Харечко Ю. А. Сценарії рішень США щодо прийняття МСФЗ.....	206
Хоменко В. А. Вплив міжнародних організацій на формування бухгалтерського обліку різних країн	208
Хрипушина Т. О. Роль податків та державних закупівель у фіскальній політиці системи макроекономічного регулювання	210
Цилінська Я. В. Напрямки модернізації бухгалтерського обліку в бюджетних установах України.....	212
Чупія А. Д., Шевченко Л. Д. Транскордонне співробітництво та його роль у регіональному соціально-економічному розвитку України	215
Шаповалов В. В. Паритет купівельної спроможності в структурі ВВП.....	217
Шаталова Н. Ю. Податковий облік в банку та організація його ведення	220
Шликова Ю. Ю. Дослідження впливу акцизного податку на ринкову рівновагу	223–
Юркова К. В. Проблеми формування місцевих бюджетів в Україні	224
Язева А. С. Перспективи розвитку інвестиційних банків України	227

АНАЛИЗ ИНФЛЯЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ В УКРАИНЕ

УДК 336.748.12(477)

Анисимова Е. В.

Студент 1 курса
финансового факультета ХНЭУ им. С. Кузнеця

Аннотация. Исследован такой макроэкономический показатель в Украине, как инфляция. Проанализированы особенности инфляционных процессов в Украине. Рассмотрены причины и последствия инфляции, предложены методы борьбы с ней.

Ключевые слова: инфляция, уровень инфляции, антиинфляционная политика.

Анотація. Досліджено такий макроекономічний показник в Україні, як інфляція. Проаналізовано особливості інфляційних процесів в Україні. Розглянуто причини та наслідки інфляції, запропоновано методи боротьби з нею.

Ключові слова: інфляція, рівень інфляції, антиінфляційна політика.

Annotation. It is investigated the macroeconomic indicator such as inflation in Ukraine, analysed features of inflation in Ukraine, considered the causes of inflation, the effects of inflation and the offered methods to fight inflation.

Keywords: inflation, rate of inflation, antiinflationary politics.

Проблемам изучения инфляции, ее описания и прогнозирования посвящено много научных работ. В настоящее время отсутствует единая точка зрения на сущность этого важного социально-экономического феномена, его природу, нередко даже сам термин «инфляция» трактуется различными авторами неоднозначно. На протяжении последних лет в Украине становится актуальной проблема борьбы с инфляцией, которая является одним из главных макроэкономических показателей нестабильности экономики.

Исследованием данной проблемы занимаются такие отечественные и зарубежные ученые, как А. Гальчинский, Т. Ковальчук, В. Пресняков, К. Браун, Н. Б. Рудыка, В. В. Орлов и многие другие.

Целью данной статьи является исследование особенностей инфляционных процессов в современной Украине.

Как экономическое явление инфляция существует уже длительное время. Инфляция – это частое и сложное макроэкономическое явление для стран с развитой экономикой. Проникая в различные сферы экономической жизни, инфляция представляет собой серьезную угрозу и способствует разрушению экономики. Под инфляцией понимают устойчивое возрастание уровня цен, которое возникает вследствие нарушения макроэкономического равновесия. Данное явление может быть вызвано нарушением воспроизводственных процессов, непропорциональным развитием народного хозяйства, политикой государства, политикой эмиссионных и коммерческих банков и прочим. Существуют различные причины инфляции: рост государственных расходов, что приводит к эмиссии денег; сверхплановое расширение денежной массы за счет массового кредитования; монополия крупных фирм на определение цены и собственных издержек производства, особенно в сырьевых отраслях; монополия профсоюзов, которая ограничивает возможности рыночного механизма определять приемлемый для экономики уровень заработной платы; сокращение реального объема национального производства, которое при стабильном уровне денежной массы приводит к росту цен, так как меньшему объему товаров и услуг соответствует прежнее количество денег.

Политический кризис в Украине 2013–2014 гг. очень негативно отразился на экономике страны, что привело к снижению объемов производства и экспорта, нарушению экономической стабильности, росту бюджетного дефицита, а также ускоренным темпам уровня инфляции. Одной из главных причин инфляционных процессов в Украине данного периода является сокращение реального объема производства, что приводит к росту цен. В связи с сокращением реального объема национального производства произойдет рост государственных расходов, так как государство начнет активно стимулировать экономику, чтобы обеспечить экономический рост. Еще одной причиной инфляции является увеличение денежной массы за счет снижения процентных ставок и массового кредитования с целью повышения экономического роста. Так за период с января по май 2014 г. уровень инфляции составил 10, 5 %, что значительно превышает уровень инфляции за 2013 и 2012 гг., который составил -0,2 % и 0,5 % соответственно.

Изменение уровня инфляции в графическом виде представлено на рис. 1.

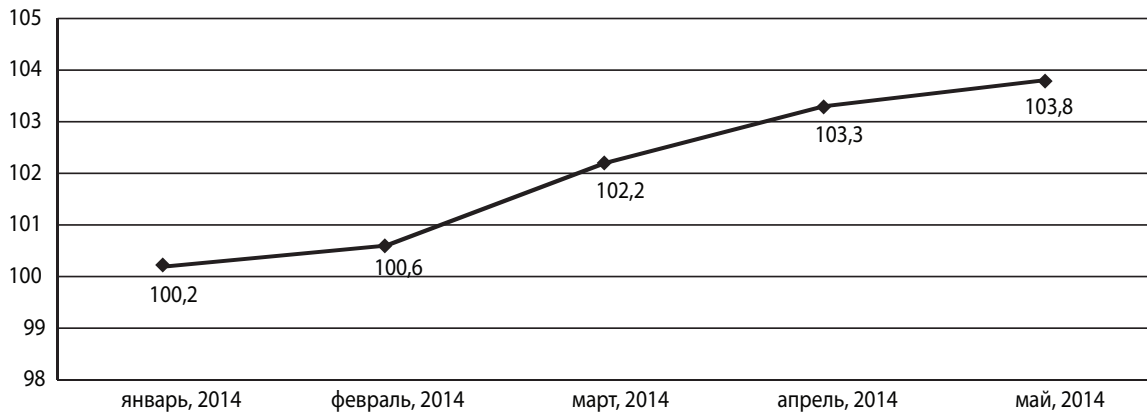

Рис. 1. Уровень инфляции за период с января по май 2014 г.

Из данного графика видно, что кривая имеет восходящий характер, что свидетельствует о непрерывном ускорении роста инфляции. Темп инфляции за данный период составил 3,6 %. Основной причиной такой динамики стало девальвационное давление с начала 2014 года, на фоне чего и произошел рост цен потребительской корзины.

В сложившейся ситуации антиинфляционная политика государства должна быть направлена на стабилизацию общего уровня цен, ограничение денег в обороте, уменьшение государственных расходов, применяя адаптивные методы.

Можно сделать вывод, что в основе появления инфляции лежит диспропорциональность, несбалансированность различных составляющих в экономике. Так, основными причинами появления инфляции может стать несоответствие совокупного выпуска общей денежной массе в стране, то есть превышение совокупного спроса над предложением; увеличение издержек на единицу продукции, что также ведет к увеличению общего уровня цен; перекос экономики вследствие необоснованно завышенных государственных расходов. На данный момент Украина находится в сложном экономическом состоянии с ускоренными темпами инфляции и требует срочных мер для ее предотвращения. Поэтому инфляционный процесс в Украине требует дальнейшего исследования и анализа.

Научный руководитель – канд. экон. наук, доцент Клименко Е. Н.

Литература: 1. Кліменко О. М. Макроекономіка : навчальний посібник для самостійного вивчення для студентів всіх спеціальностей денної форми навчання / О. М. Кліменко, О. М. Крюкова, М. С. Бріль. – Х. : Изд. ХНЕУ, 2012. – 157 с. 2. Индекс инфляции (Украина) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://index.minfin.com.ua/index/infl/>. – Название с экрана.

ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРОБЛЕМИ РИНКУ ПРАЦІ В УКРАЇНІ

УДК 331.522(477)

Анісімова Є. В.

Студент 3 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Обґрунтовано необхідність визначення особливостей функціонування та напрямів розвитку ринку праці на сучасному етапі в Україні. Визначено, що державне регулювання ринку праці дасть змогу збалансувати ефективність використання робочої сили, зменшити рівень безробіття, досягти продуктивної зайнятості населення в Україні.

Ключові слова: трудові ресурси, ринок праці, зайнятість населення, сегментація ринку праці.

Аннотация. Обоснована необходимость определения особенностей функционирования и направлений развития рынка труда на современном этапе в Украине. Определено, что государственное регулирование рынка труда даст возможность эффективно использовать рабочую силу, снизит уровень безработицы, достигнут производственной занятости населения в Украине.

Ключевые слова: трудовые ресурсы, рынок труда, занятость населения, сегментация рынка труда.

Annotation. In this paper the necessity to determine the characteristics of functioning and development trends of the labour market at the present time in Ukraine. Determined that the state regulation of the labor market will enable the effective use of the workforce, reduce unemployment, to achieve productive employment in Ukraine.

Keywords: labour resources, labour market, employment of population, labour market segmentation.

У сучасних умовах розвитку економіки особливої актуальності набувають проблеми ефективної зайнятості населення України, створення ринку робочої сили і запобігання масового безробіття. Сучасний етап розвитку пов'язаний з новим поглядом на робочу силу як на один із головних ресурсів економіки, що свідчить про зростання людського фактору в умовах науково-технічного прогресу і залежність результатів виробництва від якості, мотивації та характеру використання робочої сили в цілому й окремого працівника зокрема. Ринок праці стає найважливішою ланкою національної і світової ринкової цивілізації і на ньому формуються трудові ресурси творчого типу, що здійснюють повсякденну еволюцію суспільства. Це обумовлює необхідність розгляду питань щодо особливостей функціонування та напрямів розвитку сучасного ринку праці в Україні.

Дослідженням зазначеного питання займалися такі українські вчені, як: Л. Безчасний, Д. Богиня, Л. Воротіна, М. Долішній, С. Злупка, Є. Качан, М. Колот, В. Онікієнко та ін.

Метою статті є визначення особливостей функціонування та напрямів розвитку ринку праці на сучасному етапі в Україні.

Роки побудови незалежної держави та реформування економіки України характеризуються відсутністю вирішення на належному рівні проблем функціонування ринку праці. Глибока економічна криза в Україні зумовлена не лише зовнішніми чинниками, але й низкою внутрішніх як економічних, так і політичних чинників, серед яких можна виділити незадовільне використання трудового потенціалу суспільства, регіонів, окремих підприємств, що і вимагає серйозних змін у підходах до управління трудовими ресурсами [1].

Ринок праці – це система суспільних відносин, пов'язаних із купівлею і продажем товару «робоча сила». Крім того, ринок праці є сферою працевлаштування, формування попиту й пропозиції на робочу силу. Ринок праці у будь-якій державі формується передусім за рахунок природного відтворення осіб працездатного віку. У структурі працездатного населення демографічна система є основною, що визначає її кількісні та якісні характеристики. Головними складовими частинами ринку праці є сукупна пропозиція, що охоплює все економічно активне населення, та сукупний попит, що визначається загальною потребою економіки у найманій робочій силі. Співвідношення попиту і пропозиції на ринку праці – це його кон'юнктура. Залежно від співвідношення попиту та пропозиції розрізняють три типи кон'юнктури ринку праці: трудодефіцитна, трудонадлишкова і рівноважна. В умовах економічного розвитку державне регулювання ринку праці проводиться з метою збалансування попиту і пропозиції робочої сили, зменшення безробіття, досягнення продуктивної зайнятості населення, забезпечення соціального захисту громадян від безробіття, дотримання основних прав громадян [2].

Сучасними основними тенденціями українського ринку праці є такі:

по-перше, збереження низького рівня попиту на робочу силу в усіх секторах економіки;

по-друге, перевищення пропозиції робочої сили над попитом до неї, особливо у виробничій сфері;

по-третє, поширення не регламентованої (самостійної) зайнятості;

по-четверте, невисока місткість ринку праці;

по-п'яте, значна питома вага офіційно зареєстрованих осіб з високим рівнем професійно-кваліфікаційної підготовки [3].

Слід зазначити, що процес розвитку ринку праці в Україні супроводжується посиленням його сегментації. Сегментація ринку праці – це поділ робочих місць і працівників за об'єднуючими ознаками на відносно стійкі і замкнуті сектори, які обмежують мобільність робочої сили своїми кордонами. Кожний сегмент як зайнятого, так і незайнятого населення відрізняється специфікою свого соціального статусу, економічною поведінкою, гарантіями зайнятості, рівнем та стабільністю доходів, конкурентоспроможністю та захищеністю ринку праці. У посиленні сегментації ринку праці на сучасному етапі беруть участь різні фактори, зокрема структурні зміни в економіці, поява альтернативних форм господарювання і власності, спад виробництва та зниження життєвих стандартів українців. Наслідком дій цих факторів стало значне розшарування населення, загострення проблеми безробіття, зубожіння певних соціальних верств [3].

Пріоритетними напрямками реформування українського ринку праці є вдосконалення системи оплати праці, розширення можливостей отримання населенням офіційних основних і додаткових доходів, соціальна підтримка окремих груп; підвищення якості та конкурентоспроможності робочої сили; сприяння ефективним і доцільним переміщенням працездатного населення; запобігання зростанню безробіття через створення робочих місць за рахунок різних джерел фінансування, впровадження механізмів звільнення і перерозподілу зайнятих, реструктуризації економіки і піднесення вітчизняного виробництва [4].

Важливим напрямом державної соціальної політики є політика зайнятості працездатного населення, оскільки високий рівень зайнятості забезпечує відповідні доходи значної частини населення. Політика зайнятості включає державні заходи щодо регулювання ринку праці, забезпечення ефективної зайнятості населення і запобігання безробіттю.

Таким чином, для вирішення проблем розвитку сучасного ринку праці в Україні є доцільним здійснення державного регулювання цієї сфери. Отже, основними заходами щодо регулювання ринку праці з боку держави є: по-перше, створення додаткових і нових робочих місць шляхом розвитку приватного бізнесу, особливо малого й середнього, створення умов для іноземного інвестування та для самозайнятості населення тощо; по-друге, професійна підготовка й перепідготовка кадрів; по-третє, організація громадських робіт; по-четверте, посилення територіальної та професійної мобільності робочої сили та ін. Загальне покращення ситуації на ринку праці України може бути досягнуто лише на основі значного економічного зростання у державі, що зумовить зростання внутрішнього попиту на робочу силу, її вартість, а, отже, й якісно нового режиму відтворення цього елемента національного багатства країни. Це, у свою чергу, сприятиме зростанню усіх макроекономічних показників країни.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Шумська Г. М.

Література: 1. Бець М. Управління ринком праці в Україні як фактор суспільного розвитку [Електронний ресурс] / М. Бець, Ю. Сокіл. – Режим доступу : http://ena.lp.edu.ua/ntb/13907/1/59_398-407_Vis_727_Menegment.pdf. – Назва з екрану. 2. Шумская А. Н. Экономика труда и социально-трудовые отношения : учебное пособие для иностранных студентов / А. Н. Шумская. – Х. : Изд. ХНЭУ, 2012. – 268 с. 3. Онікієнко В. В. Ринок праці та соціально-економічний захист населення України: ретроаналіз, проблеми, шляхи вирішення : [науково-аналітична монографія] / В. В. Онікієнко. – К. : Ін-т демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України, 2013. – 456 с. 4. Косенко Ю. Сучасний стан та пріоритетні напрямки реформування ринку праці України [Електронний ресурс] / Ю. Косенко, О. Полонський. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/NIEK_2014/Economics/37067.doc.htm. – Назва з екрану.

ОСОБЛИВОСТІ НАРАХУВАННЯ ТА ОБЛІКУ ПЕНСІЙНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ У РІЗНИХ КРАЇНАХ

УДК 331.25:657

Балицька К. Е.

Студент 3 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Розглянуто теоретичні і практичні засади нарахування пенсійних зобов'язань у країнах Європи, виявлено особливості й недоліки обліку пенсійних зобов'язань у різних країнах та проаналізовано пенсійне забезпечення державних службовців у різних країнах світу.

Ключові слова: пенсійні зобов'язання, облік, міжнародні стандарти фінансової звітності, пенсійні виплати, державні пенсійні системи.

Аннотация. Рассмотрены теоретические и практические основы начисления пенсионных обязательств в странах Европы, выявлены особенности и недостатки учета пенсионных обязательств в различных странах и проанализировано пенсионное обеспечение государственных служащих в различных странах мира.

Ключевые слова: пенсионные обязательства, учет, международные стандарты финансовой отчетности, пенсионные выплаты, государственные пенсионные системы.

Annotation. Theoretical and practical aspects of accrual of pension liabilities in Europe have been studied. The features and disadvantages of accounting of pension obligations in various countries have been identified. Pension provision of civil servants all around the world has been analyzed.

Keywords: pension obligations, account, international standards of the financial reporting, pension payments, state pension systems.

Практика обліку у сфері пенсійних зобов'язань є досить неоднорідною у всьому світі. У різних країнах існують різні підходи до того, на скільки точно слід встановлювати пенсійні зобов'язання і в якій мірі вони повинні бути забезпечені платежами в окремі пенсійні фонди. Саме різноманіття сучасних систем й шляхів обліку пенсійних зобов'язань обумовлює актуальність статті.

Серед вчених, які займалися вивченням питань особливостей обліку пенсійних зобов'язань за міжнародними стандартами слід відзначити: Н. Ткаченко, Ф. Бутинець, А. Міхалкович, К. Парфенов, С. Голов, В. Костюченко тощо [1–4], але, на жаль, їх дослідження несуть суто теоретичний характер.

Метою даної статті є аналіз особливостей нарахування пенсійних зобов'язань за міжнародними стандартами та порівняння їх обліку в Україні та в інших країнах Європи. Предметом дослідження є система обліку пенсійних зобов'язань у різних країнах світу. Об'єктом роботи є пенсійні зобов'язання в системі нарахування.

У системі Міжнародних стандартів фінансової звітності підприємець є відповідальним за виплату заробітної плати працівникам і службовцям. Облік утримань за МСФЗ майже співпадає з українською системою. Єдине, що слід зазначити, це те, що за українським обліком ми можемо чітко прослідкувати по кожному особовому рахунку нарахування на заробітну плату і всі утримання з неї, а у випадку МСФЗ – тільки суму, що належить до виплати. Український варіант обліку відрізняється більшою повнотою, аналітичністю та забезпечує тотожність аналітичного обліку з даними синтетичного [1].

У зарубіжній обліковій практиці виникнення зобов'язань за пенсійними виплатами пов'язане з реалізацією програм пенсійного забезпечення працівників по закінченні трудової діяльності. Питання визначення розміру витрат на пенсійне забезпечення, обліку та звітності щодо програм пенсійного забезпечення регламентуються Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку № 19 «Виплати працівникам» та № 26 «Облік та звітність щодо програм пенсійного забезпечення» [5].

Перш за все, необхідно дати визначення, що таке програми пенсійного забезпечення. Це угоди між підприємством і його працівниками, за якими підприємство зобов'язується виплачувати пенсії працівникам по закінченні трудової діяльності. Більшість програм передбачають створення окремих пенсійних фондів за рахунок внесків підприємств і працівників з метою здійснення щомісячних виплат працівникам після їх виходу на пенсію та інших виплат – у разі смерті або непрацездатності.

В узагальненому вигляді всі пенсійні схеми можна поділити на дві категорії: програми з визначеним внеском та програми з визначеною сумою. Для програм з визначеним внеском сума виплат, що отримує працівник по закінченні трудової діяльності, визначається за сумою внесків, сплачених підприємством й працівником до

програми виплат по закінченню трудової діяльності або до страхової компанії, разом із прибутками від інвестування. За цих умов пенсійні зобов'язання підприємства обмежуються сумою, яку воно погоджується щорічно вносити до пенсійного фонду. Величина цієї суми для поточного року визначається угодою між підприємством і працівниками або рішенням ради директорів [2].

Програми з визначеною виплатою – це програми пенсійного забезпечення, згідно з якими суми, які щороку сплачуються підприємством до пенсійного фонду, повинні забезпечити зобов'язання з виплати пенсій у майбутньому. Вони визначаються, виходячи з існуючої чисельності працівників у поточному році [6]. Для розрахунку суми щорічних виплат до пенсійного фонду необхідно здійснити оцінку зобов'язань по пенсійних виплатах, які виникають за цією пенсійною програмою. Ця оцінка проводиться з урахуванням таких чинників: майбутні підвищення виплат та темпи інфляції; згода щодо збільшення пенсійних платежів; зміни в чисельності працівників внаслідок приєднання до даної пенсійної програми та виходу з неї; доходність пенсійних інвестицій. Отже, за пенсійними програмами з визначеною виплатою сума виплат до пенсійного фонду за поточний рік залежить від затвердженої суми майбутніх виплат пенсій.

Один з прикладів програми з визначеною виплатою за участю кількох роботодавців може бути: програма фінансується на основі сплати поточних надходжень, тобто внески встановлюються на рівні, який, як очікується, буде достатнім для здійснення виплат, строк яких настане в тому самому періоді, а майбутні виплати, зроблені протягом поточного періоду, будуть сплачені з майбутніх внесків [3].

Створення державних програм обумовлене законодавством і стосується всіх підприємств, ними управляють національні або місцеві державні органи або інші органи (наприклад, незалежне агентство), які не підлягають контролю або впливу з боку підприємства, яке звітується. Деякі програми створені підприємством, надають як обов'язкові виплати, що замінюють виплати, які так чи інакше були б надані згідно з державною програмою, так і добровільні.

Пенсійне забезпечення у більшості розвинених країн здійснюється з використанням трьох джерел: державних пенсійних систем; пенсійних систем підприємств-роботодавців; індивідуальних накопичень громадян у недержавних пенсійних фондах, страхових компаніях та інших фінансових установах.

Основним інструментом в багатьох країнах, що забезпечують значну частину населення пенсіями за старістю, у випадку втрати працездатності, тощо, є пенсійні фонди персоналу підприємств, фірм, профспілок, муніципальних, релігійних та міжнародних організацій. Зазвичай такі фонди називають приватними або виробничими.

У багатьох країнах перевагу надають системам недержавного пенсійного забезпечення. Розмір пенсії з НПЗ зазвичай перевищує державну пенсію. Основним завданням системи недержавного пенсійного забезпечення є надання учасникам недержавного пенсійного забезпечення додаткових до загальнообов'язкового державного пенсійного страхування пенсійних виплат, за рахунок сформованих пенсійних накопичень. Слід зазначити, що НПФ не має на меті одержання прибутку для його подальшого розподілу між засновниками фонду, а весь отриманий фондом інвестиційний дохід розподіляється тільки між його учасниками.

Необхідність запровадження недержавних систем пенсійного забезпечення визнана сьогодні більшістю країн світу і у багатьох з них почали розглядати впровадження системи недержавного пенсійного забезпечення як необхідну складову державної пенсійної політики [7].

На жаль, законодавством України передбачена можливість реалізації програм додаткового пенсійного забезпечення за рахунок створення внутрішньовиробничих пенсійних фондів, у практиці господарювання вітчизняних підприємств ще не набула поширення. Між тим залишки у фондах на підприємствах країн з розвинутою ринковою економікою розглядаються як важливе джерело фінансування [4].

Якщо трудовим договором між працівником та працедавцем передбачаються грошові компенсації у разі непрацездатності, інвалідності, смерті чи старості, то протягом активної діяльності працівника нараховуються внески у відповідні фонди. Грошові видатки з цих фондів здійснюються лише з настанням певних обставин, як правило, через багато років. Таким чином, підприємства мають у своєму розпорядженні постійні залишки коштів, які використовуються для покриття потреби в капіталі. Ці кошти можна розглядати як довгостроковий позичковий капітал [8]. Що ж стосується пенсійних зобов'язань в інших країнах, то тут спостерігається така ситуація, що наведена у табл. 1.

Таблиця 1

Основні відмінності обліку пенсійних зобов'язань в різних країнах [3]

Країна	Пенсійні зобов'язання
1	2
Німеччина	В обліку фактично відображаються не всі пенсійні зобов'язання компанії (не включаються непрямі зобов'язання); встановлений для податкових цілей метод розрахунку сучасної вартості пенсійних зобов'язань не враховує майбутнього збільшення окладів та не стосується службовців, що молодше 30 років

1	2
Бельгія	Підприємства, що пропонують пенсійні схеми для працівників, повинні узгоджувати їх з незалежними спеціалізованими фірмами. При нормальних умовах пенсійні зобов'язання не з'являються в бухгалтерських документах компанії, якщо не говорити про короткострокові зобов'язання
Великобританія та Ірландія	Пенсійні зобов'язання регулюються або законодавчо або приймаються на себе компаніями добровільно. Для великих компаній пенсійні схеми будуються на основі «допомоги певного розміру», внески на утворення якого перераховуються в окремі пенсійний фонд
Греція	Існує дуже мало діючих пенсійних схем, пов'язаних з компаніями, проте закон передбачає виплату окремих коштів працівникам, які звільняються у зв'язку з виходом на пенсію
Данія	Закон вимагає, щоб пенсійні питання вирішувалися через страхові компанії, і тільки директори можуть вирішувати свої пенсійні схеми безпосередньо в компанії
Іспанія	Обов'язки за зобов'язаннями щодо майбутніх пенсій передбачає такі строки для накопичення спеціального фонду, який дозволяє повністю покрити страхові пенсії для працівників – 15 років, а пенсіонерів – 7 років
Італія	Державні пенсії залежать від величини заробітку та відрахувань компаній. Витрати на ці потреби відносяться по мірі їх появи на показники звіту про прибутки і збитки
Люксембург	Витрати на пенсії можуть враховуватися в повному обсязі
Нідерланди	З пенсійними правами повинні працювати незалежні пенсійні фонди або страхові компанії. Підприємства повинні надавати в своїх звітних документах всі пенсійні зобов'язання, які виникли у них за рік. Якщо зміни в пенсійній схемі створюють для підприємства зобов'язання, що відносяться до минулого року, у цьому випадку кошти для цього можна вирахувати безпосередньо з його капіталу
Португалія	Застосовуються прийоми страхової справи. У цих перерахуваннях із оподаткування можна вивести до 15 % заробітної плати. Останні обліковуються як витрати в звіті про прибутки та збитки і як заборгованість в пасиві балансового звіту
Франція	Якщо втрати пов'язані з обслуговуванням пенсійних схем, виплачуються безпосередньо в незалежні пенсійні фонди, то вони вираховуються з бази оподаткування. З іншого боку, суми надані компаніями при виході на пенсію їх працівників, звільняються від оподаткування, якщо вони виплачені цим працівникам, відповідні їм податки повинні відповідно відобразитись у звіті про прибутки та збитки та у балансовому звіті
Швейцарія	Кошти на виплату пенсій забезпечуються за рахунок внесків підприємств і службовців до державного фонду. Додаткові пенсійні виплати забезпечуються за рахунок внесків підприємств і працівників до особливих фондів. Сума пенсійних виплат залежить від розміру внесків у ці фонди і прибутку від інвестування даних коштів. Внески до державного фонду базуються на заробітній платі працюючих
Швеція	Фінансуються повністю із профспілок та асоціацій роботодавців. Представляють собою визначені платежі до фонду та здійснюється на основі страхового підходу

Необхідно звернути увагу на те, що у більшості країн-членів ЄС державні службовці мають особливі, спеціально створені професійні пенсійні плани. Державні службовці або виключені із загальної основної пенсійної системи, або охоплені загальною пенсійною системою та додатковою системою пенсійного забезпечення державних службовців. З історичних, економічних та культурних причин схеми пенсійного забезпечення державних службовців є дуже різними у різних країнах, проте проблеми, з якими вони стикаються, є схожими [9].

Держава була першим роботодавцем, який прийняв на себе відповідальність за підтримку своїх працівників та їхніх утриманців шляхом розробки систем пенсійного забезпечення за віком, по інвалідності та пенсій у зв'язку з втратою годувальника. Цей розвиток пішов двома основними напрямками. По-перше, ці пенсії розглядаються як продовжена заробітна плата, хоча і зменшена, яка виплачується із державного бюджету, так само як зарплати працюючим державним службовцям. У більшості країн принцип відкладеної заробітної плати став нормою для планів пенсійного забезпечення державних службовців.

Ідея підтримки за допомогою пенсій осіб похилого віку, інвалідів, вдів, що знаходились на утриманні, та дітей поступово поширилась від державного сектору до інших секторів, і в кінці кінців пенсії стали елементом програм соціального забезпечення. Оскільки державні службовці вже мали право на отримання пенсії від держави і, як правило, на багаторазово кращих умовах, звичайно у багатьох країнах їх виключили з системи пенсійного соціального страхування. У тих країнах, де рівень державного захисту вважався незначним і податковий режим та інші умови це дозволяли, було встановлено плани додаткового професійного забезпечення [9]. В останні роки спостерігається тенденція до уніфікації та координації правил пенсійних планів працівників як приватного, так і державного секторів, із запровадженням частково фондів додаткових пенсійних схем. Цей процес був викликаний здебільшого необхідністю полегшити фіскальне навантаження та побудувати фінансово стабільні мережі соціального захисту.

Приклад розподілу окремих країн на чотири групи, відповідно до ступеня інституціональної інтеграції схем пенсійного забезпечення державних службовців у загальні основні та додаткові пенсійні системи наведено у табл. 2 [10].

Таблиця 2

Пенсійні схеми для державних службовців в окремих країнах

Окрема нефондована схема	Окрема фондована або частково фондована схема	Загальнонаціональна основна схема + спеціальний додатковий професійний пенсійний фонд	Загальнонаціональна основна схема + загальний додатковий пенсійний фонд
Аргентина (окремі провінції) Китай Колумбія Бразилія Бельгія Франція, Німеччина, Греція, Ірландія, Люксембург, Мексика, Португалія, Перу Туреччина	Корея Індія Гонконг Китай Індонезія, Йорданія, Малайзія, Філіппіни, Іспанія, Сінгапур, Таїланд, Китайський Тайбей Сполучені Штати (у деяких штатах)	Австралія Австрія Канада Коста-Ріка Данія Фінляндія Ісландія Італія Японія Нідерланди Норвегія Швеція Швейцарія, Сполучені Штати (у деяких штатах) Сполучене Королівство	Аргентина (в деяких провінціях) Чилі Чеська Республіка, Угорщина Польща Уругвай

Таким чином, можна зробити висновок, що практика обліку пенсійних зобов'язань в різних країнах не однорідна. Існують різні підходи до того, наскільки точно слід встановлювати пенсійні зобов'язання і в якій мірі вони повинні бути забезпечені платежами в окремі пенсійні фонди. Отже, користувачі бухгалтерських звітів будуть стикатися не лише з різними системами обліку, а й різними схемами утворення пенсійних зобов'язань.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Голов С. Ф. Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами: приклади та коментарі : практ. посіб. / С. Ф. Голов, В. М. Костюченко. – Лібра, 2001. – 840 с. 2. Ткаченко Н. М. Відмінності національних стандартів бухгалтерського обліку від міжнародних [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.nuft.edu.ua/>. 3. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах / Ф. Ф. Бутинець. – Житомир : ПП «Рута», 2002. 4. Парфенов К. Г. Міжнародні стандарти фінансової звітності, 2003. 5. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 26 (МСБО 26) «Облік та звітність щодо програм пенсійного забезпечення [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_044. 6. Губачова О. М. Облік у зарубіжних країнах : навч. посіб. / О. М. Губачова. – К. : Укоопосвіта, 1999. – 226. 7. Сальникова Т. Пенсійне забезпечення: світовий досвід / Т. Сальникова // Вісник пенсійного фонду України. – 2008. – № 7. – С. 24–26. 8. Міхалкович А. Л. Бухгалтерський облік у іноземних країнах / А. Л. Міхалкович. – Мінск, 2003. 9. Огляд міжнародного досвіду пенсійного забезпечення державних службовців [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.pension.kiev.ua/files/civilservice_pensions_ua.pdf. 10. Офіційний сайт Організації економічного співробітництва та розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.oecd.org/>. 11. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України № 996-XIV від 16 липня 1999 р.

АНАЛИЗ УРОВНЯ БЕЗРАБОТИЦЫ В УКРАИНЕ

УДК 331.562(477)

Береговой В. А.

Студент 1 курса
финансового факультета ХНЭУ им. С. Кузнеця

Аннотация. Исследован уровень безработицы в Украине. Рассмотрены причины высокого уровня безработицы, а также проблема скрытой безработицы, ее формы и пути преодоления.

Ключевые слова: безработица, уровень безработицы, рынок труда.

Анотація. Досліджено рівень безробіття в Україні. Розглянуто причини високого рівня безробіття, а також проблема прихованого безробіття, її форми та шляхи подолання.

Ключові слова: безробіття, рівень безробіття, ринок праці.

Annotation. The level of unemployment in Ukraine. Considered the causes of high unemployment, as well as the problem of hidden unemployment, its forms and ways of overcoming them.

Keywords: unemployment, unemployment rate, labour-market.

Актуальность темы состоит в том, что безработица и занятость населения относятся к важнейшим макроэкономическим проблемам, оказывающим наиболее прямое и сильное воздействие на каждого человека. Безработица для населения означает неустойчивость экономического положения и снижение жизненного уровня. Она раскрывает один из важнейших аспектов социального развития человека, связанного с удовлетворением его потребностей в сфере труда.

Вопросами изучения безработицы и путями решения этой проблемы занимались такие ученые, как: Е. Я. Варшавская, Н. Гоффе, А. Ребров, Л. Саенко, Н. Степаненко, Р. Борзенков, И. Гришин и др.

Целью работы является исследование уровня безработицы в Украине, выявление причин безработицы.

Безработица это очень важная проблема современного развития экономики в мире. От уровня безработицы зависит уровень преступности, жизни населения, наличие квалифицированных кадров.

Согласно определению Международной организации труда, человек в возрасте 15 – 72 лет признается безработным, если на критическую неделю обследования населения по проблемам занятости он одновременно: не имел работы, искал работу и был готов приступить к работе.

Динамика уровня безработицы, а также количество ЭАН и безработных за период от 2001 до 2013 годов представлена в табл. 1.

Таблица 1

Динамика уровня безработицы в Украине

Год	Всего населения	Экономически активное население	Занятое население	Безработное население	Уровень безработицы
1	2	3	4	5	6
2001	48 457,1	20 893,6	18 453,3	2 440,3	11,70 %
2002	48 003,5	20 669,5	18 540,9	2 128,6	10,30 %
2003	47 622,4	20 618,1	18 624,1	1 994	9,70 %
2004	47 280,8	20 582,5	18 694,3	1 888,2	9,20 %
2005	46 929,5	20 481,7	18 886,5	1 595,2	7,80 %
2006	46 646	20 545,9	19 032,2	1 513,7	7,40 %
2007	46 372,7	20 606,2	19 189,5	1 416,7	6,90 %
2008	46 143,7	20 675,7	19 251,7	1 424	6,90 %
2009	45 962,9	20 321,6	18 365	1 956,6	9,60 %
2010	45 778,5	20 220,7	18 436,5	1 784,2	8,80 %
2011	45 633,6	20 247,9	18 516,2	1 731,7	8,60 %
2012	45 553	20 393,5	18 736,9	1 656,6	8,10 %
2013	45 426,2	20 478,2	18 901,8	1 576,4	7,70 %

Исходя из данных таблицы, можно сказать, что уровень безработицы населения Украины уменьшился на 4 %. В период 2001 – 2004 годов уровень безработицы уменьшился на 2,5 %. Этот показатель является положительным. За период 2005 – 2008 уровень безработицы в стране постепенно уменьшался до 6,9 %. Но уже в 2008 году этот показатель резко вырос и стал равняться 9,6%, то есть вернулся к значению уровня безработицы 2003 года. Это связано с мировым кризисом, который начался в 2008 году. В то время количество рабочих мест уменьшилось. Это негативно отразилось на экономической ситуации в стране. По данным таблицы можно сказать, что только в 2013 году Украина вышла на уровень безработицы, который наблюдался в докризисный период. Также стоит отметить, что в государстве с 2001 года население страны становится все меньше, так в 2001 году примерно 48,5 млн человек, а в 2013 – 45,5 млн. То есть за этот период населения страны сократилось на 3 млн. Этот факт также влияет на количество безработных в стране. Можно сказать, что количество экономически активного населения за период 2001 – 2013 годов практически не изменилось. Это не очень хорошо для страны, потому что не наблюдается увеличения этого показателя [1].

Также в Украине присутствует скрытая безработица, что является одним из негативных признаков нынешней украинской экономики. Вследствие этого службы занятости регистрируют лишь треть от числа тех, кто потерял работу. В настоящее время в вынужденных отпусках находятся, например, 70 % от числа всех работников легкой промышленности, свыше 51 % работников лесной и деревообрабатывающей отрасли [2].

В Украине скрытая безработица по своим социально-экономическим характеристикам имеет две разных формы. Во-первых, это неполная занятость, при которой работа длится меньше рабочего времени, предусмотренного государством, и имеет вынужденный характер. Во вторых, это невидимая неполная занятость. В настоящее время это лица, которые работают полный рабочий день, но получают заработную плату с большими задержками или совсем ее не получают. Наиболее распространенная скрытая безработица этой формы в Днепропетровской, Львовской, Запорожской, Луганской, Харьковской областях и г. Киеве. Заметной тенденцией за последнее время на рынке труда в Украине есть распространение скрытой от налогообложения занятости [3].

Проблема защиты населения от безработицы решается по-разному в рамках определенной социально-экономической формации. В Украине в условиях переходного периода основной груз ответственности ложится на государство, в то же время возрастает и роль рыночной экономики в проведении социального процесса. Согласно Декларации прав человека современное правовое государство должно гарантировать право на такой уровень жизни, который учитывает обеспечение едой, жильем, необходимым для поддержания уровня жизни и здоровья [4].

Чтобы обеспечить такую защиту, государство должно установить все эти принципы в законном порядке и утвердить механизм их реализации и функции предоставления социальной поддержки. В Украине циклический характер развития экономики предполагает применение государственных методов и соответствующей реакции со стороны государства и применение необходимых методов по ликвидации негативных факторов циклического развития и безработицы.

Проанализировав данные, можно сделать вывод, что безработица в Украине существует, и она связана, прежде всего, с тем, что не так давно в нашей стране закончился кризис, который повлиял на показатель уровня безработицы. Изучив статистические данные можно сказать, что государство борется с этой проблемой, ищет различные пути ее решения и применяет их. Это можно подтвердить показателем уровня безработицы в 2001 и 2013 годах. Также в Украине существует проблема присутствия скрытой безработицы, что влияет на экономическую ситуацию в стране. Масштабы этой проблемы велики и правительство должно задействовать все силы для того, чтобы решить эту проблему и свести ее к минимуму.

Научный руководитель – канд. экон. наук, доцент Клименко Е. Н.

Литература: 1. Сайт Государственного комитета статистики Украины [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.ukrstat.gov.ua>. 2. Вишневская Н. Безработица в странах ОЭСР – эволюция взглядов и политики / Н. Вишневская // МЭ и МО. – 2013. – № 8. – С. 14–27. 3. Сайт государственной службы занятости [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.dcz.gov.ua>. 4. Актуальные проблемы трудовой миграции // Человек и труд. – 2013. – № 8. – С. 29–37.

АНАЛІЗ ДОЛАРИЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ В РЕАЛІЗАЦІЇ МОНЕТАРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

УДК [338.23:336.74](477)

Белова О. А.

Магістр 1 року навчання
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Проведено аналіз динаміки показників рівня доларизації в Україні в 2006 – 2013 рр. Визначено тенденції, чинники та запропоновано шляхи зниження рівня фінансової доларизації в умовах реформування національної економіки.

Ключові слова: монетарна політика, доларизація економіки, рівень доларизації, депозити і кредити в іноземній валюті.

Аннотация. Проведен анализ динамики показателей уровня долларизации в Украине в 2006 – 2013 гг. Определены тенденции, факторы и предложены пути снижения уровня финансовой долларизации в условиях реформирования национальной экономики.

Ключевые слова: монетарная политика, долларизация экономики, уровень долларизации, депозиты и кредиты в иностранной валюте.

Annotation. In this article analyzed the dynamics of dollarization in Ukraine in 2006 – 2013 years. Tendencies, factors and suggested ways to reduce the level of financial dollarization in restructuring the national economy.

Keywords: monetary policy, dollarization of the economy, credits level of dollarization, deposits and credits in foreign currency.

Загроза того, що настане нова глобальна фінансова криза та прогнози щодо повернення глобальної інфляції є одними із ключових причин доларизації економіки. У свою чергу, високий рівень доларизації стає гальмуючим фактором економічного розвитку України. Основні заходи, які спрямовані на зменшення рівня доларизації в Україні, повинні здійснюватись у банківській системі, а конкретніше – органами монетарної влади, котрі можуть впливати на її рівень безпосередньо через зміни норм та обов'язкових вимог для економічних суб'єктів. Тому зниження рівня доларизації національної економіки є одним із напрямів монетарної та валютної політики, що й обумовлює актуальність теми дослідження.

Важливу роль у теоретичному та емпіричному дослідженнях проблем розгортання процесу доларизації економіки відіграють праці як зарубіжних, так і вітчизняних вчених: Н. Атамась, О. Береславської, Н. Жмурко, З. Луцишин, Р. Манделла, С. Манжос, Т. Марени, В. Марчука, В. Міщенко, С. Моїсеєва, О. Радзівського, А. Сомик, Н. Шири, С. Шумської та ін. Однак у вітчизняній фінансово-економічній літературі бракує ґрунтовних науково-практичних розробок, присвячених питанням причин доларизації економіки України у посткризовий період та напрямів їх нівелювання.

Метою статті є виявлення основних чинників зростання рівня доларизації в Україні, кількісна оцінка процесу валютного заміщення у вітчизняній економіці, розкриття його наслідків та окреслення можливих варіантів подолання.

Термін «доларизація» походить від назви грошової одиниці Сполучених Штатів Америки – долара. Необхідно зазначити, що на практиці цей термін слугує і для визначення процесу заміщення внутрішньої валюти будь-якою іншою конвертованою валютою. Науковцями виділяється три види доларизації: офіційна (повна) доларизація, напівофіційна та неофіційна [1].

В економіці України значного поширення набула саме неофіційна доларизація. При неофіційній доларизації іноземна валюта не є легальним платіжним засобом у країні, проте становить значну питому вагу в грошовій масі, що перебуває в обігу. Внутрішня валюта використовується тут головним чином для здійснення офіційних угод і платежів, тоді як долар чи інша іноземна валюта відіграє важливу роль у проведенні операцій фізичними особами та накопиченні заощаджень. Причинами розвитку неофіційної доларизації були відкритість економіки, макроекономічна нестабільність, високий рівень інфляції та суттєва девальвація національної валюти [2].

Основними сучасними формами прояву доларизації в Україні є: доларизація пасивів та активів фінансово-кредитних установ (фінансова доларизація); збереження іноземної готівки поза межами банківської системи (на руках у населення); відкриття валютних депозитів, а також придбання іноземних цінних паперів та інших видів нерешових активів за кордоном.

Фінансова доларизація спостерігається тоді, коли значна частина фінансових активів і пасивів деномінована в іноземній валюті. В Україні вона виявляється головним чином у доларизації депозитів та кредитів. Для кількісного визначення фінансової доларизації використовують відповідні показники (табл. 1). Зокрема, за методикою МВФ, рівень доларизації економіки визначають на основі відношення величини депозитів в іноземній валюті до грошової маси (МЗ). Високодоларизованою вважають економіку країни, якщо значення цього показника перевищує 30 % [1].

Таблиця 1

Динаміка показників рівня доларизації в Україні за 2006 – 2013 рр. [3]

Роки	Показники (на кінець періоду)				
	Грошова маса МЗ, млрд грн	Загальний обсяг залучених депозитів, млрд грн	Залучені депозити в іноземній валюті, млрд грн	Частка депозитів в іноземній валюті у грошовій масі, %	Частка депозитів в іноземній валюті у загальному обсязі депозитів, %
2006	261,1	182,9	70,8	27,1	38,7
2007	396,2	275,4	91,6	23,1	33,3
2008	515,7	357,1	157,9	30,6	44,2
2009	487,3	325,0	161,8	33,2	49,8
2010	597,9	414,7	177,3	29,6	42,7
2011	685,5	492,4	211,3	30,8	42,9
2012	773,2	567,9	251,9	32,6	44,4
2013	909,1	668,5	230,9	25,4	34,5
2014	944,8	-	-	-	-

Дані табл. 1 свідчать, що найвищі показники рівня доларизації економіки були в 2009 р., коли частка депозитів в іноземній валюті у грошовій масі склала 33,2 %, і питома вага доларових депозитів у загальному обсязі депозитів була 49,8 %. На кінець 2013 р. рівень доларизації дещо знизився і становив відповідно 25,4 та 34,5 %. Для кращої наочності слід розглянути динаміку рівня доларизації економіки України, яка побудована на основі даних, поданих на офіційному сайті Національного банку України (НБУ) [4] (рис. 1).

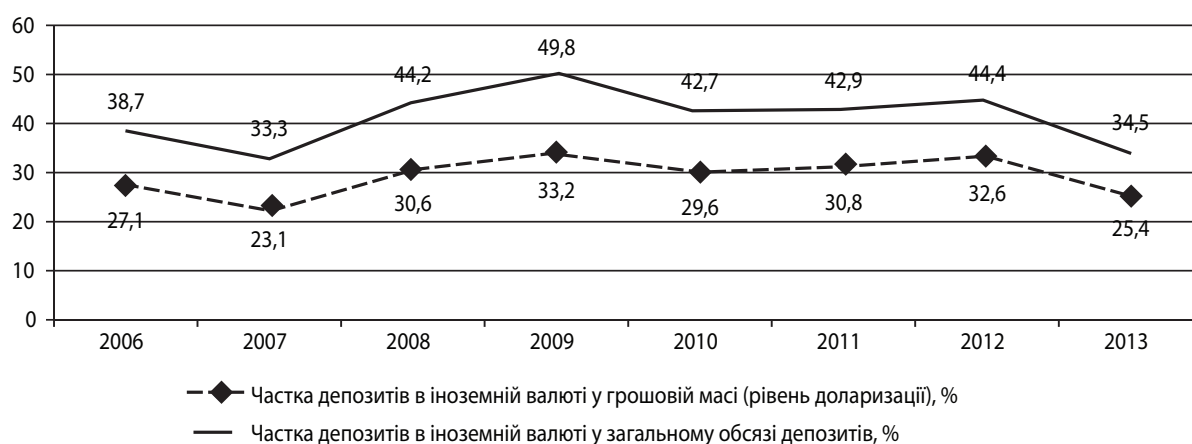

Рис. 1. Рівень доларизації української економіки та частка депозитів в іноземній валюті у загальному обсязі депозитів в 2006–2013 рр., %

Доларизація банківських активів та пасивів здійснює вплив на ліквідність банків через наявність валютних дисбалансів, які проявляються у зростанні розривів між обсягами залучених депозитів в іноземній валюті та наданих кредитів в іноземній валюті [1].

Відповідно до чинної нормативної бази, ліквідність банку характеризує його здатність забезпечити своєчасне виконання своїх грошових зобов'язань і визначається збалансованістю між строками і сумами погашення розміщених активів та строками і сумами виконання зобов'язань банку. Наявність валютних і строкових дисбалансів свідчить про зростання не лише ризиків ліквідності, а й системних ризиків, які створюють загрозу стійкості монетарної політики країни [2]. Такі валютні та строкові дисбаланси у свій час стали причиною фінансових криз

у країнах Латинської Америки та Азії, і можуть бути в числі причин початку нової фінансової кризи в Україні. Показник співвідношення залучених депозитів та наданих кредитів в іноземній валюті на 01.01.2014 р. склав 0,75 і свідчить про те, що в 2013 р. 75 % наданих банками кредитів в іноземній валюті покривалися внутрішньою ресурсною депозитною базою, а решта 25 % покривалися за рахунок зовнішніх залучених джерел, у тому числі іноземних запозичень банків, що створило загрозу фінансовій стійкості національних банків (табл. 2). Табл. 2 побудована на основі даних, наданих НБУ [4].

Необхідно зазначити, що найменше значення вказаний показник співвідношення мав у 2008 р. (0,36) і свідчив про дефіцит власної депозитної бази. Як видно з табл. 2, цей показник у 2008 – 2012 рр. зростав, що говорить про покращення забезпечення банків власними депозитними коштами для покриття виданих ними кредитів, і, взагалі, про покращення банківської ліквідності, а як результат – покращення стійкості монетарної політики держави в цілому. Але із результатів розрахунку показника за 2013 р. бачимо, що фінансова стійкість національних банків погіршала. Причина цьому – тяжке соціально-економічне, політичне становище України, в результаті чого відбулася девальвація гривні, паніка на валютному ринку та була втрачена довіра населення в стабільність національних банків і національної грошової одиниці.

Таблиця 2

Показники дисбалансів монетарної політики України щодо залучених депозитів та наданих кредитів в іноземній валюті за 2005 – 2013 рр.

Показники	Період, роки								
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Залучені депозити в іноземній валюті, млрд грн	46,9	70,8	91,6	157,9	161,8	177,3	221,3	251,9	230,9
Надані кредити в іноземній валюті, млрд грн	62,1	121,4	213,1	433,8	367,7	337,7	323,2	299,6	307,9
Співвідношення депозитів та кредитів в іноземній валюті	0,75	0,58	0,43	0,36	0,44	0,52	0,66	0,84	0,75
Довгострокові депозити в іноземній валюті, млрд грн	22,3	37,6	48,2	75,5	39,7	64,5	82,9	78,3	68,6
Довгострокові кредити в іноземній валюті, млрд грн	46,8	95,4	176,6	340,8	300,7	267,4	244,0	203,5	218,6
Співвідношення довгострокових депозитів та довгострокових кредитів в іноземній валюті	0,47	0,39	0,27	0,22	0,13	0,24	0,34	0,38	0,31

Як свідчать дані табл. 2, найбільш загрозливими є дисбаланси у відношенні довгострокових депозитів і довгострокових кредитів в іноземній валюті. Хоча показник має тенденцію до покращення і в порівнянні з 2008 р. зріс, але залишається вкрай низьким – 0,31, що також свідчить про накопичення ризиків ліквідності через невідповідність обсягів довгострокових ресурсів обсягам наданих довгострокових кредитів. Слід також зазначити, що зменшення доларизації кредитного портфеля банків сприяло підвищенню потенціалу банківської системи в протидії зовнішнім потрясінням.

Наявність зовнішніх запозичень банківського сектору та доларизації довгострокових кредитів порівняно з короткостроковими підтверджує актуальність для України традиційної проблеми неспроможності здійснювати запозичення на тривалий термін і під низькі проценти у власній валюті. Монетарна політика, яка недостатньо стійка, щоб повністю контролювати інфляцію та підтримувати реальні позитивні ставки, є ключовим фактором зростання рівня доларизації національної економіки. У свою чергу, доларизація також чинить істотний вплив на реалізацію монетарної політики.

Така ситуація створила умови для обґрунтованого занепокоєння Національного банку України цією тенденцією та спонукала до розробки відповідних заходів. Одним із заходів впливу НБУ на процеси доларизації є заборона видавати споживчі кредити фізичним особам в іноземній валюті, до яких відносяться кредити на придбання нерухомості, купівлю автомобілів, побутової техніки тощо [2].

В Україні населення надає перевагу операціям із купівлі валюти, що свідчить про поглиблення процесу доларизації в країні внаслідок недовіри до національної валюти та негативних очікувань. Найбільш негативним наслідком такої поведінки фізичних осіб є вилучення іноземної валюти з обігу і збереження її на руках у населення. Це веде до пасивності заощаджень, які не можуть бути інвестовані через фінансову систему на розвиток економіки країни. А депозити, як відомо, є єдиним інвестиційним інструментом, який захищений державою, тобто в даний момент створена і діє система гарантування вкладів. Так, Національний банк України, з метою гарантування depo-

зитів і забезпечення довіри громадськості до вітчизняної банківської системи, гарантує відшкодування як гривневих вкладів, так і вкладів, розміщених в іноземній валюті. Але, цікаво те, що відшкодування вкладів в іноземній валюті відбувається у національній валюті України після перерахування суми вкладу за офіційним обмінним курсом Національного банку на день настання недоступності вкладів [3].

Для стимулювання збільшення вкладів у національній валюті та дедоларизації економіки автор пропонує підійти до суми гарантованого відшкодування на законодавчому рівні. Це значно знизило б потенційне навантаження на Фонд гарантування вкладів, оскільки на вільно конвертовану валюту припадає майже половина загальної суми депозитів фізичних осіб. За депозитами в іноземній валюті автор пропонує встановити меншу суму страхового захисту, ніж у національній. Це не буде суперечити чинному законодавству, оскільки єдиним платіжним засобом на території України є гривня і Національним банком обмежено використання валюти для фізичних осіб.

22.09.2012 р. набув чинності Закон України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб», яким суттєво змінено систему гарантування вкладів населення з метою підвищення його довіри до Національного банку, запроваджено механізми більш ефективного та оперативного регулювання та контролю за діяльністю проблемних банків. Одним із нововведень цього закону є те, що в 1,6 рази збільшено розмір ставки сплати регулярного збору з банків по вкладах фізичних осіб у іноземній валюті. Таке нововведення є одним із заходів дедоларизації економіки. Також новим законом передбачено, що Фонд не відшкодовує кошти за вкладами у філіях іноземних банків [5]. На думку автора, рівень поінформованості громадян про наявність фонду гарантування вкладів не є стовідсотковим. А про те, що не відшкодовуються кошти за вкладами у філіях іноземних банків, населення взагалі не знає. Тому вважаю необхідним проводити більш активну роботу в цьому напрямку.

Доларизація економіки істотно впливає на стабільність монетарної політики країни, оскільки для контролю за іноземною валютою Національний банк має обмежені монетарні важелі управління. Для стимулювання збільшення вкладів у національній валюті та дедоларизації економіки слід диференційовано підійти до суми гарантованого відшкодування на законодавчому рівні та зменшувати суму такого відшкодування за вкладами в іноземній валюті. Політика Національного Банку України повинна бути спрямована на продовження стимулювання залучення коштів банками у національній валюті та обмеження коштів в іноземній валюті за допомогою використання інструмента обов'язкового резервування.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Крюкова О. М.

Література: 1. Некрасова О. Л. Реформування грошово-кредитної політики з урахуванням зарубіжної практики боротьби з фінансовою кризою / О. Л. Некрасова // Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму. – 2012. – № 1(5). – С. 260–264. 2. Стрілець Т. М. Управління депозитарною діяльністю банків в умовах доларизації економіки / Т. М. Стрілець // Науковий вісник ЧДІЕУ. – 2012. – № 3(15). – С. 231–238. 3. Монетарний огляд за 2006 – 2013 роки Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=85116. – Назва з екрану. 4. Офіційний сайт Національного банку України Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>. 5. Про затвердження про кредитування Національним банком України Фонду гарантування вкладів фізичних осіб: Постанова Правління Національного банку України від 18.03.2013 р. № 95. Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=58478.

АНАЛІЗ ГРОШОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

УДК 336.747(477)

Бобрицька М. О.

Студент 1 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Проаналізовано стан грошового ринку і динаміку змін грошових агрегатів в Україні. Досліджено динаміку грошової маси держави.

Ключові слова: грошові агрегати, грошовий ринок, гроші.

Аннотація. Проаналізовано состояние денежного рынка и динамика изменений денежных агрегатов в Украине. Исследована динамика денежной массы государства.

Ключевые слова: денежные агрегаты, денежный рынок, деньги.

Annotation. The state of the money market and the dynamics of changes in monetary aggregates in Ukraine.

Ключові слова: monetary aggregates, money-market, money.

Формування ефективної грошово-кредитної політики країни зумовлює необхідність аналізу грошової маси, оскільки зміни, що відбуваються у складі, структурі та обсязі грошової маси суттєво впливають на швидкість обороту грошей, формування платоспроможного попиту, ринкову кон'юнктуру і, як наслідок, на економічний розвиток країни в цілому. Дослідження грошової маси неможливе без дослідження грошових агрегатів. Саме тому аналіз грошових агрегатів завжди є актуальним питанням.

В Україні грошовий ринок тільки розпочали серйозно досліджувати. Одними з найперших грошовий ринок ґрунтовно взяли аналізувати Гальчинський А. С. та Савлук М. І.

Гальчинський А. С. вважає, що грошовий ринок – це самостійний механізм урівноваження попиту і пропозиції грошей [1].

Слід також підкреслити, що проблеми розвитку грошового ринку знаходяться в центрі уваги зарубіжних учених, серед яких можна назвати Тейлора М. У., Шиназі Г. Дж.

Метою статті є аналіз обсягу, складу і структури грошової маси України.

Сукупні пасиви депозитних корпорацій у формі акцій та інших форм участі в капіталі включають кошти власників, нерозподілений прибуток, результат поточної діяльності, загальні і спеціальні резерви, поправку на зміни вартісної оцінки.

Внутрішній кредит – це сукупність чистих вимог депозитних корпорацій до центральних органів державного управління та вимог до інших секторів економіки. Чисті вимоги до центральних органів державного управління – сальдо між вимогами та зобов'язаннями депозитних корпорацій щодо центральних органів державного управління [2].

Динаміка грошових агрегатів наведена в табл. 1 [3].

Таблиця 1

Грошові агрегати України за період 2002 – 2013 рр.

Періоди, роки	МЗ							Інші статті (чисті)	Чисті зовнішні активи	Внутрішній кредит
	Усього	М2					МЗ-М2			
		Усього	М1			М2-М1				
			Усього	М0	М1-М0					
залишки коштів на кінець періоду, млн грн										
2002	65 129	64 395	40 354	26 434	13 920	24 041	734	-1 602	14 818	63 421
2003	95 334	94 603	53 270	33 119	20 151	41 333	731	353	26 850	88 548
2004	125 705	125 483	67 090	42 345	24 745	58 393	222	-42	45 086	109 255
2005	194 071	193 145	98 573	60 231	38 341	94 573	925	1 377	81 825	146 752
2006	261 063	259 413	123 276	74 984	48 292	136 138	1 650	-2 442	67 041	248 631
2007	396 156	391 273	181 665	111 119	70 546	209 608	4 884	-7 749	51 443	440 027
2008	515 727	512 527	225 127	154 759	70 369	287 400	3 200	10 911	-16 121	778 432
2009	487 298	484 772	233 748	157 029	76 719	251 023	2 526	87 005	16 507	809 174
2010	597 872	596 841	289 894	182 990	106 904	306 947	1 031	100 225	115 732	860 545
2011	685 515	681 801	311 047	192 665	118 382	370 754	3 714	106 544	114 759	966 570
2012	773 199	771 126	323 225	203 245	119 980	447 901	2 072	77 787	114 860	1 035 593
2013	780 110	777 901	326 496	197 973	128 522	451 405	2 209	80 986	108 141	1 040 722

Грошові агрегати складаються на підставі даних балансових звітів за секторами економіки Національного банку України та інших депозитних корпорацій (банків) відповідно до методології МВФ.

Аналізуючи грошові агрегати, можна бачити їх збільшення з кожним роком (табл. 1) [3]. Порівняно з 2002 роком, у 2013 році вони збільшились більше ніж у 5 разів.

Чисті зовнішні активи збільшувались, але за винятком періоду кризи 2008 року, коли вони були в мінусі. Незважаючи на це, згодом ситуація поліпшилась. Інші статті (чисті) мають неоднорідну динаміку. Внутрішній кредит зростає протягом всього періоду і продовжує зростати.

У роботі було визначено, що грошово-кредитна політика є найважливішою складовою загальної економічної політики держави. Грошовий ринок країни, становлення якого почалося разом із становленням незалежності України, все ще не досяг стабільності. Розвиток грошового ринку нашої держави часто піддається кон'юнктурним миттєвим тенденціям і змінам, які впливають на його стан не завжди ефективно. Аналіз грошової маси дає підстави стверджувати про позитивні тенденції у динаміці грошової маси України.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Клименко О. Н.

Література: 1. Гальчинський А. С. Політична нооекономіка : начала оновленої парадигми економічних знань / А. С. Гальчинський. – К. : Либідь, 2013. – 470 с. 2. Основи ринкової економіки : підручник для ВНЗ / [В. В. Кулішов, О. С. Падалка, М. В. Вачевський та ін.] ; за ред. В. В. Кулішова. – Львів : Магнолія, 2013. – 472 с. 3. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/>.

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ МСФЗ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

УДК 657.37(1-87+477)

Бочарова А. О.

Студент 3 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Розглянуто досвід застосування міжнародних стандартів фінансової звітності у різних країнах, на основі якого обґрунтовано основні переваги та недоліки процесу впровадження МСФЗ з метою складання фінансової звітності суб'єктами господарювання в Україні.

Ключові слова: фінансова звітність, бухгалтерський облік, система бухгалтерського обліку, облікова політика, МСФЗ.

Аннотация. Рассмотрен опыт применения международных стандартов финансовой отчетности в разных странах, на основе которого обоснованы основные преимущества и недостатки процесса внедрения МСФО с целью составления финансовой отчетности субъектами хозяйствования в Украине.

Ключевые слова: финансовая отчетность, бухгалтерский учет, система бухгалтерского учета, учетная политика, МСФЗ.

Annotation. The article is considered the experience of the application of International Financial Reporting Standards in different countries based on which are substantiated the major advantages and disadvantages of the implementation of International Financial Reporting Standards for financial reporting for companies in Ukraine.

Keywords: financial reporting, record-keeping, system of record-keeping, registration politics, IFRS.

Протягом останніх років в Україні відбувається реформування системи бухгалтерського обліку, яке викликоне включенням країни у світові інтеграційні процеси.

Глобалізація економічних процесів зумовила потребу в зіставленні фінансової інформації та гармонізації публічної інформації на міжнародному рівні. В Україні процес гармонізації фінансової звітності здійснюється шляхом упровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності (далі – МСФЗ).

Складність та невирішеність проблем адаптації національної системи бухгалтерського обліку в Україні до положень МСФЗ, обумовлює потребу в дослідженні та узагальненні досвіду щодо їх вирішення.

Проблемам упровадження МСФЗ в Україні присвячені наукові праці: Ф. Ф. Бутинця, який не вважає застосування МСФЗ доцільним через плутанину в обліку майна та фінансових результатів; Пархоменка В. М., який наголошує на необхідності адаптації стандартів; Г. Г. Кірейцева, який засуджує односторонній підхід до економіки і наполягає на збереженні національних інтересів та ін. [1]. Аналіз публікацій дає підстави стверджувати, що

існує значний спектр оцінок триваючого процесу реформування від повного схвалення запроваджених державою новацій і закликів до тотального запровадження міжнародних стандартів у національну систему обліку, звітності та контролю до критичного неприйняття форсування цього процесу.

Метою написання статті є вивчення досвіду різних країн щодо впровадження МСФЗ і за результатами його аналізу визначення та обґрунтування основних переваг та недоліків використання МСФЗ при веденні бухгалтерського обліку та складанні фінансової звітності суб'єктами господарювання в Україні.

Об'єктом дослідження є Міжнародні стандарти фінансової звітності.

Предмет дослідження – процес упровадження МСФЗ в Україні.

На сьогодні існує велика різноманітність підходів щодо застосування МСФЗ. Проте в будь-якому випадку із запровадженням міжнародних стандартів компанії все рідше вдаються до маніпулювання розмірами прибутку та приховування результатів господарської діяльності.

Зараз використання МСФЗ є обов'язковим для суб'єктів господарювання, що включені до лістингу на ринках ЄС. Лістинг – це винесення акцій, облігацій, інших цінних паперів до списку цінних паперів, які котируються на фондовій біржі або можуть бути предметом укладання угод у торговельно-інформаційній системі. МСФЗ дозволені або обов'язкові для застосування у 109 країнах світу, у тому числі у 81 – для лістингових компаній та 28 – для нелістингових компаній (табл. 1) [2]. Саме це дозволяє створити систему фінансової звітності, що має глобальний характер і дає можливість ефективно інформувати акціонерів та надалі доопрацьовувати МСФЗ.

Таблиця 1

Застосування МСФЗ в країнах світу, кількість країн

Обов'язковість застосування МСФЗ у країні	Лістингові компанії	Нелістингові компанії
Не дозволяється використовувати МСФЗ	32	34
Дозволяється для всіх або деяких видів діяльності	28	34
Обов'язкове застосування МСФЗ для всіх компаній	81	28

Радою з Міжнародних стандартів фінансової звітності визначено чотири категорії країн за рівнем запровадження МСФЗ на даний момент часу:

- 1) повномасштабне впровадження МСФЗ для всіх компаній, незалежно від того, чи включені вони в біржовий лістинг, чи ні. Цій категорії відповідають 36 країн;
- 2) обов'язкове дотримання МСФЗ тільки для компаній, включених в біржовий лістинг. У цю групу потрапили Китай, Естонія, Гонконг і Латвія;
- 3) країни, чиє законодавство допускає застосування МСФЗ або інших міжнародно визнаних принципів звітності (наприклад, ГААП США) замість національних правил. Прикладами таких країн є Данія, Німеччина, Угорщина та Нідерланди;
- 4) країни, чиї національні стандарти фінансової звітності наближаються до МСФЗ, наприклад, Єгипет, Малайзія, Сінгапур, причому ступінь наближеності варіюється [3].

Найбільше значення для ефективного запровадження МСФЗ в Україні має саме досвід країн з перехідною економікою та країн – членів СНД. Це пояснюється історичними аспектами функціонування економік країн та схожими умовами ведення господарської діяльності.

На основі аналізу досвіду першого впровадження та використання МСФЗ країнами з перехідною економікою виокремлено основні недоліки процесу застосування норм міжнародних стандартів при веденні бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності:

1. Відсутність стандартизованих вимог щодо застосування національних стандартів фінансової звітності та МСФЗ, а також відсутність норм, які роблять використання МСФЗ обов'язковими на практиці буде призводити до різних відхилень.

Так, наприклад, у Польщі національні стандарти фінансової звітності структурно дуже схожі на МСФЗ, а по суті існують значні відмінності. Це може завадити досягненню однієї з головних цілей МСФЗ, а саме співставності фінансової звітності в різних країнах.

2. Відсутність достатньої кількості висококваліфікованих спеціалістів для складання звітності відповідно до МСФЗ, а також наявних засобів для підготовки таких спеціалістів. З цією проблемою стикались такі країни, як Грузія, Вірменія, Румунія.

3. Наявність незалежного аудиту та професійних організацій бухгалтерів та аудиторів. Запорукою успішного впровадження МСФЗ буде співпраця міжнародних аудиторських компаній з місцевими професійними організаціями бухгалтерів та аудиторів для підвищення ефективності діяльності останніх.

4. Наявність нормативних актів щодо механізму впровадження МСФЗ. Однією з проблем при провадженні МСФЗ є відсутність чіткої нормативної бази для такого переходу, особливо щодо юридичної сили МСФЗ.

5. Малі та середні підприємства. У малих та середніх підприємств не має відповідних ресурсів та потреби для застосування МСФЗ.

Наприклад, у Хорватії всі компанії, в тому числі малі підприємства, з 1992 року зобов'язані складати фінансову звітність за МСФЗ. Проте, більшість компаній не дотримуються цієї вимоги, надаючи перевагу вимогам податкового законодавства.

Рада з МСФЗ розглядає питання щодо розробки інструкції для застосування МСФЗ для малих підприємств. Деякі країни також намагаються вирішити дану проблему. Так, наприклад, у Великобританії існує особливий стандарт для малих підприємств. У Новій Зеландії, де складання фінансової звітності значно наближено до МСФЗ також існує Концепція диференційованої звітності. Це дозволяє малим підприємствам готувати модифіковані варіанти фінансової звітності. Така модифікація допускається в питаннях розкриття інформації, а не у визнанні або оцінці [4].

Перехід на МСФЗ надає нові можливості як для бізнесу, так і для держави в цілому. Переваги від використання МСФЗ при складанні фінансової звітності в Україні стосуються як мікроекономічного, так і макроекономічного рівнів економіки.

В якості переваг на мікроекономічному рівні можна виділити:

- вихід на міжнародні ринки капіталу і зниження ціни залученого капіталу;
- зростання ринкової капіталізації;
- можливість більш ефективного використання інформації для прийняття управлінських рішень.

Серед основних переваг на макроекономічному рівні економіки можна виділити такі:

- більшу прозорість звітності вітчизняних компаній, і як наслідок, покращення іміджу бізнесу за кордоном;
- надходження іноземних інвестицій в економіку країни;
- підвищення якості статистичної інформації та можливість її порівняння;
- глибшу інтеграцію економіки країни у світову економічну систему.

Застосування МСФЗ може бути корисним і для тих українських компаній, які не збираються поки виходити на західні фінансові ринки. Ефект полягає в забезпеченні менеджерів інформацією, що підвищує ефективність управління, зміцнює систему корпоративної поведінки, а отже, і довіру до менеджменту. Найбільш сприятливий ефект буде мати застосування МСФЗ в компаніях, де власник не має представників у керівництві компанії і змушений задовольнятися інформацією, одержаною з фінансової звітності.

Перехід на міжнародні стандарти фінансової звітності може спричинити як позитивні, так і негативні наслідки для компанії. Серед позитивних аспектів – підвищення прозорості, поліпшення порівнянності показників і, як наслідок, збільшення можливостей для аналізу їхньої діяльності і полегшення доступу до міжнародних ринків капіталу. Однак сама по собі звітність не гарантує припливу інвестицій. Крім того, перехід на МСФЗ вимагатиме від компаній додаткових трудових і фінансових витрат, а оцінити позитивні економічні наслідки від нововведення на початковому етапі буде досить важко [5].

Залучати основні принципи міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності необхідно усім підприємствам. Але необхідно встановити різні вимоги до об'єкта розкриття інформації у фінансовій звітності для різних груп підприємств, зокрема, з урахуванням їх в операціях на ринках капіталів та об'ємах діяльності. А роль державних органів та громадських професійних організацій складається у підготовці до впровадження в інтересах суспільства міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності, у сприянні застосуванню та виконанню цих стандартів.

Отже, зараз Україна має достатньо потенціалу до подальшого розвитку, вона також зацікавлена в переорієнтації економіці на високотехнологічну. Вузкоспецифічні, на перший погляд, проблеми бухгалтерського обліку насправді є одним з важливих умов проведення економічних реформ. Таким чином, унаслідок впровадження МСФЗ у країнах перехідної економіки, зокрема в Україні, буде створена прозора та зрозуміла для всього світу система контролю за діяльністю суб'єктів господарювання.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Касич А. Проблеми впровадження МСФЗ в Україні та шляхи їх вирішення / А. Касич, Я. Яковенко // Облік і фінанси. – 2013. – № 1 (59). – С. 22–27. 2. Первые итоги внедрения МСФО за рубежом. Обзорная записка [Электронный ресурс] / Крылова Т. Б. – Режим доступа : <https://www.nsf.ru/%20docs/%20first%20results>. 3. Отчет о международном опыте применения МСФО. Часть I [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://>

gaar.ru/articles/otchet_o_mezhdunarodnom_opyte_primeneniya_msfo_chast_i/. 4. Засадний Б. Міжнародний досвід застосування МСФЗ / Б. Засадний // Теоретичні та практичні питання економіки. – 2013. – Випуск 28. – С. 255 – 261. 5. Бутинець Ф. Ще раз про бухгалтерський облік як науку / Ф. Бутинець // Бухгалтерський облік і аудит. – 2005. – № 10. – С. 20–29. 6. Мельничук Б. В. Проблеми запровадження МСФЗ в Україні : інституціональний підхід / Б. В. Мельничук // Облік і фінанси АПК. – 2011. – № 3. – С. 24 – 27. 7. Пархоменко В. Финансовая отчетность по международным стандартам [Электронный ресурс] / В. Пархоменко // Вестник налоговой службы Украины. – 2012. – № 11. – Режим доступа : <http://www.visnuk.com.ua/ru/pubs/id/944>.

АНАЛІЗ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

УДК 336.02

Валуїська В. С.

Студент 1 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Досліджено податкову політику України та порівняно її з іншими країнами; розглянуто найважливіші проблеми оподаткування та визначено можливі напрямки реформування податкової системи.

Ключові слова: податки, податкова політика, оподаткування, податкова система, податкова реформа.

Аннотация. Изучено налоговую политику Украины и сравнили ее с другими странами; рассмотрены важные проблемы налогообложения и определены возможные направления реформирования налоговой системы.

Ключевые слова: налоги, налоговая политика, налогообложение, налоговая система, налоговая реформа.

Annotation. The article is dedicated to the study the tax politics of Ukraine and to comparison with other countries; considered important problems of taxation and identified possible areas of tax reform.

Keywords: taxes, tax politics, taxation, tax system, tax reform.

В умовах ринкової економіки та інтеграційних процесів важливого значення набуває створення механізмів ефективного функціонування податкової політики країни. Від податкової політики залежить економічний розвиток окремих регіонів і країни в цілому. За допомогою податків відбувається забезпечення взаємовідносин держави з підприємствами, громадянами; контроль за розподілом та перерозподілом валового національного доходу. Саме цим обумовлюється актуальність питання щодо дослідження розподілу податків.

Дослідженням податкової політики в Україні та деяких питань, які особливо стосуються проблем реформування оподаткування займаються відомі українські економісти, а саме: Вишне夫斯基 В. П., Азаров М. Я., Соколовська А. М., Василик О. Д. та інші [1–4]. Але напрями вдосконалення податкової політики України потребують подальшого вивчення і аналізу. Метою статті є аналіз податкової системи України та можливі шляхи вирішення проблем оподаткування.

Виклад основного матеріалу. В Україні спостерігається неналагоджена податкова політика, яка призводить до неспроможності податків виконувати свої основні функції, а саме фінансову, соціальну та регулюючу. Сфера матеріального виробництва практично пригнічена податками, що приводить до скорочення оподатковуваних оборотів, а отже, до зменшення бюджетних надходжень. У результаті діюча податкова система не стимулює виробництво, а спричиняє його скороченню, звідси дохідна частина бюджету майже не поповнюється (рис. 1).

Україна входить до десятки країн з найскладнішими податковими системами, за оцінками PricewaterhouseCoopers. Податкове навантаження на економіку в Україні залишилася на рівні 44 %, тоді як у країнах Центральної та Східної Європи (ЦСЄ), що входять в ЄС, – 30 %. Тінізація економіки, за офіційними оцінками Мінекономіки, сягає 35 %, за експертними оцінками – 45 %. За підрахунками консалтингової компанії Boston Consulting Group, українські підприємства щорічно недоплачують до бюджету 25 млрд дол. Співвідношення податкових втрат до ВВП досягає 20 %, і за цим показником Україна лідирує серед інших країн рейтингу. Майже 20 % прибутку приховують від сплати податків. Тільки формалізовані обсяги податкових пільг перевищують 50 млрд грн. В Україні кількість податкових платежів на рік склала 135 видів, що є найгіршим показником у світі. Разом з тим за кількістю податків Україна займає 91-е місце в рейтингу серед 185 країн світу, щорічно обстежуваних Світовим банком, за податковим навантаженням – 154-е, а за витратами часу на адміністрування податку – 171-е місце. За-

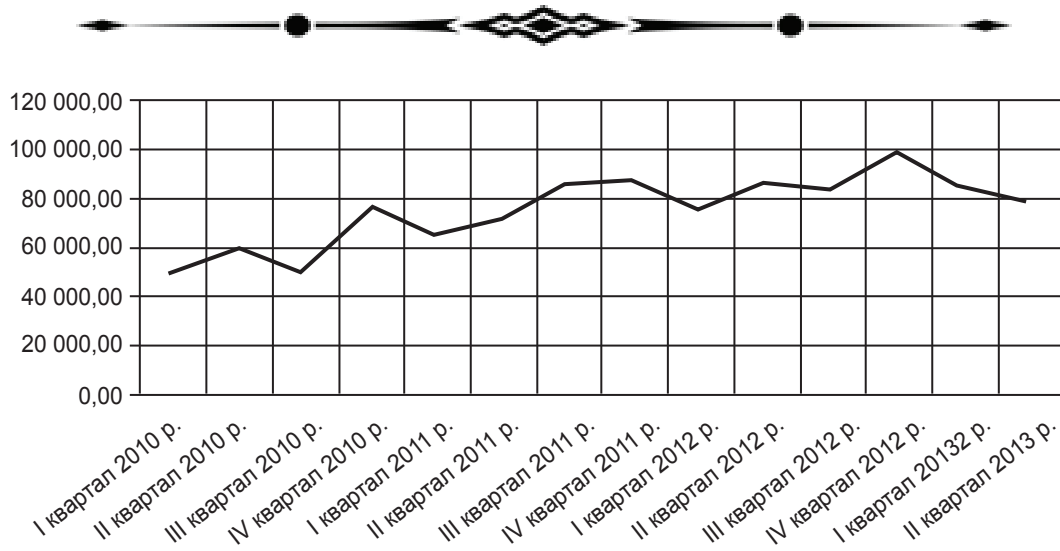

Рис. 1. Обсяги бюджетних надходжень до Державного бюджету України за 2010 – 2013 рр. [5]

галом серед груп країн, своїх найближчих сусідів – ЄС, ЦСЄ та СНД – в Україні найгірші оцінки ефективності податкової системи і ВВП на жителя. Якщо порівняти показники податкової ефективності України з країнами, у яких аналогічний рівень ВВП на жителя за паритетом купівельної спроможності (ПКС) для більшої об'єктивності, то в цю групу країн з параметрами ВВП на жителя 3 – 6 тисяч доларів разом з Україною входять 35 країн з 185 обстежуваних Світовим банком. До речі, в цій групі європейських країн одиниці, в основному держави Центральної і Південної Америки, Південно-Східної Азії, Північної Африки. Так, навіть серед цих країн в Україні податкове навантаження значно перевищує середню по групі. Зокрема: а) по всіх податках – у 1,5 рази; б) з ПДВ та податку на прибуток – у 1,3 рази; в) з податку на працю – майже в 4 рази. При цьому витрати часу на адміністрування податків в Україні майже вдвічі вище середніх по групі. У порівнянні податкових систем України та деяких розвинених країн ЄС (США, Великобританії, Німеччини, Франції, Італії, Іспанії) ми бачимо, що, на перший погляд, у них немає істотних відмінностей. В Україні використовуються такі ж основні види прямих і непрямих податків, а саме: податок на прибуток підприємств, прибутковий податок з громадян, ПДВ, акцизний збір, митні збори та ін. Але при детальнішому аналізі виявляються особливості, які помітно відрізняють системи оподаткування в Україні та в країнах з розвинутою ринковою економікою [6, с. 14 – 19]. Це, передусім, висока ставка ПДВ (підтвердженням чого є дані наведені у табл. 1) та широке її застосування, а також механізм оподаткування податку на прибуток підприємств (оподаткування засобів, спрямованих на інвестиції та розвиток виробництва, вилучення частини амортизаційних відрахувань та ін.), у результаті якого доля оподаткування прибутку досягає від 65 % до 85 %. Крім того, на відміну від європейських країн, національна податкова система України не є інструментом підвищення конкурентоспроможності держави, не сприяє зростанню економічної активності суб'єктів господарювання.

Таблиця 1

Податок на додану вартість в Україні та країнах ЄС, у % [5]

Країни	Роки			
	1995	1995	2010	2011
	ПДВ (стандартна ставка)	ПДВ (знижена ставка)	ПДВ (стандартна ставка)	ПДВ (знижена ставка)
Австрія	22	20	18	10
Бельгія	21	19	17	8
Великобританія	20	19	18	5
Німеччина	23	20	16	6
Ірландія	21	19	20	11
Іспанія	19	17	16	7
Італія	21	18	17	6
Нідерланди	18	16	15	7
Норвегія	24	21	18	5
Франція	21	17	19	4
Швейцарія	20	18	18	8
Україна	24	20	20	10

За даними, наведеними у табл. 1, можна стверджувати про те, що рівень ПДВ в Україні є одним з найбільших в порівнянні з іншими країнами ЄС (аналогічний рівень спостерігається лише у Норвегії).

Отже, враховуючи викладене, можна зрозуміти основні проблеми податкової політики України, а саме:

- нерівномірність і несправедливість розподілу податкового навантаження;
- неврегульованість правових гарантій для учасників податкових відносин, відсутність прозорих і ефективних механізмів захисту прав платників податків;
- велика кількість малоефективних податків, які потребують істотних адміністративних витрат, що перевищують доходи бюджету;
- неузгодженості та протиріччя окремих податкових законів, їх нестабільність, безсистемне надання пільг та перекручування суті окремих видів податків.

Ці недоліки призводять до великих проблем, а саме до зниження економічного потенціалу України та, як наслідок, зниження благополуччя населення. Згідно з цим треба терміново реформувати систему оподаткування України. Основними напрямками реформування податкової політики України є:

1. Удосконалення законодавства у сфері оподаткування, а саме корегування Податкового Кодексу України.
2. Покращення системи адміністрування податків та зборів.
3. Зміна ставок податків і зборів, а також приведення структури податків до оптимальної.
4. Забезпечення рівномірного податкового навантаження серед всіх платників податків.
5. Збільшення податкової бази із значної кількості ефективних податків.

6. Зменшення податкових витрат. Реформування податкової політики країни дозволить покращити відносини підприємств, громадян країни з державою і значною мірою вплине на економічну і соціальну ситуацію у країні.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Мащенко М. А.

Література: 1. Вишне夫斯基 В. П. Принципи оподаткування: обґрунтування та емпірична перевірка [Текст] / В. П. Вишне夫斯基 // Економіка України. / В. П. Вишне夫斯基. – 2008. – № 10. – С. 55–72. 2. Азаров М. Я. Податкова політика в Україні: проблеми та реалії [Текст] / М. Я. Азаров // Вісник податкової служби України. – 2006. – № 10. – С. 51–53. 3. Соколовська А. М. Податкова система держави : теорія і практика становлення [Текст] : монографія / А. М. Соколовська. – К. : Вид-во «Знання-Прес», 2004. – 454 с. 4. Василик О. Д. Податкова система України [Текст] : навч. посіб. : для студ. екон. спец. вищих закл. освіти / О. Д. Василик ; Українська держ. фінансова академія. – К. : ВАТ «Поліграфкнига», 2004. – С. 447–450. ISBN 966-530-175-6. 5. Показники виконання Державного бюджету України / Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/archive/main?cat_id=77643. 6. Златкін Б. І. Податкам – стимулюючу роль // Економіка України. / Б. І. Златкін. – 2006. – № 2. – С. 14–19.

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА МСФЗ І ГААП

УДК 657.15

Васильченко Д. Р.

Студент 3 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Досліджено відмінності між міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ) і системою загальноприйнятих принципів бухгалтерського обліку (ГААП), розглянуто основні критерії вибору системи обліку та підготовки фінансової звітності для компанії.

Ключові слова: міжнародні стандарти фінансової звітності, загальноприйняті стандарти бухгалтерського обліку, система обліку, стандартизованість, складові фінансової звітності, труднощі процесу переходу, Норволкська угода.

Аннотация. Исследованы различия между стандартами финансовой отчетности (МСФО) и системой общепринятых принципов бухгалтерского учета (ГААП), рассмотрены основные критерии выбора системы учета и подготовки финансовой отчетности для компаний.

Ключевые слова: международные стандарты финансовой отчетности, общепринятые стандарты бухгалтерского учета, система учета, стандартизированной, составляющие финансовой отчетности, трудности процесса перехода, Норволкское соглашение.

Annotation. The differences between the financial reporting standards (IFRS) and Generally accepted accounting principles (GAAP) are investigated, the basic criteria for the selection of accounting and preparing financial reporting for companies are considered.

Keywords: international standards the financial reporting, generally accepted standards of record-keeping, system of account, standartized, constituents of the financial reporting, difficulty of transition process, Norwalk Accord.

Враховуючи зростаючі процеси глобалізації бізнесу, виникає необхідність у зіставності облікової інформації суб'єктів господарювання різних країн. Тобто, інвесторам необхідно чітко розуміння реального економічного становища підприємств з інших країн. Саме тому найбільш актуальною проблемою сьогодення є конвергенція різних облікових систем.

Багато фахівців, які займаються порівнянням міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) і стандартів ГААП США (ГААП) відзначають, що стандарти ГААП порівняно зі стандартами МСФЗ більше орієнтовані на практичне застосування в різних облікових ситуаціях, містять більшу кількість рекомендацій, розроблених для конкретних питань обліку і залишають менше можливостей для інтерпретації. При цьому, варто зазначити, що принципи обліку та форми звітності цих двох систем складання фінансової звітності в чому збігаються, і, відповідно, фахівець що готує звітність за стандартами МСФЗ може досить легко перейти до підготовки звітності за стандартами ГААП. Більш того, звітність, підготовлена за одним стандартом, може бути за певних умов і необхідних корегувань трансформована в інші.

Особливостям впровадження американських та міжнародних стандартів в Україні присвячено наукові праці С. Каневського, Л. С. Ладиченко, А. Попова, О. В. Харламової тощо [1–4].

Метою даної статті є звернення уваги читачів на деякі відмінності між стандартами МСФЗ та ГААП і визначення процедур, необхідних при переході з одних принципів обліку на інші. Перераховані розбіжності між стандартами МСФЗ та ГААП служать для позначення лише деяких відмінностей і не є вичерпними.

Об'єктом дослідження є особливості Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) і стандарті ГААП США, предметом – проблеми, пов'язані переходом до цих стандартів.

Міжнародні стандарти фінансової звітності є більш гнучкими, тоді як стандарти обліку США більш стандартизовані і мають більш чіткі критерії для підготовки звітності.

Основними критеріями вибору системи обліку та підготовки фінансової звітності для компаній є:

- мета переходу на міжнародні стандарти;
- законодавчі вимоги;
- галузева належність компанії;
- країна реєстрації компанії;
- вимоги до звітності потенційних інвесторів;
- переваги тієї або іншої систем обліку;
- труднощі процесу переходу.

Основні відмінності між стандартами МСФЗ і ГААП можна розділити на три категорії за рівнем складності:

А – зміна презентації вже наявної інформації у звітності;

В – коригування звітності, що здійснюється шляхом нескладних додаткових розрахунків;

С – зміна звітності, заснована на новій аналітичній інформації і додаткових розрахунках (табл. 1).

Таким чином, стандарти ГААП обмежують простір для «судження» і прогнозів при підготовці фінансової звітності. Метою такого обмеження є захист інтересів інвесторів та інших зацікавлених осіб від маніпуляцій звітністю керівництвом компаній. У світлі гучних корпоративних скандалів, таких як Елгон, інвестори не можуть надмірно покладатися на сумлінність менеджменту та аудиторів і змушені максимально конкретизувати вимоги до звітності з метою самозахисту. У кінцевому рахунку в суді довести навмисну помилку в оцінці або судженні керівництва набагато складніше, ніж однозначне відступ від правил підготовки звітності.

З 2002 року в результаті укладення Норвалкської угоди (Norwalk Accord) проводиться активна робота по зближенню стандартів МСФЗ та ГААП, яка вже привела до елімінації деяких протиріч між стандартами.

Однак повне злиття стандартів у найближчому майбутньому малоімовірно через відмінності економік країн Європи та США, очікувань користувачів фінансової звітності, а також історичного досвіду ведення обліку та підготовки звітності.

Таким чином, хотілось би зазначити, що американська і європейська системи обліку мають ряд переваг для різних суб'єктів господарювання. Особливість ГААП – більша практична спрямованість обліку та значний зв'язок з фондовим ринком. МСФЗ має більш теоретичні основи і правила ведення, що передбачають надання альтернативних варіантів. Таким чином, вибір певної системи обліку повинен ґрунтуватися на таких показниках: мета переходу, законодавчі вимоги, галузева належність, країна реєстрації тощо.

Таблиця 1

Складові фінансової звітності

Вид фінансового звіту	Стандарт МСФО	Стандарт ГААП	МСФО	ГААП	Коментарії
Баланс	IAS 1	CON 5–6	МСФЗ рекомендує поділ активів і зобов'язань на «поточні» і «довгострокові». Визначено мінімум статей, які повинні бути на балансі	ГААП рекомендує відображення активів і зобов'язань на балансі за зменшеною ліквідністю	А Різниця у вимогах до презентації не повинна створити труднощів, тому що критерії взаємопов'язані і на практиці набір статей та їх групування ґрунтуються на галузевій специфіці підприємств.
Звіт про прибутки і збитки	IAS 1	CON 5–6	МСФЗ дозволяє представляти статті витрат по «функції» і «природі», однак надання згідно «природі» потрібно або в звіті про прибутки і збитки або примітках	ГААП наказує відображати витрати згідно з функціями	А, С Переробка з одного методу в іншій потребують додаткової аналітики
Звіт про зміни у капіталі	IAS 1	CON 5–6	Показує рух всіх статей капіталу і накопиченого прибутку (збитків).	Вимоги схожі з МСФЗ, але деяку інформацію дозволяється розкривати в примітках до звітності, а не в звіті	А
Звіт про рух грошових коштів	IAS 1, IAS 7	CON 5–6	Банківські овердрафти (але не короткострокові позики) відображаються у складі грошових коштів. Виплата дивідендів згідно з МСФЗ відбивається в операційній або фінансовій діяльності, а отримання дивідендів відображається в операційній чи інвестиційній діяльності	На відміну від МСФЗ банківські овердрафти включено з визначення грошових коштів. Виплата дивідендів відображається у фінансовій діяльності, а отримання дивідендів в операційній діяльності. ГААП вимагає розкриття істотних негрошових операцій	А Різниця стосується презентації фінансової звітності

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Каневский С. Сравнительный анализ подготовки финансовой отчетности по стандартам МСФО и ГААП США [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.ippnou.ru/article.php?idarticle=004167>. – Институт проблем предпринимательства. 2. Ладиченко Л. С. Порівняльна характеристика систем бухгалтерського обліку США та України / Л. С. Ладиченко // Управління розвитком. – № 5 (145). – 2013. – С. 83 – 85. 3. Попов А. Трудности перехода [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.ippnou.ru/article.php?idarticle=000787>. – Институт проблем предпринимательства. 4. Харламова О. В. Конвергенция IFRS I US GAAP: Чи бути GLOBAL GAAP? / О. В. Харламова // Секція 1 Стан та проблеми інформаційного забезпечення підприємницької діяльності в контексті інноваційного розвитку економіки України. – 2012. – С. 117 – 118.

ФИНАНСОВЫЙ ЛИЗИНГ И ОСОБЕННОСТИ ЕГО ОТРАЖЕНИЯ В УЧЕТЕ БАНКА

УДК 339.187.62

Вдовиченко А. С.

Студент 3 курса
факультета учета и аудита ХНЭУ им. С. Кузнеця

Аннотация. Рассмотрено понятие финансового лизинга. Определены его субъекты, виды. Приведены отличия лизинга от аренды. Выделены лизинговые риски и способы их минимизации. Рассмотрены особенности учета в банках операций по финансовому лизингу со стороны лизингодателя и лизингополучателя.

Ключевые слова: финансовый лизинг, риски, учет, лизингополучатель, лизингодатель, аренда.

Анотация. Розглянуто поняття фінансового лізингу. Визначено його суб'єкти, види. Наведено відмінності лізингу від оренди. Виділено лізингові ризики та способи їх мінімізації. Розглянуто особливості обліку в банках операцій з фінансового лізингу з боку лізингодавця і лізингоодержувача.

Ключові слова: фінансовий лізинг, ризики, облік, лізингоодержувач, лізингодавець, оренда.

Annotation. The article deals with the concept of the financial leasing. The author defines its subjects, types and differences between the leasing and the rent. Also the author determines leasing risks and ways to minimize them. There are features of accounting in banks of financial leasing operations on the side of the lessor and the lessee.

Keywords: financial leasing, risks, accounting, lessee, lessor.

Актуальность данной темы заключается в том, что в настоящее время большинство предприятий сталкивается с проблемой обновления основных фондов. При этом зачастую из-за нехватки оборотных средств они вынуждены брать кредиты под залог ценных бумаг, партий товара, недвижимости. С другой стороны существует еще один вариант пополнения основных средств – финансовый лизинг. Таким образом, объектом данной работы является финансовый лизинг. Актуальность данной темы определила ее цель – раскрыть понятие финансового лизинга и особенностей его учета в банках.

В соответствии с Законом Украины «О финансовом лизинге», финансовый лизинг (далее – лизинг) – это вид гражданско-правовых отношений, возникающих из договора финансового лизинга [1].

Субъектами лизинга являются:

лизингодатель – юридическое лицо, передающее право владения и пользования предметом лизинга лизингополучателю;

лизингополучатель – физическое или юридическое лицо, получающее право владения и пользования предметом лизинга от лизингодателя;

продавец (поставщик) – физическое или юридическое лицо, у которого лизингодатель приобретает вещь, которая в дальнейшем будет передана как предмет лизинга лизингополучателю [2].

Таким образом, по договору финансового лизинга (далее – договор лизинга) лизингодатель обязуется приобрести в собственность вещь у продавца (поставщика) в соответствии с установленными лизингополучателем спецификациями и условиями и передать ее в пользование лизингополучателю на определенный срок не менее одного года за установленную плату (лизинговые платежи) [1].

Как и при аренде, в пользование лизингополучателю может передаваться только непотребляемое имущество, определенное индивидуальными признаками. Но такое имущество, в отличие от аренды, обязательно должно подпадать под определение основных фондов. Исходя из этого, не могут быть предметом лизинга земельные участки, другие природные объекты, целостные имущественные комплексы предприятий и их обособленные структурные подразделения (филиалы, цеха, участки).

Срок лизинга должен быть не менее 1 года. Это связано с тем, что предметом лизинга, как выше уже упоминалось, могут быть только основные фонды. Началом исчисления срока лизинга является момент получения имущества лизингополучателем. Таким моментом будет дата подписания акта приема-передачи в пользование предмета лизинга [2].

Финансовый лизинг очень схож с арендой, но существует ряд различий:

во-первых, при лизинге объект сделки выбирается лизингополучателем, а не лизингодателем, который приобретает оборудование за свой счет;

во-вторых, срок лизинга меньше срока физического износа оборудования и приближается к сроку налоговой амортизации;

в-третьих, по окончании действия договора лизингополучатель может продлить аренду по льготной ставке или приобрести имущество по остаточной стоимости.

В состав лизингового платежа входят следующие основные элементы: амортизация; плата за ресурсы, привлекаемые лизингодателем для осуществления сделки; лизинговая маржа, включающая доход лизингодателя за оказываемые услуги; рисковая премия, величина которой зависит от уровня различных рисков, которые несет лизингодатель. Вместе эти элементы составляют лизинговый процент.

Эксперты по объему обслуживания передаваемого оборудования выделяют два основных вида лизинга:

чистый лизинг – это отношения, при которых все обслуживание имущества берет на себя лизингополучатель;

мокрый лизинг предполагает обязательное техническое обслуживание оборудования, его ремонт, страхование и другие операции, которые лежат на лизингодателе.

Лизинговые операции могут проводиться в различных секторах экономики. В зависимости от этого выделяют: внутренний (все участники сделки представляют одну страну) и внешний лизинг (лизингодатель и лизингополучатель находятся в разных странах).

Лизинговые операции являются рисковыми, как и другие банковские операции. В зависимости от вида лизинговые риски можно классифицировать следующим образом:

маркетинговые риски – риск не найти арендатора на все имеющееся оборудование. Способом страхования является увеличение рискованной премии в лизинговом платеже; использование для сделок наиболее популярных видов оборудования и другой техники;

риск ускоренного морального старения объекта лизинга. Поскольку объектами лизинговых сделок, как правило, выступает продукция наукоемких отраслей, то они часто подвержены влиянию НТП. Способы минимизации риска: установление безотзывного периода, то есть периода, в течение которого договор не может быть расторгнут;

ценовой риск – риск потенциальной потери прибыли, связанный с изменением цены объекта лизинговой сделки в течение срока действия лизингового договора. Лизингодатель теряет потенциальную прибыль в случае повышения цен на объекты лизинговых сделок, заключенных по старым ценам. Лизингополучатель терпит убытки при падении цен на арендованное по старым ценам оборудование;

риск неплатежа – риск неуплаты лизингополучателем лизинговых платежей. Минимизация основана на анализе финансового положения лизингополучателя; получении гарантий от третьих лиц; страховании риска неплатежа;

валютный риск – возможность потерь в результате колебания валютных курсов [3].

Коммерческий банк может быть и лизингодателем и лизингополучателем. Бухгалтерский учет финансового лизинга ведется на балансе и одной и другой стороны. Необходимо отметить, что при учете финансового лизинга вводится такое понятие как негарантированная ликвидационная стоимость – это часть ликвидационной стоимости объекта аренды, получение которой арендодателем не обеспечивается или гарантируется только связанной с ним стороной.

Существует несколько особенностей учета финансового лизинга на балансе лизингодателя. Во-первых, может возникать разница между суммой минимальных лизинговых платежей и негарантированной ликвидационной стоимости объекта и текущей его стоимостью, определенной по лизинговой ставке процента. Эта разница является доходом и записывается проводкой: Дт 1520, 2071, 2211, 4309, 4409, 7490 и Кт 4400, 6490. Во-вторых, все расходы, связанные с оформлением договора о финансовом лизинге, включаются в стоимость кредита: Дт 2075, 2215 и Кт 1200. В-третьих, при получении начисленных доходов по лизингу, амортизируется премия: Дт 6018, 6028, 6044 и Кт 2075, 2215.

Учет операций по финансовому лизингу на балансе лизингополучателя также имеет ряд особенностей. Во-первых, при получении основных средств или нематериальных активов в финансовый лизинг, начисляется амортизация на такие объекты: Дт 7423 и Кт 4309, 4409. Это является одной из особенностей именно финансового лизинга, так как при операционном лизинге амортизацию начисляет лизингодатель. Во-вторых, по условиям договора объект финансового лизинга может переходить в собственность лизингополучателя. В данном случае в учете будут использоваться одинаковые счета по дебету и кредиту – 4300, 4400. Для наглядности и удобства, предлагается использовать аналитические счета «Собственные нематериальные активы», «Собственные ОС» по дебету и «Финансовый лизинг (аренда)» по кредиту. В случае, если по условиям соглашения объект финансового лизинга возвращен лизингодателю, то составляется проводка: Дт 3615, 4309, 4409 и Кт 4300, 4400.

Расходы на содержание объекта необоротных активов, полученного в финансовый лизинг, учитываются по счету 7421А «Расходы на содержание основных средств, полученных в лизинг (аренду)».

Таким образом, финансовый лизинг становится все больше популярным из-за ряда своих преимуществ. Лизинг позволяет пополнить необоротные средства предприятия без больших затрат и на выгодных условиях. Коммерческий банк, как и любое другое предприятие, может выступать в качестве лизингодателя и лизингополучателя. Также все операции коммерческого банка по финансовому лизингу регулируются инструкциями по учету основных средств, нематериальных активов и по учету кредитных и депозитных операций.

Финансовый лизинг сейчас очень распространен и является одним из перспективных направлений развития коммерческих банков. Но на данный момент банки не способны предоставлять весь комплекс лизинговых услуг, а именно: предоставление информации о рынках основных средств, которые сдаются в аренду, предоставление консультаций, технического обслуживания, гарантий и т. д. Для развития данного направления в Украине необходимо предпринять ряд мероприятий по стимулированию и государственной поддержке лизинга.

Научный руководитель – канд. экон. наук, доцент Глебова Н. В.

Литература: 1. Про фінансовий лізинг: Закон України затверджений постановою Верховної Ради України від 16.12.1997 р. № 723/97-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/723/97-вр>. 2. Міщенко В. І. Основи лізингу [Електронний ресурс] / В. І. Міщенко, О. Г. Луб'яницький, Н. Г. Слав'янська. – К. : Товариство «Знання», КОО, 2001. – 138 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.lib.ua-ru.net>. 3. Граковский Ю. С. Финансовый лизинг : общие положения, порядок отражения в бухгалтерском и налоговом учете / Ю. С. Граковский [Электронный ресурс] // Вестник Министерства доходов и сборов Украины № 13 [Электронный ресурс]. – Режим доступу : <http://www.visnuk.com.ua>. 4. Облік у банках: навч. посіб. / Н. В. Глебова, В. М. Тимофеев, В. О. Лукін та ін. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2009. – 304 с.

МЕТОДИКА СКЛАДАННЯ ЗВІТУ ПРО ПРИБУТКИ ТА ЗБИТКИ СУКУПНОГО ДОХОДУ БАНКУ

УДК 336.71.078.3

Вернигор Є. В.

Студент 3 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Розглянуто методику складання звіту про прибутки та збитки сукупного доходу банку, визначено відмінності та особливості складання звітів за звітні періоди, відображено доходи і витрати, які пов'язані з банківською діяльністю, наведено перелік основних нормативно-правових документів.

Ключові слова: фінансова звітність, звіт про прибутки та збитки, звітний період, банк, доходи, чистий прибуток, витрати, адміністративні витрати.

Аннотация. Рассмотрена методика составления отчета о прибылях и убытках совокупного дохода банка, определены различия и особенности составления отчетов за отчетные периоды, отражены доходы и расходы, связанные с деятельностью, приведен перечень основных нормативно-правовых документов.

Ключевые слова: финансовая отчетность, отчет о прибыли и убытках, отчетный период, банк, доходы, чистая прибыль, затраты, административные затраты.

Annotation. The technique of the statement of profit and loss of the total income of the bank, identified differences and features for reporting periods reflects income and expenses related to the activity, a list of basic legal documents.

Keywords: financial statements, profit and loss account, the reporting period, the bank, income, net income, costs, administrative costs.

Актуальність дослідження полягає у тому, що звіт про прибутки та збитки сукупного доходу банку є найважливішою після балансу формою звітності, за якою оцінюється фінансовий стан банку та рентабельність

його діяльності, він ілюструє розмір доходів та витрат за визначений період часу, при чому кожен вид доходу (витрат) розкривається окремо для того, щоб користувачі могли оцінити ступінь ефективності функціонування банку.

Дослідженням займалися такі вітчизняні вчені економісти як: Барановський О. Г., Васюренко О. М., Карчев Г. О., Кротюк В. П., Лисицький В. С., Гальчинська А. Н., Кіреева О. В.

Метою дослідження є розгляд методики складання звіту про прибутки та збитки сукупного доходу банку, як механізму надання користувачам інформації про доходи, витрати, прибутки і збитки від діяльності банку за відповідний період.

Для досягнення поставленої мети було вирішено такі завдання: розглянуто особливості складання місячного, квартального та річного звітів про прибутки та збитки сукупного доходу банку, визначено нормативну та методичну базу складання вказаного документу, розглянуто основні складові формування звіту.

Об'єктом дослідження є обліково-економічне забезпечення складання звіту про прибутки та збитки сукупного доходу банку.

Предметом дослідження є особливості складання звіту про фінансові результати банку за такі звітні періоди: місяць, квартал, рік.

У сучасному світі банки працюють у нестабільному економічному і політичному середовищі. Звідси виникають неясність та непевність в отриманні очікуваного кінцевого результату, труднощі в розробці стратегічних планів та прогнозів, відсутність довіри партнерів один до одного і, як наслідок, руйнування господарських зв'язків. Для вирішення подібних проблем необхідна надійна та перевірена інформація про стан суб'єктів господарювання, ступінь достовірності якої, як правило, підвищується після проведення аудиторської перевірки. Найбільш наочним та загальнодоступним джерелом інформації про діяльність банківської установи в цілому є фінансова звітність банку, яка розкриває результати його діяльності, дає комплексну характеристику успішності роботи за звітний період, фіксує та пояснює зміни, що відбулися протягом року, дає реальну можливість правдиво оцінити ефективність діяльності банку в порівнянні з минулими роками та аналогічними конкурентами на ринку банківських послуг [1, с. 854].

Фінансова звітність – це бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів банку за звітний період; це система взаємопов'язаних узагальнювальних показників, що відображують фінансовий стан банку на кінець останнього дня звітного періоду та результати діяльності за вказаний період.

Вимоги щодо статистичної та фінансової звітності банків України викладено в таких нормативно-правових документах:

Закон України «Про Національний банк України» [2];

Закон України «Про банки і банківську діяльність» [3];

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [4];

Правила бухгалтерського обліку доходів і витрат банків України [5];

Положення про організацію бухгалтерського обліку та звітності в банках України [6];

Правила організації статистичної звітності, що подається до Національного банку України [7].

Питання складання і подання фінансових звітів банківськими установами регламентуються:

Інструкцією про складання річного фінансового звіту банків України;

Інструкцією про складання проміжного (квартального) фінансового звіту банків України;

Положенням про формування коригуючих проводок, що здійснюються банками України [8].

Вказані нормативні акти визначають склад звітних форм, порядок їх заповнення, терміни подання, звітний період.

Складання фінансової звітності банків здійснюється відповідно до вимог Інструкції щодо складання та оприлюднення фінансової звітності банків України, яка визначає склад фінансової звітності; зразки форм фінансової звітності; порядок, періодичність складання та вимоги до розкриття інформації у фінансовій звітності; порядок подання до Національного банку України та оприлюднення фінансової звітності.

Звіт про прибутки та збитки сукупного доходу банку призначений для обчислення чистого прибутку (збитку) звітного періоду. Розрахунок цього показника включає такі етапи:

- визначення фінансового результату від операційної діяльності;
- визначення прибутку (збитку) від звичайної діяльності до оподаткування;
- визначення прибутку (збитку) від звичайної діяльності;
- визначення чистого прибутку (збитку) звітного періоду [9, с. 430].

Цей звіт є своєрідним ланцюгом між балансами початку та кінця звітного періоду. Головна мета звіту про прибутки та збитки сукупного доходу банку – продемонструвати менеджерам та зовнішнім користувачам, які доходи отримав банк та які він мав витрати за певний звітний (обліковий період). Отже, зазначений звіт стосується лише певного періоду. Банки складають звіт про прибутки та збитки сукупного доходу банку за такі звітні періоди: місяць, квартал, рік. Місячний і квартальний звіти є проміжними, а річний звіт – кінцевим. Він демонструє остаточно одержаний банком за рік фінансовий результат від діяльності: чистий прибуток або збиток. Методика складання місячного звіту має певні відмінності від методики складання квартального та річного звітів про фінансові результати.

Місячний звіт має назву «Звіт про прибутки та збитки банку». Головна його особливість полягає в тому, що він складається за схемою бухгалтерських рахунків для обліку доходів та витрат, які передбачені в шостому та сьомому класах плану рахунків комерційного банку, наростаючим підсумком з початку року. Цей звіт складається у форматі вертикальної таблиці, яка структурно включає три частини:

- доходи;
- витрати;
- чистий прибуток (збиток).

Місячний звіт про прибутки та збитки складається на базі даних оборотно-сальдової відомості (сальдової відомості) за рахунками третього порядку (групами рахунків), які входять до складу бухгалтерських рахунків шостого та сьомого класів. Доходи та витрати показують у зазначеному звіті згідно з класифікацією рахунків для їх обліку у шостому та сьомому класах плану рахунків. У зазначений звіт переносяться кредитові залишки за рахунками шостого класу і дебетові залишки за рахунками сьомого класу. Формою звіту передбачено визначення проміжних підсумків за рахунками другого порядку (розділами). Показник чистого прибутку (збитку) обчислюється як різниця між сумою сукупних доходів та сумою сукупних витрат. Рахунки доходів та витрат закриваються тільки один раз на рік в останній робочий день року. Протягом року в проміжних звітах визначений поточний чистий прибуток (збиток) звітного періоду відображається наростаючим підсумком з початку року на тимчасовому рахунку «Поточний фінансовий результат» [10, с. 457].

Банківські доходи і витрати поділяються на: відсоткові, комісійні, торгові, інші банківські та небанківські операційні доходи і витрати.

До відсоткових належать доходи і витрати, які обчислюються пропорційно в часі, впливають на фінансовий результат діяльності банку та компенсують банку взятий на себе ризик.

Усі операційні доходи і витрати поділяються на банківські та не банківські.

До банківських належать доходи і витрати, безпосередньо пов'язані з банківською діяльністю і визначені Законом України «Про банки і банківську діяльність». Небанківські доходи і витрати можуть включати інші доходи і витрати, які не належать до основної діяльності банку.

Небанківські операційні доходи і витрати поділяються на такі групи: адміністративні витрати та інші небанківські операційні доходи і витрати.

Адміністративні витрати – це витрати, пов'язані із забезпеченням діяльності банківської установи. Вони включають витрати на утримання персоналу (заробітна плата, премії); сплату податків та інших обов'язкових платежів, крім податку на прибуток; витрати на утримання й експлуатацію основних засобів та нематеріальних активів; інші експлуатаційні витрати (роботи і послуги, які використовуються банком у процесі комерційної діяльності, SWIFT, винагорода посередникам, охорона тощо).

Інші банківські операційні доходи (витрати) виникають у процесі здійснення небанківських операцій, які є складовою діяльності банку. Вони включають доходи (витрати) від продажу основних засобів; від орендних операцій; доходи від продажу окремих небанківських послуг (аудиторські послуги, програмне забезпечення, консультації нефінансового характеру тощо) та інших операцій [11, с. 328].

Отже, звіт про прибутки та збитки сукупного доходу банку є однією зі складових процесу підготовки фінансової звітності. Методика складання звіту ґрунтується на основних вимогах щодо розкриття інформації у фінансовій звітності відповідно до Інструкції про порядок складання і оприлюднення фінансової звітності банків України, Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, нормативно-правових актів Національного банку України, які безпосередньо і визначають склад та зразки форм фінансової звітності.

Науковий керівник – викладач Литвиненко А. О.

Література: 1. Кіндрацька Л. М. Фінансовий та управлінський облік у банках : підручник. – К. : КНЕУ 2010 р. 2. Закон України «Про Національний банк України» від 20 травня 1999 р., № 679-ХІУ // Законодавчі і нормативні акти з банківської діяльності. 3. Закон України «Про банки і банківську діяльність», затверджений

НБУ від 07.12.2000 р. № 2121-111 (з урахуванням останніх змін). 4. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», затверджений Верховною радою України від 16.07.1999 р. № 996-XIV (з урахуванням останніх змін). 5. Правила бухгалтерського обліку доходів і витрат банків України: Затв. Постановою № 255 Правління НБУ від 18.06.2003 р., (зі змінами і доповненнями). 6. Положення про організацію бухгалтерського обліку і звітності в банківських установах, затверджене постановою Правління Національного банку України від 30.12.1998 р. № 566 (з урахуванням останніх змін). 7. Правила організації статистичної звітності, що подається до Національного банку України, затверджені постановою Правління НБУ № 124 від 19.03.2003 р. 8. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.portal.rada.gov.ua/>. 9. Фінансовий облік та фінансова звітність у банках : навч. посіб. / Національний банк України; За заг. ред. Г. П. Табачук, О. М. Сарахман. – К. : УБС НБУ, 2011 р. 10. Кузьмінська О. Е. Звітність банків : навч.-метод. посібник для самостійного вивчення дисципліни / О. Е. Кузьмінська, В. Б. Кириленко, – К. : ХНЕУ, 2012 р. 11. Спьяк Г. І. Облік і аудит в банках : навч. посіб. / Г. І. Спьяк, Т. І. Фаріон. – К. : Атіка, 2012 р.

ОСОБЛИВОСТІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В ІТАЛІЇ

УДК 657 (450)

Воронович К. О.

Студент 3 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Розглянуто історію формування і становлення бухгалтерського обліку в Італії. Проведено аналіз нормативного регулювання системи бухгалтерського обліку, бухгалтерських принципів, вимог до фінансової звітності. Розглянуто види бухгалтерських професій у країні.

Ключові слова: бухгалтерський облік, звітність, бухгалтерські принципи, континентальна модель бухобліку, баланс, фінансова звітність, річна звітність.

Аннотация. Рассмотрена история формирования и становления бухгалтерского учета в Италии. Проведен анализ нормативного регулирования системы бухгалтерского учета, бухгалтерских принципов, требований к финансовой отчетности. Рассмотрены виды бухгалтерских профессий в стране.

Ключевые слова: бухгалтерский учет, отчетность, бухгалтерские принципы, континентальная модель бухучета, баланс, финансовая отчетность, годовая отчетность.

Annotation. The article considers the history of accounting system formation and establishment in Italy, analyzes normative regulation of accounting system, accounting principles, regards requirements to the financial report and considers existing types of accounting professions in the country.

Keywords: accounting, reporting, accounting principles, accounting continental model, balance, financial statements, annual reports.

Історія бухгалтерського обліку науки починається в Італії. Тут виник і одержав поширення метод подвійного запису: в 1494 р. францисканський монах і математик Лука Пачолі (1445 – 1517 рр.) опублікував трактат «Сума арифметики», з якого починається бухгалтерський облік. Однак наукою облік став лише після 1861 р. Саме тоді в країні виникли три великі школи бухгалтерського обліку (ломбардійська, тосканська і венеціанська), що відрізняються теоретичними концепціями та підходами до їх практичної реалізації [1].

Тема статті є актуальною, тому що аналіз особливостей системи бухгалтерського обліку в Італії допоможе визначити переваги та недоліки системи для її вдосконалення у майбутньому та використання як зразкової системи у інших країнах.

Метою статті є визначення особливостей бухгалтерського обліку в Італії.

Предметом статті є процес формування та становлення системи бухгалтерського обліку в Італії.

Об'єктом статті є бухгалтерський облік в Італії.

Вивченню системи обліку в Італії багато уваги приділили такі вчені: Терентьева Т. А., Гур'єва О. Н., Жарікова Л. А., Наумова Н. В. [2 – 4], але особливості зарубіжних систем бухгалтерського обліку, зокрема італійської, ще не визначені до кінця у світі постійних змін та впровадження міжнародних стандартів.

Насамперед треба зазначити, що законодавчою основою італійської системи обліку є Цивільний кодекс, а також укази Президента Республіки та накази Міністерства фінансів, що містять, у тому числі рекомендації професійних організацій. Загальний контроль над діяльністю бухгалтерів і аудиторів здійснює Міністерство юстиції. В Італії діє професійна організація – Національна рада фахівців з комерції та бухгалтерського обліку (Consiglio Nazionale dei Dottori Commercialisti e dei Ragionieri – CNDCR), що видає облікові стандарти, які відрізняються дуже широким трактуванням. Тим не менш, ці стандарти використовуються Італійської національною комісією з бірж – CONSOB (Commissione Nazionale per le Società e la Borsa – аналог американської SEC). Ця Комісія впливає на подання звітності акціонерними компаніями, акції яких котуються на фондовій біржі [5].

Ведення бухгалтерського обліку спочатку ґрунтувалося на положеннях Національної ради фахівців комерції та бухгалтерів (НРФКіБ), потім з 1993 р. – закону, що базується на положеннях Директиви ЄС № 4, а з 1994 р. – закону, що вводить Директиву ЄС № 7. Принципи обліку на практиці вимагають, щоб бухгалтерські документи були правдивими і правильними (veritiero e corretto) [5].

Італія використовує континентальну модель бухгалтерського обліку. Основними її рисами є сильний вплив законодавства на регулювання обліку, тісний зв'язок обліку та оподаткування, орієнтація на державні потреби, більш слабкий розвиток професійних організацій, що виконують консультативну роль. Основними фінансовими донорами є банки. Менша актуальність загальнодоступної інформації для банків, що зазвичай беруть участь в управлінні підприємствами, які вони кредитують, призводить до того, що якість розкриття інформації в цих країнах нижче, а держава докладає певних зусиль для його збільшення [6].

Консервативний характер і тісний зв'язок із цивільним, насамперед, податковим законодавством пов'язаний з особливостями бізнес-середовища: серед комерційних підприємств тут переважають малі та середні. Відкритих акціонерних товариств в Італії вкрай мало – лише 213 компаній продають свої акції на Міланській фондовій біржі. Переважна більшість компаній закрита для потенційних зовнішніх інвесторів, а тим більше – для передачі контролю над їх діяльністю. Саме тому біржі і біржові індикатори не грають в Італії такої великої ролі, як в інших країнах. Оскільки більшість компаній невеликого розміру і управляються самими власниками, попит на незалежний зовнішній аудит і детальну бухгалтерську інформацію в цілому досить обмежений. Він виходить лише від податкових органів і банків. Однак для банків, що особливо важливо підкреслити, бухгалтерська звітність не є серйозним фактором при прийнятті рішень про кредитування. Таким чином, головними користувачами звітних даних до цих пір залишаються фіскальні органи [1].

Оскільки італійські компанії складають звітність в основному виходячи з податкових вимог, для бухгалтерів і менеджерів важливо відобразити в ній мінімальний прибуток, щоб зменшити податковий тягар. Переважна більшість малих і середніх компаній ведуть бухгалтерський облік і подають звітність (принаймні, у відповідності з офіційними правилами) скоріше для задоволення вимог законодавства, ніж для управління діяльністю фірми.

Два професійних звання дозволяють в Італії займатися бухгалтерським обліком – це звання бухгалтера і доктора комерції. Відмінності між ними носять скоріше історичний характер, ніж змістовний, тому що права та обов'язки і тих, і інших при веденні професійної бухгалтерської діяльності однакові [1].

Правову систему італійської держави можна охарактеризувати як систему римського права, з верховенством законодавчих норм, обов'язкових для всіх економічних агентів. Закони та постанови влади і сьогодні відіграють домінуючу роль у регулюванні бухгалтерського обліку в цій країні. Тому стандарти, розроблені професіоналами, не мають в цій країні сили закону.

Зі вступом до Європейського Союзу Італія ввела до свого законодавства загальноєвропейські вимоги до бухгалтерського обліку та звітності. Відповідно до 4 і 7 Директив ЄС всі італійські компанії зобов'язані подавати звітність, відповідно до вимог міжнародних стандартів. Річна звітність італійських компаній може включати [1]:

- бухгалтерський баланс;
- звіт про прибутки і збитки;
- операційний звіт (звіт про поточну діяльність);
- звіт внутрішніх аудиторів;
- звіт про рух капіталу;
- звіт про рух грошових коштів;
- звіт президента компанії;
- доповідь ради директорів;
- аудиторський висновок;
- пояснювальну записку.

Лише перші 5 із цього списку обов'язкові для подання усіма без винятку відкритими акціонерними товариствами. Аудиторський висновок є обов'язковим для деяких категорій компаній – фінансових, страхових, медіа-холдингів і т. д. Компанії, акції яких котуються на біржах, повинні представляти, крім підсумкового річного звіту за півріччя. Усі дані в італійській звітності наводяться на початок і кінець періоду. Малі підприємства можуть представляти бухгалтерський баланс, звіт про прибутки і збитки та пояснювальну записку в скороченому в порівнянні із звичайним варіанті. Малими визнаються підприємства, у яких у перший рік їх існування або за два наступних активи (нетто) не перевищують 3,09 млрд лір; виручка – 6,18 млрд лір; чисельність співробітників – 50 осіб [7].

Звітність складають виходячи із загальноприйнятих бухгалтерських принципів – обачності, порівнянності, нарахувань, постійно діючого підприємства. Баланс представляється італійськими підприємствами у звичайній горизонтальній формі ліворуч – «актив», праворуч – «пасив». Принцип угруповання статей – за їх економічним змістом, як і в Німеччині, а не за ступенем ліквідності, як у Великобританії. Наприкінці балансу вказують всі позабалансові зобов'язання компанії – гарантії видані та отримані, поручительства, договірні зобов'язання щодо майбутніх покупок і продажів, майбутні лізингові виплати і т. д [5].

Звіт про прибутки і збитки будується по вертикальній формі. В основу класифікації статей звіту покладено принцип економічного змісту, а не напряму витрачання коштів. Зміст пояснювальної записки до річного звіту компаній строго регламентовано італійським законодавством.

В основі оцінки статей звітності лежить принцип собівартості. Стосовно активів, що купуються, в неї включають, крім договірної ціни, всі витрати, які компанія понесла для приведення цього активу в робочий стан (податки та митні платежі, вартість транспортування, установки і монтажу і т. д.). Переоцінки необоротних активів можуть проводитися тільки за рішенням законодавчих органів. Необоротні активи та дебіторську заборгованість оцінюють у балансі за їх чистою вартістю [7].

Для оцінки запасів використовується найменша з цін купівлі та продажу. Для списання на виробництво дозволені всі загальноприйняті методи – ФІФО, ЛІФО та середньозваженої ціни.

Важливу роль в бухгалтерській практиці має створення резервів під безнадійні борги. В Італії дозволено щорічно відносити на такий резерв 0,5 % загального обсягу дебіторської заборгованості. Коли об'єм резерву досягає 5 %, подальше його збільшення забороняється [1].

Цивільне законодавство Італії дозволяє будь-яким способом перераховувати статті, виражені в іноземній валюті, однак для цілей оподаткування всі підприємства зобов'язані користуватися курсом, сформованим на кінець фінансового року.

Таким чином, можна зробити висновок, що система бухгалтерського обліку в Італії має як переваги, так і недоліки. До основних переваг можна віднести:

- 1) логічність і простота системи бухгалтерського обліку, завдяки тому, що вона спирається на єдине ґрунтовне та авторитетне джерело – закон;
- 2) облік будується відповідно до єдиного національного плану рахунків, що забезпечує застосування уніфікованих бухгалтерських методик та їх постійне застосування;
- 3) професійні бухгалтерські організації відіграють меншу роль, але рівень підготовки не менш високий, ніж у Великобританії та США;
- 4) уся система обліку підпорядкована інтересам державного регулювання оподаткування та макроекономічного планування, що дозволяє забезпечити інвесторам (великим банкам та державі) певні фінансові гарантії;
- 5) високий рівень конфіденційності, який досягається за рахунок обмеження мережі розповсюдження фінансової інформації та підвищення її секретності;
- 6) тісний зв'язок суб'єктів господарювання з банками та державою, що припускає розвиток та вдосконалення податкового обліку, який дозволяє забезпечити контроль повноти та своєчасності сплати податків.

До основних недоліків можна віднести:

- 1) значна залежність розвитку економіки від банківської системи та держави, яка позбавляє підприємства певної самостійності у своїй діяльності;
- 2) облікова політика спрямована насамперед на задоволення вимог уряду, а не управлінські запити кредиторів;
- 3) фінансова звітність відображає, передусім, інтереси держави, а інтереси інших учасників господарських процесів є другорядними;
- 4) звувається роль бухгалтерської професії через те, що перевага віддається не професійному судженню, а строгому слідуванню приписаним законам і правилам ведення бухгалтерського обліку.

Незважаючи на існуючі недоліки у системі бухгалтерського обліку в Італії, у цілому система є достатньо ефективною і дозволяє забезпечити високий рівень економічного розвитку в країні через жорстку податкову політику та закони, на яких побудована ця система. Система бухгалтерського обліку Італії може використовуватися як зразок в інших країнах, у тому числі в Україні.

На рівні з вищесказаним треба також відмітити, що бухгалтерський облік в Італії продовжує розвиватися далі. Зараз він зазнає серйозних змін. Вводяться нові законодавчі вимоги щодо розкриття бухгалтерської інформації, консолідованих звітів, змісту і повноти основних бухгалтерських форм. Оскільки традиційно італійська бухгалтерська практика дотримується вимог національного законодавства, автори законів прагнуть наблизити національний облік до вимог міжнародних стандартів, Директив ЄС та реалій сучасного бізнесу.

Підвищенню інтересу до отримання правдивої і точної інформації з боку зовнішніх користувачів сприяють, по-перше, приватизаційні процеси, що проходять зараз у найбільших італійських концернах, а по-друге, створення регіональних бірж, на яких, як планується, буде вестися торгівля акціями середніх за величиною комерційних підприємств. Також збільшується число акціонерів, зацікавлених в отриманні повної та об'єктивної інформації про свої підприємства, що вже в найближчі роки приведе до ще більш істотних змін в італійському бухгалтерському обліку.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Бухгалтерський облік в Італії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eclib.net/26/5.html>. 2. Терентьева Т. А. Формирование и бухгалтерский учет налоговых показателей: учеб. пособ. / Т. А. Терентьева. – М. : Экономист, 2006. г.- 213 с. 3. Гур'єва О. Н. Порівняльний аналіз моделей бухгалтерського обліку, які використовуються у міжнародній практиці. / О. Н. Гур'єва [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://science-ea.parod.ru/2009/ekonom_2009_2/gurieva_sravnit.htm. 4. Жарикова, Л. А. Бухгалтерский учет в зарубежных странах : учеб. пособ. / Л. А. Жарикова, Н. В. Наумова. – Тамбов : Изд- во Тамб. гос. техн. ун-та, 2008. – 160 с. 5. Особливості систем обліку в зарубіжних країнах [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.aup.ru/books/m176/15_2.htm. 6. Моделі розвитку бухгалтерського обліку в різних країнах [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://mixxreferat.ru/реферат-скачать/147725/Модели_развития_бухгалтерского_учета_в_разных_анах. 7. Облік в Італії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.parusnic.ru/index.php/uchinally.html>.

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА МСБО ТА ГААП

УДК 006.44:657

Воцана В. Д.

Студент 3 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Розглянуто основні характеристики міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та системи загальноприйнятих принципів бухгалтерського обліку. Проведено порівняльний аналіз МСБО та ГААП. Позначені процедури, необхідні при переході від одних принципів обліку до інших.

Ключові слова: міжнародні стандарти бухгалтерського обліку, система загальноприйнятих принципів бухгалтерського обліку, фінансова звітність, принципи обліку.

Аннотация. Рассмотрены основные характеристики международных стандартов бухгалтерского учета и системы общепринятых принципов бухгалтерского учета. Проведен сравнительный анализ МСБУ и ГААП. Обозначены процедуры, необходимые при переходе от одних принципов учета к другим.

Ключевые слова: международные стандарты бухгалтерского учета, система общепринятых принципов бухгалтерского учета, финансовая отчетность, принципы учета.

Annotation. Considered main characteristics of the international standards of accounting and general accepted accounting principles. Comparative analysis of IAS and GAAP. Marked necessary procedures when moving from one accounting principles to others.

Keywords: international accounting standards, the system generally accepted accounting principles, financial statements, accounting principles.

Одним із засобів міжнародного спілкування в умовах економічної інтеграції країн світу є бухгалтерський облік, який часто називають ще мовою бізнесу. Корпоративна інтернаціоналізація світової економіки спричинила потребу формування міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та системи загальноприйнятих принципів бухгалтерського обліку, оскільки правила підготовки і публікації фінансової звітності суттєво відрізняються в різних країнах. При цьому, варто зазначити, що принципи обліку та форми звітності цих двох систем складання фінансової звітності збігаються, і, відповідно, фахівець, що складає звітність за міжнародними стандартами бухгалтерського обліку (МСБО), може досить легко перейти до підготовки звітності за загальноприйнятими принципами бухгалтерського обліку (ГААП).

Багато фахівців, що займаються порівнянням міжнародних стандартів фінансової звітності і стандартів ГААП США, зазначають, що стандарти ГААП порівняно зі стандартами МСБО більше орієнтовані на практичне застосування в різних облікових ситуаціях, містять більшу кількість рекомендацій, які розроблені для конкретних питань обліку, і залишають менше можливостей для інтерпретації. Серед них: Л. Косовиць, Р. Грачова, С. Голов, Н. Крїчка, І. Бланк, М. Баканов та інші [1]. Однак ці питання все ще потребують вивчення та аналізу певних проблем розвитку.

Метою статті є аналіз деяких спільних рис і відмінностей між стандартами МСБО та ГААП, а також позначення процедур, які необхідні при переході з одних принципів обліку на інші.

Предметом дослідження є міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та стандарти бухгалтерського обліку США.

Об'єктом дослідження є процес конвергенції ГААП до міжнародної практики бухгалтерського обліку.

Метою фінансової звітності є надання інформації про фінансове становище, результати діяльності та зміни у фінансовому становищі компанії. Ця інформація потрібна широкому колу користувачів при прийнятті економічних рішень. До користувачів фінансової звітності принципи відносять: інвесторів, працівників, постачальників та інших торгових кредиторів, покупців, уряд та їх органи, громадськість [1].

Система загальноприйнятих принципів бухгалтерського обліку – це загальновизнані західні стандарти бухгалтерського обліку та звітності, що застосовуються у США і деяких інших країнах.

Система володіє ієрархічною структурою, включає велику кількість документів, підготовлених у різний час і різними професійними організаціями. Найчастіше ГААП використовується як синонім американських стандартів у галузі обліку.

Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку – набір документів, що регламентують правила складання фінансової звітності, необхідної зовнішнім користувачам для прийняття ними економічних рішень відносно підприємства. Міжнародні стандарти фінансової звітності носять рекомендаційний характер, тобто не є обов'язковими для прийняття. На їх основі в національних облікових системах можуть бути розроблені національні стандарти з більш деталізованою регламентацією обліку певних об'єктів.

Загальноприйняті принципи бухгалтерського обліку ГААП є основою МСБО та національних стандартів різних країн. На рис. 1 подано місце МСБО в системі стандартів фінансового обліку та звітності [2].

Кроки до зближення МСБО та ГААП привели до виникнення відмінностей в таких аспектах, як: класифікація зобов'язань, визнання окремих видів забезпечень, підходи щодо перекласифікації фінансових інструментів, визначення припиненої діяльності, порядок відображення в обліку і звітності обміну активів, методика розрахунку величини зменшення корисності необоротних активів та інші. Друга група розходжень в обліковій методології має більш глибоке коріння і пов'язана з історичними особливостями формування МСБО та ГААП. Зазначені відмінності стосуються методів класифікації окремих видів грошових потоків, оцінки запасів, визнання доходу за будівельними контрактами, порядку відображення змін облікової політики та інші.

У табл. 1 подано результати порівняльного аналізу окремих положень міжнародних і вітчизняних облікових стандартів, а також документів ієрархії ГААП [3].

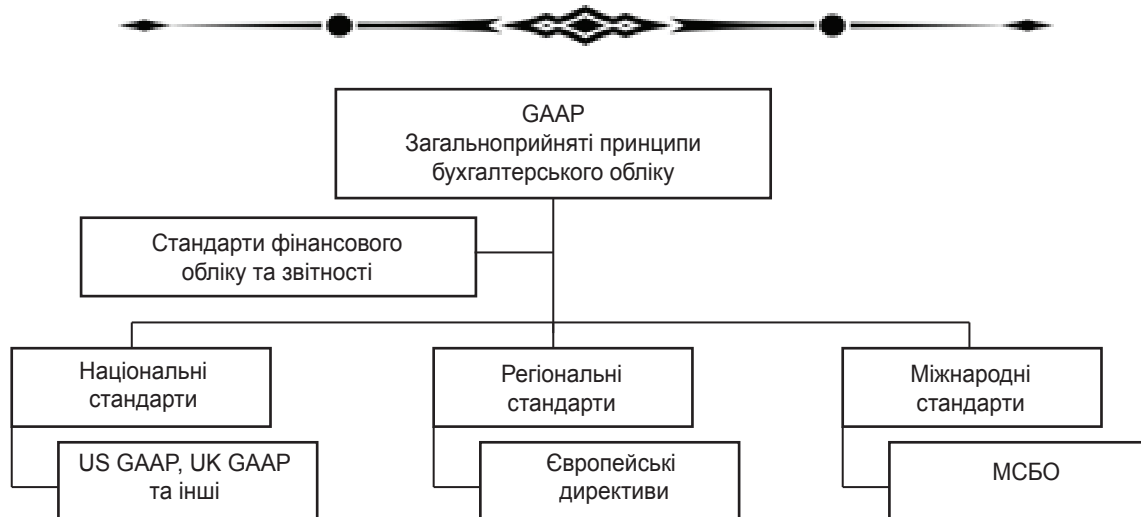

Рис. 1. Місце МСБО в системі стандартів фінансового обліку та звітності

Таблиця 1

Деякі розбіжності в методології бухгалтерського обліку ГААП, МСБО

Об'єкт обліку	ГААП	МСБО
Фінансові витрати	Фінансові витрати, які можна безпосередньо віднести до придбання, будівництва або виробництва кваліфікаційного активу, повинні капіталізуватися як частина вартості даного активу, якщо їх величина істотна	Фінансові витрати, які безпосередньо відносяться до придбання, будівництва або виробництва кваліфікаційного активу, можуть капіталізуватися як частина вартості даного активу (альтернативний підхід)
Нематеріальні активи	Об'єкти нематеріальних активів, що мають необмежений термін корисного використання, не підлягають амортизації	Об'єкти нематеріальних активів, що мають необмежений термін корисного використання, не підлягають амортизації
Основні засоби та інвестиційна нерухомість	Після визнання об'єкти оцінюються за історичною собівартістю, підлягають амортизації та перевіряються тільки на зменшення корисності	Після визнання оцінка об'єктів здійснюється за однією з двох моделей: за моделлю собівартості або за моделлю справедливої вартості
Овердрафт	Овердрафт не входить до складу грошових коштів	Овердрафт включається до складу грошових коштів, якщо він становить невід'ємну складову управління грошовими потоками підприємства
Запаси	Відновлення вартості попереднього часткового списання запасів нижче собівартості надалі не дозволяється	За певних умов дозволяється сторнувати суму часткового списання вартості запасів так, щоб новою балансовою вартістю запасів знову стала менша з двох величин – собівартість або чиста вартість реалізації

Таким чином, значимість ГААП у світовій економіці обумовила той факт, що їх облікові принципи і практика істотно вплинули як на національні бухгалтерські системи ряду країн, так і на МСБО. Але окремі аспекти іноді не відповідають вимогам міжнародних стандартів. Тому конвергенція сприятиме гармонізації світової облікової практики, що, з одного боку, дозволить зробити зміст фінансових звітів більш корисним і однозначним, а з іншого – зменшити обсяги роботи працівникам облікових служб при підготовці інформації для користувачів з різних країн. Але поки цей процес не завершився, ретельно вивчати ГААП все ж доведеться тим підприємствам, які їх застосовують для підготовки фінансової звітності.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Часовнікова Ю. С.

Література: 1.Ткаченко Н. М. Теоретико-методологічні проблеми формування бухгалтерського фінансового обліку / Н. М. Ткаченко. – К. : А.С.К., 2001. – 348 с. 2. Центр начального обучения МСФО // МСФО в системе GAAP [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://allmsfo.ru/gaap.html>. 3. Голов С. Международные стандарты финансовой отчетности: усовершенствование и применение / С. Голов // Бухгалтерский учет и аудит. – 2007. – №11. – С. 43–57.

ШЛЯХИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ

УДК 336.7

Гайворонська Д. Ю.

Студент 1 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Розглянуто основні шляхи правового регулювання розвитку банківської системи в Україні, визначено його механізм. Висвітлено суб'єкти правового регулювання банківської діяльності на міжнародному та національному рівнях. Обґрунтовано вагомість підзаконних нормативно-правових актів, спеціальних банківських законів та необхідність вдосконалення банківського законодавства в Україні.

Ключові слова: банківська діяльність, правові інструменти регулювання, механізм правового регулювання, міжнародні інструменти регулювання банківської діяльності, базові закони, підзаконні нормативно-правові акти, спеціальні банківські закони.

Аннотация. Рассмотрены основные пути правового регулирования развития банковской системы в Украине, определен его механизм. Освещены субъекты правового регулирования банковской деятельности на международном и национальном уровнях. Обоснована значимость подзаконных нормативно-правовых актов, специальных банковских законов и необходимость совершенствования банковского законодательства в Украине.

Ключевые слова: банковская деятельность, правовые инструменты регулирования, механизм правового регулирования, международные инструменты регулирования банковской деятельности, базовые законы, подзаконные нормативно-правовые акты, специальные банковские законы.

Annotation. The article describes the main ways of legal regulation of the banking system development in Ukraine, identifies its mechanism. It describes subjects of legal regulation of the banking activities at the international and national levels. The article shows the importance of regulatory legal acts, special banking laws and the need to improve banking legislation in Ukraine.

Keywords: banking, legal instruments regulating, mechanism of legal regulation, international banking regulatory tools activity, basic laws, regulations, special banking laws.

Сьогодні у гармонізації відтворювальних економічних процесів суспільства важливу роль відіграє банківська система, яка генерує різноманітні грошові потоки, що здатні забезпечити економічне зростання. Надійна та ефективно працююча банківська система – одна з важливих передумов розвитку економіки України. При цьому регулювання та нагляд за банківською діяльністю стають особливо актуальними, набувають значення функції державного управління,

Важлива роль у системі державного управління належить правовому регулюванню, яке покликане забезпечити створення і функціонування стабільної, розвиненої банківської системи, яка, у свою чергу, визначає успіх державної політики в країні загалом.

Регулювання банківської діяльності перебуває в полі зору вітчизняної і зарубіжної науки та практики. Окремі аспекти впливу правового регулювання банківської діяльності на розвиток банків та економічне зростання розглянуто у працях вітчизняних вчених, таких як: У. Владичин, О. Дзюбляка, В. Кротюка, М. Крупки, І. Лютого, В. Міщенко, І. Михасюка, А. Мороза, С. Науменкової, О. Орлюк, С. Реверчука, М. Старинського, Т. Смовженко та ін. Проблеми та перспективи кредитно-інвестиційної діяльності банків та її регулювання розглядають у своїх працях: О. Вовчак, Г. Карчева, Б. Луців, Т. Майорова, С. Міщенко, Л. Припустка та ін.

До цих пір немає сформованого комплексного бачення регулювання розвитку банківської діяльності в Україні, з урахуванням національних особливостей вітчизняної банківської системи. Передусім потребує наукового обґрунтування використання правових інструментів регулювання банківської діяльності у забезпеченні сталого її розвитку в умовах фінансових потрясінь та кризових явищ у світовій економіці, оскільки неналежне виконання банківською системою та заниження її ролі несе в собі небезпеку підвищеного соціально-економічного ризику.

Мета статті полягає в обґрунтуванні ролі та значення правових інструментів регулювання банківської діяльності та їх впливу на розвиток депозитної, кредитної та інвестиційної діяльності банків.

Правове регулювання економіки забезпечується шляхом прийняття законів і законодавчих актів. Закони, законодавчі і нормативні акти визначають об'єкт та зміст регулювання, відповідальність юридичних і фізичних

осіб за їх невиконання. Закони виконують функцію довготермінового правового регулювання, а укази, нормативні акти – короткотермінового, оперативного» [1, с. 58].

На сучасному етапі розвитку правове регулювання банківської системи належить до найскладніших та найменш розроблених проблем національного права» [2, с. 164]. Водночас не втихають дискусії щодо узгодження понять «форма регулювання», «метод регулювання» та «інструмент регулювання».

Інструменти – це ті показники, що, як припускається, перебувають під контролем агента, який приймає рішення (наприклад, уряду), і набирають значень або відповідних цілям політики, або таких, що оптимізують функцію добробуту або функцію втрат» [3, с. 202].

У літературі нерідко до елементів механізму правового регулювання банківської діяльності включають: суб'єкти правотворчої діяльності, об'єкти правового регулювання, форми і методи правового регулювання [2, с. 167]. Адаже до механізму правового регулювання можна зачислити тільки два елементи: форми і методи.

Предметом правового регулювання є «однорідні суспільно необхідні відносини, що виникають у різних сферах суспільного життя», а методом правового регулювання таких відносин є «особливий спосіб впливу норм права на суспільні відносини» [2, с. 168]. Звідси випливає, що предметом правового регулювання банківської діяльності є відносини, які складаються між банками і державою, банками і бізнесом, банками і громадянами.

Методом правового регулювання банківської діяльності є суперечність засобів впливу на суб'єкти банківської діяльності, які характеризуються юридичними фактами, з якими пов'язують виникнення банківського права, правовим статусом його суб'єктів та розподілом прав і обов'язків між ними, видами санкцій за порушення права [2, с. 167].

Форми застосування правового регулювання банківської діяльності – це видові способи реалізації нормативно-правових розпоряджень від суб'єктів юридичного права до виконавців суб'єктивних обов'язків щодо здійснення банківської діяльності. Загалом засобами реалізації або формою правового регулювання банківської діяльності є правові акти та звичаї, як на міжнародному, так і на національному рівнях.

На міжнародному рівні суб'єктами правового регулювання банківської діяльності є Базельський комітет з банківського нагляду, Європейський Центральний Банк, МВФ, Комітет з міжнародних стандартів фінансової звітності тощо.

Вагома роль у правовому регулюванні розвитку банківської діяльності належить міжнародним аудиторським і бухгалтерським стандартам, зокрема міжнародним стандартам фінансової звітності (МСФЗ), які розробляє Комітет з міжнародних стандартів фінансової звітності.

Для правового регулювання банківської діяльності вагоме значення має статут МВФ, в якому виписано норми регулювання порядку здійснення платежів, міжбанківських угод про порядок ведення розрахунків.

Механізм та інструменти правового регулювання розвитку банківської діяльності мають свої національні особливості, зокрема в Україні такі:

- наявність великої кількості нормативно-правових актів; внесення частих змін і доповнень до них;
- відсутність єдиного кодифікованого акта з банківської діяльності;
- багаторівневий характер і велика кількість суб'єктів правового регулювання.

Важливе місце у правовому регулюванні динаміки банківської діяльності належить банківському законодавству. При усіх позитивних змінах у його розвитку воно залишається ще недосконалим і тому гальмує розвиток банківництва. До головних недоліків банківського законодавства в Україні належать:

- відсутність системності у проведенні законодавчої роботи, що не дозволяє цілеспрямовано усувати недоліки;
- орієнтація на часткову модернізацію, а не на цілісну зміну чинного законодавства.

Досвід функціонування банківських систем засвідчує, що необхідно не тільки вносити поправки в редакцію чинних законів, а й істотно переглядати самі закони, приймати нові закони

В Україні законодавче регулювання банків необхідно спрямувати і на функціонування споживчого кредиту, іпотечного кредиту, синдиційованого кредиту, а також на розвиток спеціалізованих банків, регіональних банків.

До загальних банківських законів належать кодекси і базові банківські закони (наприклад, «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг»). До спеціальних банківських законів належать ті, які регулюють безпосередньо банківські відносини (наприклад, закон «Про банки і банківську діяльність»). У країнах з розвинутою економікою банківське законодавство налічує близько 10 – 12 спеціальних законів, які визначають правовий статус Центрального банку, банківської системи, окремих кредитно-фінансових інститутів [2, с. 177].

Спеціальні банківські закони забезпечують правове регулювання зростання банківської системи. Найбільший тягар правового регулювання зростання банківської діяльності покладається на підзаконні нормативно-правові акти.

Загалом в Україні в системі банківських нормативно-правових актів частка підзаконних нормативно-правових актів є вагомою. При цьому доцільно проводити оперативне регулювання банківської діяльності.

Вагому роль у регулюванні динаміки змін у банківській системі відіграють локальні акти банків, до яких належать статuti банків, положення про кредитування, положення про розрахунково-касове обслуговування, положення про депозитні рахунки тощо. Заслуговує на увагу класифікація інструментів правового регулювання банківництва, запропонована У. В. Владичин [3, с. 124 – 129] за такими ознаками: 1) територія охоплення; 2) суб'єкт правотворчої діяльності; 3) тип правового документа; 4) сфера впливу; 5) характер дії правового акту; 6) спосіб регулювання; 7) вид норми права; 8) вид банківських операцій.

У системі підзаконних актів, що регулюють банківську діяльність, домінуючу роль відіграють відомчі акти НБУ.

Загалом основними нормативними документами НБУ є такі: інструкції, положення, правила (реєстрації кореспондентських рахунків банків НБУ, резервування коштів за залученими уповноваженими банками депозитами та кредитами в іноземній валюті від нерезидентів тощо), методичні рекомендації щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України, удосконалення корпоративного управління в банках тощо.

Значення та функції Президента України у системі правового регулювання розвитку банківського сектора в тому, що його Укази визначають концептуальні засади бачення показників розвитку банківської системи.

Між тим, на часі прийняття Банківського кодексу, що, по-перше, зменшило б кількість підзаконних нормативних актів і посилило б значущість внутрішньобанківської документації, по-друге, усунуло б внутрішні суперечності та недоліки правового регулювання зростання банківської системи.

Отже, правове регулювання розвитку банківської діяльності сформувалося в дієвий механізм впливу, який за правильного добору інструментів може оптимізувати зростання банківського сектора або гальмувати його розвиток, якщо правові інструменти регулювання виявляться неефективними.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Мащенко М. А.

Література: 1. Державне регулювання економіки : підручник / І. Михасюк, А. Мельник, М. Крупка та ін. / За ред. д-ра. екон. наук, проф. акад. АН вищої школи України І. Р. Михасюка. – 2-е вид., випр. і доп. – Львівський національний університет ім. І. Франка. – К. : Атіка, Ельга-Н, 2000. – 592 с. 2. Лобозинська С. М. Державне регулювання банківської системи України : монографія / С. М. Лобозинська. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2010. – 416 с. 3. Владичин У. В. Іноземне банківництво в Україні : монографія / У. В. Владичин. – Львів : ЛА «Піраміда», 2011. – 280 с. 4. Словник сучасної економіки Макміллана / Пер. з англ. – К. : АртЕк, – 640 с.

АНДЕРРАЙТИНГ КАК ОДИН ИЗ ВИДОВ БАНКОВСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

УДК 336.719

Галушак А. В.

Студент 3 курса
факультета учета и аудита ХНЭУ им. С. Кузнеця

Аннотация. Выделены модели банков в зависимости от их роли на фондовом рынке. Выявлены преимущества банков как андеррайтеров. Исследована сущность андеррайтинга. Проанализированы его виды. Представлены этапы проведения андеррайтинга. Рассмотрены банки, составляющие наибольшую долю на фондовом рынке Украины

Ключевые слова: банк, андеррайтинг, банковская модель, виды, этапы, эмиссия, ценные бумаги.

Анотація. Виділено моделі банків залежно від їх ролі на фондовому ринку. Виявлено переваги банків як андеррайтерів. Досліджено сутність андеррайтингу. Проаналізовано його види. Подано етапи проведення андеррайтингу. Розглянуто банки, які складають найбільшу частку на фондовому ринку України.

Ключові слова: банк, андеррайтинг, банківська модель, види, етапи, емісія, цінні папери.

Annotation. Model highlighted banks depending on their role in the stock market. The advantages of banks as underwriters. The essence of underwriting. Analyzed his views. Stages of underwriting. Considered banks constituting the largest share of the Ukrainian stock market.

Keywords: bank, underwriting, banking model, types, stages emission, issue securities.

В связи с посткризисным периодом в экономике Украины, а особенно в ее финансовой сфере, сегодня возникает острая необходимость поиска альтернативных источников финансовых ресурсов для предприятий и надежных стимулов для развития банковской системы. Компромиссным фактором развития производственной и банковской сферы в Украине может стать именно андеррайтинг. Поэтому исследование данной категории особенно актуально, учитывая динамичность развития финансовых услуг такого рода в Украине.

Данной проблематикой занимается широкий круг отечественных и зарубежных исследователей, среди которых: И. Бланк, М. Бренди, Б. Луцив, Х. Марш, О. Метлушко, А. Мороз, А. Пересада, М. Савлук [1, с. 5].

Цель данной работы – рассмотреть сущность андеррайтинга, его основные виды и этапы проведения. Объектом исследования является андеррайтинг, предметом – изучение и анализ сущности андеррайтинга, его видов и этапов проведения.

Впервые в украинском законодательстве термин «андеррайтинг» появился в Законе Украины «О банках и банковской деятельности», где он определяется как покупка на первичном рынке ценных бумаг с последующей их перепродажей инвесторам [2, с. 106].

В зависимости от роли банков на фондовом рынке выделяются три модели его организации: банковская, небанковская и смешанная.

Банковская модель (присуща странам континентальной Европы и Японии) характеризуется наиболее активной ролью банков (по сравнению с другими финансовыми посредниками) на рынке ценных бумаг. Они вкладывают средства, как в государственные ценные бумаги, так и в акции и облигации нефинансовых компаний, андеррайтинг ценных бумаг, торгуют ими, то есть занимаются брокерской и дилерской деятельностью, формируют инфраструктуру рынка.

Небанковская модель (присуща США, Англии и Австралии) ограничивает инвестиционную и посредническую деятельность банков на рынке корпоративных ценных бумаг. При этом наблюдается жесткое государственное регулирование и надзор за деятельностью участников торговли ценными бумагами.

Смешанная модель характеризуется присутствием и деятельностью на рынке корпоративных ценных бумаг, как банков, так и специализированных инвестиционных учреждений.

В Украине согласно законодательству формируется смешанная модель организации рынка ценных бумаг. Банкам разрешается заниматься как инвестиционной, так и торговой (профессиональной) деятельностью с ценными бумагами [3, с. 224].

Андеррайтинг – заключение торговцем ценными бумагами договоров по отчуждению ценных бумаг и/или осуществления действий или предоставление услуг, связанных с таким отчуждением, в процессе эмиссии этих ценных бумаг по поручению, от имени и за счет эмитента на основании соответствующего договора с эмитентом [4].

На современном фондовом рынке выбор андеррайтера является важной частью подготовки эмиссии ценных бумаг. Компания, планирующая выпуск ценных бумаг, должна выбрать такого андеррайтера, квалификация и опыт которого в наибольшей степени отвечали бы его запросам.

Привлечение андеррайтера для осуществления эмиссии не является обязательным. Однако для эмитента, не обладающего достаточным опытом работы на рынке ценных бумаг и не владеющего техникой эмиссии ценных бумаг, использование услуг инвестиционного банка для размещения ценных бумаг является гарантией успешной эмиссии.

Факторы, обуславливающие преимущества банков как андеррайтеров:

- 1) банки располагают достаточной информацией и квалифицированным персоналом, что позволяет им оперативно и адекватно оценивать ситуацию, складывающуюся на рынке;
- 2) банку легче организовать успешное размещение ценных бумаг эмитентов, поскольку он использует сеть своих отделений и филиалов, что дает возможность расширить число инвесторов;

3) высокий имидж, известное имя инвестиционного банка, который выступает в качестве андеррайтера и который является гарантом предприятия-эмитента, вызывает больше доверия у инвесторов, с которыми существуют наработанные связи.

Существуют следующие виды андеррайтинга:

андеррайтинг «на базе твердых обязательств» (гарантированный андеррайтинг). Предусматривает проведение операций по размещению выпуска ценных бумаг за свой счет. В таком случае банк действует как дилер. Операция по выкупу нового выпуска ценных бумаг и их дальнейшей продаже индивидуальным и институциональным инвесторам называется подпиской. Банк осуществляет подписку на весь выпуск ценных бумаг или на его часть. В дальнейшем такие ценные бумаги обычно продаются по более высокой цене. При этом андеррайтер по соглашению с эмитентом имеет твердые обязательства по выкупу всего выпуска или его части. Поэтому даже если часть ценных бумаг не будут размещены среди инвесторов, банк обязан их приобрести. То есть он берет на себя финансовые риски, связанные с размещением ценных бумаг. Если момент первичного размещения совпадает с резким падением курсов на вторичном рынке, андеррайтер, который выкупает ценные бумаги по фиксированной цене, может понести значительные убытки.

Андеррайтинг «на базе лучших усилий» (обычное посредничество). В этом случае андеррайтер обязуется приложить максимум усилий для размещения как можно большего количества ценных бумаг. То есть банк выступает как брокер (купля-продажа ценных бумаг за счет и по поручению клиента). Банк-андеррайтер не имеет обязательства по выкупу неразмещенной части эмиссии, то есть все финансовые риски, связанные с размещением выпуска, полностью возложена на эмитента, а андеррайтер получает комиссионное вознаграждение за то количество ценных бумаг, которое он реализовал. Нереализованная часть эмиссии возвращается эмитенту. Небольшие банки и торговцы ценными бумагами в Украине предпочитают андеррайтинга «на базе лучших усилий».

Ограниченный андеррайтинг («50/50», или частичный выкуп). По этому виду андеррайтинга банк размещает ценные бумаги как брокер, но гарантирует эмитенту выкуп неразмещенных доли выпуска за свой счет. Разновидностью ограниченного андеррайтинга является приобретение опциона на подписку, то есть банк получает право купить подписку у эмитента. Такое право реализуется им в случае, если банк найдет покупателей на ценные бумаги. Банк может самостоятельно приобрести часть выпуска, а на остаток – купить опцион.

В зависимости от дополнительных условий, заложенных в соглашении с эмитентом, возможны следующие модификации андеррайтинга:

- андеррайтинг с авансированием: банк-андеррайтер условиями соглашения может быть обязан предоставить эмитенту аванс за взятые им для размещения ценные бумаги;
- конкурентный андеррайтинг: подготовка эмиссии и ее выкуп осуществляются на основе конкуренции – соглашение с эмитентом заключает андеррайтер, который предлагает лучшие ценовые и другие условия;
- консорциумный андеррайтинг: с целью размещения значительных выпусков ценных бумаг или для повышения его эффективности создаются консорциумы (или эмиссионные синдикаты) – группы андеррайтеров, которые не имеют статуса юридического лица, действуют временно на базе взятых общих обязательств и условий распределения прибыли и обеспечивают размещение и обеспечение выпуска ценных бумаг эмитента. Для этого они заключают многостороннее соглашение между собой, с одной стороны, и соглашение головного банка консорциума эмитента – с другой [5, с. 169 – 170].

Эмиссия банком ценных бумаг по поручению эмитента осуществляется в три этапа:

1. Подготовка эмиссии. В процессе подготовки эмиссии ведутся переговоры с эмитентом о виде, объеме и условиях эмиссии. Банк заключает соглашение с эмитентом ценных бумаг. В этом соглашении может быть предусмотрено обязательство банка, размещающего ценные бумаги эмитента, по вводу ценных бумаг в биржевую торговлю, организации тиражей погашения по твердопроцентным ценным бумагам, выплате доходов инвесторам, а также по поддержке стабильности курса ценных бумаг.

2. Прием (выкуп) ценных бумаг эмитента. В эмиссионном соглашении устанавливается способ передачи ценных бумаг от эмитента к эмиссионному посреднику (консорциуму или синдикату).

3. Размещение ценных бумаг среди инвесторов. На практике могут применяться следующие разновидности открытого размещения ценных бумаг:

– открытая подписка. При таком способе размещения ценных бумаг инвестиционная компания или временное объединение – консорциум (синдикат) публикует зарегистрированный проспект эмиссии, в котором потенциальным инвесторам предлагается направить банкам эмиссионного консорциума в определенные сроки заявки на приобретение акций или облигаций. По истечении этих сроков подсчитывается количество запрошенных инвесторами ценных бумаг и осуществляется их распределение.

– конкурсная подписка. При этом способе размещения ценных бумаг курс размещения или цена, по которой инвесторы могут приобрести ценные бумаги, заранее не фиксируется. Инвесторам предлагается возможность

внести свои предложения относительно курса. Окончательный курс рассчитывается на основе анализа этих предложений [6, с. 92–94].

В Украине услуги андеррайтинга становятся все актуальнее, поскольку многие предприятия с целью выхода на международный рынок, привлечением дополнительных средств, консолидации капитала и других причин желают выходить на международные фондовые рынки путем публичного размещения акций или еврооблигаций. Поскольку отечественные предприятия не имеют опыта в такой деятельности, поэтому обращаются к профессиональным андеррайтерам. Такими являются преимущественно коммерческие банки и финансовые компании, получившие соответствующую лицензию. В мировой практике такую деятельность осуществляют преимущественно специализированные инвестиционные банки или инвестиционные компании.

В Украине наибольшая доля услуг андеррайтинга предоставляется такими банками как Укрсоцбанк, УкрСиббанк, ING Wholesale Banking Украина, Альфа-банк Украина, Райффайзенбанк Аваль, Кредитпромбанк, ПУМБ, Укргазбанк, АКБ Форум [7].

Таким образом, андеррайтинг можно считать как прогрессивный вид банковских услуг, что обеспечит мобилизацию необходимых финансовых ресурсов, управления рисками, улучшения корпоративного управления, увеличение капитализации предприятий, дополнительный доход от увеличения объема финансовых услуг и расширение деятельности банков, а также развитие фондового рынка Украины.

Научный руководитель – канд. экон. наук, доцент Глебова Н. В.

Литература: 1. Гедз І. М. Місце андеррайтингу на ринку фінансових послуг / І. М. Гедз // Стратегічні орієнтири – 2012. – № 29. – С. 5–13. 2. Маслово-Юрченко К. Визначення андеррайтингу у законодавстві України // Цивільне право. – 2009. – № 10. – С. 106–109. 3. Банківські операції : підручник / А. М. Мороз, М. І. Савлук, М. Ф. Пудовкіна та ін. ; за ред. А. М. Мороза. – К. : КНЕУ, 2002 – 476 с. 4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення законодавства про цінні папери : Закон України від 01.01.2014 р. № 5042-17 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>. 5. Сич Є. М. Ринок фінансових послуг : навчальний посібник / Є. М. Сич, В. П. Ильчук, Н. І. Гавриленко – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 428 с. 6. Новашина Т. С. Операції банків с цінними бумагами / Т. С. Новашина, С. В. Криворучко. – М., 2005. – 367 с. 7. Инвестиционные и консультационные услуги иностранных банков [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.newave.com.ua>.

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ДЕПОЗИТНИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКІВ УКРАЇНИ

УДК 336.717.3:657.22

Глощинська А. С.

Студент 3 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Визначено поняття «депозит», розглянуто особливості облікових процедур, залучення та розміщення комерційними банками коштів на депозит. Розглянуто шляхи формування ресурсної бази банків за рахунок вкладних операцій.

Ключові слова: банк, банківська система, депозити, вклад, готівка.

Аннотация. Определено понятие «депозит», рассмотрены особенности учетных процедур, привлечение и размещение коммерческими банками средств на депозит. Рассмотрены пути формирования ресурсной базы банков за счет вкладных операций.

Ключевые слова: банк, банковская система, депозиты, вклад, наличность.

Annotation. *The notion of deposit is defined, the features of registration procedures are considered, bringing and placing by the commercial banks of facilities on a deposit are considered. The article deals with the ways of formation of the resource base of banks through deposit operations.*

Keywords: *bank, the banking system, deposits, deposit, cash.*

Актуальність даного дослідження полягає в тому, що однією з основних функцій банківської системи є раціональний розподіл фінансових ресурсів шляхом акумулювання тимчасово вільних коштів суб'єктів господарювання і населення. Без достатньої ресурсної бази банки не можуть у належних обсягах здійснювати кредитування поточних потреб юридичних та фізичних осіб. Необхідною умовою досягнення зазначених цілей є залучення значних ресурсів, зокрема депозитних. Тому у банківській системі проблема формування оптимальних за обсягами і термінами депозитних ресурсів стоїть, як правило, на першому місці, що дає можливість стверджувати важливість депозитної політики.

Останні дослідження і публікації. Проблеми розвитку депозитних операцій для формування ресурсної бази комерційного банку розглядали у своїх працях вітчизняні та зарубіжні науковці: Васюренко О. В., Дмитрієва О. М., Єпіфанов А. О., Р. Міллер, Мороз А. М. та ін. [1 – 5].

Метою дослідження є визначення особливостей обліку депозитних операцій банків України.

Завдання дослідження полягає у розгляді теоретичних аспектів проведення депозитних операцій та запропоновання заходів щодо вдосконалювання депозитної діяльності банку.

Об'єктом дослідження є депозитна діяльність банків.

Предмет дослідження становить процес обліку депозитних операцій.

Значення банків у сучасному світі загальновідоме – це специфічний фінансовий інструмент, який, акумулюючи кошти і зберігаючи суспільні заощадження, фінансує державу, підприємства і приватних осіб, відповідає за кредитні відносини суб'єктів господарювання та ефективно функціонування платіжної системи [6, с. 5 – 6].

Банк – юридична особа, яка на підставі банківської ліцензії має виключне право надавати банківські послуги, відомості про яку внесені до Державного реєстру банків [7]. Станом на 01.01.2014 р. в Україні зареєстровано 195 банків, з них 175 мають ліцензію НБУ на здійснення банківських операцій [8].

Ефективна діяльність банків та масштаби їх операцій залежать від обсягу ресурсів, якими вони володіють. Без достатньої ресурсної бази банки не можуть у належних обсягах здійснювати кредитування поточних потреб юридичних та фізичних осіб. Більшість ресурсів комерційного банку формується завдяки залученню коштів, серед яких можна виділити: кошти клієнтів, більшу частину яких становлять депозити, та пасиви в управлінні – це отримані банком кредити, виставлені на грошовий ринок довгострокові зобов'язання. Саме депозитні вклади відіграють важливу роль у формуванні ресурсної бази банку і слугують мірою довіри та визнання діяльності банку вкладниками [6, с. 69].

Вклад (депозит) – це кошти в готівковій або у безготівковій формі, у валюті України або в іноземній валюті, які розміщені клієнтами на їх іменних рахунках у банку на договірних засадах на визначений строк зберігання або без зазначення такого строку і підлягають виплаті вкладнику відповідно до законодавства України та умов договору [7].

Загострення конкуренції між банками й іншими фінансово-кредитними установами за внески фізичних і юридичних осіб привело до появи величезної різноманітності депозитів.

За строками використання коштів вклади (депозити) клієнтів банку поділяють на: вклади (депозити) на вимогу; строкові вклади (депозити). До вкладів на вимогу належать залишки тимчасово вільних коштів клієнтів банку на поточних рахунках, які надаються не на визначений термін та можуть бути вилучені в будь-який час [1].

Строкові депозити – це кошти на рахунках, якими власник не може скористатися до закінчення строку дії угоди. У складі строкових вкладів виокремлюють власне строкові вклади та ощадні вклади. Власне строкові вклади відкриваються всім клієнтам банку. До них відносять депозити овернайт – це депозити, які залучені на термін не більше одного операційного дня. Ощадні вклади – це вклади населення, які розміщені у банках з метою зберігання та нагромадження і відкриваються тільки фізичним особам [6, с. 70].

Депозитна угода укладається між банком і клієнтом. Вона засвідчує право комерційного банку керувати залученими від юридичних і фізичних осіб грошовими коштами. В угоді зазначаються дата, внесення депозиту, сума депозиту, форма зарахування коштів на депозитний рахунок, відсоткова ставка за користування депозитом, періодичність виплати відсотків, порядок повернення депозиту і відсотків після закінчення строку зберігання, відповідальність сторін, умови розірвання угоди.

Згідно з обліковою політикою банку можлива сплата відсоткового доходу щомісячно, раз за квартал, за підсумками року, після закінчення строку дії депозиту. Нараховані, але не сплачені відсотки відносять до нарахованих витрат. Відсотки, нараховані за депозитами, відображаються у балансі на перше число наступного місяця як зобов'язання банку, а у звіті про прибутки і збитки – як понесені витрати.

Повернення депозиту і сплата відсоткового доходу підприємствам здійснюються тільки через перерахування на поточний рахунок. Дострокове закриття депозитного рахунку можливе на підставі заяви або клопотання клієнта.

На сьогодні обсяг готівки на руках у населення є досить значним, і ті комерційні банки, які зможуть запропонувати індивідуальним вкладникам більший комплекс високоякісних послуг, отримають у своє розпорядження значні суми додаткових ресурсів. Розвиток таких послуг вимагає від банківських установ нових підходів до встановлення форм депозитних рахунків, впровадження нової техніки та технології ведення банківських операцій із застосуванням різноманітних засобів (чекових книжок, кредитних карток та ін.).

Як перспективний напрям удосконалення депозитних операцій можна запропонувати розширення кола депозитних рахунків клієнтів із різноманітним режимом функціонування, що надаватиме вкладникам банку додаткові можливості з використання своїх коштів.

У відносинах комерційних банків із клієнтами, як з фізичними особами, так і з юридичними, доцільно було б використовувати депозитні рахунки, що мають змішаний режим функціонування. Корисним щодо цього є досвід зарубіжних комерційних банків у застосуванні NOW рахунків. NOW рахунок – різновид депозитних рахунків, що займають проміжне положення між ощадними і поточними рахунками. На таких рахунках зберігаються кошти з умовою нарахування відсотків і збереження права використання цих коштів для розрахунків. Їх характерна особливість полягає в тому, що їх власники (як правило, фізичні особи та некомерційні організації) мають право при повідомленні за 30 днів виписувати «звертаються накази про вилучення» (термінові векселі) і використовувати їх для платежів нарівні з чеком. Від власника не вимагається зберігання мінімальних залишків на рахунку. Супернау – рахунки не мають обмежень на розмір виплачуваного по них відсотки, а число виписок тратт обмежено шістьма протягом місяця. З одного боку, кошти, що зберігаються на таких рахунках, можуть використовуватися для здійснення платежів, а з іншого – вони є своєрідними фінансовими інвестиціями, що приносять їх власникам певні доходи.

Проведене дослідження дало змогу обґрунтувати сутність та особливості депозитних операцій комерційних банків в Україні. Зростання конкуренції на депозитному ринку за умови одночасного зниження відсоткової ставки визначає необхідність для банківських інститутів запровадження якісно нових депозитних інструментів.

Науковий керівник – викладач Литвиненко А. О.

Література: 1. Васюренко О. В. Облік і Аудит [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://pidruchniki.ws/15840720/buhgalterskiy_oblik_-ta_audit/oblik_i_audit_u_bankah_-_vasyurenko_ov. 2. Дмитрієва О. А. Оптимізація депозитної діяльності комерційного банку / О. А. Дмитрієва // Фінанси України. – 2010. – № 5. – С. 138–145. 3. Єпіфанов А. О. Операції комерційних банків : навч. посібн. для студ. вузів / А. О. Єпіфанов, Н. Г. Маслак, І. В. Сало. – Суми : Університетська книга, 2011. – 523 с. 4. Миллер Р. Современные деньги и банковское дело / Р. Миллер, Д. Ван-Хуз ; пер. с англ. – М. : ИНФРА-М, 2011. – 856 с. 5. Мороз А. М. Банківські операції : навч.-метод. посіб. для самостійного вивчення дисципліни / А. М. Мороз. – К. : КНЕУ, 2010. 6. Табачук Г. П. Фінансовий облік у банках : навч. посібн. / Г. П. Табачук, О. Н. Сарахман, Т. Н. Бречко. – К. : УБС НБУ, 2009. – 423 с. 7. Про банки і банківську діяльність : Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://search.ligazakon.ua>. 8. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/>.

СУТНІСТЬ СКЛАДУ КАПІТАЛУ БАНКУ І ВІДОБРАЖЕННЯ ЙОГО ЕЛЕМЕНТІВ ЗА КЛАСОМ 5 ПЛАНУ РАХУНКІВ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ БАНКУ

УДК 336.717.11

Гога І. Г.

Студент 3 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Розглянуто передумову ефективної діяльності банку як специфічного господарського товариства, якою виступає створення відповідної ресурсної бази, тобто сукупності грошових коштів, що надходять у розпорядження банку з різних джерел та використовуються для здійснення активних операцій.

Ключові слова: капітал банку, статутний капітал, емісійні різниці, резервний фонд, нерозподілений прибуток, результати переоцінки, прибуток (збиток).

Аннотация. Рассмотрена предпосылка эффективной деятельности банка как специфического хозяйственного общества, которой выступает создание соответствующей ресурсной базы, то есть совокупности денежных средств, которые поступают в распоряжение банка из разных источников и используются для осуществления активных операций.

Ключевые слова: капитал банка, уставной капитал, эмиссионные разницы, резервный фонд, нераспределенная прибыль, результаты переоценки, прибыль (убытки).

Annotation. As the prerequisite of effective activities of bank as specific economic society creation of the corresponding resource base, that is set of money which arrive in the bank order from different sources acts and are used for implementation of active transactions.

Keywords: bank capital, share capital, share differences, reserve fund, retained earnings, revaluation gains (losses).

Актуальність даного дослідження полягає в тому, що власний капітал має важливе значення для ефективного здійснення банківської діяльності, незважаючи на те, що власний капітал банку займає незначну частку у загальному обсязі капіталу банку (до 10%). Це обумовлено специфікою діяльності комерційного банку як установи, що здійснює мобілізацію тимчасово вільних грошових ресурсів на фінансовому ринку та надає їх у позику. Власний капітал використовують для своєрідного захисту інтересів вкладників і кредиторів та покриття збитків від банківських операцій.

Багато уваги приділяли вивченню цього питання такі вчені, як: Вовчак О. Д., Примостка Л. О., Тиркало Р. І., Глебова Н. В., Коцовська Р. Р., Табачук Г. П. та інші.

Мета даної роботи – це вивчення та розгляд складу капіталу банку, його окремих елементів та відображення цих елементів за класом 5 Плану рахунків бухгалтерського обліку банку.

Об'єктом дослідження є особливості складу капіталу банку.

Предметом дослідження є вивчення та аналіз капіталу банку та основних його елементів за класом 5 Плану рахунків бухгалтерського обліку банку.

Необхідно зазначити, що власний капітал (кошти) банку є грошовими коштами, внесеними акціонерами (засновниками банку), а також коштами, утвореними у процесі подальшої діяльності банку.

Капітал банку (власний капітал) – спеціально створені фонди і резерви, які призначені для забезпечення фінансової стійкості, комерційної і господарської діяльності, відшкодування можливих збитків і знаходяться у використанні банку протягом усього періоду його функціонування [1].

Регулятивний капітал банку включає:

- 1) основний капітал;
- 2) додатковий капітал.

Основний капітал (капітал першого рівня) банку включає статутний капітал і розкриті резерви, які створені або збільшені за рахунок нерозподіленого прибутку, надбавок до курсу акцій і додаткових внесків акціонерів у статутний капітал, загальний фонд покриття ризиків, що створюється під невизначений ризик при проведенні банківських операцій, за винятком збитків за поточний рік і нематеріальних активів [2]. Розкрито резерви вклю-

чають також інші фонди: дивіденди, що спрямовані на збільшення статутного капіталу; емісійні різниці; резервні фонди, що створюються згідно із законами України; прибуток минулих років [3].

Статутний капітал – це сплачений та зареєстрований підписний капітал. Він є основним видом банківського капіталу банку. Його величина регулюється Національним банком України через встановлення мінімальних вимог (нормативів) до розмірів та достатності капіталу [4].

Емісійні різниці (емісійний дохід) – це перевищення суми коштів, отриманих від первинного випуску або продажу власних акцій (інших корпоративних прав), над їх номіналом або перевищення номіналу акцій (інших корпоративних прав) над вартістю їх викупу [5].

Резервний фонд комерційного банку утворюється за рахунок відрахувань від прибутку і використовується для покриття втрат від операційної діяльності, поповнення статутного фонду (капіталу) і виплат дивідендів при умові, що поточного прибутку виявляється для цього недостатньо. Наявність резервного фонду забезпечує стабільність роботи комерційного банку, зміцнення його фінансової та матеріально-технічної бази, що, у свою чергу, сприяє підвищенню гарантій виконання банком своїх зобов'язань перед кредиторами та суттєво зменшує імовірність банкрутства банківської установи [6].

Додатковий капітал (капітал другого рівня) є менш постійною частиною капіталу, вартість якої може змінюватися. В Україні склад додаткового капіталу регулюється Національним банком України, який має право визначати та затверджувати перелік складових додаткового капіталу, а також умови та порядок його формування. За умови затвердження НБУ додатковий капітал банку може включати:

- резерви під стандартну заборгованість інших банків;
- резерви під стандартну заборгованість клієнтів за кредитними операціями банків;
- результат переоцінки статутного капіталу з урахуванням індексу девальвації чи ревальвації гривні;
- прибуток поточного року;
- субординований борг, прирівняний до капіталу (субординований капітал).

Субординований капітал включає кошти, залучені від юридичних осіб (резидентів та нерезидентів) як у національній, так і в іноземній валюті на умовах субординованого боргу. Субординований борг – це звичайні незабезпечені боргові капітальні інструменти, які не можуть бути вилучені з банку раніше, ніж через п'ять років, а у разі банкрутства чи ліквідації банку повертаються інвестору після погашення претензій решти кредиторів [7].

Облік капіталу ґрунтується на концепції джерела. Кожне джерело капіталу відображається в обліку окремо. За таким принципом вирізняють три розділи рахунків у 5-му класі Плану рахунків:

- розділ 50 – Статутний капітал та інші фонди банку;
- розділ 51 – Результати переоцінки;
- розділ 52 – Приписний капітал філії іноземного банку [8].

Нещодавно внесли зміни до Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України. Деякі з них, котрі стосуються капіталу банку:

- рахунок 5001 КП «Несплачений зареєстрований статутний капітал банку» та рахунок 5003 П «Дивіденди, що спрямовані на збільшення статутного капіталу» виключити;
- увести рахунок 5004 П «Внески за незареєстрованим статутним капіталом» та призначення рахунку такого змісту:

«Призначення рахунку: облік коштів, що отримані від засновників (акціонерів, учасників) банку за акціями або паями до реєстрації статутного капіталу».

- рахунок 5103 П «Результати переоцінки інвестицій в асоційовані компанії» виключити;
- увести рахунок 5105 АП «Результати коригування вартості фінансових інструментів під час первісного визнання» і призначення рахунку такого змісту:

«Призначення рахунку: облік результатів коригування вартості фінансових інструментів під час первісного визнання за операціями з акціонерами» [9].

Для здійснення комерційної і господарської діяльності банки повинні мати у своєму розпорядженні певну суму грошових коштів, тобто ресурсів. Банківський капітал відіграє визначальну роль у процесі створення та функціонування комерційного банку, хоча за величиною становить незначну частину сукупних ресурсів банку. Таким чином, власний капітал банку – це першооснова його створення та ефективного функціонування. Збільшення розміру капіталу дозволяє банку відповідно розширювати вартісні межі своєї діяльності та, водночас, здійснювати складніші, ризикованіші й більш дохідні операції на фінансових ринках. Розмір та структура капіталу впливають на стійкість, надійність і стабільність окремого банку. Формування власної капітальної бази є необхідною умовою

майбутньої діяльності банку. Тому одна з найсерйозніших проблем полягає у залученні та підтримці достатнього обсягу власного капіталу.

Науковий керівник – викладач Литвиненко А. О.

Література: 1. Облік у банках : навч. посіб. / Н. В. Глебова, Л. М. Стиренко. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2009. – 308 с. 2. Закон України Про банки і банківську діяльність, ВР України, Закон, від 07.12.2000, № 2121-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2121-14/page>. 3. Васюренко О. В. Банківські операції : навч. посіб. – 6-те вид., перероб. і доп. – К. : Знання, 2008. – 318 с. – (Вища освіта ХХІ століття). 4. Банківські операції : навч. посіб. / Р. Р. Коцовська, О. П. Павлишин, Л. М. Хміль ; Нац. банк України, Ун-т банк. справи. – К. : УБС НБУ : Знання, 2010. – 390 с. 5. Правління Національного банку України : Постанова Про затвердження Інструкції з бухгалтерського обліку операцій з цінними паперами в банках України (Інструкція, п.1.6) 03.10.2005 № 358 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1265-05>. 6. Банківська справа / за ред. Р. І. Тиркала. – Тернопіль : Карт-бланш, 2001. – 316 с. 7. Примостка Л. О. Підручник. – 2-ге вид., доп. і перероб / Л. О. Примостка. – К. : КНЕУ, 2004. – 468 с. 8. Правління Національного банку України : Постанова Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України та Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України 17.06.2004 № 280 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0918-04>. 9. Правління Національного банку України Постанова Про Зміни до Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України 08.01.2013 № 3 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0167-13>.

ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДАННЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ КОНСОЛІДОВАНОЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

УДК 657.37(1-87+477)

Грицюк І. В.

Студент 3 курсу

факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Розглянуто особливості формування консолідованої фінансової звітності за національними та міжнародними стандартами бухгалтерського обліку, наведено проблеми її застосування, визначено інформаційну значимість для внутрішніх та зовнішніх користувачів та методи консолідації в Україні та за її межами.

Ключові слова: консолідована фінансова звітність, міжнародні стандарти бухгалтерського обліку, національні стандарти бухгалтерського обліку, гудвіл, частка меншості, дочірнє підприємство, материнське підприємство.

Аннотация. Рассмотрены особенности формирования консолидированной финансовой отчетности по национальным и международным стандартам бухгалтерского учета, приведены проблемы ее применения, определена информационная значимость для внутренних и внешних пользователей, методы консолидации в Украине и за ее пределами.

Ключевые слова: консолидированная финансовая отчетность, международные стандарты бухгалтерского учета, национальные стандарты бухгалтерского учета, гудвил, доля меньшинства, дочернее предприятие, материнское предприятие.

Annotation. The article deals with the features of compilation the consolidated financial report according to national and international accounting standards, given the problems of its application, defined informational significance for internal and external users and methods of consolidation in Ukraine and abroad.

Keywords: consolidated financial statements, international accounting standards, national accounting standards, goodwill, minority share, parent entity.

Поширення консолідованої фінансової звітності пов'язане з притаманним ринкової економіки інтеграційними процесами, суть яких зводиться до об'єднання економічних суб'єктів, поглиблення їх взаємодії, утворення груп підприємств з тісними організаційно-правовими, виробничо-технічними, комерційними та фінансовими зв'язками. У звітності окремих підприємств, які входять до складу таких груп, не відображено інформацію про фінансовий стан та результати групи загалом, що перешкоджає прийняттю управлінських рішень керівництвом материнського підприємства та іншими зацікавленими користувачами фінансової звітності. Така ситуація призводить до виникнення потреби у консолідованій звітності, що відображає фінансовий стан, результати діяльності і рух грошових коштів групи як єдиної економічної одиниці та є необхідним інформаційним ресурсом у системі управління групою підприємств. Підвищення достовірності та оперативності складання консолідованої фінансової звітності зменшує ризики її користувачів, а, отже, сприяє підвищенню ефективності підприємницької діяльності і зростанню економіки країни.

Вивченням теоретичних і практичних аспектів організації складання консолідованої фінансової звітності займалися вітчизняні вчені: Крупка Я. Д., Житний П. Є., Костюченко В. М., Лозовицький С. П., Лучко М. Р., Онищенко В. П., Павлик С. Я., Уманців Г. В. Значний внесок у розробку зазначених проблем зробили також зарубіжні дослідники: Матвеев А. А., Плотников В. С., Пучкова С. І., Шестакова В. В. та ін. [1–2]. Проте в умовах впровадження МСФЗ в Україні доцільно узагальнити підходи складання консолідованої фінансової звітності визначити причини, що обумовлюють труднощі її складання.

Метою даної статті є визначення особливостей формування консолідованої фінансової звітності за національними та міжнародними стандартами та формулювання її інформаційної значимості для внутрішніх та зовнішніх користувачів. Об'єктом роботи є консолідована звітність підприємств. Предметом дослідження – процеси застосування консолідованої звітності.

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» консолідована фінансова звітність – це фінансова звітність, яка відображає фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів юридичної особи та її дочірніх підприємств як єдиної економічної одиниці [3]. Нормативне регулювання представлено трьома рівнями, де наведено основні нормативні документи з питань консолідації за різними рівнями регулювання, в яких зазначається ряд організаційних питань щодо складання і подання консолідованої звітності (табл. 1).

Таблиця 1

Рівні нормативного регулювання процесу складання консолідованої звітності

Рівні нормативного регулювання	Нормативні документи
Міжнародний рівень	МСФЗ 1 «Перше застосування МСФЗ»; МСФЗ 27 «Консолідовані та окремі фінансові звіти»; МСФЗ 3 «Об'єднання бізнесу»; МСФЗ 28 «Облік інвестицій в асоційовані компанії»; МСФЗ 31 «Частки у спільних підприємствах»; МСФЗ 12 "Податки на прибуток»; МСФЗ 39 «Фінансові інструменти: визначення та оцінка»
Національний рівень	Господарський кодекс України (стаття 126); Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996 – XIV від 16.07.1999 р.; Закон України «Про холдингові компанії в Україні» № 3528 – IV від 15.03.2006 р.; Закон України «Про господарські товариства» № 1576 – XI від 19.09.1991 р.; Закон України «Про цінні папери і фондовий ринок» № 3480-IV від 23.02.2006 р.; Закон України «Про акціонерні товариства» № 514 - VI від 17.09.2008 р.; НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Мінфіну України від 27.06.2013 р. № 627. НП(С)БО 2 «Консолідована фінансова звітність», затверджене наказом Мінфіну України від 27.06.2013 р. № 628.
Рівень суб'єкта господарювання	Положення про облікову політику підприємства на основі принципів єдності облікової політики та консолідації звітності

Виходячи з таблиці доцільно розглянути процедуру консолідації фінансової звітності, зокрема за принципами в П(С)БО 20 та МСФЗ 10.

Консолідована фінансова звітність складається шляхом впорядкованого додавання показників фінансової звітності дочірніх підприємств до аналогічних показників фінансової звітності материнського підприємства за формами № 1, № 2, №3, № 4, № 5.

Крок 1. Одночасно необхідно виключити балансову вартість фінансових інвестицій материнської компанії в кожне дочірнє підприємство та частку материнської компанії у власному капіталі кожного дочірнього підприємства.

Крок 2. Нарахувати амортизацію гудвілу та суми дооцінки необоротних активів, що підлягають амортизації.

Крок 3. Вилучити суму нереалізованих прибутків і збитків від внутрішньогрупових операцій, облік яких передбачено П(С)БО 12 «Фінансові інвестиції», згідно з яким сума нереалізованого прибутку і збитку відображається у складі фінансового результату підприємства лише після перепродажу оборотних активів іншим особам або в сумі амортизації необоротних активів.

Крок 4. Визначити частку меншості в чистих активах та фінансових результатах дочірніх підприємств.

Крок 5. Визначити та відобразити дивіденди за випущеними дочірніми підприємствами привілейовані акції.

Крок 6. Визначити і відобразити в консолідованій звітності відстрочені податкові активи і зобов'язання відповідно до П(С)БО 17 «Податок на прибуток».

Крок 7. Визначити та відобразити курсові різниці, які виникають у результаті консолідації фінансової звітності при умові, що материнське підприємство має дочірні підприємства за межами України.

Крок 8. Скласти консолідований Звіт про рух грошових коштів на підставі консолідованого Балансу і консолідованого Звіту про фінансові результати та Звіту про власний капітал [4].

Іноді виникають проблеми консолідації звітності, наприклад, коли продукція, що становить внутрішньогруповий оборот, у звітному році залишається нереалізованою або реалізується частково. Таку продукцію для групи в цілому вважають нереалізованою, її вартість відображають як запаси в балансі підприємства групи, а прибуток, триманий одним з підприємств при реалізації продукції іншому, є нереалізованим прибутком групи. Складаючи консолідований звіт про фінансові результати, нереалізований прибуток виключають із загальної величини прибутку (збитків) групи за звітний період.

При складанні консолідованого балансу групи в пасиві на величину нереалізованого прибутку зменшується нерозподілений прибуток (збиток) звітного року. В активі на цю саму величину зменшується вартість запасів. Це пов'язано з тим, що нереалізований прибуток відображають у запасах материнського підприємства.

Головною вимогою користувачів консолідованої фінансової звітності є отримання в звітності показників, які характеризують діяльність групи взаємопов'язаних підприємств як єдиної економічної одиниці. Роль консолідованої звітності при обґрунтуванні та прийнятті управлінських рішень визначається потребами користувача, при цьому має вплив і метод консолідації. В Україні застосовують 2 методи: повна консолідація, для постатейного об'єднання показників діяльності материнської компанії та її дочірніх підприємств, та метод участі в капіталі – для обліку інвестицій в асоційовані та спільні підприємства. Вважається, що консолідована фінансова звітність, складена за методом повної консолідації, є більш важливою для внутрішніх користувачів підприємства. Окрім цього, коли об'єктом інвестора чи кредитора є материнське підприємство, тільки дані консолідованої звітності можуть надавати уявлення про реальну вартість активів даного підприємства, його реальне становище та фінансові результати. Ще одним зовнішнім користувачем виступає держава. В Україні фінансова звітність подається органам державної статистики для інформаційного забезпечення. Проте порядок подання фінансової звітності не містить вимоги щодо подання консолідованої звітності органам державної статистики. Зокрема в США та Франції консолідованої звітність є основою для визначення консолідованого податку на прибуток групи. Тому, з боку нашої держави, на жаль, консолідована звітність не знаходить свого використання [5].

Таким чином, можна стверджувати, що консолідована фінансова звітність дає оцінку фінансового стану групи, оцінку здійснених інвестицій, аналіз дивідендної політики, впливає на створення бюджетів консолідованої групи і служить інформаційним ресурсом при прогнозуванні та плануванні діяльності групи. Аналіз консолідованої фінансової звітності має сприяти відображенню реальної картини фінансового стану і фінансових результатів групи підприємств як єдиної економічної одиниці. Аналіз окремої фінансової звітності підприємств-учасників групи дозволяє правильно оцінити фінансову структуру групи, відмітити її слабкі та сильні сторони, відшукати приховані резерви.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Часовнікова Ю С.

Література: 1. Лозовицький С. П. Особливості організації системи бухгалтерського обліку у холдингових компаніях / Вісник Львівської комерційної академії. – Серія економічна, випуск 16 – Львів : Львівська комерційна академія, 2004. – С. 230. 2. Лучко М. Р. Консолідована фінансова звітність: системний підхід до побудови та розвитку: Автореф. дис. доктора екон. наук: 08.06.04. – Київ, 2008. 3. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996 від 16.07.1999 р., зі змінами та доповненнями. 4. Міжнародний стандарт фінансової звітності № 10 «Консолідована фінансова звітність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua/control/publish/article>. 5. В. Онищенко. Консолідована фінансова звітність як інформаційний ресурс при обґрунтуванні та прийнятті управлінських рішень / Вісник Київського національного університету

ім. Т. Шевченка. Економіка. 98/2007 – Київ, 2007. – с.37 – 40. 6. Герасименко О. С. Особливості фінансового аналізу консолідованої фінансової звітності // Вісник НУВГП. Серія Економіка. Збірник наукових праць. Випуск 1 (37). – Рівне, 2007. – с.11 – 18.

ИНВЕСТИЦИОННАЯ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТЬ УКРАИНЫ И МЕТОДЫ ЕЕ ПОВЫШЕНИЯ

УДК 330. 322(477)

Гузей Л. А.

Студент 2 курса
факультета международных экономических отношений ХНЭУ им. С. Кузнеця

Аннотация. Проведен анализ уровня инвестиционной привлекательности Украины, предложены методы повышения ее международного имиджа. Представлены преимущества Украины для вложения прямых иностранных инвестиций и определены проблемы их привлечения.

Ключевые слова: инвестиционная привлекательность, прямые иностранные инвестиции.

Анотація. Проведено аналіз рівня інвестиційної привабливості України, запропоновано методи підвищення її міжнародного іміджу. Надано переваги України для вкладення прямих іноземних інвестицій і визначено проблеми їх залучення.

Ключові слова: інвестиційна привабливість, прямі іноземні інвестиції.

Annotation. The analysis of the level of investment attractiveness of Ukraine, proposed methods to improve its international image. Ukraine presents advantages for investing in foreign direct investment and identifies the problems of their attraction

Keywords: investment attractiveness, foreign direct investment.

Иностранные инвестиции играют большую роль в экономическом развитии стран. Подъему экономики в значительной степени способствует эффективная инвестиционная деятельность, которая служит важным показателем динамики вложений инвестиций в страну, поэтому инвестиционный климат в любой стране является одним из главных факторов общеэкономической ситуации.

Прямые иностранные инвестиции (ПИИ) являются наиболее важным признаком глобализации экономики, показателем реального достижения науки и технологий, уровней профессиональной подготовки. Создание благоприятных условий инвестиционной среды является одной из актуальных задач независимой Украины.

Проблемы инвестиционной привлекательности экономики активно исследуются в работах экономистов: Гайдуцкого И. Н., Иващук И. В., Суханова В. И., Кныш М. И., Перекатова Б. А., Тютикова Ю. П., Шарпа У. Б. и др.

Цель статьи – охарактеризовать инвестиционную привлекательность Украины и разработать рекомендации по её повышению.

Инвестиционная привлекательность страны – это позиция государства на мировом рынке инвестиционных ресурсов в сравнении с другими государствами-реципиентами инвестиций, которая зависит от условий инвестиционной деятельности в стране и характеризует целесообразность вложения капитала в конкретную страну [1, с. 152].

Благодаря своему достаточно весомому экономическому потенциалу, Украина является страной с выраженным пространством для инвестиционной деятельности. Предпосылками формирования благоприятного инвестиционного климата является географическое положение Украины – близкое расположение относительно Европы, Центральной Азии, и, конечно же, России. Украина граничит с 8 государствами, имеет Черноморские порты, что легко позволяет транспортировать груз разным странам.

Природно-ресурсный потенциал страны также достаточно велик, многие ресурсы изучены и используются достаточно интенсивно. Украина полностью удовлетворяет собственные потребности и имеет мощный экспортный потенциал среди железных, марганцевых и титановых руд, ртуты, графита, глины, каолина, серы, сырья для

изготовления стекла и строительных материалов. Украина имеет плодородные земли, которые дают высокую урожайность. Практически 60 % сельскохозяйственных угодьев размещены на высокоплодородных черноземах [2].

Весомым фактором инвестиционной привлекательности также является благоприятный климат, который позволяет заниматься сельским хозяйством на всей территории страны. Многие регионы Украины имеют разнообразные рекреационные ресурсы: природные леса, минеральные воды и лечебные грязи, водоемы и морские побережья. Такие регионы смогут заинтересовать инвесторов, которые хотят вкладывать средства в туризм, отдых, санаторно-курортное лечение. В Украине достаточно дешевая и квалифицированная рабочая сила. Уровень образования высок, что позволяет готовить квалифицированных специалистов.

Несмотря на ряд перечисленных преимуществ Украины среди других государств, инвестиционная привлекательность страны остается на низком уровне.

По оценкам экспертов, для нормального развития экономики Украины требуется дополнительных инвестиций от 80 до 100 млрд долл США. В то же время ПИИ за годы независимости составили всего лишь 5,3 млрд долл. Ежегодные инвестиции в Польшу составляют 4 – 5 млрд долл., тогда как в Украину – 0,5 млрд долл. По объемам иностранных инвестиций на душу населения Украина уступает даже Албании и Казахстану. По данным Всемирного экономического форума (WEF) по уровню инвестиционной привлекательности Украина находится в седьмом десятке стран. Согласно официальной статистике, ежегодный прирост инвестируемого иностранного капитала в страну составляет около 15 %, но это без учета средств, вывозимых нерезидентами из Украины [3].

Европейская Бизнес-Ассоциация (ЕВА) и маркетинговая исследовательская компания проводят исследования инвестиционного климата в Украине по 5-бальной шкале, где самая низкая оценка – 1, самая высокая – 5, а индекс инвестиционной привлекательности Украины рассчитывается на основе регулярного мониторинга оценок инвестиционного климата первыми лицами компаний-членов Европейской Бизнес-Ассоциации. На рис. 1 представлена динамика результатов индекса инвестиционной привлекательности с 3-го квартала 2008 г. по 1-й квартал 2013 г. За этот период коэффициент существенно не изменялся, что указывает на отсутствие ощутимых изменений в настроениях инвесторов. В 1-м квартале 2013 г. коэффициент упал до значения 2,12 – такого низкого значения коэффициент ранее не имел (рис. 1).

Рис. 1. Динамика индекса инвестиционной привлекательности Украины за период 3 квартал 2008 – 1 квартал 2013 годов [4]

За 2012 г. приток ПИИ из стран ЕС вырос с 40 331,8 до 42 979,3 млн долл США. Большая доля ПИИ поступает в Украину из Кипра, Нидерландов, Великобритании и Австрии [5].

К факторам, которые отрицательно влияют на желания инвесторов вкладывать средства в экономику Украины, относятся: политическая нестабильность; отсутствие гарантий со стороны государства; недостаточная защищенность инвесторов; несовершенная законодательная база; рост уровня инфляции; сокращения льгот для инвесторов; неразвитость банковской системы и др. [2].

Таким образом, для достижения высокой инвестиционной привлекательности Украины, а также для поддержания высокого имиджа страны на международной арене, необходимо провести ряд последовательных и взвешенных мероприятий со стороны государства и правительства.

Во-первых, усовершенствовать законодательную и налоговую базу для привлечения иностранного капитала в сферу инвестиций, а также разработать и принять новые законы, которые бы распространялись на все виды форм собственности.

Во-вторых, упростить регистрацию и лицензирование, процедуру участия иностранных инвесторов в процессе приватизации государственного имущества.

В-третьих, улучшить таможенную политику, принять меры по стимулированию свободного перемещения товаров, услуг и капиталов, как внутри, так и за пределами государства.

В-четвертых, оказать финансовую поддержку со стороны государства.

В-пятых, снизить уровень политического риска, так как это является главным приоритетом в принятии инвестиционного решения.

Такие мероприятия улучшат экономическую ситуацию в стране, а также помогут Украине выйти на путь стабильного экономического роста.

Научный руководитель – канд. экон. наук, доцент Крюкова О. Н.

Литература: 1. Гайдуцкий И. П. Привлекательность Украины для транснациональных корпораций / И. П. Гайдуцкий // Экономика АПК. – 2008. – № 4. – С. 152 – 157. 2. Балацкий А. С. Инвестиционная привлекательность Украины / Издание «World Finance Review» [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://masters.donntu.edu.ua/>. 3. Инвестиционная привлекательность Украины / Всемирный экономический форум (WEF) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.bin.com.ua>. 4. Инвестиционная привлекательность Украины / Европейская Бизнес Ассоциация (ЕВА) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.fipcentre.ua>. 5. Прямі іноземні інвестиції в економіці України з країн ЄС / Державна Служба Статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.org/uk>.

ШЛЯХИ ДОСЯГНЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

УДК 658.511.2

Гузенко Д. О.

Студент 1 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Виявлено проблему досягання країнами економічного зростання. Досліджено основні положення з точки зору використання ресурсів та їх вплив на економічний розвиток країни.*

Ключові слова: *економічний розвиток країни, раціональне використання ресурсів, розвиток економічного потенціалу.*

Аннотация. *Вывявлена проблема достижения странами экономического роста. Исследованы основные положения с точки зрения использования ресурсов и их влияние на экономическое развитие страны.*

Ключевые слова: *экономическое развитие страны, рациональное использование ресурсов, развитие экономического потенциала.*

Annotation. *This article presents a problem in achieving economic growth, shown basic situation in using resources and their impact on economic development.*

Keywords: *economic development, resource management, the development of economic potential.*

За останнє десятиліття світові ціни на нафту, вуглеводневі продукти і корисні копалини значно зросли. Ціни на метали підвищилися на 66 %, а на нафту – на 159 %.

У країнах були виявлені великі родовища корисних копалин: золота в Буркіна-Фасо, нафти біля узбережжя Гани, а також міді, золота і вугілля в Монголії. Очікується, що за цим піде економічне зростання. Якщо інститути в цих країнах функціонують добре і ресурси інвестуються всередині країни в інфраструктуру, охорону здоров'я та освіту, то можна припустити, що відбудеться зростання. Це питання вивчають багато закордонних та вітчизняних спеціалістів.

Метою статті є виявлення того, що саме впливає на економічне зростання країни і яку роль у цьому відіграють корисні копалини.

Існує парадокс природних ресурсів, за якого країни і регіони з великою кількістю природних ресурсів, як правило, мають більш низькі темпи економічного зростання і гірші результати розвитку, ніж країни з меншими запасами природних ресурсів. У 1970-х роках очікування також були високими, але країни, багаті природними ресурсами, мали в 1970-х і 1980-х роках значно нижчі темпи зростання, ніж інші країни.

Незважаючи на всю привабливість теорії економічного підйому за провідної ролі сектору природних ресурсів, таке зростання, на жаль, залишається важкодосяжним. Ключ до розуміння довгострокових тенденцій – ситуація в економіці за рамками сектору природних ресурсів. Хоча загальні темпи зростання є позитивними, базові темпи без урахування сектору природних ресурсів є значно нижчими.

Безумовно, деякі проблеми, пов'язані з багатством природних ресурсів, обумовлені базовими економічними силами, які практично не підконтрольні країнам. З урахуванням збереження низьких показників і неефективності державних інвестицій в країнах як із високими, так із низькими запасами природних ресурсів, очевидно, існують широкі можливості для поліпшення діяльності у цій галузі.

Феномен низьких темпів зростання економіки без урахування сектору природних ресурсів, навіть у періоди буму, не є незвичайним. Автором вивчено періоди бумів у 20 країнах, крім указаних, і було виявлено, що тільки три з 20, а саме Ангола, Екваторіальна Гвінея і Мозамбік, мали значні позитивні темпи зростання. У решти країн темпи зростання без урахування сектору природних ресурсів були негативними [1].

Ці результати ставлять під сумнів загальноприйняті економічні моделі, в яких передбачається автоматичне економічне зростання за умови збільшення державних капітальних вкладень. У країнах, які переживають бум, мало місце збільшення державних капітальних вкладень, проте дані про зростання ВВП вказують на негативний результат. Незважаючи на величезні доходи від природних ресурсів і значні внутрішні інвестиції поза цим сектором, економічне зростання в країнах, багатих на природні ресурси, розчаровує.

Двома основними причинами низьких темпів зростання в багатих на природні ресурси країнах є низька якість інститутів і «голландський синдром» – негативні наслідки сильного збільшення доходів країни. Однак жодна з причин не пропонує безпосередніх рішень проблеми. Одна з проблем першопричини полягає в тому, що концепція інститутів є занадто широкою. Під слабкими інститутами може розумітися все, що завгодно: від неналежним чином сформульованих або не забезпечених стосовно заходами законів до слабого адміністрування, неефективних заходів боротьби з корупцією чи слабкої економічної політики. Тому рекомендації щодо політики носять занадто загальний характер. І хоча багато хто розуміє неефективні заходи боротьби з корупцією, коли йдеться про слабкі інститути, безпосереднє захоплення природного багатства саме по собі не пояснює причин негативного зростання економічної активності, що спостерігається в деяких країнах, які ведуть інтенсивний видобуток корисних копалин.

«Голландський синдром» – ще одна причина повільного економічного зростання в країнах, що інтенсивно розробляють природні ресурси. Синдром має місце, коли буми природних ресурсів ведуть до збільшення попиту, підвищуючи ціни і підриваючи зростання фірм, які використовують цю продукцію в якості впроваджувальних ресурсів для свого експорту. Країнам, які інтенсивно добувають корисні копалини, вдається нарощувати свій експорт, що не пов'язаний з природними ресурсами. Але такі країни мало розвиваються без істотного збільшення експорту поза сектором природних ресурсів. Однак незважаючи на те, що країни можуть стримувати зростання попиту в основі «голландського синдрому», наприклад, використовуючи доходи від природних ресурсів на іноземні товари, його навряд чи можна повністю уникнути. Голландський синдром, можливо, буде продовжувати завдавати шкоди економікам багатих природними ресурсами країн [2, с. 211].

Крім пом'якшення впливу «голландського синдрому» шляхом обмеження витрат, двома часто пропонованими заходами політики для подолання «прокляття природних ресурсів» та посилення зростання є інвестиції в офшорні активи або вкладення в державні капітальні товари у внутрішній економіці.

Вибір між ними багато в чому залежить від реального доходу від внутрішніх державних інвестицій. Чим вище дохід від державного капіталу, вимірюваний внутрішнім економічним зростанням, тим він привабливіший порівняно з офшорними інвестиціями [3, с. 153] Але ця оцінка не може ґрунтуватися на неперевіренних припущеннях. Занадто часто висувуються припущення того, що віддача від державних інвестицій повинна бути високою тільки тому, що країни, які розвиваються, відчувають у них великі потреби.

Спроби використовувати державні інвестиції для посилення зростання робилися неодноразово, але з обмеженим успіхом. У 1970-х роках великі кампанії державних інвестицій проводилися низкою країн. Наприклад, на Філіппінах державні інвестиції з 1972 по 1982 роки збільшилися з 1,6 до 7,2 % ВВП, а в Мексиці вони вирости з 1971 по 1980 роки з 4,9 % ВВП до 10 %. Крім того, практично всі країни, в яких мав місце бум природних ресурсів, збільшили державні капітальні вкладення. Помітним прикладом слугує Саудівська Аравія, яка розширила потужності своїх морських портів і електростанцій, проклала дороги і побудувала один новий великий міжнародний аеропорт [1].

Незважаючи на все досягнуте за допомогою таких інвестицій, наприклад, у Саудівській Аравії істотно підвищилися показники охорони здоров'я та освіти, але уряд не зміг забезпечити сильне збільшення темпів економічного зростання в довгостроковій перспективі. ВВП на душу населення в Саудівській Аравії без урахування сектору вуглеводнів зростає повільними темпами. За кампаніями державних інвестицій в Мексиці і на Філіппінах в 1970-х роках послідував економічний спад 1980-х років [2, с. 170].

Деякі стверджують, що державні інвестиції в інфраструктуру прискорили розвиток швидко зростаючих країн, таких, як Корея і провінція Китаю Тайвань, але в обох цих випадках кампанії державних інвестицій слідували за процесом економічного зростання. Президент Кореї Парк Чен Хі оголосив про велику програму будівництва автомобільних доріг у 1967 році після того, як у країні в 1960-х роках почалося швидке економічне зростання. У провінції Китаю Тайвань кампанія «десяти великих будівельних проєктів» почалася в 1973 році, більше десяти років після того, як в економіці почалося швидке зростання [2, с. 70].

У цілому важко знайти однозначні свідчення того, що кампанії державних інвестицій дадуть позитивні результати. Існує багато прикладів країн, які зазнали бум природних ресурсів і проводили кампанії державних інвестицій, які в довгостроковій перспективі демонстрували низьку ефективність. Є також приклади кампаній державних інвестицій, які не фінансувалися бумами природних ресурсів і також не були особливо ефективними. Очевидно, що або позитивна віддача від інвестицій відсутня, незважаючи на заяви зворотного, або уряду не здатні визначити ефективні інвестиції і проводити ефективну політику.

Що може лежати в основі низької ефективності державних інвестицій та вибору заходів політики в багатих на природні ресурси країнах? Огляд кампаній державних інвестицій в Мексиці, Болівії і на Філіппінах досвід багатьох інших країн.

У роботах дослідників вказується на майже повну відсутність раціональних економічних рішень у рамках кампаній державних інвестицій в Болівії [4, с. 221]. Автори зазначають загальні надмірно оптимістичні припущення та оцінки вигод, недолік серйозного аналізу витрат і широке використання неекономічних цілей, таких, як національний престиж або безпека для виправдання інвестицій. Уряд Болівії складався з фракцій, кожна з яких підтримувала свої переважні інвестиції, і не було центрального органу, який міг би зіставити альтернативні інвестиції й обрати найбільш ефективні.

Отже, стає зрозумілим, звідки виходять загрози для належної політики. Коли йдеться про великі кошти, державна політика інвестицій особливо може бути підпорядкована інтересам певних груп. Групами впливу є, наприклад, будівельні фірми, консультанти і майже будь-які комерційні інтереси, пов'язані з інвестиціями. Політичні та регіональні групи агресивно агітують за кращі для них інвестиції. Формується культура просування інтересів, що порушує об'єктивний аналіз і прийняття раціональних рішень.

Хоча додаткові дані, безумовно, завжди корисні, у статті показано, як уряди можуть дійсно поліпшити процес прийняття рішень у державному секторі. Вони, наприклад, можуть зосередитися на процесі прийняття рішень із державних інвестицій: створення структур, які можуть перешкоджати спотворенню впливу зацікавлених груп, раціонально аналізувати альтернативи, ретельно вимірювати результати і за необхідності коректувати політикою. Це дасть таку необхідну можливість сконцентруватися на спільному заклик до вдосконалення інститутів в багатих на природні ресурси країнах.

Як тільки будуть точно визначені можливості прискорення економічного зростання за допомогою внутрішніх державних інвестицій, уряди багатих на природні ресурси країн зможуть більш оптимально приймати рішення за іншими варіантами політики, включаючи інвестиції у суверенні фонди, що підвищують добробут соціальних інвестицій і створення дивіденду від природних ресурсів для населення.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Мащенко М. А.

Література: 1. Електронні книги з менеджменту, маркетингу та фінансів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.aup.ru/books/>. – Назва з екрану. 2. Мировая экономика : навч. посіб. / О. Г. Гужва, М. И. Лисова, А. В. Кондратьев и др. – СПб. : СПбГАСУ 2009. – 370 с. 3. Баскакова О. В. Економіка підприємства / О. В. Баскакова. – К., 2013. – 372 с. 4. Колесов В. П. Людський розвиток: новий вимір соціально-економічного прогресу / В. П. Колесов. – К., 2008. – 636 с.

АНАЛІЗ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

УДК 336.7(447)

Гузєва Л. Ю.

Студент 2 курсу

факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Розглянуто структуру сучасної банківської системи України. Подано аналіз основних функцій Національного банку України та банківської системи України в цілому. Проаналізовано основні статистичні показники діяльності банківської системи України.

Ключові слова: банківська система, банк, Національний банк України, іноземний капітал.

Аннотация. Рассмотрено структуру современной банковской системы Украины. Представлен анализ основных функций Национального банка Украины и банковской системы Украины в целом. Проанализированы основные статистические показатели деятельности банковской системы Украины.

Ключевые слова: банковская система, банк, Национальный банк Украины, иностранный капитал.

Annotation. The article describes the structure of the modern banking system of Ukraine. Presents an analysis of the main functions of the National Bank of Ukraine and the Ukrainian banking system as a whole. It was analyzed main statistical indicators of the banking system of Ukraine.

Keywords: the banking system, the bank, the National Bank of Ukraine, foreign capital.

В умовах становлення і розвитку української держави винятково важливого значення набуває побудова ефективної банківської системи, оскільки банки є рушійною силою економічного розвитку та ринкових перетворень. Сучасний стан української банківської системи – це результат тривалого розвитку, певних юридичних та економічних перетворень. Подальший розвиток цієї системи є однією з рушійних сил модернізування економіки України та її більш ефективного функціонування в майбутньому. Саме тому дослідження сучасного стану банківської системи є дуже актуальним на сьогоднішній день.

Значний внесок у розробку питань теорії і практики функціонування банківської системи здійснили зарубіжні вчені: Кейнс Дж. М., Й. Шумпетер, Е. Коен, Е. Шоу, М. Фрідмен, П. Роуз, Дж. Сінкі та ін. Також це питання розглянуто в працях вітчизняних вчених, а саме: О. Барановського, О. Васюренка, А. Гальчинського, Г. Карчевої, В. Лисицького, І. Лютого, В. Міщенко, А. Мороза, Л. Примостки, М. Пуховкіної та ін.

Мета статті – виявлення основних закономірностей розвитку банківської системи України, аналіз її сучасного стану та перспективи розвитку у майбутньому.

Банківська система України сьогодні – один із найрозвинутіших елементів господарського механізму, оскільки її реформування було почато раніше за інші сектори економіки, що визначалося ключовою роллю банків при вирішенні завдань переходу до ринку.

Згідно Закону України «Про банки і банківську діяльність» [1], банк – це юридична особа, яка має виключне право на підставі ліцензії НБУ здійснювати у сукупності такі операції: залучення у вклади грошових коштів фізичних і юридичних осіб та розміщення зазначених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик, відкриття і ведення банківських рахунків фізичних та юридичних осіб. Цей закон, який є основою діяльності банківської системи, був прийнятий Верховною Радою України 7 грудня 2000 року.

Сучасна банківська система України має дворівневу структуру. На першому рівні знаходиться Національний Банк України, на другому – система інших банків (рис. 1). За станом на 01.01.2014 р. в Україні налічується 227 комерційних банків.

Важливою функцією банківської системи є функція створення грошей і регулювання грошової маси, яка полягає в тому, що банки оперативно змінюють масу грошей в обігу, збільшуючи або зменшуючи її відповідно до зміни попиту на гроші. Якщо у 2000 році грошова маса України складала 32 252 млн грн, то вже у 2013 році ця цифра складала 909,1 млрд грн. В останні роки збільшення грошової маси відбувається за рахунок збільшення коштів у національній валюті, що відображає підвищення довіри до грошової одиниці України.

Також НБУ виконує функцію валютного органу, що означає, що НБУ є єдиною установою, яка визначає валютну політику. Через інструменти дисконтної політики НБУ регулює рух капіталу та балансування платіжних зобов'язань, а також коригує курс гривні до іноземних валют. Коливання облікової ставки в Україні вражаючі – від 300 % у 1994 році до 6,5 % у 2013 (рис. 2) [3].

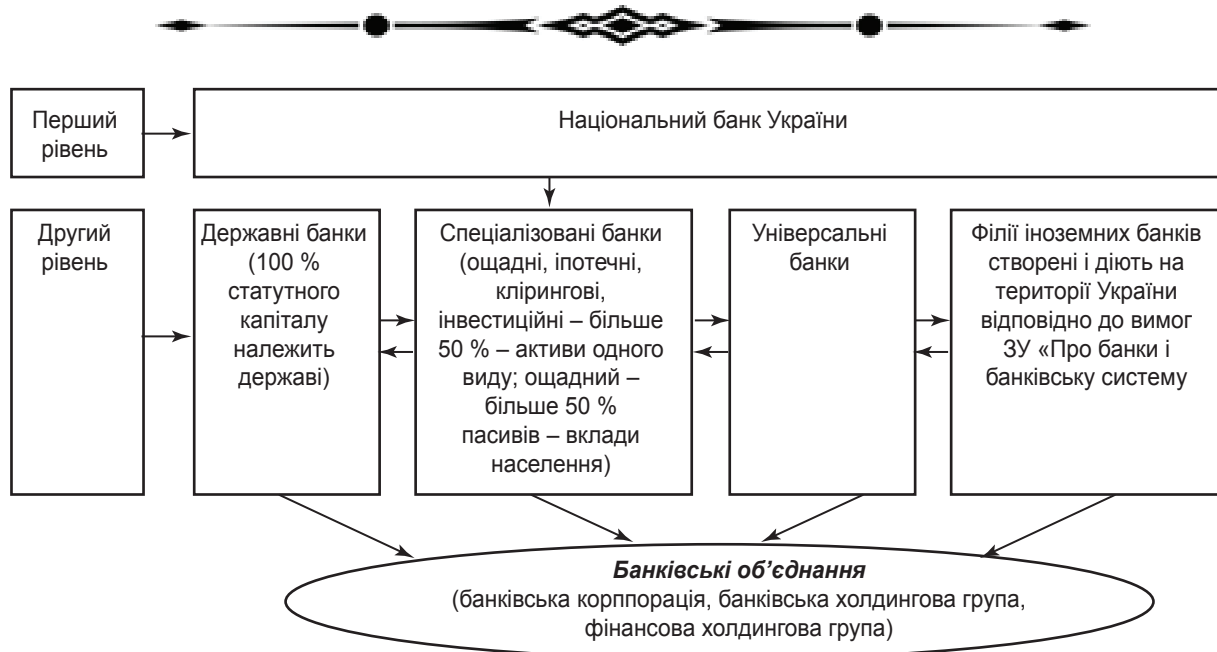

Рис. 1. Структура банківської системи України [2, с. 17]

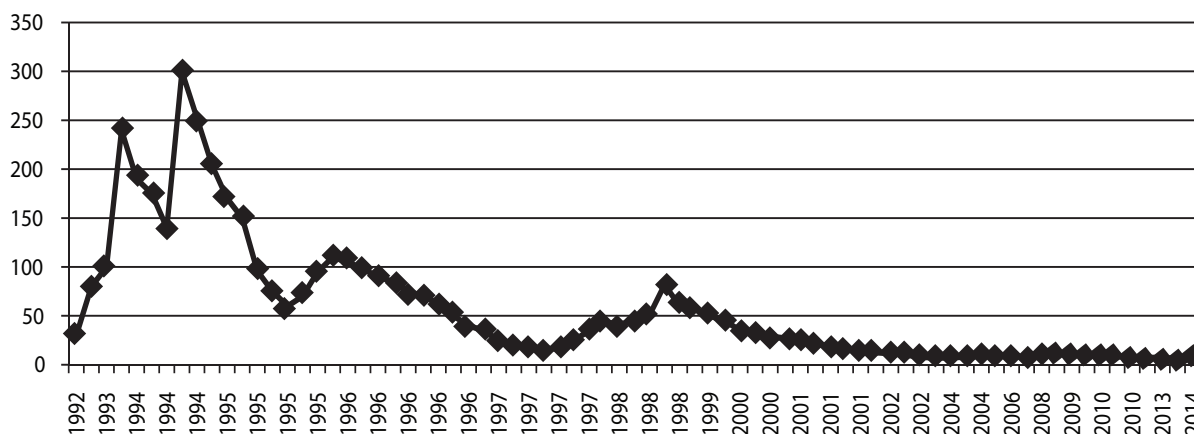

Рис. 2. Коливання облікової ставки НБУ [3]

Характерною особливістю розвитку сучасного стану банківської системи України є зростаюча доля іноземного капіталу. На сьогоднішній день цей капітал представлений 23-ма країнами, серед них найбільшими капіталами володіють Кіпр (20,3 %), Франція (12,3 %), Росія (9,7 %) та Нідерланди (8,2 %).

Присутність іноземного капіталу в українській банківській сфері має як негативні, так і позитивні наслідки. До позитивних можна віднести: зростання іноземних інвестицій, рівня рентабельності банків, зменшення кількості проблемних банків завдяки їхній співпраці з закордонними установами, можливість надання більшої кількості кредитів. Проте іноземний капітал банків може створювати додаткові ризики для банківської системи, умови для неконтрольованого відтоку капіталу з країни та знижувати конкурентоспроможність українських банків.

Згідно з балансовим звітом Національного банку [4], значними темпами зростають обсяги наданих кредитів: якщо у 2005 році ця цифра сягала 10 410 млн. грн., то станом на березень 2014 року обсяг наданих кредитів дорівнює 111 196 млн грн. Проте однією з проблем спеціалісти вважають неспроможність більшості українських банків надавати великі довгострокові кредити, що гальмує, в першу чергу, розвиток реального сектору економіки країни.

Трохи інша тенденція спостерігається з депозитами банків: у період з 2005 по 2010 роки сума депозитних вкладів зростала з 52 374 млн грн до 124 999 млн грн. Але, починаючи з 2011 року, ця сума почала зменшуватися і станом на березень 2014 року складає лише 81 185 млн грн. Це свідчить про недовіру громадян фінансовим установам. Така ситуація викликає супутні макроекономічні наслідки: збільшення грошей в обігу та, врешті решт, певне зростання темпів інфляції.

Отже, банківська система України відіграє дуже важливу роль у функціонуванні та розвитку української економіки, виконуючи великий спектр функцій. Однією з головних є перерозподіл коштів між суб'єктами господа-

рювання в Україні. На сьогоднішній день існує певний ряд проблем у функціонуванні такої важливої системи, але правильне державне регулювання повинно вирішити існуючі питання та поставити банківську систему на ефективний шлях функціонування, від якого залежить економічний стан держави та окремих регіонів, а також підвищення добробуту нації.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Крюкова О. М.

Література: 1. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 7 грудня 2000 року // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 5 – 6. – Ст. 30 (із наступними змінами та доповненнями). 2. Банківська система України [Текст] : монографія / В. В. Коваленко, О. Г. Коренева, К. Ф. Черкашина та ін. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. – 187 с. 3. Банки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrbanks.info>. 4. Сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>. 5. Тисячна Ю. С. Сучасний стан та розвиток банківської системи України в контексті забезпечення безперервності відтворювальних процесів // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики. – 2012. – № 4 (20). – С. 28 – 51.

ПРОБЛЕМИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

УДК 339.1 37

До Кім Ань,
Кучма А. І.

Студенти 2 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Розкрито поняття конкурентоспроможності малих підприємств і рівнів їх конкурентної боротьби. Наведено методологічні завдання вирішення проблеми підвищення конкурентоспроможності підприємств.

Ключові слова: конкурентоспроможність, малі підприємства, конкурентні переваги.

Аннотация. Раскрыто понятие конкурентоспособности малых предприятий и уровней конкурентной борьбы. Приведены методологические задачи решения проблемы повышения конкурентоспособности предприятий.

Ключевые слова: конкурентоспособность, малые предприятия, конкурентные преимущества.

Annotation. The article deals with the notion of competitiveness of small enterprises, levels of competition and given the task of solving the methodological problems of increasing the competitiveness of enterprises.

Keywords: competitiveness, small businesses, competitive edge.

Пошук різноманітних методів та механізмів розв'язання проблем підвищення конкурентоспроможності малих підприємств перебуває у колі наукових інтересів багатьох учених. Вагомий внесок у вирішення цієї проблеми зробили Нижник І. В. та Папш В. В. [1; 2].

Метою статті є аналіз розвитку малого та середнього бізнесу в Україні. Пошук шляхів підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств.

Малий бізнес у сучасних умовах розвитку економіки є локомотивом підприємницького сектору. Розглядаючи рівень розвитку малих підприємств у цілому по Україні, слід зазначити, що він визнаний недостатнім порівняно із загальноприйнятими показниками у світі. Найбільша кількість малих підприємств, а саме 193 тисячі, функціонує у США, їх питома вага у валовому внутрішньому продукті країни становить 55 %, при забезпеченості

роботою 54 % зайнятого населення. На відміну від багатьох зарубіжних країн в Україні мале підприємництво не відіграє великої ролі в соціально-економічному розвитку суспільства.

На сьогоднішній день малий бізнес в Україні формує близько 5 – 6 % ВВП. За даними Державної служби статистики України [3], у 2013 році рівень зайнятості на малих підприємствах України в процентному співвідношенні до загальної кількості працездатного населення склав 25,8 %.

Малий бізнес України має певні риси, які суттєво відрізняють його від підприємництва більшості розвинених країн, а саме:

- низький рівень технічної озброєності за умови значного інноваційного потенціалу;
- низький управлінський рівень, який характеризується браком знань, досвіду та культури ринкових відносин;
- прагнення до максимальної самостійності;
- поєднання в межах одного малого підприємства декількох видів діяльності;
- відсутність системи самоорганізації та недостатня інфраструктура підтримки малого підприємництва;
- відсутність повної та достовірної інформації про стан кон'юнктури ринку, низький рівень консультаційних послуг та спеціальних освітніх програм;
- практична відсутність державної фінансово-кредитної підтримки;
- непривабливий інвестиційний клімат.

Узагальнюючи позитивні і негативні боки розвитку малого та середнього бізнесу в Україні, можна зазначити, що за якісними показниками вітчизняне підприємництво значно відстає від європейського стандарту. І не тільки за показником якості самої продукції, але й за рівнем його участі в розвитку економіки, за рівнем продуктивності праці, наявності економічно доцільних створюваних робочих місць і соціальних гарантій тощо. Неухильне впровадження повною мірою засад державної регуляторної політики, встановлення прозорих «правил гри», усунення бар'єрів для ведення бізнесу та заохочення конкуренції – це оновлений шлях розвитку вітчизняного бізнесу як невід'ємного елемента української економіки.

Адаптація малих підприємств до мінливого навколишнього середовища, особливо зовнішнього, передбачає: попереднє оцінювання рівня їх конкурентоспроможності, розробку заходів щодо її підвищення, адаптацію до змін кон'юнктури ринку, нововведень у сфері законодавства, соціально-економічних змін, які відбуваються в країні.

Пошук шляхів підвищення конкурентоспроможності малих підприємств в економічній науці та практиці є багатоаспектною проблемою, яка передбачає системний підхід до розробки механізму управління конкурентними перевагами підприємства і його підтримки. Визначення елементів такого механізму і формування взаємодії між ними для підвищення конкурентоспроможності є надважливими завданнями системного характеру. Під системою слід розуміти комплекс взаємопов'язаних завдань, які слід розглядати для формування механізму підвищення конкурентоспроможності малих підприємств (рис. 1) [4].

До шляхів підвищення рівня конкурентоспроможності малих підприємств на макроекономічному рівні слід віднести:

- 1) ресурсну підтримку малого бізнесу на основі їх залучення до державних замовлень з виробництва інноваційної продукції;
- 2) законодавчо-правову підтримку, яка повинна забезпечити захист інтересів і безпеку діяльності малих підприємств;
- 3) податкову підтримку, яка повинна забезпечити підтримання з боку податкових органів верховенства права і будь-якого роз'яснення податкового законодавства;
- 4) інформаційно-консалтингова підтримка малих підприємств повинна бути спрямована на отримання консультацій щодо різного роду пільг, тарифів.

Одним із поширених напрямів підвищення конкурентоспроможності малих підприємств є використання аутсорсингу як системи забезпечення і виконання певних функцій, не властивих малому бізнесу, які можуть бути виконані для нього аутсорсинговими компаніями з метою економії коштів на допоміжні функції у виробництві.

Таким чином, розвиток сектору малого підприємництва в Україні сприятиме насиченню внутрішнього товарного ринку та структурній перебудові економіки, формуванню конкурентного середовища та подоланню монополізму, реалізації інновацій, прискоренню науково-технічного розвитку, а також сприятиме вирішенню проблем зайнятості та соціальної реструктуризації суспільства.

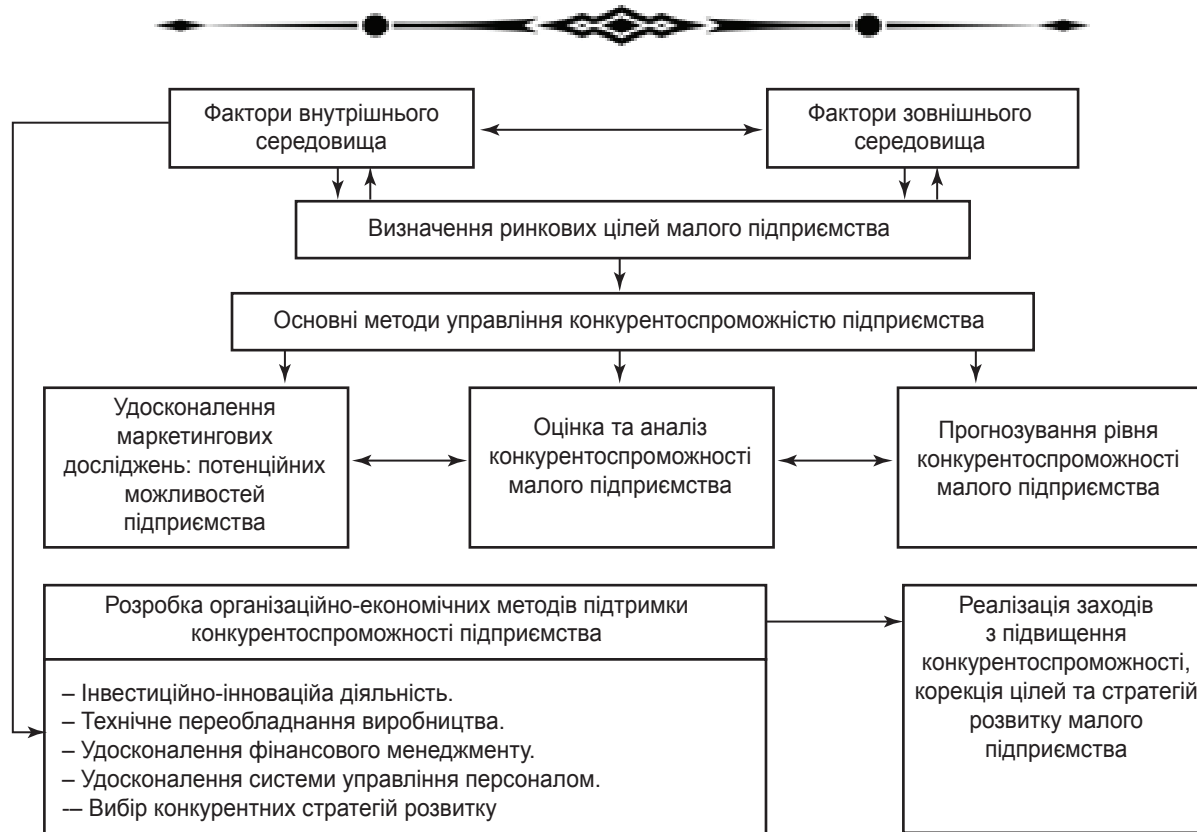

Рис. 1. Структура загальної схеми підвищення конкурентоспроможності малого підприємства

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Мащенко М. А.

Література: 1. Нижник І. В. Конкурентоспроможність промислових підприємств : методи та механізми підвищення : монографія / І. В. Нижник. – Хмельницький : ХНУ, 2011. – 231 с. 2. Папп В. В. Сучасний стан і тенденції розвитку малого підприємництва в Україні // Бізнес Інформ. – 2013. – № 6. – С. 160 – 164. 3. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>. 4. Зозульов О. Про посилення конкурентних переваг підприємства / О. Зозульов // Економіка України. – 2003. – № 8. – С. 33–38.

СТРУКТУРНО-ДИНАМІЧНИЙ АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

УДК 336.71

Дудко Н. В.

Студент 6 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Розглянуто фінансові результати банківської системи України. Проведено аналіз банківської системи України за допомогою методів структурного аналізу.

Ключові слова: банківська система України, доходи і витрати банків України, прибуток.

Аннотация. Рассмотрены финансовые результаты банковской системы Украины. Проведен анализ банковской системы Украины с помощью методов структурного анализа.

Ключевые слова: банковская система Украины, доходы и расходы банков Украины, прибыль.

Annotation. The financial results of the banking system of Ukraine are considered. The analysis of the banking system of Ukraine with using methods of structural analysis are resulted.

Keywords: Ukrainian banking system, income and expenses of Ukrainian banks, profit.

На сучасному етапі розвитку банки є головною ланкою фінансової системи. Вони надають різні послуги для фізичних або приватних осіб, юридичних осіб, у сфері кредитування, розрахунково-касового обслуговування, міжнародного фінансування і т. п.

Аналіз фінансових результатів діяльності банку є одним з найважливіших напрямків у його роботі. З його допомогою можна пов'язати елементи державного регулювання та нагляду за діяльністю банків з цілями внутрішньобанківського аналізу.

Необхідність такого дуалізму обумовлена міжбазисно-надбудованим характером діяльності банків. З одного боку, банки є, за образним висловом, «кровоносною системою» ринкової економіки, провідниками державної грошово-кредитної політики. Аналіз фінансових результатів діяльності банку дозволяє контролювати дотримання встановлених Національним банком України пропорцій і нормативів. З іншого – банки є акціонерними комерційними організаціями, що функціонують з метою отримання прибутку [1, с. 10]. Аналіз фінансових результатів дозволяє не тільки відстежити виконання встановлених нормативів, а й управляти фінансовою стійкістю з урахуванням окремих її аспектів.

Проблемам проведення аналізу фінансових результатів банків присвятили свої праці такі українські вчені, як: М. Алексеєнко, А. Герасимович, А. Мороз, О. Васюренко, О. Заруба, Л. Костирко, А. Лобанової, Ж. Довгань, А. Вожжов, О. Клименко, а також зарубіжні вчені: П. Роуз, Е. Рід, Р. Коттер, Д. Полфреман, Н. Антонов, М. Пессель, І. Лаврушин, В. Колесников, В. Кисельов.

Метою статті є дослідження фінансових результатів банківської системи України за допомогою базових методів статистичного аналізу.

Досягнення високої ефективності функціонування банківської системи є однією з цілей, які ставить перед собою Національний банк України. Достатній рівень фінансового результату діяльності банків необхідний для залучення нового капіталу, що дозволить збільшити обсяги та підвищити якість пропонованих послуг. Фінансовим результатом діяльності банків є прибуток (збиток) [2, с. 4]. Прибуток – це найважливіша категорія ринкових відносин, який характеризує економічний ефект, має стимулююче значення, а також є одним із джерел формування бюджетів різних рівнів [3]. На рис. 1 зображено співвідношення доходів і витрат діяльності банків України за I – III кв. 2012 та 2013 років.

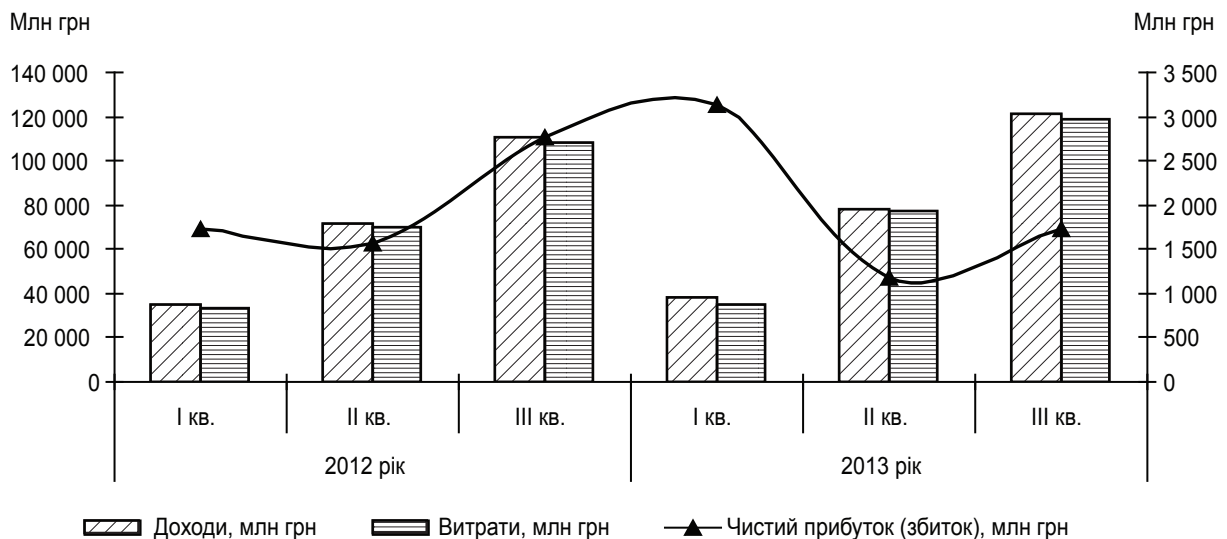

Рис. 1. Доходи і витрати банків України за I–III кв. 2012 та 2013 років, млн грн

При статистичному аналізі доходів і витрат банків найпоширенішими методами аналізу є методи горизонтального і вертикального аналізу. Вертикальний аналіз дозволяє зробити висновок про структуру прибутку та витрат в поточному стані, а також проаналізувати динаміку цієї структури. Горизонтальний аналіз передбачає розрахунок показників темпів зростання, які використовуються для оцінки динаміки основних показників. У табл. 1 і табл. 2 наведено показники горизонтального та вертикального аналізу доходів і витрат банків України за I – III кв. 2012 та 2013 років.

Таблиця 1

Показники питомої ваги доходів і витрат банків України за I–III кв. 2012 та 2013 років, %

Показники	2012 рік			2013 рік		
	I кв.	II кв.	III кв.	I кв.	II кв.	III кв.
1. Доходи	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
процентні доходи	79,50	79,30	78,70	78,90	78,60	78,4
комісійні доходи	13,30	13,70	14,00	14,30	14,50	15,00
результат від торговельних операцій	2,60	1,90	2,30	1,70	1,60	1,70
інші операційні доходи	3,30	3,80	3,50	2,80	2,90	2,60
інші доходи	0,50	0,60	0,60	0,70	0,70	0,70
повернення списаних активів	0,80	0,70	0,90	1,60	1,70	1,60
2. Витрати	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
процентні витрати	46,50	45,00	45,90	53,80	49,70	49,70
комісійні витрати	2,10	2,10	2,10	2,30	2,50	2,40
інші операційні витрати	9,40	11,40	9,70	5,20	6,00	7,10
загальні адміністративні витрати	25,80	25,10	24,70	26,20	24,40	24,40
відрахування в резерви	15,80	16,50	17,50	11,40	16,20	15,30
податок на прибуток	0,40	0,10	0,10	1,10	1,20	1,10

Таблиця 2

Показники темпів росту доходів і витрат банків України за I–III кв. 2012 та 2013 років, %

Показники	Темпи росту		
	I кв. 2013/2012 рр.	II кв. 2013/2012 рр.	III кв. 2013/2012 рр.
1. Доходи	107,78	109,35	109,11
процентні доходи	106,98	108,39	108,67
комісійні доходи	115,57	115,50	116,85
результат від торговельних операцій	72,05	88,68	83,39
інші операційні доходи	89,51	83,71	79,09
інші доходи	153,14	134,93	144,84
повернення списаних активів	222,42	274,85	185,60
2. Витрати	104,00	110,10	110,31
процентні витрати	120,24	121,71	119,46
комісійні витрати	114,59	125,30	128,26
інші операційні витрати	57,88	58,07	80,31
загальні адміністративні витрати	105,70	106,97	109,16
відрахування в резерви	74,83	108,53	96,46
податок на прибуток	296,77	1003,30	872,00
3. Чистий прибуток (збиток)	181,22	75,80	62,41

Аналіз показників питомої ваги прибутку та витрат банків України за аналізованій період виявив, що найбільшу частку у доходах банків України займають процентні доходи – близько 80 %. Таку ж позицію займають і процентні витрати у загальних витратах банків України – близько 50 %. Найменшу питому вагу у загальних доходах банків України займають інші доходи та повернення списаних активів (від 0,5 % до 1,7 %), а у загальних витратах – податок на прибуток (до 1,2 %).

Прибуток банків України за станом на 1 липня 2013 року становив 1,2 млрд грн. Доходи банків України мають позитивну тенденцію. Так за січень-вересень 2013 року порівняно з відповідним періодом 2012 року збільшилися на 9,1 % і становили 120,9 млрд грн. При цьому витрати банків також зросли (на 10,3 %) становили 119,2 млрд грн, що викликало отримання збитків у II і III кв. у 2013 році порівняно з 2012 роком.

Висновки. Отже, за підсумками перших дев'яти місяців 2013 року банківська система України продовжила розпочату в 2012 році позитивну динаміку фінансового результату. Ця позитивна тенденція пов'язана із завершен-

ням формування банками резервів під проблемну заборгованість, при цьому велика кількість банків, у зв'язку зі складною економічною ситуацією, може й надалі здійснювати резервування коштів.

Науковий керівник – канд. екон. наук Гольцяєва Л. А.

Література: 1. Буевич С. Ю. Аналіз фінансових результатів банківської діяльності: навчальний посібник. – 2-е вид. / С. Ю. Буевич, О.Г. Корольов. – М. : КНОРУС, 2005. – 160 с. 2. Сало І. В. Проблеми та перспективи розвитку банківської системи України: збірник наукових праць УАБС НБУ / І. В. Сало, О. О. Лисянська. – 2010. – № 1. – С. 3 – 9. 3. Смовженко Т. С. Новий етап розвитку банківської системи України: зростання участі іноземних інвесторів. Монографія / авторський колектив / Т. С. Смовженко. – К. : УБС НБУ, 2008. – 231 с. 4. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.bank.gov.ua. 5. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.banker.ua.

АНАЛІЗ МЕТОДИК ОБЛІКУ ЛІЗИНГОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

УДК 339.187.2:657.2

Дунець М. І.

Студент 3 курсу

факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Розглянуто методики обліку лізингових зобов'язань згідно зі стандартами деяких країн Європи, Сполучених Штатів Америки, а також України. Проведено їх порівняння з тими стандартами, що на даний момент існують у міжнародній практиці обліку лізингових контрактів.

Ключові слова: облік, лізинг, МСФЗ, П(С)БО, лізингоотримувач, лізингодавець.

Аннотация. Рассмотрены методики учета лизинговых обязательств согласно стандартам некоторых стран Европы, Соединенных Штатов Америки, а также Украины. Проведено их сравнение с теми стандартами, которые на данный момент существуют в международной практике учета лизинговых контрактов.

Ключевые слова: учет, лизинг, МСФЗ, П(С)БО, лизингополучатель, лизингодатель.

Annotation. In the work the accounting techniques of lease obligations according to the standards of some European countries, the United States, as well as Ukraine, are examined, a comparison between them and the standards, which currently exist in international practice of accounting of lease contract, is made.

Keywords: accounting, leasing, IFRS, the standards of accounting, lessee, lessor.

Лізинг – дуже багатогранна господарська операція, яка за останні два десятиліття отримала широку популярність. Лізинг вирішує три функції – фінансову, виробничу та збутову. На новій основі він об'єднує виробників, споживачів техніки і фінансові структури, спонукаючи їх до спільної успішної роботи. Однак потрібно розуміти, що такі операції пов'язані з вирішенням цілого блоку питань юридичного, податкового і бухгалтерського характеру. Необхідно правильно оформлювати договір оренди (лізингу), своєчасно і коректно відображати орендні операції в бухгалтерському та податковому обліку тощо. Складність ще й в тому, що орендні питання регулюються численними нормативно-правовими актами і пояснюються чималою кількістю роз'яснень компетентних державних органів.

Питання розвитку операцій з фінансової оренди (лізингу) стає особливо актуальним в умовах нестачі коштів на переозброєння матеріально-технічної бази виробництва, що особливо стосується України на даному етапі її розвитку.

Метою написання статті є вивчення особливостей обліку лізингових операцій як за міжнародними стандартами, так і за стандартами України, а також розгляд особливостей бухгалтерського обліку лізингових контрактів у Європейських країнах.

Об'єктом роботи є стандарти обліку різних країн.

Предметом роботи є методики обліку лізингових зобов'язань у різних країнах.

Теоретичні та методологічні аспекти обліку та аналізу орендних операцій досліджувалися у працях вітчизняних вчених: Загороднього А. Г., Братчука Л. М., Кочеткова В. Н., Луб'яницького О. Г., Хомуляка Т. І. та зарубіжних вчених: К. Дональда, П. Невіта, К. Боселінк, Шабашева В. А., А. Юсупова, а також групою вчених Європейської Федерації Лізингових Асоціацій «Leaseurope» та ін. [1].

Лізингове майно є об'єктом основних засобів, тому методологія його обліку відповідає основним принципам обліку основних засобів, але його облік має свою специфіку.

У Міжнародному стандарті фінансової звітності (МСФЗ) 17 визначено, що майно, надане у лізинг (оренду) може відображатися лише на балансі лізингоодержувача за справедливою вартістю. Щодо лізингодавця, то така операція відображується в його звітності як дебіторська заборгованість лізингоодержувача. Актив може амортизуватися впродовж строку корисного використання або лізингового договору. Платежі за лізинговою згодою для лізингодавця розподіляються на погашення дебіторської заборгованості та на фінансовий дохід, а для лізингоотримувача – відповідно на погашення кредиторської заборгованості та на фінансові витрати. Зобов'язання лізингоодержувача щодо виплати майбутніх орендних виплат враховуються в сумі, що дорівнює дисконтованій вартості мінімальних орендних виплат [2].

Американські стандарти фінансової звітності в багатьох випадках співпадають з МСФЗ [3]. Однією з найбільших розбіжностей, згідно з частиною 9 ARB 43 стандартів США, є наявність чотирьох типів амортизаційних методів відрахувань замість трьох, закріплених в МСФЗ, а саме: лінійний спосіб (straight line), спосіб списання вартості за сумою чисел років терміну корисного використання (sum-of-the-years-digits), нарахування зносу методом зменшуваного залишку з подвійною нормою (double-declining balance depreciation), спосіб списання вартості пропорційно обсягу продукції або робіт (units-of-product) [4].

Щодо українських стандартів бухгалтерського обліку, то у П(С)БО 14 «Оренда» описані правила обліку при передачі об'єкта у фінансову оренду. Протягом основного строку експлуатації майно, передане у фінансовий лізинг, належить лізингодавцю, проте воно не відображається в його балансі як актив, але як дебіторська заборгованість лізингоодержувача. Для цього використовується субрахунок 181 «Заборгованість за майно, що передано у фінансову оренду». Лише після сплати повної викупної вартості об'єктів лізингу вони переходять у власність лізингоодержувача.

Окрім того, згідно з П(С)БО 14 «Оренда» дохід від реалізації необоротних активів орендодавця (лізингодавець) повинен показати у сумі мінімальних орендних платежів і негарантованої ліквідаційної вартості за вираховуванням фінансового доходу, який очікується одержати. Протягом терміну фінансового лізингу цей дохід розподіляється між звітними періодами. Поряд з цим використовується орендна ставка відсотка, котру множать на залишок дебіторської заборгованості на початок звітного періоду.

Отриманий у фінансовий лізинг актив оприбутковується лізингоодержувачем як необоротний актив, що надійшов унаслідок здійснення капітальних вкладень. Первісна вартість такого активу визначається за найменшою на початок терміну оцінкою: або за справедливою вартістю активу (враховуючи субсидії та податки, які підлягають відшкодуванню) або за теперішньою вартістю суми мінімальних лізингових (орендних) платежів. Щодо амортизації об'єкта фінансового лізингу, то вона нараховується протягом періоду очікуваного використання необоротного активу за одним з обраних методів (згідно з П(С)БО 7 «Основні засоби» і 8 «Нематеріальні активи») за кредитом рахунка 13 «Знос необоротних активів» [5].

У європейських країнах бухгалтерський облік лізингових контрактів може бути поділений на 4 групи:

1. Концепція юридичного власника припускає, що лізингоотримувач не має прав власності на одержаний актив. Згідно з концепцією юридичного власника актив, що надано в лізинг, не капіталізується на рахунках лізингоотримувача, тому що юридично цей актив належить лізингодавцю та залишається на його балансі. Цієї концепції дотримуються Франція та Італія.

2. Концепція економічного власника притаманна таким країнам, як Великобританія, Бельгія, Португалія. Вона в першу чергу враховує права та обов'язки, які відносяться до економічних ризиків та вигод від використання наданого у лізинг активу. Згідно з такою концепцією не володіння активом, а саме право його використовувати визначає підхід до обліку. Тому економічний власник повинен включати до свого балансу взятий у лізинг необоротний актив. При цьому якщо економічним власником є лізингоотримувач, то лізинг є фінансовим, а якщо лізингодавець, то – оперативним.

3. Право вибору існує у Данії. Ця країна пропонує підприємствам вибір між двома вищезазначеними концепціями. Обраний метод потрібно вказати у річному звіті.

4. Іспанський метод обліку лізингових операцій є сумішню концепцій юридичного та економічного власника. Іспанія після ухвалення Загального облікового плану у 1990 році дотримується концепції економічного власника. Згідно з нею лізингоотримувач декларує право на актив за угодою, якщо нема сумнівів щодо майбутнього виконання опціону на купівлю об'єкта лізингу. Актив, що надано у лізинг, капіталізується як відчутний актив в балансі

лізингодавця, у той час як лізингоотримувач повинен записувати свої зобов'язання по активу, взятому в лізинг, як невідчутний актив до власного балансу.

Усі європейські країни використовують один з чотирьох вищенаведених підходів. Останнім часом більшість країн обирає концепцію економічного власника. Концепція юридичного власника ще використовується, але переважно у південних країнах (Франція, Італія, Греція) та у деяких східних (Чехія, Фінляндія, Угорщина) [1].

Отже, проаналізувавши різні методики обліку лізингових зобов'язань, приходимо до висновку, що основною розбіжністю є визнання права власності на актив, що передається у оренду. Незважаючи на те, що МСФЗ пропонує визнавати право власності лізингоотримувача, є ще досить багато країн, де об'єкти лізингу враховуються на балансі лізингодавця. Окрім того, слід зазначити, що ні у стандартах бухгалтерського обліку України, ні у міжнародних стандартах досі не визначено порядок відображення операцій із повернення об'єкта фінансового лізингу.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Європейська федерація асоціацій лізингових компаній [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.leaseurope.org/>. 2. Стандарти МСФЗ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://minfin.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=92410&cat_id=92. 3. МСБО 12 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://gaap.ru/articles/MSBO12/>. 4. ARB № 43, Restatement and Revision of Accounting Research Bulletins. – Chapter 9. – Depreciation. 5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 14 "Оренда" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1027.417.7&nobreak=1>.

THE OPERATION OF THE PATENT BOX REGIME IN UK

УДК 657.01

Yefimova A. G.

Студент 3 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Annotation. Considered the tax regime Patent Box, which provides a significant reduction in the tax rate for income derived from the important forms of intellectual property. The main provisions of the tax regime in the UK are considered. Made recommendations on the use of enterprises Patent Box regime in order to obtain maximum benefits.

Keywords: intangible assets, intellectual property, Patent Box regime, corporate taxation, tax regime.

Анотація. Розглянуто податковий режим Patent Box, який забезпечує значно знижені ставки податку для доходів, отриманих від важливих форм інтелектуальної власності. Розглянуто основні положення даного податкового режиму у Великобританії, а також дані рекомендації підприємствам щодо застосування режиму Patent Box з метою отримання максимальних вигід.

Ключові слова: нематеріальні активи, інтелектуальна власність, система Patent Box, корпоративне оподаткування, режим оподаткування.

Аннотация. Рассмотрен налоговый режим Patent Box, который обеспечивает значительно пониженные ставки налога для доходов, полученных от важных форм интеллектуальной собственности. Рассмотрены основные положения данного налогового режима в Великобритании, а также даны рекомендации предприятиям по применению режима Patent Box с целью получения максимальных выгод.

Ключевые слова: нематериальные активы, интеллектуальная собственность, система Patent Box, корпоративное налогообложение, налоговый режим.

Intangible assets constitute a major input and value-driver for multinational companies. Often the related intellectual property does not have a clear geographical location and firms use this flexibility to reduce tax payments. Patents, trademarks, brands, and copyrights can be located in low-tax jurisdictions with the goal of reducing the tax burden on

the returns from exploiting intellectual property. This raises concerns that such behaviour erodes government revenues, and that the tax treatment of intangible assets may distort the location and organization of firms' real activities. However, a number of countries are taking the approach of creating more competitive tax regimes for mobile income.

The main goal of this article is to define tax regime as Patent Box, detect aftereffects from imposition of this regime and describe actions, which UK companies need to do to maximize effects from using this policy.

The object of this is tax regime for intangible assets as intellectual property, which called Patent Box. The subject of this article is consideration regulations and operation of Patent Box regime in UK.

Researchers such as H. Miller, M. O'Connell, R. Griffith, R. D. Atkinson, S. M. Andes [1–2] in their works considered the action of the Patent Box regime in general, and its operation in the UK. However, there is no articulate action program for maximization values in use of this regime.

Intellectual Property (IP) Box regimes offer a substantially reduced rate of corporate tax on the income derived from patents, an important form of intellectual property. The design of IP Box regimes, and specifically the treatment of expenses (i.e. the tax base), differs significantly across countries and has an important effect on how generous the policies are.

Income from the exploitation of IP is generally subject to the ordinary corporate income tax rate. IP Box regimes are an exception to this, as they provide a reduced tax rate for income from the exploitation of IP.

Eleven European countries currently offer a reduced rate of corporation tax on the income derived from patents, and in some cases income from other forms of intellectual property. These are, in chronological order with the year of implementation given in brackets, France (2000), Hungary (2003), the Netherlands (2007), Belgium (2007), Luxembourg (2008), Spain (2008), Malta (2010), Liechtenstein (2011), the Swiss Canton of Nidwalden (2011), Cyprus (2012), and, most recently, the United Kingdom (2013) [1].

We will focus more on the UK because it is the last country, which has adopted this tax policy and it is extremely important to analyze its performance from operation of this regime. The UK Patent Box went live in April 2013. The stated aims of the introduction of the regime were to enhance the competitiveness of the UK tax regime and to encourage UK companies to commercialise existing patents, to develop innovative products and to locate the high-value jobs in development, manufacture and exploitation of patents in the UK [2].

The Patent Box allows a 10 % tax rate on profits derived from any products that incorporate patents. The net benefit for claiming companies is likely to be several percentage points of their corporate earnings, given that the main rate of UK corporation tax is currently 23 % and decreasing to 20 per cent from April 2015.

The Patent Box tax regime is theoretically available for any business within the scope of UK corporation tax. In order to claim the preferential tax rate on profits, a company must elect into the regime and must own qualifying patents or other qualifying IP [3].

The Patent Box will contain patents granted by the UK Intellectual Property Office and the European Patent Office. The government has also produced a white list of other EU states whose national patent offices apply similarly rigorous standards of examination [3].

Supplementary protection certificates, which extend the protection granted by qualifying patents, are also to be included in the Patent Box. Certain non-patentable items, which are subject to similar standards of examination for novelty and which are centrally registered, can also qualify. Trademarks, copyright and design rights will not be included to the Patent Box. However, know-how may be included if licensed together with qualifying IP.

Subject to the development criteria, the regime will be applicable not only to legal owners of patents, but will extend to exclusive licensees and to patents developed under partnership, joint venture and cost-sharing arrangements.

The regime applies only to companies or groups involved in creating or developing inventions or items or processes incorporating them. A group company that has not carried out or does not carry out such creation or development must be actively involved in managing the qualifying IP. People who merely finance innovation will not benefit.

The calculation of Patent Box income involves a three-stage process:

Step 1 – Determination the portion of the company's corporation tax profits attributable to qualifying income;

Step 2 – Identification of «residual profits». The «residual profit» is calculated by deducting a 10 % notional return on routine expenses from the corporation tax profit attributed to the qualifying income. This step has been designed to reflect the fact that a certain level of profit would have been realized even if the company did not have valuable IP.

Step 3 – Attribution of the «residual profit» between that earned by the patent and that earned by non-qualifying IP (e.g. the brand). In order to alleviate the administrative burden of the calculation, companies with «residual profits» below certain thresholds may elect for profits taxable at the Patent Box rate to be the lower of 75 % of the «residual profit» and £1 million (divided among group companies so electing). Furthermore, if less than 10 % of «residual profit» is attributable to non-qualifying IP, such as the brand, no deduction is required [4].

If a company has patent box losses it can set them off against the relevant IP profits of other trades carried on by the company or against the relevant IP profits of group companies, or it can carry them forward. However, it is not possible to set off patent box losses against anything other than relevant IP profits. This is a key point to bear in mind when a company considers whether to elect into the patent box regime. Similarly, if there is a risk of patent box losses becoming stranded, it may be advisable to elect out of the regime sooner rather than later. Although, once a company has elected out of the regime, it cannot elect back into the regime for five years.

The regime also contains anti-avoidance rules that restrict the benefit of the regime where any steps are taken with a tax avoidance purpose such as where the main purpose of incorporating a patented item within a product is to benefit from the regime or where there is an attempt to secure a mismatch between the times at which relevant IP income and expenditure in respect of the qualifying IP right are brought into account for tax purposes.

Decidedly, the proposals are a step in the right direction in emboldening innovation in the UK and motivating IP-rich UK companies to stay put. However, it is well known that certain other European jurisdictions, in particular the Benelux countries, Ireland and Malta offer generous IP regimes in terms of both the tax rates and the scope of IP included [5]. Therefore, the Patent Box needs to be seen in the context of the efforts of European countries made to introduce specific reliefs for revenues that derives from IP and also to fight against tax avoidance using off shore jurisdictions.

Thus, to benefit from this new regime and to maximize the income, it is necessary to take the following steps:

- 1) Identification existing patents and the other IP elements that can be patented;
- 2) Correctly determination of qualifying income from patents;
- 3) Executing a correct calculation of taxable basis using the three-step method;
- 4) General planning for intellectual property and specific tax advice in the field of IP and property rights;
- 5) Fiscal planning and structuring that may contribute to securing benefits taking into consideration group profit arrangements.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Часовнікова Ю. С.

Reference: 1. Griffith R., Helen Miller and Martin O’Connell, “Corporate Taxes and Intellectual Property : Simulating the Effect of Patent Boxes”, London : Institute for Fiscal Studies, 2010, <http://www.ifs.org.uk/bns/bn112.pdf>. 2. Atkinson R. D. “Patent Boxes : Innovation in Tax Policy and Tax Policy for Innovation.”, The Informational Technology & Innovation Foundation Report. 3. HMRC, “Patent Box technical note” Retrieved 15 May 2013, <http://www.hmrc.gov.uk/budget-updates/march2012/patent-box-tech-note.pdf>. 4. The Patent Box, HM Revenue & Customs (HMRC), <http://www.hmrc.gov.uk/ct/forms-rates/claims/patent-box.htm>. 5. “Tackling aggressive tax planning in the global economy: UK priorities for the G20-OECD project for countering Base Erosion and Profit Shifting.”, HM Treasury March 2014, https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/293742/PU1651_BEPS_AA_-_FINAL_v2.pdf.

СУТНІСТЬ ФАКТОРИНГОВИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКІВ, ЇХ ОСОБЛИВОСТІ ТА ВІДОБРАЖЕННЯ В ОБЛІКУ

УДК 657.44: 336.717

Захарова О. В.

Студент 3 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Визначено сутність поняття факторингу як кредитної операції банку, розглянуто особливості відображення факторингових операцій в обліку, розглянуто основні аспекти надання цих послуг та визначено основні проблеми розвитку факторингу в Україні.*

Ключові слова: *факторинг, факторингові операції, банк-фактор, факторингові послуги, факторингова угода, дебітори, зобов’язання.*

Аннотація. Определена суть понятия факторинга как кредитной операции банка, рассмотрены особенности отражения факторинговых операций в учете, рассмотрены основные аспекты предоставления этих услуг и определены основные проблемы развития факторинга в Украине.

Ключевые слова: факторинг, факторинговые операции, бан-фактор, факторинговые услуги, факторинговый договор, дебиторы, обязательства.

Annotation. Defined as the essence of the concept of factoring credit operations of the bank, reflecting the peculiarities of factoring transactions in the account, the basic aspects of the service provision and identified the main problems of factoring in Ukraine.

Keywords: factoring, factoring operations, the bank-factor, factoring services, factoring agreement, accounts receivable and liabilities.

Факторинг є одним із найперспективніших видів банківських послуг. Факторингові операції є основним інструментом управління дебіторською заборгованістю. Але їх висока ризикованість обумовлює обмеженість їхнього використання банками України. Тому розроблення методики аналізу факторингових операцій, яка всебічно допомагає зважити їх позитивні та негативні сторони, є, безумовно, актуальним і необхідним завданням. Дослідженням проблем розвитку факторингу в Україні присвячені праці таких українських вчених, як: Братименка В. О., Береславської О. Н., Внукової Н. М., та ін.

Метою дослідження є розкриття особливостей обліку факторингових операцій у банківських установах, а також розгляд актуальних проблемних питань розвитку ринку факторингу в Україні.

Об'єктом дослідження є ринок факторингових послуг в Україні.

Предметом виступають облікові процедури за факторинговими операціями в банках.

Факторинг походить від англійського слова «посередник, агент». У Законі України «Про банки та банківську діяльність» від 20.09.2001 р. № 2740 факторинг визначається як банківська операція, що передбачає придбання права вимоги на виконання зобов'язань у грошовій формі за поставлені товари чи надані послуги, приймаючи на себе ризик виконання таких вимог і приймання платежів. Факторингові операції банку-фактора – це різновид його торгівельно-комісійних операцій, що поєднують в собі кредитування банком-фактором обігового капіталу клієнтів, пов'язаних з переуступкою клієнтами постачальниками банку-фактору неоплачених платіжних вимог за поставлені продукцію, виконані роботи і надані послуги та права одержання платежів по них. Комплекс факторингових послуг включає: фінансування поставок товарів (послуг); страхування кредитних ризиків; облік стану дебіторської заборгованості та регулярне представлення відповідних звітів клієнту; контроль за своєчасністю оплати та робота з дебіторами [1].

Головною метою здійснення банком-фактором факторингових операцій є своєчасне інкасування боргів для скорочення втрат внаслідок затримок платежів і попередження сумнівних боргів, надання кредиту в формі попередньої оплати, підвищення ліквідності та зменшення фінансового ризику для клієнтів, які вважають для себе нерациональним виконання робіт по перевірці платоспроможності своїх контрагентів, веденню бухгалтерського обліку свої вимоги до них.

Об'єктом факторингової операції є право вимоги на виконання зобов'язань у грошовій формі. Суб'єктами факторингу виступають: продавець (постачальник); покупець; факторингова компанія (банк-фактор). Використання факторингу найбільш ефективно для невеликих та середніх підприємств, що розширюють обсяги продаж або виходять на нові ринки, а також для новостворених компаній, що мають певні проблеми з нестачею грошових коштів через несвоєчасне надходження платежів від дебіторів, наявності надлишкових запасів, труднощів в організації виробничого процесу. Найчастіше такі фірми мають низький кредитний рейтинг, що не дозволяє їм отримувати банківські позики. Розрізняють конвенційний та конфіденційний факторинг. У разі конвенційного факторингу дебітора повідомляють про придбання банком його фінансових зобов'язань. Відповідні платежі дебітор спрямовує безпосередньо до банку. При конфіденційному факторингу дебітору не повідомляють про придбання банком його зобов'язань. При цьому клієнт здійснює розрахунки з банком самостійно [2].

Факторинг оформлюється спеціальною угодою між банком та клієнтом. За договором факторингу одна сторона (фактор) передає або зобов'язується передати кошти у розпорядження другої сторони (клієнта) за плату, а клієнт відступає або зобов'язується відступити факторові своє право грошової вимоги до третьої особи (боржника). За договором факторингу може бути передано право грошової вимоги, строк платежу за якою настав, а також право вимоги, яке виникне у майбутньому [3].

Факторингова угода може укладатися на умовах оплати дебіторської заборгованості на визначену дату або попередньої оплати. У разі оплати дебіторської заборгованості на визначену дату банк сплачує клієнтові всю суму, зазначену у факторинговій угоді, на дату розрахунків. Дата розрахунків – це дата сплати дебіторської заборгованості дебітором, до якої додається узгоджена з клієнтом кількість додаткових днів. Факторингова угода з умовою

попередньої оплати подібна до угоди про оплату на визначену дату з тією різницею, що банк заздалегідь, до настання дати розрахунків, сплачує клієнтові аванс щодо купленої дебіторської заборгованості [4].

В угоді на факторингове обслуговування має бути також передбачене право регресу до клієнта (зворотний факторинг) або брак такого (незворотний факторинг). В останньому разі банк бере на себе ризик отримання збитків через можливу неоплату дебітором своїх фінансових зобов'язань. В угоді на факторингове обслуговування банк може взяти на себе додаткові обов'язки щодо ведення обліку та стягнення дебіторської заборгованості клієнта. Під час проведення факторингових операцій банк отримує винагороду у вигляді: комісії за факторингове обслуговування клієнта та надання додаткових послуг – у вигляді різниці між сумою дебіторської заборгованості і сумою коштів, що сплачується клієнтові і має обліковуватися за принципом нарахування; процентного доходу за виданим клієнту авансом. Процентний дохід обчислюється від дати видачі авансу до дати розрахунків, які зазначені в угоді, і обліковується за принципом нарахування [3].

На Україні факторинг з'явився відносно недавно, 2001 – 2002 роки. Першими, хто почав займатися факторинговими операціями були: Укрсоцбанк, Укрексімбанк. На сьогоднішній день майже усі банки України пропонують факторинг, але ці банки є лідерами, які займають близько 55 % ринку [5].

Сьогодні проведення факторингових операцій в Україні регламентується на законодавчому рівні: Цивільним кодексом України (глава 73, ст. 1077); Законом України «Про банки і банківську діяльність»; Законом України «Про податок на додану вартість»; Законом України «Про приєднання України до Конвенції УНЦДРУА про міжнародний факторинг».

На відміну від розвинених країн в Україні факторинговими операціями здебільшого займаються не спеціалізовані компанії, а банки (понад 90 % ринку).

Стримуючим фактором для розвитку факторингових послуг в Україні є високі відсотки, котрі сьогодні застосовують вітчизняні банки у тарифах за обслуговування. У розвинених країнах вартість факторингу становить у середньому близько 1,5 – 2 % від суми постачання. В Україні середньозважений відсоток для ринку сьогодні становить 40 – 50 % від зазначеної суми.

Ще однією причиною, яка стримує розвиток факторингу в нашій країні, є високі витрати. Факторингова операція трудомістка і головне, дорога з точки зору собівартості. На відміну від комерційного банківського бізнесу, наприклад, кредитування, основні витрати на факторинг – не операційні, тобто пов'язані з вартістю грошових ресурсів. Це витрати на техніку, персонал і оренду.

Також однією із проблем розвитку факторингу в Україні є нестача професіоналів, адже з точки зору реалізації факторинг – це процедура складна. Щоб надавати такі послуги, потрібні кваліфіковані спеціалісти і юристи, які б знали тонкощі різних видів виробництва. В іншому випадку факторинговий бізнес може виявитися збитковим, тому що в ньому дуже розвинене шахрайство.

Основним чинником, який стримує розвиток факторингу в Україні, залишається відсутність відповідного законодавчого забезпечення. Прийняття необхідних нормативних документів створило б умови для ефективного функціонування ринку факторингових послуг як одного з перспективних джерел фінансування діяльності суб'єктів господарювання.

Отже, для використання переваг факторингу в Україні важливо на державному рівні вирішити правові суперечки – що саме вважати факторингом, і які установи мають право на здійснення цих операцій. З розвитком факторингу в Україні такі послуги стануть привабливішими для суб'єктів господарювання не лише як форма захисту від ризиків, а і засіб оптимізації фінансових потоків банку та клієнта, що є запорукою розвитку вітчизняного ринку факторингових послуг.

Науковий керівник – викладач Литвиненко А. О.

Література: 1. Внукова Н. М. Основи факторингу / Н. М. Внукова. – К. : Знання, 2001. – с. 173. 2. Козакова М. О. Факторинг на ринку фінансових послуг України / М. О. Козакова // Магістеріум. Економічні студії. – 2011. – № 44. – С. 41 – 46. 3. Смачило В. В. Сутність факторингу та його використання при управлінні дебіторською заборгованістю в Україні // Фінанси України. – 2007. – № 7. – с. 35–45. 4. Розенберг Д. М. Словарь банковских терминов / Д. М. Розенберг. – М. : ИНФРА-М, 1997. – с. 360. 5. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.factoring.co.ua/>. 6. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uabanking.com/>. – Назва з екрану.

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПОЗАБІРЖОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

УДК 336.76

Зубаков Є. Р.

Студент 1 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Висвітлено проблеми розвитку позабіржового ринку України. Розкрито новітні тенденції формування та функціонування позабіржового ринку в Україні і світі. Наведено приклади щодо розвитку позабіржового ринку в окремих регіонах світу.

Ключові слова: позабіржовий ринок, форекс компанії, офшорна діяльність, брокерські послуги.

Аннотация. Освещены проблемы развития внебиржевого рынка Украины. Раскрыты новые тенденции формирования и функционирования внебиржевого рынка в Украине и мире. Приведены примеры развития внебиржевого рынка в отдельных регионах мира.

Ключевые слова: внебиржевой рынок, форекс компании, офшорная деятельность, брокерские услуги.

Annotation. The article deals with the problems of development of the OTC market in Ukraine. Disclosed new trends shaping and functioning of the OTC market in Ukraine and the world. Original examples of induced development of the OTC market in certain regions of the world.

Keywords: OTC market, forex companies, offshore banking, brokerage services.

Різноманітні підходи до розв'язання проблем позабіржового ринку перебувають у колі наукових інтересів багатьох вчених. Вагомий внесок у формування теоретико-методологічних основ функціонування позабіржового ринку здійснили: Вдович П. А., Мозговий О. М. [1 – 2].

Метою статті є аналіз позабіржового ринку в цілому по Україні, визначення основних проблем та пропозицій щодо їх вирішення.

Торгівля цінними паперами на фінансових біржах є досить ефективною, що зумовлюється підвищеною надійністю вкладення капіталу завдяки жорсткому контролю за угодами і глибокою перевіркою фінансового стану емітента.

Поряд із біржовим ринком існує позабіржовий. Суть позабіржового фондового ринку виражено його назвою – це та частина фондового ринку, що перебуває поза сферою діяльності фондових бірж. Незважаючи на те, що біржовий і позабіржовий ринки конкурують між собою, їх слід розглядати не як такі, що взаємовиключають, а як такі, що взаємодоповнюють один одного.

Роль позабіржового ринку полягає в тому, що він:

- збільшує обсяг інвестицій, оскільки завдяки своїй розгалуженості, масовості та оперативності наближає фондовий ринок до дрібного інвестора;
- оперативно знаходить для інвесторів найвигідніші об'єкти вкладання капіталу;
- сприяє розвитку фондового ринку на рівні регіонів (областей, районів, міст), виявляючись корисним економічним інструментом для місцевих органів влади;
- створює передумови для прискорення розвитку інфраструктури фондового ринку в країні, зокрема для створення електронних інформаційних каналів і мереж, що забезпечують відкритість процесу випуску й обігу цінних паперів та обґрунтованість рішень, що приймаються, щодо їх продажу й купівлі;
- є сприятливим середовищем розвитку послуг для учасників фондового ринку: інвестиційного консультування, управління портфелями цінних паперів, інших видів діяльності фондових бірж;
- змушує фондові біржі постійно вдосконалювати якість своєї роботи, щоб вистояти в конкурентній боротьбі з позабіржовим ринком [1].

Позабіржовий ринок є неоднорідним через різний ступінь його організованості. Тому його можна поділити на дві частини:

- організаційно оформлений (торговельні системи);
- неорганізований («вуличний», дилерський ринок).

Позабіржовий і біржовий ринки певною мірою протистоять один одному, але в той же час і взаємодоповнюють. Таке протиріччя виникає тому, що, виконуючи спільну функцію по торгівлі та обігу цінних паперів, вони керуються специфічними методами їх відбору і реалізації.

У всьому світі спостерігаються тенденції до зростання обсягів позабіржового обороту. Але не слід вважати, що сучасна роль фондової біржі в торгівлі цінними паперами зменшується. Біржа продовжує виконувати важливу роль по акумуляції і мобілізації грошового капіталу. Цей ринок забезпечений швидкою і кваліфікованою інформацією, має в розпорядженні цілу систему спеціалізованих посередницьких і консультативних фірм. Тобто біржа – це своєрідний сервіс по обслуговуванню ринку капіталів і кредитної системи. Тому на біржах багато індивідуальних вкладників.

Позабіржовий ринок відрізняється від інших фінансових ринків тим, що його учасником фактично може стати хто завгодно із доволі невеликими попередніми внесками (деPOSITOM). Для участі в ринку не вимагається ані спеціальної освіти, ані великого стартового капіталу, ані потужної матеріальної бази [2].

Контроль за проведенням валютних операцій в Україні здійснює Національний банк України (НБУ). Ним питання, щодо надання послуг фізичним особам у сфері здійснення арбітражних операцій на умовах маржинальної торгівлі, було врегульоване шляхом прийняття Правлінням Національного банку України постанови від 03.08.2012 № 327 [3.] Цією постановою було закріплено право здійснювати арбітражні операції на умовах маржинальної торгівлі виключно за уповноваженими банками.

Не зважаючи на це на території України діють так звані фореКс-компаній. На відміну від банків, більшість фореКсних компаній працює як фірми, що надають інформаційні послуги. А договори з клієнтами укладає іноземна компанія, що зареєстрована, як правило, в офшорній зоні. Така компанія не несе жодної відповідальності – ані юридичної, ані фінансової – і відповідно не може дати жодних гарантій щодо виконання своїх зобов'язань [4].

Особливості офшорної діяльності таких компаній дозволяють їм реалізовувати недобросовісну політику, що призводить до виникнення додаткових ризиків для клієнтів. Так клієнтські заявки часто виконуються за неринковими курсами або взагалі не виконуються. Клієнти часто зазнають втрат через неповернення отриманих прибутків. Окрім того, офшорний статус таких компаній дозволяє їм без особливих проблем припинити свою діяльність. У такому разі повернути власні кошти клієнту буде неможливо. Адже кошти переказувались за кордон не як гарантійний внесок з метою здійснення арбітражних операцій, а як оплата послуг, що ніби – то надала йому ця компанія. Клієнт подібної компанії зазвичай не має реальної можливості яким-небудь чином оскаржити її дії та отримати юридичний захист у конфліктних ситуаціях [5].

Привабливими фореКсні компанії для наших громадян робить спрощена система відкриття рахунків, відсутність фінансового моніторингу та необхідності податкових сплат. Ці сумнівні переваги неспівставні з тим ризиком, на який наражають своїх клієнтів ці компанії.

Це викликає гостру необхідність в чіткому врегулюванні на законодавчому рівні, всіх відносин які виникають у цій сфері. Закріплення прав і обов'язків такого ринку на державному рівні дозволить здійснювати жорсткий контроль за діяльністю таких компаній. Також, доцільно було б розширити повноваження НБУ стосовно регулювання операцій на ньому, зокрема створити відповідні органи виконавчої влади. Прикладом існування таких органів можуть бути Британське Управління з фінансового регулювання і спостереження, та Комісія із ф'ючерсної торгівлі товарами у США. Окрім того, у США велику роботу із розробки правил торгів, умов надання брокерських послуг і розв'язання конфліктних ситуацій здійснює неурядова Національна ф'ючерсна організація.

Проведення таких заходів дозволить не тільки захистити права громадян країни, але й дозволить отримувати додаткові кошти до державного бюджету. Також це зробить роботу на таких позабіржових ринках більш популярною, що теж принесе свої дивіденди.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Мащенко М. А.

Література: 1. Вдович П. А. Рулетка по имени ФОРЕКС / Зеркало недели, – 2007. – № 6 (635). 2. Мозговий О. М. Фондовый рынок : навч. посіб. / О. М. Мозговий. – К. : ХНЕУ, 1999. 3. На ринку ФореКс грядуть зміни [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://news.finance.ua/ua/~2/0/all/2013/08/28/307980>. 4. Проблеми власності та легалізації капіталів і доходів в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://gazeta.dt.ua/POLITICS/problemi_vlasnosti_ta_legalizatsiyi_kapitaliv_i_dohodiv_v_ukrayini.html. 5. Постанова про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України від 03.08.2012 № 327.

АНАЛИЗ ВЛИЯНИЯ ТРУДОВОЙ ЭМИГРАЦИИ ИЗ УКРАИНЫ НА ЭКОНОМИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ СТРАНЫ

УДК [331.556.4:338.1] (477)

Иснюк М. Н.

Студент 2 курса
факультета международных экономических отношений ХНЭУ им. С. Кузнеця

Аннотація. *Рассмотрена проблема негативного влияния трудовой эмиграции на экономическое положение страны. Проведен анализ миграционного движения рабочей силы и определены последствия миграционного процесса в Украине.*

Ключевые слова: *трудова еміграція, робоча сила, країна-донор.*

Анотація. *Розглянуто проблему негативного впливу трудової еміграції на економічне становище країни. Проведено аналіз міграційного руху робочої сили та визначено наслідки міграційного процесу в Україні.*

Ключові слова: *трудова міграція, робоча сила, країна-донор.*

Annotation. *Considered the problem of the negative impact of labor migration on the economic situation of the country. Analyzed the migration of labor and determined the effects of the migration process in Ukraine.*

Keywords: *labor migration, work force, donor country.*

Проблема международной эмиграции рабочей силы является актуальной в наше время, потому что с каждым годом численность лиц, эмигрирующих в другие страны, возрастает все больше и больше. Этот процесс происходит чаще всего вследствие наличия негативных условий для благоприятной жизни на родине, что, в свою очередь, влияет на развитие экономического положения в государстве.

Трудовая миграция как явление известна более тысячи лет. Она беспрестанно изменялась в связи с тем, что менялся общественный строй, а следовательно, и мировоззрение людей. Во все времена этот процесс нуждался в управлении и контроле. В наши дни – это вполне сформировавшийся процесс, занимающий важное место в жизни практически каждой страны. Весомый вклад в изучение международной трудовой миграции, теории и практики миграционных процессов и их регулирование внесли такие отечественные ученые, как Э. Либанова, Е. Малиновская, В. Олефир, Н. Викулин, А. Гайдука, В. Геец, А. Кравченко, И. Гнибиденко, О. Леонтенко, О. Власюк, А. Филипенко, А. Шиманский, В. Юрченко, С. Злупко, А. Мокий, С. Писаренко, М. Романюк, А. Румянцева, Е. Савельева и др.

Целью данной статьи является рассмотрение причинно-следственного влияния трудовой эмиграции на экономическое положение Украины.

Итак, причинами международной эмиграции рабочей силы могут служить как экономические, так и неэкономические факторы, однако ведущую роль все же занимают первые, а именно – различия экономического уровня развития стран, связанного с наличием определенного уровня безработицы, заработной платы и условий для выполнения трудовых обязанностей рабочих [1, с. 148].

На положение экономической системы страны-донора негативно влияет выезд рабочей силы, под которым подразумевается сокращение налоговых поступлений, и потеря трудовых ресурсов в трудоспособном возрасте, что ведет к их постепенному старению. Также государство теряет средства, потраченные ранее на общеобразовательную и профессиональную подготовку граждан-эмигрантов. Отток квалифицированных кадров под названием «утечка умов», выезд ученых и специалистов приводят к общему снижению научно-технического, общеобразовательного и культурного потенциала страны. Как следствие, изменяется национальная структура населения государства, ухудшается демографическая ситуация в связи с выездом трудоспособного населения, молодых рабочих и специалистов.

В результате постоянно осуществляющейся эмиграции получается так называемый «эффект веры» в развитие экономики страны, что, в конечном итоге, приводит к снижению уровня инвестиций в экономику данной страны. Государство недополучает определенную часть национального дохода и налоговых поступлений в госбюджет, что приводит к снижению давления имеющихся избыточных трудовых ресурсов и уменьшению социального напряжения в стране.

Безусловно, существуют и положительные последствия трудовой эмиграции – данный процесс способствует облегчению положения на внутреннем рынке труда, снижая нагрузки на государственный бюджет за счет

трансфертных платежей и социальных расходов, а также осуществляя переводы валютных средств, которые становятся важным источником получения валюты на родину. После работы за границей в страну возвращаются обученные работники, вносящие динамизм в экономическое развитие страны [2, с. 87].

Положение миграционного движения зависит от общеобразовательных тенденций: на сегодняшний момент Украина имеет позитивное сальдо миграции, однако такие изменения начались только с 2005 года. Особые изменения произошли в 2012 году, когда количество иммигрантов увеличилось с 31 684 до 76 361 человек, а количество украинских эмигрантов практически не изменилось и составило 14 500 человек. Причиной этому послужили несколько факторов: низкий уровень безработицы, низкий уровень жизни, однако, в первую очередь, это связано с недостаточным финансированием научных исследований и падением престижа профессии ученого в обществе [3]. Как следствие, отток квалифицированных специалистов и людей в молодом возрасте приведет к общему снижению научно-технического, общеобразовательного и культурного потенциала страны.

К началу 2014 года показатели изменяются, снижая миграционное сальдо мигрантов, однако количество эмигрантов над иммигрантами все же преобладает. Приведенные статистические данные показаны на рис. 1.

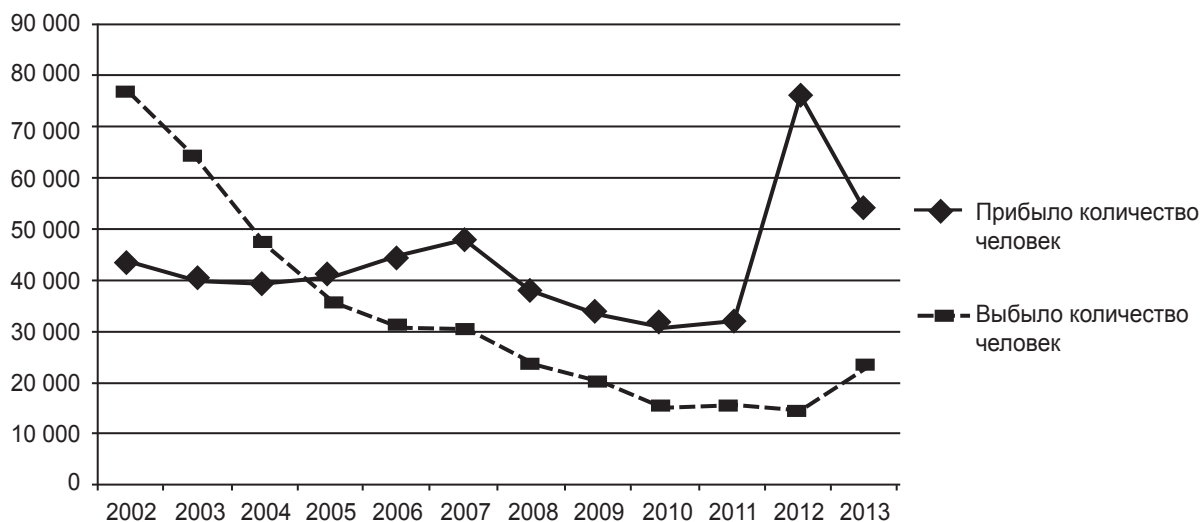

Рис. 1. Миграционное движение в Украине, чел. [4]

Это непосредственно свидетельствует о том, что динамика миграционных процессов Украины ухудшается. Не напрасно Совет национальной безопасности и обороны Украины, рассмотрев вопросы, связанные с миграционной политикой государства, сделал вывод, что наша Украина остается концептуально неопределенной, а ее принципы, стратегические задания, текущие цели, стандарты защиты прав человека отсутствуют.

Вследствие образования экономических проблем страны, связанных с внешней и внутренней безопасностью государства, огромное значение имеет регулирование процесса внешней миграции рабочей силы, которое, как правило, осуществляется как государством, так и международно-правовыми актами. Политика государства в области миграции населения и трудовых ресурсов включает два направления: иммиграционную, регулируемую принятием иностранных граждан, и эмиграционную, регулируемую порядком выезда граждан из страны и обеспечивающую защиту прав эмигрантов за рубежом [5, с. 79].

Таким образом, в связи с увеличением эмиграционного процесса рабочей силы в Украине, изменяется национальная структура населения, ухудшается демографическая ситуация в связи с выездом прежде всего трудоспособного населения, молодых рабочих и специалистов.

Несмотря на то, что процесс трудовой миграции – нормальное положение вещей в условиях мировой тенденции к глобализации, массовый выезд украинцев за границу на постоянное место проживания все же можно считать национальной трагедией.

Научный руководитель – канд. экон. наук, доцент Крюкова О. Н.

Литература: 1. Прибитковская Н. Влияние мирового финансово-экономического кризиса на зарубежную трудовую миграцию Украины / Н. Прибитковская // Региональная экономика. – 2010. – № 1. – С. 148–155. 2. Вишневская О. Современная международная трудовая миграция и государственная миграционная политика / О. Вишневская // Статистика Украины. – 2008. – № 2. – С. 87–90. 3. Притула О. Последняя волна эмиграции уничтожит Украину? / О. Притула [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.korr.com.ua/sobytiya/>. – Название с экрана.

4. Офіційний сайт державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>. 5. Полищук О. Становление и развитие международных принципов и норм регулирования трудовой миграции / О. Полищук // Статистика Украины. – 2008. – № 1. – С. 79–82.

ЗАСТОСУВАННЯ МСФЗ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

УДК 339.187.62

Іваненко А. М.

Студент 3 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Обґрунтовано необхідність упровадження вітчизняними підприємствами міжнародних стандартів фінансової звітності. Розкрито значення їх застосування як засобу підвищення інвестиційної привабливості, а також підвищення прозорості діяльності підприємства й покращення якості управлінської інформації.

Ключові слова: міжнародні стандарти фінансової звітності, фінансовий облік, бухгалтерський облік, фінансова звітність, інвестиційна привабливість, інтеграція.

Аннотация. Обоснована необходимость внедрения отечественными предприятиями международных стандартов финансовой отчетности. Раскрыто значение их применения как средства повышения инвестиционной привлекательности, а также повышение прозрачности деятельности предприятия и улучшения качества управленческой информации.

Ключевые слова: международные стандарты финансовой отчетности, финансовый учет, бухгалтерский учет, финансовая отчетность, инвестиционная привлекательность, интеграция.

Annotation. This article is substantiated the need of domestic businesses to implement international financial reporting standards, disclosed the value of their use as a means of improving investment attractiveness, as well as to enhance the transparency of the company and improve the quality of management information.

Keywords: international financial reporting standards, financial accounting, accounting, financial reporting, investment attractiveness, integration.

Зараз усе більшої актуальності набуває питання залучення коштів інвесторів-нерезидентів. Кошти іноземних інвесторів надають можливість державі розвиватися у всіх сферах суспільно-економічної діяльності та вирішувати велику кількість існуючих проблем. Хоча в Україні з кожним роком відбувається приріст іноземного капіталу, за свідченнями багатьох вітчизняних економістів інвестиційна привабливість України у світі є досить низькою.

Перехід на Міжнародний стандарт фінансової звітності (МСФЗ) сприяє процесу входження України до світової економічної спільноти. Реформування бухгалтерського обліку та фінансової звітності – надзвичайно важлива подія в економічному житті держави.

Проблема трансформації вітчизняної системи бухгалтерського обліку відповідно до МСФЗ привертає увагу багатьох науковців і фіхівців у даній галузі. Серед учених, що зробили вагомий внесок, слід зазначити: Веригу В. Г., Бутинця Ф. Ф., Пархоменка В. М., Харченка Ю. А., Костюченка В. В., Яковенка Я. Ю. та ін. [1] Аналіз публікацій дає підстави стверджувати, що існує значний спектр оцінок триваючого процесу реформування від повного схвалення запроваджених державою новацій і закликів до тотального запровадження міжнародних стандартів у національну систему обліку, звітності та контролю до критичного неприйняття форсування цього процесу [2].

Метою дослідження є обґрунтування необхідності впровадження вітчизняними підприємствами МСФЗ для підвищення інвестиційної привабливості.

Об'єктом дослідження є МСФЗ.

Предмет дослідження – процес упровадження МСФЗ вітчизняними підприємствами.

Сьогодні більшість країн Європи обов'язково готує звітність за МСФЗ. І їх кількість постійно зростає. Це цілком закономірно, адже міжнародна фінансова звітність, яка готується для інвесторів, повинна бути зрозумілою та достовірною. Якщо компанія застосовує Міжнародні стандарти фінансової звітності, вона може значно підвищити інвестиційну привабливість і довіру до неї власників капіталу.

Починаючи з 1 січня 2012 року, публічні акціонерні товариства, банки, страховики, а також підприємства, що провадять господарську діяльність за видами, визначеними переліком Кабінету Міністрів України, зобов'язані складати фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність за МСФЗ, опублікованими на офіційному сайті Міністерства фінансів України. Інші підприємства можуть самостійно визначати доцільність застосування МСФЗ на підставі рішення власника або за погодженням з контролюючими органами.

Практика свідчить, що використання МСФЗ забезпечує зменшення ризику для кредиторів та інвесторів, зниження витрат кожної країни на розробку власних стандартів, поглиблення міжнародної кооперації у сфері бухгалтерського обліку, однозначне розуміння фінансової звітності та зростання довіри до її показників [1].

Головна перевага МСФЗ для України полягає в можливості залучати більше іноземних інвесторів. Оскільки в умовах сучасної економіки України досить важливим є питання, пов'язане із процесом капіталізації промислових підприємств та їх привабливістю для інвесторів, адже даний процес забезпечує не лише збільшення власного капіталу компанії, але і сприяє розвитку фондового ринку, а за разом й економіки країни в цілому. Капіталізація компанії – це вартість акцій компанії на фондовому ринку і визначається шляхом множення кількості випущених акцій компанії на ринкову вартість однієї акції. Сьогодні в Україні гостро стоїть проблема підвищення капіталізації компанії. Певною мірою це пов'язано з інфляційними процесами та відсутністю досконалого функціонування корпоративного і державного секторів у країні. Одним зі шляхів вирішення проблем капіталізації та залучення інвестицій, на думку автора – впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності на теренах нашої держави. Зрозумілість, чіткість, прозорість дасть змогу іноземним інвесторам розглядати українські підприємства з точки зору економічно привабливих об'єктів. Міжнародні стандарти фінансової звітності застосовуються майже в усіх країнах Європи, багатьох країнах Америки та Азії, а отже приєднавшись до цього списку, маємо змогу спілкуватися з інвесторами цих країн «на одній мові». Вигода від співпраці та іноземних інвестицій для України очевидна.

У свою чергу, від залучення іноземних інвестицій підприємства отримують не лише збільшення вартості компанії, але й модернізацію технологій, розвиток інфраструктури, збільшення доходів, поліпшення інвестиційного іміджу країни та зростання фондового ринку. Тому важливо створити максимально інвестиційно-привабливий клімат в країні. Окрім переходу на міжнародні стандарти необхідно вдосконалення законодавства з питань інвестицій, створення програм підприємств, спрямованих на залучення не лише прямих, але й портфельних інвестицій.

При трансформації фінансової звітності, що складається за національними стандартами відповідно до МСФЗ, стандартних форм фінансової звітності недостатньо. Тому потрібно додатково визначити статті звітності, які підлягають уточненню й склад додаткової інформації, сформувані інформаційні запити, організувати процес заповнення й перевірки інформації. Об'єм і склад додаткових даних залежить від специфіки бізнесу й стандартів, які будуть використовуватися при формуванні звітності. Після формування переліку необхідних розшифровок складаються інформаційні запити, які заповнюють окремі підрозділи підприємства. Бажано їх доповнити «Аркушем перевірки», в якому обчислені підсумки будуть автоматично порівнюватися з даними звітів та іншими запитами. Також особливого значення набуває збирання, реєстрація й перевірка початкової інформації, яку надають спеціалісти різних підрозділів [3].

Необхідність застосування МСФЗ на сьогодні – це надійна та зів'язана основа для оцінки фінансових результатів діяльності та фінансового стану, неможливість без них здійснення порівняльного аналізу у зв'язку з відмінностями в бухгалтерському обліку, пошук інвесторами нових ринків інвестування капіталу; потреба у достовірній та зрозумілій фінансовій інформації [4]. Тобто показники звітності за МСФЗ формуються на основі трансформації показників звітності, складеної за національними стандартами, скоригованими на величину відмінностей у принципах ведення обліку та складання звітності.

Основними перевагами МСФЗ є підвищення повноти, оперативності й своєчасності отримання потрібних даних за рахунок переходу від бухгалтерського до управлінського обліку. Також суб'єкт господарювання самостійно визначає єдиний «План рахунків» для управлінської і фінансової звітності, форми звітності, необхідні розшифровки окремих статей та необхідну додаткову інформацію. На відміну від бухгалтерського обліку, де проводки виконуються за первинними документами в МСФЗ важлива суть операції, а не форма.

Отже, зрозумілість, можливість порівняння та прозорість звітності українських підприємств лише більше зацікавить потенційних інвесторів. Варто зазначити, що у випадку повного переходу Україною на МСФЗ не варто очікувати великого напливу одразу всіх інвесторів, проте це стане значним кроком на шляху інтеграції та вільного переміщення капіталу між Європою та Україною.

Слід зазначити, що МСФЗ не варто застосовувати на всі форми власності підприємств в Україні. Поруч з перевагами стандартів є і ряд недоліків: недостатність кадрових ресурсів; великі фінансові затрати на програмне забезпечення та підготовку кваліфікованих кадрів; недосконала законодавча база; занадто короткий перехідний період. Вважаємо, що на сьогодні малому бізнесу, приватним підприємствам та дрібним компаніям не варто вести свою звітність за міжнародними стандартами. Окрім великих матеріальних затрат, цей сектор економіки нічого не отримає. Таким чином, МСФЗ в Україні доцільно, але лише для середнього та великого бізнесу із формою власності – «акціонерне товариство».

Підсумовуючи все зазначене, можна стверджувати, що впровадження МСФЗ українськими підприємствами може стати інструментом підвищення прозорості й ефективності їх системи управління, що, у свою чергу, надасть Україні можливість залучення іноземних інвестицій і позик, а також виходу на зарубіжні ринки та вступу України до Європейського Союзу.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Костюченко В. Гармонізація національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку і Сьомої директиви ЄС щодо сфери застосування та подання консолідованих фінансових звітів / В. Костюченко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2005. – № 4. – С. 17–22. 2. Мельничук В. В. Міжнародні стандарти фінансової звітності і шляхи їх впровадження в Україні / В. В. Мельничук [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ir.kneu.edu.ua:8080/bitstream/2010/1199/1/Melnichuk.pdf>. 3. Харченко Ю. А. Формування інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання / Ю. А. Харченко // Комунальне господарство міст. Серія «Економічні науки». – 2009. – Вип. 87. – С. 131–137. 4. Верига Г. В. Складання звітності за МСФЗ як засіб підвищення інвестиційної привабливості вітчизняних підприємств / Г. В. Верига, Т. М. Кондрашова // Фінансово-банківські механізми державного управління економікою України. Серія «Економіка». – 2009. – Вип. 122. – С. 298–309. 5. Пархоменко В. Финансовая отчетность по международным стандартам / В. Пархоменко // Вестник налоговой службы Украины. – 2012. – № 11 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.visnuk.com.ua/ru/pubs/id/944>.

ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКУ

УДК 336.717.061

Іванова В. Є.

Студент 3 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Розглянуто теоретичні аспекти обліку кредитних операцій банку в Україні та організаційно-практичні шляхи його вдосконалення. Обґрунтовано мету, завдання та об'єкт дослідження, основні проблеми та особливості. Проаналізовано сутність кредитних операцій банку.

Ключові слова: банк, ресурси, кошти, операція, банківська установа.

Аннотация. Рассмотрены теоретические аспекты учета кредитных операций банка в Украине и организационно-практические пути его совершенствования. Обоснованы цель, задачи и объект исследования, основные проблемы и особенности. Проанализирована сущность кредитных операций банка.

Ключевые слова: банк, ресурсы, средства, операция, банковская организация.

Annotation. The article deals with theoretical aspects of credit operations of the bank in Ukraine, organizational and practical ways to improve, reasonable goal, objectives and research facility, the main problems and features, analyzes the nature of credit transactions.

Keywords: bank, resources, tools, operation, banking organization.

Актуальність теми полягає в тому, що кредит завжди був і залишається важливим важелем у стимулюванні розвитку виробництва і становить економічні відносини з приводу зворотного руху позиченої вартості. Кредит

забезпечує трансформацію грошового капіталу в позичковий і виражає стосунки між кредитором і позичальником.

Отже, сутність категорії кредиту можна визначити так: кредит – це економічні відносини, що виникають між кредитором і позичальником з приводу мобілізації тимчасово вільних коштів та використання їх на умовах повернення й оплати [1].

У структурі активних операцій банку традиційно найбільшу питому вагу мають кредитні операції. Кредитні операції – це найбільш ризикований вид операцій банку. Крім того, у структурі доходів найбільшу питому вагу у банківських установах займають саме доходи від кредитних операцій [2].

Значну увагу темі аспектів кредитних операцій банку приділяли такі видатні висвітлення у працях вітчизняних науковців, серед яких варто виділити Герасимовича А. М., Васюренка О. В., Кіндрацьку Л. М., Вергуненко І. А. та Либермана О. Г. [2]. У своїх працях вони розглядають значення організаційного аспекту кредитних операцій банку.

Метою даної статті є вивчення організаційного аспекту кредитних операцій банку.

Об'єктом дослідження даної роботи є банківські кредитні операції.

Суб'єктом кредитної операції є банк та його клієнти. Банк виступає як кредитор, тобто він є юридичною особою, яка надає або бере на себе зобов'язання надати в майбутньому певну суму грошових коштів у розпорядження позичальника на певний строк. Позичальниками виступають клієнти та партнери банку, які отримують кошти в позику (у користування) і зобов'язуються повернути їх у визначений строк. До них належать суб'єкти підприємницької діяльності, органи державного управління, населення, банки.

Предметом дослідження є організація діяльності банківських установ.

У сучасному діловому світі банківський кредит є основним елементом стимулювання відтворювальних процесів в економіці та головним джерелом забезпечення грошовими ресурсами поточної діяльності підприємств усіх форм власності. На здійснення кредитних операцій спрямовується більша частина залучених банками грошових ресурсів, а, отже, саме з кредитуванням пов'язана значна частина прибутку банківських установ. Банківська система через надання кредитів організовує та обслуговує рух капіталу, забезпечує його залучення та перерозподіл у ті сфери виробництва та обігу, де виникає дефіцит капіталу. Отже, посідаючи головне місце в банківській діяльності, кредитні операції потребують ефективної організації та постійного вдосконалення. Для ефективної організації аспектів кредитних операцій необхідно провести рейтинг банків, що наведено у табл. 1 [3].

Таблиця 1

Рейтинг працюючих в Україні банків за обсягами кредитів фізичних та юридичних осіб за 2013 рік

№	Банки	Сума кредитів, млн грн	Кредити юр.осіб, млн грн	у тому числі в нац. валюті, млн грн	Кредити фіз.осіб, млн грн	у тому числі в нац. валюті, млн грн
1	ПриватБанк	142 548 092	11 877 878	27 700 511	23 769 374	116 242
2	Ощадбанк	51 546 229	49 025 596	16 504 552	2 520 633	115 879
3	Укресімбанк	42 273 618	41 791 949	22 769 400	481 669	252 971
4	Дельта Банк	40 109 664	20 638 625	9 410 131	19 471 039	250 034
5	Промінвестбанк	28 400 116	28 205 576	19 009 129	194 540	7 193
6	Укрсоцбанк	27 374 530	15 974 715	8 364 848	11 399 815	702 302
7	Райффайзен Банк Аваль	27 046 847	19 237 500	6 938 705	7 809 347	330 055
8	Брокбізнесбанк	26 261 226	23 599 109	1 293 564	2 662 116	919 860
9	Сбербанк Росії	25 912 040	24 658 781	20 700 223	1 253 259	44 181
10	Надра	25 031 906	14 452 299	3 269 280	10 579 608	871 574

Як видно з табл. 1, «ПриватБанк» посідає перше місце у рейтингу працюючих в Україні банків з надання кредитів як фізичним, так і юридичним особам, його сума кредитів складає 142 548 092 млн грн.

Звітність банків формується, ґрунтуючись на стандартах та правилах ведення бухгалтерського обліку, які в повній мірі мають розкривати якість активних операцій. Велику увагу потрібно приділяти обсягу власного капіталу та якості кредитного портфеля, якому в активних операціях, загальних доходах належить основне місце і притаманний найбільший ризик впливу на стан надходжень та капіталу [2].

За строками користування з визначення ризиків при формуванні резервів кредит поділяється на строковий (короткостроковий, довгостроковий), відстрочений або пролонгований (це кредит чи його частина, строк повернення по якому перенесено на прохання позичальника на пізнішу дату), прострочений (кредит, по якому закінчився строк повернення) та сумнівний до повернення [4].

Пролонговані кредити банки враховують при класифікації кредитів у групи ризику з метою розрахунку резерву під кредитні ризики як якість обслуговування боргу. За результатами класифікації кредитного портфеля визначається категорія кожної кредитної операції: «стандартна», «під контролем», «субстандартна», «сумнівна» чи «безнадійна» [3].

Основною проблемою банківської системи, сьогодні залишається недостатня ліквідність, яка, в свою чергу, є наслідком розходжень між термінами повернення пасивів (депозити фізичних та юридичних осіб) та термінами отримання платежів навіть за строковими кредитами (прострочені і сумнівні до повернення недоцільно враховувати, оскільки вони в момент виникнення вже впливають на стан ліквідності). Тому різко постає питання правильності, об'єктивності та повноти обліку строкових кредитів, які впливають на ліквідність банку та можливість її оцінки клієнтами [5].

На теперішній час найпопулярнішими видами кредитування є готівкові. В основному готівкові кредити клієнти беруть на одноразові потреби, що вимагають додаткового фінансування.

Згідно з даними НБУ, від загальної суми виданих населенню кредитів (близько 190 млрд грн) 69 % складають споживчі кредити.

На будівництво, ремонт та реконструкцію нерухомості припадає 28,5 % кредитів (54,7 млрд грн) від загальної суми. Решта 2,5 % – це сума (4,5 млрд грн), яку українці витратили на освіту, придбання земельних ділянок та інші послуги, що не входять у перші дві категорії. Крім того, сюди ж входять кредити готівкою без вказівки цільового призначення [3].

Значно частіше кредити беруть чоловіки – 60,2 % порівняно з жінками-позичальниками – 39,8 %. Найактивнішими користувачами кредитів є люди у віці від 30 до 50 років. У середньому позичальники нашого банку беруть кредит на суму 20 тис. грн. Статистика демонструє зростання кредитної суми до 46 років, що пояснюється періодом активного споживання [2].

Таким чином, можна сказати, що найчастіше кредит в Україні беруть чоловіки віком від 22 до 45 років, які живуть у містах-мільйонниках і працевлаштовані офіційно.

Провівши дослідження організаційних аспектів кредитних операцій комерційних банків України, можна зробити висновок, що кредитні операції мають досить стійку позицію і становлять більшу частину в активах банків. Проаналізувавши рейтинг працюючих в Україні банків за обсягами кредитів фізичних та юридичних осіб за 2013 рік, «ПриватБанк» – на першому місці, він займає лідируючу позицію, на другому місці по наданню кредитів знаходиться «Ощадбанк», який на 91 001 863 млн грн менше за «ПриватБанк». При цьому, протягом останніх років ринок кредитування в країні стрімко зростає, приріст кредитного портфеля значно перевищує приріст ВВП, що є досить негативним для поточного балансу країни. Негативний вплив на кредитну сферу здійснюють платіжна криза, дефіцит бюджету, різке зниження кредитоспроможності підприємств. По суті відсутня практика надання кредитів під виробничі програми довгострокового характеру. Банки майже не залучають ресурсів на довгостроковій основі.

Більшість проблем у діяльності вітчизняних комерційних банків у сучасних умовах пов'язана з проведенням ризикованої кредитної політики.

Для поліпшення стану справ у сфері кредитування необхідне досягнення в Україні фінансової і макро-економічної стабільності, проведення раціональної промислової і податкової політики, що дозволило б банкам здійснювати виробничі інвестиції, а позичальникам – відновити свою кредитоспроможність. Кредит має створювати сприятливі умови для розвитку всіх сфер і галузей національної економіки України.

Науковий керівник – викладач Литвиненко А. О.

Література: 1. Глебова Н. В. Облік у банках : конспект лекцій. Ч. 2. / Н. В. Глебова. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2006. – 48 с. 2. Правила ведення аналітичного обліку в банках України, затверджені постановою Правління НБУ від 16.06.2005 р. № 221 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua. 3. Співак С. І. Депозитна політика комерційних банків / С. І. Співак // Науковий вісник Луганського національного аграрного університету. Економічні науки. – 2011. – № 6. – С. 28–32. 4. Спьяк Г. І. Облік і аудит в банках : навч. посіб. / Г. І. Спьяк, Т. І. Фаріон. – К. : Атіка, 2012. 5. Облік і аудит у банках : підручник / О. В. Васюренко, Л. В. Сердюк, О. М. Сидоренко та ін. ; за заг. ред. проф. О. В. Васюренка. – К. : Знання, 2013. – С. 204–206.

ОБЛІК ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

УДК 657.22:658.7

Ільченко К. В.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Досліджено основні особливості та проблеми обліку виробничих запасів на підприємстві. Обґрунтовано важливість точного та достовірного управління обліком виробничих запасів на підприємстві. Розкрито принципи обліку виробничих запасів згідно з чинним законодавством України.

Ключові слова: виробничі запаси, виробничо-господарська діяльність, облік запасів підприємства, собівартість, товарно-виробничі запаси.

Аннотация. Исследованы основные особенности и проблемы учета производственных запасов на предприятии. Обоснована важность точного и достоверного управления учетом производственных запасов на предприятии. Раскрыты принципы учета производственных запасов согласно действующему законодательству Украины.

Ключевые слова: производственные запасы, производственно-хозяйственная деятельность, учет запасов предприятия, себестоимость, товарно-производственные запасы.

Annotation. The basic features of inventory accounting in the enterprise. Proved the importance of reliable and accurate accounting of inventory management. Revealed guidance of inventory under the laws of Ukraine.

Keywords: inventories, production and economic activity, inventory records of the enterprise, cost, commodity inventories.

Актуальність теми полягає в тому, що зараз визначальне значення набувають якісні показники, такі як зниження питомих витрат сировини, матеріалів і палива (збільшення застосування прогресивних конструкційних матеріалів, використання синтетичних матеріалів, скорочення відходів виробництва). Зрозуміло, що використання таких основних напрямів економії ресурсів, як впровадження нових технологій, підвищення якості сировини і матеріалів, зниження відходів, використання вторинних ресурсів, дозволяє створити надійно діючий проти витратний механізм функціонування народного господарства нашої країни. Займаються цими питаннями технологічні служби підприємства, матеріально-технічного постачання і бухгалтерського обліку – як контролюючий орган [1].

Розробці проблем становлення, розвитку та функціонування обліку виробничих запасів підприємства присвячені дослідження вітчизняних і зарубіжних економістів: Лишиленко А. В., Тігова Т. М., Бондаренко Н. О., Крупченко С. А., Радська В. В., Немченко В. В., Садовська І. Б. та ін. [1–7]. Ними обґрунтовано необхідність вивчення проблем обліку виробничих запасів, досліджено основні напрями її реалізації і т. д.

Метою дослідження є визначення актуальних проблем обліку виробничих запасів на підприємстві.

Виклад основного матеріалу. Виробничі запаси, які є предметами праці, забезпечують разом із засобами праці і робочою силою виробничий процес підприємства, в якому вони використовуються одноразово. Собівартість їх повністю передається на знов створений продукт.

Запаси – це матеріальні ресурси (засоби виробництва, предмети споживання, інші цінності), необхідні для забезпечення розширеного відтворення, обслуговування сфери нематеріального виробництва та задоволення потреб населення, які зберігаються на складах або в інших місцях з метою їх наступного використання.

Для здійснення виробничо-господарської діяльності підприємствами всіх форм власності та галузей економіки використовуються товарно-виробничі запаси, які є найбільш важливою і значною частиною активів підприємства. Вони займають особливе місце у складі майна та домінуючі позиції у структурі витрат підприємств різних сфер діяльності. Товарно-виробничі запаси є складовою частиною групи матеріальних ресурсів, які формують економічні (виробничі) ресурси [4].

Запаси відносяться до складу оборотних активів, тому що можуть бути перетворені на кошти протягом року або одного операційного циклу. Оборотні засоби є фінансово-економічною категорією, яка впливає з існування товарно-грошових відносин, дії закону вартості та організації діяльності підприємства.

Для обліку виробничих запасів в умовах реформування економіки набуває особливої актуальності класифікування в зв'язку з потребою отримати точної і достовірної інформації.

Первинна документація відіграє важливу роль в організації матеріального обліку, яка є його основою. Первинні документи по обліку виробничих запасів подані на рис. 1.

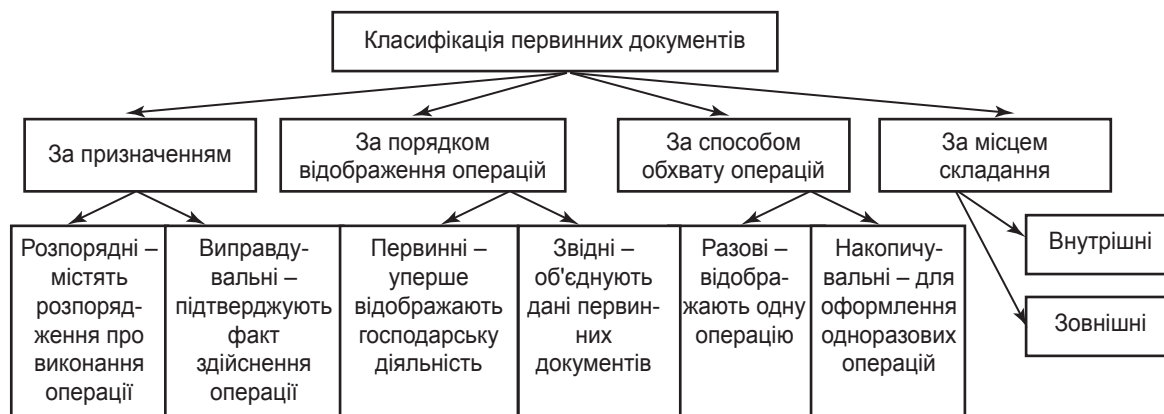

Рис. 1. Класифікація первинних документів по обліку виробничих запасів

Для обліку виробничих запасів використовується первинна облікова документація, яка відповідає вимогам основних положень з обліку запасів та пристосована для автоматизованої обробки інформації.

Відповідальність за забезпечення фіксування фактів здійснення всіх господарських операцій стосовно виробничих запасів у первинних документах, збереження оброблених документів протягом встановленого терміну, але не менше трьох років, несе власник (або уповноважений орган (посадова особа), який здійснює керівництво підприємством) відповідно до законодавства та установчих документів.

Суцільна та безперервна реєстрація у документах даних про всі господарські операції, що здійснюються, є важливим засобом контролю за об'єктами господарської діяльності, та, зокрема, правильним і раціональним використанням запасів підприємства.

Значну роль при цьому відіграє принцип превалювання сутності над формою, який передбачає, що всі господарські операції, пов'язані з наявністю та рухом запасів, обліковуються відповідно до їх сутності, а не лише виходячи з юридичної форми [7].

Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [8] передбачено, що перед складанням річної фінансової звітності підприємства зобов'язані проводити інвентаризацію. В інших періодах періодичність і об'єкти інвентаризації визначаються власником (керівником) підприємства, крім випадків обов'язкового проведення інвентаризації [8].

Отже, здійснення ефективних заходів щодо стабілізації економіки України і перехід до ринкових відносин потребують принципово нових підходів до управління запасами підприємства. Це зумовлює необхідність удосконалення організації та методики обліку запасів підприємства та відповідність до вимог ринкової інфраструктури.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент *Леонова Ю. О.*

Література: 1. Тігова Т. М. Аналіз фінансової звітності / Т. М. Тігова. – К., 2012. – 268 с. 2. Крупченко Е. А. Аудит. учеб. пособ. – Ростов н/Д : Феникс, 2002. – 320 с. 3. Садовська І. Б. Бухгалтерський облік / І. Б. Садовська, Т. В. Божидарнік, К. Є. Нагірська. – Луцьк : Центр учбової літератури, 2013. – 688 с. 4. Електронна бібліотека Вікіпедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org/wiki/%C7%E0%EF%E0%F1>. 5. Бондаренко Н. О. Аудит суб'єктів підприємницької діяльності / Н. О. Бондаренко. – К., 2004. – 300 с. 6. Немченко В. В. Аудит / В. В. Немченко. – К., 2012. – 535 с. 7. Лишиленко А. В. Бухгалтерський облік / А. В. Лишиленко. – К., 2011. – 736 с. 8. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2000 р. № 419 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>. 9. Радська В. В. Аудит : навч. посіб. рекомендований МОН України / В. В. Радська. – К., 2008. – 416 с.

БЮДЖЕТНИЙ ДЕФІЦИТ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ПОДОЛАННЯ

УДК 336.143.232

Кійко С. М.

Студент 2 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Розглянуто основні проблеми бюджетного дефіциту та запропоновано заходи, спрямовані на його скорочення в Україні. Проаналізовано головні показники державного бюджету України за останні п'ять років.

Ключові слова: бюджетний дефіцит, державний борг, державні доходи, державні видатки, джерела фінансування.

Аннотация. Рассмотрены основные проблемы бюджетного дефицита и предложены меры, направленные на его сокращение в Украине. Проанализированы основные показатели государственного бюджета Украины за последние пять лет.

Ключевые слова: бюджетный дефицит, государственный долг, государственные доходы, государственные расходы, источники финансирования.

Annotation. The article deals with the basic problems of the budget deficit and proposed measures aimed at its reduction in Ukraine. And also analyzed the performance of the state budget over the last five years.

Keywords: budget deficit, public debt, government revenues, government spending, financing sources.

На даний момент у світі налічується близько 240 держав, і тільки 8–10 з них мають бездефіцитний бюджет [1]. Україна до складу цих держав не входить. Оскільки однією з причин глибокого проникнення кризи в усі сфери економічного життя є проблеми з нестачею бюджетних коштів, незбалансованість державного бюджету на сьогоднішній день є досить актуальною темою.

Рекомендовані МВФ показники граничної частки бюджетного дефіциту (ЄС – 3 % ВВП) і державного боргу (ЄС – 60 % ВВП) розроблено для розвинутих країн. У державах з перехідною економікою потреба у фінансуванні структурної перебудови для формування ринкової системи є більш значною. Такі обставини вимагають активізації державної політики у сфері фінансування державного бюджету [2]. В умовах сучасного зниження обсягів виробництва, посилення фінансової залежності, кризи неплатоспроможності, невиконання поставлених завдань, дослідження таких явищ, як бюджетний дефіцит та можливі шляхи його подолання набувають актуальності та вимагають подальшого вивчення.

Дослідженням бюджетного дефіциту займаються багато відомих вітчизняних та російських економістів, серед яких: М. Азаров, Л. Гордєєва, Н. Рєдіна, К. Самсонова, Р. Колеснікова, Н. Білоусова, С. Федосова, С. Опаріна, Л. Омелянович, Л. Сафонова та інші. Однак для українського бюджету проблема дефіциту ще й досі залишається невирішеною.

Метою статті є дослідження та визначення проблем щодо подолання бюджетного дефіциту в Україні.

На нинішньому етапі розвитку економіки держави все більшої гостроти набуває необхідність докорінного реформування бюджетних взаємозв'язків як за доходами, так і за видатками, а також міжбюджетних відносин. Це зумовлюється насамперед тим, що в ринкових умовах бюджет є основним джерелом фінансового забезпечення соціально-економічної політики в державі [3, с. 169].

Основними чинниками, які негативно впливають на зростання дефіциту державного бюджету, є економічна та політична нестабільність, недосконалість законодавчої бази, не виважена бюджетна політика. У процесі прийняття й виконання державного бюджету вирішальне значення має збалансованість доходів і видатків. В Україні формування бюджету з дефіцитом зумовлюється тим, що в нашій державі існує велика потреба у проведенні негайних реформ у багатьох сферах життєдіяльності держави, фінансуванні розвитку інфраструктури, підвищенні якості адміністративних і соціальних послуг. Для їх забезпечення необхідно залучити додаткові джерела фінансування шляхом більш активного використання економічного потенціалу країни. Надходження до бюджету безпосередньо залежать від стану виробництва. У свою чергу, можливість утримувати соціальну сферу, забезпечувати належний рівень соціального захисту населення залежить від обсягів надходжень до бюджету. Країна лише за останні роки подвоїла свої борги [4, с. 28 – 30]. Це не просто багато, це катастрофічні цифри. Відплив грошей з бюджету значно перевищує надходження. Цілком ідеального варіанту рівноваги існувати не може, тому постає

проблема розподілу коштів та поповненню державного бюджету. Однією із головних проблем є перевищення видатків над доходами, тобто дефіцит бюджету. Для детальнішого подальшого аналізу дефіциту бюджету автором побудована табл. 1, в якій наведено деякі його показники [5 – 9].

Таблиця 1

Державний бюджет України за 2010 – 2014 рр.

Роки	Доходи		Витрати		Сальдо (дефіцит бюджету)	У % до ВВП
	Млн грн	У % до ВВП	Млн грн	У % до ВВП	Млн грн	
2010	240 477,1	22,21 %	303 596,4	28,04 %	64 416,8	5,95 %
2011	314 572,5	23,89 %	333 459,5	25,33 %	23 554	1,79 %
2012	445 400	31,61 %	395 661,8	28,08 %	53 387,4	3,79 %
2013	339 180	24,07 %	403 403	28,63 %	64 708	4,59 %
2014*	392 600	23,75 %	471 300	28,51 %	71 600	4,33 %

* Дані про 2014 рік взяті на основі прийнятого закону України «Про державний бюджет України на 2014 рік» [9].

Аналізуючи дані Міністерства фінансів України, можна прослідкувати, що за останні п'ять років найменший дефіцит бюджету був досягнутий у 2011 році – 23 554 млн грн, що складає 1,79 % від ВВП (рекомендований МВФ показник граничної частки бюджетного дефіциту – 3 %). В інші роки дефіцит держбюджету складав більший відсоток, ніж рекомендований МВФ. Тому доцільним є більш глибокий аналіз надходжень та витрат держбюджету країни за рік.

Державний бюджет України в 2011 році виконувався в умовах приросту реального валового внутрішнього продукту на 5,2 %, що на 0,5 % пункту перевищив урядовий прогноз, врахований при затвердженні державного бюджету.

Доходи державного бюджету в 2011 році загалом перевиконано на 1,2 млрд грн, або 0,4 %, при збільшенні обсягу переплат за податками і зборами впродовж року на 3,9 млрд грн, або 25,9 %. Видатки державного бюджету здійснено менше плану на 20,7 млрд грн, або 5,9 %. При цьому загальний обсяг кредиторської заборгованості бюджетних установ з основної діяльності збільшився впродовж 2011 року на 57,4 %. У результаті державний бюджет виконано загалом з дефіцитом, що менший від планового обсягу на 15,3 млрд грн.

Для порівняння дефіциту бюджету України з даним показником у країнах-членах Європейського Союзу та країнах-кандидатах, доцільно поділити дані країни на групи за рівнем бюджетного дефіциту (профіциту), станом на 2013 р. [10]:

1) з низьким рівнем дефіциту (менше 2 %).

Невеликий обсяг дефіциту, що становить менше 2 %, мають лише п'ять країн. До них належать Швеція (0,3 %) і Фінляндія (1,9 %) з високим рівнем доходів і видатків та Литва (0,7 %) з невисокими доходами і видатками;

2) з прийнятним рівнем дефіциту (2 – 3 %).

Прийнятний рівень дефіциту, що задовольняє встановленим нормам менше 3 %, мають 10 країн. До них входять такі члени ЄС, як Хорватія (2,9 %), Польща (2,1 %), Німеччина (2,3 %), а також країни-кандидати: Ісландія (2,3 %) і Туреччина (2,6 %);

3) з середнім рівнем дефіциту (3 – 5 %).

Середній рівень бюджетного дефіциту мають такі країни, як Франція (4,5 %), країна-кандидат на членство в ЄС Македонія (3,5 %);

4) з високим рівнем дефіциту (більше 5 %).

Найбільший обсяг дефіциту мають 6 членів ЄС, такі як, наприклад, Греція (7,6 %) та Великобританія (7,7 %) та країна-кандидат Сербія (6,2 %). Найбільший бюджетний дефіцит спостерігається у Ірландії – 8,5 %.

Як ми бачимо, в Україні присутній дефіцит бюджету, проте він не є досить великим у порівнянні з деякими Європейськими державами. Скорочення дефіциту за рахунок зменшення видатків недоцільне, оскільки може зумовити зниження життєвого рівня найбільш вразливих верств населення, а це матиме негативні політичні наслідки. Тому важливим є пошуки шляхів збільшення доходів державного бюджету, зокрема, за рахунок:

- проведення оптимальної податкової політики;
- оптимізації державних видатків;
- розумного поєднання внутрішніх і зовнішніх джерел фінансування бюджетного дефіциту;

- забезпечення фінансової підтримки малого і середнього підприємництва;
- удосконалення інструментів залучення до інвестиційної сфери особистих заощаджень населення [11].

Таким чином, дефіцит бюджету є важливим інструментом державної фінансово-кредитної політики, засобом впливу на економічне становище в цілому в країні. Високий рівень дефіциту бюджету значно впливає на стан економіки країни.

Зміст фінансування дефіциту бюджету зводиться до мобілізації ресурсів з метою забезпечення видатків, не перекритих доходами, шляхом застосування особливих форм і методів. Бюджет зводиться з дефіцитом для забезпечення фінансування додаткових видатків, надання кредитів і погашення державного боргу.

На сучасному етапі уряд повинен постійно контролювати розмір бюджетного дефіциту, інакше він здійснюватиме дестабілізуючий вплив на соціально-економічний розвиток країни. Необхідно приділяти більше уваги збільшенню доходів держави шляхом подолання безробіття, поліпшення податкової системи, удосконалення приватизації державного житла, поліпшення фінансового стану суб'єктів господарювання та ін. З метою максимально ефективного управління дефіцитом державного бюджету необхідно застосовувати систему економічних заходів. Дефіцитне фінансування для України вкрай важливе і необхідне. Його слід не скорочувати, а переорієнтувати на вирішення основної проблеми нашої економіки – погашення інвестиційної діяльності.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Крюкова О. М.

Література: 1. Офіційний веб-сайт Central Intelligence Agency, CIA (Центрального розвідувального управління) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.cia.gov/index.html>. 2. Кудряшов В. П. Фінансування дефіциту державного бюджету / В. П. Кудряшов // Економіка України. – 2009. – № 4. – С. 52 – 64. 3. Коваленко Д. І. Фінанси, гроші та кредит: теорія і практика : навч. посіб. / Д. І. Коваленко, В. В. Венгер. – К. : Центр учбової літератури, 2013. – 578 с. 4. Орловська Н. Дефіцит державного бюджету і джерела його фінансування / Н. Орловська // Вісник НБУ. – 2010. – № 5. – С. 28 – 30. 5. Закон України «Про державний бюджет на 2010 рік» від 27 квітня 2010 р. № 2154 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2154-17>. 6. Закон України «Про державний бюджет на 2011 рік» від 23 грудня 2010 р. № 2857 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2857-17>. 7. Закон України «Про державний бюджет на 2012 рік» від 22 грудня 2011 р. № 4282 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4282-17>. 8. Закон України «Про державний бюджет на 2013 рік» від 06 грудня 2012 р. № 5515 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5515-17>. 9. Закон України «Про державний бюджет на 2014 рік» від 16 січня 2014 № 719 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/719-18>. 10. Офіційний веб-сайт Central Intelligence Agency, CIA (Центрального розвідувального управління) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.cia.gov/index.html>. 11. Захожай К. В. Причини, наслідки та управління бюджетним дефіцитом [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.nbu.gov.ua>.

ИНВЕНТАРИЗАЦИЯ КАК ЭЛЕМЕНТ МЕТОДА БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА

УДК [657.371.1:657]

Ковалев М. В.

Студент 3 курса
факультета экономики и права ХНЭУ им. С. Кузнеця

Аннотация. Рассмотрена проблема контроля за качеством проведения инвентаризации. Проанализирована необходимость проведения инвентаризации на предприятиях разных форм собственности, разных размеров и отраслей деятельности

Ключевые слова: контроль, инвентаризация, учет, информация, проверки.

Анотация. Розглянуто проблему контролю за якістю проведення інвентаризації. Проаналізовано необхідність проведення інвентаризації на підприємствах різних форм власності, різних розмірів і галузей діяльності.

Ключові слова: контроль, інвентаризація, облік, інформація, перевірки.

Annotation. *In this article the problem of quality control of inventory. Analyzed the need for inventory enterprises of different ownership forms, in different sizes and sectors of activity.*

Keywords: *control, inventory, accounting, information, verifications.*

Актуальность рассмотрения данного вопроса обусловлена тем, что проблемой социально-экономического развития нашего общества на современном этапе является обеспечение сохранности хозяйственных ресурсов, их рационального и экономического использования, предотвращение непроизводительных расходов сырьевых, топливных и других материальных ценностей.

Цель данной статьи – рассмотрение существующих проблем контроля за качеством проведения такого элемента метода бухгалтерского учёта, как инвентаризация и разработка мероприятий по его усовершенствованию.

На любом предприятии или в организации периодически возникает необходимость проводить инвентаризацию основных средств. Учет закрепленного за сотрудниками имущества требует значительных затрат времени и человеческих ресурсов. Автоматизации процесса учета основных средств находящихся на балансе организации, высвобождает значительные ресурсы и оптимизирует процесс, дает информацию о перемещении подотчетного имущества в режиме on-line, позволяет списывать и ставить на баланс материальные ценности, получая всю необходимую отчетную документацию.

Инвентаризация обеспечивает достоверность данных бухгалтерского учета, позволяет отобразить реальность всех статей бухгалтерского баланса и отчетности предприятия. С помощью инвентаризации проверяется правильность данных текущего учета материальных и денежных средств, выявляются ошибки, допущенные в учете, принимаются на учет не учтенные хозяйственные объекты, контролируется сохранность хозяйственных средств, которые числятся у материально ответственных лиц. Следовательно, достаточно важным вопросом является именно контроль за качеством проведения инвентаризации.

Когда перед организацией возникает необходимость проведения инвентаризации, то это означает стресс, как для сотрудников компании, так и для ее руководства. Во-первых, это нарушает нормальный процесс деятельности организации, во-вторых, приходится отвлекать сотрудников от выполнения их прямых обязанностей, в-третьих, руководству приходится отвлекаться на планирование и анализ результатов инвентаризации, в-четвертых, у бухгалтерской службы увеличивается объем работ на составление ведомостей и внесение поправок в бухгалтерский учет. Таким образом, результаты, полученные после инвентаризации, могут являться ошибочными.

Выходом из данной ситуации может стать привлечение для проведения инвентаризации независимых специалистов, владеющих навыками организации проведения и документирования результатов инвентаризации. Основное преимущество проведения инвентаризации силами специалистов сторонней организации – это независимость и отсутствие заинтересованности в подтасовке результатов инвентаризации. Также, учитывая оперативность и сопоставимость затрат, делает такой вариант действенным инструментом внутреннего контроля и профилактики хищений.

Необходимо обратить внимание на этот вопроса, так как во многих организациях (особенно в сфере малого бизнеса) инвентаризации либо вообще не проводятся, либо проводятся с нарушением установленных правил.

Для проведения достоверной инвентаризации необходимо соблюдение следующих принципов: внезапность, объективность, непрерывность, полнота охвата объектов, материальная ответственность, а также оперативность и экономичность.

Основными целями инвентаризации являются: выявление фактического наличия имущества, сопоставление фактически полученных данных о наличии имущества с данными аналитического и синтетического учета, проверка полноты и правильности отражения в учете оценки имущества и обязательств.

Помимо этого, инвентаризационная комиссия при ее проведении может осуществить проверку соблюдения правил и условий хранения материально-производственных запасов, а также правил содержания и эксплуатации основных средств.

Под действием различных факторов в бухгалтерском учете могут возникнуть несоответствия и расхождения. Таковыми могут быть различного рода ошибки, естественные изменения, злоупотребления материально ответственных лиц. Для того чтобы выявить влияние данных факторов, и проводится инвентаризация.

Результаты инвентаризации должны быть отражены в учете и отчетности того месяца, в котором инвентаризация была закончена, а результаты годовой инвентаризации – в годовом бухгалтерском отчете. Стоимость выявленных при инвентаризации излишков основных средств, материальных ценностей, денежных средств и другого имущества подлежит оприходованию и зачислению на увеличение прибыли отчетного года. Стоимости недостачи, порчи и другой утраты имущества в пределах норм списывается по распоряжению руководителя предприятия на издержки производства. Недостачи материальных ценностей, денежных средств и другого имущества, а также

порча сверх нормативов естественной убыли относятся на виновных лиц или за счет страхового возмещения. Некомпенсированные материально ответственными лицами недостачи товарно-материальных ценностей или потери от их порчи списываются за счет прибыли или резервных фондов.

Следует сказать, что инвентаризация на предприятиях представляет собой сложный и ответственный участок работы. При ее проведении устанавливается фактическое наличие ценностей и денежных средств у материально ответственного лица, наличие неполноценного и ненужного имущества. Проверяются условия сохранности и состояния основных средств, материальных ценностей и денежных средств, что позволяет осуществить контрольно-аналитические процедуры аппарата управления для принятия решений по оптимизации хозяйственной деятельности предприятия. Хозяйственная деятельность предприятия не может осуществляться бесконтрольно, таким образом инвентаризационные процедуры, как метод фактического контроля необходим постоянно совершенствовать.

Научный руководитель – канд. экон. наук, доцент Тютликова В. В.

Литература: 1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». // В редакції закону № 1829-III від 22.06.2000, ВВР, 2000, № 46, с. 391. 2. Наказ Мінфіну «Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції про його застосування» № 291 від 30.11.99. 3. Пархоменко В. Інвентаризація як інструмент достовірності фінансової звітності // Бухгалтерський облік і аудит. – 2005. – № 1. – с. 32–37. 4. Дудкевич О. В. Функції інвентаризації та відображення її результатів в обліку // Економіка АПК. – 2006. – № 11 – С. 88–93.

ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ РИСКОРИЕНТИРОВАННОГО ПОДХОДА К ВЕДЕНИЮ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В УСЛОВИЯХ АУТСОРСИНГА

УДК 339.187.62

Комышан А. И.

Студент 3 курса
факультета международных экономических отношений ХНЭУ им. С. Кузнеця

Аннотация. Рассмотрены проблемы, возникающие при осуществлении ведения бухгалтерского учета в условиях аутсорсинга. Выявлена необходимость рискоориентированного подхода к организации бухгалтерского учета в данных условиях. Дано определение риска, возникающего в условиях осуществления бухгалтерского аутсорсинга. Предложены методы снижения рисков в условиях бухгалтерского аутсорсинга.

Ключевые слова: бухгалтерский учет, аутсорсинг, риск, бухгалтерский учет в условиях аутсорсинга, рискоориентированный подход, риск бухгалтерского аутсорсинга, классификация риска, идентификация риска, оценка величины риска, способы снижения риска в условиях бухгалтерского аутсорсинга.

Анотація. Розглянуто проблеми, що виникають при здійсненні ведення бухгалтерського обліку в умовах аутсорсингу. Виявлено необхідність ризикоорієнтованого підходу до організації бухгалтерського обліку в даних умовах. Дано визначення ризику, що виникає в умовах здійснення бухгалтерського аутсорсингу. Запропоновано методи зниження ризиків в умовах бухгалтерського аутсорсингу.

Ключові слова: бухгалтерський облік, аутсорсинг, ризик, бухгалтерський облік в умовах аутсорсингу, ризикоорієнтований підхід, ризик бухгалтерського аутсорсингу, класифікація ризику, ідентифікація ризику, оцінка величини ризику, засіб зниження ризику в умовах бухгалтерського аутсорсингу.

Annotation. The problems encountered in the implementation of accounting in terms of outsourcing are analyzed. Identified the need for risk-based approach to accounting organization under these conditions. Given definition of risk in terms of the accounting outsourcing. The methods of reducing risk in the accounting outsourcing are proposed.

Keywords: *accounting, outsourcing, risk, accounting in terms of outsourcing, risk-oriented approach, the risk of accounting outsourcing, risk classification, risk identification, risk assessment values, ways to reduce the risk in terms of accounting outsourcing.*

В настоящее время в практике предприятий все шире используется аутсорсинг. Он представляет собой привлечение специализированных организаций, имеющих высококвалифицированных специалистов, а также располагающих постоянно обновляющимися программными продуктами и базами законодательно-правовых актов для выполнения непрофильных функций [1].

Цель статьи заключается в изучении понятия аутсорсинг, его преимущества и недостатки, определения проблем, возникающих при осуществлении ведения бухгалтерского учета в условиях аутсорсинга.

Объектом данной статьи является определение и особенности формирования рискоориентированного подхода к ведению бухгалтерского учета в условиях аутсорсинга.

Предмет статьи заключается в обосновании понятия бухгалтерского аутсорсинга для малых инновационных предприятий (далее МИП).

Бухгалтерский аутсорсинг – это вариант обеспечения выполнения функций бухгалтерского учета на предприятии, который представляет собой предоставление отчетности в налоговые органы и фонды специальной компанией, с которой заключен договор сотрудничества. Крупные аутсорсинговые компании несут полную ответственность перед своими клиентами и имеют соответствующую своему статусу компетенцию.

В чем же преимущества сотрудничества с аутсорсинговыми компаниями? Прежде всего, это ресурсы, которыми такие компании располагают. К ним относятся [2, с. 54]:

- профессиональные ресурсы (то есть специалисты высочайшего уровня, имеющие огромный опыт работы в данной сфере);
- производственно-технологические ресурсы (компания обладает необходимыми мощностями, которые позволяют использовать самые совершенные технологии для ведения бухгалтерского учета);
- финансово-административные ресурсы (компания имеет возможность управлять всеми процессами так, чтобы минимизировать затраты и ускорить их выполнение). Наем собственных бухгалтерских работников – это достаточно дорогостоящее мероприятие, которое несет в себе большую долю рисков.

В ходе осуществления деятельности по оказанию услуг по ведению бухгалтерского учета участники этих отношений сталкиваются с разнообразными проблемами, которые возникают вследствие реализации различных видов риска. Поэтому, при применении бухгалтерского аутсорсинга на МИП'ах необходимо не только учитывать действие возникающих при этом рисков, но также принимать меры по их снижению [2; 3].

Под участниками отношений бухгалтерского аутсорсинга будем понимать организацию, получающую такую услугу, и организацию-аутсорсера, оказывающую такую услугу [4, с. 8].

Риски, возникающие у всех участников отношений бухгалтерского аутсорсинга, можно разделить на две группы: 1) риски, не связанные с отношениями бухгалтерского аутсорсинга; 2) риски, связанные с отношениями бухгалтерского аутсорсинга. К первой группе относятся риски, свойственные любому коммерческому предприятию: политические, страновые, имущественные, валютные, финансовые риски, риски недобросовестной конкуренции, риски неисполнения договоров контрагентами и т. д. Ко второй группе относятся риски, свойственные именно участникам отношений бухгалтерского аутсорсинга.

У организации-аутсорсера риски, связанные с отношениями бухгалтерского аутсорсинга, в свою очередь подразделяются на две группы рисков:

- а) риски, которые организация-аутсорсер разделяет с организацией-клиентом (необходимо при заключении договора возмездного оказания услуг четко определить обязанности сторон, установить сроки выполнения обязательств, и особенно четко разграничить ответственность организации-заказчика и аутсорсинговой организации за выполнение тех или иных операций по ведению бухгалтерского учета);
- б) риски, не связанные с деятельностью в области оказания услуг данному клиенту, но в отношении которых существует вероятность (и иногда даже немалая) их наступления (не связана с финансово-хозяйственной деятельностью организации-аутсорсера; эти риски обусловлены обстоятельствами, которые могут возникнуть независимо от деятельности данной организации, и на которые она не может повлиять, однако может их уменьшить, применив некоторые меры) [5, с. 33].

Система рисков второй группы, возникающая у предприятия-аутсорсера, подана в табл. 1 [5, с. 33].

Теоретически оценивать величину риска можно количественными и качественными методами. Количественно оценить величину риска, обусловленного применением бухгалтерского аутсорсинга, можно как сумму излишних расходов и потерь (в том числе штрафных санкций и пени за несвоевременные и некорректные действия,

нарушающие положения налогового и бухгалтерского законодательства), а также как сумму недополученного финансирования.

Таблица 1

Система рисков

Группа рисков	Виды рисков
Риски, обусловленные постановкой бухгалтерского учета в организации-аутсорсере	Риски, связанные с законодательным регулированием бухгалтерского учета
	Риски, связанные с неэффективным управлением бухгалтерским учетом на предприятии
	Риски, связанные с низкой квалификацией персонала, ведущего бухгалтерский учет в организации-аутсорсере
	Риски, связанные с созданием и функционированием бухгалтерской информационной системы внутри предприятия
Риски, сопровождающие финансово-хозяйственную деятельность организации-аутсорсера	Риски, связанные с несоблюдением условий договора заказчиками
	Риски, связанные с несознательным отношением заказчиков к возложенным на них обязанностям
	Риски, связанные с крахом бизнеса заказчика
	Риски, связанные с потерей репутации организации-аутсорсера в случае отсутствия информационной безопасности заказчика (информационный риск, связанный с организацией хранения документов, баз данных заказчиков)
	Риск давления на бухгалтера, ответственного за ведение бухгалтерского учета у заказчика, со стороны руководства заказчика
	Риски, связанные в возможной низкой квалификацией персонала, ведущего бухгалтерский учет у заказчика, и оказывающего консультационные услуги
	Риски, связанные с отсутствием эффективного контроля за действиями персонала, ответственного за ведение бухгалтерского учета у заказчика и оказание консультационных услуг
	Риски, связанные с передачей сотрудниками предприятия коммерческой информации конкурентам
Риски, связанные с возмещением причиненного ущерба заказчику	
Риски, обусловленные нарушением требований Законодательства	Риски, связанные с нарушением гражданского, налогового, бухгалтерского, трудового, экологического и иного законодательства
Риски, обусловленные негативными действиями конкурентов	Риски, связанные с более привлекательными условиями оказания идентичных услуг конкурентами
	Риски, связанные с угрожающими действиями конкурентов

Однако, зачастую, количественно оценить тот или иной вид риска не представляется возможным. Поэтому можно использовать матрицу рисков, где виды риска распределены между различными областями, характеризующимися как области высокого, среднего и низкого риска.

Область низкого риска не нуждается в усилении контроля. В этом случае риски, угрожающие экономической безопасности предприятия, малы, но в будущем (потенциально) они все-таки могут повлиять на деятельность организации-аутсорсера.

Область среднего риска требует усиления контроля. При этом риски при недостаточном внимании могут оказывать негативное влияние на экономическую безопасность предприятия [6, с. 7-11].

Область высокого риска соответствует условиям, при которых могут возникнуть катастрофические последствия для предприятия, в том числе банкротство. Область высокого риска требует особого контроля, организации необходимо не допускать его появления. Таким образом, предприятию необходимо разработать мероприятия по выявлению и устранению рисков, которые оказывают наиболее существенное влияние на его деятельность.

Как показали проведенные исследования, наиболее значимыми инструментами снижения рисков, обусловленных ведением бухгалтерского учета в условиях аутсорсинга, являются:

- существенные условия договора возмездного оказания услуг ведения бухгалтерского учета сторонней организацией (то есть бухгалтерского аутсорсинга);
- положения учетной политики у организации-заказчика услуг ведения бухгалтерского учета;
- резервирование.

В целях снижения вышеуказанных рисков при заключении и исполнении любого вида договоров на оказание услуг по ведению бухгалтерского учета целесообразно [7]:

- включать в текст договора все существенные условия для договоров данного вида и максимально детализировать предмет договора;
- обеспечивать соразмерность стоимости оказанных услуг их объему, качеству и трудозатратам;

– при заключенні договору на ведення бухгалтерського учета и составление отчетности необходимо детально прописать обязанности сторон, определить конкретный перечень операций, которые будет выполнять организация-аутсорсер, разработать и утвердить график документооборота и установить сроки выполнения обязательств, порядок предоставления отчетности о выполненной работе [6, с. 7–11].

Таким образом, рискоориентированный подход, используемый при осуществлении бухгалтерского аутсорсинга, поможет участникам этих отношений снизить возможные риски и смягчить силу их проявления. Это будет способствовать обеспечению непрерывности их деятельности и развития инновационной деятельности в целом.

Сравнив два возможных варианта организации бухгалтерского учета на предприятии, можно однозначно сказать, что использование компании аутсорсера выгодно для организации в силу объективных причин, причем выгода от использования компании аутсорсера значительна и сохраняется и при аутсорсинге услуг главного бухгалтера (то есть не комплексного аутсорсинга бухгалтерского учета), и при других возможных вариантах, таких как аутсорсинг отдельного участка бухгалтерского учета, например: учета заработной платы, учет основных средств, но не стоит забывать, что существуют ряд факторов, которые в ряде случаев имеют более приоритетное значение, чем выгода от сокращения расходов организации, основные из них: получение оперативной информации для данных управленческого учета и бухгалтерского при условии не четко отлаженного бизнес-процесса получения учетной информации.

Для решения данной проблемы в организации необходимо четко регламентировать бизнес-процесс получения учетной информации. В случае наличия четко отлаженного бизнес-процесса получения учетной информации возможно корректное разделение управленческого учета и бухгалтерского с передачей последнего аутсорсеру.

Научный руководитель – канд. экон. наук, доцент Часовникова Ю. С.

Литература: 1. Сафарова, Е. Ю. Аутсорсинг учетных процессов / Е. Ю. Сафарова. – М. : Книжный мир, 2009. – 129 с. 2. Шевелев А. Е. Риски в бухгалтерском учете : учебн. пособ. / А. Е. Шевелев, Е. В. Шевелева. – М. : КНО-РУС, 2009. – 280 с. 3. Филина Ф. Н. Аутсорсинг бизнес-процессов: проблемы и решения / Ф. Н. Филина. – М. : ГроссМедиа: РОСБУХ, 2008. – 208 с. 4. К росту производительности через аутсорсинг // Логинфо – 2002. 6. – № 3. 5. Михайлов Д. В. Аутсорсинг. Новая система организации бизнеса. Учеб. пособ. – М. : КноРус, 2006. 6. Дж. Брайан Хейвуд Аутсорсинг: в поисках конкурентных преимуществ М. : "Вильямс", 2004. 7. Уткин Э. А. Управление рисками предприятия : учебн.-практ. пособ. / Э. А. Уткин, Д. А. Фролов. – М. : ТЕИС, 2010. – 247 с. 8. Цели и методы аутсорсинга // Логистика – 2003. – № 2. 11. Евгений Аксенов, Игорь Альтшулер Аутсорсинг: 10 заповедей и 21 инструмент. – СПб. : Питер, 2009. 9. Гаджинский А. М. Логистика : Учебник для высших и средних спец. уч. заведений. 4-е изд., перераб. и доп. / А. М. Гаджинский. – М. : Маркетинг, 2001. – 234 с. 10. Задача «производить или закупать»: анализ факторов принятия решения // Логинфо – 2001. – № 7 – 8. 11. Цели и методы аутсорсинга // Логистика – 2003. – № 2. 11. Евгений Аксенов, Игорь Альтшулер Аутсорсинг: 10 заповедей и 21 инструмент. – СПб. : Питер, 2009.

ПРОБЛЕМА БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

УДК 331.56

Копендаха А. О.

Студент 1 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Розглянуто досить актуальну в наш час проблему безробіття в Україні, дається визначення терміна «безробіття», а також запропоновано шляхи вирішення цієї проблеми.

Ключові слова: безробіття, зайнятість, населення, ринок праці, працевлаштування.

Анотація. *Рассматривается весьма актуальная в наше время проблема безработицы в Украине, дается определение термина «безработица», а также предложены пути решения этой проблемы.*

Ключевые слова: *безработица, занятость населения, рынок труда, трудоустройство.*

Annotation. *This article is considered rather actual in our time the problem of unemployment in Ukraine, defines the term “unemployment” and proposed solutions to this problem.*

Keywords: *unemployment, employment, labor market, job placement.*

Праця є одним з основних джерел багатства, фактором зростання виробництва. Тому суспільство на всіх етапах розвитку цікавило питання про ефективність використання робочої сили, оскільки доведено, що зростання безробіття на 1 % скорочує ВВП на 2 %.

Безробіття – це одна з корінних соціально-економічних проблем сучасного етапу розвитку вітчизняної економіки та важлива характеристика конкурентоспроможності ринку праці. Надмірне безробіття негативно відображається на всій економіці країни, саме тому вивчення цього питання на сьогодні є актуальним.

Через зменшення джерел доходів сімей при зростанні безробіття виникає деградація споживання, зменшується попит на товари і послуги, звужується податкова база формування бюджету та реалізація соціальних програм. Через зростання рівня безробіття виникає збільшення показників злочинності та суїцидів (згідно з дослідженнями, зростання безробіття на 1 % призводить до збільшення числа самовбивств на 4,1 %, кількості арештованих за кримінальні діяння – на 5,7 %) [1].

Безробіття становить загрозу стабільному національному розвитку та національній безпеці, оскільки може виступати головною причиною соціально-економічної дестабілізації серед працівників великих промислових та ключових у життєзабезпеченні країни підприємств (особливо військово-промислового комплексу) або ж добре організованих професійних груп (вчителі, лікарі, шахтарі, енергетики тощо). Безробіття стає фактором дестабілізації і у тому випадку, коли суттєво зростає кількість осіб, які упродовж тривалого часу шукають роботу – люди знаходяться у відчаї, погано контролюють свою поведінку і здатні на будь-які погрозливий вчинки, у тому числі й антиурядові акції.

Тобто, дане питання є надзвичайно актуальним на сьогоднішній день і потребує приділення значної уваги з боку держави для врегулювання основних недоліків.

Протягом останніх років проблеми безробіття неодноразово розглядалися у працях багатьох українських вчених і практиків, а також інших зарубіжних фахівців. Проте, незважаючи на значний загальносвітовий науковий доробок, проблеми безробіття і по цей час залишаються вивченими недостатньо глибоко.

Метою статті є оцінення сучасного стану безробіття в Україні; дослідження основних проблем виникнення безробіття в Україні та аналізування його наслідків; запропонування шляхів вирішення даного питання.

Безробіття – це соціально-економічне явище, що пов'язане з перевищенням пропозиції робочої сили відносно попиту на неї, стан зайнятості частини економічно активного населення [2]. Стан безробіття базується на трьох критеріях, які повинні задовольнятися одночасно:

- «без роботи», тобто відсутність роботи за наймом або самозайнятості;
- «готовність і здатність працювати у даний час»;
- «пошук роботи» [3].

До 90-х років ХХ століття в усіх постсоціалістичних країнах безробіття офіційно не визнавалося. В Україні вперше у 1991 році з прийняттям Закону «Про зайнятість населення» законодавчо визначилось безробіття [4]. Для українського суспільства проблема безробіття продовжує залишатися гострою. Вагомий внесок до формування безробіття в Україні здійснює прихована його форма, тобто небажання чи неможливість значної частини безробітних осіб працездатного віку реєструватися в службах зайнятості. Таким чином, сьогодні в Україні рівень безробіття складає 7,4 % і знаходиться на рівні з країнами ЄС, а рівень зареєстрованого безробіття тільки 2,1 %. Найвищий рівень безробіття спостерігається в Західних областях країни, зокрема, найбільше безробітних зафіксовано у Волинській, Житомирській, Закарпатській, Івано-Франківській, Львівській та Тернопільській областях. У Харкові, офіційно зареєстрований рівень безробіття на початок 2008 року склав 2,21 %. Найнижчий рівень безробіття відзначається в Києві та Севастополі. Зареєстроване безробіття вище в сільських районах, ніж у містах, – 427 900 і 362 300 чоловік відповідно [5].

Зміни в економіці країни призводять до негативних наслідків на ринку праці регіонів і держави в цілому. Виділяють такі причини виникнення безробіття: міграція робочої сили (5 млн українців-заробітчан у країнах Заходу) [5]; спад економіки і відповідне скорочення сукупного попиту на робочу силу; структурні зрушення; важкі умови праці; нерегулярна чи взагалі відсутня виплата заробітної плати; обмежена кількість робочих місць; процеси приватизації та роздержавлення.

Через виникнення безробіття може бути посилення соціальної напруги; зростання кількості психічних захворювань; посилення соціальної диференціації; загострення криміногенної ситуації; падіння трудової активності; скорочення податкових надходжень; зменшення ВВП; падіння життєвого рівня населення; зростання витрат на допомоги безробітнім.

Попри всі негативні наслідки, безробіття має й позитивні свої сторони: підвищення соціальної цінності робочого місця; збільшення особистого вільного часу та свободи вибору місця роботи; зростання соціальної значимості й цінності праці; зростання конкуренції між працівниками; стимулювання підвищення інтенсивності і продуктивності праці; можливість для безробітного використати перерву в зайнятості для перенавчання, підвищення рівня освіти.

Щодо долання причин безробіття, то вони мають регулюватися державою – починаючи від професійної орієнтації молоді та завершуючи регулюванням оплати праці.

Зростання можливостей економіки щодо забезпечення робочими місцями відчутно особливо у сфері підприємництва. Щодо розширення зайнятості на селі, то воно пов'язане з підтримкою й заохоченням розвитку видів діяльності на сільських територіях, що підтверджується досвідом зарубіжних країн [6], а також створення сприятливого соціального середовища для підвищення престижу та мотивації праці, насамперед у молоді.

Важливим моментом є працевлаштування молоді. Основи молодіжної політики були закладені в Україні Декларацією «Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні» (15 грудня 1992 року) і Законом України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» (5 лютого 1993 року) [7]. Проте, зробивши аналіз, можна стверджувати, що в законодавчих та нормативних актах, які регулюють зайнятість молодих громадян, недостатньо враховано соціально-економічні можливості України. Тому для розв'язання цих проблем можна створити підприємства для працевлаштування молоді у вільний від навчання час; сприяти створенню малих молодіжних підприємств; створювати при вузах або при службах зайнятості відділів сприяння працевлаштуванню [7].

Появлення економічної діяльності, збільшення обсягів інвестиційних вкладень у розвиток малого підприємництва позитивно впливатимуть на створення нових робочих місць і сприятимуть зростанню рівня зайнятості населення. Більш ефективному використанню наявних та створенню додаткових робочих місць сприятиме впровадження мінімальної погодинної заробітної плати. Матиме позитивний вплив стратегія формування державного замовлення на підготовку кадрів для галузей економіки.

На проведення політики зайнятості держава витрачає приблизно 0,41 % ВВП, що значно менше, ніж в інших країнах (2,6 % – Швеція, 3 % – Франція, 1,6 % – Угорщина) [8]. Тому першочерговим завданням у проведенні активної політики ринку праці повинно бути її фінансове забезпечення. Для збільшення фінансування зайнятості населення необхідно посилювати вплив держави на рівень національного виробництва.

Отже, на сучасному етапі формування ринку праці повинно відбуватися як на регіональному і національному, так і на міжнародному рівні. Практика країн з розвинутою економікою свідчить, що країни, які формують ринок праці з урахуванням національних і міжнародних пріоритетів, мають низький рівень безробіття і висококваліфіковану робочу силу. Також, аналізуючи помилки багатьох вчених, слід чітко розмежовувати такі поняття, як державне регулювання зайнятості, тобто вплив держави щодо стимулювання розвитку робочих місць, та державного регулювання ринку праці, тобто регулювання наслідків функціонування економіки, пов'язаних з виникненням безробіття.

Таким чином, проблема безробіття в Україні набуває особливої актуальності і потребує глибокого наукового аналізу та вироблення на цій основі практичних рекомендацій, які можуть використовуватися для розробки і реалізації ефективної соціально-економічної політики, направленої на забезпечення продуктивної зайнятості економічно активного населення країни і зменшення рівня безробіття до мінімального соціально-допустимого рівня.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Мащенко М. А.

Література: 1. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>. 2. Гальків Л. І. Втрати людського капіталу України: чинник безробіття / Л. І. Гальків / Економіка і регіони. – 2009. – № 2. – С. 110 – 113. 3. Безробіття в Україні: причини, види, наслідки / Чурилова О. В. / Наукові доробки молоді – вирішенню проблем європейської інтеграції. – 2008. – Т. 2 – с. 182–184. 4. Серьогіна Ю. С. Безробіття в Україні : проблеми та перспективи / Ю. С. Серьогіна / Наукові доробки молоді – вирішенню проблем європейської інтеграції. – 2008. – Т. 2 – с. 171–173. 5. Про зайнятість населення : Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>. 6. Ляшенко О. А. Професійне навчання та професійна підготовка як інструмент подолання безробіття / О. А. Ляшенко / Економіка і держава. – 2008. – № 5. – С. 94 – 95. 7. Котова О. В. Державна молодіжна політика: проблеми працевлаштування молоді / О. В. Котова / Наукові доробки молоді – вирішенню проблем європейської інтеграції. – 2008. – Т. 1 – С. 38 – 40. 8. Світовий

досвід та основні напрями державного регулювання зайнятості в Україні / Прушківська Е. В. / Держава та регіони. – 2008. – № 4. – С. 182 – 186.

ІННОВАЦІЙНІ ПРОДУКТИ БІОЕКОНОМІКИ ЯК ДЖЕРЕЛО СТАЛОГО РОЗВИТКУ

УДК 330.341.1

Корнєєва Г. Ю.

Магістр 1 року навчання
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Висвітлено провідні напрями розвитку біоекономіки в світі в умовах адаптації стратегії сталого розвитку до сучасних умов господарювання. Проаналізовано основні інноваційні продукти в сфері біоекономіки, які на сьогодні існують в світі і безпосередньо в Україні. Обґрунтовано необхідність подальшого розвитку біотехнологій з метою виходу з ситуації виснаження природних ресурсів. Запропоновано перелік інноваційних продуктів, які можуть становити основу концепції сталого розвитку в Україні.

Ключові слова: біоекономіка, біотехнології, альтернативна енергетика, сталий розвиток.

Аннотация. Рассмотрены ведущие направления развития биоэкономики в мире в условиях адаптации стратегии устойчивого развития к современным условиям хозяйствования. Проанализированы основные инновационные продукты в сфере биоэкономики, которые на сегодня существуют в мире и непосредственно в Украине. Обоснована необходимость дальнейшего развития биотехнологий с целью выхода из ситуации истощения природных ресурсов. Предложен перечень инновационных продуктов, которые могут составлять основу концепции устойчивого развития в Украине.

Ключевые слова: биоэкономика, биотехнологии, альтернативная энергетика, устойчивое развитие.

Annotation. The major ways of the world's bioeconomy development in conditions of sustainable development strategy adaptation to modern economy conditions were described. Main innovative products in bio-economical sphere, which are present at this moment in the world and particularly in Ukraine, were analyzed. The necessity of further development of biotechnologies in the world for solving the problem with depletion of natural resources was proved, and also was provided the list of innovative products, on which the concept of the sustainable development strategy for Ukraine can be based.

Keywords: bioeconomics, biotechnology, alternative energy, sustainable development.

Поряд із безліччю кризових ситуацій економічного, політичного, соціального характеру, які час від часу виникають у процесі розвитку будь-якої країни, саме екологічні кризи завдають масові негативні, а інколи й незворотні, наслідки, що потребують вирішення тільки у єдності дій міжнародної спільноти. Сучасний світ стоїть на порозі екологічних змін, коли ще можна відновити екологію, тим самим зробити крок до усвідомленої взаємодії з навколишнім середовищем, що передбачено концепцією сталого розвитку. На шляху до ефективного та збалансованого природокористування на сьогодні існує дуже багато проблем, але провідні країни світу вже розпочали активно вживати заходів щодо зменшення негативного впливу на екологію. Одним із таких напрямів є розвиток біоекономіки, яка покликана вирішувати питання взаємодії між природним середовищем та діяльністю людини з метою реалізації на практиці концепції сталого розвитку.

Загальнотеоретичні позиції, що стосуються аналізу становлення та впровадження на практиці основ концепції біоекономіки, найбільш повно подані в роботах таких авторів як, Х. Енрікеса, Р. Мартинес, М. Кірхер.

Серед російських авторів питанням розвитку біоекономіки як науки приділяють велику увагу Глазко В. І. та Новіков О. І. Проблеми та перспективи біоекономіки на сучасному етапі господарювання висвітлено в роботах українського вченого Талавирі М. П. [3].

На сьогодні проблема комплексного підходу до питання теоретичного осмислення необхідності біоекономіки та впровадження на практиці основ біоекономіки залишається недостатньо розробленою в науковій літературі.

Мета статті – проаналізувати провідні напрямки і основні інноваційні продукти біоекономіки та обґрунтувати необхідність впровадження концепції біоекономіки на практиці.

В останні десятиліття більшість розвинутих країн світу активно впроваджує в свою політику основні засади концепції сталого розвитку. Створюються державні органи, відповідальні за сталий розвиток (ради, комісії, комітети при урядах або главах держав), дістають подальшого розвитку моделі сталого виробництва та споживання, залучаються до реалізації стратегії сталого розвитку всі сектори економіки, всі види бізнесу, проектується нормативно-правове забезпечення концепції.

Сталий розвиток розуміється, перш за все, як ідеологія, що спрямована забезпечувати населення землі матеріальними та духовними благами без значного ушкодження природного середовища. Тобто вирішується питання економічного зростання зі зменшенням деградації та забруднення навколишнього середовища. Саме біоекономіка покликана створити дієву та ефективну, екологічно чисту та технічно вдосконалену систему виробництва. Інноваційні продукти біоекономіки – це альтернативні рішення, які поєднують у собі шлях до економічного зростання і користь для екології.

Обсяг інноваційної біоекономіки в Європейському союзі в 2010 році перевищив 2 трлн євро. За прогнозом Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) в 2030 р. на частку інноваційної біоекономіки припадатиме близько 3 % ВВП розвинених країн й істотно більше в країнах, що розвиваються. ОЕСР, Євросоюз, США, Китай, Індія і низка інших країн визначили біоекономіку як стратегічний пріоритет свого розвитку на найближчі десятиліття [1].

Біоекономіка – галузь знань на стику екології та економіки, що вивчає взаємовідношення людини і природи в процесі використання природних ресурсів, тому спирається на дві традиційні дисципліни: біологію та економіку. Біоекономіку прийнято ділити на зелений (сільське господарство, рибальство, а також харчова, лісова і целюлозно-паперова промисловість), червоний (біофармацевтика) і білий (виробництво біопалива і ферментів, біореабілітація ґрунту і води) сектори [2].

Аналіз літератури дозволив виділити основні сектори економіки, в яких найбільш розповсюджено застосування сучасних біотехнологій: хімічна та фармацевтична промисловість, аграрний та промисловий сектори, видобуток природної сировини, машинобудування. Таким чином, виділяються основні напрями розвитку біоекономіки – біоенергетика, біопаливо та біофармацевтика. Необхідно підкреслити, що всі біотехнології взаємопов'язані між собою: біопаливо є джерелом функціонування біоенергії, фармацевтичні розробки нових хімічних елементів та їх сполуки безпосередньо впливають на розвиток біопалива та біоенергетики.

Серед безлічі технологій та інноваційних розробок у сфері біоекономіки слід зосередити увагу на найбільш поширених та дискусійних, що на сьогодні існують в світі. Перш за все це стосується поновлюваних або альтернативних джерел енергії та виробництва сировини для біопалива.

Згідно зі звітом консультантів Ernst & Young (EY), опублікованому 25 лютого 2014, за індексом привабливості країн за їх джерелами альтернативної енергетики перші позиції в 2013 році займають Південна Африка, Бразилія, Чилі, Туреччина, Японія та Китай. Їм поступаються європейські країни, серед яких Німеччина та Великобританія, через недостатню прозорість в державній довгостроковій стратегії. Слід зазначити, що перевагами сонячної енергії вже користуються такі велетні світової економіки, як Walmart, Google, IKEA, Apple [3].

Надзвичайно гостро на сьогодні постала проблема заборгованості України за російський газ і побоювання зриву поставок цього палива до Європи. Більшість експертів стверджують, що поки Європейський Союз не може обійтися без російського газу, проте є інший шлях – використання біопалива. Відомо, що біопаливо можливо виробляти на основі рослинної або тваринної сировини, з продуктів життєдіяльності організмів або органічних промислових відходів. Це можуть бути комунальні стічні води, органічні стоки харчової, текстильної та легкої промисловості, відходи молочних, тваринницьких, інших харчових виробництв тощо. Цей напрям біопалива тільки починає свою історію. А сьогодні активно застосовується продукція, що отримується в процесі утилізації деревних відходів – пеллет.

За даними Канадської асоціації виробників пеллет на півдні США за 2012 – 2013 роки обсяги виробництва та експорт деревних паливних гранул в Європу збільшилися в три рази. Європейські країни збільшать імпорту твердого біопалива до 50 – 80 млн т до 2020 року, оскільки згідно з Пакедом заходів із клімату та енергетики («Проект 20/20/20») передбачається довести виробництво енергії з відновлюваних джерел в ЄС до 20 %. Все це планується досягти, в основному, за рахунок модернізації існуючих електричних об'єктів і переведення їх на тверде біопаливо замість вугілля, а також будівництво нових електростанцій на біомасі [3].

Енергетичні проекти, які плануються в майбутньому реалізувати, такі:

- Великобританія переводить електростанцію Lynemouth на деревні гранули, а також передбачає ввести в експлуатацію завод на поновлюваних джерелах енергії Tees;
- у Данії компанія Dong планує перевести теплоелектроцентраль на деревні гранули;

- Італійська компанія Biomasse Italia, яка є одним із найбільших виробників альтернативної енергії в Європі, в майбутньому запускає ще 2 електростанції на півдні країни;
- в Швеції планується декілька значних проєктів з будівництва ТЕЦ, які будуть використовувати деревну тріску.

Виникає дійсно актуальне питання – чи зможе біопаливо замінити природний газ? Відповідь дізнаємося в найближчому майбутньому.

Цікавими інноваційними продуктами та розробками біоекономіки є паливо із морської води, електромобілі, рослинні сонячні панелі та екологічний асфальт.

Нова технологія отримання палива із морської води була запропонована вченими з Naval Research Laboratory. Вона дозволяє витягувати з морської води CO_2 і H_2 для подальшого їх перетворення на рідке вуглеводневе паливо. Електромобілі найбільш поширені в Норвегії, де за 2013 рік було продано 9 % електромобілів від усієї кількості нових авто [3]. Слід зауважити, що власники такої техніки користуються певними фінансовими та дорожньо-транспортними привілеями перед всіма іншими, адже вони звільнені від податків та можуть використовувати для руху окрему смугу. Таким чином, навіть окрема людина може покласти свій невеликий внесок у процес реалізації принципів сталого розвитку.

Сонячна панель, яка також наділена екологічними властивостями, адже працює на рослинах, моху та ґрунті, була розроблена студентами Інституту прогресивної архітектури (Каталонія). Плюс цієї системи в тому, що вона може працювати навіть на територіях, де трохи сонячного світла. Замінивши рослини, наприклад, мохом, можна зробити батареї більш продуктивними в темних місцях, оскільки мох може вільно рости в тіні. Це буде дуже корисно для країн, що розвиваються, оскільки в них немає постійного доступу до електроенергії.

У провінції Мадрид вдало завершився експеримент із використання екологічного асфальту, який був вироблений із вторсировини – пластмаси і каучукових шин. Цей екологічний проєкт фінансує Євросоюз за підтримки декількох іспанських вузів (бюджет – €1,5 млн). За підсумками проведених досліджень автори дійшли висновку, що пластиково-каучуковий асфальт має більшу міцність і менше потребує оновлення. Крім того, він є екологічно-чистим, його роблять із матеріалів, які найчастіше відправляють на звалища або спалюють, і в атмосферу під час їх знищення викидаються шкідливі відходи [3].

Для України актуальним залишається газове питання, яке сьогодні досить жваво обговорюється в політиці. Розробляються проєкти та заходи щодо зменшення конфлікту з Росією. Багато політиків та економістів пропонують вирішувати проблему різними шляхами. Одним із можливих альтернативних напрямів вироблення електроенергії є біопаливо. Через наявний потенціал та розвинуту систему українського агросектору можливо використання біопеллет, вироблених із відходів сільгоспвиробництва. Подальша розробка та реалізація на практиці принципів заміщення газу біопаливом буде сприяти залученню іноземних інвестицій до екологічно чистих проєктів, які так популярні серед міжнародної спільноти. Це дасть позитивний ефект як для економіки, так і для екології.

В українському середовищі вже постало питання на законодавчому рівні про впровадження заходів щодо використання біомаси. Про це повідомив голова біоенергетичної асоціації України Г. Гелетуха. Як зазначив політик, Україна має значні ресурси з аграрної біомаси та сільгоспвідходів, зокрема, аграрних стебел, лушпиння насіння і т. д. Також до 2020 року Україна може вийти на значний рівень використання біомаси, яка може замінити 3,5 млрд кубометрів газу. Дані за 2020 рік були сприйняті урядом і закладені в проєкт програми національного плану дій з енергетики. Єдиною перешкодою на шляху до переходу на біомасу є те, що природний газ є «най дешевшим паливом через державну політику і виробники альтернативної енергетики не можуть конкурувати з ціною на газ, і держава поки не стимулює і не субсидіює виробництво біомаси» [3].

Але слід зауважити, що все ж таки в Україні поступово починають реалізовуватися біопроекти. Зокрема, в 2013 році на Глобинському цукровому заводі було завершено будівництво біогазової установки. Вона буде щорічно переробляти 120 тис. т бурякового жому та виробляти близько 14,4 млн куб. м біогазу, що дозволить холдингу знизити річний обсяг споживання природного газу на 7,7 млн куб. м (майже на 50 %) [3].

Експерти та науковці багатьох країн визнають той факт, що біоекономіка є для всього світу пріоритетним напрямом розвитку. Інноваційні продукти біоекономіки вже приносять свої позитивні результати, захищаючи природне середовище та створюючи новий вектор розвитку міжнародної економіки та співробітництва. Найбільші економіки світу сприймають розвиток біотехнологій як ключ до виходу з еколого-економічної кризи, тому й вкладають значні кошти в біоекономіку. Ринок біопродуктів, біохімікатів, біопалива, біоенергії зростає дуже швидко та буде набирати обертів у найближчому майбутньому.

Виходячи з цього Україні потрібні екологічні проєкти, які будуть поширювати серед малого та середнього бізнесу ідеї важливості та необхідності впровадження принципів біоекономіки. Сектори економіки, які будуть активно залучатися до міжнародного співробітництва в сфері біоекономіки, це – агропромисловість, будівництво, хіміко-фармацевтична промисловість. Саме вони концентрують у собі потенціал для розвитку біотехнологій.

Література: 1. The Bioeconomy to 2030: designing a policy agenda [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.oecd.org/futures/long-termtechnologicalsocietalchallenges/bioeconomyto2030designingapolicyagenda.htm>. 2. Македон Г. Н. Биоэкономика как одна из основ устойчивого развития общества / Г. Н. Македон, Н. П. Талавыря // Известия Великолукской ГСХА. – 2013. – № 1. – С. 31–35. 3. Биоэнергетика и биотопливо в Украине [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.biowatt.com.ua>. – Название с экрана.

ЕКОНОМІЧНА СПАДЩИНА САЙМОНА КУЗНЕЦЯ

УДК 330.8 (477)

Костенецька Т. Г.

Студент 1 курсу

факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Висвітлено основні досягнення у сфері економіки відомого економіста Саймона Кузнеця. Розглянуто внески економіста і їх вплив у науці. Наведено приклади досліджень і їх важливість у сучасному економічному розвитку.

Ключові слова: процес розвитку, економічне зростання, цикл, кон'юнктура.

Аннотация. Раскрыты основные достижения в сфере экономики известного экономиста Саймона Кузнеця. Рассмотрено вклад экономиста и их влияние на науку. Представлены примеры исследований и их важность в современном экономическом развитии.

Ключевые слова: процесс развития, экономический рост, цикл, конъюнктура.

Annotation. Article is dedicated to the major advances in the field of economics known economist Simon Kuznets. Discloses some of the contributions economist and their impact on science. Provides examples of research and its importance in the modern economic development.

Keywords: development, economic growth, cycle, conjuncture.

Праць, які б були присвячені аналізу наукової спадщини С. Кузнеця на дуже багато. До того ж вони носять суперечливий характер, так як при перекладі його праць з іноземної мови робиться чимало помилок. Необхідність аналізу досліджень економіста є актуальними, так як його відкриття у даній сфері мають вплив на розвиток сучасної економіки, так і суспільства у цілому.

Метою статті є аналіз внеску Саймона Кузнеця у економічну науку.

Наукова спадщина Саймона Кузнеця – вагомий внесок у світову економіку. До його заслуг можна віднести те, що саме він першим виявив закономірність у взаємозв'язку епохальних нововведень, яка простежується при переході від однієї епохи до іншої. Тим самим він зробив висновок, що інновації прискорюють темпи економічного зростання. Саме при зміні можливостей задовольняти все більше потреб, нові технології відіграють важливу роль, так як з розвитком економіки збільшується їх ефективність.

Великий економіст також знаменитий дослідженнями в області національного доходу. Насправді, він не перший, хто звернув увагу на галузь макроекономічної статистики, але саме його думка багато в чому була базовою у даній сфері. Кузнець – свого роду революціонер у статистиці, оскільки його дослідження національного доходу в трьох фазах досить виправдані і не випадкові, а також досі використовуються в офіційній статистиці США [1].

У всьому світі кожному відомий термін ВВП (валовий національний продукт). Саме Саймон Кузнець точно оцінив формування капіталу і заощаджень, випуск кінцевого продукту і розподіл доходу між різними верствами населення. Його праці вплинули на дослідження економічного зростання саме тим, що дозволили виробити єдину методику при розрахунку національного доходу для всіх країн.

Можна сміливо стверджувати, що Кузнець стояв біля витоків кейнсіанської революції, так як створив новий підхід щодо досліджень в макроекономіці. Проте надалі він перевіряв як свою гіпотезу, так і інші в емпіричній

спроможності. Прикладами цього служать перевірка «великих циклів» Кондратьєва або гіпотези переходу до «самопідтримуючого зростання» Ростоу.

Найвищою оцінкою результатів його досліджень стала Нобелівська премія з економіки 1971 р., присуджена Кузнецю саме за праці з економічного зростання. Саймон виділив певну еру, названу «сучасним економічним зростанням», підтвердженням існування якої слугували практичні дослідження. Так, наприклад, такі ідеї як припущення, що економічне зростання «нового типу» поширилось із Західної Європи, досягаючи Росії та Японії, залежить від того, що середній дохід людини у кожному десятилітті збільшився в середньому на 15 %, що не простежувалося в більш ранні періоди.

Про біографію цього економіста можна говорити довго та багато, але в даній статті хотілося б приділити увагу саме його вагомій діяльності. Так, неможливо без його будь-яких біографічних відомостей говорити про досягнення, саме тому хотілося б зробити акцент на його перші роботи в Національному бюро економічних досліджень. Безпосередньо вони були пов'язані з аналізом кон'юнктури і циклів. Його статистична робота спрямувала свої зусилля на точне встановлення фактів, які стосувалися циклічних коливань окремих економічних процесів, а не на побудову якої-небудь загальної теорії або теоретичних даних [2].

Важливими є перші роботи автора, так як їх стиль відповідає тому, який вимагає точних даних: багатство технічної частини, емпіричні по духу і мають мало відокремлених і загальних міркувань. Все досить чітко і ясно, ось що потрібно для досягнення успіху в даній сфері.

Що стосовно його досліджень в галузі економічних циклів, то безперечно загальними фразами тут неможливо обмежитися. Глобальність проблеми також підкреслює його діяльність в питаннях гіпотези «вікового руху» або «вікового рівня». У дослідженні розвитку цієї гіпотези простежується властиве Кузнецю прагнення принциповості у висловлюваннях, наприклад, що не існує єдиного критерію для визначення «задовільності підбору» теоретичної кривої в обчисленні вікового рівня. Існує аспект квазіемпіричного узагальнення, який має велике значення для проектування статистичного ряду на певний період у майбутньому. Кузнець зазначає, що кожна математична крива, яка взята в якості рівня, незалежно від того, відзначає їх статистик чи ні, зобов'язує до певних висновків [3].

Для наочного підтвердження та перевірки своїх спостережень, Саймон визначив тривалість відхилень від початкового рівня, так звані «вторинні рівні». Суть полягає в тому, що середня тривалість циклу з середини ХІХ століття була в межах 22 – 25 років. Тобто важливість дослідження є у тому, що цикли відображають коливання відносних темпів економічного зростання, а не абсолютних показників ділової активності. Якість економічного зростання полягає невід'ємна від взаємозв'язку з капіталом, інвестиціями та технологічними змінами.

Саймон Кузнець зазначав, що саме внесок капіталу у розвиток національного виробництва відносно малий у порівнянні з людським капіталом, тому задля швидкого науково-технічного розвитку у країні необхідно мати необхідний початковий людський капітал. У іншому разі переходу до наступного технологічного укладу не відбудеться.

Такі висновки економіст робив на підставі різних факторів економічного росту. До них можна віднести прогрес в технології, розподіл населення по різним сферам (якості, віку, області трудової діяльності), міжнародний торгівлі, професійній робочій силі, брав до уваги структурні зміни в соціальній сфері та ринкових відносинах [4].

Таким чином, підсумовуючи вище викладений матеріал, необхідно зазначити: творчість Саймона Кузнеця справила великий вплив на розвиток як прикладної, так і фундаментальної економічної науки. Серед чималих внесків економіста, саме його теорія економічного зросту буде затребувана для подальшого розвитку у ХХІ сторіччі.

Важливо лише пам'ятати, що ефективність теорії буде у тому разі, коли подальші дослідження у цій сфері будуть враховувати та забезпечувати правильне розуміння законів розвитку людського суспільства і обов'язкову можливість їх дотримання у сучасному світі.

Отже, сміливо можна стверджувати, що дослідження Саймона Кузнеця вплинуло як на сучасний стиль економічного мислення, так і на рівень систематизації економічних знань.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Мащенко М. А.

Література: 1. Филатов И. В. Теоретическое наследие С. Кузнеця и проблемы модернизации постсоциалистических стран / И. Филатов [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.ecsostan.hse.ru>. 2. Митчелл У. Экономические циклы / У. Митчелл. – М. : 1930. – С. 194. 3. Абрамовиц М. Саймон Кузнец / М. Абрамовиц. – М. : 1924. – С. 233. 4. Исследовательский центр Саймона Кузнеця [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://ekonomika.by>.

ОСОБЛИВОСТІ ВЕДЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В КИТАЇ

УДК 657.1(510)

Кудас К. І.

Студент 3 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Розглянуто досвід ведення бухгалтерського обліку та проаналізовано основні особливості організації системи обліку в КНР. Розроблені рекомендації щодо уникнення різночитання звітності вітчизняними та китайськими бухгалтерами, а також щодо доцільності запровадження деяких аспектів бухгалтерського обліку Китаю в Україні.

Ключові слова: бухгалтерський облік, Китай, правова регламентація, континентальна модель, стандарти, звітність.

Аннотация. Рассмотрены опыт ведения бухгалтерского учета и проанализированы основные особенности организации системы учета в КНР. Разработаны рекомендации относительно избежания разночтений отчетности отечественными и китайскими бухгалтерами, а также касательно целесообразности внедрения некоторых аспектов бухгалтерского учета Китая в Украине.

Ключевые слова: бухгалтерский учет, Китай, правовая регламентация, континентальная модель, стандарты, отчетность.

Annotation. The article describes the experience of accounting and analyzes the main features of the organization of the accounting system in PRC. Recommendations for avoiding misunderstandings of reporting by Chinese and domestic accountants, as well as regarding the advisability of introducing some aspects of China's accounting in Ukraine are developed.

Keywords: accounting, China, legal regulation, the continental model, standards, reporting.

Системи бухгалтерського обліку різних країн відрізняються своїм різноманіттям. На сучасному рівні економічної інтеграції країн, бухгалтерський облік стає одним з засобів міжнародного спілкування. Саме тому надзвичайно високою є актуальність дослідження відмінностей і особливостей обліку в різних державах задля уникнення непорозумінь та задля взаємного обміну досвідом бухгалтерського обліку між ними.

Китай найчисельніша за населенням країна з економікою, що бурхливо розвивається. Ця держава – лідер за темпами росту кількості зовнішньоекономічних зв'язків. Правильне розуміння бухгалтерської звітності зарубіжними партнерами є запорукою ведення успішного бізнесу. Тому метою статі є дослідження особливостей бухгалтерського обліку у КНР та розробка рекомендацій щодо мінімізації помилковості трактування бухгалтерських понять та категорій як китайськими, так і вітчизняними спеціалістами, а також обґрунтування доцільності використання деяких аспектів китайського досвіду ведення обліку в Україні.

Об'єктом дослідження є система бухгалтерського обліку Китаю, а предметом виступають ті її особливості, що є відмінними від українських та загальносвітових стандартів, а також питання запровадження змін в українському обліку, опираючись на кращий досвід китайських колег.

Разом зі зміцнення партнерських зв'язків між нашими країнами питання дослідження особливостей обліку в Китаї набуває популярності серед вітчизняних вчених. Зокрема до його вивчення зверталися З. Бабаєва, А. Мазуренко, С. Поленова, А. Бірюкова та ін. [1–5]. Проте все ще залишилися недопрацьованими деякі аспекти бухгалтерського обліку КНР, які варті уваги українських бухгалтерів та законотворців у сфері обліку.

Правова регламентація бухгалтерського обліку Китаю має глибокі історичні коріння. Численні акти 50-х років були спробою створення єдиної системи бухгалтерського обліку нової держави. Саме вони заклали основу сучасного законодавства про бухгалтерський облік Китаю, що у цілому відповідає міжнародним стандартам [1]. Куайцзифа (законодавство про бухгалтерський облік) – це загальна назва правових норм, що регулюють економічні відносини, що складаються при здійсненні державними органами та підприємствами бухгалтерського обліку. Ведення бухгалтерського обліку в сучасному Китаї побудовано на двох основних масивах:

- правові акти спеціального характеру, що містять окремі вимоги по веденню бухгалтерського обліку й звітності;
- безпосередні базові джерела правового регулювання.

До першої групи, наприклад, відноситься Закон КНР 1992 року «Про управління стягнення податків», у якому міститься спеціальний розділ «Контроль за веденням бухгалтерської звітності й іншої господарської документації». У ньому, зокрема, визначено, що інформація про систему й способи ведення бухгалтерської звітності платника податків, направляється в податкові органи для звітності. Можна назвати також Тимчасові правила 1993 р. «Про прибутковий податок з підприємств» і ряд інших правових постанов. Одна з особливостей правової регламентації бухгалтерського обліку в Китаї полягає в практично обов'язковому включенні положень про звітність в податкові акти різного рівня.

До другої групи належать спеціальні норми, що визначають правила ведення бухгалтерського обліку й пов'язані з ними питання. До їхнього числа відноситься закон «Про сертифікацію професійних бухгалтерів», «Норми звітності підприємств» тощо. Основним у цій групі є Закон «Про бухгалтерський облік», складений для того, щоб стандартизувати й поліпшити бухгалтерський облік, гарантувати дотримання бухгалтерами закону й пустити в хід роль бухгалтерії в підтримці порядку соціалістичної ринкової економіки, зміцненні економічного керування й підвищенні ефективності економіки. У 2006 р. Комітетом з бухгалтерських стандартів Китаю були розроблені і затверджені базовий стандарт (подібний Концепції МСФЗ) і 38 нових стандартів бухгалтерського обліку на основі МСФЗ.

Названі нормативні акти, що становлять правову основу сучасного законодавства Китаю про бухгалтерський облік і регламентують такі напрями [2, с. 201]:

- концепція й основні цілі бухгалтерського обліку;
- об'єкт бухгалтерського обліку;
- основні принципи бухгалтерського обліку;
- система керування роботою по організації бухгалтерського обліку;
- якість бухгалтерських розрахунків;
- бухгалтерський контроль;
- сфера компетенції головного бухгалтера;
- ставлення до бухгалтерського персоналу й керівника підприємства.

Бухгалтерський облік у Китаї ведеться відповідно до єдиних принципів:

- бухгалтерські розрахунки ґрунтуються на фактично зроблених економічних діях, правдиво відображаючи фінансову ситуацію й господарські результати;
- бухгалтерська інформація відповідає вимогам державного макроекономічного регулювання й надає можливість для її всебічного розуміння;
- метод ведення бухгалтерського обліку протягом звітного періоду повинен бути єдиним;
- бухгалтерські розрахунки повинні проводитися вчасно;
- бухгалтерські записи й звіти повинні бути чіткими й придатними для використання;
- доходи повинні порівнюватися із собівартістю й витратам, бухгалтерські розрахунки можливих збитків і витрат повинні бути справедливими;
- кожний об'єкт майнових ресурсів повинен розраховуватися по фактичній собівартості;
- фінансовий звіт повинен всебічно відображати фінансову ситуацію й господарський результат діяльності підприємств.

Основними вимогами до фінансової звітності в Китаї є відображення відомостей [1]:

- про кошти й надходження від цінних паперів;
- про приймання, відчуження й використання цінностей;
- про боргові зобов'язання й розрахунки;
- про збільшення капіталу й понесені витрати;
- про розрахунок доходів, витрат, собівартості та про інші дані.

Питаннями звітності в Китаї займається Міністерство фінансів КНР, що відповідає за створення єдиної державної системи звітності в країні, а міністерства фінансів місцевих народних урядів – на місцях [3, с. 151].

Державні відомства, у тому числі й військові частини, а також різні господарські одиниці відповідно до єдиної державної системи звітності розробляють власні методи ведення бухгалтерського обліку, відомості про які направляються в місцеві міністерства фінансів і різні відомства.

Дані для звітності формуються на основі бухгалтерських документів, до яких відносяться головна й допоміжні бухгалтерські книги, меморіальні книги. Допускається паралельне використання ручного й автоматизованого обліку. При цьому програмне забезпечення і отримані форми звітності мають відповідати положенням Міністерства Фінансів.

Всі бухгалтерські документи й фінансові звіти ведуться китайською мовою. Одночасно вони можуть оформлятися якоюсь іноземною мовою або мовою національних меншостей. Бухгалтерські документи й фінансові звіти зберігаються 15 років [4, с. 5–6].

Записи в документах здійснюються в національній валюті Китаю, але можуть вестися й в іншій валюті, якщо про це є угода, наприклад, між партнерами на спільному підприємстві. Якщо використовується іноземна валюта, дані фінансових звітів повинні бути конвертовані в юані наприкінці року.

Фінансовий рік починається в Китаї 1 січня й закінчується 31 грудня. Протягом цього періоду облік ведеться наростаючим підсумком. Кожна структура формує фінансову звітність і направляє її щомісяця, щокварталу, щорічно в контролюючі відомства (насамперед, у відповідне міністерство фінансів і податкове бюро). Звітні документи підписуються керівником і відповідальною особою з бухгалтерії. Якщо на підприємстві заснована посада головного бухгалтера, то другий, після керівника, ставиться його підпис або печатка [4, с. 7].

Для організації роботи з бухгалтерського обліку на підприємствах створюються бухгалтерії, які можуть очолюватися головним бухгалтером, або так званим фучззєнь (відповідальною особою). При зміні бухгалтером місця роботи проводиться здача – приймання справ під спостереженням головного бухгалтера або відповідальної особи. Якщо це стосується головного бухгалтера або відповідальної особи, то дана процедура перебуває під спостереженням керівника підприємства.

Найважливішим завданням бухгалтерії і її співробітників є здійснення внутрішнього контролю за звітністю на підприємстві. На бухгалтерів покладається обов'язок по забезпеченню легальності, дійсності, точності й цілісності звітних даних. При виявленні серйозних недоліків керівникові підприємства представляється письмове зауваження, на яке він зобов'язаний відреагувати протягом десяти днів. При наявності складу злочину в діях бухгалтерів і керівників підприємств можливе застосування покарання відповідно до Кримінальний кодекс КНР [5].

Бухгалтерський персонал у Китаї повинен мати необхідні професійні знання. Призначення й зсув головних бухгалтерів або відповідальних осіб у відділах бухгалтерського обліку повинне проводитися за узгодженням з вищими установами, під чією юрисдикцією вони перебувають.

Китайський бухгалтер повинен досконало володіти іноземною мовою. Звітність у Китаї дуже часто складається англійською мовою, особливо якщо у фірми є іноземні постачальники. Це необхідно тому, що традиційне китайське написання тексту – не з ліва на право, а зверху вниз. А так як комп'ютерні облікові програми настроєні на європейське написання, то в китайських бухгалтерів, що не володіють іноземною мовою, виникають серйозні проблеми [5].

Таким чином, ведення бухгалтерського обліку в Китаї відноситься до континентальної моделі, для якої характерно мати тісні зв'язки з банками, які в основному й задовольняють фінансові запити компаній. Бухгалтерський облік регламентується законодавчо й відрізняється консервативністю. Так само для Китаю характерно, що орієнтація на управлінські запити кредиторів не є пріоритетним завданням обліку. Облікова практика в основному спрямована на задоволення вимог уряду, зокрема відносно оподаткування.

Отже, принципових відмінностей між стандартами ведення бухгалтерського обліку в Україні та Китаї майже не існує. Вимоги до нього у КНР відповідають міжнародним, як і українські, а тому можливі помилки у трактуванні зведені до мінімуму. Українським бухгалтерам, що мають справу з китайською звітністю слід:

- досконало володіти іноземною мовою, а також знати особливості використання тих чи інших категорій обліку на конкретній фірмі;
- обумовлювати заздалегідь валюту та періодичність звітності;
- звертати увагу на те, що різні галузі, сфери або регіони Китаю можуть мати свої особливості щодо принципів обліку.

Підсумовуючи, можна сказати, що найкращим шляхом вирішення і попередження проблем і непорозумінь є спілкування з китайськими колегами. Адже ознайомлення з усіма тонкощами обліку в КНР хоча взагалі й необхідне, проте може зайняти дуже багато часу. А в умовах сучасності це може коштувати підприємствам мільйони.

Щодо застосування досвіду бухгалтерського обліку КНР в Україні, то найкращим аспектом, на нашу думку, є можливість місцевих органів самоврядування разом з підприємствами, що функціонують на їх території, розробляти додаткові власні стандарти бухобліку. Це полегшує роботу бухгалтерів, адже ці стандарти відповідають саме особливостям їх підприємств й регіонів. Українським законодавцям також необхідно звернути увагу на те, що майже до кожного податкового правового акту включаються пояснення щодо особливостей обліку цього збору. Все це зменшить кількість помилок при здійсненні бухгалтерського обліку в Україні, зробить його ефективнішим та ще більше наблизить нашу систему до міжнародних стандартів.

Література: 1. Закон КНР «Про бухгалтерський облік» 2. Бабаева, З. Ш. Бухгалтерський облік у закордонних країнах / З. Ш. Бабаева. – М. : Фенікс, 2009. – 256 с. 3. Мазуренко, А. А. Закордонний бухгалтерський облік і аудит / А. А. Мазуренко. – М. : Кнорус, 2010. – 236 с. 4. Поленова С. Н. Природа регулювання бухгалтерського учета в Китає / С. Н. Поленова. – М. : № 6. – Аудит и финансовый анализ. 2009. С. 1–10. 5. Інтернет видання «Бухгалтерия ru» / Анна Бирюкова «Жизнь бухгалтера в поднебесной» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.buhgalteria.ru/article/1199>.

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ ПРИВАТИЗАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ В УКРАИНЕ

УДК 332.025.2

Кузнецова К. В.

Студент 1 курса
факультета международных экономических отношений ХНЭУ им. С. Кузнеця

Аннотация. Рассмотрены основные черты, а также виды приватизации в Украине. Проанализированы основные проблемы приватизации и состояние приватизационных процессов в Украине сегодня.

Ключевые слова: приватизация, Украина, собственность, разгосударствление.

Анотация. Розглянуто основні риси, а також види приватизації в Україні. Проаналізовано основні проблеми приватизації, а також стан приватизаційних процесів в Україні сьогодні.

Ключові слова: приватизація, Україна, власність, роздержавлення.

Annotation. The article is devoted to examination of basic features and kinds of privatization in Ukraine, analysis of basic problems of privatization and state of privatisation processes in Ukraine today.

Keywords: privatization, Ukraine, property, denationalization.

Приватизация – это реформа отношений собственности, в результате которой государственные и муниципальные предприятия переходят в частную собственность [1]. Процесс приватизации начался в Украине в 1991 – 1992 гг. с созданием Фонда государственного имущества Украины. Необходимость процесса разгосударствления и приватизации очевидна и обосновывается, во-первых, кризисным положением украинской экономики и общества в целом; во-вторых, Украина активно переходит к рыночной экономике, где частная собственность – неотъемлемая часть, в-третьих, понятием врожденной экономической активности частного собственника; в-четвертых, признанием того определения, что своя собственность – это основа свободы личности.

Главная часть экономической реформы – это именно приватизация, кроме того она является и ее стратегией, и тактикой. Этот процесс обладает свойствами глубинных изменений в социальной структуре Украины. Однако украинская экономика имеет свои проблемы и особенности, из-за чего процесс приватизации в нашем государстве приобрел свои уникальные черты: низкий уровень развития рыночных отношений; неопределенность стратегии экономического развития; неблагоприятный инвестиционный климат. Именно поэтому сегодня вопрос о приватизации в Украине является актуальным, так как его детальное изучение, а также разработка методов улучшения и оптимизации данного процесса позволят решить многие проблемы, которые стоят перед Украиной сегодня. Одной из самых больших проблем, с которыми сталкивается современный приватизационный процесс в Украине – это незначительный процент частного сектора и незначительная доля собственности открытых акционерных обществ.

Проблемы приватизации в Украине и за рубежом изучали такие ученые-экономисты, как: Л. Абалкин, В. Гончаров, И. Лукинов, В. Рутгайзер.

Приватизация выполняет две функции: она – один из элементов экономической реформы, центр радикальных трансформаций, а с другой, – инструмент государственного регулирования в долговременном периоде.

Непосредственными целями приватизации являются: уменьшение задолженности государственного сектора; развитие рынка; стимулирование предпринимательской деятельности; развитие рыночных отношений в Украине.

Достижение социальной справедливости, повышение экономической эффективности производства, рост доходов государственного бюджета не выступают собственными целями приватизации. Она может способствовать развитию данных процессов только в долгосрочном периоде [2].

В Украине существует несколько форм приватизации. Это аренда госсобственности и выкуп предприятия. Приватизация в форме продажи акций работникам предприятия означает развитие рабочей акционерной собственности. В результате покупки рабочими акций предприятия, на котором они работают, у них существенно повышается уровень заинтересованности в результатах своего труда. Это, в свою очередь, приводит к повышению результативности и эффективности производства.

Приватизация не всегда означает именно продажу государственного имущества частным лицам. Часто государство продает только часть какого-либо предприятия, создавая, таким образом, так называемые, «смешанные предприятия». Активно практикуется аренда, явление, когда физические или юридические лица пользуются предприятием некоторое время за заранее оговоренную плату. Арендатор должен сам организовывать производственный процесс, заниматься кадровыми вопросами, а также решать проблему эффективности и производительности труда. Вся финансовая ответственность за хозяйственную деятельность предприятия также лежит на арендаторе. Аренда, как правило, используется для повышения эффективности производственной деятельности малорентабельных предприятий. В таком случае иногда используется еще одна форма приватизации, подразумевающая подписание контракта на управление предприятием другим лицом на определенное время. После подписания контракта новый управляющий обладает всеми правами и полномочиями для улучшения работы предприятия, включая возможность проводить кадровые изменения, а также изменять технологию производства.

Наименее эффективным является арендное предприятие, в котором присутствует долевая собственность, или, так называемое, «народное предприятие», которое обладает кроме высокого уровня коллективного владения и управления (принцип абсолютного общего равенства, где главным признаком успешности работы предприятия является личное благосостояние его работников), низкой активностью инвесторов в производстве, отсутствие средств быстрого повышения эффективности и производительности предприятия, коллектив экономически неответственный, а также слабо мотивирован повышать эффективность своей работы. Такой тип предприятия покупается намного дольше всех остальных [3].

Процесс разгосударствления в странах с развитой рыночной экономикой существенно отличается от аналогичного в Украине. Каждый год Верховной Радой принимается годовая Государственная программа приватизации в Украине, которая потом отправляется на рассмотрение Кабинету Министров. Эта программа определяет основные средства, цели, приоритеты и правила приватизации государственного и отчуждения коммунального имущества, кроме того она определяет группы объектов и объем этих групп, которые будут подлежать приватизации. Рассматривая результаты приватизации в Украине можно сказать, что он был особенно активным и динамичным в последние 20 лет, главная его особенность в том, что он стал основой экономической реформы для перехода Украины к рыночной экономике.

Политики и исследователи зачастую высказывают противоположные и противоречивые взгляды на процесс приватизации, однако, несмотря на разницу в их взглядах, среди них доминируют негативные. Это отсутствие заметного позитивного влияния на экономическую эффективность и негативное влияние на объемы производства и инвестиций; формирование неэффективной так называемой «инсайдерской собственности» (собственность бывших рабочих и управляющих предприятий).

Среди причин, почему приватизацию считают больше негативным процессом, нежели чем позитивным, исследователи называют: выбор ошибочной приватизационной модели, игнорирующей мировой опыт (особой критике подвергается сертификатная составляющая процесса).

Процесс приватизации в Украине начался тогда, когда государство было к этому не готово, так как не было создано основы для успешного протекания данного процесса: полностью отсутствовал фондовый рынок, не была разработана основательная правовая база по охране имущества, механизмов ее прозрачного и эффективного перераспределения и т. д.). По данным Фонда государственного имущества Украины в нашей стране приватизировано 85 % основных фондов предприятий. Это один из наиболее высоких показателей среди стран СНГ. Новейший этап приватизации характеризуется концентрацией повышенных рисков для социальной сферы и благосостояния народа. Погоня за конкурентоспособностью, углубление приватизационных процессов в секторе социально значимых услуг для населения (коммуналка, образование, медицина, почта и пр.) приводит к усилению имущественной дифференциации в обществе, отрыву политика как такового от потребностей основной массы населения.

Таким образом, процесс приватизации в Украине имеет ряд своих недостатков и преимуществ. Несмотря на то, что показатели приватизации одни из самых высоких в странах СНГ, доля открытых акционерных обществ

в частной собственности все еще невелика. Разнообразие форм приватизации и разгосударствления, а также создание широкой законодательной базы и ориентированной на все национальные особенности программы позволит в скором времени преодолеть все трудности и получить прибыль украинской экономики от процесса приватизации предприятий.

Научный руководитель – канд. экон. наук, доцент Мащенко М. А.

Литература: 1. Приватизация. Глобальные тенденции и национальные особенности. – К. : Наука, 2006. – 856 с. 2. Шмидт М. О темпах приватизации / М. Шмидт // Мировая экономика и международные отношения. – 2001. – 45 с. 3. Глинкина С. П. Приватизация. Концепции, реализация, эффективность / С. П. Глинкина. – К. : Наука, 2006. – 240 с. 4. Українська приватизація: плюси і мінуси / Є. І. Головаха, В. І. Дубровський, О. М. Кошик та ін. – К. : Альтерпрес, 2001. – 208 с.

АНТИИНФЛЯЦИОННОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ЭКОНОМИКИ

УДК 336.748.12

Кулик А. С.

Студент 1 курса
финансового факультета ХНЭУ им. С. Кузнеця

Аннотация. Исследованы основные направления антиинфляционной политики. Проанализированы социальные последствия антиинфляционного регулирования экономики.

Ключевые слова: инфляция, антиинфляционное регулирование, активная политика, адаптивная политика.

Анотация. Досліджені основні напрямки антиінфляційної політики. Проаналізовано соціальні наслідки антиінфляційного регулювання економіки.

Ключові слова: інфляція, антиінфляційне регулювання, активна політика, адаптивна політика.

Annotation. Basic directions of anti-inflationary policy are investigational. Influence of the anti-inflationary adjusting is analyzed on an economy.

Keywords: inflation, anti-inflation regulation, active policy, adaptive policies.

Для многих стран сегодня очень остра проблема инфляции. В мире почти нет государств, которых бы она не коснулась. Негативные социальные и экономические последствия инфляции достаточно многообразны, неоднозначны и представляют собой сложные явления, что подтверждает актуальность проблемы.

Исследованием современных тенденций инфляционных процессов и проблемных вопросов занимались многие украинские и зарубежные ученые, такие, как: И. Фишер, А. Гальчинский, Гейц В. М., Мельник О. М., О. Петрик и др. Несмотря на небольшое количество научных работ на тему государственного регулирования антиинфляционной политики, она остается актуальной и нуждается в дальнейшем изучении и развитии.

Целью данной статьи является анализ основных направлений антиинфляционной политики, а также определение их социальных последствий.

Среди последствий инфляции важную роль имеют такие социально-экономические результаты как: снижение реальной заработной платы, пенсий и других доходов, увеличение спекулятивных форм торговли, возникновение эффекта инфляционной спирали, вытеснение торговли бартером, снижение стимулов к денежным накоплениям. Все это заставляет правительства разных стран проводить определенную экономическую (антиинфляционную) политику. Разработка и реализация эффективных и рациональных мероприятий по ее регулированию для каждого государства является наиболее актуальной проблемой на любом этапе развития. Так Кабинет Министров Украины занимается постановкой задач, направленных на борьбу с инфляцией. Национальный банк

Украины, Министерство финансов, Министерство социальной политики и др. принимают меры, направленные на реализацию правительственной политики.

Как известно, инфляция представляет собой процесс падения покупательной способности денег, проявляющийся, как правило, в продолжительном устойчивом росте цен. Инфляция имеет не стихийный характер, а возникает в результате превышения выпуска денег над производством товаров. То есть часть денежной массы оказывается не обеспеченной экономическими благами. Переплетение многочисленных факторов, которые вызывают инфляцию, делает этот процесс практически необратимым, однако антиинфляционная политика и координация методов регулирования таких явлений позволяет ликвидировать наиболее критические формы проявления инфляции. Государство нормализует функционирование национальной денежной системы, сохраняет покупательную способность национальной валюты.

Как правило, выделяют два основных направления антиинфляционной политики государства: адаптивную политику и активную политику. Несмотря на то, что обе они направлены на борьбу с инфляцией, способы достижения цели у них разные. Адаптивная политика проводится в случае, когда государство ставит задачу приспособления к инфляции, смягчения ее последствий. Для этого правительство проводит индексацию основных видов доходов (минимальная заработная плата, пенсии, стипендии). Так, согласно данным Министерства социальной политики Украины в мае 2014 года была проведена индексация пенсий и зарплат. Минимальные зарплаты и пенсии проиндексированы на показатель инфляции, который с 1 мая составлял 3 %. Таким образом, с одной стороны, поддерживается прожиточный минимум уровня доходов населения, а с другой стороны, постепенно снижается спрос на национальном рынке и тем самым погашается инфляция. Главное достоинство адаптивной политики в том, что с помощью индексации обеспечивается социальная стабильность в обществе. Однако вместе с тем реализация данной политики занимает длительный период времени. Активная политика борьбы с инфляцией, в отличие от адаптивной дает возможность в короткие сроки уменьшить инфляцию или практически устранить ее. Для этого государство сокращает количество денег в обороте, осуществляет контроль над денежной эмиссией. Вместе с тем, активная политика сопровождается рядом негативных последствий. Она приводит к массовым разорениям неконкурентоспособных и низкорентабельных фирм, к росту безработицы. Таким образом, порождается социальная напряженность в обществе. В настоящее время правительство чаще всего проводит политику, сочетающую оба направления борьбы с инфляцией с преобладанием какого-либо из них. В США и Англии, например, на государственном уровне ставится задача борьбы с инфляцией. Некоторые другие страны разрабатывают комплекс адаптационных мероприятий. Это позволяет уменьшить негативные последствия и достичь желаемого результата оптимальным путем.

Исследовав данную проблему, следует сказать, что каждое из направлений антиинфляционной политики имеет как достоинства, так и недостатки, а также имеет разные социальные последствия. Проведение адаптивной политики смягчает негативные социальные последствия инфляции, в то время когда активная антиинфляционная политика наоборот заостряет социальные проблемы и приводит к напряжению в обществе.

Научный руководитель – канд. экон. наук, доцент Клименко Е. Н.

Литература: 1. Шевелева А. А. Антиинфляционная политика государства // Экономика и менеджмент инновационных технологий. – Апрель 2013. – № 4 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://ekonomika.snauka.ru/2013/04/2184>. 2. Бойко В. С. Порівняльна характеристика дієвості інструментів антиінфляційної політики в Україні // Економічна наука ХХІ століття: реалії та перспективи. Збірник наукових праць з актуальних проблем економічних наук: у 2-х частинах / Наукова організація «Перспектива»/ В. С. Бойко. – Дніпропетровськ : Видавничий дім «Гельветика», 2013. ч.1. – 268 с. 3. Экономическая теория: учебник для студентов вузов, обучающихся по экономическим специальностям / [А. И. Балашов и др.]; под ред. Н. Д. Эриашвили. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2014. – 527 с.

ДОСЛІДЖЕННЯ СУТНОСТІ ТА ОСНОВ ФУНКЦІОНУВАННЯ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ У СИСТЕМІ ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ПОДІЛУ ПРАЦІ

УДК 332.122

Лапченко О. О.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Присвячено дослідженню поняття та економічної сутності регіону в системі територіального поділу праці, типології та класифікації регіонів України та їх функцій*

Ключові слова: *регіон, класифікація регіонів, територіальний поділ праці, функції регіонів, життєвий цикл регіону.*

Аннотация. *Посвящено исследованию понятию и экономической сущности региона в системе территориального разделения труда, типологии и классификации регионов Украины и их функций.*

Ключевые слова: *регион, классификация регионов, территориальное разделение труда, функции регионов, жизненный цикл региона.*

Annotation. *This paper focuses on the study of the concept and the economic substance of the region as a system of territorial division of labor, typology and classification of regions of Ukraine and their functions.*

Keywords: *region, classification of regions, territorial division of labor, the function regions, life cycle of the region.*

В умовах соціальної та економічної нестабільності, а також світової економічної кризи в Україні все більше зростає увага до питань підвищення ефективності системи державного управління в зв'язку з активізацією адміністративного реформування, що включає в себе реформування адміністративно-територіального устрою, основною метою якого є наближення отримання якісних адміністративних послуг до населення. Серед проблем адміністративно-територіального характеру в Україні провідне місце належить питанням формування адміністративно-територіального устрою на регіональному рівні [1]. З набуттям Україною незалежності та разом із ринковими умовами і самостійним економічним розвитком виникла необхідність у розробленні і затвердженні мережі районів, яка б відповідала потребам подальшого розвитку економіки України. Усе зазначене обґрунтовує доцільність дослідження сутності та основ функціонування регіонів України у системі територіального поділу праці.

Над даною темою працювали такі видатні вчені-економісти, як: Е. Алаєв, П. Алампієв, М. Баранський, В. Керецман, Д. Клиновий, М. Некрасов та ін. Незважаючи на значну кількість праць учених у цій сфері, залишаються недостатньо дослідженими окремі питання, зокрема розгляд сутності та основ функціонування регіонів України у системі територіального поділу праці.

Відповідно до Закону України «Про стимулювання розвитку регіонів», регіон – це територія Автономної республіки Крим, (до 20.03.2014 р.) областей, міст Києва та Севастополя (до 20.03.2014 р.). Стимулювання розвитку регіонів у даному нормативно-правовому акті трактується як комплекс заходів, які спрямовані на досягнення сталого розвитку регіонів шляхом поєднання економічних, соціальних та екологічних інтересів на загальнодержавному та регіональному рівнях, максимально ефективного використання потенціалу регіонів в інтересах їх жителів та держави в цілому [2].

У західних країнах під поняттям «регіон» (район) розуміється засіб відбору та вивчення просторових поєднань комплексів явищ, що зустрічаються на земній кулі. Будь-яку ділянку або частину земної поверхні можна вважати регіоном (районом), якщо вони однорідні із точки зору умов даного просторового поєднання. Однорідність регіону визначається на підставі показників, відібраних із метою виокремлення всієї маси тих земних явищ, які необхідні для характеристики або огляду даного поєднання у межах виокремлюваної географічної одиниці. У такому визначенні регіон не є об'єктом, ні незалежно існуючим, ні даним від природи [3].

Можна виділити наступні специфічні риси регіонів України. Це, по-перше, те, що до складу регіонів повинні повністю включатися території адміністративних областей, автономних республік без порушення їх меж, а, по-друге, у процесі розвитку регіонів ураховують принцип економічного тяжіння, тобто необхідність включення в його межі основної територіальної частини або і всієї зони, формуючого впливу його головного регіонального центру. Крім того, регіони відрізняються за спеціалізацією, рівнем та умовами розвитку, масштабами території, формами організації господарства, механізмами управління їх розвитком та іншими ознаками. Немає однакових регіонів, можуть бути лише схожі [4; 5].

Слід зазначити, що в економічній літературі існують різні класифікаційні критерії, за якими можна класифікувати регіони і визначити їх типологію.

Так, за історичним характером територіального господарства: з давнім досвідом господарювання, старопромислові, буферні аграрно-промислові, столичні, інфраструктурно-рекреаційні. За географічним положенням виділяють такі типи регіонів, як: приморські, гірничо-прикордонні, рівнинні, придніпровські. Залежно від природно-економічного середовища регіони бувають: особливо сприятливі, сприятливі, задовільні, малозадовільні. Залежно від домінування певної галузі на території того чи іншого регіону виділяють: індустріальні, індустріально-аграрні, аграрно-індустріальні, аграрні. Залежно від стану економіки та соціальної сфери бувають: розвинені регіони з високим рівнем виробництва і життя населення (наприклад, м. Київ, м. Харків), регіони із середнім економічним потенціалом (наприклад, Київська, Одеська області), проблемні регіони з низьким рівнем соціально-економічного розвитку (наприклад, Тернопільська, Чернігівська області). Залежно від проблемності розвитку регіонів бувають: динамічні, проблемні, які, в свою чергу, розподіляються на слабозвинуті і депресивні [5].

У ринкових умовах роль і функції регіонів полягають, перш за все, у формуванні економічних відносин, середовища життєдіяльності населення. Більш конкретно роль регіонів проявляється у виконанні ними таких основних функцій: інституціональної (визначає, з одного боку, економічну самостійність, з іншого – політико-економічну єдність країни, гарантує конституційні права населення та вільне проживання, вільне волевиявлення, забезпечення законності та правопорядку); економічної (спрямована на забезпечення економічної безпеки країни і створення умов та можливостей вільного здійснення економічної діяльності); соціальної (гарантує права і можливості соціального розвитку населення); екологічної (забезпечує повноцінне середовище життєдіяльності населення, природоохоронні та інші заходи щодо оздоровлення навколишнього середовища); етнопсихологічної (сприяє реалізації етнокультурних потреб населення) [6].

Таким чином, у статті проведений аналіз теоретичних основ сутності поняття «регіон» та узагальнення класифікаційних критеріїв щодо класифікації регіонів України. Виходячи з наведеного, подальший аналіз теоретичних засад трактування поняття «регіон» необхідно виконувати з урахуванням таких характерних особливостей:

по-перше, розгляд регіону як складної системи (наявність великої кількості складних причинно-наслідкових зв'язків між факторами, результат дії яких не завжди очевидний). Розвиток регіону за своєю природою є результатом взаємодії всіх його складових та є проявом високого рівня самоорганізації системи регіону, що не обмежується його адміністративними кордонами;

по-друге, подання регіону як цілеспрямованої та багатоцільової системи, що має неоднорідні зовнішні та внутрішні цілі, самостійні підцілі окремих підсистем, багатоманітні стратегії їх досягнення;

по-третє, дослідження регіону як соціальної системи із врахуванням природних та психологічних (пов'язаних із інтересами людей) факторів: при прийнятті рішень необхідно враховувати довгострокові інтереси суспільства;

по-четверте, розгляд регіону як динамічної системи, тобто вивчення розвитку системи, проведення аналізу процесів зростання, з урахуванням загального життєвого циклу регіону та його частин (населення, підприємств тощо), умовою нормального розвитку в системі є підтримання економічної рівноваги (балансу ресурсів);

по-п'яте, здійснення обов'язкової класифікації регіонів, виходячи з цілей того чи іншого дослідження.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Шумська Г. М.

Література: 1. Іщук С. І. Розміщення продуктивних сил (Теорія, методи, практика) / С. І. Іщук. – Вид. 4-е, доп. – К. : Європ. ун-т, 2002. – 210 с. 2. Про стимулювання розвитку регіонів : Закон України від 08.09.2005 р. № 2850-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 51. – Ст. 548. 3. Книш Я. В. Генезис сутності та змісту поняття «регіон» як економічної категорії [Електронний ресурс] / Я. В. Книш. – Режим доступу : <http://www.econopu.ua/?or=1&z=800>. 4. Шевчук Л. Т. Регіональна економіка : навч. посіб. / Л. Т. Шевчук. – К. : Знання, 2011. – 319 с. 5. Регіональна економіка : підручник / під заг. ред. д.е.н. Н. Л. Гавкалової. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2011. – 410 с. 6. Манів З. О. Регіональна економіка : навч. посіб. / З. О. Манів, І. М. Луцький, С. З. Манів. – Львів : «Магнолія 2006», 2007. – 562 с.

СУТНІСТЬ ДЕПОЗИТНИХ ОПЕРАЦІЙ

УДК 336.177.5

Лебошина Т. О.

Студент 3 курсу
факультету обліка та аудиту ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Розглянуто депозитні операції як джерело формування ресурсної бази банків, також визначено напрями розвитку депозитних операцій в умовах зростання конкуренції на депозитному ринку. Перераховано види депозитів за строками використання.

Ключові слова: ресурсна база банків, депозитні операції, ліквідність банку, клієнти банку.

Аннотация. Рассмотрены депозитные операции как источник формирования ресурсной базы банков, также определены направления развития депозитных операций в условиях роста конкуренции на депозитном рынке. Перечислены виды депозитов по срокам использования.

Ключевые слова: ресурсная база банков, депозитные операции, ликвидность банка, клиенты банка.

Annotation. The article are considered deposit operations as source of forming of resource base of banks and the areas for further development of deposit operations in the face of rising competition in the deposit market were identified. These types of deposits for terms of use.

Keywords: resource base of banks, deposit operations, liquidity of the bank, the bank's customers.

На сучасному етапі економічного розвитку формування ресурсної бази вітчизняних банків має велике значення для їх ефективної діяльності. Наявність достатнього обсягу фінансових ресурсів дозволяє здійснювати активні операції з метою отримання максимального рівня прибутку і диверсифікації ризиків. Одним з основних джерел формування ресурсної бази є проведення депозитних операцій банками. Специфічність депозитних операцій полягає у визначальній ролі клієнта банку, який самостійно приймає рішення щодо виду та величини депозитного вкладу. Тобто саме клієнт вирішує, яку частку своїх доходів він може спрямувати на заощадження. Виходячи з цього, заходи впливу на поведінку потенційних вкладників в умовах конкурентної боротьби за клієнта мають зайняти вагоме місце в процесі розробки та реалізації депозитної політики банку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій свідчить, що над дослідженням депозитних операцій банку та процесів управління ними працюють багато вітчизняних учених-економістів, таких, як: Врублевський О. С., Васюренко О. В., Герасимович А. М., Галько О. П., Дребот Н. П., Лагутін В. Д., Коробова Г. Г., Орлюк О. П., та інші [1]. Проте політична та економічна нестабільність в державі, вплив світової фінансової кризи на вітчизняну банківську систему та безліч внутрішньобанківських чинників зумовлюють поглиблення аналізу депозитної бази вітчизняних банків як основного фактора фінансової стабільності банківської системи.

Банк – юридична особа, яка на підставі банківської ліцензії має включне право надавати банківські послуги, відомості про яку внесені до Державного реєстру банків [2]. За офіційними даними Національного банку України (НБУ) за станом на 1 січня 2013 року банківську ліцензію Національного банку України на здійснення банківської діяльності мали 176 банківських установ України (публічні акціонерні товариства), один із яких має ліцензію санацийного банку.

Здійснення депозитних операцій – одна з найважливіших економічних передумов для організації діяльності комерційного банку. Поряд з цим ефективне функціонування ринку депозитів неможливе без забезпечення, з одного боку, відповідних зовнішніх умов на рівні централізованого захисту коштів і, з другого боку, зваженої депозитної стратегії на рівні окремого комерційного банку.

Загострення конкуренції між банками й іншими фінансово-кредитними установами за внески фізичних і юридичних осіб привело до появи величезної розмаїтості депозитів. За строками використання коштів вклади (депозити) клієнтів банку поділяють на: вклади (депозити) на вимогу; строкові вклади (депозити). Тому питання є актуальним.

До вкладів на вимогу належать залишки тимчасово вільних коштів клієнтів банку на поточних рахунках. У складі строкових вкладів виокремлюють власне строкові вклади й ощадні вклади. Власне строкові вклади відкриваються всім клієнтам банку: суб'єктам господарювання, фізичним особам, небанківським фінансовим установам, банкам. Ощадні вклади відкриваються тільки фізичним особам [3]. Кошти до запитання та строкові кошти фізичних осіб обліковуються за рахунками 262-ї та 263-ї груп. При цьому рахунки 262-ї групи Кошти на вимогу фізичних

осіб класифікуються за спрямуванням цих коштів [4]. Усі особові рахунки вкладників підлягають реєстрації як у бухгалтерії, так і в депозитному відділі банку. Юридичні особи мають право перераховувати з поточного рахунку або вносити кошти готівкою. Залучені кошти підприємств більшою мірою складаються із залишків на поточних рахунках, крім того, вони надзвичайно чутливі до ділової активності в Україні. У таких умовах кращим банкам можливо було б задуматися про створення своєї публічної історії та випуск облігацій. Саме доступ до строкових ресурсів на відкритому ринку міг би багато в чому зрівняти потенційні можливості українських банків й банків з іноземним капіталом.

Активними депозитними операціями є розміщення банківських коштів на вклади в інші банки, а пасивними депозитними операціями – кошти залучені банком. Депозитні операції можуть бути активними лише на міжбанківському кредитному ринку [5]. Однією з проблем подальшого розвитку депозитних операцій в Україні є дефіцит ресурсів. У більшості з них відсутні кредитні рейтинги, що заважає залученню коштів. А це могло б принести їм необхідні строкові ресурси, такі необхідні для кредитування як корпоративних, так і приватних позичальників. Адже депозити населення, які є головним джерелом ресурсів банків в Україні, поки ще вважаються коштами «до запитання».

Сучасна банківська діяльність характеризується високим ступенем залежності успіху банку від наявності бездоганної репутації та відгуків про високу якість обслуговування клієнтів, а це означає, що всі структурні підрозділи банківської установи повинні працювати з максимальною ефективністю, орієнтуючись на задоволення потреб та побажань клієнтів при одночасному дотриманні усіх встановлених норм ліквідності та прибутковості. Зокрема, стосовно депозитної політики, для забезпечення збереження і розширення числа клієнтів банк повинен постійно вдосконалювати асортимент депозитних продуктів та послуг, модернізуючи його відповідно до новим технологіям та методам роботи. Успіх банку сьогодні у значній мірі залежить від наявності високорозвинутого комплексу банківського маркетингу, що здійснює аналітичну роботу і дозволяє швидко реагувати на зміни в мікро- та макросередовищі. Аналіз клієнтури банку, конкурентного середовища, відбір цільових ринків, розробка комунікаційної стратегії постійно і динамічно впливають на різні аспекти взаємовідносин банків з клієнтами, забезпечують розробку відповідних депозитних програм і продуктів, котрі б задовольнили існуючий попит різних категорій вкладників, а також дозволили йти на крок попереду майбутнього зростаючого попиту, використовуючи досвід розвинутих країн та сучасні технології.

Важливим аспектом удосконалення депозитної діяльності можна вважати розширення спектра банківських послуг, які б надавалися в комплексі із депозитним обслуговуванням. Це означає, що окрім традиційного розрахунково-касового обслуговування, банки надаватимуть своїм клієнтам ряд додаткових послуг, зокрема: ведення пенсійних рахунків, бухгалтерський облік операцій, нарахування та сплата податків, оплата комунальних послуг, розрахунки заробітної плати та інші. Застосування комплексного обслуговування широко застосовується у банківській практиці розвинутих зарубіжних країн, і ефективність його доведена. Тому імплементація позитивного зарубіжного досвіду вітчизняними банками є доцільною і актуальною в контексті розвитку системи електронних платежів та зростання попиту на додаткові банківські послуги. Метод комплексного обслуговування значною мірою сприяє залученню додаткових коштів на різні види рахунків, а також вигідно відрізняє прогресивні банки-лідери від своїх конкурентів, котрі пропонують традиційний набір банківських послуг.

Як перспективний напрям удосконалення депозитних операцій можна запропонувати забезпечення банками України максимально можливого розширення різних видів депозитних операцій, надаючи різноманітні пільги й депозитні послуги. Необхідно вдосконалити законодавчу базу щодо повернення вкладів, підвищити захищеність усіх категорій вкладів та поступово переводити банківську систему в стан, який більшою мірою відповідає вимогам світового співтовариства.

Проведене дослідження дало змогу обґрунтувати сутність та особливості депозитних операцій комерційних банків в Україні. Зростання конкуренції на депозитному ринку за умови одночасного зниження відсоткової ставки визначає необхідність для банківських інститутів запровадження депозитних інструментів.

Науковий керівник – викладач Литвиненко А. О.

Література: 1. Васюренко О. В. Облік і аудит у банках / О. В. Васюренко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://pidruchniki.ws/15840720/buhgalterskiy_oblik_ta_audit/oblik_i_audit_u_bankah_-_vasyurenko_ov. 2. Про банки і банківську діяльність : Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://search.ligazakon.ua>. 3. Васюренко О. В. Облік і аудит у банках / О. В. Васюренко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://pidruchniki.ws/15840720/buhgalterskiy_oblik_ta_audit/oblik_i_audit_u_bankah_-_vasyurenko_ov. 4. Литвин Н. Б. Фінансовий облік у банках : підручник / Литвин Н. Б. – К. : Хай-Тек Прес, 2010. – 608 с. 5. Глебова Н. В. Облік у банках : навч. посіб. / Н. В. Глебова, Л. М. Стиренко. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2009. – 308 с.

ОСОБЛИВОСТІ ОБІГУ БАНКІВСЬКИХ ПЛАТІЖНИХ КАРТОК

УДК 336.717:657

Лобас Ю. С.

Студент 3 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Визначено економічну сутність поняття «платіжна картка». Наведено нормативно-праву базу обігу платіжних карток та обліку операцій банків з ними. Визначено види банківських платіжних карток та особливості їх обігу. Наведено типові операції банків з платіжними картками. Визначено рахунки бухгалтерського обліку, що задіяні в процесі відображення операцій банків з платіжними картками в облікових регістрах банків.*

Ключові слова: *безготівкові розрахунки, платіжна картка, платіжна система, банк, банк-емітент, банк-еквайєр, банківська система, операція, бухгалтерський рахунок, облік.*

Аннотация. *Определена экономическая сущность понятия «платежная карта». Приведена нормативно-правая база обращения платежных карт и учета операций банков с ними. Определены виды банковских платежных карточек и особенности их обращения. Приведены типичные операции банков с платежными карточками. Определены счета бухгалтерского учета, задействованные в процессе отражения операций банков с платежными карточками в учетных регистрах банков.*

Ключевые слова: *безналичные расчеты, платежная картка, платежная система, банк, банк-эмитент, банк-эквайер, банковская система, операция, бухгалтерский счет, учет.*

Annotation. *The article outlines the economic substance of the term «payment card»; are normative and legal base treatment cards and bank account transactions with them; The types of bank cards, and especially their treatment; the typical bank transactions with payment cards; set of accounts involved in the process of mapping banking transactions with payment cards in the accounting records of banks.*

Keywords: *non-cash payments, payment cards, payment system, the bank, the issuing bank, the acquiring bank, the banking system, the operation, accounting records, accounting.*

Автоматизовані системи розрахунків за допомогою спеціальних банківських карток в Україні почали з'являтися з середини ХХ століття. Основоположником можна вважати платіжну систему «Дайнерс клуб» (Diners Club). Потім у міру розвитку й інтернаціоналізації з'явилися такі відомі системи, як American Express, VISA, Master Card. У закордонній класифікації універсальні картки розділялися на картки для «подорожей і розваг» (Travel and Entertainment – T&E) і банківські. Перші випускалися компаніями Дайнерс клуб, Америкен Експрес, Карт Бланш і призначалися головним чином для оплати готелів, ресторанів, тобто переважно для подорожуючих бізнесменів. Картки ж, що випускаються банками, мали більш «споживчий» характер і призначалися для «звичайних клієнтів».

Сьогодні банківські платіжні картки є зручним та перспективним видом послуг банків, що активно працюють з клієнтами та ведуть активну діяльність на міжнародному фінансовому ринку.

Значний внесок у вивчення банківських операцій з платіжними картками був зроблений в роботах таких вчених як: Алексеенко М. Д., Бречко Т. М., Вергуненко-Парасій І. М., Герасимович А. М., Кіндрацька Л. М., Косова Т. Д., Сорохман О. М., Мороз А. М., Табачук Г. П., Р. Морено та ін. [1–7]. Але, незважаючи на вагомий науковий здобутки в даній галузі залишаються недостатньо висвітленими питання щодо особливості обігу банківських послуг з платіжними картками.

Метою дослідження даної роботи є визначення теоретико-методичних особливостей обігу банку з платіжними картками.

Завданням дослідження є визначення сутності та видів банківських платіжних карток, вивчення особливостей їх обігу.

Об'єкт дослідження – процес особливості обігу платіжних карток.

Предметом дослідження є сукупність методів, способів та особливості обігу з платіжними картками в банку.

Використання платіжних карток внутрішньодержавних та міжнародних платіжних систем відбувається під час здійснення оплати вартості товарів і послуг, проведення операцій через програмно-технічні комплекси само-

обслуговування, через касу банку за допомогою платіжних терміналів та іншого обладнання, під час фінансових розрахунків між членами міжнародних платіжних систем.

Законодавчою основою операцій банків з платіжними картками є Постанова Правління Національного банку України «Про затвердження Правил бухгалтерського обліку операцій з використанням платіжних карток у банках України» від 17.11.2010 р. № 496 [1].

Ці Правила розроблені відповідно до законів України «Про Національний банк України» [2], «Про банки і банківську діяльність» [3], «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» [4], інших законодавчих актів України та нормативно-правових актів Національного банку України і ґрунтуються на міжнародних стандартах бухгалтерського обліку та національних положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку.

Відповідно до законодавства на території України застосовуються платіжні картки, що емітовані членами внутрішньодержавних платіжних систем, та платіжні картки, що емітовані членами міжнародних платіжних систем (резидентами та нерезидентами України).

Безготівкові розрахунки – це перерахування певної суми коштів з рахунків платника на рахунок одержувача, а також перерахування банками за дорученням підприємств і фізичних осіб коштів, внесених ними готівки в касу банку, на рахунки одержувачів [1]. Такі розрахунки проводяться банком на підставі розрахункових документів на паперових носіях або в електронному вигляді.

Для здійснення безготівкових розрахунків та видачі готівки із застосуванням платіжних карток в Україні можуть створюватися внутрішньодержавні банківські одноемітентні та багатоемітентні платіжні системи [4].

На сьогодні у розрахунках між підприємствами та організаціями застосовують банківські платіжні картки або, як їх ще називають, корпоративні картки, що є більш зручним за рахунок економії часу.

На вигляд платіжна картка схожа на візитку з пластику та належить вона банку, у якому відкрито картковий рахунок. Вона дає можливість розпоряджатися коштами на картках юридичних і фізичних осіб, здійснювати безготівкові платежі в магазинах, готелях, АЗС, брати готівку в банкоматах та касах банків під час відряджень та в повсякденному житті [5].

Але в банківській діяльності платіжна картка є платіжним інструментом, що виконує функцію засобу ідентифікації, за допомогою якого держателем цього інструмента ініціюється переказ грошей з відповідного рахунка платника або банку, а також здійснюються інші операції, передбачені відповідним договором [1].

За допомогою спеціальних платіжних засобів формуються документи за операціями із застосуванням спеціальних платіжних засобів або надаються інші послуги держателям спеціальних платіжних засобів.

З точки зору перспектив розвитку Національної системи масових електронних платежів (НСМЕП) України та банків – її членів – платіжні схеми систем масових платежів з застосуванням пластикових карток зводяться у фінансовому аспекті до наступних трьох типів [7]:

1) дебетна схема (Debit cards) використовуються для оплати товарів і послуг, одержання готівки в банківських автоматах шляхом прямого списання з рахунку платника грошей із наявної суми, доступ до якої закодований паролем на магнітній смужці картки. Такі картки є найпростішим та універсальним заміном готівки. На відміну від кредитних карток, вони не дозволяють оплачувати покупки при відсутності грошей на рахунку. Природно, що для дебетних карт потрібна авторизація по кожній операції. Все устаткування по роботі з дебетними картами повинне бути зв'язане з центром авторизації в режимі on-line;

2) дебетні «електронні гаманці» (Smart cards) – пластикові картки з мікросхемами пам'яті, які не потребують on-line режиму терміналів;

3) кредитна схема передбачає нульовий вихідний залишок на картковому рахунку. Всі операції з картою записуються на кредит, який власник картки повинен погашати на визначених умовах з нарахуванням відсотків на залишок боргу. Для магазинів, що орієнтуються на туристів, робота з кредитними картками (Credit card), виявилася особливо вигідною з погляду залучення покупців [6].

Класифікація платіжних карток залежить від засобів ідентифікації користувача пластикової картки:

а) при видачі картки клієнту здійснюється її персоналізація – на неї заносяться дані, що дозволяють ідентифікувати картку і її власника, а також здійснити перевірку платоспроможності картки при прийомі її до оплати чи видачі готівки.

б) при здійсненні розрахунків власник картки обмежений рядом лімітів. Характер лімітів і умови їх використання можуть бути дуже різноманітними. Однак загалом усе зводиться до двох основних сценаріїв.

в) як кредитна, так і дебетова картки можуть бути також корпоративними;

г) графічний запис – це найпростіша форма запису інформації на картку. Графічним методом наноситься кольорове фотографічне зображення власника карти і лазерний зразок підпису.

д) ембосирування – механічне видавлювання. Ембосируванням на картку наносяться прізвище й ім'я власника карти. Воно дозволяє значно швидше оформляти операцію оплати картою, роблячи відбиток на ній сліпа (Slip).

е) кодування на магнітній смугі. Зараз на карті може бути до чотирьох магнітних смуг.

ж) цих недоліків позбавлені так називані «електронні гаманці» чи старт-карти.

Одне підприємство може мати необмежену кількість картрахунків як в одному банку, так і в різних. Картки можуть бути різного класу: VISA Gold – для керівника, VISA Business – для заступника, а VISA Classic – для звичайного працівника [3, с. 356–358].

У розвинених країнах оплата товарів і послуг майже повсюдно здійснюється за допомогою кредитних карт, ринок яких в Україні знаходиться тільки в стадії становлення.

Для забезпечення розрахунків з використанням банківських платіжних карток банки впроваджують широкую мережу обладнання – банкомати, постермінали та імпринтери, що забезпечують їм можливість здійснювати іншу функцію – еквайринг – це виконання розрахунків за операціями з використанням платіжних карток.

Банк-еквайр – банк, що здійснює технологічну обробку та забезпечує надання необхідної інформації щодо обслуговування торговців, розрахунків за операціями, які здійснені із застосуванням платіжних карток, розрахунків у мережі банкоматів та іншого обладнання.

Банк-емітент – це банк, що є членом платіжної системи та здійснює емісію платіжних карток.

Обслуговування торговців і виконання розрахунків із ними за операціями, здійсненими із застосуванням платіжних карток, банк-еквайр проводить на підставі договору.

Отже, головним завданням сучасного карткового бізнесу є посилення довіри потенційних клієнтів до платіжних карток. В результаті цього зростатиме емісія, яка буде виражатися не тільки кількісно, а й якісно. Тобто, на карткових рахунках будемо бачити залишки, картки використовуватимуться не лише для зняття готівки, а й для розрахунків, а це буде джерелом доходів банків, які сприятимуть розвитку економіки та її стабілізації.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Махота А. В.

Література: 1. Про затвердження Правил бухгалтерського обліку операцій з використанням платіжних карток у банках України : Постанова Правління Національного банку України від 08.04.2005 р. № 123 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0441-05>. 2. Про Національний банк України : Закон України від 20.05.1999 р. № 679-XIV (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/679-14>. 3. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>. 4. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні : Закон України від 05.04.2001 р. № 2346-III (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2346-14>. 5. Лужковська О. І. Особливості обліку операцій банку з використанням платіжних карток [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://repository.hneu.edu.ua/jsru/bitstream/>. 6. Табачук Г. П. Фінансовий облік у банках : навч. посіб. / Г. П. Табачук, О. М. Сорохман, Т. М. Бречко. – К. : УБС НБУ, 2009. – 443 с. 7. Мороз А. М. Банківські операції / А. М. Мороз. – К. : ХНЕУ, 2002. – 476 с.

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК БАНКІВ В УКРАЇНІ

УДК 657:336.71(447)

Лук'яненко А. О.

Студент 3 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Досліджено сутність, стратегію та основні принципи бухгалтерського обліку банків. Обґрунтовано необхідність державного регулювання облікових процесів в Україні, а також запропоновано заходи щодо підвищення ефективності реалізації бухгалтерського обліку в банках України.

Ключові слова: бухгалтерський облік, банківська система, облікова політика, облік, фінансовий облік у банках.

Анотація. Исследована суцність, стратегія и основные принципи бухгалтерского учета банков. Обоснована необхідність державного регулювання учетных процессов в Украине, а также предложены мероприятия по повышению эффективности реализации бухгалтерского учета у банков Украины.

Ключевые слова: бухгалтерский учет, банковская система, учетная политика, учет, финансовый учет в банках.

Annotation. Essence, strategy and basic Accounting basis banks. The necessity of state regulation of accounting processes in Ukraine, as well as proposed measures to improve the effectiveness of accounting in banks of Ukraine.

Keywords: accounting, banking, accounting policies, accounting, financial accounting in banks.

На сьогодні у світі є понад двадцять визначень терміна «бухгалтерський облік», це свідчить про те, що він містить у собі дуже багато елементів, які необхідно розкрити для того, щоб зрозуміти суть цього поняття. Бухгалтерський облік – це система знань, яка сформувалася як самостійна наука, тільки їй властивою теорією та практикою. Історично процес формування бухгалтерської науки проходив так, що понад сім тисяч років бухгалтерський облік формувався тільки як практика, за останні три тисячоліття бухгалтерський облік формується і як теоретична система знань. Найбільш суттєві теоретичні розробки бухгалтерської науки відносяться до XV–XX століття нашої ери.

Усі знають, що бухгалтерський облік є невід’ємною складовою будь-якої підприємницької діяльності, навіть у банках він має ґрунтуватися на єдиних методологічних засадах. Методологія відображення в обліку окремих банківських операцій, використання визначених у межах чинного законодавства принципів, способів, прийомів та процедур ведення бухгалтерського обліку фіксуються у відповідному документі банку (наприклад, у наказі), котрим визначається облікова політика банку. Зміни положень облікової політики та їхні причини викладаються окремо у пояснювальній записці до річного звіту банку [1].

Тож актуальність даної роботи полягає у тому, що банківська система України нині вважається одним із найрозвиненіших елементів господарського механізму, оскільки її реформування розпочалося раніше за інші сектори економіки, що визначалося ключовою роллю банків при вирішенні завдань переходу до ринку. Нинішні показники діяльності в банківському секторі країни значно кращі за ті, які спостерігалися в минулі роки. Розвиток банківської системи як головного складника фінансового сектору покликаний прискорити трансформацію суспільства загалом і розвиток бізнесу зокрема. Отже, практика висуває все складніші завдання, розв’язання яких потребує великого обсягу інформації системного характеру, переважна частина якої формується завдяки процедурі бухгалтерського обліку [2].

Бухгалтерському обліку банків та їх діяльності в Україні приділено багато уваги в працях Сопка В. В., Сопко О. В. [3], Волкової І. А., Калініної О. Ю., Шари Є. Ю., Васюренка О. В. та ін. [1–4]

Таким чином, метою даної статті є дослідження значення бухгалтерського обліку у діяльності банків, а також формування рекомендацій, щодо його вдосконалення.

Для того, щоб раціонально вирішувати економічні питання і досягти успіху, банки потребують інформації про те, як найкращим чином одержати і використати грошові ресурси. Облікова інформація призначена задовольнити саме такі запити. Отже, основною інформаційною системою для управління банком є облік.

Бухгалтерський (фінансовий) облік у банках – це складова системи обліку, яка включає сукупність правил, методик та процедур обліку для виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передавання інформації про операції банку зовнішнім користувачам, а також внутрішнім користувачам для прийняття управлінських рішень.

Облік охоплює збирання, оцінювання, тлумачення фінансових даних та звітування про фінансову діяльність банку, кінцевим продуктом системи обліку є фінансові звіти. Отже, бухгалтерський облік забезпечує своєчасне й повне відображення всіх операцій банку та надання користувачам інформації про стан активів і зобов’язань, власний капітал, результати фінансової діяльності та їх зміни.

Для прийняття правильного рішення стосовно діяльності банку в майбутньому зацікавленим особам необхідно враховувати інформацію про минулі події, які стосувалися діяльності банку. Таку інформацію також надає облік.

Облік забезпечує зворотний зв’язок за кожним прийнятим рішенням, і фінансові звіти, які періодично складаються для зацікавлених осіб, містять у собі відомості про економічні наслідки раніше прийнятих рішень [3].

Отже, бухгалтерський облік – це, по-перше, економічна наука господарювання – тобто наука про управління господарства. По-друге – система знань, бухгалтерський облік включає значну кількість правових, математичних

знань, поєднуючи в собі значну кількість елементів також економічних наук: статистики, фінансів, аналізу господарської діяльності тощо. Завдяки чому бухгалтерський облік не даремно вважають «мовою бізнесу» або «скелетом управління», чи навіть вважають його другим «виданням» політичної економії [4].

Таким чином, для ефективної роботи будь-якого банку необхідне своєчасне забезпечення й повне відображення всіх операцій банку бухгалтерським обліком та надання користувачам інформації про стан активів і зобов'язань, власний капітал, результати фінансової діяльності та їх зміни.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент *Леонова Ю. О.*

Література: 1. Сопко В. В. – Бухгалтерський облік. Загальна теорія бухгалтерського обліку : навч. посіб. / В. В. Сопко, О. В. Сопко. – К., 2001. – 353 с. 2. Волкова І. А., Калініна О. Ю. – Бухгалтерський облік у банках : навч. посіб. / І. А. Волкова, О. Ю. Калініна. – 2-ге вид. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 520 с. 3. Облік і аудит у банках : навч. посіб. / О. В. Васюренко, Л. В. Сердюк, О. М. Сидоренко та ін. ; за ред. О. В. Васюренка. – 2-ге вид., перероб. і доп. К. : Знання, 2008. – 623 с. 4. Шара Є. Ю. Бухгалтерський облік у бюджетних установах і організаціях : навч. посібн. / Є. Ю. Шара, О. М. Андрієнко. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 440 с.

АНАЛІЗ СПІВВІДНОШЕННЯ ПРЯМИХ ТА НЕПРЯМИХ ПОДАТКІВ В УКРАЇНІ

УДК 336.226.3(477)

Маніна А. С.

Студент 1 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Проаналізовано співвідношення прямих та не прямих податків в Україні.

Ключові слова: непрямі та прямі податки, фіскальна політика, держава, іноземний досвід.

Аннотация. Проанализированы соотношения прямых и косвенных налогов в Украине.

Ключевые слова: непрямые и прямые налоги, фискальная политика, государство, иностранный опыт.

Annotation. The article have been analyzed ratio of direct and indirect taxes in Ukraine.

Keywords: indirect and direct taxes, fiscal policy, government, foreign experience.

Значна соціальна диференціація в країні та низький рівень розвитку малого та середнього бізнесу змушують уряд постійно змінювати податкові ставки прямих та непрямих податків, що не вирішує проблем не однієї не іншої сторони та економіки країни в цілому. Це обґрунтовує актуальність розгляду питання, що пов'язане з проблемами прямих та непрямих податків.

Співвідношення прямих та непрямих податків є предметом досліджень багатьох науковців, серед яких: Р. Гаджиев, М. Лоре, Д. Мілль, А. Маршалль, А. Пігу та українські вчені: В. Андрущенко, С. Буковинського, О. Василюк, В. Вишневецького та інших.

Метою статті є дослідження прямих та непрямих податків в Україні та їх співвідношення.

На сьогодні непрямі податки активно використовуються у формуванні бюджетних ресурсів держави як ефективний інструмент фіскальної політики, що дає змогу державі вирішувати проблеми фінансового забезпечення. В Україні непрямі податки забезпечують значні надходження до бюджету [1]. Так, у 2007 році питома вага непрямих податків (ПДВ, акцизного збору, податків на міжнародну торгівлю) у загальній сумі податкових надходжень до зведеного бюджету країни складала 49,6 %, у 2008 – 51,5 %, у 2009 – 54,4 %, у 2010 – 52,8 %, у 2011 – 65,6 %, у 2012 – 61,1 %.

Виконуючи в умовах нестабільної економіки насамперед фіскальну функцію, непрямі податки одночасно здійснюють економічний вплив на важливі макроекономічні показники: виступають як дефлятор, скорочують обсяги споживання, створюють можливість зниження рентабельності майбутніх інвестицій [2, с. 177]. Прямі податки

є вагомим фінансовим регулятором соціально-економічних процесів. Вони є не лише вагомим джерелом формування бюджетних ресурсів держави, але й важливим інструментом державного регулювання доходів платників, інвестицій, нагромадження капіталу, ділової активності, сукупного споживання та інших важливих чинників цілісності, стабільності та розвитку суспільства [3, с. 39]. Наприклад, у 2007 році питома вага основних прямих податків у зведеному бюджеті становила 46,59 %, у 2008 році – 45,4 %, у 2009 році – 42,7 %, у 2010 році – 44,4 %, у 2011 році – 34,4 %, у 2012 році – 38,9 %. Як бачимо, їх частка протягом 2007 – 2009, 2011 років має тенденцію до зменшення. Натомість у структурі місцевих бюджетів питома вага прямих податків постійно збільшується за рахунок збільшення надходжень від податку з доходів фізичних осіб, за винятком 2010 та 2012 років [1].

У цілому в структурі податкових надходжень Зведеного бюджету України превалюють непрямі податки: у 2007 році – 49,6 % проти 46,6 % прямих; у 2008 році – 51,5 % проти 45,4 %; у 2009 році – 54,4 % проти 42,7 %; у 2010 році – 52,8 % проти 44,4 %; у 2011 році – 65,6 % проти 34,4 %; у 2012 році – 61,1 % проти 38,9 %.

У сучасному світі характерною рисою більшості розвинутих держав є поєднання прямих та непрямих податків. Однак є певна відмінність у їх співвідношенні. Так, прямі податки переважають у Голландії, Данії, Канаді, Австрії, Швейцарії, США. Зростання ролі прямих податків відбулося у Великобританії, Німеччині, Японії, Канаді, США. Непрямі податки переважають у Норвегії, Франції, Австралії, Італії, Греції, Іспанії. Зростання ролі непрямих податків відбулося в Австралії, Італії та, особливо, у Швеції [4].

Основним чинником, який визначає співвідношення між прямими та непрямими податками, є життєвий рівень основної маси населення. Низький рівень об'єктивно обмежує масштаби прямих податкових надходжень. Саме тому, як правило, переважання непрямих податків у структурі зведених Державних бюджетів спостерігається у країнах, що розвиваються.

Натомість тенденція щодо зменшення податків на споживання, тобто непрямих податків, та збільшення питомої ваги прямих податків спостерігається в досить розвинених державах світу. Відповідно в цих країнах збільшуються можливості в регулюванні економічних процесів та вирішенні проблем соціальної справедливості за рахунок прогресивних ставок оподаткування.

Проаналізувавши податкові надходження України, бачимо, що непрямі податки переважають в їх структурі. На сьогоднішній день зменшуються як прямі податки на прибуток – у 2014 році 16 %, так і непрямі, так в Україні ПДВ – у 2014 році 17 %. Це впливає більше не на зміну їх співвідношення, а на зменшення податкових ставок з обох сторін. Метою даного зменшення являється стимулювання до виходу з тіні більшості суб'єктів господарювання.

Якщо говорити про справедливе стягнення податків, то в Україні мали б переважати прямі податки, як це відбувається в розвинутих країнах, але це призведе до ще більшого зменшення податкових надходжень. Якщо дивитися реально на сучасний стан економіки України та менталітету громадян, то потрібно зменшувати прямі податки (податок на прибуток), а непрямі податки залишити на тому ж місці. Дані зміни несприятливі для добробуту населення, але вкрай необхідні. Перекладання податкового тягаря на бізнес можливо лише при його наявності, а в Україні поки що немає на кого перекладати. Тому для того, щоб перекласти основну частину податків на бізнес, спочатку необхідно простимулювати його розвиток (особливо малий та середній бізнес), а при його стабільному розвитку, змінити напрямок стратегії.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Кліменко О. М.

Література: 1. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>. 2. Адміністрування податків / Т. В. Калінеску, В. О. Корецька-Гармаш, В. В. Демидович та ін. – К. : Центр учбової літератури, 2013. – 290 с. 3. Податкова система : навч. посіб. / Л. П. Сідельникова, Н. М. Костіна. – К. : Ліра-К, 2013. – 604 с. 4. Податкова система : підручник / за ред. Л. П. Сідельникова, Н. М. Костіна. – К. : Ліра, 2013. – С. 58–69.

ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

УДК 35.08:352(477)

Маніна А. С.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Визначено основні проблеми та недоліки функціонування місцевого самоврядування в Україні, а також запропоновано напрями вирішення цих проблем. Визначено, що без системних змін адміністрування політики досягти позитивних результатів від найбільш інноваційних і дорогих інструментів стимулювання розвитку регіонів неможливо.*

Ключові слова: *регіон, інститут місцевого самоврядування, органи місцевого самоврядування, територіальна громада, публічна влада.*

Аннотация. *Определены основные проблемы и недостатки функционирования местного самоуправления в Украине, а также предложены направления решения этих проблем. Доказано, что без системных изменений администрирования политики достичь положительных результатов от наиболее инновационных и дорогих инструментов стимулирования развития регионов невозможно.*

Ключевые слова: *регион, институт местного самоуправления, органы местного самоуправления, территориальная община, публичная власть.*

Annotation. *In the article the author defines principal problems and lacks of local of functioning of local government in Ukraine, as well as suggested ways of solving these problems. Stated that no system changes administration policy to achieve positive results from the most innovative and expensive tools to stimulate the development of regions is not possible.*

Keywords: *region, local government institutions, local governments, territorial communities, public power.*

Інтеграція України в європейські структури потребує вироблення та реалізації такої моделі регіонального управління, яка б відповідала принципам регіональної політики Європейського Союзу, загальновизнаних практиці внутрішнього міжрегіонального співробітництва та міжнародної співпраці територій, сприяла становленню нових форм співпраці у форматі «центр-регіон». Особлива роль у цьому процесі покладена на органи місцевого самоврядування. Це обґрунтовує актуальність розгляду питання, що пов'язане з проблемами функціонування органів місцевого самоврядування.

Інститут місцевого самоврядування є предметом досліджень багатьох науковців, серед яких І. Бутко, В. Головченко, О. Корпань, В. Кампо, М. Краснов, В. Чиркин та ін. Проте, незважаючи на інтерес до вказаної теми, окремі положення не є достатньо розробленими.

Метою статті є виявлення особливостей і проблем функціонування місцевого самоврядування в Україні, а також розробка напрямів вирішення цих проблем.

Згідно із Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні», місцеве самоврядування – це гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста – самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України. Сільські, селищні, міські ради правочинні розглядати і вирішувати питання, віднесені Конституцією України, цим та іншими законами до їх відання [1].

Як показує практика, сьогодні органи місцевого самоврядування в Україні намагаються орієнтуватися на європейські стандарти якості рішень, що ними приймаються. Ефективність цього процесу знижується наявністю проблем функціонування органів місцевого самоврядування в Україні. Серед недоліків існуючої системи місцевої влади слід виділити такі [2]:

по-перше, перевищення обов'язків органів місцевого самоврядування над їх правами. Отже, треба підсилити роль місцевого самоврядування, тому що зараз жодна вертикаль влади не функціонує повноцінно. Якщо придивитися до цієї проблеми пильніше, виявиться, що проблема полягає не лише в браці повноважень для місцевого самоврядування, але ще й в том, що більшість із них не компетентні у ставленні до них. Вони просто не розуміють, що від них потрібно, і що повноваження припускають не лише певні вигоди, але ще й відповідальність. На сьогодні місцеве самоврядування в Україні існує лише на папері. Зокрема, це виявляється в бюджеті, який на-

магаються прийняти: він надто централізований, і в ньому передбачене жорстке, ручне управління грошовими коштами. У результаті того, що органи місцевого самоврядування мають дуже мало грошей для використання, вони нічого не можуть спланувати не тільки по розвитку міста і конкретної території, але і за соціальними програмами. Коли влада України почне виділяти більше коштів для розвитку регіонів та міст, тоді в Україні буде реальне місцеве самоврядування [3];

по-друге, недостатня інформованість громадян про діяльність місцевої влади. Не вирішується сьогодні на місцях і питання функціонування органів самоорганізації населення, передбачених Законом України «Про органи самоорганізації населення» [4]. Як показало опитування, 80 % респондентів взагалі не знають про такі органи. Так, за даними Асоціації міст Рівненської області, у жодному населеному пункті області не створено органи самоорганізації населення. Крім цього, ліквідовані навіть ті, які активно працювали у свій час у м. Острозі, м. Дубно та м. Костополі [5];

по-третє, відсутність діалогу населення і влади. У нових умовах перед радою постає завдання – домогтися від населення розуміння і сприйняття необхідності та важливості проведення реформ і розв'язання важливих завдань. Як приклад, можна навести створення у місті умов для дбайливого ставлення до дітей, боротьбу з безробіттям молоді, піклування про людей похилого віку, інтеграцію нових переселенців, іноземців і біженців, економію електроенергії, безпеку руху тощо. Необхідно, перш за все, визначити актуальність рішення, тобто, наскільки воно потрібне і важливе у даний момент і на даній території, встановити адресатів, виявити можливу реакцію керованої системи на його появу, передбачити можливі негативні наслідки. Тому доцільно за порадою звернутися до тих, на кого це рішення буде розраховане. Це може бути реалізовано відповідним органом шляхом звернення до громадян через засоби масової інформації з пропозицією надсилати листи, зателефонувати і висловити свою позицію. Цінний досвід з цього питання є у Німеччині, де рада у рамках спеціального «часу питань» надає можливість ставити будь-які запитання з проблем місцевого життя, виступати з пропозиціями або ініціативами [6];

по-четверте, недостатня увага місцевої влади до вивчення іноземного досвіду. На відміну від західних країн, у Східній та Центральній Європі реформи місцевого самоврядування розпочалися тільки після демократичних революцій, які відбулися на рубежі 90-х років ХХ століття. Вони, перш за все, були спрямовані на демонтаж тоталітарного політичного режиму. Тому реформи місцевого самоврядування в посттоталітарних країнах стали тим важливим кроком, який започаткував період трансформації у принаймні п'яти сферах: політичній – через запровадження вільних виборів до місцевих органів урядування; системній – через конституційні гарантії законодавчої автономії органів місцевого самоврядування; економічній – через перехід від централізованої системи управління та планування економіки до системи, основою якої є ринок; адміністративній – через скасування керованих з центру рад і делегування ряду обов'язків центральної адміністрації органам місцевого самоврядування; громадянській – через початок відбудови громадянського суспільства [7];

по-п'яте, недосконалість механізмів формування органів місцевого самоврядування. Здійснення публічної влади вимагає відповідальної, професійної і компетентної роботи посадових осіб місцевого самоврядування, депутатів місцевих рад. Ефективність діяльності органів місцевого самоврядування є комплексною проблемою яка зосереджує в собі ряд факторів. І, перш за все, це можливість для пересічних громадян приймати безпосередню участь в управлінні справами територіальної громади [8].

Отже, система органів місцевого самоврядування потребує реформ, що не слід пов'язувати з переглядом адміністративно-територіального устрою. Основні зусилля необхідно спрямувати, в першу чергу, на розв'язання найважливіших питань самоврядування, а саме: створення виконавчих комітетів районних та обласних рад запровадити повноцінне самоврядування на районному та обласному рівнях із відповідним коригуванням компетенції місцевих державних адміністрацій; чітке розмежування повноважень виконавчих органів місцевих рад та місцевих державних адміністрацій; урегулювання у правовому полі питання управління об'єктами комунальної власності; розширення фінансової бази місцевого самоврядування шляхом внесення змін до чинного законодавства України та створити належні фінансові умови для здійснення на території нашої держави повноцінного місцевого самоврядування.

Таким чином, у статті визначено основні проблеми та недоліки місцевого самоврядування в Україні. Серед них основні – відсутність повноважень для вирішення проблем і задоволення потреб місцевої громадськості, дублювання повноважень органів місцевого самоврядування та місцевих органів центральної виконавчої влади, недостатня фінансова та матеріально-технічна база для виконання своїх законних повноважень. Більш того, не визначена територіальна основа функціонування місцевого самоврядування. Серед причин сформованої ситуації необхідно зазначити відчуженість муніципальних властей від основної маси населення, правову необізнаність громадян у питаннях місцевого самоврядування. Тому без системних змін адміністрування політики досягти позитивних і, головне, довгострокових результатів від найбільш інноваційних і дорогих інструментів стимулювання розвитку регіонів неможливо.

Література: 1. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР // Відомості Верховної Ради. – 1997. – № 24. – Ст. 170. 2. Софінська І. Територіальна основа місцевого самоврядування: стандарти існування [Електронний ресурс] / І. Софінська. – Режим доступу : <http://radnuk.info/statti/228-konstpravo/15296-2011-01-22-23-53-18.html>. – Назва з екрану. 3. Актуальні проблеми виконання законів України «Про органи місцевого самоврядування в Україні» та «Про місцеві державні адміністрації» / за заг. ред. В. В. Кравченка. – К. : Атіка, 2013. – 288 с. 4. Про органи самоорганізації населення : Закон України від 11.07.2001 р. № 2625-III // Відомості Верховної Ради. – 2001. – № 48. – Ст. 254. 5. Грищук М. Реалії та проблеми місцевого самоврядування [Електронний ресурс] / М. Грищук. – Режим доступу : <http://naub.ua.edu.ua/2012/realiji-ta-problemy-mistsevohosamovriaduvannya/>. – Назва з екрану. 6. Маркварт Э. Организация местного самоуправления в Германии и применимость немецкого опыта к украинским реалиям [Электронный ресурс] / Э. Маркварт. – Режим доступа : <http://cyberleninka.ru/article/n/organizatsiya-mestnogo-samoupravleniya-v-germanii-i-primenimost-nemetskogo-opyta-k-ukrainskim-realiyam>. 7. Галкін В. Світовий досвід організації місцевого самоврядування [Електронний ресурс] / В. Галкін. – Режим доступу : <http://kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2007-1-2/doc/5/06.pdf>. 8. Артемчук А. Реформа органів місцевого самоврядування – шлях до процвітання держави [Електронний ресурс] / А. Артемчук. – Режим доступу : <http://www.artemchuk.info/index.php/articles/12-2010-02-10-08-31-43>.

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ФАКТОРИНГОВИХ ОПЕРАЦІЙ

УДК 657.44:336.717

Матвеєва А. С.

Студент 3 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Виявлено сутність факторингу. Проаналізовано специфіку факторингових операцій, виокремлено переваги від його використання для постачальника та дебітора. Визначено відмінності між факторингом та іншими кредитними продуктами, які надаються фінансовими установами і з якими зазвичай порівнюють факторинг.

Ключові слова: факторингова угода, факторингові послуги, факторинг, банк, дебіторська заборгованість.

Аннотация. Выявлена сущность факторинга. Проанализирована специфика факторинга, выделены преимущества от его использования для поставщика и дебитора. Определены отличия между факторингом и другими кредитными продуктами, которые предоставляются финансовым учреждениям и с которыми как правило сравнивают факторинг.

Ключевые слова: факторинговый договор, факторинговые услуги, факторинг, банк, дебиторская задолженность.

Annotation. The article reveals the essence of factoring. Provides a detailed analysis of factoring specificity as a financial service, selected its benefits for supplier and customer. The differences between factoring and other credit products, which proposed by financial institutions are also examined.

Keywords: factoring contract, factoring services, factoring, bank receivables.

Останнім часом факторинг в Україні набуває усе більшої популярності. Адже зі зростанням економіки та ділової активності підприємств зростає і їх потреба в оборотних коштах, необхідних для фінансування поточної діяльності, що потребує залучення додаткового капіталу. До того ж для багатьох компаній банківське кредитування є недоступним через високі вимоги банків до фінансового стану позичальника та необхідності надання застави. За цих умов для підприємств малого та середнього бізнесу оптимальним рішенням може стати факторинг.

Впродовж останніх років в Україні спостерігається значне зростання як обсягів факторингових операцій та кількості факторингових компаній, так і популярності цього виду послуг серед підприємців.

Незважаючи на це, проблема дослідження використання факторингових операцій у нашій країні належить до найменш розроблених.

Питання факторингових послуг розглянуто у працях багатьох українських економістів, серед яких можна виділити: Брегеда О. А., Бланк І. О., Вітвіцька І. В., Вовчак О. Д., Гутко Л. М., Грушко В. І., Заруба О. Д., Костіна Н. І., Мельник А. Ф. та ін. Варто також відзначити таких іноземних учених, які досліджували питання факторингу, як: Б. Гап, У. Томас, М. Форман, Дж. Гилберт, Ф. Селінджер, М. Бікерс, Ф. Салінберг [1].

Об'єктом дослідження є ринок факторингових послуг в Україні.

Предметом виступають облікові процедури по факторинговим операціям у банках.

Метою дослідження є з'ясування поняття факторингу, окреслення переваг використання факторингу для продавця і для дебітора, порівняння факторингу з іншими кредитними продуктами, визначення перешкод для поширення факторингу в Україні.

Ринок факторингових послуг є достатньо молодим в Україні та бере початок свого розвитку з 2001 року, коли вперше такі операції проводив АКБ «Укрсоцбанк», на діяльність якого ще впродовж декількох років припадала третина всіх операцій по факторингу, у тому числі саме цей банк пропонує послугу по міжнародному факторингу. Частина ринку, що належала іншим банкам, не перевищувала і десяти відсотків, не враховуючи АКБ «ТАС-Комерцбанк», який став повноправним конкурентом для засновника факторингу в Україні [2].

На даний час на ринку факторингу лідирують чотири банки: ПАТ «Swedbank», ПАТ «UniCreditBank», ПАТ «Укрсімбанк» (ці банки охоплюють 60 % факторингового ринку), та ПАТ «Райффайзен Банк Аваль». Також важливими учасниками фінансового ринку є банки: «Європейський», «Індекс-Банк», «VAB Банк», «СЕБ Банк», «Приват-Банк», «БІГ Енергія», факторингові компанії «Факторинг», «Арма Факторинг», «Перша факторингова компанія», інвестиційна компанія «Українська фінансова група». «Сведбанк» надає факторинг тільки з регресом і лише великим компаніям, що давно працюють на ринку [3].

Факторинг (від англ. factor – маклер, посередник, агент) – це банківська операція, суть якої полягає в придбанні банком (фактором) у постачальника (продавця) права вимоги у грошовій формі на дебіторську заборгованість покупців за відвантажені їм товари (виконані роботи, надані послуги), з прийняттям ризику виконання такої вимоги, а також приймання платежів [2]. Головними завданнями здійснення факторингових операцій виступають: забезпечення постачальника своєчасною оплатою відвантажених товарів, управління платіжною дисципліною позичальника, підвищення ефективності розрахунків між клієнтами, ліквідація виникнення дебіторської заборгованості у позичальника.

Фінансування поставок товару за факторинговою схемою передбачає, що після отримання документів, що підтверджують поставку товарів або вартість наданих послуг (накладні, рахунки фактури, довіреності) фактор (в нашій країні – банк або небанківська фінансова установа) виплачує своєму клієнтові від 60 до 90 % від суми платежу. Решту суми банк або фінансова компанія тимчасово утримує у зв'язку з прийняттям на себе ризику непогашення боргу. Боржник (дебітор) одержує письмове повідомлення про відступлення права грошової вимоги та банківські реквізити для проведення оплати. Коли покупець сплачує 100 % вартості за поставлений йому товар або надану послугу, отримана сума перераховується на погашення заборгованості. Фактор перераховує постачальнику різницю між сумою виконаної вимоги та перерахованим фінансуванням за мінусом комісії.

Факторинг оформляється спеціальною угодою між банком та клієнтом. Розрізняють конвенційний та конфіденційний факторинг. Конвенційний факторинг характерний тим, що дебітор повідомляється про придбання банком його фінансових зобов'язань. Відповідні платежі дебітор спрямовує безпосередньо до банку. За конфіденційного факторингу дебітор не повідомляється про придбання банком його зобов'язань. Тому відповідні платежі дебітор звичайно спрямовує безпосередньо на поточний рахунок клієнта. При цьому клієнт здійснює розрахунки з банком самостійно.

При укладенні факторингової угоди клієнт передає банку розрахункові або платіжні документи на продані ним дебітору товари або надані послуги. Банк обліковує ці документи, використовуючи позабалансовий рахунок 9800 А «Розрахункові документи за факторинговими операціями», а облік договору по умовній вартості банк веде на позабалансовому рахунку 9819 А «Інші цінності і документи».

Куплена дебіторська заборгованість являє собою зобов'язання банку щодо оплати ним дебіторської заборгованості клієнта. Тому на дату укладення факторингової угоди відповідні зобов'язання обліковуються за номінальною вартістю поза балансом як зобов'язання з кредитування, які надані клієнту. Це супроводжується таким бухгалтерським записом:

Д-т рахунка 9129 А «Інші зобов'язання з кредитування, що надані клієнтам»;

К-т рахунка 9900 «Контррахунки для рахунків розділів 90 – 95».

Зазвичай при проведенні факторингової операції банк надає клієнту аванс щодо купленої дебіторської заборгованості. Авансовий платіж здійснюється банком у вигляді фіксованого відсотка або частини дебіторської

заборгованості. На дату, коли кошти перераховуються на рахунок клієнта, здійснюється бухгалтерське проведення:

Д-т рахунка 2030 А «Вимоги, що придбані за операціями факторингу із суб'єктами господарювання»;

К-т рахунка 2600 АП «Поточні рахунки суб'єктів господарювання».

Одночасно аванс відображається відповідним проведенням позабалансом як зменшення зобов'язань банку перед клієнтом:

Д-т рахунка 9900 «Контррахунки для рахунків розділів 90 – 95»;

К-т рахунка 9129 А «Інші зобов'язання з кредитування, що надані клієнтам».

Грошові кошти, одержані банком від дебітора в рахунок оплати дебіторської заборгованості, відображаються бухгалтерським записом:

Д-т рахунка 1200 А «Кореспондентський рахунок у НБУ», 2600 АП «Поточні рахунки суб'єктів господарювання»;

К-т рахунка 3739 «Транзитний рахунок за іншими розрахунками».

Після того як платіж буде проведений, проводиться утримання кредитної суми, відсотків та комісійних за виконані послуги.

На дату розрахунків, яку вказано у факторинговій угоді, банк здійснює перерахування залишку коштів, наданих дебітором клієнту, після вирахування суми кредиту, відсотків за кредитом та комісійними:

Д-т рахунка 3739 «Транзитний рахунок за іншими розрахунками»;

К-т рахунка 1200, 2600.

Внаслідок ризикованості факторингових операцій у банку завжди існує ймовірність зазнати збитків. Тому банк має створювати за даними операціями відповідні резерви.

Доволі часто факторинг порівнюють з кредитом, хоча факторинг і банківський кредит мають різну природу та забезпечують різні потреби постачальників. Кредит характеризується строковістю і видається на конкретний, обумовлений в угоді, термін. Крім того, процедура отримання кредиту орієнтована на успіхи компанії в минулому, факторингове фінансування, навпаки, орієнтується на майбутні досягнення компанії і не потребує, на відміну від кредиту, застави. Фінансовий механізм факторингу надає постачальникам принципово нові можливості розвитку, адже, на відміну від банківського кредитування та залучення власних коштів, він не обмежений певними сумами.

Перевагами факторингу для постачальника є:

1) отримання додаткового фінансування;

2) збільшення товарообігу та додатковий прибуток від збільшення обсягу продажу;

3) спрощення планування грошового обігу;

4) отримання конкурентних переваг на ринку, захист від втрати клієнтів унаслідок неможливості підтримання достатнього рівня асортименту у разі недостатності оборотних коштів та надання конкурентних термінів відтермінування платежу;

5) захист від втрат у разі неоплати або несвоєчасної оплати боргу дебіторами;

6) захист від валютних ризиків;

7) захист від втрат, пов'язаних з відсутністю або недостатністю неупередженого контролю за продажами та платежами.

Покупець отримує такі плюси:

1) вигідніші умови оплати, які не потребують відволікання грошових коштів у разі передоплати;

2) збільшення купівельної спроможності.

Серед проблем розвитку ринку факторингу в Україні виділено ключові:

домінування банків, для яких факторинг займає лише частину портфеля серед інших послуг, тоді як для спеціалізованої факторингової компанії цей вид операцій є профільним;

використання банком під час оцінювання потенційного клієнта факторингу схеми, ідентичної під час кредитування. Але факторинг не є аналогом кредиту й спрямований на зростання продажів та рентабельності;

здійснення банками як факторингу лише фінансування без додаткових послуг, що суперечить світовій практиці та сутності факторингу;

якість послуг факторингу в Україні не контролюється, у законодавстві не закріплено вимоги щодо стандартів якості факторингових послуг фінансових установ [3].

Отже, зазначимо, що факторинг для багатьох підприємств є ефективним інструментом для зростання. Використовуючи факторингові схеми, підприємства не тільки не відволікають кошти у дебіторську заборгованість,

80 – 90 % якої припадає на розрахунки з покупцями, а можуть спрямувати їх на збільшення обсягу продажу та асортименту товарів. Особливо актуальний та необхідний факторинг для підприємств, що динамічно зростають та відчують брак оборотних коштів. Постачальники ж завдяки факторингу отримують можливість планувати свої фінансові потоки, незалежно від платіжної дисципліни покупців.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Глебова Н. В.

Література: 1. Дмитрієва Ю. В. Факторингові операції в Україні: проблеми та перспективи / Ю. В. Дмитрієва // Управління розвитком. – 2011. – № 3 (100). – С. 20 – 22. 2. Гушак Є. В. Особливості розвитку ринку факторингових послуг в Україні / Є. В. Гушак [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rusnauka.com>. 3. Офіційний сайт Асоціації українських банків [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.aub.com.ua>. 4. Кожель Н. О. Ринок факторингових операцій, реалії і перспективи розвитку / Н. О. Кожель // Вісник Університету банківської справи Національного банку України – 2011. – № 2 (11). – С. 212 – 215.

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА МОДЕЛЕЙ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

УДК 657(1-87)

Місецька С. А.

Студент 3 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Розглянуто основні моделі бухгалтерського обліку, що зараз є актуальними у світі. Здійснено виявлення спільних та відмінних рис, а також висвітлено питання стосовно існуючих недоліків даних моделей. Наведено порівняльний аналіз моделей.

Ключові слова: бухгалтерський облік, моделі, звітність, британо-американська модель, континентальна модель, південно-американська модель, ісламська модель, інтернаціональна модель.

Аннотация. Рассмотрены основные модели бухгалтерского учета, сейчас являющиеся актуальными в мире. Выявлены общие и отличительные черты, а также освещены вопросы относительно существующих недостатков данных моделей. Приведен сравнительный анализ моделей.

Ключевые слова: бухгалтерский учет, модели, отчетность, британо-американская модель, континентальная модель, южно-американская модель, исламская модель, интернациональная модель.

Annotation. Considers the basic model of accounting nowadays are topical in the world. Detected common and distinctive features, but also highlights issues concerning the existing shortcomings of these models. The article contains data is comparative in nature.

Keywords: accounting, models, accounting, British-American model, the continental model, the South American model, the Islamic model, international model.

Не можна стверджувати, що облік у тій чи іншій країні поставлений краще або гірше, ніж у інших. Моделі та системи обліку створюються для досягнення певних цілей і тісно пов'язані з культурою та історією країн. Дослідження розвитку бухгалтерського обліку різних країн дозволяє зрозуміти, які проблеми бухгалтерського обліку вирішуються в тих чи інших країнах, чому методи та концепції обліку різних держав відрізняються одна від одної і багато іншого, тим самим збагачуючи бухгалтерську науку і практику за рахунок вивчення досягнень зарубіжних колег.

Метою роботи є детальне ознайомлення з найбільш розповсюдженою класифікацією моделей бухгалтерського обліку а також виявлення їх переваг та недоліків.

Об'єктом вивчення є моделі бухгалтерського обліку, а предметом роботи є їх порівняльна характеристика.

Зараз найбільш розповсюдженими моделями слід вважати п'ять основних, серед них такі, як: британсько-американська, континентальна, південно-американська, інтернаціональна, ісламська.

Економісти М. Р. Метьюс, М. Х. Б. Перера вважають, що порівняльний аналіз систем і методів бухгалтерського обліку дозволяє визначити типові моделі розвитку обліку, що має особливе значення для кращого розуміння можливостей їх зміни під впливом чинників навколишнього середовища, для передбачення проблем, з якими може зіткнутися країна, а також для вибору допустимого рішення на основі досвіду країн з подібними моделями бухгалтерського обліку. Важливо зазначити, що в силу глобалізації більшість країн намагаються зблизити правила обліку і тим самим привести до єдиного знаменника стандарти бухгалтерської звітності [1].

У зарубіжних країнах під впливом законодавчих систем склалось в основному два підходи в юридичному регулюванні облікових правил. В одних країнах (Аргентина, Франція, Німеччина) всі основні принципи обліку до подробиць визначені законодавчими актами. В інших країнах (США, Великобританія) система обліку будується за принципом – «можна робити все, що не заборонено законом». Тут правила регулювання обліку і звітності визначаються, перш за все, професійними бухгалтерами, а не юристами, як у першому випадку. При суворій регламентації облікових принципів, яка характерна для першого типу країн, система бухгалтерського обліку втрачає свою гнучкість, у той час, як при другому підході облік оперативного відображає зміни умов підприємницької діяльності.

Такий поділ країн пов'язаний з орієнтацією бухгалтерського обліку на макро- і мікроекономіку. Зокрема у тих країнах, що орієнтуються на макрорівень, має місце дотримання таких принципів при формуванні показників фінансової звітності: професійне судження; орієнтація на ринкових користувачів; менша стандартизація. Для країн, зорієнтованих на мікрорівень, у цьому плані притаманна одноманітність, задоволення інформаційних потреб держави та системи оподаткування.

Крім цього, значний вплив на організацію бухгалтерського обліку мають культурні традиції окремих країн. Так, вплив культури Німеччини проявляється у наданні пріоритетності нормам права, Франції – у бюрократії і схильності до влади, Великобританії – у пріоритетності традицій [1].

Класифікація моделей обліку сприяє більш точному визначенню подібних і відмінних характеристик щодо ведення обліку і подання інформації у фінансовій звітності в різних країнах світу. В економічній та обліковій літературі, зокрема, в більшості випадків зустрічається класифікація моделей обліку за суб'єктивно-географічною ознакою. Тому можна виділити такі облікові моделі, які сформувались у процесі історичного розвитку системи бухгалтерського обліку (вони вважаються найбільш розповсюдженими) [2]:

- британсько-американська;
- континентальна;
- південно-американська;
- інтернаціональна;
- ісламська.

Для британсько-американської моделі (Великобританія, Австралія, США, Канада, Індія, Нідерланди та ін.) є характерними: орієнтація обліку на інформаційні потреби інвесторів і кредиторів; наявність розвинутого ринку цінних паперів; високий рівень професійної бухгалтерської підготовки; наявність у цих країнах великої кількості транснаціональних корпорацій. Базові принципи цієї моделі були розроблені в США, Великобританії та Нідерландах і розповсюджені на решту країн, які ведуть облік за цією моделлю. Основне завдання даної моделі – забезпечення інтересів інвесторів і кредиторів при мінімальному втручанні держави в систему формування даних бухгалтерського обліку. Три провідні країни (Великобританія, США і Нідерланди), що використовують дану модель, мають добре розвинений фінансовий ринок, і акції майже всіх великих компаній присутні на ринку цінних паперів [2].

Характерними рисами континентальної моделі (Австрія, Бельгія, Німеччина, Греція, Данія, Єгипет, Іспанія, Італія, Марокко, Норвегія, Португалія, Росія, Франція, Швейцарія, Швеція, Японія та інші країни) є такі: тісні зв'язки з банками, які є основним джерелом капіталу компаній; детальна юридична регламентація обліку і звітності; орієнтація обліку і звітності на інтереси державного регулювання оподаткування і макроекономічного планування. Бухгалтерський облік відзначається значною консервативністю. Облікова практика спрямована не стільки на інформаційні потреби кредиторів, скільки на задоволення вимог державного керівництва.

Для південно-американської моделі (Аргентина, Бразилія, Перу, Уругвай, Еквадор та ін.) характерний високий рівень інфляції; орієнтація обліку і звітності на вимоги державного планування; уніфікація принципів обліку (відсутня свобода вибору системи і порядку обліку). В обліку і звітності досить добре відображається інформація, необхідна для контролю за доходами населення та підприємств і дотриманням податкової політики.

Інтернаціональна модель виникла з потреби міжнародної узгодженості обліку, перш за все, в інтересах транснаціональних корпорацій та іноземних учасників міжнародних валютних ринків.

На міжнародному рівні цим займалися і займаються такі організації: Комітет з міжнародних бухгалтерських стандартів (IASB); Міжнародна федерація бухгалтерів (IFAC); Організація об'єднаних націй (UNO), при якій створена міжурядова група експертів з міжнародних стандартів обліку та звітності; Організація економічного співробітництва та розвитку (OECD). Результатом діяльності даних організацій з'явилися розроблені МСФЗ та стандарти GAAP, застосування яких знаходить все більшого поширення у всьому світі. Основною метою міжнародних організацій є розробка, виходячи із суспільних інтересів, якісних, зрозумілих, адекватних і здійсненних глобальних стандартів для відображення тих чи інших економічних подій у фінансових звітах. Сьогодні МСФЗ дозволені до використання в 23 країнах і використовуються в обов'язковому порядку в 65 країнах [3].

Ісламська модель (країни Близького Сходу) знаходиться під великим впливом богословських ідей і має ряд особливостей, зокрема забороняється отримання фінансових дивідендів; при оцінці активів і зобов'язань компаній перевага надається ринковим цінам. Кінцева мета концепції ісламської економіки полягає в переході до господарювання виключно на принципах ісламу. Основний акцент робиться на тому, що тільки ісламська модель економіки може забезпечити реальний баланс між матеріальним і духовним у суспільстві. Тому принципи, на яких ґрунтується облік і звітність в британо-американській, континентальній та інших облікових моделях, не підходять ісламському суспільству, оскільки ці принципи суперечать його цінностям.

Основні відмінні характеристики можна навести в табл. 1.

Таблиця 1

Основні відмінні риси моделей бухгалтерського обліку

Моделі бухгалтерського обліку	Відмінні риси
Британсько-американська	Орієнтація на інтереси інвесторів, кредиторів та акціонерів
Континентальна	Високий ступінь втручання держави в облікову політику організації
Південно-американська	Орієнтація на запити державних органів для ведення фіскальної політики
Інтернаціональна	Орієнтація на інтереси транснаціональних корпорацій та іноземних учасників міжнародного валютного ринку
Ісламська	Домінує релігійний фактор, припускає заборону на спекулятивний дохід і ряд видів діяльності

Слід зазначити, що класифікація облікових моделей є ефективним засобом, який використовується для опису і порівняння різних облікових систем, надання допомоги окремим країнам у виборі найпридатнішої для них облікової моделі, виявлення можливих проблем, які можуть виникнути в процесі використання певної моделі обліку шляхом порівняння з країнами, які застосовують таку ж облікову модель. У той же час наведені класифікації є досить умовними, оскільки навіть у межах однієї облікової моделі можуть бути відмінності щодо ведення обліку в окремих країнах, які працюють за принципами цієї моделі. Крім цього облікові моделі втрачають свої характеристики у зв'язку з еволюційним розвитком міжнародної системи бухгалтерського обліку та визнанням багатьма країнами світу міжнародних стандартів фінансової звітності [4].

Таким чином, бухгалтерський облік визначається тим середовищем, в якому він функціонує, і методологічні принципи його організації, теорії і практики залежать від соціальних, політичних і економічних умов окремої країни. На досягнення гармонізації принципів обліку і звітності у світовому масштабі спрямована діяльність міжурядових та міжнародних професійних організацій з бухгалтерського обліку та міжнародних профспілкових організацій. За різних підходів до бухгалтерського обліку і звітності вироблено загальні принципи обліку, які полегшують ділове спілкування на міжнародному рівні.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Часовнікова Ю. С.

Література: 1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://pidruchniki.ws/1529052745761/buhgalterskiy_oblik_ta_audit/harakteristika_svitovih_modeley_buhgalterskogo_obliku. 2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.cfin.ru/ias/models_of_accounting.shtml. 3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://science.bsea.narod.ru/2009/ekonom_2009_2/gurieva_sravnit.htm. 4. Лучко М. Р. Облік у зарубіжних країнах : навч. посіб. / М. Р. Лучко, І. Д. Бенько. – Тернопіль: ВД «Економічна думка», 2004. – 205 с.

АНАЛІЗ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ

УДК 336.64

Невольник А. І.

Магістр 2 року навчання
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Розглянуто фактори впливу на валовий прибуток та вплив факторів на складові прибутку підприємства. Запропоновано економічну модель для проведення факторного аналізу валового прибутку підприємства.

Ключові слова: валовий прибуток, факторний аналіз, прибуток.

Аннотация. Рассмотрены факторы влияния на валовую прибыль предприятия и влияние факторов на составляющие прибыли предприятия. Предложена экономическая модель для проведения факторного анализа валовой прибыли предприятия.

Ключевые слова: валовая прибыль, факторный анализ, прибыль.

Annotation. In the article the factors of influence are considered on gross revenue of enterprise and influence of factors on the making incomes of enterprise. An economic model is offered for realization of factor analysis of gross revenue of enterprise.

Keywords: gross profit, factor analysis, profit.

Прибуток будь-якого підприємства як основний показник ефективності його діяльності є функцією від багатьох факторів, основними з яких прийнято виділяти обсяг виробництва продукції, її асортимент, витрати на її виробництво та реалізацію, якість, ритмічність роботи підприємства.

Найпершим фінансовим результатом, який розраховує підприємство, є валовий прибуток, величина якого становить різницю між доходом від реалізації продукції та її собівартістю. Схематично фактори, що впливають на валовий прибуток підприємства, наявно зображені на рис. 1 [1].

Вплив факторів може бути розгорнуто за кожною складовою прибутку: всі фактори, які впливають на виручку від реалізації і собівартість реалізованої продукції, впливають також і на прибуток від реалізації, і на прибуток від звичайної діяльності до оподаткування.

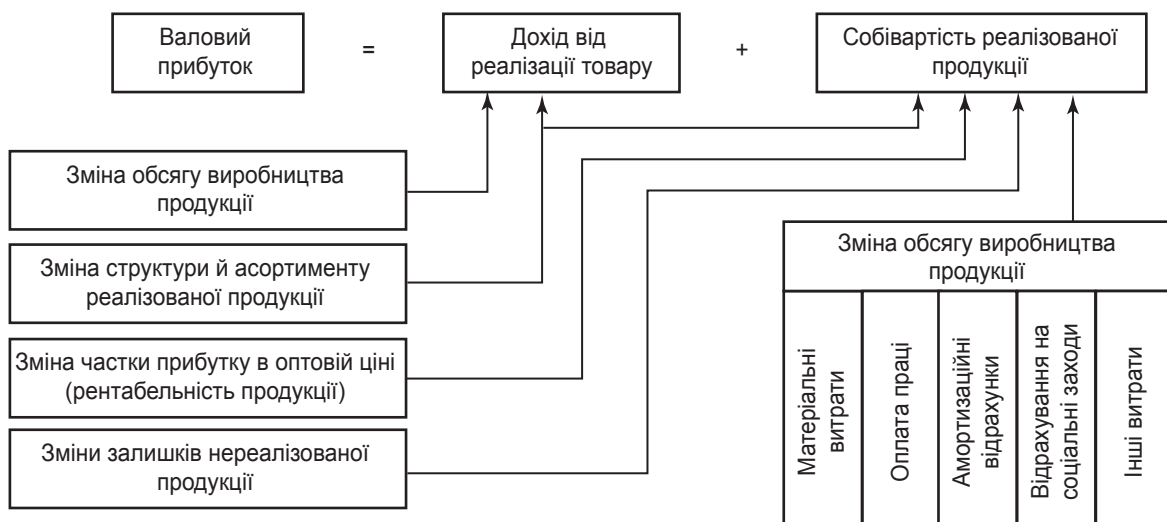

Рис. 1. Фактори впливу на валовий прибуток підприємства

Під час аналізу показників прибутку виділяються такі етапи:

- надається оцінка динаміки прибутку в цілому та в розрізі окремих видів діяльності (операційна, інвестиційна, фінансова), визначається прибутковість окремих структурних підрозділів;

– виконується факторний аналіз прибутку за видами діяльності: факторний аналіз прибутку від операційної діяльності, у тому числі факторний аналіз валового прибутку; факторний аналіз прибутку від реалізації продукції (робіт, послуг); надається оцінка внутрішніх і зовнішніх резервів [2].

Для досконалого визначення факторів, які мають найбільший вплив на формування фінансового результату ПАТ «Південспецбуд» за допомогою моделі економічного аналізу, що ґрунтується на даних фінансової звітності, було проведено факторний аналіз валового прибутку підприємства.

Результати факторного аналізу ПАТ «Південспецбуд» наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Аналіз динаміки показників фінансових результатів діяльності ПАТ «Південспецбуд» за період 2011–2013 рр.

Статті	Роки			Відхилення			
				2012 до 2011		2013 до 2012	
	2011	2012	2013	грн.	%	грн.	%
Доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	90 003,00	136 365,00	64 083,00	46 362,00	51,51 %	-72 282,00	-53,01 %
Податок на додану вартість	15 000,00	22 743,00	0,00	7 743,00	51,62 %	-22 743,00	-100,00 %
Інші вирахування з доходу	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00 %	0,00	0,00 %
Чистий доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	73 722,00	113 622,00	64 083	39 900,00	54,12 %	-113 622,00	-100,00 %
Собівартість реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	-74 466,00	-10 9041,00	-70 749,00	-34 575,00	46,43 %	38 292,00	-35,12 %
Валовий прибуток (збиток)	537,00	4 581,00	-6 666,00	4 044,00	753,07 %	-11 247,00	-245,51 %
Інші операційні доходи	14 952,00	5 675,00	11 584,00	-9 277,00	-62,05 %	5 909,00	104,12 %
Адміністративні витрати	-1 947,00	-2 232,00	-1 831,00	-285,00	14,64 %	401,00	-17,97 %
Витрати на збут	-71,00	0,00	0,00	71,00	-100,00 %	0,00	0,00 %
Інші операційні витрати	-6 870,00	-7 842,00	-3 325,00	-972,00	14,15 %	4 517,00	-57,60 %
Прибуток (збиток) від операційної діяльності	3 442,00	182,00	-238,00	-3 260,00	-94,71 %	-420,00	-230,77 %
Доход від участі в капіталі	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00 %	0,00	0,00 %
Інші фінансові доходи	0,00	466,00	13,00	466,00	0,00 %	-453,00	-97,21 %
Інші доходи	0,00	71,00	65,00	71,00	0,00 %	-6,00	-8,45 %
Фінансові витрати	-1 046,00	0,00	0,00	1 046,00	-100,00 %	0,00	0,00 %
Втрати від участі в капіталі	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00 %	0,00	0,00 %
Інші витрати	-930,00	-1 253,00	-66,00	-323,00	34,73 %	1 187,00	-94,73 %
Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування	-953,00	-534,00	-226,00	419,00	-43,97 %	308,00	-57,68 %
Податок на прибуток від звичайної діяльності	-153,00	-180,00	234,00	-27,00	17,65 %	414,00	-230,00 %
Прибуток (збиток) від звичайної діяльності	-1 106,00	-714,00	8,00	392,00	-35,44 %	722,00	-101,12 %
Чистий прибуток (збиток)	-1 106,00	-714,00	8,00	392,00	-35,44 %	722,00	-101,12 %

Проведений аналіз розрахунків за табл. 1 свідчить, що на протязі всього аналізованого періоду прибуток від звичайної діяльності мав негативну тенденцію до зниження, а в 2013 році ПАТ «Південспецбуд» отримало збиток. Треба відзначити, що на протязі всього аналізованого періоду підприємство мало чистий збиток, хоча у кінці періоду у 2013 році ПАТ «Південспецбуд» отримало чистий прибуток – 8 тис. грн. Чистий прибуток було отримано завдяки значному зниженню адміністративних та інших операційних витрат, також треба відмітити, що у 2013 році було отримано значні доходи від іншої операційної діяльності, які зросли на 104,12 % порівняно з 2013 роком. Валовий прибуток у 2012 році збільшився на 753,07 % порівняно з 2011 роком і склав 4 581 тис. грн. Але вже у 2013 році валовий прибуток підприємства склав – 6666 тис. грн, що свідчить про значне зниження доходів від реалізації продукції. Значне коливання валового прибутку свідчить про низьку диверсифікацію діяльності підприємства, що може призвести до значного зниження ліквідності та фінансової безпеки.

Головним джерелом формування валового прибутку є основна діяльність підприємства, з метою здійснення якої воно створене. Характер цієї діяльності визначається специфікою галузевої приналежності підприємства. Її основу складає виробничо-комерційна діяльність, яка доповнюється фінансовою і інвестиційною діяльністю. Саме показники основної діяльності підприємства використовуються для оцінки виконання програми виробництва і розрахунку завантаження виробничих потужностей [3].

Важливою метою аналізу валового прибутку є виявлення резервів його збільшення, що здійснюється за допомогою факторного аналізу. Вплив чинників на зміну валового прибутку досліджуваного підприємства наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Факторний аналіз зміни прибутку (збитків) ПАТ «Південспецбуд» від операційної діяльності за період 2012–2013 рр.

№ з/п	Показники	Значення показника
Чистий дохід від реалізації продукції (робіт, послуг)		
1	за попередній період, тис. грн	113 622,00
2	за звітний період, тис. грн	64 083,00
3	коефіцієнт зміни реалізованої продукції	0,56 400 169
Собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг)		
4	за попередній період, тис. грн	109 041,00
5	за звітний період, тис. грн	70 749,00
6	коефіцієнт зміни собівартості реалізованої продукції	0,648 829 339
Валовий прибуток (збиток)		
7	за попередній період, тис. грн	4 581,00
8	за звітний період, тис. грн	-6 666,00
9	сума зміни валового прибутку у звітному періоді до попереднього періоду, тис. грн	-11 247,00
Зміна валового прибутку (збитку) за рахунок факторів		
10	зміни обсягу реалізованої продукції (робіт, послуг)	-1 608,71
11	зміни структури продукції	-388,60
12	зміни рівня витрат на 1 грн реалізованої продукції	9 249,69
13	загального впливу факторів	7 252,38
Адміністративні витрати		
14	за попередній період	2 232,00
15	за звітний період	1 831,00
16	зміна суми адміністративних витрат у звітному періоді до попереднього періоду	-401,00
Витрати на збут		
17	за попередній період	0,00
18	за звітний період	0,00
19	зміна суми витрат на збут у звітному періоді до попереднього періоду	0,00
Інші операційні доходи		
20	за попередній період	5 675,00
21	за звітний період	11 584,00
22	зміна суми інших операційних доходів у звітному періоді до попереднього періоду	5 909,00
Інші операційні витрати		
23	за попередній період	7 842,00
24	за звітний період	3 325,00
25	зміна суми інших операційних витрат у звітному періоді у порівнянні з попереднім періодом	-4 517,00
26	зміна суми прибутку (збитку) від операційної діяльності	-420,00

На відхилення суми валового прибутку (табл. 2, ряд. 9) впливає низка факторів, основними з яких є зміна обсягу реалізованої продукції (робіт, послуг). Збільшення обсягу реалізації рентабельної продукції приводить до збільшення валового прибутку і поліпшення фінансового стану підприємства. Зростання обсягу реалізації збиткової продукції впливає на зменшення суми валового прибутку. Збільшення долі рентабельніших видів продукції в загальному обсязі реалізації приводить до збільшення суми валового прибутку, але збільшення питомої ваги низькорентабельної або збиткової продукції впливає на зменшення валового прибутку.

У 2013 році ПАТ «Південспецбуд» отримало збиток від операційної діяльності у сумі -238 тис. грн, що на 420 грн більше ніж у 2012 році. Це сталося за рахунок наступних факторів: валовий прибуток у звітному році в цілому знизився на 11 247 тис. грн. Таке явище пов'язане зі зменшенням обсягу реалізації продукції у 2009 р. порівняно з 2008 р., що призвело до зниження валового прибутку на 1 608,71 тис. грн. Також зміна витрат на 1 грн реалізованої продукції зменшила валовий прибуток на 9 249,69 тис. грн, зміна структури реалізованої продукції також негативно вплинула на валовий прибуток (зменшення на 388,60 тис. грн).

Зменшення у 2013 р. адміністративних витрат на 401 тис. грн. зменшило збиток від операційної діяльності. Значно збільшилися операційні доходи (на 5 909 тис. грн), що позитивно вплинуло на фінансові результати від операційної діяльності. За цей час зменшилися витрати від операційної діяльності на 4 517 тис. грн, що також позитивно вплинуло на фінансові результати від операційної діяльності.

Далі доцільним буде перейти до аналізу валового прибутку. Дослідження валового прибутку потрібно менеджменту компанії для вирішення цілої низки питань, які пов'язані зі збільшенням прибутку підприємства. Передусім, це стосується вибору найкращої ціни продажів.

Основним показником, що характеризує валовий прибуток, є коефіцієнт валового прибутку (табл. 3), який визначає рівень, до якого підприємства можуть збільшити прибуток, знижуючи накладні витрати. Він розраховується відношенням валового прибутку до чистого доходу (виручки) від реалізації [4].

Таблиця 3

Аналіз ефективності використання прибутку ПАТ «Південспецбуд» за період 2012–2013 рр.

№ п/п	Показники	Роки		Відхилення
		2012	2013	
1	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (робіт, послуг), тис. грн	113 622,00	64 083,00	-49 539,00
2	Валовий прибуток, тис. грн	4 581,00	-6 666,00	-11 247,00
3	Коефіцієнт валового прибутку	0,04 032	-0,10 402	-0,144
4	Операційний прибуток, тис. грн	182,00	-238,00	-420,00
5	Коефіцієнт операційного прибутку	0,001 601 802	-0,003 713 933	-0,005
6	Чистий прибуток, тис. грн	-714,00	8,00	722,00
7	Коефіцієнт чистого прибутку	-0,00 628	0,00 012	0,006

Ефективність формування та використання прибутку характеризує коефіцієнт операційного прибутку, який розраховується відношенням операційного прибутку до чистого доходу (виручки) від реалізації. Він надає можливість визначити прибуток після вирахування собівартості реалізованих товарів та операційних витрат, який припадає на 1 грн чистого доходу. Цей коефіцієнт показує, чи успішно працювали менеджери підприємства для підвищення доходів від усіх своїх операцій. Він є приблизним мірилом рівня операційного левериджу [3].

Дослідження чистого прибутку передбачає розрахунок коефіцієнта чистого прибутку, який характеризує ефективність управління підприємства своїми ресурсами. Зростання цього коефіцієнту свідчить про інвестиційну привабливість підприємства, яке аналізується.

Розрахунок цих коефіцієнтів дозволяє охарактеризувати ефективність управління ресурсами підприємства. Коефіцієнт валового прибутку показує, до якого рівня підприємство може збільшити валовий прибуток, знижуючи накладні витрати. За даними табл. 3 слід відмітити, що підприємство в 2013 р. порівняно з 2012 р. зменшило валовий прибуток на 14,4 %, збільшуючи накладні витрати. Коефіцієнти операційного прибутку свідчать про те, що ефективність підприємства операційної діяльності ПАТ «Південспецбуд» збільшилась на 0,5 %. Але треба відмітити, що коефіцієнт чистого прибутку показав позитивний зріст на 0,6 %. Аналізуючи результати розрахунків у табл. 3 можна зробити висновок, що підприємство неефективно управляє своїми ресурсами.

Зміна коефіцієнта валового прибутку може відбуватися з таких причин: збільшення або зменшення обсягу реалізації;

- збільшення або зменшення собівартості реалізованої продукції (наприклад, у результаті збільшення торгових знижок, інфляції, економії матеріалів тощо);
- підвищення або зниження цін на продукцію (наприклад, у результаті інфляції, конкуренції, зміни розміру знижок тощо).

Крім вибору кращої ціни реалізації аналіз валового прибутку використовується для визначення оптимальної технології виробництва продукції в умовах, якщо одна технологія дає низькі змінні витрати і високі постійні, а інша, навпаки, високі змінні й низькі постійні витрати на одиницю продукції.

Основна сума прибутку підприємства як фінансового результату його діяльності формується за рахунок прибутку від реалізації продукції (робіт, послуг) і залежить від здійснення даної основної діяльності.

На відхилення прибутку від реалізації продукції (робіт, послуг) впливають такі фактори:

- 1) зміна обсягу реалізації продукції;
- 2) зміна собівартості реалізованої продукції та структурних зрушень;
- 3) зміна цін:
 - на готову продукцію;
 - на сировину, матеріали, тарифи на енергію, перевезення [2].

Різні фактори відіграють різну роль і мають неоднакове значення для зростання прибутку підприємства. В цілому можна відмітити, що всі чинники, які впливають на прибуток, є важливими для ефективного функціонування підприємства. Тільки з їх допомогою підприємство може одержати максимальний прибуток, але провідним фактором є виробництво товарів більш високої якості, тобто максимально повне задоволення потреб споживача. Тому підприємство повинно вміти управляти прибутком. А для цього необхідно розробити механізм організаційно-економічного впливу факторів на його виробничо-фінансові результати.

Науковий керівник – докт. екон. наук, професор Внукова Н. М.

Література: 1. Полещук І. Ф. Особливості факторного аналізу прибутковості підприємства / Полещук І. Ф., Волощук Ю. В., Галкіна І. В. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://intkonf.org/kpedn-voleschuk-yuv-galkina-iv-osoblivosti-faktornogo-analizupributkovosti-pidpriemstva>. 2. Янковий В. О. Економічна беззбитковість як критерій антикризового управління підприємством / Економіка підприємства в умовах ринкових перетворень : монографія / за заг. ред. О. Г. Янкового. – Одеса : Атлант, 2010. – С.230–252. 3. Методичні рекомендації оцінки впливу змін економічних факторів на результативні показники прибутку, рентабельності виробництва і реалізації продукції (робіт, послуг) / Григор Н.М., Крехівський О. В., Ніколаєнко Н. Л. та ін. – К. : ДП ДІКТЕД, 2007. – 140 с. 4. Економічний аналіз : навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів / за ред. проф. Бутинця Ф. Ф. – Житомир : ПП "Рута", 2003. – 680 с.

РЫНОК ТРУДА УКРАИНЫ

УДК 331.5(477)

Недавняя А. В.

Студент 2 курса
факультета международных экономических отношений ХНЭУ им. С. Кузнеця

Аннотация. Освещены сущность рынка труда Украины, особенности его организации и функционирования. Проведен анализ развития рынка труда Украины, исследованы ключевые проблемы и предложены направления их решения.

Ключевые слова: рынок труда Украины, рабочая сила, экономически активное население, занятость, безработица, миграция кадров.

Анотація. Висвітлено сутність ринку праці України, особливості його організації та функціонування. Здійснено аналіз розвитку ринку праці України, досліджено ключові проблеми та запропоновані напрями їх вирішення.

Ключові слова: ринок праці України, робоча сила, економічно активне населення, зайнятість, безробіття, міграція кадрів.

Annotation. This article analyzes the development of labor market infrastructure in Ukraine, emphasize some urgent problems and identify specific areas of its effective development.

Keywords: Ukrainian labor market, work force, economically active population, employment, unemployment, workforce migration.

Рынок труда, как и рынки капиталов, товаров, ценных бумаг и т. д., является составной частью рыночной экономики. Неэффективная занятость, отрицательный показатель уровня прироста населения, кризисная ситуация на рынке труда в целом обуславливают актуальность исследования рынка труда в условиях становления рыночной экономики.

Целью данной работы является исследование реальных тенденций и особенностей формирующегося рынка труда в Украине.

Среди ученых, рассматривающих сферу рынка труда в Украине, можно выделить следующих: Е. Романюк, И. Майданик, В. Близнак, С. Бандура, Д. Богиня, Т. Заяц, О. Котляр и др.

Рынок труда можно определить как пространство, где цена и количество труда определяются взаимодействием спроса (со стороны предприятий) и предложения (со стороны временно незанятых людей). На особенности занятости и функционирования рынка труда влияет специфика формирования экономически активного населения, сложившегося уровня и структуры занятости, обусловленных специализацией хозяйства, его сырьевой базой, темпами развития производства, инвестиционной активностью и привлекательностью территорий, характером поддержки предприятий со стороны государственных и региональных органов власти [1, с. 4 – 6]. Также, каждый регион Украины имеет свою специфику рынка труда, связанную с вузами, готовящими специалистов

Рекрутеры сходятся во мнении, что миграция кадров по стране и за ее пределы, также во многом определяет состояние рынка труда в Украине. И хотя по статистическим данным процент переездов по причине смены места работы сравнительно незначителен – на данный момент он составляет около 5 % – эксперты полагают, что эта тенденция становится все более острой [2].

Кризисное состояние экономики усиливает отток рабочей силы в неформальный сектор, где занято около половины трудоспособного населения страны. Зачастую высококвалифицированные работники вынуждены заниматься неквалифицированным трудом, что снижает их профессиональную квалификацию. Происходит «социальная миграция» рабочей силы, «перекачка мозгов» из наукоемких отраслей в коммерцию.

Напряженная ситуация на рынке труда характеризуется сильным разбросом значений макроэкономических и социальных показателей. Одним из главных показателей функционирования рынка труда является безработица. По состоянию на март 2014 года она составляет 8 % [3].

Рассмотрим структуру и основные показатели рынка труда в Украине с помощью данных Государственного комитета статистики Украины. Данные представлены в табл. 1.

Анализируя данные табл. 1, можно сказать, что общее количество экономически активного населения Украины (возрастом от 15 до 70 лет) в период 2000 – 2013 гг. изменялось довольно слабо. Не особо заметны также ежегодные колебания относительно трудоустроенной части населения страны. Однако, учитывая то, что в 2000 г. количество экономически активного населения было почти на один миллион человек больше, то можно констатировать факт позитивной динамики занятости, а также существенное снижение безработицы (даже учитывая большее количество трудоспособного населения в 2000 г., на данный момент безработица почти на один миллион человек меньше) [4].

Несмотря на неутешительные прогнозы экспертов на 2013 год о снижении количества рабочих мест по сравнению с 2012 годом, этот показатель остался неизменным, и на начало 2014 остался на уровне предыдущего года. Анализируя данные ассоциации кадровых агентств и Государственной службы статистики Украины, можно сказать о том, что несмотря на значительное снижение активности работодателей в декабре 2013 г., уже в январе 2014 г. спрос на рабочую силу восстановил прежние показатели. Что касается предложения, то с начала 2014 выбор вакансий в расчете на одного соискателя увеличился, что свидетельствует о том, что рядовому гражданину стало легче найти работу. Эти тенденции отображены на рис. 1.

Кадровый рынок в региональном разрезе в 2013 и в начале 2014 года характеризовался спросом на менеджеров, IT-специалистов и специалистов в области фармакологии [1].

Следует отметить, что в связи с нестабильной политической и экономической ситуацией в Украине, в скором времени предвидится сокращение количества вакансий на рынке на 7–10 %, считают рекрутеры. Сохранится тренд выезда за рубеж квалифицированных специалистов.

На основе научного исследования были сделаны следующие выводы. Рынок труда охватывает совокупность механизмов, обеспечивающих согласование и координацию спроса и предложения труда, куплю-продажу рабочей силы и определение ее цены. Основными факторами, которые влияют на формирование рынка труда в стране, являются демографические, социальные, экономические, политические и правовые.

Исходя из приведенных данных, можно сделать вывод, что на современном этапе развития рынка труда, главной проблемой остается миграция трудовых ресурсов. Но, несмотря на предполагаемое сокращение рабочих мест, прогнозы не подтвердились.

Таблиця 1

Структура и основные показатели рынка труда в Украине за 2000 – 2014 гг. [3]

	Экономически активное население				в том числе							
	в возрасте 15–70 лет		трудоспособного возраста		трудоустроенное население				безработное население			
	тыс. чел.	в % к населению	тыс. чел.	в % к населению	в возрасте 15–70 лет		трудоспособного возраста		в возрасте 15–70 лет		трудоспособного возраста	
					тыс. чел.	в % к населению	тыс. чел.	в % к населению	тыс. чел.	в % к населению	тыс. чел.	в % к населению
2000	22 830,80	63,2	21 150,70	73,7	20 175,00	55,8	18 520,70	64,5	2 655,80	11,6	2 630,00	12,4
2001	22 426,50	62,3	20 893,60	72,6	19 971,50	55,4	18 453,30	64,1	2 455,00	10,9	2 440,30	11,7
2002	22 231,90	61,9	20 669,50	71,7	20 091,20	56	18 540,90	64,4	2 140,70	9,6	2 128,60	10,3
2003	22 171,30	61,8	20 618,10	71,4	20 163,30	56,2	18 624,10	64,5	2 008,00	9,1	1 994,00	9,7
2004	22 202,40	62	20 582,50	71,1	20 295,70	56,7	18 694,30	64,6	1 906,70	8,6	1 888,20	9,2
2005	22 280,80	62,2	20 481,70	70,9	20 680,00	57,7	18 886,50	65,4	1 600,80	7,2	1 595,20	7,8
2006	22 245,40	62,2	20 545,90	71,2	20 730,40	57,9	19 032,20	65,9	1 515,00	6,8	1 513,70	7,4
2007	22 322,30	62,6	20 606,20	71,7	20 904,70	58,7	19 189,50	66,7	1 417,60	6,4	1 416,70	6,9
2008	22 397,40	63,3	20 675,70	72,3	20 972,30	59,3	19 251,70	67,3	1 425,10	6,4	1 424,00	6,9
2009	22 150,30	63,3	20 321,60	71,6	20 191,50	57,7	18 365,00	64,7	1 958,80	8,8	1 956,60	9,6
2010	22 051,60	63,7	20 220,70	72	20 266,00	58,5	18 436,50	65,6	1 785,60	8,1	1 784,20	8,8
2011	22 056,90	64,3	20 247,90	72,7	20 324,20	59,2	18 516,20	66,5	1 732,70	7,9	1 731,70	8,6
2012	22 054,70	64	20 311,10	73	20 322,60	59	18 530,30	66,9	1 680,60	6,8	1 726,40	8,2
2013	22 057,30	64,8	20 286,20	72,8	20 331,40	59,5	18 526,40	66,4	1 725,50	7,1	1 728,50	8,3

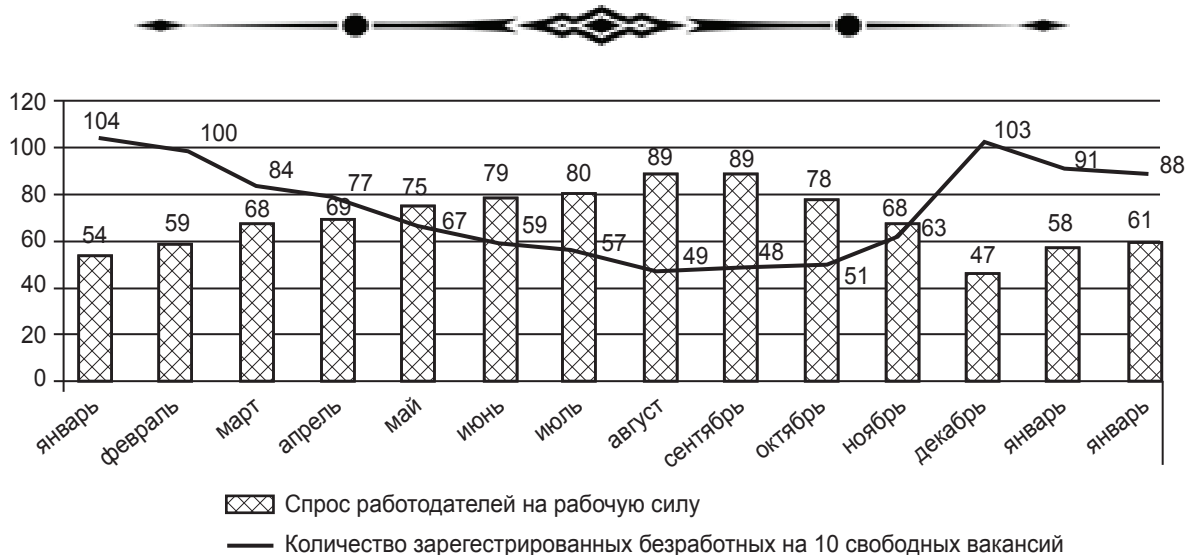

Рис. 1. Спрос и предложение на рынке труда [3]

Следует добавить, что при решении вопросов регулирования занятости населения важно учитывать специфические черты украинского рынка труда. Это более высокая степень коллективизма как традиционного способа взаимной поддержки работающих; разная скорость движения к рынку различных отраслей и секторов экономики; неравномерность перехода к рынку отдельных регионов, городов.

Научный руководитель – канд. экон. наук, доцент Крюкова О. Н.

Литература: 1. Близнюк В. В. Региональные особенности рынка труда в Украине: методология исследования, анализ и прогноз : Автореф. дис. к.е.н. / В. В. Близнюк. – К. : Институт економіки НАН України, 2001. – 22 с. 2. Майданік І. П. Українська молодь на ринках праці зарубіжних держав – К. : Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України, 2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://www.demoscope.ru/weekly/2011/0481/biblio05.php>. 3. Государственный комитет статистики Украины [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.ukrstat.gov.ua>. 4. Статистика : підручник / С. С. Герасименко, А. В. Головач, А. М. Єріна та ін. – К. : КНЕУ, 2000. – 467 с.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДІВ УПРАВЛІННЯ ПРОБЛЕМНИМИ КРЕДИТАМИ БАНКІВСЬКИМИ УСТАНОВАМИ УКРАЇНИ

УДК 336.717

Нікітіна Г. Ю.

Студент 3 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Розглянуто основні методи управління проблемними кредитами, а саме: методи реабілітації та ліквідації. Виявлено їх особливості та встановлено переваги та недоліки їх використання. Надано рекомендації щодо вдосконалення використання методів управління проблемними кредитами.

Ключові слова: проблемні кредити, методи реабілітації, реструктуризація, методи ліквідації, сек'юритизація активів.

Аннотация. Рассмотрены основные методы управления проблемными кредитами, а именно: методы реабилитации и ликвидации. Выявлены их особенности и установлены преимущества и недостатки их ис-

пользования. Даны рекомендации по совершенствованию использования методов управления проблемными кредитами.

Ключевые слова: проблемные кредиты, методы реабилитации, реструктуризация, методы ликвидации, секьюритизация активов.

Annotation. In the article reviews the main methods of managing problem loans, such as methods of rehabilitation and liquidation. We found their feature and set the advantages and disadvantages of their use. Provided recommendations for improving the use of methods of managing problem loans.

Keywords: problem loans, methods of rehabilitation, restructuring, liquidation techniques, asset securitization.

Зараз Україна ніяк не може вийти з фінансово-економічної кризи, яка особливо негативно впливає на банківську сферу. Через інфляцію, безробіття та відсутність росту ВВП платоспроможність позичальників банку знижується, а, отже, зростає обсяг проблемних кредитів. Їх зростання спричиняє безліч негативних наслідків для банківських установ, а саме: зниження ліквідності, платоспроможності та втрату репутації. Тому ефективно управління проблемними кредитами набуває актуальності та особливого значення у сучасних умовах господарювання.

Проблемні питання щодо використання методів управління проблемними кредитами в Україні розглядалися в працях: Болгар Т. М., В. Новікова, В. Крилова, М. Ніконова, Прийдун Л. М. та Крухмаль О. В. [1 – 4].

Метою дослідження є визначення особливостей використання методів управління проблемними кредитами. Об'єктом – проблемні кредити. Предметом – методи управління проблемними кредитами.

Банківські установи України для управління проблемними кредитами використовують специфічні методи роботи з ними. У свою чергу вони поділяються на методи реабілітації та ліквідації.

Методи реабілітації – це процес розробки плану дій у співпраці з позичальником, щодо повернення кредиту, тобто відновлення погашення кредиту. Процес реабілітації складається з наступних етапів: виявлення причини виникнення проблемної заборгованості; зустріч представника банку з позичальником і розробка плану дій з погашення проблемної заборгованості; реструктуризація проблемної заборгованості; контроль за погашенням реструктуризованої заборгованості. Банківські установи використовують такі варіанти реструктуризації [1]:

- 1) пролонгація кредиту;
- 2) надання кредитних канікул;
- 3) зміна схеми погашення кредиту (з класичної на ануїтетну);
- 4) рефінансування кредиту (переведення боргу на іншого позичальника, міжбанківське кредитування, конверсія);
- 5) зниження відсоткової ставки;
- 6) скасування фінансових санкцій.

Пролонгація кредиту – це подовження строку дії кредитного договору. У результаті цього сума щомісячного платежу для позичальника зменшується. Таке зменшення викличе подорожчання кредиту, через суму переплати за весь період кредитного договору.

Кредитні канікули означають виплату позичальником тільки відсотків за кредитом протягом деякого періоду, тобто саме тіло кредиту не сплачується, що передбачає зменшення кредитного навантаження протягом певного періоду.

Зміна схеми погашення проблемного кредиту з класичної схеми погашення на ануїтетну. Позичальнику при фінансових труднощах легше сплачувати фіксований щомісячний платіж. Але зменшуючи щомісячний платіж, загальна сума переплати по кредиту буде вищою, ніж при класичній схемі погашення. Для банківської установи така зміна схеми погашення кредиту буде вигідна, якщо кредит не буде сплачено достроково, тому що основний процентний тягар при ануїтетній схемі позичальник сплачує саме в першій половині терміну виплати кредиту.

Рефінансування проблемного кредиту може відбуватися у формі рефінансування через третю особу (переведення боргу на іншого позичальника), міжбанківського кредитування та конверсії [1].

Рефінансування через третю особу – це фактично покупка заставного майна проблемного позичальника з одночасним оформленням нового кредиту на третю особу. Ця процедура відбувається поетапно: заставне майно по проблемному кредиту виводять із застави; оформляється договір купівлі-продажу майна; видається кредит для фінансування покупки майна. Кошти, видані у кредит новому позичальнику, спрямовані на погашення кредиту проблемного боржника, а новий позичальник починає розраховуватися з банком за отриманим кредитом. Цей метод покращує якість кредитного портфелю банку, але він досить складний і тому рідко використовується. Так справа не доводиться до суду та проводиться добровільно, на відміну від силового стягнення заставного майна. Але позичальник все-таки втрачає заставне майно, яке може значно знецінитися через девальвацію національної валюти.

Міжбанківське кредитування являється отриманням нового кредиту в іншому банку для погашення проблемного кредиту. Тобто інший банк пропонує позичальнику новий кредит на більш вигідних умовах для погашення старого кредиту.

Конверсія – це метод переведення валютного кредиту у гривневий. Особливо актуальний для позичальників, які не мають джерел валютної виручки з метою зменшення ризиків від коливання курсу валюти.

Зниження відсоткової ставки використовується не дуже часто, тому що для банків видані кредити виступають залученими ресурсами, за які потрібно платити. При використанні цього методу банк втрачає свої відсоткові доходи. На практиці банківські установи знижують відсоткові ставки тільки деяким категоріям своїх позичальників (працівникам банку, VIP-клієнтам) або при умові дострокового погашення частини боргу або наданні додаткового ліквідного забезпечення за кредит.

Також часто використовують повне або часткове скасування нарахованих і несплачених боржником фінансових санкцій за несвоєчасне внесення платежів (штрафів, пені, неустойки) разом з іншими методами.

Практика застосування методів реабілітації проблемних кредитів дає змогу говорити про їх недостатню ефективність. Вони спричиняють наступні недоліки для банківських установ: втрату ліквідності; відволікання істотних фінансових ресурсів від основної діяльності; утримання на балансі банку прогнозованих фінансових втрат за ризиками; обмежену гнучкість застосування та інші. Такі методи доцільні за умови проведення об'єктивного аналізу перспектив відновлення платоспроможності позичальника. Їх успішність залежить від рівня кваліфікації співробітників служб банку та належного законодавчого забезпечення, зокрема прав кредиторів.

При невдалій спробі використати всі можливі методи повернути кредит і відсотки за його користування, банківська установа змушена вдаватися до ліквідації проблемної заборгованості. Ліквідація – це повне або часткове погашення кредиту за рахунок продажу застави за кредитом або іншого майна позичальника, залучення до погашення кредиту гарантів та поручителів, продаж або передача проблемного активу третій стороні або його списання. Методи ліквідації включають внутрішньобанківські та зовнішньобанківські методи [2].

Внутрішньобанківські методи – це стягнення проблемної заборгованості безпосередньо працівниками банку. До них відносяться: підготовка та ведення претензійно-позовної роботи; робота з поручителями; списання активу, якщо він став безнадійним.

Претензійно-позовну роботу умовно можна розділити на два напрями у залежності від виду проблемного кредиту: із забезпеченими проблемними кредитами та із незабезпеченими проблемними кредитами. У першому випадку отримати задоволення своїх прав банк може через звернення стягнення на предмет застави. Яке отримуватиметься на підставі: рішення суду, виконавчого напису нотаріуса домовленості між банком та позичальником. В іншому випадку – через звернення стягнення на майно позичальника, яке реалізовується на підставі рішення суду. Такий метод може використовуватись і у випадку, коли реалізовано звернення стягнення на заставне майно, але коштів від його реалізації не вистачило. Метод повернення боргів через суд досить тривалий процес, тому він застосовується за умови грамотно укладеного договору кредиту та наявності у клієнта достатнього обсягу майна [1].

За наявності поручителя банківська установа застосовує до нього методи управління проблемною заборгованістю.

Якщо проблемна заборгованість вже не може бути повернена, через ряд причин, то вона переходить до категорії безнадійної. Списання такої заборгованості відбувається за рахунок спеціально створеного страхового резерву.

Також ліквідувати проблемну заборгованість можливо шляхом її погашення за рахунок відшкодування страховою компанією наслідків страхового випадку.

Зовнішньобанківські методи ліквідації проблемної заборгованості використовуються, якщо з якихось причин застосування внутрішньобанківських методів неможливе [3]. До них відносяться:

- 1) передача проблемних активів в управління колекторським організаціям (без оптимізації балансу);
- 2) передача або продаж проблемних активів пов'язаній фінансовій компанії (з оптимізацією балансу);
- 3) продаж проблемних активів на умовах факторингу;
- 4) сек'юритизація активів.

Сьогодні найбільш поширеною формою співпраці банківських установ і колекторських компаній є передача проблемних портфелів банків для надання послуг з повернення кредитів на комісійній основі. Особливостями цього методу є: проблемні активи залишаються на балансі банку; частина отриманого прибутку залишається колектору у вигляді комісійної винагороди; збільшується ліквідність банку за рахунок повернення кредитів.

Зміна кредитора в зобов'язанні може відбуватися шляхом продажу проблемних активів непов'язаній фінансовій компанії на умовах факторингу, що згодом можуть передати проблемний портфель колекторським компаніям. Цей метод використовується не часто, що пов'язано з тим, що зараз невелика кількість компаній можуть собі дозволити купити проблемні портфелі.

Передачу або продаж проблемних активів пов'язаній фінансовій компанії на засадах оптимізації балансу через механізм SPV (specialpurposevehicle) як метод управління проблемними активами банківських установ активно використовується з акордоном [4].

Сек'юритизація активів – це перерозподіл ризиків шляхом трансформації активів банку у цінні папери для продажу інвесторам. Тобто банк випускає цінні папери від власного імені або через дочірні установи, але такі папери «прив'язуються» до конкретних активів банку.

Отже, виявлено, що всі згадані методи мають свої позитивні та негативні сторони. Тому вони потребують подальшого вдосконалення, а саме: законодавчої бази та судової системи, а також підвищення рівня підготовки та кваліфікації працівників банку.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Глебова Н. В.

Література: 1. Болгар Т. М. Управління проблемними кредитами вітчизняних банків у сучасних умовах господарювання / Т. М. Болгар // Бізнес Інформ. – 2013. – № 1. – С. 248 – 255. 2. Новіков В. Практика роботи з проблемними активами банків: світовий досвід і реалії України / В. Новіков, В. Крилова, М. Ніконова // Вісник НБУ. – 2013. – № 4. – С. 15 – 21. 3. Прийдун Л. М. Ефективне управління проблемними кредитами як основа оптимізації відносин між банком та позичальником / Л. М. Прийдун [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://intkonf.org/priyudun-lm-efektivne-upravlinnya-problemnimi-kreditami-yak-osnova-optimizatsiyi-vidnosin-mizh-bankom-ta-pozichalnikom>. 4. Крухмаль О. В. Врегулювання проблемних кредитів у банках України: теоретичні та методичні аспекти / О. В. Крухмаль // Вісник ОНУ імені І. Мечникова. – 2013. – № 2. – С. 100–107.

ПОРЯДОК ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ БАНКУ З ФІНАНСОВОГО ЛІЗИНГУ

УДК 339.187.62

Нікітіна Л. Ю.

Студент 3 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Розглянуто порядок та послідовність здійснення обліку операцій з фінансового лізингу банком. Наведено визначення фінансового лізингу, його нормативне забезпечення, окреслено суб'єктів, наведено комплекс бухгалтерських проводок з їх обліку.

Ключові слова: лізинг, фінансовий лізинг, лізингодавець, лізингоотримувач.

Аннотация. Рассмотрен порядок осуществления учета операций по финансовому лизингу. Приведено определение финансового лизинга, его нормативное обеспечение, определены субъекты, приведенный комплекс бухгалтерских проводок по учету операций.

Ключевые слова: лизинг, финансовый лизинг, лизингодатель, лизингополучатель.

Annotation. In this article considered procedures of accounting financial leasing. Given the definition of term, given regulatory support, outlined subjects, given a set of accounting entries of accounting operations.

Keywords: leasing, financial leasing, the lessor, the lessee.

Посилення інвестиційної спрямованості розвитку промисловості створює умови для пошуку нових нетрадиційних джерел фінансування інвестицій. Таким джерелом є лізинг – успішна форма взаємодії банківських структур з реальним сектором економіки, в якій поєдналися орендні відносини, елементи кредитування та фінансування.

Питання обліку лізингових операцій були предметом досліджень вітчизняних та зарубіжних вчених, серед яких: Дем'яненко М. Я., Кірейцев Г. Г., Луб'яницький О. Г., Міщенко В. І., Саблук П. Т., Слав'янська Н. Г., Осадчий Ю. І., Усенко Я. Б., П. Балтус, Горемікін В. А., Кондраков Н. П., Ламікін І. А., С. Майєрс та ін.

Метою даної статті є розгляд процесу обліку лізингових операцій комерційних банків.

Об'єкт дослідження – облік операцій фінансового лізингу.

В Україні загальні правові та економічні засади фінансового лізингу регулюються Законом України «Про фінансовий лізинг». Згідно із Законом, фінансовий лізинг – це вид цивільно-правових відносин, що виникають із договору фінансового лізингу, за яким лізингодавець зобов'язується набути у власність річ у продавця відповідно до встановлених лізингодержувачем специфікацій та умов і передати її у користування лізингодержувачу на визначений строк не менше одного року за встановлену плату (лізингові платежі) [1].

Суб'єктами лізингу є лізингодавець – суб'єкт підприємницької діяльності, у тому числі банківська або небанківська фінансова установа, який передає в користування об'єкти лізингу за договором лізингу; лізингодержувач – суб'єкт підприємницької діяльності, який одержує в користування об'єкти лізингу за договором лізингу; продавець лізингового майна – суб'єкт підприємницької діяльності, що виготовляє майно та/або продає власне майно, яке є об'єктом лізингу [2].

Залежно від умов лізингу щодо передавання всіх ризиків і вигід, пов'язаних із правом власності на актив, лізинг розглядається як фінансовий або оперативний. Фінансовий лізинг характеризується тривалим терміном контракту (більше року) та амортизацією всієї або більшої частини обладнання. Після закінчення терміну дії орендар може повернути об'єкт оренди, продовжити або укласти нову угоду, чи купити об'єкт за залишковою вартістю [3].

Згідно з МСБО № 17, фінансова оренда має відображатися на економічній основі як довгостроковий кредит [2]. За фінансовим лізингом активи відображають на балансі лізингодержувача.

Облікові норми, правила та процедури лізингових операцій визначено Інструкцією з бухгалтерського обліку основних засобів і нематеріальних активів КБ України та Інструкцією з бухгалтерського обліку кредитних, вкладних (депозитних) операцій та формування і використання резервів під кредитні ризики в банках України [2].

Лізингодавець відображає наданий у фінансовий лізинг об'єкт у сумі мінімальних лізингових платежів і негарантованої ліквідаційної вартості за відрахування фінансового доходу з визначенням доходу від реалізації необоротних активів. Одночасно залишкова вартість об'єкта фінансового лізингу виключається з балансу лізингодавця з відображенням у складі витрат від реалізації необоротних активів.

Розподіл доходу між звітними періодами протягом строку лізингу здійснюється із застосуванням лізингової ставки процента до залишку заборгованості лізингодержувача за кредитом на початок звітного періоду [4].

Надання нового об'єкта основних засобів у фінансовий лізинг відображається в обліку лізингодавця такою проводкою: Дт 1520 «Фінансовий лізинг, що наданий іншим банкам», або 2071 «Фінансовий лізинг, що наданий суб'єктам господарювання», або 2211 «Фінансовий лізинг, що наданий фізичним особам» Кт 4400 «Основні засоби».

Витрати, що пов'язані з оформленням, включаються до вартості кредиту під час первісного визнання і відображаються такими проводками: Дт 1525 «Неамортизована премія за кредитами, що надані іншим банкам», або 2075 «Неамортизована премія за кредитами в інвестиційну діяльність, що надані суб'єктам господарювання», або 2215 «Неамортизована премія за фінансовим лізингом, що наданий фізичним особам». Кт 1200 «Кореспондентський рахунок банку в НБУ».

Зазначені витрати амортизуються протягом строку лізингу, що відображається такими проводками:

За договором фінансового лізингу з іншим банком: Дт 6018 «Процентні доходи за фінансовим лізингом, що наданий іншим банкам» Кт 1525.

За договором фінансового лізингу з суб'єктом господарювання: Дт 6028 «Процентні доходи за фінансовим лізингом, що наданий суб'єктам господарювання» Кт 2075.

За договором фінансового лізингу з фізичною особою: Дт 6044 «Процентні доходи за фінансовим лізингом, що наданий фізичним особам» Кт 2215.

Нарахування доходу за фінансовим лізингом супроводжується такими проводками:

За фінансовим лізингом, що наданий іншим банкам: Дт 1528 «Нараховані доходи за кредитами, що надані іншим банкам» Кт 6018;

За фінансовим лізингом, що наданий суб'єктам господарювання: Дт 2078 «Нараховані доходи за кредитами в інвестиційну діяльність, що надані суб'єктам господарювання» Кт 6028 «Процентні доходи за фінансовим лізингом, що наданий суб'єктам господарювання».

За фінансовим лізингом, що наданий фізичним особам: Дт 2218 «Нараховані доходи за фінансовим лізингом, що наданий фізичним особам» Кт 6044.

Отримана лізингодавцем сума лізингового платежу відображається в бухгалтерському обліку такими проводками:

За фінансовим лізингом, що наданий іншим банкам: Дт 1200 Кт 1528 – на суму отриманого доходу, Кт 1520.

За фінансовим лізингом, що наданий суб'єктам господарювання: Дт 2600 «Кошти на вимогу суб'єктів господарювання» Кт 2078 – на суму отриманого доходу, Кт 2071 – на суму компенсації вартості об'єкта фінансового лізингу.

За фінансовим лізингом, що наданий фізичним особам: Дт 2620 «Кошти на вимогу фізичних осіб» Кт 2218 – на суму отриманого доходу Кт 2211 – на суму компенсації вартості об'єкта фінансового лізингу.

У випадку несплати лізингодержувачем нарахованих відсотків та заборгованості за фінансовим лізингом їх сума переноситься на рахунки з обліку прострочених нарахованих доходів та простроченої заборгованості за фінансовим лізингом відповідно [5]:

А. За фінансовим лізингом, що наданий іншим банкам:

За суму прострочених нарахованих доходів: Дт 1529 «Прострочені нараховані доходи за кредитами, що надані іншим банкам», Кт 1528.

На суму простроченої заборгованості за фінансовим лізингом: Дт 1527 «Прострочена заборгованість за кредитами, що надані іншим банкам» Кт 1520.

Б. За фінансовим лізингом, що наданий суб'єктам господарювання:

На суму прострочених нарахованих доходів: Дт 2079 «Прострочені нараховані доходи за кредитами в інвестиційну діяльність, що надані суб'єктам господарювання» Кт 2078.

На суму простроченої заборгованості за фінансовим лізингом: Дт 2077 «Прострочена заборгованість за кредитами в інвестиційну діяльність, що надані суб'єктам господарювання» Кт 2071.

В. За фінансовим лізингом, що наданий фізичним особам:

На суму прострочених нарахованих доходів: Дт 2219 «Прострочені нараховані доходи за фінансовим лізингом, що наданий фізичним особам» Кт 2218.

На суму простроченої заборгованості за фінансовим лізингом: Дт 2217 «Прострочена заборгованість за фінансовим лізингом, що наданий фізичним особам» Кт 2211.

Погашення простроченої заборгованості за фінансовим лізингом та нарахованими за ним доходами відображається в обліку такою проводкою: Дт – рахунки для обліку грошових коштів та коштів клієнтів (1200, 1500, 2600, 2605, 2620, 2625 та інші) Кт – рахунки для обліку простроченої заборгованості за фінансовим лізингом (1527, 2077, 2217) Кт – рахунки для обліку простроченої заборгованості за нарахованими доходами (1528, 2079, 2219) [6].

Якщо за умовами договору об'єкт фінансового лізингу повертається лізингодавцю, то в обліку лізингодавця на суму негарантованої ліквідаційної вартості здійснюється така проводка:

Дт 4400 «Основні засоби» Кт 1520, або 2071, або 2211 [2].

У даній роботі було розглянуто теоретичні аспекти бухгалтерського обліку операцій з фінансового лізингу. Таким чином, відображення операцій з фінансового лізингу здійснюється за чітко визначеною схемою та на спеціально відведених бухгалтерських рахунках у визначеній послідовності. Такий облік регламентується у відповідності до нормативно-правових актів, які спрямовані на регулювання даного виду фінансових відносин.

Науковий керівник – викладач Литвиненко А. О.

Література: 1. Закон України «Про фінансовий лізинг» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/723/97>. 2. Глебова Н. В. Облік у банках : навч. посіб. / Н. В. Глебова, Л. М. Стиренко. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2009 – 308 с. 3. Литвин Н. Б. Фінансовий облік у банках : підручник. – К. : «Хай-ТекПрес», 2010. – 608 с. 4. Вітт О. Ф. Лізингові операції комерційних банків України / О. Ф. Вітт. – 2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/foa. 5. Парасій – Венгренко Н. М. Аналіз лізингових операцій / Аналіз банківської діяльності : підручник за ред. проф. А. М. Герасимовича. – К. : КНЕУ, 2006 – с. 258 – 268.

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОБЛІКУ ЗАПАСІВ ЗА МСБО ТА П(С)БО

УДК 657:330.567.6(1-87+477)

Орлов І. О.

Студент 3 курсу

факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Розкрито особливості обліку запасів згідно з міжнародними стандартами бухгалтерського обліку та згідно з національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку та проведено порівняльну характеристику П(С)БО № 9 та МСБО № 2 з метою знаходження спільних і відмінних рис цих документів.

Ключові слова: стандартизація, гармонізація, національні стандарти, міжнародні стандарти.

Аннотация. Раскрыты особенности учета запасов в соответствии с международными стандартами бухгалтерского учета и согласно национальным положениям (стандартам) бухгалтерского учета, а также проведена сравнительная характеристика П(С)БУ № 9 и МСБУ № 2 с целью нахождения общих и отличительных черт этих документов.

Ключевые слова: стандартизация, гармонизация, национальные стандарты, международные стандарты.

Annotation. The features of account of supplies are exposed according with international accounting standards and in accordance with national regulations (standards) of accounting and comparative characterization of R(s)A № 9 and IAS № 2 with the aim of finding a common and distinctive features of these documents.

Keywords: standardization, harmonization of national standards, international standards.

Глобалізація та інтеграція України у світову економіку вимагає відповідних змін і у бухгалтерській практиці. Як відомо, одним з головних нормативних документів, яким керуються бухгалтери українських підприємств, є положення (стандарти) бухгалтерського обліку (П(с)БО). Світова ж облікова практика спирається на Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (МСБО). Кожне підприємство намагається максимально уважно будувати політику ефективного управління виробничими запасами. Займаючи домінуючу частину активів підприємства, запаси грають вагомую роль у формуванні структури витрат підприємств, а їх вартість суттєво впливає на рівень рентабельності виробництва. Раціональне використання виробничих запасів несе в собі потенціал підвищення ефективності виробництва. У свою чергу, формування достовірної інформації про наявність та рух виробничих запасів і правильне ведення бухгалтерського обліку їх вартості забезпечує достовірність фінансової звітності. Саме тому питання удосконалення бухгалтерського обліку виробничих запасів з максимальним наближенням їх до методології міжнародних стандартів є актуальними [1, с. 456].

Багато науковців надають значної уваги щодо правильного обліку запасів. Серед них: Жолнер І. В., Хмельюк А. В., Кіт О. В., Пилипів Н. І. [2 – 3].

Питання ведення обліку відповідно до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку відображено у роботах: Голова С. Ф., Костюченко В. М., Войнаренко М. П., Пономарьова Н. А., Замазій О. В.

Метою статті є порівняльний аналіз ведення бухгалтерського обліку запасів згідно з національними стандартами та міжнародними стандартами бухгалтерського обліку, зокрема порівняння П(С)БО № 9 «Запаси», та МСБО № 2 та розробка рекомендацій стосовно трансформації обліку з національних стандартів на МСБО.

Об'єктом дослідження є аналіз особливостей обліку запасів за П(С)БО та МСБО.

Предметом дослідження є виявлення спільних та відмінних рис обліку запасів за П(С)БО та МСБО.

У вітчизняному положенні визначено порядок визнання, оцінки та документального оформлення руху запасів, а в міжнародному аналозі більша увага приділяється визначенню термінів, пов'язаних із використанням запасів.

При огляді нормативно-правової бази неможливо не звернути увагу на міжнародні стандарти з бухгалтерського обліку, оскільки національні стандарти з обліку були розроблені на основі міжнародних з врахуванням національних особливостей економіки України тому П(С)БО № 9 «Запаси» має ряд спільних моментів з Міжнародними стандартами фінансової звітності № 2 «Запаси».

Наприклад визначення запасам у П(С)БО № 9 дане майже ідентичне. За винятком того, що в останньому пункті крім споживання у виробничому процесі або при наданні послуг зазначене можливе споживання запасів

у керуванні підприємством. Таке доповнення є цілком доречним, тим більше що процес виробництва – це не процес здійснення якої-небудь діяльності. Процес виробництва, наприклад, не містить у собі такі процеси, як заготівля, збереження або реалізація [2, с. 176].

Щодо сфери їх застосування – застосовується до всіх запасів, за винятком: а) незавершеного виробництва за будівельними контрактами, включаючи безпосередньо пов'язані з ними контракти з надання послуг; б) фінансових інструментів; в) біологічних активів, пов'язаних із сільськогосподарською діяльністю та сільськогосподарською продукцією на місці збирання врожаю.

Проте, між П(С)БО № 9 і МСБО № 2 є певні відмінності.

Наприклад, різним є склад активів, які визначаються стандартами як запаси. За П(с)БО до складу запасів входять: сировина й допоміжні матеріали, комплектуючі вироби та інші матеріальні цінності, що призначені для виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, обслуговування виробництва й адміністративних потреб. До цієї групи включають також незавершене виробництво, готову продукцію, що вироблена на підприємстві і призначена для продажу, товари у вигляді матеріальних цінностей, що придбані та утримуються підприємством з метою подальшого продажу, малоцінні та швидкозношувані предмети, молодняк тварин і тварини на відгодівлі, якщо вони оцінюються за цим стандартом.

А за МСБО до складу запасів входять активи, які призначені для продажу в ході нормальної діяльності; перебувають у процесі виробництва для такого продажу; існують у формі сировини й матеріалів, призначених для використання у виробничому процесі або при наданні послуг [3].

Існує відмінність між національними та міжнародними стандартами щодо оцінювання запасів під час їх надходження на підприємство. Так, згідно з МСБО запаси слід оцінювати за найменшим з двох показників: собівартістю або чистою вартістю реалізації, тобто у випадку придбання запасів їх оцінюють за меншим з цих показників. Національні П(С)БО вказують, що придбані (отримані) або вироблені запаси зараховуються на баланс підприємства за первісною вартістю. При цьому визначення первісної вартості залежить від шляху надходження матеріальних активів [6].

У фінансову звітність за П(С)БО заноситься інформація щодо балансової вартості запасів, переданих у переробку, на комісію, в заставу та сум збільшення чистої вартості реалізації, за якою проведена оцінка запасів. А за МСБО сума будь-якого сторнування, будь-якого часткового списання, яка визначається як дохід певного періоду; обставини або періоди.

Необхідно відмітити, що міжнародні стандарти мають як позитивні, так і негативні риси. Їх об'єктивними перевагами перед національними стандартами є:

- чітка економічна логіка;
- узагальнення найкращої сучасної світової практики в області бухгалтерського обліку;
- простота сприймання для користувачів фінансової інформації в усьому світі.

До недоліків МСБО можна віднести:

- узагальнений характер стандартів, які передбачає достатньо велике різноманіття у методах обліку;
- відсутність детальних інтерпретацій і прикладів співставлення стандартів з конкретними ситуаціями [3].

Отже, важливою складовою переходу України до міжнародних стандартів є питання гармонізації і стандартизації обліку запасів. Незважаючи на всі зміни, які відбувалися в законодавчо-нормативній базі, це питання залишається актуальним. Для того, щоб бухгалтерський облік став ефективним засобом ведення міжнародного бізнесу та формування належної економічної політики, потрібно вирішувати питання суперечностей та відмінностей між національними та міжнародними стандартами з обліку запасів. Безумовно це призведе до полегшення співпраці вітчизняних підприємств з іноземними партнерами, особливо в торгівельній галузі, оскільки значна кількість продукції, що реалізується населенню України є імпортованою. Це б полегшило роботу бухгалтерів, підприємства яких мають справу з іноземними партнерами, і покращило імідж країни. Але при узгодженні П(С)БО та МСБО необхідно проаналізувати до чого це може призвести в кінцевому результаті, оскільки МСБО також мають певні недоліки, а економіка України має ряд особливостей, не характерних іншим європейським країнам. Тому необхідно відмовитись від жорсткої регламентації обліку, а саме: удосконалювати національні П(С)БО та гармонізувати їх з МСБО, також забезпечити належне професійне навчання практикуючих бухгалтерів.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів / Ф. Ф. Бутинець. – 6-те вид., і перероб. – Житомир : ПП «Рута», 2005. – 756 с. 2. Жолнер І. В. Фінансовий облік за міжнародними та національними стандартами: навч. посіб. / І. В. Жолнер. – К. : НУХТ, 2012. – 335 с. 3. Пилипів Н. І. Стандартизація бухгалтерського обліку запасів відповідно до між-

народних вимог [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://vistnic.stu.cn.ua/index.pl?task=arcl&j=11&id=39>.
4. П(С)БО 9 «Запаси»: затверджено наказом Міністерства Фінансів України від 20.10.1999 № 246 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0437-99/-20.10.1999>.
5. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 “Запаси” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_021.
6. Талайло О. О. Особливості організації обліку запасів за міжнародними та національними стандартами [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/21_DSN_2013/Economics/7_141684.doc.htm.

ПРИНЦИПИ І СТАНДАРТИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ У США

УДК [657:006.44] (73)

Пастухова А. А.

Студент 3 курсу

факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Розглянуто принципи та стандарти бухгалтерського обліку у США, наведено організації, які займаються розробкою стандартів, а також контролюють облік у США. Проведено порівняльний аналіз особливостей ведення бухгалтерського обліку в Україні та Сполучених Штатах Америки.

Ключові слова: GAAP, бухгалтерський облік, стандарти та принципи обліку, Управління по стандартах фінансового обліку.

Аннотация. Рассмотрены принципы и стандарты бухгалтерского учета в США, приведены организации, которые занимаются разработкой стандартов, а также контролируют учет в США. Проведен сравнительный анализ особенностей ведения бухгалтерского учета в Украине и Соединённых Штатах Америки.

Ключевые слова: GAAP, бухгалтерский учет, стандарты и принципы учета, Управление по стандартам финансового учета.

Annotation. The principles and accounting standards in the U.S.A. were examined, given organizations that develop standards and accounting control in the United States. Comparative analysis of special features of accounting in Ukraine and United States of America was conducted.

Keywords: GAAP, accounting, standards and accounting principles, governance of financial accounting standards.

Будова системи бухгалтерського обліку – це не лише сукупність елементів, пов’язаних між собою, об’єднаних в єдине ціле і таких, що надають інформацію про стан та рух активів та пасивів підприємства, її структура залежить і від впливу зовнішніх факторів, які не виступають частинами системи обліку, але зміни будь-якого з яких можуть спричинити зміни в стані системи. І, звичайно, сама система може вплинути на зовнішнє середовище, тобто на інші системи. Все це і призводить до виникнення відмінностей однієї національної системи від іншої.

Розуміння принципів і стандартів функціонування американської системи фінансового обліку здобуває особливе значення в сучасних умовах, коли вітчизняні підприємства активно намагаються проникнути на американський фондовий і фінансовий ринки. Рівноправне співробітництво з партнерами зі США потребує здатності розуміти звітність американських компаній, і у свою чергу надавати звітність у форматі, прийнятному на американському ринку [1].

Метою роботи є визначення принципів та стандартів бухгалтерського обліку в США.

Об’єктом роботи є GAAP, його принципи та основні положення, а предметом є запровадження в Україні принципів GAAP.

Нормативно правову базу ведення бухгалтерського обліку в США регулює і визначає Закон про цінні папери і фондові біржі, проте принципи і правила ведення обліку й складання звітності регулюються в США загальноприйнятими стандартами, які розробляються професійними організаціями бухгалтерів. Такими стандартами є Загальноприйняті принципи обліку (Generally Accepted Accounting Principles – GAAP) [1].

Розробкою стандартів займаються кілька професійних організацій бухгалтерів, самими впливовими з яких є: Американський інститут дипломованих суспільних бухгалтерів – AICPA; Управління по стандартах фінансового обліку – FASB; Управління по стандартах обліку для державних організацій – GASB; Комісія з цінних паперів і бірж – SEC; Американська бухгалтерська асоціація – AAA [2].

Ведення бухгалтерського обліку в США є об'єктом прискіпливої уваги багатьох вітчизняних вчених. Зокрема, одними з них є: Терлецька Я. Я та Мустеца І. В., Нищенко Л. І., Грачова Л. Є. та інші [1–3].

«Загальноприйняті принципи бухгалтерського обліку» – це система бухгалтерських стандартів і процедур, що має ієрархічну структуру, включає велику кількість документів, підготовлених у різний час і різними професійними організаціями.

Виділяють чотири рівні системи GAAP [1]:

1. Офіційно встановлені стандарти обліку.
2. Документи, прийняті уповноваженими професійними бухгалтерськими організаціями.
3. Практика, що склалася, і документи, які є “загальноприйнятими”.
4. Бухгалтерська практика, рекомендована іншими документами і бухгалтерською літературою.

В основі «Загальноприйнятих стандартів бухгалтерського обліку» (GAAP) знаходяться принципи закладені в основу стандартів обліку [3]:

1. Принцип собівартості (historical cost) вимагає, щоб всі об'єкти враховувалися за вартістю придбання, або аналогічної;

2. Розпізнання прибутку й збитків (revenue recognition) базується на принципі нарахувань (accrual) і має на увазі їх відбиття в обліку й звітності в момент одержання доходу (понесення збитків), а не в момент реалізації.

3. Принцип відповідності (matching) вимагає співвіднесення доходів і витрат, які були здійснені.

4. Принцип повного розкриття інформації (full disclosure) вимагає розкриття всієї істотної інформації, у тому числі й інформації, яка не відноситься до даного звітного періоду, якщо володіння даною інформацією істотно впливає на інтереси користувача.

5. Визначення співвідношення витрати-вигоди (cost-benefit approach) вимагає співвіднесення витрат з одержання інформації із імовірною або дійсною корисністю цієї інформації. Природно, що точно визначити корисність даної інформації вкрай важко, та й витрати її одержання не завжди можна точно визначити.

6. Вимога істотності (materiality) вимагає розкриття тільки тої інформації, що є істотною для користувача, при прийнятті рішень, на основі даних звітності.

7. Вимога консерватизму або обережності (conservatism) має своєю метою захист користувачів від надмірного, а іноді, не виправданого оптимізму керівників. Ця вимога має на увазі більшу готовність до обліку ймовірних збитків і витрат, чим можливих доходів.

Крім перерахованих вище існує ще ряд принципів, які також можна виділити окремо. Це, насамперед, принцип переваги змісту над формою (substance over form), а також принцип подвійного запису (double entry).

Контроль за дотриманням визначених стандартів ведуть держава та спеціалізовані професійні організації.

Було вирішено порівняти бухгалтерський облік у США та в Україні. Порівняльний аналіз поданий у табл. 1.

Підприємства України застосовують норми амортизації відповідно до податкового законодавства, при визначенні яких не нараховується моральний знос основних засобів, тому українська продукція не конкурентоздатна на світових ринках. У свою чергу, в США нова техніка й технології впроваджуються в різні галузі народного господарства кожні 3 – 5 років, орієнтуючись переважно на моральне зношування.

В обліковому відображенні основних засобів та нематеріальних активів немає особливих відмінностей. Різниця лише полягає у тому, що в Україні є певна закріплена нумерація рахунків, а в США немає, а також у класифікації та у методах нарахування амортизації.

Здійснене дослідження надає можливість зробити висновок про те, що запозичення закордонного досвіду облікового відображення активів підприємства сприятиме створенню дієвого механізму для прийняття управлінських рішень, які будуть спрямовані на швидке й правильне орієнтування підприємства в системі сучасних інтеграційних процесів. Від рівня забезпеченості підприємства активами залежить випуск готової продукції та, як наслідок, конкурентоспроможність не тільки на вітчизняному, але й на міжнародному ринку.

Отже, система обліку в США орієнтована на інформаційні запити інвесторів і кредиторів. Порівняно з діючою системою в Україні вона не є настільки уніфікованою та стандартизованою. Проте GAAP є міжнародно визнаною системою, що повністю сумісна з міжнародними стандартами бухгалтерського обліку. Але, необхідно зауважити, що треба чітко розмежовувати й не допускати, що нерідко відбувається, підміни поняття міжнародний бухгалтерський облік поняттям американський облік. Тому що різниця між ними істотна.

Бухгалтерський облік в Україні та США

Основні ознаки	Країни	
	Україна	США
Класифікація	Основні засоби: за призначенням, характером, належністю, елементами, використанням. Нематеріальні активи: за їх складом, носієм, порядком отримання тощо	Основні засоби та нематеріальні активи: за групами, за характером використання, відповідальною особою, видом діяльності. Залежить від креативності бухгалтера
Облікове відображення	Рахунки 10 «Основні засоби» та 12 «Нематеріальні активи» з відповідними субрахунками: гр. 3, 4, 6, розд. 1, Журнал 4, ф. № 1; ф. № 5	Відсутні чітко встановлені рахунки
Методи нарахування амортизації	Прямолінійний. Кумулятивний. Виробничий. Зменшення залишкової вартості. Прискореного зменшення вартості. Податковий	Лінійний. Кумулятивний. Пропорційно до обсягу продукції. Зменшення залишку

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Часовнікова Ю. С.

Література: 1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/1_NIO_2014. 2. Нищенко Л. Сравнительный анализ и перспективы развития международных систем бухгалтерского учета / Л. Нищенко // Бухгалтерский учет и аудит. – 2007. – № 8. – С. 32 – 36. 3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dsbrickworks.com/mzhnarodnij-oblk-ta-audit>.

ОСОБЛИВОСТІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В ІСЛАМСЬКИХ КРАЇНАХ

УДК 657.1 (55)

Пашкова К. В.

Студент 3 курсу

факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Розкрито основні відмінності та особливості ведення бухгалтерського обліку в мусульманських країнах порівняно із західними методами ведення обліку, досліджено правову основу базових принципів фінансової звітності та її невід'ємне історичне походження.

Ключові слова: ісламська модель бухгалтерського обліку, шариат, заборона нарахування відсотків, закят.

Аннотация. Раскрыты основные отличия и особенности ведения бухгалтерского учета в мусульманских странах по сравнению с западными методами ведения учета, исследована правовая основа базовых принципов финансовой отчетности и ее неотъемлемое историческое происхождение.

Ключевые слова: исламская модель бухгалтерского учета, шариат, запрет начисления процентов, закят.

Annotation. The basic differences and features of the accounting in Muslim countries are described and they are compared with western methods of accounting, the legal fundamental principles of financial reporting with its inherent historical origins are studied.

Keywords: Islamic accounting model, Sharia, prohibition of charging interest, zakiat.

Національна система бухгалтерського обліку певної країни є результатом формування та розвитку соціально-економічного, суспільно-правового та політичного середовища під впливом різноманітних факторів (релігійний, історичний, соціальний, географічний та ін.). Економічні аспекти в тій чи іншій мірі проглядаються у всіх релігіях. Але особливо яскраво вони проявляються в ісламі. І саме тому ця тема є цікавою та необхідною для дослідження, особливо зараз, під час сучасних процесів стрімкого розвитку міжнародного співробітництва. Об'єктом нашого дослідження є система бухгалтерського обліку в ісламських країнах, а предметом – її відмінності і особливості порівняно з західними методами обліку в контексті значного впливу релігії на економічні механізми. Метою написання даної статті є надання характеристик, які є визначальними для ісламської моделі бухгалтерського обліку.

Перші теоретичні публікації, що висвітлюють різні аспекти ісламської господарської системи, з'явилися ще в 40-х рр. минулого сторіччя. Однак найбільш повно основи ісламської економіки були викладені в роботах мусульманських економістів 70 – 80-х р. ХХ в. Написаний на кілька століть пізніше Біблії, Коран містить конкретні юридичні та економічні приписи для мусульман і активно впливає на все економічне життя суспільства.

Необхідність слідування релігійним нормам породили унікальну ісламську концепцію приватної власності. Оскільки всі ресурси знаходяться в розпорядженні творинь Бога, були даровані Аллахом, людина як намісник його на землі не є їх дійсним власником, а лише особою, з яким Бог уклав своєрідний договір про довірче управління своїм майном.

Згідно з релігійними постулатами, багатства повинні використовуватись справедливо та ефективно. Широке тлумачення цього принципу означає, що ресурси повинні використовуватися не тільки на користь індивідуума чи організації, що ними володіє, а й суспільства. Інтересам останнього в даному випадку віддається першість. Наприклад, одна з базових норм мусульманського права свідчить, що «інтереси більшості пріоритетні відносно інтересів меншості» [1].

Базою для формування законів в ісламських країнах виступає шаріат (що в свою чергу базується на Корані та збірнику вчинків пророка). Шаріат визначає переконання, формує моральні цінності та релігійну совість мусульман, виступає джерелом конкретних норм, що регулюють всі сфери життя мусульманина, в тому числі і економічну.

Стосовно особливостей об'єктів та суб'єктів бухгалтерського обліку в країнах поширення ісламу, то вони полягають у такому:

- дорослі мусульмани, а також організації мають сплачувати закят. Це податок на певні види майна та на прибуток, який сплачується згідно з нормами мусульманського права один раз в році за місячним календарем у чітко встановлений день під час мусульманського свята Рамадан. Теоретично податок має бути розподілений між бідними членами мусульманської общини. У багатьох країнах ісламу, закят практично перетворився на звичайний державний податок. У трактуванні богословів виплата закяту очищує користування майном і отримані доходи;
- майно суб'єктів господарювання для цілей сплати закят оцінюється за ринковою вартістю та класифікується у відповідності до ставки закят. З цієї метою найважливішою формою звітності є баланс в якому зазначається все майно, що належить підприємству. Саме цьому звіту про прибутки і збитки надають меншу увагу;
- певні джерела утворення майна суб'єкта господарювання в країнах поширення ісламу є забороненими, що пов'язано з недопустимістю нарахування та сплати відсотків (цю заборону називають ріба);
- фінансові результати діяльності визначаються з метою розподілу прибутку та задоволення певних соціальних потреб. З цієї метою розроблені особливі форми фінансової звітності, наприклад звіт про додану вартість;
- оскільки сплата відсотків за користування грошами є недопустимою, були розроблені альтернативні методи інвестування. Одним з них є мобілізація коштів через пряму участь у капіталі на основі принципу «участі в прибутках і збитках» (в ісламі такий вид партнерства називають мушарака). Частка кожного партнера в прибутках і збитках визначається спеціальним договором, що є документом, в якому описані всі особливі умови фінансування. Різні форми взаємних зобов'язань в рамках мушарака дозволяють здійснювати комерційну діяльність, що приносить прибуток, уникаючи при цьому заборони на стягування відсотка [1];
- оскільки в Корані заборонено лихварство, звітна документація не може показувати механізм отримання фінансового позареалізаційного прибутку;
- традиційне страхування відсутнє в ісламській економічній системі, тому що комерційному страхуванню присутні такі елементи як лихварство (ріба), азарт (мейсір), невизначеність (гарар), які не відповідають нормам шаріату;
- активи утворюються у відповідь на інвестиційні можливості в реальному секторі, тому саме реальний сектор економіки визначає рівень прибутковості в фінансовому секторі, а не навпаки;
- користувачами звітної інформації є держава, керівники, суспільство. Фінансова звітність публічна, повинна відповідати потребам всього суспільства, немає комерційної таємниці;

- заборона на деякі види бізнесу (наприклад, азартні ігри, виробництво алкоголю, продуктів зі свинини та інше);
- соціальна направленість бухгалтерського обліку;
- використання ринкових цін при оцінці активів та пасивів [2].

У 1991 році була створена Організація з бухгалтерського обліку та аудиту для ісламських фінансових установ (AAOIFI), що є некомерційною організацією. Це організація, яка раніше була відома як Організація по фінансовому обліку для ісламських банків та фінансових установ (FAOIBFI), метою якої є розвиток бухгалтерського обліку, аудиту, управління, етики та шариатських стандартів для ісламських фінансових установ. Організаційна структура AAOIFI складається з шести підрозділів, а саме Генеральної Асамблеї, Ради піклувальників, Ради зі стандартів бухгалтерського обліку та аудиту, Шариатської ради, Виконавчого комітету і Генерального секретаріату. Вищим органом є Генеральна Асамблея [3].

Треба зауважити, що при розробці системи обліку в мусульманських країнах не можна не взяти до уваги її формування під впливом різноманітних факторів, а не тільки поглядів ісламської ідеології. Тривалий час ці країни перебували в колоніальній залежності від високорозвинених капіталістичних країн, що неминуче призводило до насадження відповідних облікових моделей. Розвиток міжнародних зв'язків, посилення процесів глобалізації економіки вимагає гармонізації бухгалтерського обліку як міжнародної мови бізнесу і його міжнародної стандартизації [4]. Тому нині у багатьох мусульманських країнах спостерігається певна схожість ісламської і англо-американської облікових моделей, що відображає своєрідний дуалізм ісламського обліку: з одного боку, протиставлення західним принципам та значні особливості ісламського обліку, з іншого – теперішня облікова ісламська практика не набагато відрізняється від ведення бухгалтерського обліку в промислово розвинених країнах.

Очевидно, що в цілому склад і структура ісламської фінансової звітності не відрізняються від фінансової звітності, що публікується західними компаніями, а наявні особливості першої продиктовані шариатом, що пред'являє специфічні вимоги до розкриття облікової інформації. Отже, системи західного та ісламського обліку, в яких у більшості випадків використовуються схожі методи оцінки пасивів і активів, в той же час різняться в питаннях розкриття облікової інформації.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Трунин П. Исламская финансовая система : современное состояние и перспективы развития / П. Трунин, М. Каменских, М. Муфтяхетдинова. – М. : ИЭПП, 2009. 2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://elibrary.unepcon.ru/materials_files/izv/IzvSPbUEF2002_2_C.70_85_s.pdf. 3. Организация по бухгалтерскому учету и аудиту для исламских финансовых учреждений [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://islam-today.ru/ekonomika/-organizaciya_po_buhgalterskomu_uchetu_i_auditu_dlya_islamskix_finansovykh_uchrezhdenij/. 4. Грицишен Д. О. Організація бухгалтерського обліку в країнах зони поширення ісламу: суб'єктивний вплив / Д. О. Грицишен // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2009. – № 1 (13). – С. 75–86.

КРЕДИТНА ПОЛІТИКА БАНКІВ: ВИДИ ТА МОДЕЛІ

УДК 336.717.061

Пивовар К. О.

Студент 3 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Розглянуто теоретико-методологічні основи кредитної політики та процесів банківського кредитування. Відокремлено види та моделі кредитної політики банків в умовах сьогодення. Виявлено позитивні і негативні тенденції розвитку кредитної політики банків.

Ключові слова: банк, банківська система, кредитні відносини, кредитна політика, банківське кредитування, вид, модель.

Аннотация. Рассмотрены теоретико-методологические основы кредитной политики и процессов банковского кредитования. Обособлены виды и модели кредитной политики банков в условиях современности. Выявлены положительные и отрицательные тенденции развития кредитной политики банков.

Ключевые слова: банк, банковская система, кредитные отношения, кредитная политика, банковское кредитование, вид, модель.

Annotation. The article considers theoretical and methodological basics of credit policies and processes in Bank lending. Apart types and models of credit policy of the banks in the conditions of modernity. Positive and negative tendencies of development of the credit policy of banks.

Keywords: bank, banking system, credit relations, credit policy, bank lending, type, model.

Актуальність даного дослідження полягає у відображенні теоретико-методологічних основ кредитної політики та процесів банківського кредитування. Науковою скарбницею теоретико-методологічних підвалин кредитної політики та процесів банківського кредитування стали ґрунтовні наукові праці: В. С. Алексійчука, В. М. Голуб, В. А. Андрійчука, О. Є. Гудзь, В. Д. Лагутіна, Г. С. Панова, Ю. П. Лупенка. Їхні дослідження показали свій помітний відбиток на досягненні сутності проблем кредитної політики та банківського кредитування. Водночас спостерігається відсутність вагомих наукових доробок і пропозицій щодо адаптації кредитної політики банків до мінливих кризових умов економічного простору з урахуванням викликів і запитів сьогодення [1].

Метою даної статті є формування нових вимірів і підходів щодо здійснення пошуку розмаїття варіантів модернізації кредитної політики.

Об'єктом дослідження є удосконалення кредитної політики.

Предметом дослідження виступають процеси банківського кредитування та теоретико-методологічні основи кредитної політики.

Для виявлення особливостей, надбань, недоліків, тенденцій розвитку та напрямів модернізації кредитної політики банків здійснено узагальнення набутого досвіду.

Розглядаючи види кредитної політики банків, можна виділити певні її види за критеріями:

- за суб'єктами кредитування – кредитування юридичних і фізичних осіб;
- за цілями – за поданням цільових позик, за поданням нецільових позик;
- за типом ринку – на грошовому ринку, на фінансовому ринку, на ринку капіталів;
- за географією застосування – кредитна політика, що проводиться банком: на місцевому, регіональному, національному і міжнародному рівнях;
- за галузевою спрямованістю – кредитна політика щодо кредитування: промислових підприємств (важкої, легкої, харчової промисловості);
- торговельних організацій, будівельних організацій, транспортних підприємств, сільськогосподарських підприємств, збутових організацій, підприємств зв'язку тощо;
- за забезпеченістю – за наданням забезпечених позик, за наданням незабезпечених позик;
- за ціною кредиту – кредитна політика з надання: стандартних позик, пільгових позик, проблемних позик (під підвищені відсотки);
- за методами кредитування – при кредитуванні за залишком, при кредитуванні з поверненням [2].

У підґрунтя цієї класифікації видів кредитної політики покладено різні критерії. При цьому важливо підкреслити, що подана класифікація не є вичерпною. Можливо конструювати й інші види кредитної політики залежно від інших критеріїв.

Найбільш істотно кредитна політика розрізняється залежно від суб'єктів кредитних відносин: кредитна політика банку щодо юридичних осіб і політика у взаєминах із фізичними особами. При цьому кредитна політика одного банку може бути для індивідуальних позичальників привабливішою в порівнянні з іншими банками завдяки кредитуванню покупок на виплату, кредитним картам, іпотечним позикам і так далі. Деякі банки можуть спеціалізуватися на певних видах позик, що цінуються клієнтами. Значно виграють банки, що надають позики постійним клієнтам навіть під час економічної скрути. Важливе значення для позичальників має також рівень позикового відсотка [1].

У процесі розроблення кредитної політики банки визначають пріоритети при формуванні кредитного портфеля, розглядаючи його диверсифікацію з позицій визначення оптимальної кредитної політики, що дозволяє вести мову за такими її видами, як кредитна політика за поданням споживчих позик, кредитна політика за іпотечними кредитами, кредитна політика щодо кредитування середнього та малого бізнесу і так далі.

Кредитна політика потрібна банкам перш за все тому, що дозволяє регулювати, управляти, раціонально організувати взаємини між банком і його клієнтами із залучення ресурсів на поворотній основі та їх інвестування в частині кредитування клієнтів банку. Важливо також підкреслити, що кредитна політика є основою управління ризиками в діяльності банку. Кредитна політика може бути агресивною, традиційною і класичною [2]. Підґрунтям вибору виду кредитної політики є стратегія банку, орієнтована на зростання його капіталу, збільшення доходів або мішана стратегія.

Підсумовуючи, можна дати таке визначення кредитної політики. Кредитна політика у вузькому сенсі – це система заходів банку в царині кредитування його клієнтів, здійснюваних банком для реалізації його стратегії і тактики в даному регіоні в певний період часу. Кредитна політика як основа процесу управління кредитом визначає пріоритети в процесі розвитку кредитних стосунків, з одного боку, і функціонування кредитного механізму – з іншого. У цілому кредитна політика в частині стратегії вбирає в себе пріоритети, принципи та цілі конкретного банку на кредитному ринку, а в частині тактики фінансовий й інший інструментарій, що використовується даним банком для реалізації його цілей при здійсненні кредитних операцій, правила їх здійснення, порядок організації кредитного процесу. Таким чином, кредитна політика створює необхідні загальні передумови ефективної роботи персоналу кредитного підрозділу банку, об'єднує й організовує зусилля персоналу, зменшує вірогідність помилок і прийняття нераціональних рішень [3].

Таким чином, кредитна політика торкається таких основних аспектів кредитування, які загалом можна визначити як систему реалізації прийнятих напрямів кредитної політики: організація процесу кредитування; контроль за практичною реалізацією кредитної політики; управління кредитним портфелем; розподіл повноважень; класифікація кредитів; поточна робота з кредитами; класифікація резервів. Кредитна політика необхідна для забезпечення послідовності дій, диверсифікації діяльності банку; делегування повноважень і обов'язків кредитних працівників; розвитку загальної кредитної культури в банку [4]. Кредитна політика – це «живий» документ, в якому відбиваються як внутрішні зміни конкретного банку, так і зміни в банківській системі в цілому. Тому зміст кредитної політики та відповідних інструкцій і нормативів коригується з урахуванням змін кон'юнктури. Кредитна політика може включати кредитні нормативи, порядок та інколи навіть окремі правила з кредитування, але, перш за все, вона містить директиви загального характеру, загальну стратегію кредитування, прийняту в конкретному банку.

Науковий керівник – викладач Литвиненко А. О.

Література: 1. Панова Г. С. Кредитная политика коммерческого банка / Г. С. Панова. – М. : ИКЦ «ДИС», 2010. – 464 с. 2. Голуб В. М. Кредитна політика комерційного банку / В. М. Голуб // Фінанси України. – 2010. – № 12. – С. 121 – 127. 3. Лаврушина О. И. Основы банковского дела / О. И. Лаврушина. – М. : Финансы и статистика, 2011. 4. Гудзь О. Є. Кредитування і банківське обслуговування підприємств агропромислового виробництва: сучасні тенденції та особливості / О. Є. Гудзь. – К. : ННЦІАЕ, 2010. – 170 с. 5. Лагутін В. Д. Кредитування: теорія і практика : навч. посіб. / В. Д. Лагутін. – 4-те вид., стер. – К.: Т-во "Знання" 2011. – 215 с. 6. Алексійчук В. С. Бухгалтерський учет в коммерческих банках / В. С. Алексійчук. – М. : Финансы и статистика, 2010.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ДОКУМЕНТООБІГУ ТА ОБЛІКУ ДЕПОЗИТНИХ ОПЕРАЦІЙ В КОМЕРЦІЙНОМУ БАНКУ

УДК 657.44: 336.717.3

Піскун О. О.

Студент 3 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Висвітлено основні аспекти організації документообігу за депозитними операціями банку, а також порядок ведення картотек з документами. Визначено фактори, які вплинули на розвиток організації обліку депозитних операцій в комерційному банку.

Ключові слова: депозитні операції комерційних банків, вклади на вимогу, строкові вклади, банк, банківська система, депозитний рахунок.

Анотація. Освещены основные аспекты организации документооборота по депозитным операциям банка, а также порядок ведения картотек с документами. Определены факторы, которые повлияли на развитие организации учета депозитных операций в коммерческом банке.

Ключевые слова: депозитные операции коммерческих банков, вклады по требованию, срочные вклады, банк, банковская система, депозитный счет.

Annotation. The paper highlights the main aspects of the organization of documents through bank deposit operations, as well as the conduct of file cabinets with documents. Article is to determine the factors that influenced the development of the organization of accounting of deposit operations in a commercial bank.

Keywords: deposit operations of commercial banks, deposits on demand, time deposits, bank, banking, deposit account.

Актуальність теми дослідження визначається тим, що основу банківських ресурсів становлять залучені кошти. Вклади та депозити – основна складова залучених коштів банківських установ. Найважливішим моментом банківської роботи є формування ресурсної бази, яке у здійсненні банком пасивних операцій історично відіграло первинну й визначальну роль стосовно його активних операцій. Основна частина банківських ресурсів, як відомо, утворюється в процесі проведення депозитних операцій банку, від ефективної й правильно організації яких залежить стабільність функціонування банку. Вивченню проблем розвитку депозитних операцій у тих чи інших періодах розвитку економіки присвячено чимало наукових праць та періодичних видань багатьох вітчизняних, та зарубіжних економістів, до яких належать: Бертков М. Т., Васюренко О. В., Заруба О. М., Дмитрієва О. М., Кисельов В. В., Косої А. М., Лаврушин О. І., Мороз А. М., Савлук М. І., Усоскін В. М. та ін. Метою статті є розгляд організації документообороту за депозитними операціями банку, порядку ведення картотек з документами, порядку оформлення розрахунків з переказу суми вкладу, інвентаризації рахунків клієнтів та залишків коштів і нарахованих відсотків за ними.

Поставлена мета обумовила необхідність вирішення ряду завдань: розглянути поняття, економічну сутність та значення депозитних операцій банку. Об'єктом дослідження даної роботи є депозитна система банків України.

Предмет дослідження становить тенденції та напрями розвитку депозитної діяльності банків в Україні. Депозитними є пасивні операції банків із залучення грошових коштів юридичних і фізичних осіб у національній та іноземній валюті у формі вкладів (депозитів) шляхом їх зарахування на відповідні рахунки на певних умовах.

Вклад (депозит) – це гроші або інші кошти в готівковій або безготівковій формі, у національній або іноземній валюті, передані власником (юридичною або фізичною особою) або третьою особою за дорученням і за рахунок власника до банку для зберігання на встановлених договором умовах, з обов'язковим поверненням вкладнику [1].

Вклади (депозити), що застосовуються у практиці сучасних банків, відрізняються залежно від строку, категорії депонента, умов внесення і вилучення коштів, сплати відсотків та інших характеристик.

За строками використання коштів вклади (депозити) клієнтів банку поділяють на:

- вклади (депозити) на вимогу;
- строкові вклади (депозити).

До вкладів на вимогу належать залишки тимчасово вільних коштів клієнтів банку на поточних рахунках.

У складі строкових вкладів відокремлюють власне строкові вклади і ощадні вклади. Строкові вклади відкриваються усім клієнтам банку: суб'єктам господарювання, фізичним особам, небанківським фінансовим установам, банкам. Ощадні вклади відкриваються тільки фізичним особам.

Усі операції банків (розрахункові, касові, позикові тощо) відображують у бухгалтерському обліку на основі грошово-розрахункових документів. Ці документи надходять у банки від підприємств і установ, інших банків.

З метою упорядкування руху та своєчасного одержання первинних документів для записів у бухгалтерському обліку за наказом керівника установи банку встановлюють графік документообігу, в якому визначають час проходження документів на всіх етапах обробки інформації структурними підрозділами установи банку, конкретний час для розрахунково-касового обслуговування клієнтів і час проходження документів на всіх ділянках їхньої обробки.

Для відкриття депозитного рахунку банк формує юридичну справу клієнта, до якої входять: заява фізичної особи на відкриття рахунку, договір, копії сторінок паспорту, довіреність на відкриття рахунку, якщо його відкриває вкладник.

Під час отримання документів на відкриття депозитних рахунків установи банку здійснюють перевірку наданих документів на відповідність їх чинному законодавству [2].

Кожному договору присвоюють реєстраційний номер після його реєстрації у книзі реєстрації договорів. Усі депозитні рахунки, що відкриває клієнт в банку, реєструють у книзі відкритих рахунків. У разі закриття депозитного рахунку в книзі реєструють дату його закриття. Номери закритих рахунків не можуть бути присвоєні новим клієнтам банку.

Термін зберігання документів за депозитними операціями визначено Переліком документів Національного банку України, установ і організацій його системи, акціонерно-комерційних та комерційних банків України із зазначенням строків зберігання, затвердженим постановою Правління НБУ від 23.12.96 р. № 327.

При надходженні в бухгалтерію оформлену заяву про переказ вкладу, доручення і ощадну книжку (якщо перераховують увесь вклад) від без балансової установи банку, де ведуть особовий рахунок вкладника, реєструють у журналі та перевіряє відповідальний працівник бухгалтерії, а саме: правильність та повноту заповнення заяви, підпис вкладника на заяві про переказ із зразком підпису, правильність суми, списаної з рахунку вкладника, суму нарахованих відсотків у разі переказу всієї суми вкладу [3].

Документи про переказ вкладу, заяву, ощадну книжку, які надійшли в установу банку поштою або безпосередньо від вкладника, реєструють у журналі відісланих переказів та перевіряє відповідальний працівник бухгалтерії, а саме: правильність складання заяви про переказ і повноту реквізитів, відповідність залишку вкладу та нарахованих відсотків в ощадній книжці з базою даних за рахунком, відповідність підпису вкладника на заяві про переказ зразку підпису на первинних документах.

Після перевірки документів і встановлення достовірності операції відповідальний працівник бухгалтерії нараховує відсотки по вкладу в разі, якщо рахунок вкладника закривається, при переказі всієї суми вкладу записує в ощадній книжці суму нарахованих відсотків, нараховує суму плати за переказ коштів згідно з тарифами банку і записує її в ощадну книжку, записує суму переказу в ощадну книжку із зазначенням номера і місцезнаходження установи банку, в яку переказують суму вкладу, а якщо суму вкладу переказують на ім'я іншого вкладника, то записує його прізвище й ініціали, погашає ощадну книжку при переказі всієї суми вкладу та нарахованих відсотків, відправляє вкладнику ощадну книжку при переказі частини вкладу.

Відповідальний працівник бухгалтерії перевіряє повноту проведення інвентаризації рахунків клієнтів станом на 1 січня, правильність складання виписки залишків коштів і нарахованих відсотків за рахунками клієнтів за кожним видом вкладів у розрізі без балансових установ банку [4].

Після закінчення інвентаризації рахунків клієнтів і звіряння їх з даними балансу та подання річного звіту, обанделорені посилки з документами по кожній установі банку та посилки зі списками на зарахування коштів на рахунки передають в архів на зберігання.

Однією з проблем розвитку депозитних операцій в Україні є дефіцит ресурсів. У більшості з них відсутні кредитні рейтинги, що заважає залученню коштів. А це могло б принести їм необхідні строкові ресурси, такі необхідні для кредитування як корпоративних, так і приватних позичальників. Адже депозити населення, які є головним джерелом ресурсів банків в Україні, поки ще вважаються коштами «до запитання».

Як перспективний напрям удосконалення депозитних операцій можна запропонувати забезпечення банками України максимально можливого розширення різних видів депозитних операцій, надаючи різноманітні пільги й депозитні послуги. Необхідно вдосконалити законодавчу базу щодо повернення вкладів, підвищити захищеність усіх категорій вкладів та поступово переводити банківську систему в стан, який більшою мірою відповідає вимогам світового співтовариства [5]. Таким чином, правильна організація поточного обліку в банках дає змогу ліквідувати зловживання в обліку депозитних операцій, збільшити ефективність бухгалтерського контролю, забезпечити використання комп'ютерної техніки за цими операціями.

Розвиток банківської системи України підтвердив необхідність підвищення ролі депозитних операцій банків, а також удосконалення їх організації. Раціональна організація обліку, контролю та аналізу в банку є необхідною передумовою прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Науковий керівник – викладач Литвиненко А. О.

Література: 1. Ресурсна база комерційних банків // Фінанси України. – 2011. – № 11. – С. 112 – 114. 2. Кириленко В. Організація поточного обліку за депозитними операціями // Бухгалтерський облік і аудит. – 2009. – № 12. – С. 28 – 34. 3. Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій з юридичними і фізичними особами [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1256-03>. 4. Литвин Н. Б. Фінансовий облік у банках : підручник / Литвин Н. Б. – К. : Хай-Тек Прес, 2010. – 608 с. 5. Глебова Н. В. Облік у банках : навч. посіб. / Н. В. Глебова, Л. М. Стиренко. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2009. – 308 с. 2. Про банки і банківську діяльність : Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://search.ligazakon.ua>.

НЕОБХІДНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

УДК 351: 338.432

Подолька Ю. Ю.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Визначено сутність та необхідність державного регулювання розвитку агропромислового комплексу в умовах євроінтеграції. Досліджено зарубіжний досвід державного регулювання розвитку агропромислового комплексу, а також обґрунтовано можливість застосування цього досвіду в Україні.*

Ключові слова: *регулювання, державне регулювання аграрної сфери, агропромисловий комплекс, євроінтеграція.*

Аннотация. *Определена сущность и необходимость государственного регулирования развития агропромышленного комплекса в условиях евроинтеграции. Исследован зарубежный опыт государственного регулирования развития агропромышленного комплекса, а также обоснована возможность применения этого опыта в Украине.*

Ключевые слова: *регулирование, государственное регулирование аграрной сферы, агропромышленный комплекс, евроинтеграция.*

Annotation. *In the article essence and necessity of government control of development of agroindustrial complex is certain in the conditions of eurointegration. Foreign experience of government control of development of agroindustrial complex is investigational, and also possibility of application of this experience is grounded in Ukraine*

Keywords: *regulation, state regulation of the agrarian sector, agriculture, European integration.*

Розвиток аграрного сектору є питанням із принциповим значенням для національної економіки держави, яке пов'язано зі вступом України до Світової організації торгівлі (СОТ) та шляхом до євроінтеграції. Успішне вирішення завдань ефективного розвитку цієї галузі економіки за умов невирішеності світової продовольчої проблеми набуває не лише суто національної, а й міжнародної ваги. Уряд України протягом років незалежності провів велику кількість заходів, результативність яких дають зрозуміти, що аграрні перетворення поки що не створили бази для зростання економічної ефективності сільського господарства країни, яка є особливо необхідною у сучасних умовах функціонування європейських держав. Основна причина втрати потенціалу сільського господарства, а також некерованості агропромислового комплексу (АПК) є невизначеність у регуляторних відносинах держави на перспективу. Усе це обґрунтовує актуальність розгляду теоретичних засад державного регулювання розвитку АПК в умовах євроінтеграції.

Мета статті – визначення сутності й необхідності державного регулювання розвитку АПК в умовах євроінтеграції, дослідження зарубіжного досвіду у цій сфері, а також обґрунтування можливості його застосування в Україні.

Регулювання (від латин. *regulare*) означає «підпорядковувати певному порядку». Державне регулювання – це комплекс заходів держави, спрямованих на скерування поведінки товаровиробника в напрямі, необхідному для досягнення поставлених цілей органами державної влади [1]. Потреба в державному регулюванні економіки була теоретично обґрунтована Дж. М. Кейнсом, де держава повинна взяти на себе відповідальність за ситуацію у сфері зайнятості, використання трудових ресурсів та регулюванні доходів населення, а не лише за стан виробництва та формування сукупного попиту [2].

Про необхідність державного регулювання розвитку АПК свідчать об'єктивного роду причини: по-перше, наявність повільної адаптації до сучасних умов господарювання окремих ринків; по-друге, присутність монополізму в багатьох галузях народного господарства та відсутність досконалої конкуренції; по-третє, розв'язання питань міжнародної співпраці і політики; по-четверте, недосконалість цінового механізму для певної групи товарів, який робить їхнє виробництво менш ефективним.

Широке обговорення проблем державного регулювання розвитку АПК свідчить про економічну боротьбу держав, які дотримуються різних стратегій аграрного розвитку з ухилом до власних інтересів. Ці розбіжності зводяться до протистояння двох підходів, які можна поділити на модель вільної торгівлі (північноамериканську) і модель аграрного протекціонізму (європейську) [3]. Прикладом реалізації першої моделі є США, які мають позицію

провідного виробника й експортера продовольства на світовому ринку з метою забезпечення максимального розширення збуту власної продукції. Обсяг державної підтримки сільського господарства в розрахунку на одного товаровиробника в США не нижче, чим у країнах Європейського Союзу (ЄС). Але у США присутня інша структура підтримки – велика її частина припадає на заходи підтримки експорту та стимулювання споживання продукції національного аграрного сектору. Модель аграрного протекціонізму передбачає здійснення державної підтримки аграрного сектору для забезпечення конкурентних переваг національної сільськогосподарської продукції на ринку. Ця підтримка спрямована на сільськогосподарських товаровиробників, а також на перешкоджання проникнення на свої ринки імпортової продукції через установлення особливих вимог до її якості [3]. Отже, обов'язковим компонентом аграрної політики в більшості провідних країни світу є державне регулювання.

Причиною неефективності аграрної політики в Україні є недосконалість дії інструментів державного регулювання розвитку АПК, що застосовуються на практиці провідних країн. Провідні фахівці у цій галузі зазначають, що завдяки визначенню основних інструментів організації та правового регулювання форм аграрних відносин, можна обрати правильні засоби, які могли би сприяти якнайповнішому врахуванню дії об'єктивних економічних законів розвитку цього виробництва в умовах переходу до ринкової економіки та використанню її в аграрному виробництві [4].

Отже, з погляду на досвід даних країн одним із головних завдань аграрної політики для України має стати пошук оптимальної взаємодії між використанням ринкового механізму та державним втручанням у сільське господарство. Державне регулювання АПК в Україні дозволить: збільшити обсяг валової сільськогосподарської продукції, збільшити обсяг експорту продукції АПК, знизити енерговитрати в аграрному секторі, стимулювати попит на продовольчі товари через адресну підтримку малозабезпечених категорій населення, підвищити якість харчових продуктів. Усе вищезазначене дасть змогу розширити можливості розвитку аграрного сектору України в умовах євроінтеграції.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Шумська Г. М.

Література: 1. Бибик С. П. Словник іншомовних слів : тлумачення, словотворення та слововживання / С. П. Бибик, за ред. С. Я. Єрмоленко. – Х. : Прапор, 2012. – 623 с. 2. Руденко М. Джон Мейнард Кейнс та його «Загальна теорія зайнятості, відсотка та грошей» [Електронний ресурс] / М. Руденко. – Режим доступу : <http://www.kdu.edu.ua/statti/2008-1/163.pdf>. 3. Березіна Л. Світовий досвід державного регулювання АПК: уроки для України [Електронний ресурс] / Л. Березіна. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/nvlnau/ekon/2011_16/Beresina.pdf. 4. Алейнікова О. Вітчизняний досвід державного регулювання АПК в інтеграційних умовах [Електронний ресурс] / О. Алейнікова. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Nvamu_uprav/2012_3/8.pdf.

НАПРЯМИ ПОКРАЩЕННЯ ДЕМОГРАФІЧНОЇ СИТУАЦІЇ У ПІВДЕННИХ ОБЛАСТЯХ УКРАЇНИ

УДК 314.15: 355: 45

Поздняк Д. А.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Проведено аналіз сучасної демографічної ситуації у південних областях України. Виявлено основні тенденції відтворення населення в Одеській, Миколаївській та Херсонській областях на основі статистичних даних. Запропоновано основні напрями покращення демографічної ситуації в цих областях.

Ключові слова: демографічна ситуація, відтворення населення, рівень смертності, рівень народжуваності, селекційна імміграційна політика, тривалість життя населення.

Анотація. Проведен анализ современной демографической ситуации в южных областях Украины. Выявлены основные тенденции воспроизводства населения в Одесской, Николаевской и Херсонской областях на

основе статистических данных. Предложены основные направления улучшения демографической ситуации в этих областях.

Ключевые слова: демографическая ситуация, воспроизводство населения, уровень смертности, уровень рождаемости, селекционная иммиграционная политика, продолжительность жизни населения.

Annotation. The article analyzes the current demographic situation in the southern regions of Ukraine. Based on the statistical data revealed the main trends of population reproduction in Odessa, Mykolayiv and Kherson regions. The author of the basic directions of improving the demographic situation in these areas.

Keywords: demographics, population reproduction, mortality, fertility rate, selective migration policy, the duration of life of the population.

Сучасна демографічна ситуація, яка склалася в Україні в цілому, у всіх її регіонах визначається як критична, як така, що здатна загрожувати національній безпеці, соціально-економічній та суспільній стабільності країни. За своїм характером та сутністю демографічна ситуація є складним багатоаспектним явищем, в основі якого лежить сукупність соціально-економічних, медико-біологічних, екологічних, психологічних чинників, які формують основні тенденції демографічних процесів, демографічну поведінку та демографічну установку людей. Міграційна ситуація та міграційна поведінка людей є одним із загальних індикаторів проблем соціально-економічного розвитку як країни, так і окремих регіонів. Усе це обґрунтовує актуальність розгляду проблем щодо покращення демографічної ситуації в Україні, зокрема в її південних областях.

Метою дослідження є аналіз статистичних даних щодо демографічної ситуації у південних областях України, а також розробка основних напрямів покращення демографічної ситуації у цих областях.

У масштабі України Одеська область виділяється найменшими темпами загального скорочення населення в умовах, коли від'ємний природний приріст (-5,0 %) суттєво компенсується міграційним приростом населення. Одеська область характеризується найбільшою територіальною контрастністю та поляризованістю як демографічного, так і соціально-економічного розвитку. У двох містах Одеської області навіть зберігається природний приріст населення (м. Теплодар та м. Південне, відповідно 6,8 та 1,4 особи на 1 000 жителів). У 2013 р. – на початку 2014 р. в області зберігалася позитивна тенденція зростання народжуваності, але й зберігається тенденція зростання рівня смертності. Рівень народжуваності значно відрізняється в районах області: від 8,2 % (Котовський район) до 17,4 % (Миколаївський район). Рівень смертності в області коливався від 4,8 % (м. Теплодар) до 29,6 % (Балтський район). Міграційний приріст зафіксовано у дев'яти районах і містах обласного значення області, і найбільший його рівень спостерігався у м. Іллічівськ (25,8 %), м. Одеса (16,5 %) та м. Теплодар (4,8 %). Водночас у 24 районах та інших містах обласного значення відбувається міграційне скорочення населення, рівень якого був найбільшим у Ананьївському (22,8 %), Миколаївському (21,5 %) та Біляївському (13,7 %) районах. Вищим від середнього по Україні в Одеській області є рівень дитячої смертності [1].

Основними чинниками зменшення чисельності населення Миколаївської області продовжує залишатися природне (-6,4 %) та механічне скорочення (-0,5 %). У 2013 р. – на початку 2014 р. спостерігається незначне зростання рівня народжуваності. У 2013 р. смертність в області порівняно з 2008 р. збільшилась з 15,9 до 16,6 осіб на 1 000 жителів. Природний приріст населення спостерігається в області лише в м. Южноукраїнськ (1,1 %). Рівень народжуваності в області знаходиться в межах від 8,7 % (м. Миколаїв) до 12,9 % (Жовтневий район), рівень смертності відповідно від 8,1 % (м. Південноукраїнськ) до 22,2 % (Казанківський район). Механічний приріст населення спостерігався лише в містах Миколаїв, Первомайськ, Південноукраїнськ. Причому для області характерним також є міграційний приріст за рахунок зовнішньої міграції [2].

Демографічна ситуація у Херсонській області У 2013 р. – на початку 2014 р. залишається найбільш складною і відносно однорідною. Для області характерним залишається природне (-5,9 %) та механічне (-2,7 %) зменшення населення. В області немає районів або міст, де б спостерігався природний приріст населення. Рівень народжуваності в області знаходиться в межах від 9,2 % (Верхньорогачицький район) до 13,0 % (Чаплинський район), рівень смертності відповідно від 14,9 % (м. Херсон) до 21,2 % (Верхньорогачицький район) [3].

Отже, до загальних особливостей демографічної ситуації в південних областях України слід віднести територіальну поляризацію, за якою в приморській смузі спостерігається відносно краща демографічна ситуація, тоді як на північних периферійних районах, де переважає сільське населення, демографічна ситуація є найбільш напруженою. Середня тривалість життя населення в цьому регіоні дещо нижча, ніж у середньому по Україні. Демографічна ситуація, яка склалася в Одеській, Миколаївській, Херсонській областях, в основних рисах зберігає тенденції розвитку демографічних процесів в інших регіонах та в Україні в цілому і характеризується наступними рисами: збереження депопуляції населення та постійне зниження потенціалу для його відтворення; високий рівень смертності та збереження тенденції до його зростання; невисока середня тривалість життя; старіння населення за

рахунок збільшення частки осіб пенсійного віку та формування регресивної вікової структури населення; високий рівень дитячої смертності у віці до 1 року.

Таким чином, стратегічними завданнями регулювання демографічних процесів на державному рівні у південних та інших областях України, які мають формувати загальні умови відтворення населення, є наступні: по-перше, розробка довгострокової стратегії соціально-економічного розвитку України, регіональних програм соціально-економічного розвитку; по-друге, підвищення рівня якості життя населення за напрямками: реформування системи оплати праці, поліпшення якості та доступності послуг сфери охорони здоров'я, відродження сфери дошкільної освіти і виховання; по-третє, запровадження селекційної імміграційної політики; по-четверте, формування державної стратегії інформаційно-пропагандистського й ідеологічного забезпечення поширення основ здорового способу життя, інституту сім'ї, відповідної демографічної установки та поведінки, розробки і здійснення заходів з підвищення фізичної активності населення, розвитку спорту; по-п'яте, формування державної стратегії екологічної політики на основі запровадження нової парадигми забезпечення стандартів якості середовища життєдіяльності населення.

Отже, найбільш результативним засобом вирішення конкретних проблем регіонального розвитку у південних та інших областях України сьогодні є запровадження практики розробки та реалізації місцевих і регіональних цільових програм з визначенням терміну їх реалізації та джерел фінансування передбачених заходів. Найголовнішими з них є розробка заходів цільових регіональних програм щодо профілактики та попередження інфекційних і соціально-небезпечних хвороб, боротьба з нелегальною міграцією, зокрема для південних областей України.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Шумська Г. М.

Література: 1. Експрес-випуски Головного управління статистики в Одеській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.od.ukrstat.gov.ua/>. 2. Експрес-випуски Головного управління статистики у Миколаївській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mk.ukrstat.gov.ua/>. 3. Експрес-випуски Головного управління статистики у Херсонській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ks.ukrstat.gov.ua/express.html>. 4. Левцун О. Зовнішня трудова міграція в Україні як демографічна проблема [Електронний ресурс] / О. Левцун. – Режим доступу : <http://dialogs.org.ua/ru/project/page4040.html>.

АГРОПРОМИСЛОВИЙ КОМПЛЕКС УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ОСОБЛИВОСТІ

УДК 332.021.8:63

Пономаренко Т. П.

Студент 1 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Охарактеризовано особливості та сучасний стан агропромислового комплексу, визначено прогресивні напрямки реформування аграрних відносин в Україні.

Ключові слова: агропромисловий комплекс України, сільське господарство, аграрні відносини.

Аннотация. Охарактеризованы особенности и современное состояние агропромышленного комплекса, определены прогрессивные направления реформирования аграрных отношений в Украине.

Ключевые слова: агропромышленный комплекс Украины, сельское хозяйство, аграрные отношения.

Annotation. Description of features and modern state of agro industrial complex is given in the article, progressive directions of reformation of agrarian relations are certain in Ukraine.

Keywords: agro-industry, agriculture, agrarian relations.

Ще на початку ХХ ст. з приводу ситуації в аграрному секторі Росії письменник Короленко В. Г. писав: «Справа в тому, що розумна держава повинна безсторонньо розшукати у минулому глибоку неправду і спокійно, і безсто-

ронньо усунути її на майбутнє...Така неправда минулого була в застої, у безгласності й у затримці найважливіших реформ і головною з цих реформ залишається земельна реформа» [1, с. 463]. Через 100 років по тому ці слова, на жаль, не втратили своєї актуальності, ні для Росії, ні для України. На початку XXI ст. одним з найважливіших напрямів розбудови Української держави залишається реформування аграрного сектору, зокрема аграрних відносин.

Таким чином, аграрне питання завжди мало надзвичайну важливість для України. Доля кожної влади, що встановлювалася, значною мірою залежала від його розв'язання. Але незважаючи на численні намагання впорядкувати виробничі відносини на селі, до кінця XX ст. аграрне питання в Україні залишалося не вирішеним. Зараз наша держава отримала ще один шанс розплутати клубок протиріч, які нашарувалися, в аграрній сфері.

Різні аспекти аграрної політики досліджують такі науковці, як: Малес В. М., В. Андрійчук, А. Могильний та ін. [2–4]. Ці вчені розглядають реальну практику розв'язання в Україні завдань, які охоплюються цим поняттям, обґрунтували необхідність і практичні кроки щодо формування цілісної вітчизняної політики сільського розвитку та її інституційного забезпечення.

Метою статті є охарактеризування особливостей та сучасного стану АПК, визначення прогресивних напрямків реформування аграрних відносин в Україні.

Чим же характеризується сучасний стан АПК України? АПК України – це велике міжгалузеве утворення, органічна частина економіки країни, яка включає сукупність галузей, пов'язаних між собою процесом відтворення, основне завдання якого – забезпечення продовольчої безпеки країни, оптимальних норм харчування населення України, створення експортного потенціалу сировини і продовольства. Сфера його діяльності охоплює три чверті території України, на якій проживає третина населення і формується майже 50 % фонду споживання, створюється 15 % ВВП [5, с. 4].

АПК включає три сфери:

Перша сфера складається із галузей, які забезпечують АПК засобами виробництва та виробничо-технічним обслуговуванням сільського господарства. До цієї сфери входять також тракторне і сільськогосподарське машинне будівництво, продовольче машинобудівництво, виробництво мінеральних добрив і хімічних засобів захисту рослин, мікробіологічна промисловість, ремонт сільськогосподарської техніки, капітальне будівництво в АПК.

Від їх діяльності залежить ритмічність, потоковість і масовість виробництва сільськогосподарської продукції і кінцевого продукту.

До другої сфери входять підприємства і організації, які безпосередньо займаються виробництвом сільськогосподарської продукції, тобто сільське господарство, яке виробляє до 48 % кінцевої продукції.

Кінцева продукція сільськогосподарського виробництва – це продукція рослинництва і тваринництва, яку воно постачає для споживання і переробки. Водночас кінцеві результати сільськогосподарського виробництва є проміжними для АПК.

До третьої сфери входять галузі і підприємства, які забезпечують заготівлю, переробку сільськогосподарської продукції і доведення її до споживача. Тут зосереджена харчосмакова, м'ясна і молочна, рибна, мукомольно-купова, комбікормова промисловість. Частково сюди включається легка промисловість з переробки сільськогосподарської сировини, торгівля продовольчими товарами і громадське харчування.

Центральною ланкою АПК є сільське господарство, одиниця валової продукції якого створює умови для виробництва більше десяти її одиниць в інших галузях економіки країни. Ця галузь забезпечує зайнятість 4 млн осіб сільського населення, сприяє створенню робочих місць у пов'язаних з нею сферах виробництва, розвитку сільських територій, захищає суспільство від негативних наслідків надмірної урбанізації.

Специфіка сільськогосподарського виробництва зумовлює особливості відтворення в сфері аграрної економіки, в усій системі АПК. Сільське господарство потребує збалансованої взаємодії з іншими галузями. Це відбувається тому, що на певному етапі землеробство вичерпує внутрішні необхідні умови власного відтворення, але знаходить їх за межами сільського господарства, що з поглибленням агропромислової інтеграції призводить на вищому етапі її розвитку до формування АПК.

Новим рівнем взаємодії землеробства та сфери переробки, а також індустріальних галузей є утворення єдиного комплексу, зайнятого виробництвом кінцевого продукту із сільськогосподарської сировини, що є ознакою переходу від внутрішньогалузевих до міжгалузевих зв'язків.

Для сільського господарства характерно втілення виробничого ефекту в кінцевому продукті, на відміну від галузей індустрії, де значення має й проміжний результат, що зумовлено поділом праці. Тому у виробничому процесі немає тієї знеособленості, що характерна для промисловості. А отже, особливості сільського господарства визначають певні особливості в понятті концентрації агропромислового виробництва, зумовлюючи природну основу селянського господарства.

Однією з провідних особливостей, що визначають специфіку АПК, є переплетення в сільському економічному та природного процесів виробництва. Крім головного засобу виробництва сільського господарства – землі, інші засоби виробництва частково відтворюються безпосередньо в цій галузі. Сільське господарство включає як відтворювані людиною засоби виробництва при впливі природи (а саме, біологічні або матеріально-біологічні), так і без впливу природи (індустріальні). І ті, і інші засоби виробництва утворюють нерозривну єдність, при тому, що провідна роль належить матеріально-біологічним засобам. Саме вони, а також технології оброблення сільськогосподарських культур, виробничі процеси у тваринництві визначають форму і структуру засобів виробництва, що виготовляються промисловістю. У той же час матеріально-біологічні засоби виробництва удосконалюються з метою використання промислових засобів виробництва максимально ефективно. Йдеться про пристосування та розвиток таких спадкоємних властивостей рослин і тварин, що найбільше відповідають промисловим методам виробництва.

Сезонність також є важливою особливістю, яка впливає на розвиток усіх інших сфер АПК. Саме сезонність зумовлює необхідність виконання робіт у стислий термін, а отже і машини працюють лише певний період. Ці умови дозволяють забезпечити високу кількість сільськогосподарських машин та вищу, ніж у промисловості, енергооснаєність. Також сезонність передбачає створення таких машин, які б можна було максимально використовувати протягом року у разі необхідності. Сезонність виробництва задає параметри галузям, що переробляють сільськогосподарську продукцію, а також інфраструктурі.

Варто наголосити на тому, що такі особливості сільського господарства, як сезонність, розбіжність часу виробництва з робочим періодом визначають специфічність технологій, особливі вимоги до індустріальних засобів праці, організації виробництва, до якості робочої сили. В АПК спеціалізація менш глибока, ніж в промисловості, що вимагає від працівника максимально високого рівня професійної підготовки, вміння виконання операцій широкого спектру по всьому технологічному циклу. Праця на землі не може бути шаблонною – упорядкованою раз і назавжди. Будь-яка зміна природних умов вимагає швидких та якісних рішень і дій працівників сільського господарства.

Специфіка АПК визначається, особливостями сільськогосподарського виробництва, яке само по собі є елементом, що поєднує різні галузі, які вконують певні функції та є взаємодоповнюючими. Саме ця особливість і зумовлює необхідність гострого збалансування і пропорційності між складовими частинами комплексу.

Аналіз сучасного стану розвитку агропромислового виробництва в Україні свідчить про низьку ефективність основних його галузей, наявність ще значної частини збиткових господарських структур, низькі темпи відновлення матеріально-ресурсного потенціалу, недостатню економічну зацікавленість сільськогосподарських товаровиробників у розвитку суспільного виробництва, стримання процесу освоєння організаційно-економічного механізму ринкових відносин в аграрному секторі економіки, що зумовили погіршення постачання населенню продовольчих товарів, зниження калорійності добових раціонів харчування жителів країни.

З часу набуття Україною незалежності прийнято понад 150 законів, пов'язаних із сільськогосподарською діяльністю та селом, спрямованих на підвищення рівня життя сільського населення, але вони не мали позитивного впливу і не поліпшили життя людей у сільській місцевості країни, оскільки ситуація в цьому секторі економіки залишається досить складною й неадекватною його ролі в державі. Так з переходом економіки на ринкову основу сільське господарство як галузь із сезонним виробництвом і уповільненим оборотом капіталу поставлено в гірші умови порівняно з іншими галузями.

На селі найгострішими залишаються соціальні проблеми. Які пов'язані стриманням подальшого розвитку сільських територій та відсутністю мотивації до праці, безробіття, бідність і трудова міграція, занепад соціальної інфраструктури, поглиблення демографічної кризи та відмирання сіл. Середньорічна зарплата в сільському господарстві в 2013 р. була на 50 % нижча, ніж у середньому по економіці країни, і на 30 % – ніж у галузях промисловості [6]. За межею бідності перебуває кожний третій селянин.

Вчені аграрники вважають, що стратегічною метою довготривалого стійкого розвитку аграрного сектору є збереження основних природних ресурсів і забезпечення сучасних технологічних та інституціональних змін для стабільного задоволення потреб населення у продуктах харчування [7, с. 20]. На практиці це означає посилення уваги до збереження родючості ґрунту, водних ресурсів, рослинного та тваринного генетичного потенціалу, а також застосування інноваційно-екологічних технологій, які б забезпечували економічну самодостатність господарюючих суб'єктів, конкурентоспроможність її продукції, що в цілому сприяють підвищенню загальної прибутковості сільського виробництва.

Оже, у першу чергу необхідно поступово відроджувати ті якості, які притаманні селянину-господарю. Насамперед, створювати умови подальшого розвитку аграрних відносин на основі ефективно діючих аграрних реформ спочатку на селі, а далі в усьому аграрнопромисловому виробництві.

Для цього необхідно спочатку позбавитись або ґрунтовно переглянути застарілі концепції і стереотипи, які обмежують прогресивні напрямки реформування аграрних відносин взагалі і гідно стимулювати селянина-трудівника окремо.

Тому від того, як будуть проводитися реформи у найближчий час, чи вдасться в їх ході знайти адекватні сучасному стану продуктивних сил суспільні форми власності і господарювання, оптимальне сполучення інтересів безпосередніх товаровиробників на селі та працівників інших сфер, залежить сучасна і майбутня соціальна стабільність суспільства.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Мащенко М. А.

Література: 1. Шпенглер О. Закат Европы / О. Шпенглер. – Новосибирск, 1993. – с. 463. 2. Управління районним агропромисловим комплексом / соавт. : В. М. Малес та ін. – К. : Урожай, 1986. – 172 с. 3. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств : підручник. – 2-ге вид., доп. і перероблене / В. Г. Андрійчук. – К. : КНЕУ, 2002. – 624 с. 4. Могильний О. М. Регулювання аграрної сфери / О. М. Могильний. – Ужгород : ІВА ; НАН України ; Ін-т. екон. прогнозування, 2005. – 400 с. 5. Саблук П. Состояние и перспективы развития агропромышленного комплекса Украины // Экономика Украины / П. Саблук. – 2008. – № 12. – с. 4. 6. Динаміка середньомісячної заробітної плати за видами економічної діяльності у 1995 – 2009 роках [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>. 7. Саблук П. Т. Проблеми забезпечення дохідності агропромислового виробництва в Україні в постіндустріальний період // Економіка АПК / П. Т. Саблук. – 2008. – № 4. – с. 20.

ОСОБЛИВОСТІ ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ СРСР ПІСЛЯ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

УДК 338.268

Прядка О. Є.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Розглянуто основні особливості економічних змін, що відбулися в СРСР, які настали внаслідок Другої світової війни. Проаналізовано заходи уряду СРСР з відродження та стабілізації післявоєнної економіки країни.

Ключові слова: економіка СРСР, Друга світова війна, Велика Вітчизняна війна, евакуація промисловості, відновлення економіки, стабілізація економіки, планова економіка.

Аннотация. Исследованы основные особенности экономических изменений, произошедших в СССР, которые наступили в результате Второй мировой войны. Проанализированы мероприятия правительства СССР по возрождению и стабилизации послевоенной экономики страны.

Ключевые слова: экономика СССР, Вторая мировая война, Великая Отечественная война, эвакуация промышленности, восстановление экономики, стабилизация экономики, плановая экономика.

Annotation. The main features of the economic changes that occurred in the Soviet Union as a result of the World War II are considered. The measures of the USSR government for reviving and stabilizing the post-war economy have been analyzed.

Keywords: economy of the USSR, World War II, the Great Patriotic War, the evacuation of industry, economic recovery, stabilization of the economy, the planned economy.

Друга світова війна стала найбільшою війною в історії людства. У неї було залучено близько 80 % населення земної кулі, і це був єдиний конфлікт, у якому було застосовано ядерну зброю. На території Радянського Союзу війна носила назву Великої Вітчизняної та тривала з 22 червня 1941 по 9 травня 1945 року. Ця жахлива подія не минуло безслідно для батьківщини наших бабусь і дідусів – СРСР. Війна завдала важкий удар по економіці Радянського Союзу. Незважаючи на те, що з тих пір пройшло майже 70 років, дослідження у цій області досі залишаються достатньо актуальними, тому що дозволяють відстежити сценарій економічного розвитку країн СНД. Дослідження втрат Радянського Союзу у війні фактично почалося лише наприкінці 1980-х рр. з приходом гласності. До цього

в березні 1946 року Сталін Й. В. в інтерв'ю газети «Правда» заявив, що СРСР втратив у роки війни 7 мільйонів чоловік, але вже в 1965 році на двадцяті річницю перемоги Л. І. Брежнев заявив про більш ніж 20 мільйонів загиблих. Оскільки, як уже згадувалося вище, доступ до інформації був достатньо обмеженим, вченим того часу було досить важко провести об'єктивні економічні дослідження цієї проблеми. Лише у 1988 – 1993 рр. колективом військових істориків під керівництвом генерал-полковника Г. Ф. Кривошеева було проведено комплексне статистичне дослідження, на основі якого вже можна було зробити економічні висновки. Колектив істориків визначив, що було зруйновано 32 тис промислових підприємств, розгромлено 98 тис колгоспів, 1876 радгоспів. Державна комісія встановила, що матеріальний збиток становив близько 30 % національного багатства Радянського Союзу, а в районах, що зазнали окупації, – близько двох третин. У цілому матеріальні втрати Радянського Союзу оцінюються сумою близько 2 трлн 600 млрд рублів. Для порівняння національне багатство Англії зменшилася лише на 0,8 %, а Франції – на 1,5 % [1, с. 514]. Далі дослідженнями в цій області займалися такі вчені та письменники: Хоскінг Дж. [2], Соколов Б. В. [3] та інші.

Метою статті є дослідження основних особливостей економічних змін, що відбулися в СРСР, які настали внаслідок Другої світової війни, та аналіз заходів уряду СРСР з відродження та стабілізації післявоєнної економіки країни.

У результаті війни СРСР втратив шосту частину активного населення і велику кількість промислових підприємств. Це означало величезні втрати робочої сили з одночасним порушенням інфраструктури та торгово-економічних зв'язків країни, спадом виробництва. З початком військових дій перед радянським народом встали складні завдання, вирішення яких було ускладнено через втрати важливих в економічному відношенні регіонів. На окупованій ворогом території СРСР вироблялося до 33 % всієї валової продукції країни. Особливо постраждала важка промисловість. Окуповані райони давали до війни 71 % загальносоюзного виплавки чавуну, 58 % виплавки сталі і 57 % прокату чорних металів. Був втрачений Донецький вугільний басейн, де в 1940 р. вдалося добути до 60 % всього вугілля. У цілому по країні основні виробничі фонди в 1941 році скоротилися на 28 % порівняно з довоєнним часом. З перших днів війни робилися спроби з порятунку промислового обладнання підприємств найважливіших галузей економіки. Евакуація промисловості на Урал, в Поволжжя, Західний Сибір і Середню Азію почалася на дуже ранній стадії війни, притому не тільки з тих промислових центрів, яким безпосередньо загрожували німці, а й з інших районів. Багато евакуйовані заводи злилися з місцевими підприємствами; так, вивезений з України великий танковий завод, об'єднавшись з низкою місцевих заводів, утворив великий комплекс, що отримав назву Уральського танкового заводу імені Сталіна І. В., а Челябінський тракторний завод, злившись з евакуйованими Харківським дизельним і лєнінградським Кіровським заводами, склав так званий «Танкоград». Таким чином, завдяки евакуації відбувся розвиток промисловості у східній частині Радянського Союзу, що у свою чергу стало одним із значних факторів, що посприяв швидкому післявоєнному відновленню держави [4, с. 59 – 62].

Сьогодні серед економістів часто ведуться дискусії з приводу переваг і недоліків планової економіки. Її позитивні риси зіграли вирішальну роль у відновленні економіки СРСР після Другої світової війни, а саме ефективне використання ресурсів в умовах їх обмеженості та можливість швидкої і тотальної мобілізації економіки для досягнення поставлених цілей. Варто також згадати, що планова економіка передбачає розвиток державної, безкоштовної і загальнодоступної системи освіти і охорони здоров'я, так як державі, що є головним роботодавцем, необхідно мати працездатне і освічене населення, на плечі якого покладено відбудову держави [5, с. 31].

У зв'язку з необхідністю відновлення економіки та промисловості першою сесією Верховної Ради СРСР, яка відбулася 18 березня 1946 року, був прийнятий «Закон про п'ятирічний план відновлення і розвитку народного господарства (на 1946 – 1950 рр.)» або, як було прийнято називати, «п'ятирічка», четверта за рахунком в історії СРСР (третьою була зірвана війною). Основна господарсько-політична мета післявоєнної «п'ятирічки» була поставлена Сталіним Й. В. і звучала так: «розбудувати постраждалі райони країни, відновити довоєнний рівень промисловості і сільського господарства і потім перевершити цей рівень у більш-менш значних розмірах». План передбачав досягти довоєнного рівня за основними промисловими показниками до 1948 року, а до кінця п'ятирічки – перевищити показники на 48 %. За офіційними даними 1950 року план був виконаний і перевиконаний. Нині вважається, що дані були не повністю достовірні, але у будь-якому разі протягом післявоєнної п'ятирічки зроблено дуже багато. Знаковими підприємствами, що були введені в експлуатацію в ці роки, стали Закавказький металургійний завод, Усть-Кам'яногорський свинцево-цинковий комбінат, Рязанський верстатобудівний завод та інші. Усього близько 6 500 підприємств [3, с. 340].

Отже, після Другої світової війни статус і вплив СРСР зросли до такої міри, що міжнародне співтовариство не могло не рахуватися з ним. Глибинні протиріччя між капіталістичної і соціалістичної моделями в свою чергу породили зовнішньоекономічне суперництво та конкуренцію, що в свою чергу значно вплинуло на експортно – імпорتنі відносини [2, с. 510]. Можна зробити висновок про те, що уряду СРСР достатньо успішно вдалося ліквідувати наслідки війни завдяки використанню планової економіки, але невирішені протиріччя між двома ідеологічно протилежними системами призвели у подальшому до зовнішньоекономічного протистояння.

Науковий керівник – викладач Митрофанова А. С.

Література: 1. Загальна оцінка втрат, таблиця № 132 : Росія та СРСР у війнах ХХ століття : Статистичне дослідження. – М. : Олма-Пресс, 2001. – с. 514. 2. Хоскінг Дж. Історія Радянського Союзу: 1917 – 1991 / Дж. Хоскінг. – 2-е вид., Испр. і доп. – М. : Вагриус, 1995. – 510 с. 3. Соколов Б. В. Друга світова : факти і версії. – М. : АСТ-ПРЕСС КНИГА, 2005. – 340 с. 4. Серазетдінов Б. У. До історіографії питання про розміщення евакуйованих підприємств на Уралі в роки Великої Вітчизняної війни // Урал і Західний Сибір в роки Великої Вітчизняної війни 1941 – 1945 рр. : (Тил другої світової війни) : Матеріали наук. конф. – Сургут, 2011. – с. 59–62. 5. Антонов С. А. Радянська модель планової економіки-переваги і недоліки: Матеріали наук. конф. / С. А. Антонов. – Сургут, 2012. – с. 31.

АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ТРАНСПОРТНО-ДОРОЖНЬОГО КОМПЛЕКСУ ХАРКІВСЬКОГО РЕГІОНУ

УДК 911.3

Різніченко І. М.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

***Анотація.** Статтю присвячено дослідженню транспортно-дорожнього комплексу Харківського регіону. Охарактеризовано складові частини транспортно-дорожнього комплексу, що представлені в межах області. Проаналізовано транспортну мережу Харківського регіону. Виявлено проблеми розвитку досліджуваного комплексу та орієнтовні заходи щодо їх вирішення.*

***Ключові слова:** транспортно-дорожній комплекс, транспортна мережа, метрополітен.*

***Аннотация.** Статья посвящена исследованию транспортно-дорожного комплекса Харьковского региона. Охарактеризованы составные части транспортно-дорожного комплекса, представленные в области. Проанализирована транспортная сеть Харьковского региона. Выявлены проблемы развития исследуемого комплекса и способы их решения.*

***Ключевые слова:** транспортно-дорожный комплекс, транспортная сеть, метрополитен.*

***Annotation.** The article is devoted to research of transport-road complex of the Kharkov region. The component parts of transporting-road complex, represented in the region, are described. The transport network of the Kharkov region is analysed. The problems of development of the explored complex and methods of their decision are outlined.*

***Keywords:** transport complex, transport network, underground.*

Транспорт є визначальним фактором розміщення продуктивних сил і формування галузевої структури виробництва, має велике значення для розв'язання соціально-економічних завдань. Без розвиненої транспортної системи і, в першу чергу, інфраструктури – важливого критерію високого рівня організації економічних відносин, фактора сталого розвитку виробництва та прискорення інтеграційних процесів, неможливо забезпечити економічне зростання економіки України [1].

Транспорт є однією з найважливіших галузей суспільного виробництва, що повною мірою забезпечує потреби населення та суспільного виробництва в перевезеннях. Тому особливо актуальною проблемою ефективного функціонування Харківського регіону є детальний аналіз транспортно-дорожнього комплексу та пошук напрямів підвищення його рівня розвитку.

Метою статті є аналіз розвитку транспортно-дорожнього комплексу Харківського регіону, визначення основних проблем його функціонування та напрямів вирішення цих проблем.

Однією з найважливіших складових виробничої й соціальної інфраструктури Харківського регіону є транспортно-дорожній комплекс, який забезпечує господарські зв'язки між різними адміністративно-територіальними одиницями, задовольняє потреби народного господарства та населення у перевезеннях, істотно впливає на всі сфери життя суспільства – економічну, соціальну, екологічну та ін. [2].

Транспортно-дорожній комплекс Харківського регіону представлений такими складовими, як залізничний, автомобільний, авіаційний, міський електричний транспорт.

Залізничний транспорт – одна з найбільш важливих галузей народного господарства. Перевагами цього виду транспорту є велика розгалуженість та низькі тарифи [3]. Пропускна спроможність залізничної мережі значно перевищує поточні обсяги руху. Залізничний транспорт Харкова, представлений Південною залізницею, яка залишається одним з основних елементів транспортної мережі області. Довжина колій в регіоні перевищує 1,5 тис. км, що дозволяє посісти Харківській області третє місце в Україні.

Харківський залізничний вузол пропускає величезний транзитний потік вантажів та сортує їх. Щодоби з вокзалів залізниці, розташованих в Харкові, відправляються понад 100 пасажирських та приміських поїздів. За даними статистичної звітності за січень-вересень 2014 р. порівняно із січнем-вереснем 2013 р. на Південній залізниці загальне навантаження становило 21,0 млн т, або 98,6 % від обсягів січня-вересня 2013 р. Південною залізницею відправлено 48,5 млн пасажирів, виконано пасажирську роботу в обсязі 3 435,4 млн пас. км, що становило відповідно 97,4 та 68,6 % від обсягів січня-вересня 2013 року [3].

Наявність суперсучасного приміського терміналу на ст. Харків-Пасажирський, пропускна здатність якого складає 5 тис. пасажирів на добу, дозволила розвантажити головний вокзал від пасажиропотоку з поїздів дальнього та місцевого сполучення північного напрямку [3].

Надзвичайно важливу роль у житті області відіграє автомобільний транспорт. До складу пасажирського транспорту Харкова й Харківської області на сьогоднішній день входять 186 автоперевізників різних форм власності, які обслуговують 626 автобусних маршрутів. Кількість рухомого складу, який працює на маршрутах загального користування, становить 1 072 автобусів [2].

Необхідно зазначити, що автомобільним транспортом (з урахуванням перевезень фізичними особами-підприємцями) за січень-вересень 2014 р. перевезено 9,3 млн вантажів, виконано вантажну роботу в обсязі 1 699,3 млн т/км. Обсяги вантажних перевезень та вантажооборот становили 96,5 та 79,2 % відповідно від обсягів січня-вересня 2013 р. Послугами автомобільного транспорту (з урахуванням перевезень фізичними особами-підприємцями) скористалося 94,6 млн пасажирів, що становило 96,6 % від обсягів січня – вересня минулого року [4].

Авіаційний транспорт – один з наймолодших видів сполучення. Його перевагами є швидкість, щорічне функціонування, можливість доставки вантажів у важкодоступні райони [1]. Авіатранспортом здійснюють переважну більшість трансконтинентальних пасажиро-перевезень та перевезень товарів з невеликим строком зберігання на значні відстані. Важливим фактором розвитку авіаційного транспорту є наявність у м. Харкові міжнародного аеропорту «Харків», який є одним із найбільших у Східній Україні. Для Чемпіонату Європи з футболу 2012 року здійснено реконструкцію злітно-посадкової смуги, в результаті якої її було подовжено до 2 500 м зі збільшенням класифікаційної кількості штучного покриття аеродрому до 50, що надало аеропорту можливість приймати літаки класу «Аеробус А320» та «Боїнг 737» Також було побудовано новий міжнародний термінал, а старий реконструйовано і перетворено на термінал з обслуговування VIP-пасажирів [5].

Як свідчать статистичні дані Головного управління статистики в Харківській області [4], авіаційним транспортом з початку 2014 р. перевезено 105,1 тис. пасажирів, виконано 340,1 млн пас. км. З аеропорту м. Харкова транспортною авіацією відправлено 182,7 тис. пасажирів, що менше січня – вересня 2013 р. на 20,7 %.

Важливе значення для населення та гостей Харкова має міський електричний транспорт – метрополітен, трамвай та тролейбус. Саме ці види транспорту забезпечують майже 90 % пасажирських перевезень в обласному центрі. Щодня послугами всіх видів електротранспорту користуються більше 1,5 млн пасажирів [1].

Харківський метрополітен посідає друге місце в Україні за довжиною ліній та кількістю пасажироперевезень. На сьогодні діють три лінії метрополітену загальною довжиною 35,59 км, на яких розміщено 28 станцій. Харківським метрополітеном за січень-вересень 2014 р. перевезено 155,8 млн пасажирів, з них безплатних – 31,8 млн. Трамваями та тролейбусами м. Харкова в цілому за аналізований період перевезено 159,7 млн пасажирів, що більше відповідного періоду 2013 р. на 7,7 %. Питома вага пільгового контингенту складала 62,8 % [4].

Отже, можна зробити висновок, що у Харківському регіоні досить розвинений транспортно-дорожній комплекс і він посідає помітне місце в Україні. У м. Харків цей комплекс представлений такими складовими, як залізничний, автомобільний, авіаційний, міський електричний транспорт. Найбільш розвинутим транспортом у Харківському регіоні є залізничний транспорт. Проте нормальному функціонуванню транспортно-дорожньому комплексу Харківського регіону заважає велика кількість проблем, переважно фінансового та управлінського характеру, які потребують швидкого вирішення, адже багато в чому саме від транспорту залежить функціонування виробничої і соціальної сфер як окремо взятого регіону, так і всієї країни. Тому для підвищення рівня розвитку транспортно-дорожнього комплексу Харківського регіону необхідно не тільки щорічно удосконалювати наявний транспорт та збільшувати його кількість, але й фінансувати у розвиток транспортного комплексу значні кошти.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Шумська Г. М.

Література: 1. Регіональна економіка : підручник / під заг. ред. д.е.н. Н. Л. Гавкалової. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2011. – 410 с. 2. Палант А. Ю. Економічний аспект розвитку транспортного комплексу Харківського регіону [Електронний ресурс] / А. Ю. Палант. – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/index.php>. 3. Офіційний сайт Державної адміністрації залізничного транспорту України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.uz.gov.ua/passengers/>. 4. Пресс-випуски Головного управління статистики в Харківській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kh.ukrstat.gov.ua/index.php/pres-vypusky>. 5. Офіційний сайт міжнародного аеропорту «Харків» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://hrk.aero/>.

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДІВ ПРОВЕДЕННЯ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ

УДК 657.371

Романенко Н. Є.

Студент 3 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Розглянуто питання інвентаризації, а також визначено й охарактеризовано можливі способи і методи її удосконалення, такі як автоматизація і комп'ютеризація, ярликовий метод, усунення дублювання записів при оформленні матеріалів інвентаризації, розглянуто їх переваги і недоліки.

Ключові слова: інвентаризація, удосконалення інвентаризації, методи, ярликовий метод, автоматизація, комп'ютеризація.

Аннотация. Рассмотрен вопрос инвентаризации, а также определены и охарактеризованы возможные способы и методы её усовершенствования, такие как автоматизация и компьютеризация, ярлыковый метод, устранение дублирования записей при оформлении материалов инвентаризации, рассмотрены их преимущества и недостатки.

Ключевые слова: инвентаризация, усовершенствование инвентаризации, методы, ярлыковый метод, автоматизация, компьютеризация.

Annotation. This article discussed the issue of the inventory, and identifies and determines possible ways and methods of its improvement, such as automation and computerization, method of label, elimination of duplication of entries in the materials inventory. Also it has been considered advantages and disadvantages of these methods.

Keywords: inventory, improving inventory methods, labels method, automation and computerization.

У сучасних нестабільних умовах розвитку України для підприємств актуальною проблемою є необхідність забезпечення збереження коштів і цінностей, а також їх раціональне використання. Основним способом контролю за збереженням майна та перевірки зобов'язань є інвентаризація, як періодичний переоблік готівкового майна, товарів на підприємстві, з метою перевірки їх наявності та збереження, а також встановлення їх відповідності з даними відомості обліку матеріальних цінностей. Це зумовило інтерес до питання удосконалення процесу інвентаризації та обумовлює вибір теми дослідження.

Питання удосконалення інвентаризаційної діяльності були частково розглянуті у роботах: Калюги Є. В., Серікової Т. М., Сук Л. К. та інших [1].

Метою даної статті є визначення найбільш ефективних методів удосконалення процесу інвентаризації.

Об'єкт роботи – інвентаризація як метод бухгалтерського обліку.

Предмет роботи – методи удосконалення інвентаризації.

Удосконалення методики проведення інвентаризацій має спрямовуватися на підвищення їх якості. А для цього необхідно сконцентрувати увагу на:

– забезпеченні раптовості проведення інвентаризації для того, щоб не дати можливості матеріально відповідальним особам підготуватися до неї і приховати можливі нестачі і витрати; ретельному відборі членів інвента-

ризаційної комісії з урахуванням того, що проведення інвентаризації на одному і тому ж підприємстві одним і тим же складом комісії двічі поспіль не дозволяється;

- дотриманні послідовності процесу проведення інвентаризації, опломбування приміщень, підвалів та інших місць зберігання цінностей, що мають окремі входи і виходи, перевірки правильності роботи ваговимірних приладів, отримання останніх звітів, взятих у матеріально відповідальних осіб до підписки про те, що до початку інвентаризації всі прибуткові і видаткові документи включені у звіт і жодних документів не залишилося;

- дотриманні правил підрахунку цінностей; ретельному оформленні документів інвентаризації для того, щоб цінності були перераховані, зважені у порядку їх розташування в приміщенні і з метою запобігання можливості внесення до опису даних про залишки цінностей без їх фактичного перерахунку [2].

Окрім цього варто виділити ряд методів, запровадження яких на підприємствах зможе удосконалити стан інвентаризації, а саме: автоматизація, комп'ютеризація та ярликовий метод.

Удосконалення інвентаризації цінностей вимагає використання електронно-обчислювальних машин, здатних зберігати і накопичувати необхідну інформацію на магнітних носіях. Завдяки цьому забезпечується порівняння фактичних залишків цінностей з обліковими даними. Особливо велике значення для обробки інвентаризаційних матеріалів має використання персональних комп'ютерів (ПК). Це пов'язано з тим, що дані про залишки цінностей відображають, наносячи їх на маркування тари зчитувальних пристроїв. Цю інформацію про цінності в процесі інвентаризації записують на дискетах або дисках.

Для зчитування даних про наявність цінностей, записаних на машинних носіях, використовують фотоелектронні та електронні машинні установки, фотоелектричне обладнання. При цьому немає необхідності переносити інформацію на машинні носії. Зчитування інформації про наявність цінностей за допомогою машинних пристроїв не тільки прискорює процес обробки даних інвентаризації цінностей, а й дозволяє уникнути помилок, які можуть виникнути при обробці інформації вручну [3]. Основною перевагою запровадження цього методу є скорочення часу на проведення інвентаризації, а до недоліків варто віднести відносно велику вартість та складність втілення через можливість неприймання робітниками інновацій такого плану.

Певні особливості удосконалення має інвентаризація цінностей (сировини, матеріалів і т. д.) на складських механізованих комплексах. Тут об'єктами інвентаризації є зони завантаження і розвантаження контейнерів, у яких зберігаються цінності. Ці контейнери один за іншим у порядку збільшення їх кодів доставляють у вказані зони і після фактичної перевірки вмісту в них цінностей і відображення даних у їхніх товарних ярликах, партійних і книжкових картках повертають у місця постійного зберігання. Дані про наявність цінностей у товарних ярликах або партійних картках заповнюють матеріально відповідальні особи (завідуючі складами, комірники) ще в період завантаження і розвантаження контейнерів. У товарних ярликах або книжкових картках цінності відображаються за номенклатурними номерами. Процедура перевірки фактичної наявності цінностей за таких умов їх зберігання полягає в тому, що інвентаризаційна комісія перевіряє правильність даних товарного ярлика або кипні картки, де вказуються код контейнера, код, найменування, кількість цінностей, ціна та інші ознаки цінностей. Після цього комісія проставляє на ярлику або кипні картці реєстраційний (порядковий) номер, реєструє його дані в контрольній відомості і направляє ярлики або кипні картки оператору відеотерміналу для включення цінностей в інвентаризаційний облік.

Використання в процесі інвентаризації інвентаризаційних ярликів, партійних карток, на підставі яких складаються інвентаризаційні описи, у всіх випадках (а не тільки при інвентаризації складських механізованих комплексів) дозволяє за допомогою персональних комп'ютерів порівнювати наявність цінностей з даними облікової інформації. По позиціях, де є відхилення наявності цінностей з даними обліку (нестачі, надлишки, пересортиці), складається порівняльна відомість.

Заслугує на увагу також досвід проведення інвентаризації цінностей за допомогою попередньо складених ярликів з подальшою їх обробкою на обчислювальних машинах, тобто ярликовий метод. При цьому перед початком інвентаризації матеріально відповідальні особи складають звіт або реєстр документів з надходження та вибуття цінностей, передають їх на обробку. Головною перевагою даного методу є скорочення часу на проведення інвентаризації на 35 – 40 %.

Серед методів інвентаризації та обробки її матеріалів із застосуванням ПК слід виділити метод, який полягає в тому, що на початку інвентаризації матеріально відповідальні особи за даними маркування на тарі проставляють кількість і ціну того чи іншого виду цінностей. Після цього інвентаризаційна комісія перевіряє кількість і якість цінностей в натурі, порівнюючи ці дані з даними маркування.

Комп'ютеризація процедури здійснення інвентаризації цінностей вимагає створення комп'ютерних програм блоку проведення інвентаризації цінностей і оформлення її результатів. Програма виконання процедур інвентаризації за допомогою комп'ютеризації здійснюється за заданим алгоритмом, за допомогою якого виконується програма послідовності процедур контролю при інвентаризації цінностей, що забезпечує досягнення бажаного результату.

Важливими етапами в проведенні інвентаризації цінностей на складах є визначення та оформлення її результатів. У практиці на цій ділянці облікової роботи при перенесенні даних про фактичну наявність цінностей в інвентаризаційний опис досить часто має місце дублювання. Повторне переписування товарів з карток складського обліку в інвентаризаційні описи, а потім і в порівняльні відомості вимагає багато часу і великих зусиль інвентаризаційної комісії для заповнення бланків (інвентаризаційних описів, порівняльних відомостей, відомостей пересортиць, розрахунків природного збитку і т. д.), які дублюються. З метою усунення дублювання записів при оформленні матеріалів інвентаризації, своєчасного і якісного виявлення їх результатів дані про фактичну наявність цінностей доцільно заносити і окрему колонку (залишок) карток складського обліку. У цих випадках дані карток по суті стають дублікатом інвентаризаційного опису залишків цінностей, так як фактичні дані в картках складського обліку засвідчуються підписами членів інвентаризаційної комісії. При цьому інвентаризаційний опис (інвентаризаційну відомість) необхідно складати не на всі фактично виявлені цінності, а тільки на ті, за якими є розбіжність з обліковими даними.

Чинними положеннями результати інвентаризації цінностей на складах передбачено оформляти порівняльною відомістю. При цьому спочатку в кожній колонці порівняльної відомості проти даних про фактичні залишки кожного найменування (сорту) цінностей проставляють вручну також дані про їх залишки по кількості, ціні сумі, відображеними в бухгалтерському аналітичному кількісно-сумовому обліку. Після цього в порівняльній відомості виводять попередні результати інвентаризації цінностей (нестачі, надлишки до пересортиці). Для виведення кінцевих результатів цінностей у цьому випадку необхідно виробляти певні розрахунки природного убитку (для цінностей, за якими виявлено нестачі), а потім окремо складати відомість пересортиць (перекриття нестач надлишками однорідних цінностей) відповідно до діючих положень.

Для усунення дублювання та спрощення процедури виведення результатів інвентаризації цінностей на складах, де в усіх випадках має вестися кількісний облік цінностей, попередні і кінцеві результати інвентаризації цінностей, перекриття нестач їх надлишками доцільно відображати в одному документі інвентаризаційної порівняльної відомості [4].

Таким чином, проаналізувавши шляхи удосконалення інвентаризації, ми прийшли до висновку про те, що найбільш ефективними та доцільними є ярликовий метод, автоматизація та комп'ютеризація процесу інвентаризації, усунення дублювання записів при оформленні матеріалів інвентаризації. Однак слід зазначити, що традиційні способи перерахунку, зважування, перемірювання цінностей і в умовах автоматизації інформації збережуть своє значення, що пояснюється неможливістю повністю уникнути помилок при визначенні фактичної кількості цінностей.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Серікова Т. М.

Література: 1. Райзберг Б. А. Современный экономический словарь. – 2-е изд., справ. / Б. А. Райзберг, Л. Ш. Лозовский, Е. Б. Стародубцева. – М. : ИНФРА-М, 1999. – С. 479. 2. Калюга Е. Содержание, порядок проведения и совершенствования методических приемов инвентаризации // Вестник налоговой службы Украины – 2001. – № 5 – с. 24. 3. Бухгалтерский учет для иностранных студентов (Ч. 1) : уч. пособ. / Т. Н. Серикова, В. И. Отенко, В. Д. Поникаров и т. д. – Х. : ИД «ИНЖЕК», 2011 – 328 с. 4. Методы инвентаризации ценностей и определения ее результатов [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://consultant.parus.ua/_d.asp?r=0087Yc2d68f389bde4b03234aa64a51abb36c. 5. Сук, Л. К. Бухгалтерський облік : навч. посіб. / Л. К. Сук, П. Л. Сук. – К. : Знання, 2009. – 471 с..

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ УКРАЇНИ

УДК 330.322 (477)

Руденко О. І.

Студент 2 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Проведено аналіз стану залучення інвестицій в економіку України. Розглянуто сутність інвестиційного клімату. Визначено ряд факторів, які впливають на обсяги залучення іноземних інвестицій в Україну.

Ключові слова: інвестиції, іноземні інвестиції, інвестиційний клімат, прямі іноземні інвестиції.

Аннотация. Проведен анализ состояния привлечения инвестиций в экономику Украины. Рассмотрена сущность инвестиционного климата. Определены факторы, которые влияют на объемы привлечения иностранных инвестиций в Украину.

Ключевые слова: инвестиции, иностранные инвестиции, инвестиционный климат, прямые иностранные инвестиции.

Annotation. The article analysis of investment in the economy of Ukraine. The essence of the investment climate is considered. The factors that affect the volume of attracting foreign investment in Ukraine are determined.

Keywords: investments, foreign investments, investment climate, foreign direct investments.

Інвестиції відіграють важливу роль у розвитку країни. Тому першочерговим завданням макроекономічної політики є створення сприятливого інвестиційного клімату, адже завдяки цьому економіка країни має можливість залучати інвестиції для подальшого розвитку. Зараз в Україні існує проблема дефіциту фінансових ресурсів і держава не в змозі самостійно здійснювати інвестування різноманітних сфер економіки через брак бюджетних коштів. У зв'язку з цим однією з найбільш важливих сучасних наукових проблем є створення умов для іноземних інвестиційних проектів, що й обумовлює актуальність даної проблеми.

Метою статті є дослідження проблем формування сприятливого інвестиційного клімату в Україні.

Проблемам залучення інвестицій в економіку України та вивченню її інвестиційної привабливості присвячені праці багатьох вчених таких, як: І. Бланка, О. Гаврилюка, Л. Гончаренко, М. Мельника, А. Музиченко, Ю. Лукашина, Л. Рахлина, П. Фішера, О. Яковлева та інші. Однак проблеми забезпечення сприятливого інвестиційного клімату потребують постійного розгляду, аналізу та вирішення.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до макроекономічної теорії інвестиції – це витрати юридичних та фізичних осіб з метою збільшення нагромадження капіталу, яке передбачає створення нового капіталу та відшкодування зношеного. Відповідно до українського законодавства інвестиції визначаються як всі види майнових та інтелектуальних цінностей, якікладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект.

Обсяг внесених з початку інвестування в економіку України прямих іноземних інвестицій (ПІІ) на кінець 2013 року становив 58 156,9 млн дол США. Інвестиційний фонд України представлений надходженнями з 130 країн світу. Основними країнами-інвесторами України є Кіпр (на 31.12.2013 – 19 035,9 млн дол США), Німеччина (6 291,8 млн дол США), Нідерланди (5 561,5 млн дол США), Російська Федерація (4 287,4), Австрія (3 257,5) (рис. 1) [1].

Важливу роль у залученні інвестицій має інвестиційне середовище. Термін «інвестиційний клімат» включає стан економіки, соціально-економічну стабільність, рівень розвитку законодавчої бази, інвестиційної інфраструктури та продуктивних сил, валютну і фінансову політику, стан фінансово-кредитної системи та інвестиційного ринку, інвестиційну активність населення, статус іноземного інвестора та інші фактори, від яких залежать об'єми залучених в економіку країни коштів. Динаміка прямих іноземних інвестицій в Україну за 2005 – 2013 роки наведена на рис. 2.

Потік іноземних інвестицій на внутрішній ринок України збільшувався до 2007 року, що було зумовлено такими чинниками, як прагнення закріпитися на перспективному ринку збуту України, прагнення одержувати прибуток на довгостроковій основі та дістати доступ до порівняно дешевих джерел сировини й ресурсів, що підвищує конкурентоспроможність продукції, прагнення використовувати відносно дешеву кваліфіковану робочу силу як важливий чинник зниження собівартості продукції. Але у 2008 році спостерігається зменшення інвестиційних ін'єкцій в економіку України, що пояснюється першою хвилею світової економічної кризи.

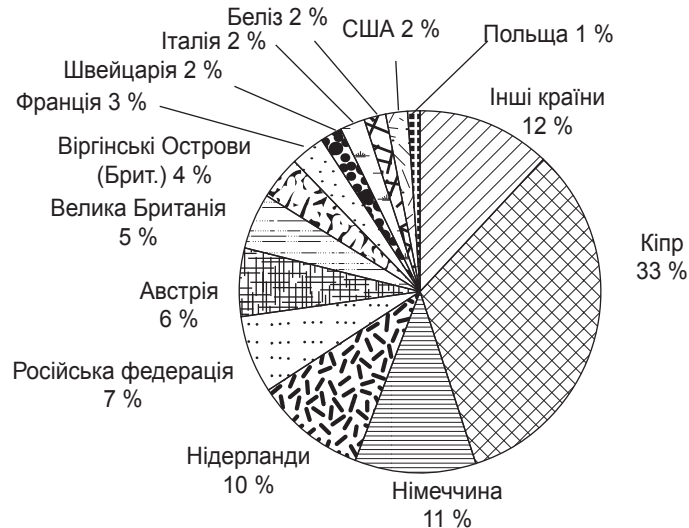

Рис. 1. Найбільші інвестори України за 2013 р. [1].

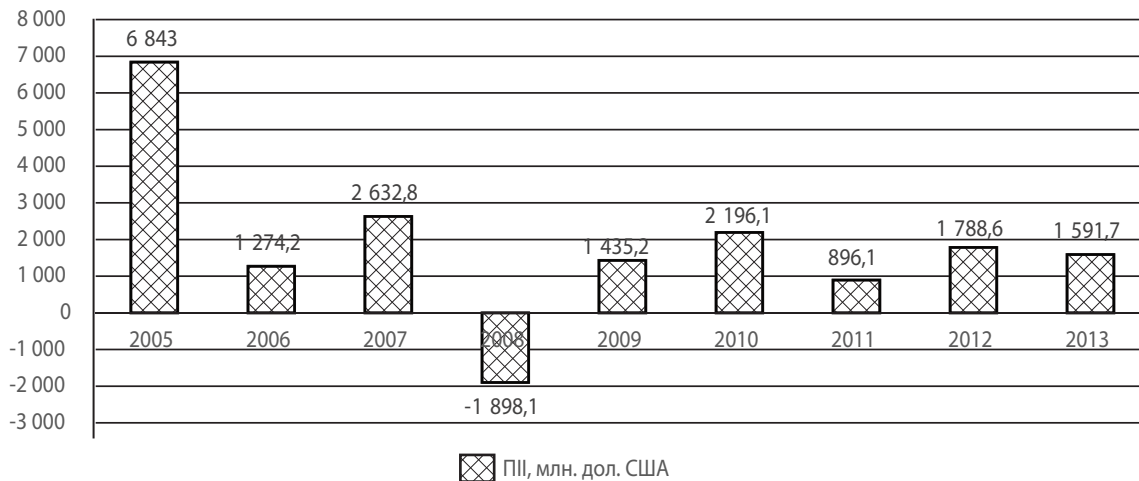

Рис. 2. Динаміка надходжень ПІІ в Україну за 2005 – 2013 рр. [1].

В Україні на сьогодні присутній високий інвестиційний ризик. Станом на 01.04.2014 з країни було вилучено 5 977,5 млн дол США прямих іноземних інвестицій [1]. Інвестори не наважуються на інвестиційні вкладення в країну із нестабільною політичною ситуацією та безліччю адміністративних бар'єрів для бізнесу.

У світових рейтингах, які характеризують рівень інвестиційної привабливості тієї чи іншої країни, Україна посідає нижчі щаблі.

Так, Європейською Бізнес Асоціацією щороку визначається індекс інвестиційної привабливості країн світу. Підготовка до підписання Україною Угоди про Асоціацію з ЄС спричинила зріст індексу інвестиційної привабливості у 3-му кварталі 2013 року після майже дворічних стабільно низьких експертних оцінок. Те, що ці очікування не справдилися, призвело до суттєвого падіння індексу у 4-му кварталі до найнижчого рівня за всю історію його вимірювання – до 1,81 з 5 можливих. Значний вплив на відтік інвестицій у кінці 2013 року та на початку 2014 року також мали наслідки не підписання Асоціації, а саме: політична нестабільність, дефіцит бюджету, ризики падіння гривні [2].

Україна входить до групи тих країн, які в атласі політичних ризиків, розробленому приватною дослідницькою групою Marlescroft, мають позначку «високий політичний ризик». В атласі відображені динамічні короткострокові ризики – верховенство права, політичне насильство, тероризм, макроекономічне середовище, експропріації, ресурсний націоналізм і стабільність режимів; та довгострокові ризики – диверсифікація економіки, безпека ресурсів, готовність інфраструктури і права людини. Загалом країни світу поділені на чотири групи ризику – екстремального, високого, середнього, низького. Серед європейських країн позначкою «високий політичний ризик» відзначені Росія, Україна, Білорусь. Російська держава посідає 17-ту сходинку серед рейтингу ризикованих країн, Україна – 68-му, Білорусь – 64-ту [3].

У рейтингу глобальної конкурентоспроможності 2013 – 2014 рр. Україна посідає 84 місце з 148 можливих, що на 11 позицій нижче, ніж у рейтингу за 2012 – 2013 рр. Поряд з Україною 83 та 85 місця посідають Туніс та Уругвай відповідно [4].

Результати Індексу сприйняття корупції 2013р. від Transparency International свідчать про те, що умови для ведення довгострокового бізнесу в Україні значно погіршилися. Основними причинами є корумпований протекціонізм і злиття політичних та бізнес-інтересів. Згідно з дослідженням Індексу сприйняття корупції у 2013 році Україна посіла 144 місце серед 177 держав, охоплених дослідженням. Україна стабільно залишається у групі «підвищеного ризику» разом з Камеруном, Іраном, Нігерією, Центральною Африканською Республікою та Папуа Новою Гвінеєю, але в 2014 році вона ризикує скотитися ще нижче [5].

За показниками сприятливості умов для ведення бізнесу в державі Україна швидко втрачає позиції. У цьому дослідженні до уваги беруться показники надмірної вибіркової протекції та підозріло тісних зв'язків між політикою та бізнесом. Державні установи та чиновники України частіше вимагають від бізнесу сплати хабарів. За складністю ведення бізнесу Україна знаходиться на 112 місці з 189 можливих [6].

Незважаючи на такі негативні оцінки, Україна має високий інвестиційний потенціал. Зокрема можна виділити наступні фактори, які впливають на інвестиційну привабливість України:

- вигідне геополітичне розміщення (країна має вихід до Чорноморського басейну; розташована на перехресті транспортних шляхів Європа – Азія, Північ – Південь);
- високий рівень природно-ресурсної забезпеченості (за кількістю розвіданих запасів марганцевих руд Україна – друга в світі і перша – серед країн СНД; запасами вугілля, залізної руди, вторинних каоолінів, калійних солей, глинистої сировини країна забезпечена на 100–200 років);
- дешева кваліфікована робоча сила (середньомісячна заробітна плата в Україні значно нижча від зарубіжних країн);
- місткий споживчий ринок (річна місткість українського споживчого ринку за урядовими оцінками – 32,122 млрд дол. США) [7].

Отже, у результаті проведеного дослідження можна зробити висновки про те, що на рівень інвестиційної привабливості України, у першу чергу, впливають політична нестабільність в країні, корупція, дефіцит бюджету та падіння курсу гривні. Ці фактори певним чином взаємопов'язані, тому в найближчий час до врегулювання політичної ситуації в Україні не слід очікувати на пошквалення інвестиційної активності. Слід якомога швидше стабілізувати розвиток економіки України, щоб пригальмувати подальший відтік капіталу з країни.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Крюкова О. М.

Література: 1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua>. 2. Європейська бізнес асоціація [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.eba.com.ua>. 3. Консалтингова компанія Maplecroft [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://maplecroft.com>. 4. Всесвітній економічний форум [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.weforum.org>. 5. Громадська організація «Трансперенсі Інтернешнл Україна» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ti-ukraine.org>. 6. Світовий банк [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.worldbank.org>. 7. Урядовий портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua>.

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

УДК 338.432(477)

Самарцева О. С.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Здійснено аналіз проблем розвитку агропромислового комплексу України, а також запропоновано основні шляхи підвищення ефективності його функціонування на території регіонів України.

Ключові слова: агропромисловий комплекс, проблеми розвитку галузей агропромислового комплексу, механізм державного регулювання, активна державна підтримка агропромислового комплексу.

Анотація. Осуществлен анализ проблем развития агропромышленного комплекса Украины, а также предложены основные пути повышения эффективности его функционирования на территории регионов Украины.

Ключевые слова: агропромышленный комплекс, проблемы развития отраслей агропромышленного комплекса, механизм государственного регулирования, активная государственная поддержка агропромышленного комплекса.

Annotation. The article presents the analysis of the problems of development of agriculture in Ukraine, as well as the basic ways of increasing the effectiveness of its functioning in the regions of Ukraine.

Keywords: agriculture, problems of development of industries agro-industrial complex, the mechanism of state regulation, active government support for agriculture.

За останні роки у сільськогосподарському виробництві України значно загострилися кризові явища: зменшилися обсяги валової продукції, збільшилось використання природних ресурсів, знизилася родючість ґрунтів, поглибився дисбаланс між галузями рослинництва і тваринництва. Зменшення поголів'я худоби досягло критичної межі при значному зниженні його продуктивності. Усе це обґрунтовує актуальність розгляду проблем розвитку агропромислового комплексу України.

Агропромисловий комплекс (АПК) займає одне з найважливіших місць у структурі української економіки та гарантує продовольчу безпеку країни, визначає обсяги пропозиції та вартість основних видів продовольчих товарів для населення, формує валютні надходження до держави від експортних поставок, визначає стан та тенденції розвитку сільськогосподарських територій. Сільськогосподарське виробництво формує близько 10 % українського валового внутрішнього продукту (ВВП), а харчова промисловість – близько 8 %, разом з сільськогосподарським машинобудуванням, виробництвом добрив та хімікатів їх спільна частка у ВВП України сягає 25 % [1].

На сьогодні екстенсивний шлях розвитку сільського господарства практично вичерпався. Тому у подальшому він може здійснюватися лише на основі широкомасштабного впровадження енерго- та ресурсозберігаючих технологій, докорінної модернізації засобів механізації.

Для вирішення проблеми підвищення ефективності всіх структурних підрозділів АПК, є необхідним переведення виробничого процесу на більш ефективні, потужні індустріальні методи виробництва. Підвищення ефективності АПК може бути досягнуто шляхом інтенсифікації сільського господарства, тобто збільшення виробництва продукції в розрахунку на одиницю ресурсів. Інтенсифікація передбачає використання досягнень науково-технічного прогресу, активне впровадження всіх заходів науково-технічного характеру та прогресивних індустріальних технологій, а також меліорацію земель, хімізацію сільськогосподарського виробництва [2; 3].

Небезпечною тенденцією є висока спрацьованість машинно-технологічного парку, а відсутність фінансових коштів для здійснення ремонтно-відновлюваних робіт лише погіршує його стан. Поряд з цим різко погіршилося забезпечення галузей АПК висококваліфікованими кадрами. Різні природно-географічні зони України нерівномірно забезпечені трудовими ресурсами. В результаті одні регіони України мають надлишок трудових ресурсів у сільському господарстві, а інші відчувають їх недостачу. Найбільша потреба в трудових ресурсах відчувається у степових областях, де густина сільського населення найменша [4].

Значні обсяги виробництва, зокрема зерна, соняшнику, продукції тваринництва, при порівняно невисокій ефективності досягалися переважно за рахунок посиленого використання земельних ресурсів, їх надмірної розораності без врахування екологічних наслідків. Земельні ресурси зазнають великої шкоди через надмірне застосування хімічних засобів захисту рослин, використання на полях недосконалої техніки, забруднення ґрунтів різними шкідливими викидами численних підприємств. Постійно вилучаються значні площі земельних угідь для несільськогосподарського використання. Так, для різних видів будівництва щорічно відводиться 12 – 14 тисяч га сільськогосподарських земель. Велика розораність земель, особливо в степу і лісостепу, призводить до розвитку сильних ерозійних процесів. Щорічно з кожного гектара землі зноситься близько 12 – 17 т родючого ґрунту. Ерозія змиває в основному верхній – найбільш родючий шар ґрунту, зменшуючи вміст у ньому гумусу, що погіршує родючість ґрунтів [4].

Необхідно зазначити, що за останні 30 – 35 років сільське господарство України розвивалось стрибкоподібно – періоди високих темпів приросту по окремих видах продукції змінювалися періодами абсолютного скорочення їх виробництва. Аналіз свідчить, що періоди зростання обсягів виробництва у галузі збігаються з посиленням уваги держави до аграрних проблем, створенням, хоча й тимчасово, але сприятливіших умов як для екстенсивного, так і для інтенсивного варіантів її розвитку [5].

Недосконалий механізм державного регулювання АПК – надзвичайно складна проблема в Україні та її регіонах. Так, недосконалий механізм державного регулювання імпорту сільськогосподарської продукції, яка реалізу-

ється за значно нижчими цінами, ніж внутрішні, ставить вітчизняного товаровиробника в нерівні умови. Це призводить до подальшого тиску на нього і несе загрозу подальшого згортання виробництва. Особливо це стосується тваринництва, оскільки продукція рослинництва на даний час більш рентабельна. Після вступу України до Світової організації торгівлі продукція тваринництва України стала зовсім неконкурентоспроможною та не відповідає світовим стандартам, що ставить вітчизняну підгалузь у складне економічне становище. Ринок продукції тваринництва характеризується незбалансованістю попиту і пропозиції, низьким рівнем внутрішнього споживання. При збереженні сучасних темпів імпорту м'яса до області та накопиченні запасів м'ясної сировини на переробних підприємствах, закупівельні ціни на живу худобу й птицю знижуватимуться, а поголів'я худоби – скорочуватиметься. Це стримує подальше інвестування тваринницької галузі та негативно впливає на економічний стан сільськогосподарських товаровиробників [4].

Слабка фінансова підтримка АПК з боку держави – це теж проблема загальнодержавного масштабу. Так, унаслідок нестабільної ситуації економіки України та складної фінансової ситуації, значна кількість галузей господарства країни не отримує належної підтримки від держави. Варто відзначити, що фінансування галузі в Україні також зменшилося на 30 % [1]. На даний момент одним з основних проєктів держави у питанні допомоги АПК є фінансування АПК регіонів України методом точкового підкріплення [4].

Отже, головними проблемами АПК України є наступні:

по-перше, екологічні проблеми (нераціональне використання мінеральних добрив і засобів для захисту рослин, ерозія ґрунтів, деградація, виснаження тощо);

по-друге, відсутність сучасної матеріально-технічної бази для виготовлення сільськогосподарської та іншої агропромислової продукції;

по-третє, виїзд із сільських поселень молодого та кваліфікованого населення до міських поселень, а також до інших регіонів України;

по-четверте, значний податковий тиск на сільськогосподарські підприємства та високі відсотки по кредитах у банках країни для започаткування аграрного бізнесу для середньостатистичного мешканця країни. Якщо долучити фінансову та політичну нестабільність, то досить складно брати великі кредити з високими відсотками;

по-п'яте, проблеми транспортної інфраструктури для перевезення сільськогосподарської продукції по території регіонів України;

по-шосте, неврегульовані земельні відносини між аграрними підприємствами та державою в ході реформування аграрного сектору України.

Таким чином, на сьогодні вирішення проблем АПК має бути серед першочергових пріоритетних завдань, оскільки це в першу чергу загрожує продовольчою кризою, посиленням економічної нестабільності, а також втраченою однією з основних галузей спеціалізації України. Тому держава повинна проводити активну політику підтримки АПК, насамперед, створити належну нормативно-правову базу, проводити антимонопольну політику, розробити комплекс заходів по фінансово-кредитному забезпеченню АПК, створити сприятливий податковий клімат, здійснювати захист вітчизняного агропромислового виробництва, здійснювати матеріально-технічне постачання АПК.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Шумська Г. М.

Література: 1. Експрес-випуски Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>. 2. Скопенко Н. Основні напрями подолання негативних тенденцій розвитку АПК України [Електронний ресурс] / Н. Скопенко. – Режим доступу : <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/PPEI/article/download/%20294/283>. 3. Регіональна економіка : підручник / під заг. ред. д.е.н. Н. Л. Гавкалової. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2011. – 410 с. 4. Ліхван В. Ф. Аналіз сучасних проблем та перспектив розвитку АПК України [Електронний ресурс] / В. Ф. Ліхван. – Режим доступу : <http://dspace.univer.kharkov.ua/bitstream/123456789/9750/2.doc>. 5. Маркіна І. А. Аграрний ресурсний потенціал України [Електронний ресурс] / І. А. Маркіна. – Режим доступу : <http://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/4.2/176.pdf>.

ОСОБЛИВОСТІ ВЕДЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ У ФРАНЦІЇ

УДК 657(44)

Світайлова А. І.

Студент 3 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Проаналізовано особливості ведення бухгалтерського обліку у Франції. Показано відмінності французької системи бухгалтерського обліку від української системи, визначено норми бухгалтерської звітності, які можуть бути використані в Україні.

Ключові слова: бухгалтерський облік, Франція, звітність, МСФЗ, принципи.

Аннотация. Проанализированы особенности ведения бухгалтерского учета во Франции. Показаны отличия французской системы бухгалтерского учета от украинской системы, определены нормы бухгалтерской отчетности, которые могут применяться в Украине.

Ключевые слова: бухгалтерский учет, Франция, отчетность, МСФЗ, принципы.

Annotation. Features of accounting in France were considered and analysed in the article. Also differences of the French system of accounting from the Ukrainian system were shown, standards of accounting reports which can be applied in Ukraine are defined.

Keywords: accounting, France, reporting, IFRS, principles.

Розвиток і вдосконалення ринкових відносин в Україні неможливі без вивчення, аналізу, теоретичного осмислення та застосування у практичній діяльності світового передового досвіду в області бухгалтерського обліку та звітності.

Метою статті є вивчення основних особливостей ведення бухгалтерського обліку у Франції. На сучасному етапі глобалізації економіки існує безліч спільних підприємств, ТНК, для ефективної діяльності яких необхідна інформація як про загальні положення бухгалтерського обліку в різних країнах, так і про їх основні відмінності. Зважаючи на курс України на євроінтеграцію, а також зміни політичної та економічної ситуації в країні, особливу актуальність дана тема набуває зараз, адже європейські країни можуть стати гарним прикладом для змін і розвитку системи бухгалтерського обліку в Україні. Об'єктом дослідження є бухгалтерський облік у Франції, предметом – його особливості.

Серед дослідників, які займалися вивченням особливостей ведення бухгалтерського обліку у Франції, можна відмітити С. Поленову, О. Ширмуку, О. Толмачеву, Т. Федосову, але статті цих науковців були більш теоретичними та інформативними і ними не було досліджено переваги системи, за рахунок яких доцільно було би використовувати в Україні норми французького обліку [1–3].

Система бухгалтерського обліку та методика бухгалтерської (фінансової) звітності в світовій практиці формувалися протягом тривалого періоду часу і розвивалися насамперед як сукупність національних облікових систем.

Процес гармонізації, вирішення проблем узгодженості в бухгалтерському обліку Європейського Союзу (ЄС) мали і продовжують мати істотний вплив на порядок ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності Франції.

Франція належить до групи країн з жорстко регламентованою на державному рівні системою бухгалтерського обліку. Історія розвитку французької системи бухгалтерського обліку тісно пов'язана з тим, що уряд і банки жорстко контролювали і контролюють діяльність комерційних структур, будучи їх інвесторами. У сучасних умовах урядові органи впливають на економіку Франції за допомогою індикативного і стратегічного державного планування. Економічна діяльність держави підтримується механізмом суспільного (конституційного, цивільного, адміністративного, фінансового, податкового) і приватного (сімейного, сільськогосподарського, підприємницького) права. Цей механізм добре розроблений, налагоджений і використовується протягом тривалого часу. У зв'язку з цим система бухгалтерського обліку на підприємствах Франції спирається на такі закони, як Торговий кодекс, Закон про торгові товариства, Закон про кооперацію, Закон про національні компанії, податкове законодавство. Відповідно до них визначаються принципові вимоги до ведення бухгалтерського обліку [1].

Окрім суб'єкти господарювання (індивідуальні підприємці, деякі кооперативи, фермерські господарства) можуть вести просту бухгалтерію без використання подвійного запису. Інші, більш великі організації зобов'язані вести повноцінний бухгалтерський облік з використанням плану рахунків, подвійного запису, формуванням регістрів бухгалтерського обліку та складанням фінансової звітності.

Консолідована звітність компаній Франції практично не складається за методикою національних стандартів. Вона формується на основі або міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), або за методиками, властивими фінансової звітності, що подається на той чи інший фінансовий ринок [3].

Бухгалтерський облік у Франції організовується на базі стандартів, розроблених Національною радою з бухгалтерського обліку. При узагальненні даних фінансового обліку національні особливості проявляються в індивідуальній фінансовій звітності, зокрема, в послідовності ув'язнення показників в бухгалтерському балансі. В активі балансу спочатку вказуються статті основного капіталу та інвестицій, а в пасиві – джерела довгострокових фінансових вкладень (акціонерний капітал, резерви, облігаційні позики). Потім йдуть інші статті: в активі – в порядку зростання ліквідності (матеріально-виробничі запаси, дебітори, цінні папери, готівка), а в пасиві – всі короткострокові зобов'язання [1].

Статті оборотного капіталу підрозділяються на дві групи. Перша група має назву «Цінності в наявності» і включає кошти в касі та банках, а друга група іменується «Цінності, що підлягають реалізації». Сюди відносять: сировину, матеріали, незавершене виробництво, готові вироби, дебіторську заборгованість та цінні папери.

Крім того, розроблені принципи ведення бухгалтерського обліку складають основу національного плану рахунків. Найбільш значущими з них можна вважати такі:

1. Принцип нарахування, відповідно до якого доходи і витрати підлягають зіставленню в звітному періоді, до якого вони належать, незалежно від їх надходжень або погашення заборгованості.
2. Принцип безперервності діяльності, відповідно до якого є об'єктивна можливість використання для оцінки активів і зобов'язань історичної (фактичної, первісної) вартості.
3. Принцип єдності, згідно з яким методи формування даних обліку і звітності мають застосовуватися послідовно від одного звітного періоду (фінансового року) до іншого [2].

При створенні національного плану рахунків Франції вирішувалися кілька завдань, основною з яких стала задача однакового отримання та подання даних про активи та пасиви компанії, фінансовий стан і результати діяльності.

Національний план рахунків Франції складається з трьох титулів (розділів): загальна систематизація, термінологія, звід правил; фінансовий облік; управлінський облік, а кожен титул розбивається на глави.

Титул містить три розділи. У першій з них, що є основоположною, визначено принципи побудови національного плану рахунків Франції. Основними з них є:

1. Дворівнева система побудови плану рахунків з їх підрозділом на рахунку фінансової та управлінської бухгалтерій.
2. Принцип суттєвості, що означає необхідність подання у звітності відомостей, які можуть вплинути на рішення користувачів.
3. Принцип «витрати – випуск», який використовується для розрахунку новоствореної вартості і обліку прибутків і збитків та ін.

Таким чином, французький план рахунків, володіючи інтеграційними властивостями, дозволяє вести облік за простою і подвійною бухгалтерією, а також управлінської бухгалтерії в рамках єдиного національного плану рахунків, що підвищує ефективність бухгалтерського обліку в масштабах країни. Для порівняння, в Україні недосконале законодавство і норми, що часто змінюються, значно ускладнюють ведення обліку на підприємствах. Досвід і аналіз показує, що у Франції особливо сприятливі умови для функціонування і складання звітності фірм, незважаючи на жорстке державне регулювання бухгалтерського обліку. Тому комерційні структури не прагнуть активізувати свою діяльність за кордоном, а працюють на благо національної економіки. Це є значною відмінністю французької системи бухгалтерського обліку від української, а високий рівень розвитку системи звітності є гарним прикладом для розвитку норм бухгалтерського обліку в Україні.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Поленова С. Н. Организационные особенности системы бухгалтерского учета во Франции // Финансовый менеджмент / С. Н. Поленова. – К. : 2006. – № 5. – С. 30 – 37. 2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/1_KAND_2010/Economics/7_57471.doc.htm. 3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.aup.ru/books/m176/15_2.htm.

НЕДОСКОНАЛІСТЬ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ МАЛОГО БІЗНЕСУ

УДК 33.021:005

Селезньова Є. С.

Студент 3 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Розглянуто питання формування облікової політики на підприємствах малого бізнесу. Розкрито зміст та призначення облікової політики, встановлено етапи її формування. Визначено основні проблеми та запропоновано основні напрями підвищення ефективності облікової політики на підприємствах малого бізнесу.

Ключові слова: бухгалтерський облік, облікова політика, фінансова звітність, облікова інформація, підприємство малого бізнесу, спрощена форма бухгалтерського обліку, облікова служба.

Аннотация. Рассмотрены вопросы формирования учетной политики на предприятиях малого бизнеса. Раскрыто содержание и назначение учетной политики, установлены этапы ее формирования. Определены основные проблемы и предложены основные направления повышения эффективности учетной политики на предприятиях малого бизнеса.

Ключевые слова: бухгалтерский учет, учетная политика, финансовая отчетность, учетная информация, предприятие малого бизнеса, упрощенная форма бухгалтерского учета, учетная служба.

Annotation. Features of accounting policy formation for small businesses are examined. The value and the content of accounting policy are determined, stages of its formation are established. The main problems are identified and the main directions for improving the accounting policy effectiveness are offered.

Keywords: accounting, accounting policies, financial reporting, accounting information, small business, a simplified form of accounting, accounting service.

На сьогодні надзвичайно важливим для підприємств різних форм власності постає питання бухгалтерського обліку, його організація та формування показників звітності. Особливе місце серед них займають малі підприємства, розвиток яких є складовою частиною соціально-економічної політики держави. Необхідною умовою ефективного функціонування кожного господарюючого суб'єкта в Україні є якісно побудована система бухгалтерського обліку, що передбачає формування та прийняття на тривалу перспективу чіткої облікової політики. Це підкреслює актуальність необхідності вдосконалення правил ведення обліку, а також створення такої системи отримання інформації, яка б забезпечувала реальне управління суб'єктом малого підприємництва та примноження доходу від його діяльності.

Вагомий внесок у дослідження теоретичних і практичних аспектів облікової політики підприємства зробили відомі вітчизняні та зарубіжні вчені, такі як: П. Житний, Г. Андрущенко, Г. Давидов та інші, [1–3]. Багато теоретичних положень є дискусійними, а принципово важливі питання, пов'язані з обліком та аудитом підприємств малого бізнесу потребують удосконалення.

Метою статті є розробка основних напрямів удосконалення та підвищення ефективності діючої облікової політики на малих підприємствах України.

Об'єктом дослідження є теоретичні та практичні основи організації облікової політики на підприємствах малого бізнесу, предметом – проблеми, що існують в обліку малих підприємств.

Малий бізнес є одним з найважливіших сегментів ринкової інфраструктури і сприяє підвищенню зайнятості населення, створенню і збільшенню національного продукту країни. Тому для стійкої і тривалої роботи підприємств малого бізнесу управлінському персоналу також необхідно мати у своєму розпорядженні найбільш повні дані про фінансовий і майновий стан підприємства, результативність його діяльності, наявність ресурсів для досягнення перспективних цілей. Ефективна та раціональна організація бухгалтерського обліку на підприємстві починається з розробки облікової політики.

Термін «облікова політика», визначений Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», означає сукупність принципів, методів і процедур, що використовується підприємством для складання та подання фінансової звітності [4].

Малі підприємства організовують свій бухгалтерський облік за спрощеною формою, завданнями якої є:

1. Створення умов для самостійного ведення обліку власниками невеликих підприємств.

2. Максимальне спрощення процедур накопичення і обробки інформації необхідної для складання фінансової звітності та декларації з податку на прибуток.

3. Забезпечення єдності методологічних засад бухгалтерського обліку доходів і витрат.

4. Запровадження спрощеної форми балансу та звіту про фінансові результати для суб'єктів, які ведуть спрощений облік [5].

Залежно від обсягу облікової інформації та роботи на такому підприємстві може створюватися облікова служба або цю роботу доручають фахівцю за угодою. Якщо обсяг облікових робіт незначний, їх може виконувати сам власник підприємства.

Можна виділити окремі етапи формування облікової політики на підприємствах малого бізнесу (табл. 1).

Таблиця 1

Етапи формування облікової політики підприємств малого бізнесу [5]

Назва етапу	Зміст етапу
Підготовчий	Вивчення інформації, що міститься в установчих документах
Організаційний	Розподіл та закріплення функціональних обов'язків і повноважень між посадовими особами підприємства; визначення посадових осіб відповідальних за організацію і ведення обліку та складання й подання фінансової та іншої звітності; визначення осіб, які мають право підпису первинних документів; встановлення відповідальностей за порушення облікової політики підприємства
Методичний	Визначення межі суттєвості, вибір із альтернативних варіантів конкретний спосіб введення обліку, підбір відповідних до специфіки підприємства методів ведення обліку, вибір форми ведення обліку, прийняття робочого плану рахунків
Технічний	Розробка та складання графіка документообігу, визначення форми та складу первинних документів, визначення порядку комп'ютеризації обліку, формування облікових реєстрів, розробка внутрішніх первинних документів
Заключний	Оформлення наказу про облікову політику підприємства, порядок внесення змін до облікової політики, контроль за її виконанням, порядок складання та подання фінансової звітності підприємства

Головними причинами, що зумовлюють необхідність формування облікової політики у малому бізнесі в нашій країні, є:

1. Зростання інтересу зовнішніх користувачів до фінансової звітності підприємств. У свою чергу звітність повинна бути зрозумілою всім зовнішнім користувачам, які матимуть змогу порівнювати фінансові звіти не тільки підприємств однієї галузі, а й різних галузей як однієї, так і різних країн. Це необхідно для того, щоб оцінити фінансовий стан підприємств, тенденції змін результатів їх діяльності, та визначити напрями розвитку економічних взаємовідносин між виробничими системами – фірмами.

2. В умовах вільних, нерегламентованих ринкових відносин, коли сфера товарообігу є вкрай нестійкою, успіх підприємства визначається знанням потреб ринку і стану зовнішнього середовища, в якому воно діє. Особливе місце в цьому процесі відводиться фінансовій звітності, яка є кінцевою подією облікової політики.

3. Розвиток ринкової економіки сприяє збільшенню кількості користувачів фінансової інформації. Це пояснюється тим, що кожна структура прагне знайти і утримати своє місце на конкретному ринку. Пошук пріоритетів і вибір правильної стратегії невід'ємно пов'язані із коригуванням правил, посиленням одних і послабленням значущості інших чинників, що відображаються в обліковій політиці підприємства.

В обліку малих підприємств існує ряд проблем, серед яких:

1. Складність застосування окремих П(С)БО та формування облікової політики підприємства.

2. Недосконалість бухгалтерського обліку і звітності, зокрема, їх надмірна громіздкість і складність.

3. Невідповідність спрощених форм обліку, що рекомендовані Міністерством фінансів України сучасним вимогам.

На практиці постійно виникають розбіжності, щодо норм податкового, цивільного і спеціального законодавства з бухгалтерського обліку для вірного відображення в обліку і звітності господарських операцій суб'єкта господарювання. Це пояснюється не тільки розбіжністю використовуваної термінології, але і відсутністю чіткої та послідовної концепції для їх вирішення.

Для підвищення ефективності діючої облікової політики необхідно оптимізувати роботу так, щоб витрати на організацію обліку не перевищили майбутніх вигод від подальшого його застосування. Основною метою формування облікової політики на малих підприємствах має бути не тільки вибір сукупності способів ведення бухгалтерського обліку, а й досягнення ефективності управління обліковими процесами, ефективності прийняття управлінських рішень для досягнення оперативних і стратегічних цілей.

Облікова політика підприємства має враховувати такі важливі фактори: форму власності та організаційно-правову структуру підприємства; вид економічної діяльності, що зумовлює особливості та умови облікової роботи; параметри підприємства за обсягами діяльності, номенклатури продукції, чисельності працівників тощо.

У зв'язку з тим, що бухгалтерський облік відіграє важливу роль у прийнятті управлінських рішень, необхідно врахувати вимоги, які ставлять до нього різні користувачі облікової інформації. Для обґрунтування засад організації бухгалтерського обліку на малих підприємствах необхідно зробити аналіз зовнішніх та внутрішніх користувачів облікової інформації, в результаті якого будуть виявлені відмінності в їх потребах.

Поряд з цим існують занадто громіздкі схеми обліку на малих підприємствах, що перебувають на загальній системі оподаткування. Саме їх потрібно максимально спростити для вивільнення часу та коштів, які доцільніше було б спрямувати на іншу діяльність, результатом якої буде ефективніша робота підприємства внаслідок покращення ділових зв'язків, кращого контролю якості продукції тощо.

Таким чином, формування облікової політики – важливий етап у формуванні бізнесу, оскільки від прийнятих облікових оцінок залежить зрештою фінансовий результат підприємства. Однак, на жаль, керівництво вітчизняних підприємств не завжди надає належної уваги процесу формування облікової політики. Реалізація наведених рекомендацій сприятиме підвищенню статусу та дієвості облікової політики на малих підприємствах, дозволить зменшити ризики для інвесторів та кредиторів, забезпечити прозорість та зрозумілість інформації, підвищити зростання довіри до показників фінансової звітності.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Житний П. Організаційно-методологічні засади формування облікової політики підприємства / П. Житний // Бухгалтерський облік і аудит. – 2010. – № 3. – С. 3 – 11. 2. Андрющенко Г. Актуальні питання формування облікової політики малих підприємств / Г. Андрющенко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2012. – № 11. – С. 10 – 14. 3. Давидов Г. М. Облікова політика : навч. посіб. / Г. М. Давидов, Н. С. Шалікова. – К. : Знання, 2010. – 479 с. 4. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14>. 5. Козярук О. А. Організаційний процес бухгалтерського обліку на підприємствах малого бізнесу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kprda.gov.ua>.

ИНФЛЯЦИОННЫЕ ПРОЦЕССЫ В УКРАИНЕ

УДК 336.748.12(477)

Скаковский А. И.

Студент 1 курса
финансового факультета ХНЭУ им. С. Кузнеця

Аннотация. Рассмотрена проблема инфляционных процессов в Украине. Проанализирована динамика инфляции в Украине, а также предложены пути снижения уровня инфляции.

Ключевые слова: инфляция, инфляционные процессы, курс валют.

Анотація. Розглянуто проблему інфляційних процесів в Україні. Проаналізовано динаміку інфляції в Україні, а також запропоновано шляхи зниження рівня інфляції.

Ключові слова: інфляція, інфляційні процеси, курс валют.

Annotation. The problem of inflation processes in Ukraine are studied. The dynamics of inflation in Ukraine, are analyzed, as well as the ways of reducing the rate of inflation are presented.

Keywords: inflation, inflationary processes, exchange rate.

В Украине тема инфляционных процессов является очень актуальной. Инфляция представляет собой одну из наиболее острых проблем современного развития экономики во многих странах мира, отрицательно влияя на все стороны жизни общества. Она обесценивает результаты труда, уничтожает сбережения юридических и физических лиц, препятствует долгосрочным инвестициям и экономическому росту.

Значительный вклад в изучение данной проблемы сделали такие отечественные и зарубежные ученые, как: Ковальчук В. М., Лазарович М. В., Сарай М. И., Лановик Б. Д., М. Дженкзов, Н. Петек, Дж. Шапиро, М. Синкинсон и много других.

Целью данной статьи является анализ инфляционных процессов в Украине, изучение динамики индекса инфляции.

Высокая инфляция разрушает денежную систему, провоцирует бегство национального капитала за границу, ослабляет национальную валюту, способствует ее вытеснению во внутреннем обращении иностранной валютой, подрывает возможности финансирования государственного бюджета.

В табл. 1 представлен индекс инфляции за несколько лет. Индекс инфляции в Украине в мае 2014 года составил 103,8 %.

Таблица 1

Сводная информация о индексе инфляции

Год	2010	2011	2012	2013	2014
Индекс инфляции	109,1	104,6	99,8	100,5	103,8

Как видно из табл. 1, индекс инфляции в 2014 году превышает предыдущие годы, с каждым месяцем он растет. Увеличение индекса инфляции свидетельствует о том, что падение стоимости денежной единицы, а, следовательно, и рост цен происходит более высокими темпами по сравнению с предыдущим периодом [1].

В Украине в 2014 году наблюдается рост индекса инфляции. Согласно данным государственной службы статистики Украины, в марте 2014 года индекс инфляции вырос на 3,4 %, в феврале этот показатель составлял 1,2 %. Импортёры потребительских товаров массово пересматривают цены на свою продукцию в сторону повышения. Это связано с резкой девальвацией национальной валюты в результате политической нестабильности в стране. Как правило, больше всего вырастают цены на продукты питания. Так, в марте 2014 года цены на продукты питания и безалкогольные напитки выросли на 3,6 %, в том числе хлеб и хлебобулочные изделия на 1,5 %, рыба и продукты из рыбы – на 2,2 %, молоко – на 6,8 %, сыр – на 8,5 %, яйца – на 2,6 %, масло – на 13,7 %. Также произошло существенное подорожание овощей на 19,7 % и сахара – на 43,7 %. Следует отметить, что подорожали продукты с высокой долей импорта, например: алкогольные напитки и табачные изделия выросли на 10,4 %, и это еще без введения новых акцизов на табак и алкоголь.

Не лучше обстоят дела и в жилищно-коммунальном хозяйстве. Так, в марте 2014 года цены на содержание и ремонт жилья выросли на 3,3 %. Предметы домашнего обихода выросли на 2,0 %, в частности, цены на мебель выросли на 2,5 %, домашний текстиль – на 1,9 %, бытовую технику – на 2,5 %. Инфляционные процессы активно разворачиваются и в сфере здравоохранения. Так, в предыдущем месяце цены на фармацевтическую продукцию, медицинские товары и оборудование выросли на 6,7 %, а на амбулаторные услуги – на 3,8 %. Также в марте выросли услуги отдыха и культуры на 2,2 %, и образования – на 2,3 %. За последний месяц существенно выросли цены и в транспортной отрасли. Только за март текущего года в этой отрасли цены выросли на 9,4 %. Причем, наибольший рост произошел на топливо и масла – на 12,9 %, а также на покупку транспортных средств – на 15,3 %, и на услуги железнодорожного пассажирского транспорта – на 13,9 % [2].

Кроме девальвации валюты причиной инфляции является: снижение курса национальной валюты при стабильном уровне денежной массы и большом объеме импорта товаров, рост государственных расходов, для финансирования которых государство прибегает к денежной эмиссии, увеличивая денежную массу сверх потребностей товарного обращения. По данным Всемирного банка усиление в Украине курса доллара на одну гривну в среднем приводит к ускорению потребительской инфляции на 1 % [2]. С начала 2014 года курс доллара подорожал в среднем на 4 гривны (с 8,2 грн/долл. до 13,4 грн/долл.), однако потребительская инфляция с начала года составила 6,4 %. Соответственно, как минимум треть нынешнего повышения цен была вызвана иными факторами, не связанными напрямую с курсообразованием [3].

Особенностью финансового рынка Украины в 2014 году станет то, что большее влияние на инфляцию будет иметь не тарифы, а курс гривны. Нынешнее повышение тарифов, одобренное с МВФ, способно ускорить годовую инфляцию в среднем на 2 процентных пункта. В такой ситуации дальнейший рост цен зависит, в первую очередь, от стабилизации гривны. Если властям удастся стабилизировать курс на нынешнем уровне, по итогам года вполне возможно удержать рост цен на уровне 12 %. Стоит отметить, что даже в таком случае годовая инфляция 2014 года

будет самой высокой с 2009 года. Впрочем, пока рост цен компенсируется ростом зарплат – по итогам января-марта рост реальных (с учетом инфляции) зарплат в стране составил 3,5 %.

Чтобы уменьшить инфляцию в Украине необходимо принять меры, направленные на уменьшение дефицита бюджета, стабилизации и стимулирования производства, совершенствования налоговой системы, создания рыночной инфраструктуры, повышения ответственности предприятий за результаты хозяйственной деятельности, изменения обменного курса гривны, проведение определенных мер по регулированию цен и доходов [4].

Преодоление инфляции остается одной из главных задач антикризисной стратегии в Украине. При ее решении необходимо учитывать причины и последствия инфляции, а также влияние разрабатываемых мер на другие элементы антикризисной стратегии, прежде всего на производство и занятость.

Научный руководитель – канд. экон. наук, доцент Клименко Е. Н.

Литература: 1. Сайт Министерства Финансов Украины. Индекс инфляции – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://index.minfin.com.ua/index/infl/>. – Название с экрана. 2. Колтунович А. С. В Украине разворачивается инфляция [Электронный ресурс] / А. С. Колтунович. – Режим доступа : <http://vybor.ua/article/ekonomika/v-ukraine-razvorachivaetsya-inflyaciya.html>. – Название с экрана. 3. Клименко О. М. Макроекономіка : навчальний посібник для самостійного вивчення для студентів всіх спеціальностей денної форми навчання / О. М. Клименко, О. М. Крюкова, М. С. Бриль. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2012. – 157 с. 4. Инфляция в Украине начала резкий взлет, реагируя на обвал гривны [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://ua-banker.com.ua/articles-and-analytics/criticism/20380/>. – Название с экрана.

ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ У ТРАНСФОРМАЦІЙНИЙ ПЕРІОД

УДК 657.372

Скібіна К. К.

Студент 3 курсу
факультет обліку і аудиту ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Проаналізовано та встановлено загальні особливості ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності у трансформаційний період. Зазначено напрями коригувань та комплекс заходів, що забезпечують відповідність фінансової звітності вимогам міжнародних стандартів.

Ключові слова: фінансова звітність, реформування бухгалтерського обліку, трансформаційний період.

Аннотация. Проанализированы и установлены общие особенности ведения бухгалтерского учета и составления финансовой отчетности в трансформационный период. Определены направления корректировок и комплекс методов, которые обеспечивают соответствие финансовой отчетности требованиям международных стандартов.

Ключевые слова: финансовая отчетность, реформирование бухгалтерского учета, трансформационный период.

Annotation. The features of the accounting and financial statements in a transition period are analyzed and set in the article. Destinations of the adjustments and complex techniques that ensure compliance with the reporting requirements of international standards are determined.

Keywords: financial reporting, accounting reform, the transformation period.

Глобалізація світової економіки і прогрес в області інформаційних технологій створили унікальні умови для формування єдиного, ефективного та конкурентоспроможного ринку. Необхідною умовою ефективного розвитку єдиного ринку є забезпечення порівнянності фінансової звітності різних країн відповідно до вимог міжнародних стандартів. Відмінності в підходах НБУ до складання фінансової звітності порівняно з вимогами, викладеними в міжнародних стандартах з бухгалтерського обліку, породили необхідність реформування бухгалтерського обліку

в Україні. Отже, актуальним залишається питання процесу економічної трансформації однієї облікової системи в іншу задля прискорення входження України до світової економічної спільноти.

Питанням вдосконалення організації бухгалтерського обліку та фінансової звітності займалися такі вчені та економісти, як: Мороз А. М., Герасимович А. М., Олексієнко М. О., Тиркало Р. І., Жигайло Г. П. та інші. Разом з тим перебудова господарського механізму, спрямована на розвиток товарно-грошових відносин, комерціалізація банківської системи вимагає проведення спеціального дослідження практики бухгалтерського обліку та фінансової звітності і розробки обґрунтованих підходів до визначення шляхів її удосконалення.

Мета дослідження полягає у визначенні особливостей ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності у трансформаційний період шляхом розкриття основних методів та заходів, що забезпечують відповідність звітності вимогам міжнародних стандартів.

Об'єктом дослідження є облікова політика підприємств, організацій, банків в період трансформації.

Предметом – зміни в обліковій політиці, облікових оцінках та засоби виправлення суттєвих помилок при приведенні звітності до відповідності норм міжнародних стандартів.

Ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності здійснюється з метою надання зовнішнім та внутрішнім користувачам повної, правдивої, неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та грошові потоки підприємства, організації, установи. Фінансова звітність відіграє важливу роль в забезпеченні прозорості господарської діяльності, надає певні гарантії акціонерам та клієнтам, інвесторам та контрагентам, складає уявлення про рівень надійності установи.

Економічна ситуація, яка склалася на даний час щодо практики організації обліку і звітності потребує подальшого удосконалення, повної відмови від застарілих форм і методів, які стримують зростання ефективності діяльності. У той же час здійснити це без докорінної перебудови банківської системи, яка є складовою частиною господарського механізму національної економіки, неможливо. Неодмінною умовою удосконалення звітності є приведення її у відповідність до вимог міжнародних стандартів.

Якщо організація веде бухгалтерський облік за Положеннями (Стандартами) бухгалтерського обліку, то сформувавши звітність, відповідну Міжнародним стандартам фінансової звітності (МСФЗ) можна двома способами: ведення паралельного бухгалтерського обліку або трансформація фінансової звітності. При трансформації показники звітності за П(С)БО коригуються відповідно до МСФЗ. До переваг методу трансформації звітності в порівнянні з методом паралельного обліку можна віднести невисокі фінансові та часові витрати. Багатьом українським компаніям уже сьогодні в умовах відсутності паралельного обліку доводиться здійснювати трансформацію звітності, використовуючи цей метод як найбільш оптимальний шлях для досягнення поставленої мети – підготовки звітності за МСФЗ.

Трансформація може включати в себе різні елементи:

- складання облікової політики за МСФЗ;
- трансформація основних форм звітності;
- підготовка приміток до фінансової звітності за МСФЗ.

Процес трансформації звітності за МСФЗ включає в себе кілька найбільш важливих моментів, що вимагають особливої уваги. Перехід українських систем обліку на МСФЗ повинен бути поступовим. При цьому повинна бути обумовлена необхідність проведення трансформації фінансової звітності. При переході необхідно провести ретельний аналіз витрат на трансформацію звітності за МСФЗ.

Згідно з постановою НБУ № 510 від 10.12.2012 банки здійснюють трансформаційні коригування для складання фінансової звітності за МСФЗ у разі виявлення розходжень між вимогами МСФЗ та нормативно-правовими актами Національного банку України, зокрема:

- у частині сформованих резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями, що розраховані відповідно до Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями, затвердженого постановою Правління Національного банку України 25 січня 2012 року № 23, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 15 лютого 2012 року за № 231/20544;
- за операціями з відновлення раніше списаних за рахунок спеціальних резервів безнадійних кредитів;
- за процентними доходами;
- щодо застосування вимог міжнародного стандарту бухгалтерського обліку 29 «Фінансова звітність в умовах гіперінфляції» до власного капіталу;
- за операціями з банківськими металами;
- за операціями з акціонерами банку;
- за відстроченими податками.

Процес трансформації передбачає здійснення комплексу заходів, а саме:

- порівняльний аналіз облікової політики на відповідність вимогам МСФЗ та виявлення сфери коригувань;
- аналіз операцій на відповідність МСФЗ;
- збір інформації для проведення трансформації;
- підготовку трансформаційних таблиць;
- рекласифікація статей, трансформаційні записи з використанням балансових рахунків для визначення сум розходжень.

Трансформація може мати різний вплив на фінансову звітність:

- 1) зміни облікової політики – збільшення/зменшення розміру власного капіталу;
- 2) перекласифікація активів/зобов'язань – збільшення/зменшення статей звіту про фінансовий стан, звіту про сукупні прибутки/збитки без зміни розміру власного капіталу;
- 3) перекласифікація статей власний капітал/прибутки та збитки – збільшення/зменшення власного капіталу з одночасним коригуванням статей звіту про прибутки збитки;
- 4) додаткове розкриття – числове значення у статтях фінансової звітності не змінюється, але відповідна деталізація та твердження менеджменту Банку наводяться у примітках.

Таким чином, за останній час система банківського бухгалтерського обліку і звітності постійно вдосконалюється, орієнтуючись на прийняті міжнародні норми і стандарти. Зміни внесені як у План рахунків бухгалтерського обліку, так і у фінансову звітність, що надається комерційними банками. А разом із тим продовжують діяти деякі положення обліку, що були прийняті в умовах централізованої економіки. Наведені обставини викликали необхідність реформування бухгалтерського обліку і звітності у комерційних банках.

Науковий – керівник викладач Литвиненко А. О.

Література: 1. Постанова правління національного банку України від 10.12.2012 № 510 «Про затвердження Порядку застосування методу трансформації під час складання фінансової звітності банків України». 2. Інструкції про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України, затверджені постановою Правління НБУ від 27.12.2007 р. № 480. 3. Оцінювання фінансових інструментів банку за Міжнародними стандартами фінансової звітності : навч. посібн. / П. М. Сенищ, В. І. Ричаківська, М. Л. Лапішко та ін. – К. : УБС НБУ, 2009. – 451 с. 4. Стандарт № 1 «Подання фінансових звітів». Міжнародні стандарти фінансової звітності 2004. Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України / за ред. С. Ф. Голова ; [пер. з англ.], 2005. – Ч. I. – 1304 с. 5. Голова С. Ф. Бухгалтерський облік та фінансова звітність за міжнародними стандартами: практ. посіб. / С. Ф. Голова, В. М. Костюченко. – Х. : Фактор, 2010. – 976 с.

ХАРАКТЕРИСТИКА МОДЕЛЕЙ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

УДК 657.1:330.43

Слинько Ю. Ю.

Студент 3 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Розглянуто облікові моделі, що застосовуються на макро- та мікроекономічному рівнях, проведено класифікацію моделей бухгалтерського обліку за принципом державної регламентації, виділено відповідні види моделей. Окреслено типи моделей бухгалтерського обліку, що формуються на мікрорівні в діяльності господарюючих суб'єктів.

Ключові слова: бухгалтерський облік, зарубіжні країни, модель обліку, міжнародні стандарти, БНГ, СНР.

Аннотація. Рассмотрены учетные модели, применяемые на макро-и микроэкономическом уровнях, проведена классификация моделей бухгалтерского учета по принципу государственной регламентации, выделены соответствующие виды моделей. Определены типы моделей бухгалтерского учета, которые формируются на микроуровне в деятельности хозяйствующих субъектов.

Ключевые слова: бухгалтерский учет, зарубежные страны, модель учета, международные стандарты, БНГ, СНР.

Annotation. We consider the accounting model used at the macro and micro levels, the classification models accounting for the principle of State regulation, selected for appropriate models. Outlines the types of models accounting formed at the micro level of business entities.

Keywords: accounting, foreign countries, accounting model, international standards, BNE, SNA.

На сучасному етапі міжнародної інтеграції у сфері економіки посилилась увага до проблеми уніфікації бухгалтерського обліку. Зараз відомі два основні підходи до вирішення цієї проблеми: гармонізація і стандартизація. Моделювання в бухгалтерському обліку посідає важливе місце як базовий метод розвитку його теорії та методології. Процеси трансформації бухгалтерського обліку, що відбуваються в Україні, продовжують динамічну адаптацію теорії бухгалтерського обліку до нових потреб практики його ведення, що розгортається на світовому рівні. Гармонізація обліку передбачає певну відповідність та злагодженість, дотримання принципів ведення бухгалтерського обліку і статистики, складання звітності групою країн чи їх об'єднанням, наприклад країнами ЄС, СНД [1].

Еволюції моделей бухгалтерського обліку присвячені праці таких вчених, як: Бакаєв А. С., Ван Бреда М. Ф., А. Белкаї, Б. Кашинг, Кольвах О. І., Ковальов В. В., Кутер М. І., Легенчук С. Ф., Малькова Т. Н., Мацкевічус І. С., М. Метьюс, Б. Нидлз, Новодворський В. Д., Панков В. В., М. Перера, Ж. Рішар, Р. де Рувєр, Соколов В. Я., Соколов Я. В., Терентьєва Т. О., Ткач М. В., Ткач В. І., Хендриксен Е. С., Хорін А. Н., Чаю В. Т., Шеремет А. Д.

Метою статті є дослідження ряду моделей бухгалтерського балансу та обґрунтування їх застосування.

У відповідності з метою визначено предмет дослідження – еволюція моделей балансу. Об'єктом дослідження є склад і структура та тенденції розвитку вітчизняних і зарубіжних бухгалтерських систем.

У зарубіжних країнах під впливом законодавчих систем склалось в основному два підходи в юридичному регулюванні облікових правил. В одних країнах (Аргентина, Франція, Німеччина) всі основні принципи обліку визначені законодавчими актами. В інших країнах (США, Великобританія) система обліку будується за принципом – «можна робити все, що не заборонено законом». Тут правила регулювання обліку і звітності визначаються перш за все професійними бухгалтерами, а не юристами, як у першому випадку. При суворій регламентації облікових принципів, яка характерна для першого типу країн, система бухгалтерського обліку втрачає свою гнучкість, у той час, як при другому підході облік оперативно відображає зміни умов підприємницької діяльності.

Класифікація моделей обліку сприяє більш точному визначенню подібних і відмінних характеристик щодо ведення обліку і подання інформації у фінансовій звітності в різних країнах світу. В економічній та обліковій літературі, зокрема, в більшості випадків зустрічається класифікація моделей обліку за суб'єктивно-географічною ознакою. Тому можна виділити такі облікові моделі, які сформувались у процесі історичного розвитку системи бухгалтерського обліку [2]:

- британо-американська;
- континентальна;
- південно-американська;
- країн Східної Європи (радянської орієнтації);
- ісламська;
- інтернаціональна.

Британо-американська модель (Велика Британія, США, Нідерланди) зорієнтована на інформаційні запити інвесторів і кредиторів, завдання інформаційного забезпечення потреб держави (податкових органів) винесено за межі фінансового обліку та звітності. Застосовується професійне, а не державне регулювання бухгалтерського обліку, значна увага приділяється визначенню реального фінансового результату діяльності. Розвиненість ринків цінних паперів зумовила високий професіоналізм не тільки бухгалтерів, а й користувачів облікової інформації [3].

Континентальна модель застосовується у більшості країн Європи та в Японії. Бухгалтерська звітність орієнтована у першу чергу на задоволення потреб податкових та інших органів державної влади, а потім – на запити інвесторів і кредиторів. Бухгалтерський облік регламентується законодавчо, відрізняється консервативністю та високим ступенем втручання держави в облікову практику. Характерним є тісні зв'язки бізнесу з банками та відмінності практики обліку в різних країнах [3].

Південноамериканська модель застосовується у країнах, які об'єднує спільне минуле та іспанська мова (за винятком Бразилії, де державною є португальська мова). У цілому облік орієнтований на потреби державних і податкових органів, регламентований законодавчо, уніфікований. Особливістю організації обліку за цією моделлю є коригування даних бухгалтерської звітності відповідно до темпів інфляції.

Все більшого поширення набувають Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку і звітності. У багатьох країнах вони використані як основа побудови національних положень. Це відноситься у першу чергу до країн, що розвиваються або «нових індустріальних країн», таких як Малайзія, Пакистан, Уругвай, Таїланд тощо. Використовуючи для формування облікових та звітних даних міжнародні підходи, ці країни намагаються бути привабливими для інвесторів шляхом максимальної адаптації своїх бухгалтерських систем міжнародним вимогам.

Вплив МСБО на бухгалтерські системи розвинених капіталістичних систем є менш значним. Так, незначний вплив МСБО на облік у США, Канаді і Великій Британії пов'язаний з тим, що міжнародні стандарти містять у собі велику кількість ідей, закладених у національних стандартах цих країн. Незважаючи на все більше поширення МСБО, ці країни не поспішають на них переходити [4].

Перехід України на ринковий тип економічних відносин викликав потребу видозміни існуючої системи інформаційного забезпечення урядових органів. Модель Балансу народного господарства (БНГ), яка використовувалась за радянських часів, не задовольняла нових інформаційних потреб ринкового управління, так як орієнтувалась тільки на групи показників виробництва товарів і виробничих послуг.

У перші роки незалежності України макроекономічні розрахунки продовжували виконуватись на базі радянської макроекономічної статистики, разом з тим паралельно вводились розрахунки за Системою національних рахунків (СНР). Вони здійснювались за перехідною схемою. За участі міжнародних організацій було проведено повномасштабне впровадження економічних розрахунків за СНР. Починаючи з 1993–1994 рр. макроекономічні розрахунки за системою БНГ було припинено, і Україна повністю перейшла на розрахунки на базі СНР [2, с. 47–49].

На сьогоднішній день методологічною основою СНР в Україні є методика СНР'93 відповідно до Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку системи національних рахунків» [5].

Запроваджена СНР кардинально відрізнялась від діючого до того часу БНГ. Так, в СНР окрім показників виробничої сфери, яка виробляла матеріальну продукцію (товари) і так звані виробничі послуги, що становили основу БНГ, було додано показники невиробничої сфери, яка включає показники науки, культури, охорони здоров'я, оборони, пасажирського транспорту та ін. [6, с. 16; 7, с. 100–101].

Наведені зміни проявились і на рівні господарюючих суб'єктів та зумовили переорієнтацію облікових систем підприємств на нові стандарти і принципи. Логічним продовженням реформи на макрообліковому рівні стала проведена реформа на мікрорівні, результатом якої була поява національних Положень (стандартів) бухгалтерського обліку та нового Плану рахунків.

Реформа національної системи бухгалтерського обліку, що відбулась у 1999 р., кардинально змінила характер відображення даних в системі рахунків та підготовки звітної інформації – облік отримав чітку орієнтацію на потреби прийняття інвестиційних рішень. Так, у вітчизняному законодавстві передбачено, що підприємства зобов'язані подавати фінансову звітність органам, до сфери управління яких вони належать, трудовим колективам на їх вимогу, власникам (засновникам) відповідно до установчих документів [4, ст. 14, п. 1; 8, п. 2].

Проведена облікова реформа внесла до національної системи бухгалтерського обліку нові об'єкти, нові методи оцінки активів та зобов'язань, методи розподілу витрат, підходи до складання фінансової звітності. З'явились нові користувачі облікової інформації. На рівні країни відбулась зміна національної моделі бухгалтерського обліку, на рівні господарюючих суб'єктів змінився підхід до формування моделі бухгалтерського обліку кожного підприємства.

Країни з континентальною обліковою моделлю автори поділяють на дві групи: 1) у яких переважає принцип правової правильності відображення облікових даних (Німеччина); 2) у яких переважають принципи податкового фіскального права (Франція, Італія, Іспанія, Бельгія) [2, с. 10].

У ряді країн економіка не характеризується стабільним розвитком, вимагає повного державного контролю, застосування заходів регулюючого впливу, економічні процеси опосередковуються високим рівнем інфляції, знеціненням національної грошової одиниці.

Облікову модель вказаних країн можна назвати інфляційною з огляду на те, що методика ведення обліку орієнтується на високий рівень інфляції, часті зміни цін і потреби державного регулювання.

Як вказують Гуляев М. С. та Ветрова Л. М., необхідність розвитку інтернаціональної моделі впливає з потреби міжнародної узгодженості обліку на користь багатонаціональних корпорацій та іноземних учасників міжнародного валютного ринку [2, с. 10–11]. Разом з цим тільки невелике число крупних корпорацій можуть сьогодні стверджувати, що їх річні фінансові звіти відповідають міжнародним обліковим стандартам.

Загальна класифікація моделей в бухгалтерському обліку на макро- та мікрорівнях розкриває типи моделей країн світу та моделі бухгалтерського обліку господарюючих суб'єктів. Україна обрала один з типів моделей, що сформувались у різних країнах.

До часів незалежності облікова модель, що використовувалася при веденні бухгалтерського обліку та підготовці фінансової звітності, носила яскраво виражений жорсткий характер. Зі зміною правових засад ведення господарських відносин в нашій країні було проведено ряд реформ, які торкнулись підготовки макроекономічної інформації та переходу з БНГ на СНР, організаційно-методичного забезпечення бухгалтерського обліку на господарюючих суб'єктах, елементів системи господарського контролю в частині впровадження обов'язкового та ініціативного аудиту фінансової звітності.

За позиціями експертів-аналітиків в Україні за результатами реформи було впроваджено британо-американський варіант облікової моделі, з системою регулювання з послабленим державним втручанням та орієнтацією обліку на професійні стандарти.

Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку розроблені на принципах міжнародних вимог до підготовки інформації, що подається зовнішнім групам зацікавлених користувачів. В Україні створено професійну організацію – Федерацію професійних бухгалтерів і аудиторів України, яка покликана виконувати організаційно-методологічну роль у розвитку діяльності практикуючих бухгалтерів і аудиторів. Разом з тим нормативне регулювання організації та ведення бухгалтерського обліку здійснюється державними органами – Управлінням методології бухгалтерського обліку при Міністерстві фінансів України. Причому провідну роль у регулюванні бухгалтерського обліку відіграють саме державні органи.

Враховуючи специфіку законодавчого регулювання організації та ведення бухгалтерського обліку в Україні, що опосередковується високим ступенем державного втручання, паралельно з функціонуванням професійних організацій в галузі бухгалтерського обліку та використанням міжнародних стандартів обліку і звітності, можна говорити про створення змішаного типу моделі бухгалтерського обліку.

Таким чином, бухгалтерський облік визначається тим середовищем, в якому він функціонує і методологічні принципи його організації, теорії і практики залежать від соціальних, політичних і економічних умов окремої країни. На досягнення гармонізації принципів обліку і звітності у світовому масштабі спрямована діяльність міжурядових та міжнародних професійних організацій з бухгалтерського обліку та міжнародних профспілкових організацій. За різних підходів до бухгалтерського обліку і звітності вироблено загальні принципи обліку, які полегшують ділове спілкування на міжнародному рівні. Подальші дослідження можуть ґрунтуватись на більш глибокому вивченні мікромоделей бухгалтерського обліку підприємств та зосередження уваги на спеціальних методах моделювання в рамках адаптивного розвитку організації, техніки та методики бухгалтерського обліку господарської діяльності підприємств.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Міжнародні стандарти фінансової звітності 2004 / Перекл. з англ. за ред. С. Ф. Голова. Частина 1. – К. : Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України, 2005. – 1304 с. 2. Гуляев Н. С. Основные модели бухгалтерского учета и анализа в зарубежных странах : учеб. пособ. – М. : КНОРУС, 2004. – 144 с. 3. Большой бухгалтерский словарь / под ред. А. Н. Азрилияна. – М. : Институт новой экономики, 2009. – 574 с. 4. Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні", від 16.06.1999 р. № 996-XIV-ВР. 5. Белокоз О. Відмінності між вітчизняними та міжнародними підходами до оцінки дебіторської заборгованості торговельних підприємств / О. Белокоз // Галицький економічний вісник. – 2010. – № 3. – С. 197 – 201. 6. Герасименко С. С. Система національних рахунків: навч. посіб. – К. : ІВЦ Держкомстату України, 2005. – 217 с. 7. Коршикова Р. С. Фінансова звітність в іноземних валютах: вплив змін валютних курсів та інфляції // Бухгалтерський облік і аудит. – 2020. – № 9. – С. 13 – 20.

ОБҐРУНТУВАННЯ ДОЦІЛЬНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МСБО В УКРАЇНІ

УДК 651.1

Соколова М. М.

Студент 3 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Виконано порівняльний аналіз міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (МСБО) з національними стандартами. Акцентовано увагу також на складі та змісті стандартів. Обґрунтовано доцільність користування МСБО в Україні. Розглядається структура МСБО в Україні.

Ключові слова: бухгалтерський облік, фінансовий облік, фінансова звітність, положення (стандарти) бухгалтерського обліку, міжнародні стандарти бухгалтерського обліку.

Аннотация. Выполнен сравнительный анализ международных стандартов бухгалтерского учета (МСБУ) и национальных стандартов. Акцентировано внимание на составе и содержании стандартов. Обоснована целесообразность использования МСБУ в Украине. Рассматривается структура МСБУ в Украине.

Ключевые слова: бухгалтерский учет, финансовый учет, финансовая отчетность, положения (стандарты) бухгалтерского учета, международные стандарты бухгалтерского учета.

Annotation. In this paper the comparative analysis of international accounting standards (IAS) with the national standards. Attention is focused on the structure and content of the standards. The expediency of the use of IAS in Ukraine. Consider the structure of IAS in Ukraine.

Keywords: accounting, financial accounting, financial reporting, position (standards) of accounting, international accounting standards.

У світовому співтоваристві при сучасному зростанні ділової міжнародної активності й обсягів іноземних інвестицій проблема порівняння бухгалтерських стандартів набуває великого значення. Розмаїття стандартів може скоротити інтернаціональні потоки капіталу й у такий спосіб зашкодити економічному розвитку. Україна не повинна стояти осторонь від тих тенденцій, які обумовлюють сьогодні розвиток ринку капіталів. У жодній країні світу фінансовий ринок не може розвиватися у відриві від ринку міжнародного. У першу чергу це стосується країн із перехідною економікою, у яких ринки капіталу споконвічно створювалися багато в чому завдяки іноземним інвестиціям. Умови інвестування, у тому числі засоби й механізми розкриття фінансової інформації, відповідали міжнародним нормам.

Незважаючи на те, що всі національні Положення (стандарти) бухгалтерського обліку України (П(С)БО) значною мірою ґрунтуються на міжнародних стандартах бухгалтерського обліку (МСБО), вони не тотожні [1].

Значні зміни, внесені до чинних міжнародних стандартів Радою з МСБО у грудні 2003 року, поглибили існуючі розбіжності, тому сьогодні актуальним є вирішення проблеми уніфікації української системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності з міжнародною.

Вирішенню цієї проблеми приділяють увагу вітчизняні вчені та практики: Ф. Бутинець, С. Голов, О. Губачова, В. Костюченко, Ю. Кузьмінський, В. Пархоменко, В. Сопко, В. Швець. Серед найбільш відомих зарубіжних дослідників слід назвати: Р. Антоні, А. Афанасьєва, Дж. Блейка, Я. Вільямса, Г. Гернона, Ж. Дішара, В. Ковальова, Д. Мітчела, Б. Нідлза, Я. Соколова. Однак ряд важливих питань методології й організації бухгалтерського обліку в сучасних умовах залишаються дотепер не вирішеними. Це стосується насамперед гармонізації бухгалтерського обліку й фінансової звітності, а також визначення основних шляхів удосконалення бухгалтерського обліку в Україні на основі міжнародного досвіду.

Метою статті є проведення порівняльної характеристики міжнародних СФ стандартів бухгалтерського обліку з національними стандартами, а також обґрунтування доцільності користування МСБО в Україні.

Предметом статті є міжнародні стандарти України.

Об'єктом статті є процес впровадження міжнародних стандартів в Україні.

Ідея Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) полягає у тому, щоб зробити порівняльною звітність компаній різних країн. Нині формуванням єдиної світової мови фінансової звітності займається Рада з міжнародних стандартів фінансової звітності. Можна з цілковитою впевненістю сказати, що МСФЗ – це об'єктивна реальність, значний крок у розвитку практики бухгалтерського обліку у всьому світі, адже більше 50 великих країн світу прийняли спеціальні плани переходу на МСФЗ. Принципи бухгалтерського обліку в Україні відображені

в Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [2]. Цим нормативним документом визначено десять принципів бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Якісні характеристики фінансової звітності наведені у Національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [1]. У міжнародних стандартах фінансової звітності принципи обліку розглянуті в документі під назвою Концептуальній основі підготовки і подання фінансової звітності (Framework for the Preparation and Presentation of Financial Statements), цей документ не є стандартом, але відіграє значну роль у процесі розробки міжнародних стандартів і гармонізації підходів до складання фінансової звітності [3].

МСФЗ сформовані на теорії англо-американської школи обліку, суть якої полягає у відображенні, перш за все економічного змісту фактів господарського життя і стану підприємства в цілому. Наявність права власності є необхідним критерієм для відображення майна у складі активів в Україні, основним критерієм визнання активу за міжнародними стандартами є його здатність приносити підприємству доходи (або зменшувати витрати) не залежно від наявності права власності на це майно. Ще одна відмінність полягає у тому, що для англо-американської бухгалтерії характерним є надання переваги професійному судженню бухгалтера над вказівками облікових регуляторів, що є неприйнятним для вітчизняної практики. Ми звикли до виконання чітко заданих дій щодо ведення обліку відповідно до нормативних документів. Через це навіть такий інструмент як облікова політика, який може приносити підприємству явні економічні вигоди, до сих пір сприймається як непотрібний але необхідний обов'язок.

Міжнародні стандарти обліку ґрунтуються на двох основних припущеннях:

1) нарахування (accrual basis) – вплив операцій та інших подій визнається, коли вони відбуваються (а не коли отримані або сплачені грошові кошти чи їх еквіваленти), і вони відображаються в облікових реєстрах та у фінансових звітах того періоду, до якого вони відносяться;

2) безперервність (going concern) – підприємство, як правило, розглядається як безперервно діюче, тобто таке, що буде продовжувати свою діяльність в осяжному майбутньому (підприємство не має ані наміру, ані потреби ліквідуватися або суттєво скоротити масштаби своєї діяльності) [3].

Концептуальні основи підготовки і подання фінансової звітності визначають п'ять елементів фінансової звітності: активи, зобов'язання, доходи, витрати, капітал, які повинні відповідати не тільки своїм визначенням, але і критеріям їх визнання. Передбачені два критерії визнання активів і зобов'язань: 1) існування ймовірності, що майбутня економічна вигода, пов'язана з конкретним елементом звітності, буде отримана або втрачена; 2) наявність можливості надійно виміряти або оцінити у вартісному вираженні елемент фінансової звітності. Причому МСФЗ не дають ніяких кількісних критеріїв оцінки ймовірності, тому тут слід керуватися оцінкою суті явищ.

Виходячи з міжнародної практики активом вважається тільки то, що є джерелом майбутніх економічних вигод. При визнанні активу, право власності на нього не є основним. Наприклад орендоване майно – це актив, якщо підприємство буде одержувати вигоду від його використання.

Зобов'язання – це заборгованість підприємства, погашення якого призведе до зменшення його активів.

Відмінності носять концептуальний світоглядний характер. Стандарти вимагають не знання проводок, а розуміння суті того, що відбувається.

Міжнародними стандартами передбачаються різні варіанти оцінки активів і зобов'язань, а саме: історична вартість (фактична вартість придбання, первісна вартість); поточна або відновлювальна вартість; можлива вартість продажу або ціна реалізації; дисконтована або приведена вартість; поточна ринкова вартість; справедлива або «чесна» вартість. На сьогодні спостерігається тенденція витіснення історичної вартості оцінкою за справедливою вартістю.

Порівнюючи принципи бухгалтерського обліку та фінансової звітності за міжнародними стандартами і українським законодавством, можемо зробити висновки, що в українському законодавстві використовуються ті ж припущення, що передбачені МСФЗ, в українському законодавстві вимоги до якісних характеристик фінансової звітності розкриті менш детально ніж у МСФЗ.

Отже, принципи фінансової звітності, покладені в основу формування корисної інформації для безпосередніх та потенційних учасників бізнесу, сприяють гармонізації та уніфікації підходів до її складання. Між принципами бухгалтерського обліку та фінансової звітності за міжнародними та національними стандартами існують деякі розбіжності, що в основному пов'язані із різницею в менталітеті вітчизняних і зарубіжних бухгалтерів, переважани в Україні правової форми господарських операцій над їх економічним змістом, а це, в свою чергу, призводить до того, що застосування МСФЗ у нас на сьогоднішній день в більшій мірі декларується, ніж реально здійснюється на практиці. Основою для застосування МСФЗ в Україні має стати повне узгодження суті і структури викладу принципів бухгалтерського обліку, врегулювання правового поля, впровадження зарубіжного досвіду підготовки кваліфікованих фахівців з бухгалтерського обліку та звітності, розвиток повноцінних ринкових відносин.

В умовах інтеграції України у світовий економічний простір і переходу до ринкових відносин особливе значення має набуття професійних знань, навичок та вмій працівниками, зайнятими в найрізноманітніших сферах економічної діяльності та управління. Основним завданням бухгалтерського обліку визнано отримання точної та

достовірної інформації про господарські процеси і результати діяльності підприємств, необхідної як для оперативного управління підприємством, так і для використання інвесторами, кредиторами, податковими, фінансовими та банківськими органами, а також іншими зацікавленими юридичними і фізичними особами [4].

Концептуальні положення МСБО, як правило, стають основою для розроблення тією чи іншою країною власних стандартів бухгалтерського обліку, які конкретизують та доповнюють відповідні МСБО з урахуванням рівня соціально-економічного розвитку та національних традицій. З цією метою у Міністерстві юстиції України зареєстровано Федерацію професійних бухгалтерів та аудиторів України. Згідно зі статутом федерація має статус громадської організації, та не переслідує комерційних цілей. Метою Федерації є підвищення значення бухгалтерської професії під час переходу до ринкової економіки, впровадження міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. З цією метою було засновано «Вісник бухгалтера та аудитора України». Видання покликане зменшити нестачу інформації на рахунок МСБО. Структура стандарту визначається обсягом та змістом питань, які він розглядає. До кожного стандарту входить: загальні положення, які пояснюють його мету, сферу застосування та містять визначення всіх основних термінів, які використовуються в стандарті; порядок оцінки та деталізації інформації відповідних об'єктів у фінансовій звітності. Варто звернути увагу, що з урахуванням специфіки банків і бюджетних установ, не всі МСБО поширюються на ці сфери діяльності. Але більшість стандартів містять методологічні підходи до обліку, які є загальними для всіх підприємств, організацій, установ незалежно від сфери діяльності та форми власності. Отже, прийняття і використання МСБО є нагальною потребою державотворення України, входження її в цивілізований світ. На мою думку, двома основними причинами переходу до МСБО є: непристосованість системи соціалістичного бухгалтерського обліку до ринкових відносин та розширення зовнішньоекономічних зв'язків з іншими країнами.

Сьогодні міжнародні стандарти не тільки узагальнюють накопичений досвід різних країн, але й активно впливають на розвиток національних систем бухгалтерського обліку й звітності. Ці причини вплинули на вибір МСБО як орієнтира для реформування системи бухгалтерського обліку й звітності України.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах / Ф. Ф. Бутинець, Л. Л. Горецька. – Житомир : Рута, 2013. – 544 с. 2. Голов С. Бухгалтерський облік: спогади про майбутнє / С. Голов // Бухгалтерія. – 2005. – № 29. – С. 10–18. 3. Нищенко Л. П. Гармонізація бухгалтерського обліку та фінансової звітності України з міжнародними стандартами в процесі гармонізації економічних взаємозв'язків / Л. П. Нищенко // Бухгалтерський облік та аудит. – 2006. – № 9. – С. 6–9. 4. Литвин Н. Б. Облік у зарубіжних країнах / Н. Б. Литвин. – К. : Атіка, 2007. – 208 с. 5. Голов С. Международные стандарты финансовой отчетности: усовершенствование и применение / С. Голов // Бухгалтерский учет и аудит. – 2007. – № 11. – С. 43–57. 6. Швець В. Г. Теорія бухгалтерського обліку / В. Г. Швець. – 2-ге вид., стер. – К. : Знання, 2004. – 444 с. 7. Голов С. Международные стандарты финансовой отчетности : современное состояние и применение / С. Голов // Бухгалтерский учет и аудит. – 2005. – № 8–9. – С. 88–100.

ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМИ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ ТА ЗБОРІВ В УКРАЇНІ ТА В ІНШИХ КРАЇНАХ СВІТУ

УДК [336.21;352](477+1-87)

Старіков А. В.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Виявлено особливості системи місцевих податків та зборів в Україні. Проаналізовано зарубіжний досвід місцевого оподаткування. Визначено перспективи розвитку системи місцевого оподаткування в Україні з урахуванням зарубіжного досвіду.*

Ключові слова: *місцеві податки та збори, формування місцевого бюджету, органи місцевого самоврядування, податок на нерухоме майно.*

Аннотація. Виявлені особливості системи місцевих податків та зборів в Україні. Проаналізовано зарубіжний досвід місцевого оподаткування. Визначено перспективи розвитку системи місцевого оподаткування в Україні з урахуванням зарубіжного досвіду.

Ключевые слова: місцеві податки та збори, формування місцевого бюджету, органи місцевого самоврядування, податок на нерухомість.

Annotation. This article describes the features of the system of local taxes and fees in Ukraine. Analyzed the foreign experience of local taxation. The prospects of development of the system of local taxation in Ukraine with foreign experience.

Keywords: local taxes and fees, formation of the local budget, local self-management, real estate tax.

Забезпечення ефективного функціонування місцевих податків та зборів є досить важливим, адже вони виконують функцію формування доходів місцевих бюджетів. Проте на сьогодні місцеві податки та збори в Україні не займають провідного місця серед джерел наповнення місцевого бюджету, що є негативним явищем. Основна частина доходів місцевих бюджетів складається не із місцевих податків та зборів, а з коштів держави та різних міжбюджетних трансфертів. У розвинених країнах світу такі податки та збори займають більш, ніж 30 % у структурі надходжень, в Україні це лише декілька відсотків від суми всіх надходжень.

Значний вплив при формуванні та створенні місцевого бюджету мають регіональні органи державної влади та органи місцевого самоврядування. Місцева влада володіє правом формування та цільового використання власних фінансових ресурсів, частина яких повинна формуватися за рахунок місцевих податків та зборів. За рахунок надходжень грошових коштів органи місцевого самоврядування забезпечують фінансування соціального та економічного розвитку місцевості. Усе зазначене обґрунтовує доцільність даного дослідження.

Дослідження питань у сфері місцевого оподаткування займалися науковці, серед яких вітчизняні вчені: М. Бадида, Д. Бекерська, А. Буряченко, Н. Воротіна, О. Василик, М. Гапонюк, В. Опарін та інші, а також зарубіжні дослідники: Б. Аллан, Ш. Бланкарт, Р. Мертоґ, Дж. Е. Стіґліц та ін. Незважаючи на значну кількість праць учених у цій сфері, залишаються недостатньо дослідженими окремі питання, зокрема питання, що пов'язані з використанням в Україні зарубіжного досвіду у сфері місцевого оподаткування.

Метою статті є дослідження особливостей системи місцевих податків та зборів в Україні та в інших країнах світу.

Як відомо, місцеві податки та збори – це податки та збори, що встановлені відповідно до переліку і в межах граничних розмірів ставок, визначених цим Кодексом, рішеннями сільських, селищних і міських рад у межах їх повноважень, і є обов'язковими до сплати на території відповідних територіальних громад [1].

Досвід розвинутих країн свідчить [2], що, незважаючи на тенденції до централізму, характерна особливість низових територіальних одиниць – не наявність достатньо розвинутої системи місцевого оподаткування з високим ступенем юридичної самостійності щодо введення місцевих податків і зборів, встановлення порядку їх нарахування та стягнення.

Відповідно до ст. 143 Конституції України, місцеві органи самоврядування здійснюють управління майном, що є у комунальній власності; затверджують бюджети відповідних адміністративно-територіальних одиниць і здійснюють контроль за їх виконанням; затверджують програми соціально-економічного та культурного розвитку і здійснюють контроль за їх виконанням; встановлюють місцеві податки та збори відповідно до закону; утворюють, реорганізують та ліквідують комунальні підприємства, організації, установи [3].

Отже, місцеві органи влади в багатьох країнах світу мають право самостійно встановлювати місцеві податки та збори. Це може проявлятися у різних, найприйнятніших для кожної країни умовах, відповідних державному устрою та розподілу повноважень між місцевим самоврядуванням та центральним урядом. Органи місцевої влади можуть мати необмежені права у місцевому оподаткуванні, виборі форм обкладання та розмірів податку. Самостійність місцевих властей обмежується з боку держави за допомогою [2]: по-перше, встановлення обов'язкових місцевих податків і зборів (наприклад, місцевий податок на нерухоме майно обов'язковий до запровадження місцевими органами самоврядування таких країн, як Франція, Італія, Іспанія, Туреччина, а також обов'язковими місцевими податками є податки на доходи фізичних осіб у Данії, Фінляндії, Норвегії, Швеції); по-друге, визначення ставок місцевих податків і зборів (наприклад, ставки місцевого податку на нерухомість визначаються центральними органами влади у Туреччині, Словаччині, на доходи фізичних осіб – у Болгарії та Латвії); по-третє, встановлення граничних ставок місцевих податків і зборів або надбавок до загальнодержавних податків, в межах яких місцеві органи влади самостійно визначають ставку оподаткування (наприклад, така практика застосовується щодо місцевих податків на нерухомість в Австрії, Данії, Іспанії та інших країнах, податку на доходи фізичних осіб – у Норвегії).

На початку ХХ століття за рахунок місцевих податків формувалися 61 % комунальних доходів у Швеції, 51 % у Данії, 46 % у Швейцарії, 43 % у Норвегії, 36 % у Франції, 34 % у Фінляндії, 31 % в Іспанії, 66 % у США, 35 % в Японії, 37 % у Великій Британії, 46 % у Німеччині [2].

Слід зазначити, що різні країни мають неоднакову кількість місцевих податків і зборів. Наприклад, у Великій Британії – один податок, який стягується з нерухомого майна (землі, будівель, крамниць, установ, заводів і фабрик, сільськогосподарських угідь та будівель на них), причому церкви оподаткуванню не підлягають. У США запроваджено такі місцеві податки, як податок з продажу, місцевий прибутковий податок, податки на прибуток корпорацій, на спадок, майновий податок [4].

В Україні система місцевих податків і зборів до 2011 р. мала цілу низку недоліків, серед яких: великі затрати місцевих бюджетів зі справляння місцевих податків і зборів, які ледве покриваються надходженнями цих платежів до бюджету; нерозвиненість податків, які відображають політику органів місцевого самоврядування; відсутність правових механізмів у органів місцевого самоврядування щодо запровадження на своїй території власних податків і зборів [5]. У свою чергу, це позначалося на фінансовій незалежності регіонів країни. До впровадження податкової реформи в Україні та прийняття Податкового кодексу місцеве оподаткування регламентувалося Законами України «Про систему оподаткування», Декретом Кабінету Міністрів України «Про місцеві податки і збори» та ін. З моменту введення в дію Податкового кодексу України ці нормативно-правові акти втратили чинність, а їх положення зазнали суттєвих змін. Кількість місцевих податків та зборів різко зменшилась – з чотирнадцяти залишилося лише п'ять (табл. 1) [1].

Таблиця 1

Порівняння переліків місцевих податків та зборів в Україні

Відповідно до Закону України «Про систему оподаткування»	Відповідно до Податкового кодексу України
податок з реклами	скасовано
комунальний податок	скасовано
збір за паркування автотранспорту	збір за місця для паркування автотранспорту
ринковий збір	скасовано
збір за видачу ордера на квартиру	скасовано
курортний збір	туристичний збір
збір за участь у перегонах на іподромі	скасовано
збір за вигреш у перегонах на іподромі	скасовано
збір з гравців на тоталізаторі на іподромі	скасовано
збір за право використання місцевої символіки	скасовано
збір за право проведення кіно- і телезйомок	скасовано
збір за проведення місцевого аукціону	скасовано
збір за розміщення об'єктів торгівлі	скасовано
збір із власників собак	скасовано
	збір за деякі види підприємницької діяльності
	єдиний податок
	податок на нерухомість, відмінний від землі

Податок на нерухоме майно є винятково місцевим податком у країнах Європейського Союзу (ЄС), хоча його граничні ставки визначаються на центральному рівні. Об'єктом оподаткування є земля та споруди. У Великобританії – це основний місцевий податок, який має найбільшу питому вагу у структурі надходжень, та який включає плату за землю. Питома вага цього податку у власних надходженнях місцевих бюджетів становить від 10 % у Данії, Фінляндії, Греції, Люксембурзі до 50 % у Бельгії, Латвії, Литві, Польщі, Словаччині, Словенії, Іспанії і майже 100 % у Великобританії, Естонії, Ірландії. Крім того, досвід країн Центральної і Східної Європи показує, що адміністрування податку можна значно полегшити, якщо встановлювати його ставку залежно від площі і місця розташування об'єкта оподаткування, а не від вартості. Що стосується можливості нарахування податку на нерухоме майно залежно від його вартості, слід відмітити, що на сьогоднішній день в Україні майже неможливо об'єктивно обрахувати його ставку, оскільки в країні немає єдиного реєстру нерухомості та чітких нормативів, за якими можна оцінювати стан і вартість тієї чи іншої будівлі. Робити ж розрахунки лише за даними бюро технічної інвентаризації нелогічно, оскільки вони застарілі й не відповідають реальній вартості нерухомості [6].

Таким чином, практика організації місцевого оподаткування в різних країнах дуже різноманітна. Дещо із цього досвіду, з урахуванням особливостей економіки, Україна має запозичити. Наприклад, необхідно удосконалити процес стягнення податку на нерухоме майно (об'єктивна оцінка стану і вартості тієї чи іншої будівлі). На сьогодні Державна фіскальна служба України впроваджує податкову реформу, що має стати фундаментом для майбутнього розвитку системи місцевого оподаткування в Україні.

Література: 1. 1. Податковий кодекс України від 02.12.2010р. № 2755-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 13–17. – Ст. 112. 2. Величко О. Іноземний досвід реформування податкової системи / О. Величко, І. Дмитренко // Економіст. – 2012. – № 7–9. – С. 120 – 123. 3. Конституція України. – К. : Інститут законодавства Верховної Ради України, 1996. – 142 с. 4. Бондарук Т. Місцеве оподаткування в контексті світового досвіду [Електронний ресурс] / Т. Бондарук. – Режим доступу : http://finconf.nusta.com.ua/docs/stattya/Bondaruk_TG.doc. 5. Бандида М. Роль місцевих податків і зборів у формуванні доходів бюджету / М. Бандида // Ринок цінних паперів України. – 2012. – № 11–12. – С. 35–43. 6. Податок на нерухоме майно – як додаткове джерело наповнення місцевих бюджетів / Доповідь О. Майстренко, начальника відділу зовнішньоекономічного законодавства Департаменту фінансового законодавства Міністерства юстиції України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minjust.gov.ua/19224>.

ПОДАТКОВЕ НАВАНТАЖЕННЯ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА СТАН ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

УДК [336.221:338.1] (477)

Старіков А. В.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Наведено аналіз податкового навантаження України, методи його розрахунку, а також розглянуто вплив податкового навантаження на економічне зростання.*

Ключові слова: *податкове навантаження, фіскальна політика, ВВП, податки.*

Аннотация. *Приведен анализ налоговой нагрузки в Украине и методы его расчета, а также рассмотрено влияние налоговой нагрузки на экономический рост.*

Ключевые слова: *налоговая нагрузка, фискальная политика, ВВП, налоги.*

Annotation. *Analysis of the tax burden in Ukraine and its calculation methods, and the influence of the tax burden on economic.*

Keywords: *tax burden, fiscal policy, GDP, taxes.*

У наш час умови розвитку господарювання характеризуються неабияким рівнем інтеграції, яка зумовлена високим ступенем відкритості економіки будь-якої країни. Необхідність ефективної податкової системи, яка має сприяти економічному розвитку країни, а також створення позитивного іміджу країни на світовій економічній арені обумовлюють актуальність даної теми.

Теоретичні основи сучасних наукових підходів до визначення та оцінки податкового навантаження в Україні, причини та наслідки його нерівномірного розподілу, тенденцій та шляхів модернізації знайшли відображення в роботах вітчизняних економістів: В. Вишневського, І. Майбурова, А. Соколовської, В. Федосова. Однак, дискусійність багатьох теоретичних положень та практична значимість результатів аналізу ефективності податкового навантаження вимагає подальшого вирішення цієї проблеми.

Ціллю статті є аналіз впливу податкового навантаження на економічне зростання.

Виконання суспільних задач держава вирішує за допомогою фіскальної політики [1]. Бюджетно-податкова політика країни є однією з найголовніших форм управління економікою, адже податки є основним джерелом доходів держави. Фіскальний вплив податкової системи на економіку країни оцінюється за допомогою показника податкового навантаження.

Під податковим навантаженням розуміють міру впливу податкових платежів на фінансове становище підприємства [2]. Воно характеризує вплив податків на фінансовий стан підприємства. Аналіз цього показника дає змогу оцінити стан податкової системи, а саме виявити сфери надлишкового податкового тиску та знайти оптимальний рівень навантаження, який зможе задовольнити потреби соціально-економічного розвитку.

Показник податкового навантаження на макrorівні відображає сукупний вплив податкових платежів на платників податків. На думку експертів, головним недоліком цього показника є те, що він не відображає інформації реальної величини навантаження податків на окремі групи платників або на окремі сектори економіки.

Як відомо, існує кілька методів оцінювання податкового навантаження. До них відносять: відношення податкових надходжень у бюджет до величини сукупних доходів приватного сектора; різниця між загальною сумою податкових надходжень і видатками й трансфертами з бюджету на утримання приватного сектора економіки; частка податкових бюджетних надходжень у ВВП.

Визначений рівень податкового навантаження України за 2005 – 2012 рр. наведено у табл. 1 [3].

Таблиця 1

Динаміка впливу податкового навантаження на ВВП України за 2005–2012 р.

Показники	Роки							
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ВВП у фактичних цінах, млрд грн	441,5	544,2	720,7	948,1	913,3	1 082,6	1 302,1	1 408,9
Податкові надходження до зведеного бюджету, млн грн.	98,1	125,7	161,3	227,2	208,1	234,4	334,7	360,6
Податкове навантаження, %	22,2	23,1	22,4	24,0	22,8	21,7	25,7	25,6
Податкове навантаження з ефектом перекладання, %	12,8	12,3	12,7	12,9	11,2	11,1	13,1	13,0

Отже, рівень податкового навантаження, в Україні постійно змінювався. Якщо проаналізувати тенденцію за 2009 – 2012 рр., то можна сказати, що відбувалось значне збільшення податкового навантаження в порівнянні з попередніми роками, а значні зміни відбулись за період 2010 – 2011 рр.

Динаміка формування податкового навантаження в Україні у період 2007 – 2012 рр. за рахунок різних видів податкових платежів наведена у табл. 2 [3].

Таблиця 2

Динаміка формування податкового навантаження у 2007–2012 рр.

Показники	Роки							
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Податок на додану вартість, %	7,66	9,26	8,24	9,71	9,26	7,97	9,99	9,85
Податок на прибуток підприємств, %	5,31	4,81	4,77	5,05	3,62	3,73	4,23	3,96
Податок з доходів фізичних осіб, %	3,92	4,19	4,83	4,84	4,87	4,71	4,63	4,83
Акцизний податок, %	1,80	1,58	1,47	1,35	2,37	2,62	2,61	2,73
Інші податкові платежі, %	3,52	3,27	3,07	3,01	2,66	2,63	4,24	4,23
Всього, %	22,2	23,1	22,4	24,0	22,8	21,7	25,7	25,6

Як видно з табл. 2, найбільший податковий тиск здійснює податок на додану вартість, хоча в порівнянні з іншими країнами цей показник не високий, потім – податок на доходи фізичних осіб та податок на прибуток підприємств.

Проте наведений показник не є досить повним, адже до податкових надходжень не враховувались внески у соціальні фонди, які з прийняттям Податкового кодексу були визначені як неподаткові платежі. Враховуючи сказане, рівень загального податкового навантаження в Україні, в середньому, буде становити близько 36 %. Порівнюючи його з іншими країнами, даний показник нашої держави є середнім, але для більшості сплата усіх податків і зборів є занадто обтяжливою, що і призводить до значної тінізації економіки країни. Надмірне податкове навантаження є негативним фактором податкової політики, яка не дає нормально функціонувати підприємствам, стримує ділову активність суб'єктів господарювання.

Україна віднесена до країн із найбільшою кількістю платежів, що справляються за рік – за підрахунками їх кількість у цілому становить 135. Європейська бізнес-асоціація заявляє, що українська влада чинить надмірний податковий тиск на бізнес: у 2011 році податкові навантаження збільшилися у частині ВВП до 25 %, і вони продовжують зростати далі.

Отже, надмірне і нерівномірне податкове навантаження в країні призводить до зниження економічної активності та тінізації економіки. Зниження податкового навантаження, навпаки, сприяє збільшенню реальних доходів населення, заощаджень домогосподарств, що в кінцевому рахунку є фактором розвитку виробництва та економіч-

ного зростання. Окрім того, скорочення податкового навантаження може забезпечити активізацію інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання і підвищення ділової активності, що, в свою чергу, може сприяти зростанню обсягів податкових надходжень до бюджетів. Зниження податкового навантаження можна здійснювати такими шляхами: зменшення податкових ставок та збільшення податкових пільг; зменшення видатків бюджету та державних соціальних фондів; створення сприятливого інвестиційного клімату, що призведе в кінцевому рахунку до зростання ВВП країни.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Кліменко О. М.

Література: 1. Сідельникова Л. П. Податкова система : навч. посіб. / Л. П. Сідельникова, Н. М. Костіна. – К. : Ліра-К, 2013. – 579 с. – 2 – ге видання, перероб. і доп. 2. Новосельська Л. І. Методи оцінювання рівня податкового навантаження на підприємства / Л. І. Новосельська // Науковий вісник НЛТУ України. – 2013. – Вип. 23.10. – С. 239 – 244. 3. Марець О. Р. Теоретичні та методологічні підходи до статистичного вивчення податкового навантаження на економіку України / О. Р. Марець // Науковий вісник НЛТУ України. – 2013. – Вип. 23.13. – С. 286 – 293.

ОСОБЛИВОСТІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВЕДЕННЯ КАСОВИХ ОПЕРАЦІЙ В БАНКАХ УКРАЇНИ

УДК 336.71:346.6

Степаненко А. В.

Студент 3 курсу

факультету обліку і аудиту ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Розглянуто основні нормативно-правові документи, які використовуються для ведення розрахунково-касових операцій банку з клієнтами. Здійснено аналіз та узагальнення інформації про нормативно-правову базу, на яку спираються банки України при веденні касових операцій з клієнтами.

Ключові слова: банк, касові операції, готівка, нормативно-правова база, документи.

Аннотация. Рассмотрены основные нормативно-правовые документы, которые используются для ведения расчетно-кассовых операций банка с клиентами. Осуществлен анализ и обобщение информации о нормативно-правовой базе, на которую опираются банки Украины при проведении кассовых операций с клиентами.

Ключевые слова: банк, кассовые операции, наличность, нормативно-правовая база, документы.

Annotation. The article describes documents that are used for conducting cash settlement operations of the bank with clients. It was done the analysis and compile information of the regulatory framework, which supports Ukrainian banks in conducting cash transactions with clients.

Keywords: bank, cash transactions, Cash, regulatory framework, documents.

Актуальність питання щодо ведення розрахунково-касових операцій полягає у тому, що у будь-якому сучасному банку організація обліку обслуговування таких операцій клієнтів є однією з найвагоміших складових його діяльності. Це, насамперед, система методів та заходів, яка забезпечує оптимальне функціонування бухгалтерського обліку операцій та його подальший розвиток задля своєчасного, повного та достовірного відображення даних операцій відповідно до їх економічної суті. Дослідженням питань методики й організації обліку в комерційних банках займаються такі провідні вітчизняні науковці, як: Васюренко О. В., Герасимович А. М., Кіндрацька Л. М., Коренева О. Г., Лобозинська С. М., Мерещаків А. А., Плісак Т. О., Сердюк Л. В. та інші.

Мета дослідження – аналіз нормативно-правової бази для ведення касових операцій банку. Об'єктом дослідження є банк, який займається обслуговуванням касових операцій з клієнтами, а предметом – нормативно-правова база, що забезпечує ведення таких операцій.

Нормативно-правове регулювання розрахунково-касового обслуговування, як і система банківського права, складається з кількох рівнів. На першому рівні, звичайно, – норми Конституції, на другому – закони, на третьому – підзаконні нормативно-правові акти: постанови, інструкції, положення, розпорядження, накази та ін.

Важливу роль в організації розрахунково-касового обслуговування відіграють норми Конституції України. У ст. 92 Основного Закону передбачено, що засади створення і функціонування грошового ринку, статус національної валюти, а також статус іноземних валют на території нашої незалежної держави встановлюються виключно законами України. А в ст. 100 Конституції України визначено, що основні засади грошово-кредитної політики та здійснення контролю за її проведенням покладено на Раду Національного банку України (НБУ). До того ж, як тлумачиться Конституцією, офіційною одиницею нашої держави є гривня, а основною функцією Національного банку України є забезпечення її стабільності [1].

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» визначає загальні правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні [2]. Однак, якщо правила обліку операцій для підприємств визначені П(С)БО та затверджені Міністерством фінансів України, то для банків вони передбачені чинними нормативними документами Національного банку України. Відмінності стосуються тільки конкретних особливостей ведення банківських операцій [3].

Редакція Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні, затверджена постановою Правління Нацбанку України від 15.12.2004 р. № 637 (zareєстрованою в Міністерстві України 13-01.2005 р. за № 40/10320, за текстом – Положення № 637), прийнята Нацбанком відповідно до ст. 33 Закону України від 20.05.99 р. № 679-ХІУ «Про Національний банк України» (зі змінами та доповненнями). З набранням чинності цим Положенням скасувалося: Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні, затверджене постановою Правління Нацбанку України від 19.02.2001 р. № 72 та Інструкція про організацію роботи з готівкового обігу установами банків України, затверджена постановою Правління Нацбанку України від 19.02.2001 р. № 69.

Положення № 637 прийнято з метою вдосконалення порядку проведення суб'єктами господарювання операцій з готівкою та створення необхідних умов для: здійснення такими суб'єктами в межах чинного законодавства готівкових розрахунків; стимулювання розширення сфери безготівкових платежів: уникнення дублювання ряду близьких за змістом позицій, визначених у Положенні № 72 та Інструкції № 69.

Зміни щодо порядку ведення касових операцій у національній валюті в Україні в межах законодавства (зокрема, Цивільного кодексу України від 16.01.2003 р. № 435-ІУ (зі змінами та доповненнями) та Господарського кодексу України від 16.01.2003 р. № 436-ІУ):

- розширюють права суб'єктів господарювання;
- зменшують зарегламентованість функціонування таких суб'єктів;
- посилюють відповідальність у роботі [4].

Порядок і вимоги щодо здійснення банками, їх філіями та відділеннями касових операцій у національній та іноземній валютах, правові засади взаємовідносин банків з територіальними управліннями Національного банку, іншими банками та клієнтами з цих питань визначені в Інструкції «Про касові операції в банках України», затвердженій Постановою Правління Національного банку України № 337 від 14.08.2011 р. (далі Інструкція).

Згідно з Інструкцією касове обслуговування – це надання послуг з приймання, видачі та обміну готівки. Касові операції проводяться банками лише після одержання ліцензії Національного банку. До касових операцій, які регламентуються Інструкцією, належать:

- приймання готівки національної та іноземної валюти від клієнтів для зарахування на власні рахунки та рахунки інших юридичних і фізичних осіб або на відповідний рахунок банку;
- видача готівки національної та іноземної валюти клієнтам з їх рахунків за видатковими касовими документами через касу банку або із застосуванням платіжних карток з їх рахунків чи відповідного рахунку банку через його касу або банкомат;
- приймання від фізичних та юридичних осіб готівки національної та іноземної валюти для переказу і виплати отримувачу суми переказу в готівковій формі;
- вилучення з обігу сумнівних банкнот (монет) та надсилання їх на дослідження;
- обмін клієнтам непридатних до обігу банкнот (монет) національної валюти на придатні.

Вимоги Інструкції щодо оформлення касових документів та оброблення, формування і пакування банкнот (монет), а також порядку здійснення операцій з готівкою між територіальними управліннями та банками поширюються на територіальні управління та Центральне сховище Національного банку. Банк самостійно визначає перелік касових операцій та інших послуг, які пропонуються клієнтам, якщо інше не регламентується законодавчими актами.

Банки на підставі Інструкції та з урахуванням переліку операцій, що проводяться, мають розробити і затвердити внутрішні положення (інструкції) про організацію роботи щодо здійснення касових операцій, у яких слід визначити порядок:

- роботи операційної каси в операційний та в післяопераційний час;
- переміщення та передавання готівки і цінностей під відповідальність працівників банку, здійснення працівниками банку касових операцій з приймання та видачі готівки, у тому числі із застосуванням платіжних карток через касу банку або банкомат;
- роботи з банкоматами, контролю за касовими операціями;
- підкріплення готівкою філій (відділень) та приймання від них готівки;
- зведення операційної каси;
- надання в оренду та зберігання цінностей клієнтів банку в індивідуальних сейфах, приймання від клієнтів цінностей на зберігання; організації роботи відповідальних осіб у сховищі цінностей, їх кількість та посадки;
- приймання, видачі та зберігання готівки операційної каси та інших цінностей;
- відкривання і закривання сховищ цінностей;
- роботи депозитної системи, здавання під охорону та прийняття з-під охорони сховищ цінностей і депозитних систем, а також зберігання ключів (дублікатів ключів) до них та ревізії цінностей тощо.

Отже, розрахунково-касове обслуговування є однією зі сфер, у якій банк надає свої послуги з найдавніших часів, та однією з базових його операцій. Ці операції посідають особливе місце в банківській діяльності та економічній системі в цілому через те, що забезпечують успішне та ефективне функціонування економіки та перебіг економічних процесів як на мікро-, так і на макrorівнях. Тому нормативно-правова база відіграє важливу роль у регулюванні діяльності банку у цій сфері.

Науковий керівник – викладач Литвиненко А. О.

Література: 1. Конституція України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141) 2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.99 г. № 996-XIV (Редакція станом на 01.01.2014). 3. Коренева О. Г. Облік і аудит в банках : навч. посіб. / О. Г. Коренева, Н. Г. Слав'янська, Н. Г. Євченко, О. В. Карпенко; За ред. О. Г. Кореневої, Н. Г. Слав'янської. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2007. – 493 с. 4. Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні (затверджено Постановою Правління Національного банку України 15.12.2004 № 637, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 13 січня 2005 р. за № 40/10320). 5. Інструкція про ведення касових операцій банками в Україні (затверджена Постановою Правління Національного банку України 01.06.2011 № 174, зареєстрована в Міністерстві юстиції України 25 червня 2011 р. за № 790/19528).

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ НА СВІТОВОМУ РИНКУ

УДК [339.5:338.1] (447) : 005.332.4

Столяренко В. В.

Студент 2 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Проаналізовано сучасний стан економіки України та її конкурентоспроможність на світовому ринку за допомогою загальновідомих глобальних економічних індексів. Проаналізовані основні світові економічні рейтинги та визначені напрями підвищення конкурентоспроможності національної економіки України на світовому ринку.

Ключові слова: конкурентоспроможність, глобалізація, міжнародні рейтинги, індекс.

Анотація. Проанализировано современное состояние экономики Украины и ее конкурентоспособность на мировом рынке с помощью общеизвестных глобальных экономических индексов. Проанализированы основные мировые экономические рейтинги и определены направления повышения конкурентоспособности национальной экономики Украины на мировом рынке.

Ключевые слова: конкурентоспособность, глобализация, международные рейтинги, индекс.

Annotation. In this article analyzes the modern condition of Ukraine's economy and its competitiveness on the world market with the help off well-known global economic indices. Analyzed the main world economic rankings and directions of increase of competitiveness of the national economy of Ukraine in the world market.

Keywords: competitiveness, globalization, international ratings, index.

В умовах глобалізації вагомого значення набуває посилення конкурентоспроможності країни на світовому ринку. Для ефективної інтеграції національної економіки у світову необхідно досягнути високого рівня конкурентоспроможності самої країни і окремих її суб'єктів господарювання. Підвищення конкурентоспроможності економіки та перехід на інноваційний шлях розвитку є ключовим завданням державної політики будь-якої країни світу.

Дослідження проблеми підвищення світового рейтингу України вважається досить актуальним, адже для розробки стратегії економічного розвитку країни в глобальній конкуренції необхідно розуміти зміст та значення такої фундаментальної економічної категорії, як конкурентоспроможність країни.

Метою статті є дослідження конкурентоспроможності України на основі порівняння загальноприйнятих індексних показників з показниками інших країн та визначення місця України в світовій економіці.

Питанням конкурентоспроможності країни займалися відомі вчені, як: П. Крутман, С. Ліндер, М. Портер, Л. Саммерс, Дж. Харт, Е. Хекшер та інші. Вітчизняні науковці досить активно вивчають міжнародні рейтинги. Наприклад, в дослідженнях Б. Данилишина і О. Веклич розглядаються індекси корупції та проаналізовано стан корупції в Україні [1], О. Іващук досліджував рівень відкритості економіки, аналізуючи основні індекси, що відображають ступінь відкритості національних економік в цілому та, зокрема, української економіки [2].

Питаннями конкурентоспроможності України також займалися такі вчені, як Я. Базилюк, О. Білорус, Б. Буркинський та інші.

Для вимірювання глобальної конкурентоспроможності України використовуємо загальновідомі глобальні економічні індекси, зокрема: індекс глобальної конкурентоспроможності, індекс економічної свободи та індекс легкості ведення бізнесу.

Індекс глобальної конкурентоспроможності визначається з 2004 року Всесвітнім економічним форумом – незалежною і неприбутковою міжнародною організацією, створеною в 1971р. в Женеві для поліпшення стану світової економіки. Глобальна конкурентоспроможність оцінюється за такими параметрами: інфраструктура, ефективність ринку товарів і послуг, макроекономічна стабільність, якість інституцій, здоров'я і початкова освіта, вища освіта і професійна підготовка, ефективність ринку праці, розвиненість фінансового ринку, технологічний рівень, конкурентоспроможність компаній, розмір ринку та інноваційний потенціал [3].

Всесвітній економічний форум визначає національну конкурентоспроможність як здатність країни та її інститутів забезпечувати стабільні темпи економічного зростання, які б відзначалися певною стійкістю в середньостроковій перспективі. Також, важливо відмітити, що індекс глобальної конкурентоспроможності є таким показником, в якому невідповідність навіть одного з елементів призводить до погіршення комплексного значення в цілому. У табл. 1 наведено аналіз даних індекса глобальної конкурентоспроможності за 2012 – 2013 роки [3].

Таблиця 1

Рейтинг країн за індексом глобальної конкурентоспроможності за 2012–2013 роки [3]

Рейтинг	Країна	Бали	Зміни щодо минулого року
1	Швейцарія	5,72	0
2	Сінгапур	5,67	0
3	Фінляндія	5,55	1
29	Китай	4,83	-3
67	Росія	4,2	-1
73	Україна	4,14	9
144	Бурунді	2,78	-4

Лідерами за даним показником є Швейцарія, Сінгапур та Фінляндія (за останній рік піднялася на одну сходинку).

В останні роки спостерігається тенденція до зростання позицій України у рейтингу. Так, за 2012 – 2013 роки відбувся підйом її рейтингу з 89 місця на 73 (усього в рейтинг входить 144 країни).

Причинами такого підйому, перш за все, є скорочення бюджетного дефіциту, зменшення інфляції, значний обсяг ринку (38 місце в рейтингу за даним показником), ґрунтовність та доступність вищої освіти (47 місце в рейтингу за даним показником), інноваційний потенціал нашої країни.

Індекс економічної свободи встановлюється американським дослідницьким центром «Фонд спадщини» з 1995 року. Експерти Фонду визначають економічну свободу як відсутність урядового втручання або перешкод виробництву, розподілу і споживанню товарів і послуг, за винятком необхідного громадянам захисту і підтримки свободи як такої.

Індекс економічної свободи базується на десяти окремих індексах, які оцінюються за шкалою від 0 до 100, причому, показник 100 відповідає максимальній свободі. Ступінь свободи економіки розраховується за середнім арифметичним десяти різних показників, до яких входять свобода бізнесу, торгівлі, фінансового сектору, інвестицій, праці, монетарної і фіскальної свободи, гарантії прав власності, розмір бюрократичного апарату і ступеня захисту від корупції.

Також слід зазначити, що усі країни за цим індексом діляться на такі групи: вільні (з показником 80 – 100 балів), переважно вільні (70 – 79,9), помірно вільні (60 – 69,9), переважно невільні (50 – 59,9), деспотичні (0 – 49,9) [4].

Лідерами за індексом економічної свободи є Гонконг, Сінгапур та Австралія, а останнє місце в рейтингу займає Північна Корея.

За даним показником у 2014 році Україна посіла 155 місце із 178 країн і опинилася у зоні так званих деспотичних країн (табл. 2). Україна вже котрий рік стабільно відноситься до категорії деспотичних держав, в якій не відбуваються ключові перетворення. Але слід зазначити, що за останній час наша країна значно піднялася в даному рейтингу (лише за 2013 рік на 6 позицій), тож в майбутньому можна спрогнозувати, що Україна ввійде до «зони» переважно невільних країн.

Таблиця 2

Рейтинг країн за індексом економічної свободи за 2014 рік [4]

Рейтинг	Країна	Бали	Зміни щодо минулого року (в балах)
1	Гонконг	90,1	0,8
2	Сінгапур	89,4	1,4
3	Австралія	82	-1,6
50	Польща	67	1
70	Франція	63,5	-0,7
86	Італія	60,9	0,3
140	Росія	51,9	0,8
155	Україна	49,3	3
178	Північна Корея	1	-0,5

Індекс легкості ведення бізнесу – індикатор, що визначається Світовим банком на основі вивчення законів і положень, які впливають на процес ведення бізнесу в 185 країнах, із залученням фахівців у галузі юриспруденції, права, економіки, а також урядових чиновників. Індекс легкості ведення бізнесу базується лише на вивченні законів, постанов та правил, що стосуються ведення підприємницької діяльності.

Індекс не враховує загальні умови, такі як інфраструктура, інфляція та злочинність. Загальний індекс базується на дев'яти внутрішніх індикаторах, результати по кожному з них для України наведені в табл. 3.

Лідерами за даним показником є Сінгапур, Гонконг, Нова Зеландія, США та Данія. В останньому рейтингу Україна займає 112 місце з 185 країн, Росія на 92 місці, Молдова на 78, Польща на 45. За 2013 рік Україна суттєво покращила власні позиції, піднявшись з 137 місця на 112 [5].

Отже, Україна стабільно робить все задля зниження підприємницької активності та відлякування інвесторів. Слід зазначити, що за 2013 рік Україна значно покращила свої позиції за певними складовими. Але цей прогрес нівелюється складністю сплати податків, відсутністю захисту прав інвесторів та відсутністю можливості легко та оперативно закрити підприємство.

Рейтинг України за складовими індексу легкості ведення бізнесу за 2013 рік [5]

Показник	Місце в рейтингу	Динаміка
Індекс легкості ведення бізнесу	112	25
складові:		
за легкістю початку бізнесу	47	3
за роботою з дозволами на будівництво	41	23
електрифікація будівлі	172	6
реєстрація майна	97	32
отримання кредиту	13	10
захист прав інвесторів	128	-9
сплата податків	164	-1
міжнародна торгівля	148	-3
забезпечення контрактів	45	-3
закриття підприємства	162	-5

Проаналізувавши конкурентоспроможність національної економіки, можна зробити висновок, що на сучасному етапі рівень конкурентоспроможності України є досить низьким. На даний момент в нашій державі існує чимало проблем, які перешкоджають інтенсивному розвитку економіки. Виходячи з вищевказаного аналізу, можна визначити основні напрямки щодо підвищення конкурентоспроможності національної економіки України: підвищення ефективності державного управління та покращення умов для ведення бізнесу, захист прав інвесторів, жорстка боротьба з корупцією, досягнення макроекономічної стабільності та розвиток інфраструктури в країні [6].

Таким чином, при правильному використанні ключових показників, за якими Україна відверто пасе задніх у світовій економіці, можна значно поліпшити позиції у основних світових рейтингах та, відповідно, підвищити конкурентоспроможність нашої держави на світовому ринку.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Крюкова О. М.

Література: 1. Данилишин Б. Украина в международных рейтингах устойчивого развития / Б. Данилишин, О. Веклич // Экономика Украины. – 2008. – № 7. – С. 13 – 23. 2. Івашук О. І. Позиціонування країн у світових рейтингах за основними ознаками рівня відкритості економіки / О. І. Івашук // Вісник Хмельницького університету. – 2009. – № 1. – С. 69 – 75. 3. The Global Competitiveness Report 2012 – 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www3.weforum.org/docs/CSI/2012-13/GCR_Rankings_2012-13.pdf. 4. Index of Economic Freedom – 2013 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.heritage.org/index/ranking>. 5. Ease of Doing Business Index 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.doingbusiness.org/rankings>. 6. Купринюк С. Оцінка конкурентоспроможності економіки України / С. Купринюк // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 1. – С. 108 – 110.

АНАЛИЗ ИНФЛЯЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ В УКРАИНЕ

УДК 336.748.12(477)

Столярова А. А.

Студент 2 курса
факультета международных экономических отношений ХНЭУ им. С. Кузнеця

Аннотация. Проанализированы инфляционные процессы в Украине за период 2000 – 2013 гг., а также были рассмотрены причины, которые привели к росту инфляции. Определены приоритетные направления регулирования инфляционных процессов.

Ключевые слова: инфляция, инфляционные процессы, уровень инфляции.

Анотація. Проаналізовано інфляційні процеси в Україні за період 2000 – 2013 рр., а також було розглянуто причини, які призвели до зростання інфляції. Визначено пріоритетні напрями регулювання інфляційних процесів.

Ключові слова: інфляція, інфляційні процеси, рівень інфляції.

Annotation. The inflation processes in Ukraine in 2000 – 2013 were analyzed in the article, as well as their impact on the economy was examined. priority areas for inflation control were identified.

Keywords: Inflation, inflation process, inflation rate.

Проблема інфляції в Україні достатньо актуальна і потребує негайного рішення, так як інфляція обесцєнює результати праці, а також знижує рівень довгосрочних інвестицій і реальні доходи населення, що негативно сказується на розвитку економіки країни. Якщо раніше інфляція носила локальний і періодичний характер, то в сучасних умовах – всеохоплюючий і постійний, при цьому вона присутня, як і в короткочасному, так і в довгочасному періодах [1].

Ціль даної статті – аналіз інфляційних процесів в Україні і причин, які впливають на їх динаміку, а також розробка основних рекомендацій по зменшенню рівня інфляції.

Проблеми інфляції активно досліджуються в роботах наступних економістів: Красавиною Л. Н., Мирошник Т. А., Поплавського М. В., Черевик Н. В. і багатьох інших.

Для аналізу інфляції в Україні розглянемо динаміку рівня інфляції, яка представлена на рис. 1.

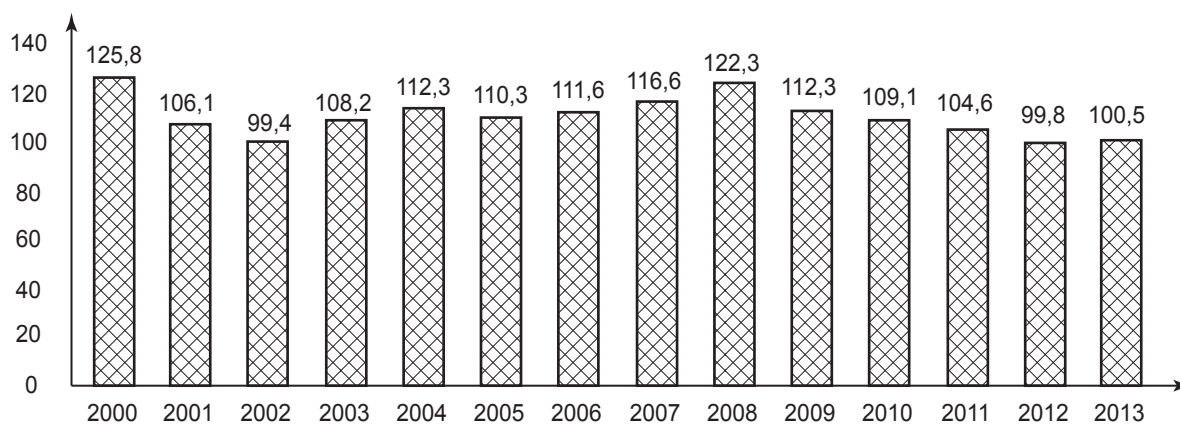

Рис. 1. Рівень інфляції в Україні за період 2000 – 2013 гг. [2]

Як видно з рисунка, рівень інфляції в кожному році різний. Найвищий рівень інфляції був в 2008 г. і становив 122,3 %, що характерно для тих кризових процесів, які відбувалися в світовій економіці, але вже в 2009 г. почали спостерігатися позитивні тенденції. В 2002 і 2012 г. в Україні була зафіксована дефляція, яка становила 0,6 % і 0,2 % відповідно. На лютий 2014 г. рівень інфляції становить 100,6 % [2].

Єдиного висновку серед учених по відношенню допустимого рівня інфляції немає. Так, Дж. Кейнс вважав інфляцію оптимальною в межах 3 %, А. Гоша і С. Філіпс – 2,5 %, М. Сарела – 8 %. По гіпотезі Р. Сахаї і К. Вега стійкому розвитку сприяє нульова інфляція [3, с. 34].

Англійський економіст Дж. Кейнс впевнений, що передумовою інфляції є спосіб з боку працюючих. Для її усунення слід обмежити зростання зарплати і здійснювати стимулювання приватних і державних інвестицій [4].

В кожній країні існують інфляційні процеси, це невід’ємна частина економіки будь-якої держави. Існує багато факторів, що впливають на динаміку інфляційних процесів. По висновку автора, основними для України є наступні:

1. В Україні існують інфляційні очікування з боку підприємців і населення. Підприємці побоюються різкого підвищення цін з боку постачальників, тому вони заздалегідь збільшують ціну на товари, а в свою чергу населення намагається накопити товари через можливе їх сильне подорожжя. Це негативно впливає на рівень інфляції.

2. За багато років незалежності України в країні спостерігається дефіцит державного бюджету. По стану на 2010 г. сальдо становило – 64 265,5 млн грн, а в 2013 г. сальдо становило – 64 707,6 млн грн [2]. Якщо в багатьох державах дефіцит бюджету – це періодичне явище, то в нашій країні це постійна ситуація. Часто негативне сальдо погашається емісією грошей, яка впливає на підвищення рівня інфляції.

На большинство населения инфляция оказывает негативное влияние, но есть определенные категории людей, которые могут выиграть от инфляции.

Наибольшее негативное влияние инфляция оказывает на людей с фиксированными доходами (например, пенсионеров, госслужащих и т. п.). В условиях инфляции номинальные доходы участников производства, как правило, растут, а вот получатели трансфертных начислений теряют часть своего дохода, так как номинальные ставки пенсий и других социальных начислений часто не индексируются, либо это происходит с опозданием и не компенсирует увеличение цен.

Люди, которые живут на нефиксированные доходы, могут выиграть от инфляции. Номинальные доходы таких групп населения могут обогнать уровень цен или стоимость жизни, вследствие чего их реальные доходы увеличатся.

Инфляция является неотъемлемой частью экономики любого государства, в то же время оказывает негативное воздействие на все экономические процессы, поэтому антиинфляционная политика должна проводиться в каждой стране.

Проанализировав инфляционные процессы, протекающие в Украине, можно выделить следующие рекомендации по уменьшению уровня инфляции:

- стабилизация и стимулирование производства;
- усовершенствование налоговой системы. В 2011 г. были предприняты меры по ее упрощению, но она все же нуждается в некоторых изменениях. А именно, на данный момент в состав налоговой системы Украины входят 17 общегосударственных и 5 местных налогов и сборов, что слишком много. Поэтому в рейтинге экономик «Doing Business» за 2014 г. она занимает 164 место из 189 стран;
- проведение мер по снижению дефицита государственного бюджета;
- укрепление национальной валюты.

Таким образом, инфляция оказывает непосредственно негативное влияние на развитие экономики любой страны. Но уровень инфляции можно снизить с помощью антиинфляционной политики со стороны государства.

Научный руководитель – канд. экон. наук, доцент Крюкова О. М.

Литература: 1. Сущность современной инфляции [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://economic-info.biz/dengi/suschnost-sovremennoy-inflyatsii-33149.html>. 2. Сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>. 3. Милль Дж. С. Основы политической экономии с некоторыми приложениями к социальной философии / Дж. С. Милль; перевод с англ. В. Б. Боброва: [под. ред. И. В. Филатова. – М. : Эксмо, 2007. – 1 038 с. 4. Ларина Л. С. Деньги, кредит, банки / Л. С. Ларина, С. В. Сергеев, С. П. Иванова. – СПб. : Питер, 2007. – 726 с.

ОСОБЕННОСТИ УЧЕТА ВАЛЮТНЫХ ОПЕРАЦИЙ В БАНКАХ

УДК 657.44

Терехина Д. И.

Студент 3 курса
факультета учета и аудита ХНЭУ им. С. Кузнеця

Аннотация. Рассмотрены особенности валютных операций в коммерческих банках, раскрыты понятия валютных операций, изучены мультивалютные счета, приведены примеры хозяйственных операций коммерческих банков по учету валютных операций, проанализированы методы отображения в финансовой отчетности операций в иностранной валюте.

Ключевые слова: валютные операции, валютный курс, валютный рынок, мультивалютные счета, хозяйственные операции.

Анотація. Розглянуто особливості валютних операцій в комерційних банках, розкриті поняття валютних операцій, вивчені мультивалютні рахунки, наведені приклади господарських операцій комерційних банків з обліку валютних операцій, проаналізовано методи відображення у фінансовій звітності операцій в іноземній валюті.

Ключові слова: валютні операції, валютний курс, валютний ринок, мультивалютні рахунки, господарчі операції.

Annotation. This article discusses about foreign exchange transactions in commercial banks, the notions of currency transactions, studied multi-currency, examples of business operations of commercial banks accounting currency transactions, analyzed imaging techniques in the financial statements of foreign currency transactions..

Keywords: foreign exchange, exchange rate, foreign exchange market, multi-currency, economic operations.

В настоящее время, в международных экономических отношениях Украины, одним из важных вопросов являются экспортно-импортные отношения. Как известно, основной составляющей таких отношений являются валютные операции. На данный момент существует потребность в изучении валютных операций, влияния их на деятельность банков. Актуальной проблемой являются отражение валютных операций в хозяйственных операциях банков и мультивалютность плана счетов.

Данный вопрос изучали многие ученые и исследователи, такие, как: Васюренко О. В., Дзюблюк О. В., Литвин Н. Б., Пушкар М. С., Рысина В. А. и другие [1]. Но данный вопрос требует дальнейшего анализа.

Целью исследования является изучение валютных процедур в коммерческих банках Украины, а так же требований к их проведению.

Исходя из поставленных целей, основной задачей является рассмотрение и изучение сущности валютных операций.

Объект исследования – учетные процессы валютных операций коммерческих банках.

Предметом исследования являются валютные операции.

Целью коммерческих банков, как и предприятий, является получение прибыли. Валютные операции позволяют получить банкам доход. Так же коммерческие банки являются агентами валютного контроля, что обязывает их соблюдать и следить за правильностью выполнения валютных операций.

Нормативной базой банка являются Декрет Кабинета Министров Украины «О системе валютного регулирования и валютного контроля» № 15-93 от 19/02/93 г. [2] и Положение (стандарт) бухгалтерского учета 21 «Влияние изменений валютных курсов», которые дают определения следующим понятиям [3]:

Валютный курс – установленный Национальным банком Украины курс денежной единицы Украины к денежной единице другой страны.

Иностранная валюта – валюта, отличающаяся от валюты отчетности.

Курсовая разница – разница между оценками одинакового количества единиц иностранной валюты при разных валютных курсах.

Операция в иностранной валюте – хозяйственная операция, стоимость которой определена в иностранной валюте или которая требует расчетов в иностранной валюте.

С целью более глубокого изучения учета валютных операций дадим определения следующим понятиям:

Валюта – это денежные знаки в виде банкнот, казначейских билетов, монет и др., находящиеся в обращении и являющиеся законным платежным средством на территории Украины, а также изъяты из обращения или изымаемые из него, но подлежащие обмену на денежные знаки, находящиеся в обращении, средства на счетах, вклады в банковских и других кредитно-финансовых учреждениях на территории Украины [4].

Валютный рынок – это совокупность валютообменных и депозитно-кредитных операций в иностранной валюте, которые проводятся участниками валютного рынка по определенному рыночному курсу или за рыночной процентной ставкой [4].

Валютные операции – это хозяйственные операции, стоимость которых определяется в иностранной валюте, или те, которые нуждаются в расчете в иностранной валюте [4].

Основными участниками валютного рынка являются коммерческие банки, внешнеторговые организации, международные организационные компании, валютные биржи.

Для проведение валютных операций, законодательством Украины предусмотрено получение банками лицензий. Банки, которые получили данные лицензии, являются уполномоченными [5].

Так как до сих пор не существует универсальной схемы учета валютных операций, то каждая страна использует в своих национальных системах бухгалтерского учета разные методы отображения в финансовой отчетности операций в иностранной валюте.

Самыми распространенными являются метод оборотно-необоротной оценки, монетарно-немонетарный метод, метод учета по курсу на дату закрытия и темпоральный.

В Украине используется монетарно-немонетарный метод, который заключается в распределении статей баланса на монетарные и немонетарные по денежному признаку.

План бухгалтерского учета в банках дает возможность в полном раскрытии операций в иностранной валюте. Это касается и мультивалютности плана, которая заключается в отображении операций в иностранных валюте и в гривне на одном счете. Мультивалютность счетов не вредит полноте отображения операций за счет дополнительной базы валютных параметров.

Связь между операциями в иностранной валюте и национальных валютах обеспечивается за счет использования технических счетов [5]:

3800 АП «Позиция банка касательно иностранной валюты и банковских металлов»;

3801 АП «Эквивалент позиции банка касательно иностранной валюты и банковских металлов».

Счета 3800 и 3801 являются техническими счетами, то есть они являются счетами, которые не несут экономической нагрузки, но используются для технического проведения операции.

На счете 6204 АП «Результат от торговли иностранной валютой и банковскими металлами» отображается разница между остатками сумм счетов 3800 и 3801. Так же на него зачисляется и курсовая разница от переоценки денежных средств.

Во время валютных операций может возникать разница между датой расчета и датой валютирования, в таких случаях используют следующие счета:

2800 А «Дебиторская задолженность по операциям купли-продажи иностранной валюты, банковских и драгоценных металлов клиента»;

2900 П «Кредиторская задолженность по операциям купли-продажи иностранной валюты, банковских и драгоценных металлов клиента»;

3540 А «Дебиторская задолженность по приобретению и продаже иностранной валюты и банковских металлов за счет банка»;

3640 П «Кредиторская задолженность по приобретению и продаже иностранной валюты и банковских металлов за счет банка».

Примеры основных бухгалтерских проводок учета операций купли иностранной валюты и банковских металлов за национальную валюту у клиента банка приведены ниже.

Отображение суммы денежных средств в гривне, которые выплачивают клиенту-продавцу в иностранной валюте:

Д-т счетов 3540 и 3801;

К-т счетов 2600, 2620, 2650.

Учет суммы иностранной валюты, которая куплена или получена от клиентов:

Д-т счетов 2600, 2620, 2650;

К-т счетов 3640 и 3800.

Закрытие кредиторской и дебиторской задолженностей:

Д-т счетов 3640 и 3800;

К-т счетов 3540 и 3801.

Отражение суммы разницы между стоимостью купленной иностранной валюты и банковских металлов по официальному курсу гривны и стоимостью по курсу покупки:

в случае положительной разницы между гривневым эквивалентом купленной иностранной валюты по официальному курсу гривны и ее стоимостью по курсу покупки:

Д-т счета 3801;

К-т счета 6204;

в случае отрицательной разницы между гривневым эквивалентом купленной иностранной валюты по официальному курсу гривны и ее стоимостью по курсу покупки:

Д-т счета 6204;

К-т счета 3801.

Проведя исследования, можно сделать выводы, что данный вопрос нуждается в дальнейшем изучении. Валютные операции являются одним из способов получения банками дохода, а следовательно, они являются важной

частью деятельности коммерческих банков. Именно поэтому правильное отображение в бухгалтерском учете валютных операций необходимо для деятельности банков.

Научный руководитель – канд. экон. наук, доцент Глебова Н. В..

Литература: 1. Васюренко О. В. Банковские операции [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://uchebnikonline.ru/bankovskoe-delo/bankivski-operacii-vasurenko/bankivski_operatsiyi__vasyurenko_o.htm. 2. Декрет Кабинета Министров Украины «О системе валютного регулирования и валютного контроля» № 15 – 93 от 19/02/93 г. 3. Положение (стандарт) бухгалтерского учета 21 «Влияние изменений валютных курсов» 4. Бухгалтерский словарь [Электронный ресурс] – Режим доступа : <http://www.bibliotekar.ru/kodex-11-3/12.htm>. 5. Облік у банках : навч. посіб. / Н. В. Глебова, Л. М. Стиренко. – Х. : ВД «ХНЕУ», 2009. – 308 с.

ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

УДК 658.589.336

Теслюк В. В.

Студент 1 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Проаналізовано фінансування інноваційної діяльності, а також її існуючі джерела фінансування. Виявлено проблеми, пов'язані з фінансуванням інноваційної діяльності та рекомендації щодо покращення стану.

Ключові слова: інновації, інноваційна модель, механізм управління інноваційною діяльністю, фінансування інновацій.

Аннотация. Проанализировано финансирование инновационной деятельности, а так же ее существующие источники финансирования. Выявлены проблемы, связанные с финансированием инновационной деятельности и рекомендации по улучшению состояния.

Ключевые слова: инновации, инновационная модель, механизм управления инновационной деятельностью, финансирование инноваций.

Annotation. The article analyzes the innovation financing, existing funding sources. The problems associated with the financing of innovation and recommendations for improvements.

Keywords: innovation, innovative model, the mechanism of innovation management, financing innovation.

Інноваційна модель розвитку економіки набуває все більшого поширення в світі. Всі статистичні дані по Україні говорять про необхідність швидких і глибоких змін в умовах і механізмах управління інноваційною діяльністю в Україні, найважливішу роль серед яких відіграє фінансування інновацій. Сьогодні практично всі сфери господарювання в Україні потребують значних обсягів капіталовкладень. У сучасному суспільстві економічне зростання розвинених країн ґрунтується на успішному впровадженні інноваційних проєктів.

Інновація – новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери [1, с. 86].

Джерелами фінансування інноваційної діяльності можуть бути підприємства, малий інноваційний бізнес, фінансово-промислові групи, органи місцевого управління, інвестиційні та інноваційні фонди, приватні особи і т. д. Всі вони беруть участь у господарському процесі і таким чином сприяють розвитку інноваційної діяльності.

У країнах Західної Європи та США фінансування інноваційної діяльності здійснюється в однакових пропорціях: як з державних, так і з приватних джерел. В Українській економіці приватний капітал займає більшу част-

ку, проте держава використовує субсидії та механізми цільового фінансування для підтримки інноваційної політики.

Приватного капіталу виявляється недостатньо для фінансування всіх етапів створення та комерціалізації інновації, з цієї причини необхідний пошук множинних джерел фінансування, що створює умови росту фінансової віддачі від інноваційної діяльності.

На жаль на сьогоднішній день стан інноваційної діяльності та інвестиційного клімату в Україні перебувають у стадії формування, що зменшилися обсяги державного фінансування відсутність власних коштів у підприємств, а часто небажання керівників використовувати інноваційні проекти із сумнівною і ризиковою віддачею, брак стратегічного мислення у керівників підприємств, не відшкодовуються припливом приватного капіталу.

Бізнес-сектор відіграє ключову роль в інноваційному фінансуванні у всіх розвинених країнах. У країнах ЄС та США він становить відповідно 63 % і 75 %, а в Японії – 80 %. Однак у нових членів ЄС розподіл джерел фінансування інновацій між бізнесом, урядом та університетами більш рівномірний. Наприклад, у Польщі 29 %, 34 % і 37 %, Словаччина – 42 %, 33 % і 25 %. В Україні фірми забезпечують фінансування інновацій також на дві третіх. Однак загальний обсяг цього фінансування чи не на порядок нижче і складає щорічно менше 1 млрд євро, в той час як у Фінляндії він перевищує 5 млрд євро, у Швеції – 10 млрд євро, Великобританії – 30 млрд євро, Франції – 34 млрд євро, а у ФРН – 54 млрд євро. У цьому зв'язку проблема участі бізнесу в інноваційному фінансуванні носить не структурний, а об'ємний характер. Вітчизняні підприємства все ще явно недостатньо виділяють коштів для інноваційних проектів. Разом з тим, слід відзначити деякі позитивні зміни на краще в останні роки в цій сфері. Зростає кількість підприємств, насамперед промислових, які нарощують обсяг коштів, що спрямовуються на фінансування серйозних інноваційних проектів [2]. Розвиток інноваційної діяльності та впровадження інноваційних проектів неможливі без залучення коштів у сферу розвитку техніки та технологій. Питання щодо фінансування досліджень та розробок є одним з найважливіших, що постають перед керівництвом фірми.

Відокремлюють три групи внутрішніх поточних витрат на інноваційні проекти:

- фундаментальні дослідження;
- прикладні дослідження;
- розробки [3, с. 81].

У цілому загальна сума фінансування інноваційного проекту фірми може складатися з коштів, що направляються:

- на фінансування витрат по технічному переозброєнню, модернізації та збільшення виробничих потужностей;
- фінансування витрат з підготовки та освоєнню нової та модернізованої продукції, виготовленню опитних зразків, розробці прогресивних технологічних процесів;
- проведення НДДКР, фінансування витрат на придбання обладнання, пристроїв та інших товарно-матеріальних цінностей, необхідних для цих робіт;
- компенсацію збільшення витрат на виробництво нової продукції в період її освоєння;
- фінансування приросту власних оборотних коштів, а також на відшкодування їх нестачі;
- погашення довгострокових кредитів банків, та на сплату відсотків по них [4, с. 144].

Важливо відзначити, що в першу чергу змін потребує саме законодавча база України в сфері інновацій. Зокрема змін потребує Закон України «Про інноваційну діяльність», де має бути відрегульований механізм державних гарантій банківських кредитів та страхування ризиків, що виникають під час інноваційного фінансування [5, с. 219].

Ще однією проблемою є стан венчурного фінансування в Україні, яке є надзвичайно важливим джерелом фінансування. Нажаль, в Україні венчурні фонди для підтримки інноваційних проектів не отримали належного розвитку. За практичної відсутності венчурного капіталу вітчизняного походження венчурні фонди переважно зарубіжного капіталу не зацікавлені у розвитку конкурентоспроможних технологій і свої інвестиції спрямовують на акції великих підприємств енергетичної, машинобудівної, будівельної та переробної промисловості, а не у сферу високих технологій [6, с. 85].

На основі розглянутого матеріалу можна запропонувати такі рекомендації щодо покращення стану фінансування інноваційної діяльності в Україні:

- переглянути державне законодавство, зокрема змін потребує Закон України «Про інноваційну діяльність», де має бути відрегульований механізм державних гарантій банківських кредитів та страхування ризиків, що виникають під час інноваційного фінансування;
- необхідна державна підтримка фінансової політики у виробничій сфері та спрямування її у наслідку стратегічних структурних пріоритетів на формування сучасних чинників конкурентоспроможності національної економіки;

- суспільство повинне створити умови для придбання прав власності на знання і винаходи тим суб'єктам господарювання, які здатні забезпечити найбільшу користь від використання цих ресурсів;
- підключення органів місцевої влади до стимулювання фінансування інноваційної діяльності;
- розвиток інституту венчурного капіталу в Україні; він може відбуватися паралельно двома шляхами: через формування спеціалізованого венчурного капіталу та через створення неформального ринку такого капіталу. Обидва шляхи передбачають проведення широкого спектру не лише організаційно-економічних, а й законодавчих заходів.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Мащенко М. А.

Література: 1. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, № 36, ст. 266. 2. Інформаційні ресурси Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>. 3. Семенов І. П. Розвиток інноваційної діяльності на підприємствах України / Актуальні проблеми економіки – 2008. – № 3, ст. 81. 4. Інноваційна діяльність в Україні : монографія. / А. М. Гуржій, Ю. В. Каракай, З. О. Петренко та ін. – К. : УкрІНЕІ, 2007. – 144 с. 5. Радцерковний О. "Правові аспекти фінансування інноваційних проектів" // Господарське право / О. Радцерковний – № 4.–2006, ст. 219. 6. Кузнецова І. С. Інститут венчурних інвестицій: стан та перспективи розвитку в Україні // Наука та інновації / І. С. Кузнецова. 2008.– Т.4. – № 1. – С. 87–95.

ЗНАЧЕНИЕ СИСТЕМЫ ВНУТРЕННЕГО КОНТРОЛЯ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА ДЛЯ ПРИНЯТИЯ УПРАВЛЕНЧЕСКИХ РЕШЕНИЙ

УДК 005.311.6:657.2

Топорова Л. Ю.

Студент 3 курса
факультета экономики и права ХНЭУ им. С. Кузнеця

Аннотація. Рассмотрено значение бухгалтерской информации для принятия эффективных управленческих решений в современных условиях деятельности предприятия. Исследованы особенности построения системы внутреннего контроля бухгалтерского учета на предприятии, выполняемые ею функции и ее значение для эффективности предприятия.

Ключевые слова: бухгалтерский учет, учетная политика, управленческие решения, управленческий учет, хозяйственные операции, система внутреннего контроля.

Анотація. Розглянуто значення бухгалтерської інформації для прийняття ефективних управлінських рішень в сучасних умовах діяльності підприємства. Досліджено особливості побудови системи внутрішнього контролю бухгалтерського обліку на підприємстві, виконувані нею функції та її значення для ефективності підприємства.

Ключові слова: бухгалтерський облік, облікова політика, управлінські рішення, управлінський облік, господарчі операції, система внутрішнього контролю.

Annotation. This article discusses the importance of accounting information to make effective management decisions in the present conditions of the company. Features of construction of internal accounting controls at the company performed its function and its importance for the efficiency of the enterprise.

Keywords: accounting, accounting policies, management decisions, management accounting, business operations, internal control system.

В современном динамично меняющемся мире значимость информационных ресурсов неуклонно повышается. Чтобы грамотно управлять любой социально-экономической системой, какой является современное предприятие, следует обеспечить поступление необходимой информации управленческому персоналу. Информационное

обеспечение процесса управления включает в себя бухгалтерскую и статистическую отчетность, оперативные данные, неформализованные внеучетные сведения. Степень применения информационных ресурсов в управлении различна, однако следует отметить общую тенденцию слабой востребованности бухгалтерских данных при выработке управленческих решений. Частично это связано со сложившимися стереотипами преобладание контрольной функции в бухгалтерском учете. Однако в условиях рыночной экономики бухгалтерская отчетность хозяйствующих субъектов становится основным средством коммуникации и важнейшим элементом информационного обеспечения управления.

Среди отечественных и зарубежных ученых, которые занимались изучением бухгалтерского учета в системе управления предприятия, можно выделить Соколова Я. В., Пожарицкую И. М., Пилипенко А. А., Серикову Т. Н. [1 – 4]. Несмотря на разработанность тематики бухгалтерского учета и финансовой отчетности разных сфер, вопросы, относящиеся к системе управления предприятием, остаются открытыми для рассмотрения.

Объектом исследования данной статьи является бухгалтерский учет в системе управления предприятием; предмет – особенности системы внутреннего контроля бухгалтерского учета, для принятия эффективных управленческих решений.

Цель статьи – определение значимости системы внутреннего контроля бухгалтерской отчетности, используемой для принятия эффективных управленческих решений.

В современных условиях бухгалтерская отчетность может и должна рассматриваться как важная предпосылка организации эффективных деловых взаимосвязей всех участников рыночных отношений. Чтобы стать реальным фактором делового оборота, информация, содержащаяся в бухгалтерской отчетности организации, должна обладать качественными характеристиками вполне определенного содержания, нести требуемую заинтересованным пользователям нагрузку. Требования достоверности и полноты согласно украинскому законодательству лежат в основе признаков, гарантирующих качество представляемых в бухгалтерской отчетности сведений. При этом само по себе соблюдение требования достоверности отчетных показателей не решает проблемы формирования качественной информации, поскольку отчетные показатели могут соответствовать критериям достоверности, но при этом не отвечать интересам пользователей.

Информация, содержащаяся в финансовой отчетности, должна быть прежде всего полезной различным группам пользователей, то есть полезность бухгалтерской информации для принятия решений имеет основное значение в иерархии качеств. Релевантность и надежность – два качества, которые делают информацию полезной для принятия решения. Релевантность связана с воздействием на экономические решения и на прогнозирование деятельности организации, в том числе ее денежных потоков. Надежность имеет место, когда информация свободна от ошибок и пристрастности и верно отражает то, что предполагалось отразить.

Ошибка в бухгалтерском учете и бухгалтерской отчетности означает неверное отражение и представление данных бухгалтерского учета и бухгалтерской отчетности из-за нарушения установленных правил организации и ведения бухгалтерского учета, а также формирования показателей бухгалтерской отчетности.

Так как эти ошибки могут реально повлиять на оценку финансового состояния предприятия, то каждое предприятие должно находить способы выявления данных ошибок, а также, способы их ликвидации, которые бы не противоречили законодательству Украины. Это решается через развитие системы внутреннего контроля организации, которая должна своевременно выявлять и устранять любые ошибки в ведении бухгалтерского учета и составлении бухгалтерской отчетности организации.

Организация системы внутреннего контроля включает в себя совокупность организационных мер, методик и процедур, используемых руководством в качестве средств для упорядоченного и эффективного ведения финансово-хозяйственной деятельности, выявления, исправления и предотвращения ошибок и искажения информации при подготовке достоверной бухгалтерской отчетности. Система внутреннего контроля на предприятии использует следующие методы:

- 1) бухгалтерский финансовый учет (счета и двойная запись, инвентаризация и документация, балансовое обобщение);
- 2) бухгалтерский управленческий учет (выделение центров ответственности, нормирование издержек);
- 3) ревизия, контроль, аудит (проверка документов, проверка арифметических расчетов, проверка соблюдения правил учета отдельных хозяйственных операций, инвентаризация, устный опрос персонала, подтверждение и прослеживание).

Организация внутреннего контроля в процессе управления предприятием должна быть ориентирована на организационно-правовую форму, размер предприятия и масштабы его деятельности. Чем сложнее структура внутренней среды экономического субъекта, тем больше информации необходимо для принятия эффективных управленческих решений.

Существует несколько вариантов структуры службы внутреннего контроля. Руководство предприятия может создать отдельное структурное подразделение или выделить должностное лицо для выполнения процедур вну-

тренного контролю. Актуальним на сьогоднішній день являється – договір з контрагентом, який спеціалізується на оказанні послуг внутрішнього контролю, велика кількість аутсорсингові компанії будуть пропонувати послугу по внутрішньому контролю. Які ці будуть функції, і в якому обсязі вони можуть виконуватися, визначає договір оказання послуги між контрагентами. При цьому система внутрішнього контролю на підприємстві повинна виконувати наступні функції (рис. 1).

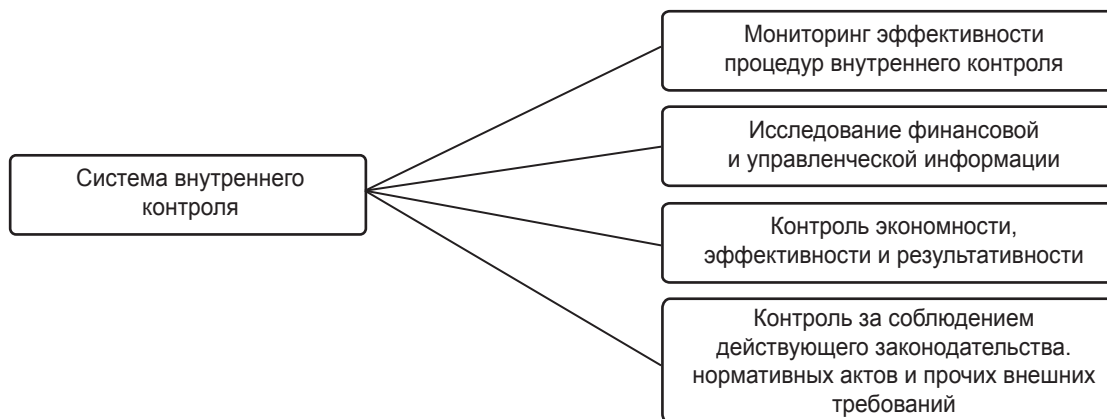

Рис. 1. **Функции системы внутреннего контроля**

Внедрение системы внутреннего контроля позволит обеспечить надежность финансовой информации, а также снизить риски принятия ошибочных решений. Построение системы внутреннего контроля предполагает определение наиболее существенных рисков, разработку регламентных процедур, а также корректирующие действия, которые позволят исправить ситуацию.

Процедура выявления ошибок подразумевает их локализацию и идентификацию. Локализация заключается в установлении временного интервала возникновения ошибки и перечня ее возможных документальных носителей. Идентификация предполагает определение точного места нахождения и конкретного ошибочного значения показателя.

Принятие управленческого решения менеджерами различных уровней осуществляется на основе анализа большого объема внутренней и внешней информации, сформированной исходя из данных бухгалтерского учета и финансовой информации. Таким образом, создание систем внутреннего контроля является неотъемлемой составной частью построения всей системы управления предприятием с целью обеспечения его эффективности. Так как именно система внутреннего контроля должна способствовать объединению всей совокупности финансово-хозяйственной деятельности предприятия в единую систему и обеспечивать ее функционирование.

Научный руководитель – канд. экон. наук, доцент Серикова Т. Н.

Литература: 1. История бухгалтерского учета : учебное пособие / под ред. Я. В. Соколова. – М. : Магистр, 2009. – 462 с. 2. Бухгалтерский учет : учебное пособие / под ред. И. М. Пожарицкая, Н. И. Лыхина. – Симферополь : КАПКС, 2004. – 220 с. 3. Пилипенко А. А. Организация учета и контроля : учебник для студ. высш. учеб. заведений / А. А. Пилипенко. – Х. : ИНЖЕК, 2005. – 423 с. 4. Серикова Т. Н. Бухгалтерский учет : учебное пособие / Т. Н. Серикова. – Х. : ИНЖЭК, 2003. – 162 с.

ИНФЛЯЦИОННЫЕ ПРОЦЕССЫ В УКРАИНЕ

УДК 336.748.12(477)

Тындик О. А.

Студент 1 курса
финансового факультета ХНЭУ им. С. Кузнеця

Аннотация. Изучена сущность инфляции, рассмотрена динамика инфляционных процессов в Украине. Показан индекс инфляции за период с 2004 по 2014 гг.

Ключевые слова: инфляция, издержки, денежная масса, инфляционное ожидание, потребительская корзина, обесценивание денег.

Анотація. Вивчено сутність інфляції, розглянуто динаміку інфляційних процесів в Україні. Показано індекс інфляції за період з 2004 по 2014 рр.

Ключові слова: інфляція, витрати, грошова маса, інфляційне очікування, споживчий кошик, знецінення коштів.

Annotation. Studied the nature of inflation, the dynamics of inflation in Ukraine. Clearly illustrated with tables inflation index for the period from 2004 to 2014.

Keywords: inflation, costs, money supply, inflation expectations, consumer basket, the depreciation of money.

В настоящее время инфляция – один из самых болезненных и опасных процессов, негативно воздействующих на финансовую, денежную и экономическую систему в целом. Инфляция проникает во все сферы экономической жизни и начинает их разрушать. От нее страдают государство, производство, финансовый рынок и рыночная экономика, но больше всего страдают люди, поэтому данная тема очень актуальна.

Исследованием влияния инфляционного процесса на экономику Украины занимались многие ученые, такие, как Найденова В. С., Мельник О. М., Мусина Л. А., О. Петрик, Мягкова Т. Л. и др.

Целью данной работы является анализ динамики инфляционных процессов в Украине за 2004 – 2014 гг.

К основным факторам инфляции в Украине относятся: рост доходов населения, не соответствующий возможностям их товарного обеспечения, упадок производства потребительских товаров и рост издержек производства [1].

Также особое влияние на инфляционные процессы оказывает приток иностранных займов, валюты, так как ввоз иностранной валюты и скупка ее центральным банком увеличивают денежную массу в стране, вызывая тем самым обесценивание денег и усиление инфляции. Поэтому немалое значение имеет взвешенная денежная политика, проводимая центральным банком страны в части создания валютных запасов, использования механизма регулирования и формирования валютного курса и одновременно снижения его инфляционного давления на экономику.

Кроме того, инфляция может вызываться адаптивными инфляционными ожиданиями, связанными с политической нестабильностью, деятельностью средств массовой информации, потерей доверия к правительству. В условиях больших инфляционных ожиданий и роста курса иностранной валюты население предпочитает держать свои сбережения не в национальной валюте. Производители, опасаясь повышения цен у поставщиков, закладывают в цену своих товаров прогнозируемый ими рост цен на сырье, комплектующие.

В Украине современная инфляция имеет свои особенности. Так, если раньше инфляция носила локальный характер, то сейчас – повсеместный, всеохватывающий; если раньше она охватывала больший и меньший период, то есть имела периодический характер, то сейчас – хронический; современная инфляция находится под воздействием не только денежных, но и не денежных факторов.

Инфляция обычно измеряется индексом потребительских цен (ИПЦ), который одновременно свидетельствует об изменении жизненного уровня населения. Исходным для ИПЦ является «потребительская корзина» – набор товаров и услуг, покупаемых средне статическим городским жителем в течение того или иного промежутка времени. Стоимость корзины за прошлый год, месяц берётся за базу, отправную точку при измерении инфляции [2].

На рис. 1 можно наблюдать индекс инфляции в Украине за 2004 – 2014 гг.

Из рис. 1 видно, что с 2004 по 2014 гг. уровень инфляции в Украине в разные годы имел разные значения.

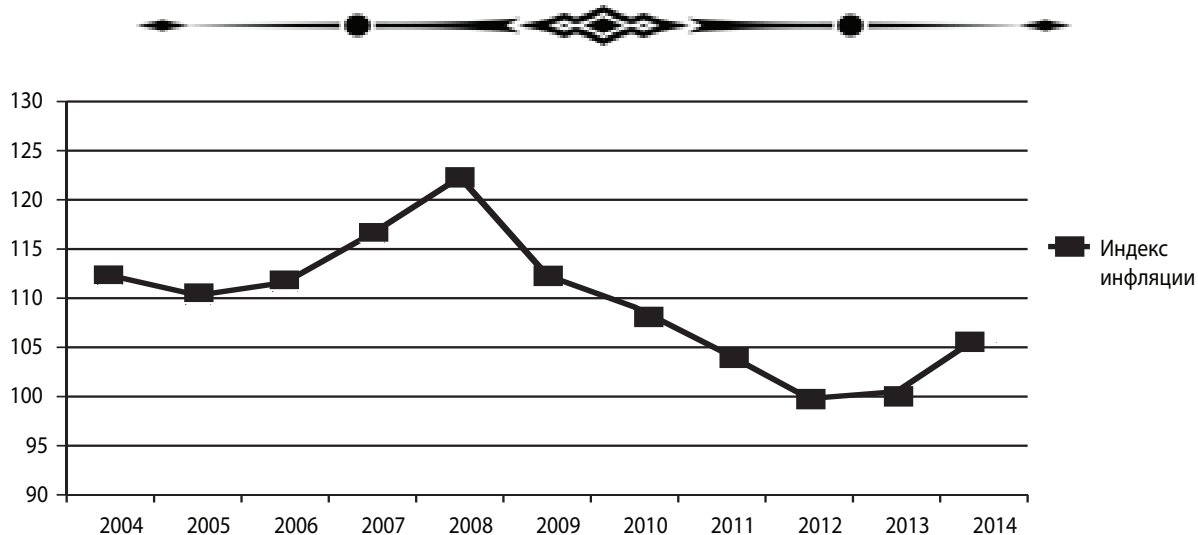

Рис. 1. Індекс інфляції 2004–20014 гг.

За досліджуєму період найбільший ріст цін по продовольственным, непродовольственным товарам и услугам зафіксован в 2008 г. К 2012 г. ситуація с ростом цін стабілізувалась, они практически перестали рости. А с 2013 г. набувається тенденція к росту цін, но относительно невысокими темпами – в среднем на 2,4 % в год. Причиною таких змін могли повліяти кризис, ріст цін, змінення в рівні грошової маси, змінення в реальному об'ємі виробництва [3].

Из сказанного можно сделать вывод, что существенно улучшить ситуацию можно лишь при условии комплексного внедрения мероприятий антиинфляционного регулирования [4]. Мери по оздоровленню грошової ситуації в Україні можуть дати позитивні результати лише при умові первісного, обов'язково і суттєвого оздоровлення грошової базового звена економіки – грошови підприємств и організацій, ефективного стимулювання ділової активності и підприємництва, продуцируючого процесу. Осуществлення оздоровлення грошової ситуації в Україні позволит остановить негативні процеси в економіці – падіння рівня виробництва, обесцінювання грошей, дефіцит госбюджета – и обеспечить предпосылки для дальнейшего экономического роста.

Научный руководитель – канд. экон. наук, доцент Клименко Е. Н.

Литература: 1. Мягкова Т. Л. Деньги, кредит, банки : учебник / Т. Л. Мягкова. – М. : Аллель, 2009. – 64 с. 2. Колодізев О. М. Методологічні засади грошового забезпечення управління інноваційним розвитком економіки : [монографія] / О. М. Колодізев. – Х. : ФОП Лібуркіна Л. М. ; ВД «ІНЖЕК», 2013. – 240 с. 3. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>. – Назва з екрану. 4. Кодацкий В. П. Инфляция: влияние на экономику и пути преодоления / В. П. Кодацкий // Вісник економічної науки України. – 2012. – №1. – С. 200.

АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ

УДК 336.64

Філіппов О. О.

Магістр 2 року навчання
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Розглянуто динаміку розвитку будівельної галузі за 2011 – 2013 роки. Запропоновано комплексний аналіз для оцінки рівня інвестиційної привабливості на прикладі чотирьох підприємств будівельної галузі України. Визначено шкалу значень інтегрального показника інвестиційної привабливості.

Ключові слова: інвестиційна привабливість, комплексний аналіз, будівельна галузь, інтегральний показник.

Анотація. Рассмотрена динамика развития строительной отрасли за 2011 – 2013 годы. Предложен комплексный анализ для оценки уровня инвестиционной привлекательности на примере четырех предприятий строительной отрасли Украины. Определена шкала значений интегрального показателя инвестиционной привлекательности.

Ключевые слова: инвестиционная привлекательность, комплексный анализ, строительная отрасль, интегральный показатель.

Annotation. The article deals with the dynamics of the construction industry for 2011-2013. A comprehensive analysis to assess investment attractiveness on the example of four construction enterprises of Ukraine. Scale of values integral index of investment attractiveness was defined.

Keywords: investment attractiveness, comprehensive analysis, the construction industry, an integral indicator.

Забезпечення сталого економічного розвитку країни є неможливим без модернізації засобів виробництва, впровадження сучасних технологій та нової техніки. Для цього необхідні значні інвестиції, яких на сьогодні вкрай не вистачає, насамперед, через низьку інвестиційну привабливість вітчизняних підприємств. Звідси, надзвичайно важливим є визначення рівня інвестиційної привабливості підприємства.

Аналіз останніх досліджень та публікацій з означеної проблематики показав, що питання визначення інвестиційної привабливості не є новою темою для наукових досліджень. Значний внесок у розробку питань з визначення рівня інвестиційної привабливості зробили Бланк І. О., Веретинникова О. Б., Маленко Е. В., Толкаченко О. Ю., Щиборщ К. В. [1–5] та ін.

Метою статті є визначення рівня інвестиційної привабливості підприємств будівельної галузі.

Не зважаючи на досить не високу частку будівництва у доданій вартості ВВП України за 2012 рік та на початку 2013 року, який становив від 2,2 до 3,1%, будівельній галузі належить значна роль в структурі формування внутрішнього валового продукту, адже її робота тісно пов'язана з іншими галузями національного господарства. Важливість цієї галузі для економіки будь-якої країни можна обґрунтувати тим, що капітальне будівництво створює значну кількість робочих місць і споживає продукцію багатьох галузей народного господарства, адже з розвитком будівельної галузі розвиваються: виробництво будівельних матеріалів і відповідного обладнання, машинобудівна галузь, металургія і металообробка, нафтохімія, виробництво скла, деревообробна промисловість, транспорт, енергетика тощо.

Будь-які значні коливання у будівельній галузі відразу викликають зміну в господарській діяльності господарчих суб'єктів, що тісно пов'язані з будівництвом.

Будівельна галузь та ринок нерухомості України, як і економіка в цілому, протягом 2011 – 2013 рр. продовжували знаходитись у важкому стані, який був обумовлений дефіцитом ліквідності, обмеженим доступом до кредитних ресурсів, нестабільним попитом та політичною ситуацією, погіршенням основних макроекономічних показників, що також відобразилось на базових статистичних даних. Так, обсяги виконаних будівельних робіт в Україні за підсумками 2013 року склали лише 88,9 % від результатів 2012 року (рис. 1) [3].

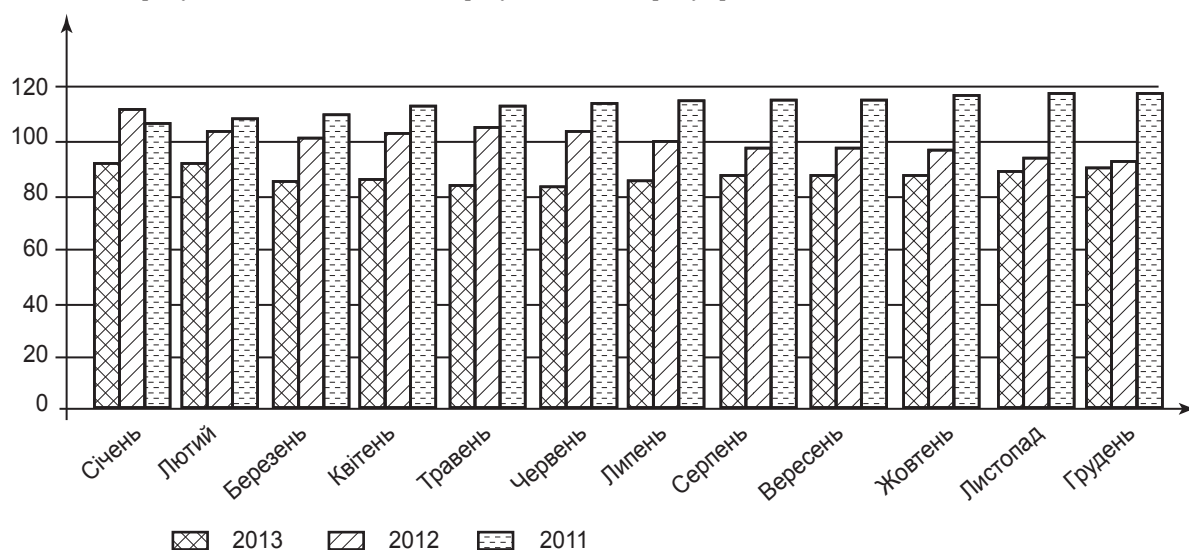

Рис. 1. Динаміка індексу виконаних будівельних робіт

Протягом 2011 – 2012 років, початку 2013 року будівельна галузь України зазнавала як збільшення, так і скорочення обсягів виробництва будівельної продукції. У 2011 році від січня до будь-якого місяця року продемонстрували стабільне зростання обсягів виконаних будівельних робіт з помітним нарощенням відносних показників у II кварталі. У 2012 році дана динаміка помітно погіршилася, в результаті чого лише у травні були зафіксовані показники росту. З даного місяця відносні індексів виконання будівельних робіт лише зменшувалися, досягнувши позначки 91,7 % грудня до відповідного періоду 2011 року. На початку 2013 року динаміка індексів не змінила свого напрямку регресії досягнувши показника у 88,9 % у грудні 2013 року до відповідного періоду 2012.

Для визначення рівня інвестиційної привабливості (ІП) підприємств галузі було обрано 5 підприємств згідно з кодом КВЕД-2010 41.20 «Будівництво житлових і нежитлових будівель», а саме:

- ФК «Житло-Інвест» (Київ);
- ПАТ «Житлобуд» (Івано-Франківськ);
- ЗАТ «Спецбудмонтаж» (Харків);
- ПАТ «Південспецбуд» (Харків);
- ТОВ «Будівельно-сервісна компанія «Україна» (Одеса) [6].

З метою оцінки інвестиційної привабливості обраних підприємств необхідним і дуже важливим є адекватний вибір методики його оцінки та системи показників, яка б найбільш повно і об'єктивно відображала всі аспекти фінансово-економічної діяльності підприємства – ефективність, прибутковість, захищеність і кредитоспроможність, ділову активність.

Одночасно під час вибору необхідного комплексу фінансових показників потрібно враховувати специфіку роботи саме українських підприємств. Важливою складовою інтегрального показника ІП має бути оцінка показників рентабельності суб'єктів підприємництва, особливо коефіцієнт рентабельності активів, оскільки він дає загальну картину за ступенем прибутковості діяльності, причому в масштабах усього підприємства, а не окремих складових його діяльності.

На основі зазначених вище критеріїв вибору показників можна запропонувати наступний перелік показників, що є ключовими під час проведення експрес-аналізу ІП підприємства (табл. 1).

Таблиця 1

Показники для розрахунку інтегрального показника ІП

Група факторів	Показник	Чисельник	Знаменник	Питома вага показника
Ділова активність	Темп приросту виручки за 2013 рік	Різниця між доходом 2013 та 2012 років	Дохід компанії за 2012 рік	0,1
	Темп приросту виручки за 2013 та 2012 роки	Різниця між доходом 2013 та 2011 років	Дохід компанії за 2011 рік	0,2
Рентабельність	Рентабельність продаж	Чистий прибуток	Виручка	0,05
	Рентабельність активів	Чистий прибуток	Активи	0,05
	Рентабельність власного капіталу	Чистий прибуток	Власний капітал	0,05
Фінансова стійкість	Коефіцієнт фінансового ризику	Зобов'язання	Власний капітал	0,15
	Зобов'язання/Прибуток від основної діяльності	Зобов'язання	Прибуток від основної діяльності	0,05
	Абсолютна ліквідність	Грошові кошти та їх еквіваленти	Зобов'язання	0,05
	Частка банківських кредитів в зобов'язаннях	Короткострокові банківські кредити	Зобов'язання	0,05
Інші фактори, які впливають на оцінку	Основні фонди/Активи	Залишкова вартість основних фондів	Активи	0,05
	Кількість завершених об'єктів	Об'єкти, які здані компанією за весь період її діяльності		0,2

Вихідні дані для розрахунку показників подано у табл. 2.

Представимо в табл. 3 розрахунок показників, необхідних для розрахунку інтегрального показника.

Таблиця 2

Вихідні дані для розрахунку показників

Підприємство	Виручка, тис. грн			Показники за 2013 рік		
	2013	2012	2011	Активи	Прибуток	Власний капітал
ФК «Житло-Інвест»	79 576	81 294	143 076	737 767	10 252	355 988
ПАТ «Житлобуд»	29 276	47 416	64 031	18 350	262	9 169
ЗАТ «Спецбудмонтаж»	241 993	403 433	312 724	511 873	155	216 340
ПАТ «Південспецбуд»	64 083	136 365	75 003	87 656	8	800
ТОВ «БСК «Україна»	178 618	1 504	445	11 607	-334	631

Таблиця 3

Значення показників для розрахунку інтегрального показника ІП

Фактор	Показник	ФК «Житло-Інвест»	ПАТ «Житлобуд»	ЗАТ «Спец-будмонтаж»	ПАТ «Півден-спецбуд»	ТОВ «БСК «Україна»
Темп приросту виручки, %	2013/2012	-2,11	-38,65	-40,02	-53,01	11 776,20
	2013/2011	-44,38	-54,28	-22,62	-14,56	40 038,88
Рентабельність, %	Рентабельність продаж	12,88	0,89	0,06	0,01	-0,19
	Рентабельність активів	1,39	1,43	0,03	0,01	-2,87
	Рентабельність власного капіталу	2,88	2,86	0,07	1,00	-52,87
Фінансова стійкість, %	Коефіцієнт фінансового ризику	107,24	100,13	136,61	10 857,00	1 739,46
	Зобов'язання/ Прибуток від основної діяльності	2 572,81	3 477,65	145 582,76	-36 494,12	-3 290,17
Фінансова стійкість, %	Абсолютна ліквідність	30,35	24,25	3,35	1,5	4,41
	Частка банківських кредитів в зобов'язаннях	0,00	0,00	7,69	0,00	0,00
Інші фактори, які впливають на оцінку	Основні фонди/Активи	0,14	9,63	13,25	7,75	27,29
	Кількість завершених об'єктів	110,00	13,00	11,00	48,00	1,00

Проаналізуємо вплив кожного фактора на інтегральний показник ІП згідно з табл. 3.

В категорії «ділова активність» розглядався темп приросту виручки за останній рік і за останні 2 роки. Адже для будь-якої компанії важливо продовжувати свою діяльність і запобігати зниженню виручки. Будівельні компанії не є винятком із цього правила. Позитивною тенденцією є зростання.

Рентабельність показує здатність генерувати підприємством прибуток. Позитивною тенденцією є зростання.

Показники фінансової стійкості дозволяють оцінити здатність компанії розраховуватися зі своїми кредиторами. А саме:

- коефіцієнт фінансового ризику показує, скільки грошових одиниць припадає на одну одиницю власних коштів. Позитивна тенденція – зниження;
- абсолютна ліквідність показує відношення найбільш ліквідних активів до поточних зобов'язань. Чим вищий цей показник, тим швидше компанія може завершити проект.

Частка банківських кредитів є важливим показником фінансової стійкості, оскільки в 90 % випадків ініціаторами порушення справи про банкрутство будівельних компаній виступають саме банки. Позитивна тенденція – зниження.

До інших факторів ми віднесли забезпеченість компанії основними фондами. По-перше, це власність, яку можна продати, щоб розраховуватися з кредиторами. По-друге, наявність основних виробничих фондів – це економія на підрядниках.

Також до інших факторів віднесли кількість завершених об'єктів, оскільки це найважливіший показник, який впливає на довіру до компанії.

Зведення наведеного переліку показників в один інтегральний пропонується проводити за наступною формулою:

$$I = \sum_{i=1}^n R_i \times P_i, \quad (1)$$

де I – інтегральна оцінка інвестиційної привабливості;

R_i – кількість балів за i -тим коефіцієнтом;

P_i – питома вага коефіцієнта;

Кожному із показників присвоюється значення від 0 до 10 (табл. 4).

Таблиця 4

Значення інтегрального показника ІП

Показник	Вага	ФК «Житло-Інвест»		ПАТ «Житло-буд»		ЗАТ «Спецбуд-монтаж»		ПАТ «Півден-спецбуд»		ТОВ «БСК «Україна»	
		Бал	Сума	Бал	Сума	Бал	Сума	Бал	Сума	Бал	Сума
2013/2012	0,1	2	0,2	1	0,1	0	0	0	0	7	0,7
2013/2011	0,2	1	0,2	0	0	1	0,2	2	0,4	7	1,4
Рентабельність продаж	0,05	10	0,5	5	0,25	2	0,1	1	0,05	0	0
Рентабельність активів	0,05	8	0,4	8	0,4	3	0,15	1	0,05	0	0
Рентабельність власного капіталу	0,05	10	0,5	9	0,45	1	0,05	5	0,25	0	0
Коефіцієнт фінансового ризику	0,15	7	1,05	8	1,2	6	0,9	0	0	0	0
Зобов'язання/Прибуток від основної діяльності	0,05	3	0,15	2	0,1	1	0,05	0	0	0	0
Абсолютна ліквідність	0,05	10	0,5	8	0,4	4	0,2	2	0,1	2	0,1
Частка банківських кредитів в зобов'язаннях	0,05	10	0,5	10	0,5	3	0,15	0	0	10	0,5
Основні фонди/Активи	0,05	3	0,15	5	0,25	7	0,35	6	0,3	10	0,5
Кількість завершених об'єктів	0,2	9	1,8	6	1,2	6	1,2	7	1,4	1	0,2
Загальна кількість балів	1	5,95		4,85		3,35		2,55		3,4	

Слід зазначити, що максимальна оцінка, яку може отримати компанія, становить 10 балів. Таким чином, можна сформулювати шкалу рейтингів ІП. Підприємства, які набрали більше 5 балів – це найбільш інвестиційно привабливі компанії. Позначимо групу літерою «А». Від 3 до 5 балів, підприємства – потенційно інвестиційно привабливі компанії. Позначимо групу літерою «В».

Компанії, які отримали оцінку менше 3 балів, визнаються інвестиційно непривабливими. Позначимо їх літерою «С».

Отже, згідно з розрахунками, аналізовані компанії отримали наступний рейтинг:

- ПАТ «Житлобуд» (Івано-Франківськ) – «В»;
- ЗАТ «Спецбудмонтаж» (Харків) – «В»;
- ПАТ «Південспецбуд» (Харків) – «С»;
- ТОВ «Будівельно-сервісна компанія «Україна» (Одеса) – «В».

Таким чином, ПАТ «Південспецбуд» отримав найнижчу оцінку з поміж аналізованих підприємств, що свідчить про його низький рівень інвестиційної привабливості. Це пов'язано, передусім, з неефективною структурою капіталу, яка загрожує його ліквідності та втраті платоспроможності в майбутніх періодах.

Науковий керівник – докт. екон. наук, професор Внукова Н. М.

Література: 1. Бланк И. А. Управление активами / И. А. Бланк. – К. : Ника-Центр, 2000. – 720 с. 2. Веретенникова О. Б. Модель оценки инвестиционной привлекательности предприятия / О. Б. Веретенникова // Известия Иркутской государственной экономической академии. – 2008. – № 2. – С. 65 – 69. 3. Маленко Е. Инвестиционная привлекательность и ее повышение / Е. Маленко, Е. Хазанова // Управление компанией. – 2007. – № 6. – С. 18-24. 4. Толкаченко О. Ю. Индикативная методика оценки инвестиционной привлекательности фирмы / О. Ю. Толкаченко // Инвестиции и предпринимательство. – 2008. – № 6. – С. 88–97. 5. Щиборщ К. В. Оценка инвестиционной привлекательности предприятий / К. В. Щиборщ // Управление компанией. – 2002. – № 4. – С. 66–70. 6. Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://smida.gov.ua/>. 7. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua>.

СЦЕНАРІЇ РІШЕНЬ США ЩОДО ПРИЙНЯТТЯ МСФЗ

УДК 006.032:336 (062.551)

Харечко Ю. А.

Студент 3 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Розглянуто умови поширення Міжнародних стандартів фінансової звітності у світі, наведено сценарії розвитку подій залежно від рішення США щодо прийняття чи неприйняття Міжнародних стандартів фінансової звітності та здійснено оцінку ймовірності розвитку подій за кожним з них.

Ключові слова: міжнародні стандарти фінансової звітності, Рада з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, GAAP US, Моніторингова рада.

Аннотация. Рассмотрены условия распространения Международных стандартов финансовой отчетности в мире, приведены сценарии развития событий в зависимости от решения США по принятии или непринятии Международных стандартов финансовой отчетности и осуществлена оценка вероятности развития событий по каждому из них.

Ключевые слова: международные стандарты финансовой отчетности, Совет по международным стандартам бухгалтерского учета, GAAP US, Мониторинговый совет.

Annotation. The terms of distribution of International Financial Reporting Standards around the world were examined, scenarios of development of events depending on the U.S. decision according adoption or not adoption International Financial Reporting Standards were enumerated.

Keywords: International Financial Reporting Standards, the Council on International Accounting Standards, GAAP US, the Monitoring Board.

На сьогоднішній день рівень використання та застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) перевищує всі найбільш оптимістичні очікування навіть десятирічної давнини. На даний момент більше 100 країн дозволяють або вимагають використання МСФЗ. Відомий вчений Н. Верон назвав цей процес «глобальним бухгалтерським експериментом», вказуючи на те, що вперше, в світовій економіці приватний видавник стандартів набув такого впливу, коли його рішення мають прямий вплив на методи ведення бізнесу по всьому світу.

Цей експеримент унікальний, так як поєднує «глобальні масштаби, приватне управління та значний вплив на економіку» [1]. Це була революція в управлінні світовою економікою. На сьогоднішній день досягнення є значними, проте місія не буде виконана доти, доки не буде остаточно прийняте рішення США щодо переходу на МСФЗ. Адже лише тоді можна буде досягнути зниження витрат на капітал за рахунок ефективності фінансової звітності. Залежно від рішення США можна спрогнозувати розвиток певних процесів у сфері глобального бухгалтерського обліку.

Проблемам розвитку та поширенням у світі міжнародних стандартів фінансової звітності приділяли увагу як іноземні науковці: Н. Верон, Ч. Лінзікам, І. Макінтош, так і вітчизняні, проте й досі залишається багато питань для вирішення [1–6].

Метою статті є аналіз певних сценаріїв розвитку глобального бухгалтерського експерименту залежно від рішення США щодо прийняття чи неприйняття МСФЗ. Об'єктом статті виступають умови поширення МСФЗ у світі та у США. Предметом статті є МСФЗ та розвиток подій в залежності від прийняття чи неприйняття США Міжнародних стандартів фінансової звітності.

Директор Bruegel Жан Пізані-Феррі в передмові до книги Верона вказує: «У старі часи... влада зі встановлення правил належала виключно до національних урядів або їх відгалужень, таких як міжнародні фінансові організації. Глобальне економічне управління полягало в обговоренні правил у комітетах та уповноваження міжнародних фінансових організацій їх дотримувати. Появу РМСБО (Рада з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку) можна назвати справжньою революцією в управлінні світовою економікою, адже урядові організації зі встановлення правил, у разі, якщо вони виявляться нездатними продукувати правила, що вимагаються ринками, можуть бути замінені приватними» [1]. Історія успіху МСФЗ почалася з прийняттям їх ЄС і на сьогодні МСФЗ уже майже зрівнялася з GAAP US (загальноприйнятими правилами обліку – ЗПБО США) за використанням.

На сьогоднішній день глобальні стандарти фінансової звітності відсутні через неприйняття МСФЗ з боку США та Японії. Якщо ж США, Японія та Бразилія все-таки перейдуть на використання МСФЗ, то у світі стане єдиний комплекс стандартів фінансової звітності. Це можна підтвердити даними Всесвітньої федерації бірж. Адже, частка США, Японії та Бразилії, країн, з якими РМСБО здійснює найбільш інтенсивні проекти з конвергенції стандартів фінансової звітності, становить разом майже 42 % світової ринкової капіталізації. Тобто, у разі переходу цих країн на МСФЗ решті країн потрібно буде зробити те ж саме.

Остаточного рішення США щодо переходу немає. Тому, можна спрогнозувати розвиток глобального бухгалтерського експерименту за трьома сценаріями:

1. Позитивний: США схвалили рішення щодо переходу на МСФЗ способом кондорсмент. Відповідно, прикладу США наслідують Японія та інші країни, що не є вагомими в світовій економіці. Кількість країн, що дозволять використання МСФЗ збільшиться до 150 і навіть більше (за прогнозами Д. Твіді – екс-голови РМСБО) [6].

2. Негативний: США відмовилась від переходу на МСФЗ. У такому випадку коаліція країн, які підтримують МСФЗ дає тріщину і починає дрібнитися. Світ матиме замість двох найбільш поширених систем обліку (МСФЗ і GAAP US) декілька регіональних систем.

3. Умовно-позитивний: США теж не перейшла на МСФЗ, проте за цим сценарієм ситуація буде гірше з точки зору США, але не світу, так як коаліція в підтримку МСФЗ утримається разом і надалі підтримуватиме МСФЗ, а США опиняться в ізоляції. Представництво США в усіх органах управління Фонду МСФЗ буде під загрозою (власне Фонду МСФЗ, РМСБО та Моніторинговій раді). На даний момент США представляють у цих органах відповідно 5, 4 та 1 особа. За прогнозами Г. Голдшміда (опікуна Фонду МСФЗ), «десь в 2020 чи 2030 рр. США змушені будуть прийняти МСФЗ, проте вони будуть слабшими за ті, що існують зараз. До того ж представництво США в органах Фонду МСФЗ буде дуже незначним» [5].

Тому має місце певна переоцінка рішення США в контексті розвитку МСФЗ. Н. Верон, розглядаючи загрози для розвитку глобального бухгалтерського експерименту, вказував серед них на занадто велику зосередженість на конвергенції із США і таким чином зсування фокусу уваги із самих МСФЗ [1]. На нашу думку, рішення США є важливим, проте не варто його переоцінювати, тим більше, що ймовірність розвитку подій за другим сценарієм є незначною. Ймовірність розвитку подій за кожним із сценаріїв нами оцінюється наступним чином: 1) – 80 %, 2) – 5 %, 3) – 15 %. На нашу думку, базовим є перший сценарій і на його ймовірність вказує ціла низка факторів, а саме: небажання США втрачати реальну владу у розвитку МСФЗ; небажання втрачати реальну владу у розвитку МСФЗ та фактично змарнувати всі зусилля щодо конвергенції починаючи з 2002 року; навіть у разі ухвалення позитивного рішення, амурські компанії перейдуть на МСФЗ не раніше 2016 року, тому існує певний часовий лаг для належної підготовки транзитного процесу; серед великих транснаціональних компаній багато американських, зацікавлених у зниженні витрат на капітал, а тому будуть лобіювати перехід на МСФЗ (відкрито виступили за перехід на МСФЗ Ford Motor Company, Bank of New York Mellon, Chrysler тощо). З точки зору розвитку глобального бухгалтерського експерименту другий сценарій є небажаним, третій сценарій дещо відіб'ється на глобальному статусі МСФЗ, проте не поставить на ньому хрест.

Отже, можна сказати, що стрімке поширення МСФЗ по всьому світу було призупинене позицією США, які на сьогодні приймають рішення щодо переходу на МСФЗ. Проте, якщо ж вони все-таки проведуть все по першому сценарію, то МСФЗ стануть по-справжньому глобальними стандартами.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Veron Nicolas The Global Accounting Experiment [Electronic resource] // Deloit AS Plus. – Access mode : <http://www.iasplus.com>. 2. Veron N. Keeping the promise of global accounting Standarts [Electronic resource] // The Peterson Institute for International Economics. – Access mode : <http://www.bookstore.iee.com>. 3. Donna L. Street, Cheryl L. Linthicum IERS in the U.S. : It May Come Sooner Than You Think: A Commentary // Journal of International Accounting Research 2007 Vol. 6, No. 1 pp. 4. Mackintosh Ian The Post-IEFS world // Accounting Today, 2009, Feb. 23-March 15. – P. 18 – 20. 5. Пасько О. В. Глобальна конвергенція стандартів фінансової звітності // Облік і фінанси АПК. – 2012. № 2. – 45 – 50 с. 6. Пасько О. В. Рада з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку як ключовий суб'єкт глобального управління у сфері обліку: проблема легітимності // Облік і фінанси АПК. 2013. – с. 22 – 39.

ВПЛИВ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ НА ФОРМУВАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ РІЗНИХ КРАЇН

УДК [657.1:061] (100)

Хоменко В. А.

Студент 3 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Подано характеристику міжнародних організацій, що регулюють бухгалтерський облік різних країн, розкрито їх сутність, описані основні функції, проаналізовано вплив міжнародних організацій на формування бухгалтерського обліку різних країн.

Ключові слова: регулювання бухгалтерського обліку, міжнародні організації, формування бухгалтерського обліку, бухгалтерський облік різних країн, вплив на бухгалтерський облік.

Аннотация. Дана характеристика международных организаций, регулирующих бухгалтерский учет, рассмотрена их сущность, описаны основные функции, проанализировано их влияние на формирование бухгалтерского учета разных стран.

Ключевые слова: регулирование бухгалтерского учета, международные организации, формирование бухгалтерского учета, бухгалтерский учет разных стран, влияние на бухгалтерский учет.

Annotation. The description of international organizations, which regulate accounting is given, their essence is discussed, their main functions are described, their influence on the formation of accounting in different countries is analyzed.

Keywords: regulation of accounting, international organizations, formation of accounting, accounting different countries, the impact on accounting.

Однією із форм ділового спілкування є бухгалтерський облік, добуток якого є фінансова звітність компаній, що надається зовнішнім користувачам. Проте між фінансовими звітами компаній різних країн існують відмінності, обумовлені національними особливостями, розмаїттям соціальних, економічних та інших умов. Відомості бухгалтерського обліку можуть служити різним цілям. Так, у деяких країнах, наприклад у США, така інформація спрямована на задоволення потреб інвесторів і кредиторів. У більшості країн Південної Америки на перше місце може бути поставлено надання достовірної інформації державним органам, що здійснюють контроль за належним виконанням податкового законодавства. У деяких країнах система бухгалтерського обліку формується виходячи з пріоритету макроекономічних цілей [1].

У кожній країні є свої національні стандарти фінансового обліку, і не існує двох країн, що використовують однакові облікові стандарти. Дані стандарти можуть розроблятися професійними бухгалтерськими організаціями (як, наприклад, в США) або представляти собою вимоги законодавства (як, наприклад, у Німеччині).

Метою роботи є розкриття сутності організацій, що впливають на формування бухгалтерського обліку різних країн, формування основної мети їхньої діяльності. Об'єктом дослідження є організації, що здійснюють вплив на формування бухгалтерського обліку. Предмет дослідження – закономірності впливу цих організацій. За останній

час тема становлення, розвитку міжнародних стандартів фінансової звітності висвітлювалась у наукових роботах таких вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів, як: С. Голова, Л. Ніщенко, О. Рожнова [2 – 4].

Інтернаціоналізація виробничої і комерційної діяльності підприємств, виникнення транснаціональних корпорацій, розвиток ринків капіталу – все це зумовило необхідність уніфікації вимог до фінансової звітності, формування певних стандартів. Такі стандарти розробляються як на регіональному, так і на міжнародному рівні.

До регіональних організацій належать:

- Європейське економічне співтовариство;
- Європейська федерація бухгалтерів-експертів;
- Африканський рада з бухгалтерського обліку;
- Міжамериканська асоціація бухгалтерів;
- Конференція бухгалтерів країн Азії і Тихого океану;
- Федерація бухгалтерів країн Південно-Східної Азії та інші.
- До міжнародних (світових) організацій належать:
- Комітет з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку;
- Міжнародна федерація бухгалтерів;
- Організація Об'єднаних Націй;
- Міжурядова робоча група експертів з міжнародних бухгалтерських стандартів;
- Комісія з транснаціональних корпорацій ООН;
- Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) та ін.

На регіональному рівні першими (з 1957 р.) стали регулювати порівнянність фінансової звітності країни-члени Європейського економічного співтовариства (з 1993 р. – Європейського Союзу). Склад членів ЄС з моменту утворення до теперішнього часу виріс з 6 до 28 країн [5].

Одним із завдань ЄС є гармонізація різних систем бухгалтерського обліку країн-членів ЄС. Ідея гармонізації полягає в узгодженні (гармонії) методологій обліку різних країн. Так як гармонізація обліку та звітності спирається на законодавчу основу, виконання вимог директив ЄС є обов'язковим для всіх компаній.

Вдосконаленням європейської методології обліку займається і Федерація європейських бухгалтерів-експертів. Основними завданнями федерації є консультування комісій ЄС з питань бухгалтерського обліку та оподаткування, а також здійснення порівняльного аналізу директив ЄС та МСФЗ з метою виявлення їх сумісності. На даний час Федерація є провідною професійною організацією бухгалтерів в Європі.

Африканський рада з бухгалтерського обліку була заснована в 1979 р. з метою уніфікації методик обліку, вдосконалення професійної освіти, обміну професійним досвідом, а також розробки єдиних стандартів бухгалтерського обліку та звітності.

Міжамериканська асоціація бухгалтерів була заснована в 1949 р. Мета діяльності полягає в уніфікації бухгалтерської практики в південноамериканських країнах і організації професійних конференцій. Кожні 2 – 3 роки за результатами конференцій учасників публікуються науково-методичні матеріали.

Конфедерація бухгалтерів країн Азії і Тихого океану заснована в 1976 р. Мета діяльності полягає в регіональній координації бухгалтерського обліку, а в перспективі – в гармонізації бухгалтерських стандартів.

Федерація бухгалтерів Південно-Східної Азії заснована в 1977 р. Окрім вирішення основного завдання – підвищення статусу бухгалтерської професії-федерація розглядає питання узгодження національних методик обліку, а в перспективі-бухгалтерських стандартів.

Найбільш представницькою міжнародною бухгалтерською організацією в даний час є Комітет з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (далі-КМСФО), утворений 29 червня 1973 р. Мета діяльності КМСФО – розробка, публікація і надання допомоги при освоєнні міжнародних стандартів фінансової звітності.

Метою діяльності Міжнародної федерації бухгалтерів є міжнародна координація, консолідація зусиль, зміцнення престижу професійних бухгалтерів та організація міжнародних конгресів бухгалтерів.

Також проявляє певний інтерес до проблем обліку та звітності Організація Об'єднаних Націй (ООН). Група експертів ООН випустила редакцію спеціальних настав, які можна використовувати в якості довідкового матеріалу. Наприклад, уряд будь-якої країни може використати ці матеріали в якості прикладу тієї інформації, яку можна вимагати від мультинаціональних корпорацій, що мають штаб-квартиру в цій країні.

Проблемами стандартизації обліку в ООН займається Міжурядова робоча група експертів з міжнародних стандартів обліку і звітності. Група консультує міжнародні організації з питань розповсюдження міжнародних стандартів і ступеня їх відповідності запитам користувачів, дає рекомендації з усунення небажаних прогалин

і відхилень, публікує доповіді, в яких аналізується процес впровадження стандартів в різних країнах, надає конкретну допомогу країнам, що розвиваються, направляючи своїх експертів і надаючи їм результати своїх досліджень.

Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) створена в 1961 р., а в 1978 р. заснувала спеціальну робочу групу з бухгалтерських стандартів. Мета діяльності полягає у зближенні національних методик звітності 34 країн – членів ОЕСР [6]. Останнім часом ОЕСР приступила до огляду практики в країнах-учасниках з тим, щоб розробити рекомендації щодо зближення національних методик.

Отже, вплив міжнародних професійних та міжурядових організацій на розвиток обліку та звітності постійно зростає, у даний час стоїть питання про створення світової системи обліку та звітності. Економічні умови в різних країнах мають як схожість, так і відмінності. Тільки в рамках того загального, що об'єднує національні економіки, зусилля з гармонізації обліку можуть бути успішними. Це справедливо і для регіонального, і для міжнародного рівнів.

Потрібно розглядати інструмент надання фінансової звітності, перш за все, як ефективний інструментарій для виходу на міжнародні ринки капіталу, як новий комплексний підхід у процесі формування фінансової інформації. Це особливо актуально в 21 столітті, що пред'являє якісно нові вимоги до компаній, що бажають успішно конкурувати на міжнародних ринках. Дотримання норм, що висувують міжнародні організації, є важливою складовою успіху будь-якої компанії, що прагне скористатися даними ресурсами і можливостями.

Таким чином, процес впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності є чинником, що здатен прискорити інтеграцію економіки до мірового суспільства та сформувати благоприємний інвестиційний клімат. Розробка єдиних стандартів фінансової звітності забезпечує зменшення ризику для кредиторів та інвесторів, поглиблення міжнародної кооперації в області бухгалтерського обліку, збільшення довіри до показників фінансової звітності у всьому світі. Окрім того, МСФЗ є обов'язковою умовою для обертання цінних паперів на світових фондових ринках.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Жарікова Л. А. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах. Тамбов : Изд-во Тамб. гос. техн. ун-та, 2008. 2. Голов С. Международные стандарты финансовой отчетности: усовершенствование и применение // Бухгалтерский учет и аудит. – 2007. – № 11. – С. 43–58. 3. Нищенко Л. Гармонизация бухгалтерского учета и финансовой отчетности Украины с международными стандартами // Бухгалтерский учет и аудит. – 2006. – № 9. – С. 6–9. 4. Рожнова О. В. Международные стандарты бухгалтерского учета и финансовой отчетности / О. В. Рожнова. – М. : «Экзамен», 2003. – 144 с. 5. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org/wiki/>. 6. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org/wiki/> Організація економічного співробітництва та розвитку.

РОЛЬ ПОДАТКІВ ТА ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ У ФІСКАЛЬНІЙ ПОЛІТИЦІ СИСТЕМИ МАКРОЕКОНОМІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

УДК 336.22

Хрипушина Т. О.

Студент 1 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Розглянуто питання ролі податків та державних закупівель як інструментів фінансової політики держави. Проаналізовано фази економічного циклу України.

Ключові слова: податки, державні закупівлі, фінансова політика, циклічність економіки, ВВП.

Аннотация. Рассмотрен вопрос роли налогов и государственных закупок как инструментов фискальной политики государства. Проанализированы фазы экономического цикла Украины.

Ключевые слова: налоги, государственные закупки, фискальная политика, цикличность экономики, ВВП.

Annotation. The question of the role of taxes and government procurement is described as an instrument of fiscal policy, the economic cycle in Ukraine is analyzed.

Keywords: Taxes, state procurement, fiscal policy, cyclical economy, GDP.

Дієвість і стійкість фіскальної системи як основи досягнення збалансованості державних фінансів для забезпечення фінансової стабільності економічного розвитку в цілому формується за допомогою впливу інструментів фіскальної політики – податків, державних закупівель товарів та послуг та трансфертів, які впливають на сукупні попит і пропозицію, утворюючи макроекономічну рівновагу. Актуальність дослідження впливу податків та державних закупівель у фіскальній політиці на економічний розвиток обумовлена поглибленням бюджетних проблем через: зростання державних витрат і недостатність доходів бюджету; нарощування внутрішніх і зовнішніх державних боргів; відсутність належної системи попередження утворення ризиків і загроз у бюджетно-податковій сфері, а також нестачу фінансових ресурсів для здійснення заходів із пом'якшення їх впливу на економічну стабільність.

На етапі становлення вітчизняної економічної науки дану проблему розглядали та аналізували такі відомі українські вчені, як М. Туган-Барановський, Є. Слуцький, В. Акуленко та багато інших. Серед відомих вітчизняних дослідників також варто зазначити В. Гейця, Б. Панасюка, О. Білоруса, Д. Лук'яненка. Так, В. Гейцем проведено теоретико-емпіричний аналіз економічних циклів в Україні. Вивченню економічних циклів присвячені наукові праці Б. Панасюка. Роль антициклічного регулювання на загальнодержавному рівні та на рівні транснаціональних компаній досліджується в наукових працях О. Білоруса та Д. Лук'яненка.

Метою статті є дослідження впливу фіскальної політики на економіку України залежно від фази циклу.

Фіскальною політикою називають сукупність форм і коштів державного впливу на економіку через оподаткування, формування обсягу й структури державних витрат із метою забезпечення належного рівня зайнятості, запобігання й обмеження інфляції й згубного впливу циклічних коливань. Зазвичай, політика держави залежить від того, на якій фазі циклу перебуває країна: підйомі або рецесії [1]. Якщо країна перебуває в рецесії, то влада проводить стимулюючу експансіоністську економічну політику, яка пов'язана зі збільшенням державних видатків і зменшенням податків. Якщо країна відчуває підйом, то уряд проводить стримуючу рестрикційну економічну політику, яка пов'язана зі збільшенням податків і зменшенням державних видатків для зниження інфляції попиту. Тому дуже важливо обрати правильну політику для досягнення збалансованості державних фінансів [2].

Для визначення фази циклу економіки України слід розглянути динаміку ВВП України за 1991 – 2013 роки, які наведено на рис. 1.

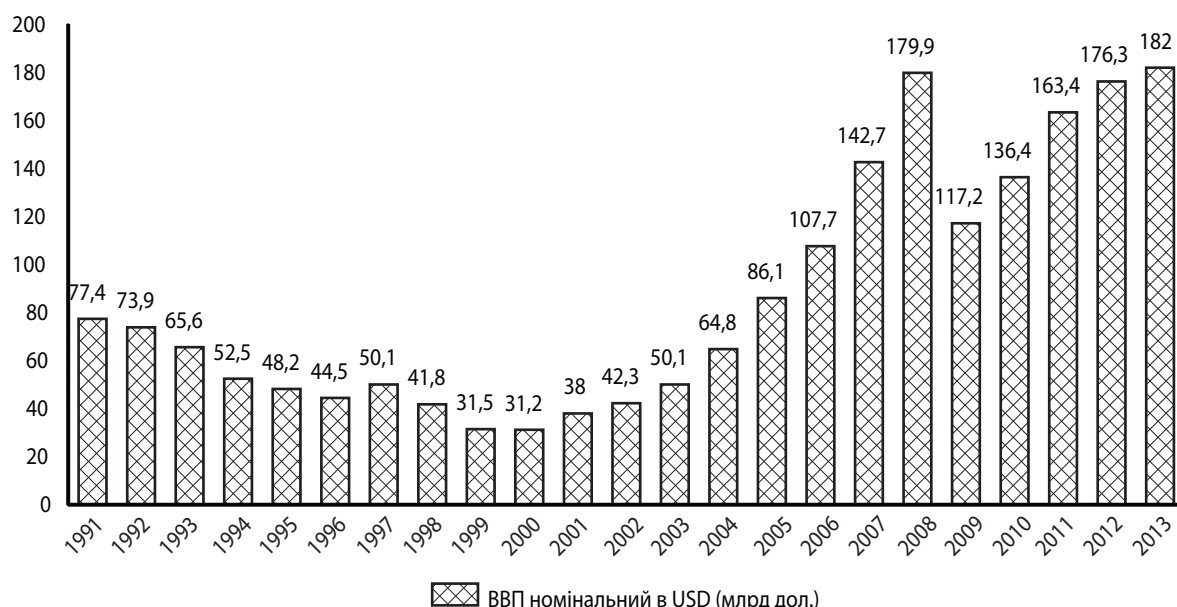

Рис. 1. Динаміка ВВП України за 1991 – 2013 рр.

Виходячи з даних обсягів виробництва України за 1991 – 2013 р., можна визначити, що в 1991 – 1999 р. економіка України перебувала у фазі спаду. Спад (рецесія) характеризується скороченням обсягів виробництва та зниженням ділової та інвестиційної активності. Внаслідок цього збільшується зростання безробіття [3]. Офіційно фазою економічного спаду, або рецесією, вважають падіння ділової активності, триваюче понад три місяці поспіль. Для економічної кризи в Україні характерні деякі особливості. Так, якщо тривалість фази падіння в західних країнах

становить від 0,5 до 1,5 року, в Україні триває більше 5 років. Глибина падіння ВВП і промислового виробництва у країнах заходу була не такою великою, як в Україні.

1999 р. є дном спаду. Дно (депресія) економічного циклу – це «нижча точка» виробництва та зайнятості. Вважається, що дана фаза циклу зазвичай не буває тривалою. Відрізняється різким падінням цін, яке настає внаслідок перевиробництва товарів і послуг, породжений явищем розширеного відтворення.

Починаючи з 2000 р. ВВП України починає збільшуватися, і економіка в цей період у фазі піднесення. Підйом (пожвавлення) настає після досягнення нижчої точки циклу (дна). Характеризується поступовим зростанням зайнятості і виробництва. Багато економістів вважають, що даній стадії притаманні невисокі темпи інфляції. Відбувається впровадження інновацій в економіці з коротким терміном окупності. Реалізується попит, відкладений під час попереднього спаду.

2008 рік стає піком піднесення. Пік, або вершина циклу ділової активності, є «вищою точкою» економічного підйому. У цій фазі безробіття зазвичай досягає найнижчого рівня або зникає зовсім, виробничі потужності працюють із максимальною або близькою до неї навантаженням, тобто у виробництві задіюються практично всі наявні в країні матеріальні і трудові ресурси [4]. Зазвичай, хоча і не завжди, під час піків посилюється інфляція. Поступове насичення ринків посилює конкуренцію, що знижує норму прибутку і збільшує середній термін окупності. Зростає потреба в довгостроковому кредитуванні з поступовим зниженням можливостей погашення кредитів.

У 2009 р. економіка почала спадати, але з 2010 р. виробництво почало збільшуватися і економіка у 2009 – 2013 рр. перебуває у фазі піднесення.

Можна зробити висновок, що роль податків і державних закупівель дуже велика, тому що саме інструменти регулюють економічну рівновагу країни. Відомо, що коли країна знаходиться у фазі піднесення, то уряд проводить стримуючу фіскальну політику задля утримання та зменшення рівня інфляції в країні, яка передбачає збільшення податків та зменшення державних закупівель.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Кліменко О. М.

Література: 1. Богер О. В. Податкове регулювання інноваційної діяльності: порівняльний аналіз / О. В. Богер // Економічна теорія. – 2013. – С. 24 – 26. 2. Александрова М. А. Моделювання впливу фіскальної політики на економічний розвиток / М. А. Александрова // Науковий вісник. – 2013. – С. 2–5. 3. Вдовиченко А. М. Циклічність фіскальної політики України / А. М. Вдовиченко // Інноваційна економіка. – 2013. – С. 12 – 15. 4. Сацик В. І. Циклічність економічного розвитку України / В. І. Сацик // Економіка, соціологія і право. – 2013. – С. 56 – 60.

НАПРЯМКИ МОДЕРНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ УКРАЇНИ

УДК 657(447)

Цилінська Я. В.

Студент 3 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Висвітлено питання щодо визначення існуючих проблем у бухгалтерському обліку в бюджетних установах України. Наведено стратегію модернізації та шляхи адаптації бухгалтерського обліку до сучасних світових вимог та міжнародних стандартів фінансової звітності на наступні роки.

Ключові слова: бухгалтерський облік, бюджетні установи, шляхи вдосконалення, МСБО.

Аннотация. Освещены вопросы определения существующих проблем в бухгалтерском учете в бюджетных учреждениях Украины. Приведены стратегия модернизации и пути адаптации бухгалтерского учета к современным мировым требованиям и международным стандартам финансовой отчетности на последующие годы.

Ключевые слова: бухгалтерский учет, бюджетные организации, пути усовершенствования, МСБО.

Annotation. *The questions to identify existing problems in accounting in budgetary institutions of Ukraine. Shows modernization strategy and ways of adaptation to the accounting requirements of the modern world and international financial reporting standards in the coming years.*

Keywords: *accounting, budget organizations, ways to improve, IFRS.*

В умовах поглиблення інтеграційних процесів між державами, швидкий розвиток глобалізаційних процесів змушує замислитися над низкою проблем, які постають перед Україною у напрямку реформування організації бухгалтерського обліку в бюджетних установах. Основними складовими цього модернізаційного процесу виступає потреба в підвищенні ступеня відкритості економіки, усунення існуючих проблем, удосконалення законодавчо-нормативної бази та адаптація бухгалтерського обліку до сучасних вимог міжнародної практики та МСФЗ, тому дана тема є досить актуальною на сучасному етапі формування економічних відносин України з міжнародними організаціями та фінансовими установами різних країн.

Аналіз останніх публікацій та досліджень свідчить, що проблеми бухгалтерського обліку в бюджетних установах та організаціях досліджувались багатьма вченими: Максимовою В. Ф., Пеліпадченко Р. О., Левицькою С. О., Л. Литвиненко, Марценяк Н. О., Клименко О. М. [1]. Проте дане питання не втратило актуальності та залишає за собою ряд невирішених проблемних аспектів.

Мета статті полягає у визначенні напрямків модернізації та шляхів адаптації бухгалтерського обліку в бюджетних установах України.

Об'єкт – бухгалтерський облік в бюджетних установах України.

Предмет – стратегія модернізації та шляхи адаптації бухгалтерського обліку в бюджетних установах України до МСБО.

Відповідно до Бюджетного кодексу України бюджетна установа – орган, установа або організація, що визначені Конституцією України, а також установи та організації, створені в установленому порядку органами державної влади Автономної Республіки Крим або органами місцевого самоврядування, які повністю утримуються за рахунок відповідного державного або місцевих бюджетів [2].

Фінансово-господарська діяльність бюджетних установ має ряд особливостей, що в свою чергу впливають на побудову бухгалтерського обліку. Вони є неприбутковими організаціями та функціонують на правах державної власності. Бюджетні установи та організації мають за мету надавати нематеріальні послуги, для задоволення потреб населення, а не отримувати прибуток. Основним завданням обліку в процесі фінансово-господарської діяльності бюджетної установи є забезпечення своєчасного, точного, повного відображення всіх господарських операцій у бухгалтерських документах та використання виділених коштів з бюджетів різних рівнів за цільовим призначенням [3].

Бухгалтерський облік у бюджетних установах є складовою обліку в державному секторі України. Як система контролю за наявністю і рухом бюджетних коштів, він виконує управлінську, інформаційну та контрольні функції, має свій предмет, специфічні об'єкти, ведеться методикою, що відрізняється від методики у суб'єктів підприємницької діяльності.

Для організації своєї господарської діяльності бюджетні установи за рахунок отриманих із бюджету та власних коштів придбають і використовують матеріальні цінності, наймають обслуговуючий та управлінський персонал, нараховують йому заробітну плату, здійснюють інші господарські операції, які підлягають обліку.

Сьогодні проблеми удосконалення організації обліку у бюджетних установах стали предметом уваги уряду та законодавців. Основний документ, що нині визначає мету, завдання, основні напрями та заходи з реалізації реформи бухгалтерського обліку та фінансової звітності – це Стратегія модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2007–2015 роки [4]. Відповідно до даного документу можна визначити основні напрями модернізації обліку, а саме: удосконалення системи бухгалтерського обліку, удосконалення системи фінансової звітності та звітності про виконання бюджетів, створення уніфікованої організаційної та інформаційної облікової системи.

Перший напрямок передбачає розробку та запровадження національних стандартів, єдиного плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі, узгодженого з бюджетною класифікацією розподіл між бухгалтерами повноважень щодо ведення обліку активів, зобов'язань, доходів і витрат.

Другий напрямок передбачає удосконалення методології та перехід на єдині методологічні засади бухгалтерського обліку та фінансової звітності, створення уніфікованого підходу щодо організаційно-інформаційного забезпечення обліку шляхом використання сучасних інформаційних технологій.

Третій напрямок пропонує створення уніфікованої організаційної та інформаційної облікової системи, адаптування бюджетної системи до нових методологічних принципів системи бухгалтерського обліку, модернізувати фінансово-бухгалтерські служби, посилити контроль з боку органів Державного казначейства за дотриманням єдиних правил ведення бухгалтерського обліку і складання звітності.

Удосконалення бухгалтерського обліку в державному секторі повинно гармонізувати зі статистикою державних фінансів та створенням системи національних рахунків України. Це дасть змогу: ефективно керувати наявними ресурсами та оперативно задовольняти першочергові та інші потреби розпорядників бюджетних коштів; забезпечити прозорість і контроль за цільовим спрямуванням бюджетних коштів; своєчасно здійснювати перерахування коштів усім рівням бюджетів [5]. Розробка власних стандартів для бюджетного обліку є одним з найважливіших шляхів його вдосконалення, оскільки буде сформовано єдину законодавчо-нормативну базу, яка буде повно та точно визначати норми та вимоги до ведення такого обліку та формування звітності, затверджено типові форми для складання звітності, що будуть незмінними протягом певного періоду.

Удосконалення також потребує й меморіально-ордерна форма обліку, яка застосовується сьогодні в бюджетних установах вона має суттєві недоліки, основними з яких є трудомісткість, недостатня пристосованість облікових реєстрів до системи звітних показників що зумовлює необхідність у додаткових вибірках, розрахунках і групуваннях при складанні звітності та розрахованість її переважно на обробку інформації вручну, тому бухгалтерський облік в бюджетних установах та організаціях України потребує запровадження та широкого використання інформаційних технологій, оскільки це забезпечить: спрощення облікового процесу, підвищення оперативності отримання облікових даних в різних аналітичних розрізах, а отже дозволить використовувати облікову інформацію з метою забезпечення суворого контролю за витрачанням бюджетних ресурсів, за їх цільовим призначенням, що збільшить економію ресурсів держави та часу.

Також не можна залишити без уваги і підтримки розвиток професійних організацій бухгалтерів в Україні. Через реальну необхідність мати стійкі джерела інформації про всі зміни, які вносяться в діючі міжнародні стандарти і про нові стандарти, що приймаються, існує потреба у пошуку форм співпраці з Міжнародною Федерацією бухгалтерів, Радою з міжнародних стандартів фінансової звітності. Створені в Україні умови для формування і розвитку бухгалтерського обліку потребують значних змін та регулювання з боку держави. Функціонування бюджетної системи України характеризуються наявністю ряду проблемних питань в організації обліку в бюджетних установах.

Отже, для того, щоб здійснити адаптацію бухгалтерського обліку в бюджетних установах до Міжнародних стандартів потрібно визнати функціонування бухгалтерського обліку в бюджетних установах України на міжнародному рівні та провести ряд змін як в законодавчому становленні так і в практичному використанні обліку. Перелічені напрямки удосконалення обліку в бюджетних установах дозволять забезпечити реальність планових показників бюджету та їх виконання, визначити пріоритети бюджетного фінансування, концентрацію бюджетних коштів на найважливіших соціально-економічних програмах, забезпечити ефективне використання фінансових ресурсів, удосконалення практики використання коштів загального та спеціального фондів, створити інтегровану інформаційно-аналітичну систему управління державними фінансами.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Метелиця В. М. Проблемні питання модернізації обліку в державному секторі України [Електронний ресурс] / В. М. Метелиця. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal//2009_Metel.pdf. 2. Максимова В. Ф. Концептуальні засади розвитку системи бухгалтерського обліку в бюджетних установах [Електронний ресурс] / В. Ф. Максимова, Р. О. Пеліпаденко. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua/portal/maksim.pdf>. 3. Левицька С. Окремі питання реформування бюджетного обліку: стратегія модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі / С. Левицька // Все про бухгалтерський облік : проф. бух. газета. – К., 2008. – № 6 – С. 34–38. 4. Стратегія модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2007–2015 рр. : Постанова КМУ від 16.01.2007 р. № 34 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/34-2007>. 5. Марценяк Н. Реформування бухгалтерського обліку бюджетних установ: проблеми та перспективи / Н. Марценяк // Науковий вісник БДФА. – 2008. – № 4. – С. 346–351.

ТРАНСКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ТА ЙОГО РОЛЬ У РЕГІОНАЛЬНОМУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

УДК 353.2

Чупія А. Д.,
Шевченко Л. Д.,

Студенти 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Визначено сутність і нормативно-правове забезпечення розвитку транскордонного співробітництва в Україні, а також проаналізовано його переваги, які може отримати країна для свого регіонального соціально-економічного розвитку.

Ключові слова: транскордонне співробітництво, єврорегіони, регіональний соціально-економічний розвиток, прикордонні регіони.

Аннотация. Определены сущность и нормативно-правовое обеспечение развития трансграничного сотрудничества в Украине, а также проанализированы его преимущества, которые может получить страна для своего регионального социально-экономического развития.

Ключевые слова: трансграничное сотрудничество, еврорегионы, региональное социально-экономическое развитие, приграничные регионы.

Annotation. In this article the author defines the nature and regulatory support cross-border cooperation in Ukraine, as well as to analyze its advantages that can get the country to its regional socio-economic development.

Keywords: cross-border cooperation, Euroregions, regional socio-economic development, the border regions.

Розвиток транскордонного співробітництва є одним із найефективніших напрямків реалізації геополітичного і транспортно-географічного положення України. Такий вид стратегічного співробітництва, який сприяє політичній і економічній незалежності, широко підтримується в країнах Європи. Актуальність даного дослідження полягає у виокремленні переваг транскордонного співробітництва, які може отримати Україна для свого соціально-економічного розвитку.

Особливості та проблеми транскордонного співробітництва досліджувались у роботах Медіссона В. В., Шахова В. О., Баляна А. В. та ін. Але при цьому залишається недостатньо дослідженим питання впливу особливостей транскордонного співробітництва на процес регіонального розвитку в Україні.

Визначення особливості впливу транскордонного співробітництва на процеси регіонального розвитку в сучасних умовах є дуже важливим питанням. Оскільки розвиток транскордонного співробітництва здатен вирішувати низку важливих завдань, а саме: координація розвитку прикордонних регіонів; прикордонні переходи і транспорт; економічне співробітництво; захист навколишнього середовища і лісове господарство; культура, освіта і молодіжний обмін; співробітництво між органами місцевого самоврядування; сільське господарство і виробництво продуктів харчування; територіальне планування і будівництво; зайнятість і соціальна політика; співпраця по запобіганню і ліквідації наслідків катастроф, аварій і стихійних лих; охорона здоров'я і швидка медична допомога [1].

Транскордонне співробітництво є засобом, за допомогою якого регіони або органи місцевого самоврядування об'єднують свої зусилля з метою вирішення спільних проблем, подолання державного кордону як соціального, господарського, інфраструктурного і культурного бар'єра.

Транскордонне співробітництво як особлива форма міжнародних економічних відносин поширилася в Україні вже в перші декілька років існування незалежної Української держави. Однією з причин, яка обумовила зростаючий інтерес до транскордонного співробітництва, а звідси і потребу в створенні відповідних інституційних структур – єврорегіонів, стали історичні зміни, також процеси економічних і політичних трансформацій, які охопили територію України та інших держав колишнього СРСР.

Основними напрямками співробітництва створених єврорегіонів є об'єднання зусиль в економічній сфері, побудові соціальної, інформаційної і виробничої інфраструктури, будівництві і модернізації інфраструктури кордону, в розвитку транспортної мережі, науковій і культурній співпраці, охороні навколишнього природного середовища, обміні досвідом між відповідними органами виконавчої влади і органами місцевого самовряду-

вання, взаємної допомоги в ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, боротьбі зі злочинністю і нелегальною міграцією.

Відповідно до Закону України «Про транскордонне співробітництво» та Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року, було визначено основні завдання подальшого розвитку єврорегіонів, а саме: підтримка взаємовигідних зв'язків з сусідніми країнами, країнами – кандидатами і державами ЄС; здійснення заходів для поступового усунення перешкод (адміністративних, правових), які стримують розвиток транскордонної взаємодії; приведення українського законодавства з питань регіональної співпраці відповідно до міжнародних норм [2; 3].

Водночас потенціал України для розвитку транскордонного співробітництва не реалізовується повною мірою, хоч і є досить високим.

Розвиток транскордонного співробітництва було передбачено у 2000 р. Програмою інтеграції України до Європейського Союзу (ЄС) та у 2002 р. зараховано до пріоритетних видів діяльності України та ЄС під час проведення засідання Ради з питань співробітництва між Україною та ЄС [4].

Україна завдяки вигідному геополітичному розташуванню має значні потенційні можливості щодо розвитку транскордонного співробітництва, оскільки 19 з 25 її регіонів є прикордонними, а зовнішній кордон – найдовший серед європейських країн.

Особливістю транскордонного співробітництва України є те, що воно здійснюється не тільки на кордонах з Росією, Білорусією та Молдовою а й з країнами, що входять до складу ЄС. Так, кордон із Росією становить близько 2 300 км, з країнами Європейського Союзу – 1 390 км, Білоруссю та Молдовою – понад 2 300 км [5].

Якщо говорити про питання законодавчого регулювання, то транскордонне співробітництво здійснюється відповідно до зобов'язань України в рамках міжнародних договорів, законів України та інших нормативно-правових актів [2 – 6].

14 липня 1993 року Україна приєдналася до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями, у 2004 р. до протоколів цієї конвенції [6].

З 2005 р. Комітетом експертів з транскордонного співробітництва Ради Європи здійснювалася підготовка Третього протоколу до Мадридської конвенції, який покликаний забезпечити основні положення створення й функціонування органів транскордонного й міжрегіонального співробітництва та уніфікує правила та умови його здійснення.

Що стосується реалізації інтеграційних процесів в Україні, то на сьогодні вона проводиться в основному завдяки єврорегіонам, створення яких стало традиційною формою транскордонного співробітництва.

На кордонах України діють 6 єврорегіонів: «Буг», «Карпатський», «Нижній Дунай», «Верхній Прут», «Дніпро», «Слобожанщина», до складу яких входять Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Одеська, Чернівецька, Чернігівська, та Харківська області України. Важливе значення для популяризації України за кордоном мають єврорегіони: Буг, Нижній Дунай, Дніпро та Карпатський, які є членами Асоціації європейських прикордонних регіонів, котра здійснює значний вплив на розвиток взаємин між прикордонними територіями Європи. Міста Київ та Львів є дійсними членами асоціації Європейські міста, яка налічує понад 120 великих міст з 30 європейських країн [7].

ЄС формує свою стратегію регіонального розвитку, базуючись на наявних можливостях, з метою посилення конкурентоспроможності регіонів та паралельно ліквідації їх відсталості. Особливо це стосується підтримки прикордонних регіонів, які в кожній державі були периферійними та менш розвинутими ніж центральні. Щоб нівелювати цю різницю ЄС у своїй регіональній політиці приділяє значну увагу прикордонним регіонам, щоб підвищити рівень життя населення як в прикордонних регіонах однієї держави, так і сусідніх держав ЄС.

Таким чином, із проведеного аналізу можна зробити висновок, що розвиток транскордонного співробітництва України має низку проблем, серед яких можна виділити те, що в Законі України «Про транскордонне співробітництво» передбачено, що державна фінансова підтримка може надаватися проектам (програмам) транскордонного співробітництва, які мають достатню аргументацію щодо ефективного розв'язання актуальних проблем і були відібрані на конкурсній основі. Однак джерела та механізм надання такої підтримки з боку нашої держави досі не визначено. Отже, перед країною стоїть завдання ефективно використати можливості нового європейського інструмента сусідства і партнерства, значну частину якого складатиме компонент транскордонного співробітництва.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Шумська Г. М.

Література: 1. Мадіссон В. В. Політологія міжнародних відносин : навч. посіб. / В. В. Мадіссон, В. О. Шахов. – К : Либідь, 1997. – 175 с. 2. Про транскордонне співробітництво : Закон України № 1861-IV від 24 червня 2004 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1861-15>. 3. Державна стратегія

регіонального розвитку на період до 2015 року : затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 21 липня 2006 р. № 1001 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1001-2006-p>.
4. Програма інтеграції України до Європейського Союзу : схвалена Указом Президента України від 14.09.2000 р., підстава 1072/2000 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/n0001100-00>.
5. Про затвердження Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2011 – 2015 роки : Постанова Кабінету Міністрів України 01.12.2010 р. № 1088 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1088-2010-%D0%BF>.
6. Про приєднання України до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними суспільствами або владами : Постанова Верховної Ради України від 14.07.1993 № 3384-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 36. – Ст. 370.
7. Гук К. О. Транскордонне співробітництво регіонів України [Електронний ресурс] / К. О. Гук. – Режим доступу : <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/conf/2012-1/doc/3/01.pdf>.

ПАРИТЕТ КУПІВЕЛЬНОЇ СПРОМОЖНОСТІ В СТРУКТУРІ ВВП

УДК 330.55.051

Шаповалов В. В.

Студент 6 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Розглянуто теорію паритету купівельної спроможності, основні проблеми при дослідженні теорії паритету купівельної спроможності та міжкраїнні зіставлення по ВВП, реальний обмінний валютний курс, закон єдиної ціни, рейтинг країн за показником ВВП з урахуванням паритету купівельної спроможності.

Ключові слова: паритет купівельної спроможності, валовий внутрішній продукт, обмінний валютний курс.

Аннотация. Рассмотрены теория паритета покупательной способности, основные проблемы при исследовании теории паритета покупательной способности и межстрановые сопоставления по ВВП, реальный обменный валютный курс, закон единой цены, рейтинг стран по показателю ВВП с учетом паритета покупательной способности.

Ключевые слова: паритет покупательной способности, валовый внутренний продукт, обменный валютный курс.

Annotation. The theory of purchasing power parity, the main problems in the study of the theory of purchasing power parity and inter-country comparison of GDP, real exchange rates, the law of one price, ranking countries in terms of GDP based on purchasing power parity are analyzed.

Keywords: purchasing power parity, gross domestic product, foreign exchange rate.

Теорія паритету купівельної спроможності в найбільш простому її вигляді визначає, що співвідношення рівнів цін на товари в різних країнах одно або пропорційно обмінним курсом. На практиці дане співвідношення залежить від безлічі причин, а обмінний курс досить сильно відрізняється від співвідношення цін, що вимагає спеціального аналізу і пояснення, в тому числі постановки та перевірки більш складних гіпотез щодо паритету купівельної спроможності і обмінного курсу. Ситуація додатково ускладнюється наявністю торгових бар'єрів, достатньо великою часткою неторгованих товарів у споживанні економічних агентів і безліччю інших причин.

Одним з найважливіших підходів до аналізу динаміки обмінного курсу є теорія паритету купівельної спроможності (PurchasingPowerParity, далі PPP), базова гіпотеза якої полягає в тому, що обмінний курс визначається головним чином, співвідношенням рівнів цін у двох розглянутих країнах.

В основі теорії PPP лежить закон єдиної ціни (в англійській літературі іменованій LOP – LawofOnePrice), який, відповідно до назви, стверджує, що якщо дві країни торгують між собою якимось благом, то ціни на це благо в двох країнах, виражені в одній і тій же валюті, повинні бути однаковими. Наведене формулювання передбачає відсутність обмежень на торгівлю і транспортних витрат, – у даному випадку LOP означає відсутність

арбітражу при торгівлі зазначеними товарами між країнами. У разі відхилення цін від LOP при зазначених передумовах виникають дві односпрямовані тенденції. Припустимо, що деяке благо стало дешевше в якій-небудь країні, – збільшення попиту на дане благо призведе до зростання попиту на іноземну валюту, що створить тиск у бік подорожчання іноземної валюти. Одночасно з цим, якщо товар виробляється і в іншій країні, при зниженні ціни на імпортовані товари буде відбуватися зниження попиту на аналогічні товари вітчизняного виробництва, що може призводити до зниження цін. Зазначені тенденції будуть вирівнювати ціни, зіставлені з урахуванням обмінного курсу, відповідно, зміни у відносних цінах повинні призводити до зміни обмінного курсу і навпаки, зміна обмінного курсу – до зміни цін.

При розгляді реального обмінного курсу необхідно додаткове обговорення його відмінностей від обмінного курсу, розрахованого за паритетом купівельної спроможності. Обмінний курс, розрахований за паритетом, – це кількість однієї валюти в одиницях іншої валюти, необхідне для придбання однакового товару на ринках двох країн. Реальний обмінний курс є показником, при розрахунку якого використовуються такі поняття, як рівні цін у двох країнах. Ці два поняття відрізняються один від одного у першу чергу кошиком товарів, на основі яких вони розраховуються. На практиці при розрахунку реального обмінного курсу для побудови обох індексів рівнів цін повинна використовуватися одна і та ж кошик товарів. При вимірі курсу валюти за паритетом, як кошики для кожної з країн зазвичай використовуються валові внутрішні продукти цих країн, для зіставлення яких, в першу чергу, і призначений курс за паритетом. Таким чином, курс, розрахований за паритетом, лише приблизно відповідає реальному обмінному курсу, оскільки використовує для вимірювання індексів цін різні кошики товарів у двох країнах. Різні індекси реального обмінного курсу також володіють цим недоліком.

Основні проблеми при дослідженні теорії паритету купівельної спроможності: перша проблема, встає перед дослідником при спробі співвіднести теорію паритету купівельної спроможності з фактичними даними, – це коректне зіставлення рівнів цін у двох країнах. Досить просте в теорії відношення двох цін або цінових індексів на практиці виявляється надзвичайно незручним для вимірювання через відмінностей, як у структурі споживання, так і в характеристиках самих споживаних товарів. Концепція PPP припускає однакову структуру споживчих кошиків в обох країнах. Офіційна статистика сконцентрована більшою мірою на точному вимірі темпів інфляції всередині країни, вирішуючи завдання по зіставленню даних у різні моменти часу, але не ставить перед собою завдання міжкраїнного зіставлення рівнів цін. Тому отримати індекси рівнів цін, побудовані на основі одного і того ж кошика товарів, навіть для двох країн надзвичайно складно [5].

Друга проблема пов'язана з необхідністю одночасного зіставлення рівнів цін у великій кількості країн. Часто не береться до уваги, що через відмінності у внутрішніх цінових пропорціях у різних країнах результат зіставлення рівнів цін з якої-небудь загальної для всіх країн кошику буде сильно залежати від структури цього кошика. При цьому не має сенсу необмежено розширювати споживчий кошик, оскільки в цьому випадку жителі кожної країни споживатимуть лише незначну частину товарів, у неї включених, і залежність від вибору ваг буде тільки наростати. І навпаки, кількість порівнянних товарів, присутні в кошиках усіх країн, дуже мало. У даному випадку питання обґрунтованого вибору використовуваної споживчого кошика, як правило, лягає на дослідника.

Ще одна проблема, пов'язана з використанням індексу реального обмінного курсу, полягає в тому, що описаний індекс дозволяє судити лише про відносні зміни відносини рівнів цін, але нічого не говорить про його абсолютною величиною. В результаті виникає проблема вибору «правильного» базового рівня, від якого походять відхилення, який неможливо вибрати без додаткових, прямих вимірювань. У той час як вимір темпів інфляції вже давно стало стандартною процедурою, яка лише іноді зазнавала невеликі зміни, в основному спрямовані на підвищення точності, обґрунтоване міжкраїнове зіставлення абсолютних величин економічних показників було вперше здійснено порівняно недавно. Спочатку завданням міжкраїнових зіставлень було порівняння ВВП на душу населення для великої кількості країн, – при невиконанні абсолютного паритету купівельної спроможності номінальний обмінний курс не дорівнює відношенню цін у двох країнах. Отже, некоректно просто зіставляти номінальні величини подушного ВВП, переказані за курсом в одну валюту.

У табл. 1 подано рейтинг країн за показником ВВП з урахуванням паритету купівельної спроможності [1].

Таблиця 1

Рейтинг країн за показником ВВП з урахуванням паритету купівельної спроможності

Рейтинг	Країни	ВВП (з урахуванням паритету купівельної спроможності)
1	США	13130000
2	Європейський Союз	13060000
3	Китай	10170000
4	Японія	4218000
5	Індія	4156000
6	Німеччина	2630000

Рейтинг	Країни	ВВП (з урахуванням паритету купівельної спроможності)
7	Великобританія	1930000
8	Франція	1891000
9	Італія	1756000
10	Росія	1746000
11	Бразилія	1655000
12	Південна Корея	1196000
13	Канада	1178000
14	Мексика	1149000
15	Іспанія	1109000
16	Індонезія	948300
17	Тайвань	680500
18	Австралія	674600
19	Туреччина	635600
30	Україна	364300

Аналізуючи табл. 1, можна зробити висновок, що в 2013 році Україна посіла 30 місце в рейтингу, складеному Міжнародним валютним фондом.

Задачу зіставлення реальних випусків, таким чином, практично неможливо вирішити без вимірювання відношення загальних рівнів цін, тобто обчислення абсолютного значення реального обмінного курсу. Вирішити це завдання виявляється можливим, якщо використовувати валовий продукт однієї з країн в якості кошика, а структуру цін всіх інших використовувати, як еталонну для вимірювання їх відносних рівнів цін у порівнянні з базовою країною [3].

Одним з підходів, почасти використовують ідею складання еталонної кошика по товарах, присутнім у споживанні всіх країн, є BigMac індекс, що публікується журналом TheEconomist. Хоча він зіставляє не загальні рівні цін, а рівні цін конкретного товару в різних країнах, він набагато простіший, вимірюється на досить регулярній основі, і дозволяє відстежувати частки і ціни його торгованих і неторговельних компонент.

По-перше, прямі вимірювання для кожної країни проводяться раз на 3 – 5 років, а інші значення виходять шляхом інтерполяції. За такий тривалий період структура цін у результаті інфляційних процесів може зазнавати значні зміни, і отримані дані можна розглядати в якості тимчасових рядів з великими застереженнями.

По-друге, як вже було зазначено, в якості корзини для кожної з країн використовується структура її власного ВВП, а в якості еталонних цін на окремі товари використовуються ціни в США.

У результаті, стає можливим точне порівняння ВВП двох країн у цінах США, але зіставлення рівнів цін між цими країнами можливо лише шляхом перерахунку з використанням цін США. Це значно зменшує точність вимірювань, оскільки для зіставлення рівнів цін використовуються додаткові припущення і інформація, яка не має до цих двох країн ніякого відношення.

Для коректності методики необхідно, щоб структура валового внутрішнього продукту двох країн не дуже сильно відрізнялася.

Одним з найбільш точно вимірюваних показників внутрішніх цін є індекс споживчих цін, що розраховується і публікується Державною службою статистики України щомісяця. Даний індекс може бути використаний для цілей дослідження, хоча і має ряд недоліків.

У першу чергу, через те, що при розрахунках використовуються формули Ласпейреса і Пааше, що не володіють властивістю оборотності за часом, і, отже, які завищують інфляцію під дією ефекту Гершенкрона. Застосування застарілих ваг також вносить різного роду зміщення. У результаті відносна похибка вимірювання рівнів цін досить велика порівняно з аналогічними даними для інших країн, у середньому не перевищуючи 3 – 5 процентних пункту на рік, але вона може становити десятки відсотків в роки високої інфляції.

Значна частина зовнішньої торгівлі, особливо експорт енергоносіїв та інших товарів, здійснюється в доларах США, тому дана валюта часто вибирається у якості базової [2].

На додаток до долара США у зовнішній торгівлі України використовуються також і інші валюти, в першу чергу, євро, в якій номінується значна частина імпорту.

Реальний ефективний обмінний курс рубля, що розраховується Міжнародним Валютним Фондом на основі номінальних курсів валют наших основних торговельних партнерів, скоригованих на темпи інфляції, з використанням в якості ваг сукупних обсягів зовнішньої торгівлі з цими країнами, виправляє більшість недоліків реального обмінного курсу [5].

У більшості країн, що розвиваються паритет купівельної спроможності розраховується по реальному обмінному валютному курсу. Метод визначення і коректування курсу відповідно до паритету купівельної спроможності валют властивий системі фіксованих валютних курсів (золотий стандарт, Бреттонвудська система); у даний час використовується країнами Європейської валютної системи (курси європейських валют прив'язані один до одного і коректуються на основі купівельної спроможності).

У той же час треба розуміти, що паритет купівельної спроможності ідеально функціонує лише в умовах вільного руху товарів, послуг і грошей тобто в сучасних умовах це не реально.

При цьому не варто забувати, що ринковий курс тієї чи іншої світової валюти в більшості випадків визначається в ході біржових торгів, і на його підсумковий результат впливає величезний масив найрізноманітніших чинників.

Саме через це валютні курси в своїй більшості значно відхиляються від ППС. Тому треба для себе чітко розуміти, що паритет купівельної спроможності – це всього лише якийсь індикатор, використовуваний міжнародними статистичними організаціями у своїх розрахунках, а валютний курс – це реальний інструмент світової макроекономіки.

Науковий керівник – канд. екон. наук, викладач Зірко О. В.

Література: 1. Abuaf N. Purchasing Power Parity in the Long Run // Journal of Finance. № 45. 2. Aizenman J. Testing Deviations from Purchasing Power Parity // NBER Working Paper. № 1475. 3. Україна у цифрах у 2012 р. Короткий статистичний довідник. За ред. О. Г. Осауленка. – К. : Наукова думка. – 2007. 4. Чистов С. М. Державне регулювання економіки : навч. посіб. / С. М. Чистов, А. Є. Никифоров, Т. Ф. Куценко. – К. : ХНЕУ, 2008, с. 67–69. 5. Тавокин Е. П. Социальная статистика : учеб. пособ. / Е. П. Тавокин. – М. : Изд-во РАГС, 2009. – 109 с.

ПОДАТКОВИЙ ОБЛІК В БАНКУ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ЙОГО ВЕДЕННЯ

УДК 657.6:336.73

Шаталова Н. Ю.

Студент 3 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Розглянуто поняття податкового обліку в банках, методичні та практичні підходи до організації податкового обліку банків України, порядок та особливості його ведення на основі інформаційної бази відповідно до Податкового кодексу України.

Ключові слова: податковий облік, облік у банку, податковий кодекс, податкова звітність, закон.

Аннотация. Рассмотрено понятие налогового учета в банках, методические и практические подходы к организации налогового учета банков Украины, порядок и особенности его ведения на основе информационной базы в соответствии с Налоговым кодексом Украины.

Ключевые слова: налоговый учет, учет в банке, налоговый кодекс, налоговая отчетность, закон.

Annotation. This article deals with the concept of tax accounting in banks, methodological and practical approaches to tax accounting Ukrainian banks, and especially its order of reference on the basis of the information base in accordance with the Tax Code of Ukraine.

Keywords: fiscal accounting, bank accounting, bank, tax code, tax reporting, law.

Важливим інструментом податкової політики є податковий облік. Однак становлення і функціонування системи податкового обліку в Україні характеризується відсутністю чітко сформульованої та реалізованої концепції, непослідовністю здійснюваних кроків в зміні податкового законодавства.

Реформування податкової системи сприймається як вищим державним керівництвом, так і суб'єктами підприємницької діяльності. Такими дослідженнями займалися такі вітчизняні вчені, як: Бобрівець С. А., Ковальчук Є. С., Панасюк В. П., Редзюк Т. А., Сердюк В. О., Соколовська З. Р. та інші.

Метою даної роботи є вивчення теоретичних, методичних та практичних підходів до організації податкового обліку банку. Об'єктом дослідження виступає податковий облік банку. Предметом дослідження є методичні підходи щодо організації податкового обліку банку.

Поняття податкового обліку є відносно новим для вітчизняної системи законодавчого регулювання банківської діяльності. Як окремий вид обліку податковий облік бере свій початок з набранням чинності Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств» від 22.05.1997 року. Цей факт зумовив виникнення дискусій серед науковців і практиків з бухгалтерського обліку України щодо трактування терміну «податковий облік» [1].

Розглянемо підходи вчених до трактування категорії «податковий облік». Так, Панасюк В. П., Ковальчук Є. С., Бобрівець С. А. під податковим обліком розуміють підсистему бухгалтерського обліку, яка за певними правилами, затвердженими державою, виконує функції нарахування та сплати податків відповідним державним органам [2].

Інша група вчених вважає [3], що податковий облік – це система групування інформації для визначення податкової бази за податками на підставі первинних документів, згрупованих у відповідності з порядком, передбаченим діючим податковим законодавством.

Згідно з Податковим кодексом [4] податковий облік – це система обов'язкових форм і методів відображення платниками податків результатів господарської діяльності та інших об'єктів, пов'язаних із визначенням податкової зобов'язання з відповідних податків.

Податковий облік ведеться з метою формування повної та достовірної інформації про господарські операції, що були проведені платником протягом звітного періоду з метою оподаткування, а також забезпечення інформацією внутрішніх та зовнішніх користувачів для контролю за правильністю нарахування, повнотою та своєчасністю перерахування податків до відповідних бюджетів.

Інформаційною базою податкового обліку є: первинні облікові документи (документи, що містять відомості про господарську операцію та підтверджують її здійснення); реєстри податкового обліку (форми систематизації даних податкового обліку за звітний (податковий) період, які згруповані відповідно до вимог податкового законодавства).

Податковий облік у банківських установах здійснюється на підставі даних фінансового обліку, відображених за балансовими та позабалансовими рахунками, а також на підставі окремих розрахунків за особливими видами операцій, які не знаходять свого відображення у фінансовому обліку банку, якщо методика розрахунку фінансових результатів від здійснення таких операцій відрізняється у фінансовому і податковому обліку.

Порядок ведення податкового обліку визначається банком самостійно і є обов'язковим для всіх банківських установ.

Податковий облік може здійснюватись:

1. Позасистемно. Для визначення оподаткованого прибутку установа банку веде податковий облік окремо. При здійсненні будь-якої операції, яка відноситься до валових доходів і валових витрат, крім відображення за відповідними рахунками бухгалтерського обліку, необхідно одночасно відобразити їх у системі податкового обліку.
2. За позабалансовими рахунками. Установа банку може вести податковий облік на окремих позабалансових рахунках, які відкриваються банком самостійно і не враховуються при складанні фінансової звітності. Позабалансові рахунки для ведення податкового обліку зручніше відкривати за статтями податкової декларації та додатків до неї.
3. За балансовими рахунками. Ведення обліку валових доходів і валових витрат на балансових рахунках може здійснюватися шляхом: відкриття нових балансових рахунків (номери рахунків визначаються банком самостійно), які не включаються в фінансові звіти; ведення аналітичних рахунків доходів і витрат за оподатковуваними неоподатковуваними сумами.

Кожен із зазначених вище способів організації податкового обліку має як переваги, так і недоліки. Однак найефективнішим буде той спосіб, який надасть можливість сформулювати необхідну базу даних. При цьому обов'язковими складовими податкового обліку повинні бути: порядок використання первинних документів та облікових реєстрів фінансового обліку; розроблений внутрішній план рахунків податкового обліку та визначені схеми бухгалтерських проводок для відображення операцій банку в податковому обліку; порядок визначення способів формування податкових баз, а також порядок визнання та оцінки активів, зобов'язань, доходів і витрат

банку з метою формування податкових баз та оптимізації податкової діяльності банку; розроблені та закріплені відповідним внутрішнім документом банку операційні процеси податкового обліку [5].

Специфіка банківської діяльності передбачає, що в основному операції з продажу банківських послуг не є об'єктом оподаткування [5].

Відповідно до вимог п. 4.1 Закону України «Про податок на додану вартість» база оподаткування операцій з продажу товарів устанавлюється виходячи з їх договірної (контрактної) вартості, визначеної за вільними або регульованими цінами з урахуванням ввізного мита, акцизного збору, інших загальнодержавних податків та зборів, за винятком ПДВ [4].

Місцеві податки і збори сплачуються на підставі декрету КМУ «Про місцеві податки та збори» від 20.05.93 № 56 – 93 та на підставі рішень місцевих органів влади, якими встановлюються окремі механізми розрахунку та порядку сплати кожного з таких податків та зборів. Установами банку як платниками податку фактично сплачується лише комунальний податок. Комунальний податок сплачується банками протягом 10 календарних днів, наступних за останнім днем граничного строку для подання розрахунку сплати податку [5].

Що стосується інших місцевих податків та зборів: податку з реклами, готельного збору, з яких банк не є платником податку, а відшкодовує їх суми у складі робіт та послуг, то суми таких податків не виділяються окремо як суми сплачених податків, а обліковуються як у фінансовому, так і у податковому обліку у складі ціни придбаних робіт (послуг) [5]. Ведення податкового обліку дає змогу скласти податкову звітність. Порядок ведення податкового обліку банки визначають самостійно. Цей порядок має бути відокремлений від фінансового обліку та передбачати можливість внесення змін у будь-які операції, і визначені Законом України «Про оподаткування прибутку підприємств» та іншими законодавчими актами з питань оподаткування, не порушуючи методики фінансового обліку.

Податкова декларація, розрахунок – документ, що подається платником податків до контролюючого органу у строки та за формою, встановленими законодавством, на підставі якого здійснюється нарахування та/або сплата податку, збору (обов'язкового платежу) [6].

Банк самостійно обчислює суму податкового зобов'язання, яку зазначає в податковій декларації.

Якщо згідно з правилами податкового обліку, визначеними законами, податкова звітність щодо окремого податку, збору (обов'язкового платежу) складається наростаючим підсумком, податкова декларація за результатами останнього податкового періоду року прирівнюється до річної податкової декларації, при цьому остання не подається [7].

Встановлення форм або методів обов'язкової податкової звітності, які передбачають подання зведеної інформації щодо окремих доходів, витрат, пільг, інших елементів податкових баз, які були раніше відображені в податкових деклараціях або розрахунках з окремих податків, зборів (обов'язкових платежів), не дозволяється, якщо інше не встановлене законами з питань оподаткування [8].

Таким чином, належне функціонування банку напряму залежать від своєчасного та якісного аналізу податкового навантаження, що дозволить врахувати податкові наслідки здійснення тих чи інших операцій банку в процесі прийняття управлінських рішень.

Науковий керівник – викладач Литвиненко А. О.

Література: 1. Яструбецька Л. Проблеми та перспективи удосконалення системи податкового обліку в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.alllinks.ru/articles/business/66/>. – 2013 р. – Назва з екрану. 2. Панасюк, В. М. Податковий облік : навч. посібн. / В. М. Панасюк, Є. К. Ковальчук, С. В. Бобрівець. – Тернопіль : Карт-бланш, 2010. – 260 с. 3. Чернелевський Л. М. Податковий облік і контроль : навч. посіб. : 2-ге вид., перероб. і доп. / Т. Ю. Редзюк : 2012. – 316 с. 4. Податковий кодекс України [Електронний ресурс] : № 2755-17 від 02.12.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi. 5. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/56-93>. 6. <http://zakon.pau.ua/doc/?uid=1078.9251.0>. 7. Шахов С. В. Звітність із сплати податків : зміст, форми, засоби / С. В. Шахов, // Фінансове право. – 2012. – № 2. – С. 171–173. 8. Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами і державними цільовими фондами : Закон України від 21.12.00 р. № 2181-III // ВВР. – 2011. – № 10. – Ст. 44.

ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ АКЦИЗНОГО ПОДАТКУ НА РИНКОВУ РІВНОВАГУ

УДК 336.226.33

Шликова Ю. Ю.

Студент 1 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Досліджено вплив акцизного податку на ринкову рівновагу та проаналізовано, які наслідки має податок для продавців і покупців у сфері товарного ринку.

Ключові слова: податок, акцизний податок, тіньова економіка, ринкова рівновага.

Аннотация. Исследовано влияние акцизного налога на рыночное равновесие и проанализировано, какие последствия имеет налог для продавцов и покупателей в сфере товарного рынка.

Ключевые слова: налог, акцизный налог, теневая экономика, рыночное равновесие.

Annotation. The influence of the excise tax on market equilibrium and analyzed what the consequences tax for buyers and sellers in the commodity market.

Keywords: tax, excise tax, the shadow economy, the market balance.

Протягом останніх років в Україні стає актуальним питання сплати акцизного податку при купівлі або продажу товарів. Акцизний податок має змогу впливати на обсяги виробництва та реалізовувати окремі підакцизні товари, як на території даної країни так і в сфері зовнішньоекономічної діяльності [1].

Багато вітчизняних та зарубіжних економістів у своїх роботах досліджували різні аспекти системи акцизного оподаткування та робили висновки, щодо його важливості у економічній сфері, такі вчені, як: Андрущенко В. Л., Василик О. Д., Вишневський В. П., Данілов О. Д., Мельник П. В., Опарін В. М., Федосов В. М. Наприклад Вишневський В. П. вважав, що оподаткування акцизним збором займає особливе місце як у сфері оподаткування так і у бюджетній сфері, бо лише через непрямі податки держава може реалізувати розподіл між різними категоріями споживачів (населення, резиденти, нерезиденти, підприємці) [1].

Метою даної статті є аналіз сплати акцизного податку та виявлення його впливу на обсяг виробленої продукції.

Акцизний податок має великий вплив на ринкову рівновагу, бо в залежності від його ставки він може збільшувати або зменшувати обсяг виробництва товарів. Фіскальне значення акцизного податку полягає в тому, що він пристосований для державного регулювання кількісних параметрів споживання певного переліку товарів, контролювання доходів монополістів при виробництві деякої продукції, захисту власних виробників та перерозподілу доходів споживачів при купівлі предметів розкоші [2]. Зазвичай ставка на акцизний податок встановлюється за двома характеристиками: відсоток від ціни товару або в абсолютній сумі (у гривнях) з кожної одиниці товару. Акцизний податок – фінансовий інструмент перерозподілу доходів між різними верствами населення і підприємницькими структурами. Як правило, ставки акцизного збору встановлюються в твердих сумах з одиниці товару [1]. Це дає змогу ефективніше впливати на процес виробництва та реалізації товарів. Акцизний податок належить до непрямих податків та є досить важливим фінансовим інструментом у процесі регулювання економікою держави. Його встановлюють на ту чи іншу продукцію щоб отримати бажаний ефект. Наприклад, податок на тютюнові вироби держава встановлює за потреби боротьби з курінням і намаганням обмежити їх споживання. Разом з тим, запровадження його на популярні товари може призвести до виникнення ефекту заміщення, або до зростання тіньової економіки (ухилення від оподаткування та появу великої кількості неякісної фальсифікованої продукції). Акцизний податок можуть сплачувати і продавці, і споживачі. В Україні, починаючи з 2010 р., держава підвищувала ставки акцизного податку такі дії призвели надходження до того, що національний бюджет знизився, що приведено на рис. 1 [3].

За даними рис. 1 можна побачити, що у 2012 році акцизний збір досяг найбільшої позначки, цим самим вплинувши на те, що замість доходу до Державного бюджету відбувся збиток у розмірі 1,9 млрд грн [3]. Зменшення надходжень акцизного податку пояснюється скороченням обсягів імпорту підакцизних товарів, наприклад таких, як: нафтопродукти або легкові автомобілі.

У цілому акцизний податок має негативний вплив як на споживачів, так і на скорочення обсягів виробництва товарів. Це можна спостерігати у зростанні ціни товару і скорочення обсягів споживання. Більш висока ціна скорочує обсяг споживчого попиту, унаслідок чого зменшується маса продажу товарів, що потрапили під

оподаткування. Виробники в таких умовах змушені скорочувати виробництво та обсяги пропонованих на ринку товарів, попит на які зменшився [1]. Також слід зазначити, що виробництво й реалізація товарів, які обкладаються акцизним податком знаходяться під наглядом держави, характеризуються нееластичністю попиту за ціною та еластичність попиту за доходами для цих товарів більша за одиницю.

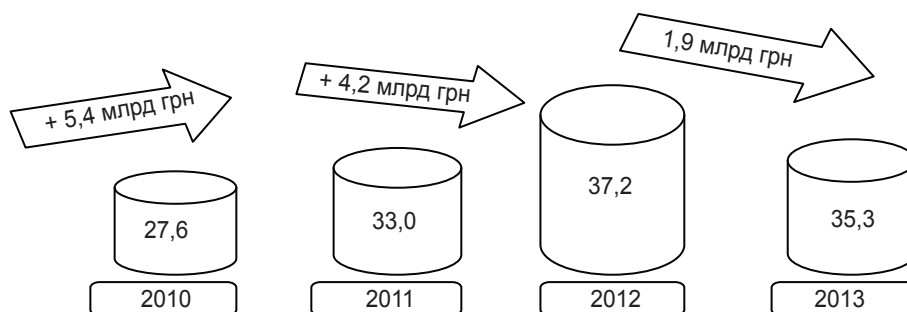

Рис. 1. Динаміка надходжень акцизного податку до Державного бюджету України

Отже, аналіз показує, що в результаті введення акцизного податку скорочується як обсяг виробництва, так і обсяг споживання. Крім того, покупці платять більш високу ціну, а продавці отримують нижчу в порівнянні з початковою рівноважною ціною. Податок погіршує економічне становище і покупців, і продавців. Увівши цей податок держава прагне ліквідувати недосконалість ринку – нездатність ефективно розподіляти ресурси. У цілому введення акцизного податку є дуже важливим для розвитку економіки України та потребує подальшого аналізу та досліджень.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Кліменко О. М.

Література: 1. Сорока С. О. Сутність акцизного збору та його місце і роль у системі непрямого оподаткування : наукова стаття / С. О. Сорока. – К. : Вид-во ХНЕУ, 2013. 2. Звіт про виконання Державного бюджету України за 2013 рік (відповідно до ст. 28 (п.5) Бюджетного кодексу України) // Матеріали офіційного сайту Міністерства фінансів України. – 5 липня 2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua/file/link/397467/file>. 3. Кайнар О. Б. Акцизний податок в Україні: проблеми справляння та шляхи їх усунення : наукова стаття / О. Б. Кайнар. – Вінниця : Вид-во ВНТЕУ, 2013.

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УКРАЇНІ

УДК 336.14

Юркова К. В.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Досліджено сутність та основні джерела формування місцевих бюджетів як складових бюджетної системи України. Визначено основні проблеми зміцнення доходної бази місцевих бюджетів. Обґрунтовано необхідність реформування сфери місцевих фінансів. Запропоновано заходи щодо нарощування доходної бази місцевих бюджетів України.

Ключові слова: місцеві бюджети, власні доходи, місцеві податки і збори, органи місцевого самоврядування.

Аннотация. Исследована сущность и основные источники формирования местных бюджетов как составляющих бюджетной системы Украины. Определены основные проблемы укрепления доходной базы мест-

ных бюджетов. Обоснована необходимость реформирования сферы местных финансов. Предложены мероприятия по наращиванию доходной базы местных бюджетов Украины.

Ключевые слова: местные бюджеты, собственные доходы, местные налоги и сборы, органы местного самоуправления.

Annotation. The essence and the main sources of local budgets as components of the budget system of Ukraine. The basic problem of strengthening the revenue base of local budgets and the necessity of reforming local finance. Proposed measures for increasing the revenue base of local budgets in Ukraine.

Keywords: local budgets own revenues, local taxes and fees, local governments.

Сьогодні місцеві бюджети України формуються під впливом макроекономічних чинників і залежать від загальної економічної ситуації в державі. Процес становлення місцевих фінансів України розпочався ще з моменту проголошення незалежності України і зумовлює зміни в усій фінансовій системі держави. Ключову роль у становленні системи самостійних бюджетів відіграють їх доходи. Структура доходів місцевих бюджетів відображає баланс самодостатності органів місцевої влади і фінансової залежності від держави. Тому виявлення проблем формування місцевих бюджетів України є досить актуальним завданням, що й обґрунтовує доцільність даного дослідження.

Різні аспекти формування місцевих бюджетів, зокрема їх доходної частини, досліджувалися у працях багатьох українських науковців: І. Алексеева, О. Василика, В. Зайчикової, І. Луніної та ін. [1 – 4]. Незважаючи на значну кількість публікацій учених у цій сфері, потреба у вивченні проблеми формування доходів місцевих бюджетів є досить актуальною, оскільки мають місце неточності у використанні термінології в законодавчих актах і літературних джерелах щодо формування доходів місцевих бюджетів, становлення місцевого самоврядування в Україні перебуває під загрозою нестачі власних фінансових ресурсів.

Як складова бюджетної системи держави і основа бази діяльності органів місцевого самоврядування, місцеві бюджети забезпечують необхідними коштами фінансування економічного й соціального розвитку, що здійснюються органами влади й управління на відповідній території.

Місцевий бюджет, відповідно до Бюджетного кодексу України, містить у собі надходження і витрати на виконання повноважень органів влади Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування. Ці надходження і витрати складають єдиний баланс відповідного бюджету [5].

За бюджетною класифікацією, запровадженою у 1996 р., усі доходи місцевих бюджетів за економічною природою поділились так: податкові надходження, неподаткові надходження, доходи від операцій з капіталом, державні цільові фонди, офіційні трансферти [6].

Бюджетний кодекс України [5] вніс зміни у класифікацію бюджетних доходів і поділив їх на чотири розділи: податкові надходження, неподаткові надходження, доходи від операцій з капіталом, офіційні трансферти. Виключення державних цільових фондів з переліку доходів бюджетів пов'язано з включенням цих цільових надходжень до спеціального фонду бюджету, а також з позбавленням органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування і бюджетних установ права створювати позабюджетні фонди. Саме класифікація доходів, запропонована в Бюджетному кодексі, сприяє прозорості, наявності суб'єктивізму при прийнятті рішення щодо збалансування бюджетів. Попередня бюджетна система, навпаки, спонукала місцеві органи влади завищувати свої видаткові потреби й знижувати власні доходи з метою отримати більший обсяг дотації чи уникнути збільшення обов'язкових відрахувань. Тобто спостерігалася відсутність зацікавленості місцевих органів влади в збільшенні надходжень до бюджетів.

Згідно із законодавством [5], є власні, закріплені та регульовані доходи. Власні доходи – це доходи, що формуються на території, підвідомчій відповідному місцевому органу влади згідно з його рішеннями. Закріплені доходи – це одна із форм переданих доходів місцевим органам влади на стабільній, довгостроковій основі, які закріплюються за певним бюджетом. Регульовані доходи – це також одна з форм доходів, що передаються центральною владою місцевим органам влади або з бюджетів територій вищого адміністративного рівня до бюджетів нижчого адміністративного рівня.

Згідно із Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні», саме власні та закріплені доходи є основою самостійності місцевих бюджетів [7].

Структура доходів місцевих бюджетів визначається відповідно до вимог статей 64 – 66, статей 68 – 69 Бюджетного кодексу України, Закону України про Державний бюджет України на відповідний рік, рішень місцевих рад відповідно до їх повноважень [5].

Найбільшу частку у структурі має податок на доходи фізичних осіб (обумовлено позитивними тенденціями зростання доходів низькооплачуваних верств населення через державне підвищення мінімальних соціальних

гарантій), плата за землю, неподаткові надходження. В Україні понад 90 % усіх бюджетів дотаційні й лише 8 % – це бюджети, які є донорами в умовах чинної системи бюджетного регулювання [8].

Останнім часом політика держави спрямована на збільшення самостійності органів місцевого самоврядування у формуванні доходів місцевих бюджетів. До числа найважливіших проблем належить проблема формування дохідної частини, а саме удосконалення розподілу податкових джерел між державним та місцевими бюджетами, проблема використання вільних бюджетних коштів, нестабільність доходної бази, неефективна система вилучення надлишків загальнодержавних податків, недостатнє фінансування з держбюджету [1 – 4; 8].

Сьогодні становлення місцевого самоврядування в Україні перебуває під загрозою нестачі власних фінансових ресурсів, яка викликана обмеженим складом доходів місцевих бюджетів; недостатньо обґрунтоване розмежування доходів (тих, що враховуються, і тих, що не враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів); щорічне істотне недофінансування – все це суттєво обмежує самостійність місцевих бюджетів, веде до посилення залежності від центральної влади, гальмує темпи економічного і соціального розвитку регіонів. Застосовувана в Україні система формування доходів місцевих бюджетів та фінансування видатків є досить недосконалою: обсяги функцій і повноважень, які покладаються на органи місцевого самоврядування, не відповідають фінансовим можливостям їх реалізації. Також застосовується необґрунтована система надмірного вилучення доходів із місцевих бюджетів з їх подальшим частковим поверненням у вигляді міжбюджетних трансфертів. Змінивши розподіл доходів між бюджетами можна змінити рівень їх фінансової забезпеченості. Таким чином, кількість дотаційних бюджетів можна звести до мінімуму [9].

Підвищуючи рівень фінансової забезпеченості територій, необхідно посилювати контроль за законністю рішень органів місцевого самоврядування у фінансовій сфері та їх відповідальності за формування і ефективне використання бюджетних ресурсів перед громадою.

Таким чином, в Україні основними джерелами наповнення доходної бази місцевих бюджетів є закріплені доходи й офіційні трансферти. Місцевим органам влади необхідно впливати на розвиток бази надходжень закріплених доходів і збільшення частки власних доходів. Виходячи із цього, основними напрямками зміцнення доходної бази місцевих бюджетів є: впровадження ефективної політики у сфері управління земельними ресурсами, підтримка підприємств, що створюють нові робочі місця й збільшують фонд оплати праці, застосування режиму жорсткої економії бюджетних коштів, залучення кредитів інших місцевих бюджетів, сприяння розвитку малого й середнього бізнесу, збільшення доходів від місцевого господарства, забезпечення прибутковості комунальних підприємств, оперативний контроль з боку місцевих фінансових органів за формуванням і використанням коштів місцевих бюджетів. Вищезазначені пропозиції сприятимуть наповненню державних і місцевих бюджетів, підвищенню життєвого рівня населення регіону, що є показником ефективності економічної політики регіону та держави.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Шумська Г. М.

Література: 1. Алексеев І. В. Бюджетна система : навч. посіб. / І.В.Алексеев, Н. Б. Ярошевич, А. М. Чушак-Голобородько. – К. : Хай-Тек Пресс, 2007. – 376 с. 2. Василик О. Д. Теорія фінансів О. Д. Василик. – К. : НІОС, 2003. 3. Зайчикова В. В. Місцеві фінанси України та європейських країн / В. В. Зайчикова. – К. : НДФІ, 2007. – 299 с. 4. Луніна І. Капітальні трансферти місцевим бюджетам: підходи до створення ефективної системи управління [Електронний ресурс] / І. Луніна. – Режим доступу : <http://www.lib.dp.ua/uploads/files/I.O.Lunina%20st.3.pdf>. 5. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 50. – С. 1778. 6. Про структуру бюджетної класифікації України : Постанова Верховної Ради України від 12.07.1996 р. № 327/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 42. – С. 208. 7. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР // Відомості Верховної Ради. – 1997. – № 24. – Ст. 170. 8. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>. 9. Клівіденко Л. Проблеми формування дохідної частини місцевих бюджетів [Електронний ресурс] / Л. Клівіденко, Л. Якимчук. – Режим доступу : <http://www.pu.if.ua/depart/Finances/resource.pdf>

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНИХ БАНКІВ УКРАЇНИ

УДК 336.714

Язева А. С.

Студент 1 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Досліджено сучасний стан і проаналізовано причини низьких показників інвестиційної діяльності вітчизняних банківських установ. Обґрунтовано необхідність створення спеціалізованих інвестиційних банків у банківській системі України та визначено необхідні заходи щодо їх розвитку.

Ключові слова: банківська система, інвестиції, інвестиційний банк, спеціалізований банк.

Аннотация. Исследовано современное состояние и проанализированы причины низких показателей инвестиционной деятельности отечественных банковских учреждений. Обоснована необходимость создания специализированных инвестиционных банков в банковской системе Украины и определены необходимые меры по их развитию.

Ключевые слова: банковская система, инвестиции, инвестиционный банк, специализированный банк.

Annotation. The article explores the current state and analyzed the causes of low investment performance of domestic banking institutions. Substantiates the necessity of creation specialized investment banks in the banking system of Ukraine and identifies the necessary measures for their development.

Keywords: banking, investment, investment bank, specialized bank.

На сучасному етапі важливим є питання проблеми активізації інвестиційної діяльності. Ключову позицію у цьому процесі займають фінансові посередники, діяльність яких базується на акумулюванні та перерозподілі вільних коштів між суб'єктами економічних відносин. Виходячи з того, що у вітчизняній фінансово-кредитній системі домінуючими є банківські установи, то основне завдання забезпечення структурних перетворень в економіці відводиться банківським інвестиціям.

У порівнянні з зарубіжними країнами, де існує окрема ланка банківської системи – сектор інвестиційних банків, які активно працюють з кредитними і фондовими інструментами інвестування, другий рівень банківської системи в основному поданий фінансово-кредитними установами, для яких інвестування не є вузькоспеціалізованим напрямком діяльності. Отже, постає питання розвитку інвестиційних банків в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема підвищення ефективності діяльності банків на інвестиційному ринку порушується багатьма науковцями, зокрема таких, як: Морозом А. М., Пересадою А. А., Савлуком М. І., Бланком І. А. та іншими дослідниками [1–4].

Метою даної статті є дослідження проблем інвестиційної діяльності вітчизняних банків, а також визначення перспектив створення та розвитку інвестиційних банків в Україні.

У дослідженнях вітчизняних науковців існує багато інтерпретацій поняття «інвестиційний банк». Одним із них є визначення, що інвестиційний банк – це банк, що спеціалізується на здійсненні портфельних та реальних інвестицій на комісійній основі чи за власний кошт шляхом проведення операцій з цінними паперами та довгострокового кредитування інвестиційних проектів, засновницької діяльності [3; 5].

В українському законодавстві до січня 2012 року передбачалося створення інвестиційних банків, зокрема в ст. 4 Закону України [6; 7]. Але жодного спеціалізованого банку в Україні створено не було, хоча на ринку працює ряд банківських установ, що містять вказівку на інвестиційну складову їх діяльності.

Постановою Правління Національного банку України від 28.12.2011 № 479 внесено відповідні зміни до Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні від 28 серпня 2001 року № 368, якими передбачається функціонування двох видів спеціалізованих банків в Україні – ощадний та довірчого управління, тобто інвестиційні банки як тип спеціалізованого банку на сьогодні не виокремлюються. Проте слід указати на деякі суперечки в законодавстві: так, у Господарському кодексі досі залишився попередній варіант визначення видів спеціалізованих банків (ст. 334) [1; 8].

Тому оцінка поточного стану інвестиційної діяльності банківських установ буде базуватися на показниках функціонування універсальних банків і банків інших типів спеціалізації (ощадний).

Відповідно до показників структури інвестиційно-кредитного портфеля першої десятки найбільших банків України більшість інвестицій здійснюється у формі кредитів (велику частку займають кредити фізичним особам) (рис. 1).

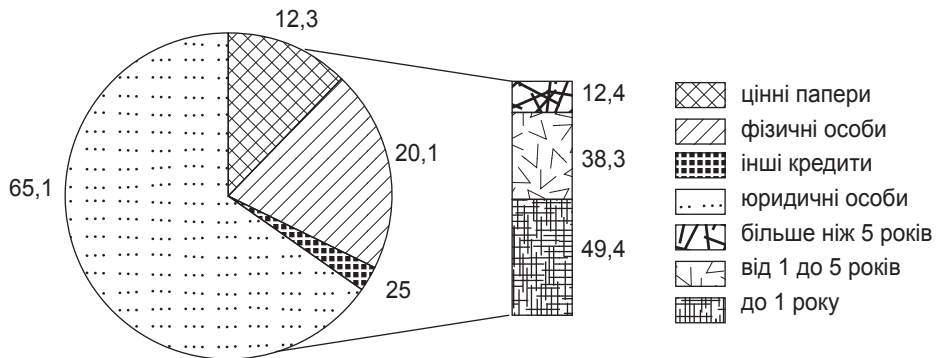

Рис. 1. Структура кредитно-інвестиційного портфеля банків України за станом на 01.05.2013

Однак за станом на 01.05.2013 частка кредитів в інвестиційну діяльність становила лише 13,7 %, що вказує на низьку диверсифікацію кредитного портфеля банківських установ України та спрямованість кредитування в одному напрямі: надання кредитів у поточну діяльність. Дана тенденція є стійкою, приріст кредитного портфеля банків у поточну діяльність відбувається значно швидкими темпами (рис. 2).

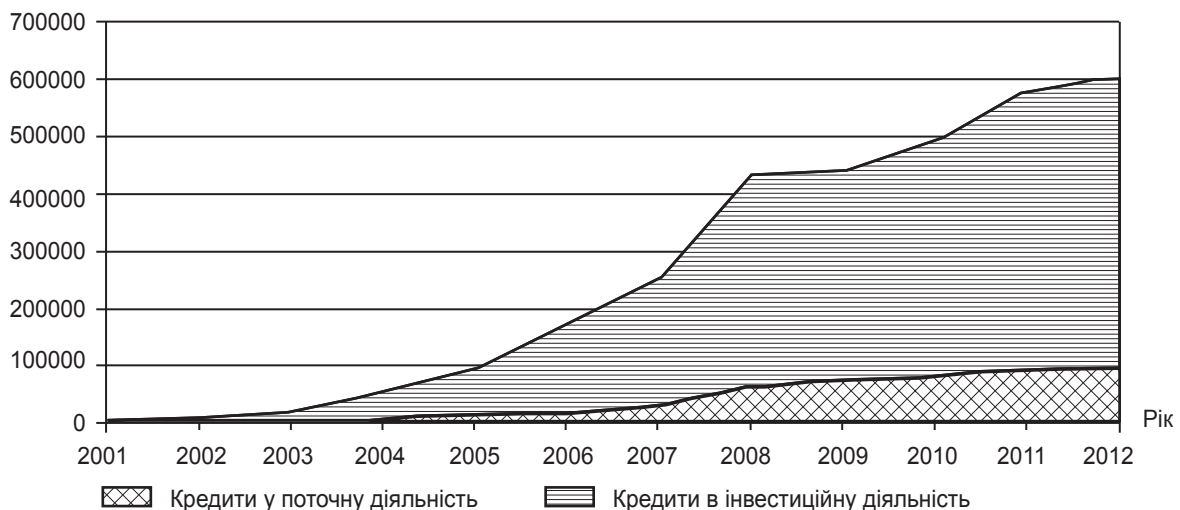

Рис. 2. Динаміка банківських кредитів за цільовим спрямуванням

При низькій питомій вазі вкладень у цінні папери в структурі кредитно-інвестиційного портфеля банків України (див. рис. 1) останнім часом простежується тенденція до переорієнтації банків із вкладень у цінні папери на інвестиції у цінні папери для продажу. За 2012 рік обсяг торгових цінних паперів та цінних паперів банків у портфелі для продажу значно збільшився за всіма групами банків. За станом на 01.05.2013 ця категорія займає 97,3 % у загальному обсязі вкладень у цінних паперів банків [6]. Таким чином, підтверджується небажання банку вкладати кошти в інвестиційні цінні папери, які є більш ризиковими для його діяльності і не дають можливості швидко отримати необхідний рівень прибутку.

Підбиваючи підсумки проведеного аналізу діяльності українських банків в інвестиційному напрямку, слід охарактеризувати її як неефективну, а зростання (падіння) показників банків досягається за рахунок сприятливої (несприятливої) ринкової кон'юнктури і має екстенсивний характер.

Основні причини низької ефективності інвестиційної складової банківської системи України можна умовно розділити на дві групи – внутрішні і зовнішні.

Серйозним внутрішнім стримуючим фактором нарощування обсягів банківських інвестицій є проблема недостатньої ресурсної бази. Протягом останніх років в Україні спостерігається стабільна тенденція до збільшення гро-

шової маси поза банківською системою. Її негативний вплив позначається як на загальній соціально-економічній ситуації в країні, так і на банківській системі.

До зовнішніх причин низької ефективності інвестиційної діяльності банків України, що обумовлює слабку активність довгострокових вкладень у цінні папери, в першу чергу слід віднести:

- нерозвиненість інфраструктури фондового ринку України;
- нерозвиненість ринку корпоративних цінних паперів, що не дозволяє банкам розглядати вкладення в акції й облігації акціонерних товариств як ліквідні;
- високий рівень інфляції, який негативно впливає на інвестиційну якість цінних паперів і знижує привабливість вкладень у них.

Потенційно перспективний напрямок банківської інвестиційної діяльності – операції з довгостроковими інвестиційними інструментами, які сприяють залученню «довгих» ресурсів, сьогодні в Україні не користуються попитом через такі чинники, як:

- низький рівень фінансової грамотності та обізнаності населення, яке не має знань та інтересу до вкладання коштів у специфічні, нетрадиційні фінансові інструменти, такі як інвестиційні сертифікати;
- недовіра населення до банківської системи, викликана загальною економічною ситуацією у країні, зокрема кризою 2008–2009 рр., двома мораторіями з боку Національного банку на дострокове повернення банківських вкладів; різкі зміни темпів інфляції.

Отже, аналіз діяльності банківського інвестиційного ринку свідчить про його повільну активізацію, при цьому всі банківські інвестиційні операції в Україні здійснюються універсальними банками.

Виходячи з об'єктивної необхідності активізації інвестиційних процесів у країні та забезпечення професійного фінансового підґрунтя процесам модернізації та інноваційного розвитку підприємств реального сектору економіки, а також беручи до уваги надзвичайно слабкі позиції банківської системи, доцільним є створення у банківській системі України сектору спеціалізованих інвестиційних банків. Водночас з метою поживлення інвестиційної діяльності на перших етапах можливе створення системи пільг і заохочень для спеціалізованих банків, що здійснюють кредитування довгострокових проектів вітчизняних підприємств.

Отже, необхідно розробити та впровадити невідкладні заходи щодо активізації участі банків у фінансуванні інвестиційних проектів. Також на державному рівні повинна бути сформована цільова структурна модель банківської системи України, яка б передбачала виділення сегмента інвестиційних банків. Доцільним є розгляд можливості запровадження обґрунтованих у роботі заходів щодо підвищення ефективності діяльності банківських установ на інвестиційному ринку.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Мащенко М. А.

Література: 1. Банківські операції : підручник. – 2-ге вид., випр. і доп. / А. М. Мороз, М. І. Савлук, М. Ф. Пуховкіна та ін.; За ред. д-ра екон. наук, проф. А. М. Мороза. – К. : КНЕУ, 2002. – 476 с. 2. Інвестування: навч.-метод. посібн. для самост. вивч. дисц. / А. А. Пересада, О. О. Смірнова, С. В. Онікієнко та ін. – К. : КНЕУ, 2001. – 251 с. 3. Гроші та кредит : підручник. – 3-тє вид., перероб. і доп. / М. І. Савлук, А. М. Мороз, М. Ф. Пуховкіна та ін.; За заг. ред. М. І. Савлука. – К. : КНЕУ, 2002. – 598 с. 4. Бланк І. А. Інвестиційний менеджмент / І. А. Бланк. – К. : ІТЕМ, 1995. – 67 с. 5. Енциклопедія банківської справи України / редкол. : В. С. Стельмах (голова) та ін. – К. : Молодь, Ін Юре, 2001. – 680 с. 6. Про банки і банківську діяльність [Електронний ресурс] : Закон України від 07.02.2000 № 2121-III. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>. 7. Офіційний сайт Національного банку України. Статистичний бюлетень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=57897. 8. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.

